

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzat](#)át.

MAGYAR-ZSIDÓ OKLEVÉLTÁR

XIV. KÖTET

1742–1769

SZERKESZTETTE ÉS KIADTA
SCHEIBER SÁNDOR

BUDAPEST
1971

MAGYAR-ZSIDÓ
OKLEVÉLTÁR
XIV. KÖTET

MEYER, ABRAHAM

MEYER, ABRAHAM
1871. JANUÁR 1.

MEYER, ABRAHAM
1871. JANUÁR 1.

MEYER, ABRAHAM
1871. JANUÁR 1.

MEYER, ABRAHAM
1871. JANUÁR 1.

MEYER, ABRAHAM
1871. JANUÁR 1.

MONUMENTA
HUNGARIAE JUDAICA

TOMUS XIV.

1742—1769

ADIUVANTIBUS

J. HÁZI, J. ZSOLDOS

REDEGIT ET EDIDIT

ALEXANDER SCHEIBER

BUDAPESTINI

1971

MAGYAR-ZSIDÓ OKLEVÉLTÁR

XIV. KÖTET

1742—1769

HÁZI JENŐ, ZSOLDOS JENŐ
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTETTE ÉS KIADTA
SCHEIBER SÁNDOR

BUDAPEST

1971

MAGYAR-IZRAELI

OKTATÁSI

OKTATÁSI MINISZTERISÉG

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTER

A MAGYAR IZRAELITÁK ORSZÁGOS
KÉPVISELETÉNEK KIADÁSA

ZSOLDOS JENŐ IRODALMI MUNKÁSSÁGÁNAK
BIBLIOGRÁFIÁJA

Zsoldos Jenő, a nagyérdemű tanár, a Zsidó Gimnázium ny. igazgatója, az idén töltötte be életének 75. évét.

A kitűnő nyelvész és irodalomtörténész munkásságának köszönjük a magyar-zsidó íróknak, a magyar irodalom Biblia- és zsidószemléletének felkutatását, rendszerezését.

A Magyar-Zsidó Oklevéltár szerkesztősége azzal kíván tisztelegni munkatársa előtt e nevezetes fordulón, hogy közzéteszi irodalmi munkásságának bibliográfiáját.

Legyen ez ösztönzője újabb műveknek a tudomány javára és a maga örömére!

1918

1. Emlékezés a 307-es honvédeknel hősi halált halt 30-asokról. — Dicső Lapok. Osijek. I. 1918. 5. sz.

1921

2. Iskolánk múltja. — A Pesti Izraelita Hitközség Alapítványi Leánygimnáziumának Értesítője az 1920—1921. iskolaévről. Bp. 1921. 3—4.

1922

3. Adalékok a „destruktív zsidók” történetéhez. Múlt és jövő. XII. 1922. 3. sz.
4. Goldziher és Kmoskó. — Uo. 7. sz.
5. Iskolánk kialakulása. — A PIH Alapítv. Leánygimnáziumának Értesítője az 1921—1922. iskolaévről. Bp. 1922. 3—4.

6. Feleki Béla dr. 1862—1923. — A PIH Alapítv. Leánygimnáziumának Értesítője az 1922—1923. iskolaévről. Bp. 1923. 3—11.
7. Iskolánk múltja. — Uo. 12.
8. A zsidó lányok már előre varrni tanulnak. — Egyenlőség. XLII. 1923. 24. sz.

9. Öt év története (1919—1924). — A PIH Alapítv. Leánygimnáziumának Értesítője az 1923—1924. iskolaévről. Bp. 1924. 3—4.
10. Kiss József álomvilága. — Izr. Családi Naptár az 9685. zsinagógai évre. XIII. 1924—1925. Bp. [1924.] 65—66.
11. Széljegyzetek. — Zsidó Szemle. XIX. 1924. 12 13. sz.
12. Dr. Weisz Miksa: Zsidó Etika. — Uo. 12. sz.
13. Nomen est omen. — Uo. 13. sz.
14. Jókai és a tapolcai kérvény. — Uo. 13. sz.
15. Érettségiznek a zsidó leánygimnázisták. — Egyenlőség. XLIII. 1924. 15. sz.

16. Harminc év Isten szolgálatában. Dr. Weisz Miksa rabbi tudományos működésének 30. évfordulója alkalmából kiadják hívei, tisztelői és tanítványai. Összeállította: . . . Bp. 1925. 18. l.
17. Bibliai képek Petőfi költészetében. — Magyar Zsidó Diák Családi Naptár 5686. (1925—1926) évre. Bp. [1925.] 61—66.
18. Magyar nyelvű zsidó naptárak. — Izr. Családi Naptár az 5686. zsinagógai évre. XIV. 1925—1926. Bp. [1925.] 68—70.
19. Színházi élet az ősi Rómában. — Mohácsi Társaság. Mohács. II. 1925. 3—4. (Theaterleben im alten Rom. Ford.: Peppl Tanzer. — Pilsner Tagblatt. 1926. júl. 18).
20. A falu caddikja. Írta: Schalom Asch. Ford.: . . . — Zsidó Szemle XX. 1925. 1. sz.
21. Pap Izsák: Találkozás az Úrral. — Uo. 1. sz. (Noár. Cluj. II. 1925. 2. sz.).
22. Megszaporodott a zsidók irodalmi bűne. — Uo. 1. sz.
23. A zsidók és az Akadémia. — Uo. 1. sz.
24. Széljegyzetek. — Uo. 1—14, 17—23. sz.
25. A két Zeno. — Uo. 2. sz.
26. Jüdischer Illustrierter Kalender. — Uo. 2. sz.
27. Albert Einstein, a világhírű tudós a magyar zsidósághoz. Fordítás. — Uo. 3. sz.
28. A zsidók természetszeretete. — Uo. 3. sz.
29. David Fischmann. — Uo. 4. sz.
30. Patai József: A Biblia képekben. — Uo. 5. sz.
31. Morris Rosenfeld: Költemények. — Uo. 6. sz.
32. A világ zsidó íróihoz, tudósaihoz és művészeihez. Fordítás. — Uo. 6. sz.
33. Bródy László: Nap nap után. — Uo. 8. sz.

34. *Zsidó Hitéleti Lexikon.* — Uo. 8. sz.
35. *Magyar Szemle.* — Uo. 9—10., 19—23. sz.
36. *Görögdinnye.* — Sakterkés. — Kurzusúság. — Uo. 10. sz.
37. *Bíró Lajos: A bazini zsidók.* — Uo. 13. sz.
38. *Bőjtnap.* Írta: Jizchok—Lejb Perez (Fordítás). — Uo. 14. sz.
39. *Lezárult egy művész romantikus élete.* — Uo. 14. sz.
40. *Lilien.* — Uo. 14. sz.
41. *Grosse Jüdische National-Biographie.* — Uo. 14. sz.
42. *Olaszországi levelek.* Velence. — Uo. 17. sz.
43. *Magyar Zsidó Diák Családi Naptár.* — Uo. 17. sz.
44. *Olaszországi levelek.* Firenze. — Uo. 18. sz.
45. *A hajdunánási vallásbéke.* — Uo. 18. sz.
46. *Adalékok Herzl gyermekéveihez.* — Uo. 18. sz.
47. *Biblia az ifjúság és a család számára.* — Uo. 18. sz.
48. *Olaszországi levelek.* Róma. — Uo. 19. sz.
49. *Zsidó régiségek, ereklyék, műtárgyak a fővárosban.* — Uo. 19. sz. (Zsidó Múzeum Budapesten. — Szombat. Szubotice. I. 1925. 14. sz.; IV. Béla idejében héber betűs pénzek voltak forgalomban. — A föld. Cluj. II. 1925. 43. sz.)
50. *Néhány új esztendei zsidó naptárról.* — Uo. 19. sz.
51. *Hitközségi elnök és akadémiai tag.* Hirschler Ignárról az Akadémia ünnepén. — Uo. 20. sz.
52. *Mezei Mór.* — Uo. 22. sz.
53. *A recepció és a pesti izr. hitközség ünnepe.* — Uo. 22. sz.

1926

54. *Szentírás a család és az iskola részére.* IV. Szerk. Dr. Frenkel Bernát... Dr. Zs. J. közreműködésével [Bp. 1926.] 343 l.
55. *Magyar nyelvű zsoltárfordításaink.* — Uo. XIX—XXIII.
56. *Csizió.* — *Zsidó Szemle.* XXI. 1926. 1. sz.
57. *Magyar Szemle.* — Uo. 1—7. sz.
58. *Ne a diákok bőrére, uraim.* — Uo. 2. sz.
59. *Pap Izsák: Új lángok gyúlnak.* — Uo. 2. sz.
60. *Székely Béla: Vajúdó ország.* — Uo. 3. sz.
61. *Interpellációs nap a Zeneakadémián.* — Uo. 5. sz.
62. *Két zsidó menyegző.* — Uo. 6. sz.
63. *Singer Leó: Kolbó* — Uo. 6. sz.
64. *Schönfeld Áron: Der blaue Vogel.* — Uo. 7. sz.
65. *Keér Dezső: Harminc vers.* — Uo. 7. sz.
66. *Zsidó nagygyűlés Magyarországon.* — Uo. 7. sz.
67. *Demokrácia 50 százalékbán.* — Uo. 8. sz.
68. *A nagyszombati legenda.* — Uo. 8. sz.
69. *Bródy László: Bábszínház.* — Uo. 8. sz.
70. *Magyar-zsidó nyelvrokonság.* — Uo. 9. sz.
71. *A hitközségi tanárok fizetése nem felel meg a törvényes követelményeknek.* — Uo. 9. sz.
72. *Konzervativizmus?* — Uo. 10. sz.

73. Zsidó-magyar párhuzamok egy krónikában. — Uo. 10. sz.
74. Zsidó rabbi egy XVII. századi magyar drámában. — Uo. 11. sz.
75. Vázsonyi Vilmos. 1868—1926. — Uo. 11. sz.
76. Az Egyenlőség vezércikkírójára a keresztény etika kötelező. — Uo. 11. sz.
77. Galantai Gyula anekdotás könyve. — Uo. 11. sz.
78. „Béke és munka” — Uo. 11. sz.
79. A magyarok története a Bibliában. — Uo. 12. sz.
80. Strammer, a világhírű zsargon színész és társulata Budapesten. — Uo. 12. sz.
81. *Munkácsi Ernő: Fejezetek a magyar-zsidó vallásfelekezet újabb joggyakorlatából.* — Uo. 14. sz.
82. Bűnhalmazat egy felekezeti lapban. — Uo. 14. sz.
83. *Blau Lajos irodalmi munkássága (1886—1926). Összeállította dr. Friedman Dénes.* — Uo. 14. sz.
84. A pesti jiddis színház programja. — Uo. 14. sz.
85. Izrael Zangwill (1864—1926). — Uo. 15. sz.
86. Mikes püspök pásztorlevele. — Uo. 15. sz.
87. Pintó uram végrendelete. — Uo. 15. sz.
88. A jesíva-bocher. — Uo. 15. sz.
89. Törvényellenesen akarja csökkenteni a hitközség a tanszemélyzet fizetését. — Uo. 16. sz.
90. *Vér Andor: Tisztaság.* — Uo. 17—18. sz.
91. *A biblia könyvei: Dániel.* — Uo. 17—18. sz.
92. *Heine: A bacharachi rabbi.* — Uo. 17—18. sz.
93. *Izraelita Családi Naptár az 5687. zsinagógai évre.* — Uo. 17—18. sz.
94. *Munkánk és feladataink.* — Uo. 17—18. sz.
95. A „Dybuk” — Uo. 17—18. sz.
96. „Üzleti érdek”. — Uo. 17—18. sz.
97. Templomunk, szószerkünk, oltárunk, imakönyvünk mind-mind a hűségünkről tanúskodik. Kiss Arnold pohárköszöntője. — Uo. 17—18. sz.
98. Az asszonyi hűség legendája. A mennyei ing. (Fordítás). — Uo. 17—18. sz.
99. Régi hírek. — Uo. 17—18. sz.
100. A hitehagyott földesúr (Fordítás). — Uo. 19. sz.
101. Spinoza Palesztina felépítéséről. — Uo. 19. sz.
102. Krónika. — Uo. 19. sz.
103. Hitközségi program: „leépíteni” a fiúgimnáziumban a zsidó szellemet. — Uo. 19. sz.
104. Egy spanyol köztársasági elnök. — Uo. 19. sz.
105. *Palesztina földrajza.* — Uo. 19. sz.
106. A hitközségi tanárok évi egy-egy millióval segítézik a „nyomorba jutott” pesti izr. hitközséget. — Uo. 20. sz.
107. Jegyzetek a jiddis színészekről. — Uo. 20. sz.
108. Veszprém is csatlakozott Budához. — Uo. 21. sz.
109. *A föltámadó Szentföld. Patai József új könyve.* — Uo. 21. sz.
110. Kiss Arnold vezető főrabbi és Edelstein Bartalan dr. főrabbi papi működésének negyedszázados jubileuma. — Uo. 22. sz.
111. Íme a különbség a pesti és a decreceni hitközség között. — Uo. 23—24. sz.
112. *Mózes élete.* — Uo. 23—24. sz.

113. *Bródy László új könyve.* — Uo. 23—24. sz.
114. *A költő Kiss Arnold.* — Uo. 23—24. sz.
115. *A szürkekéek rabszolgái.* — Egyetértés. I. 1926. 2. sz.
116. *A negyvenes évek zsidó mozgalmaiból.* — Uo. 3. sz.
117. *A Blau-jubileumi emlékkönyv egyik tanulmányához.* — Uo. 5. sz.
118. *F. Fürth Margit: Gyuri gróf, a németfalvi kispap.* — Uo. 6. sz.
119. *Új magyar bibliafordítás.* — Uo. Országos Egyetértés 18. sz.
120. *Magyar-zsidó nyelvrokonság.* — Remény. XII. 1926. 13—14. sz.
121. *A zsidó leánygimnázium növendékeinek győzelme a középiskolai úszóversenyen.* — Egyenlőség XLV. 1926. 44. sz.

1927

122. *Szentírás a család és az iskola részére. I. Második átdolgozott kiadás. Szerk. Dr. Frenkel Bernát... Dr. Zs. J. közreműködésével [Bp. 1927.] 247 l.*
123. *Ifjúsági bibliánk a természetszeretetre nevelés szolgálatában.* — Izraelita Családi Naptár az 5688. zsinagógai évre. XVI. 1927—1928. 104—106.
124. *Wirth Kálmán igazgató pedagógiai működésének negyedszázados jubileuma.* — A PIH Leánygimnáziumának Értesítője az 1926—1927. iskolai évről. Bp. 1927. 3—4.

1928

125. *Zsidó népeleti vonatkozások Csokonai költészetében.* — Magyar Zsidó Szemle XLV. 1928. 377—385.
126. *Patai Edit: Engem is hív a föld.* — Zsidó Szemle XXIII. 1928. 3. sz.
127. *Patai József: A középső kapu.* — Uo. 5. sz.
128. *Giszkalay János: Vitéz Benája három útja.* — Uo. 14. sz.

1929

129. *Bibliai vonatkozások Csokonai költészetében.* — Magyar Zsidó Szemle XLVI. 1929. 102—116.
130. *Azariel avi Agri.* — Magyar Zsidó Lexikon. Szerk. Újvári Péter Bp. 1929. 71.
131. *Bán Margit.* — Uo. 83.
132. *Bibliai epika.* — Uo. 119.
133. *Blau Lajos.* — Uo. 128—129.
134. *Feleki Béla.* — Uo. 270.
135. *Fürst Aladár.* — Uo. 300.
136. *Grózinger M. József.* — Uo. 324.
137. *Hajhász.* — Uo. 339.
138. *Irodalom. Próza.* — Uo. 394—395.
139. *Irodalom. Dráma.* — Uo. 395—396.
140. *Jeremiádok.* — Uo. 409.
141. *Kagál.* — Uo. 446.
142. *Kiss Arnold.* — Uo. 483.
143. *Klezmerek.* — Uo. 490.

144. Magyar-héber nyelvrokonság. — Uo. 550.
145. Magyar közmondás és a zsidó. — Uo. 551—552.
146. Magyar-zsidó zsoltárfordítások. — Uo. 567.
147. Makai Emil. — Uo. 569—570.
148. Marsalik. — Uo. 578.
149. Mordechaj könyve. — Uo. 614.
150. Salamon és Markalf. — Uo. 763.
151. Sabbataj Cvi. — Uo. 817.
152. Weisz Miksa. — Uo. 960—961.
153. Zsidó a magyar drámairodalomban. — Uo. 983—984.
154. Zsidó a magyar regényirodalomban. — Uo. 984—986.
155. Zsidó a népdalban. — Uo. 986.
156. Zsidó nagygyűlés Magyarországon. — Uo. 1015.
157. Zsoltárfordítások. — Uo. 1024—1025. [A névjelzés tévesen: F. D.]
158. Szigeti Gyula. 1879—1929. — Múlt és Jövő XIX. 1929. 405.
159. Komor András: *Fischmann S. utódai.* — Zsidó Szemle XXIV. 1929. 10. sz.
160. Max Weisz: *Bibliographie der Schriften Dr. M. Kayserlings.* — Uo. 26. sz.
161. Frenkel Bernát: *Bibliai szemelvények.* I. r.: Tóra. — Uo. 30. sz.
162. Joseph Grózinger: *Geschichte der jüdischen Philosophie und der jüdischen Philosophen von Mendelssohn bis zur Gegenwart.* 1. Band. — Uo. 35. sz.
163. Pintér Jenő. — A PIH Leánygimnáziumának Értesítője az 1928—1929. iskolai évről. Bp. 1929. 3—4.

1930

164. A biblia, a midrás és a zsidó Mikes Törökországi leveleiben. — Magyar Zsidó Szemle. XLVII. 1930. 109—123, 184—202.
165. Csokonai a zsidókról. — Zsidó Évkönyv az 5691. bibliai évre. IV. Bp. 1930—31. 364—366.
166. Munkácsi—Emlékkönyv — Zsidó Szemle. XXV. 1930. 25. sz.
167. A kereskedelmi kultúra szellemi tényezői — A Siker. I. 1930. 1. sz.
168. Wells a reklámról. — Uo. 2. sz.
169. Irodalom és szakirodalom. — Uo. 3. sz.

1931

170. A biblia, a midrás és a zsidó Mikes Törökországi leveleiben. — Magyar Zsidó Szemle. XLVIII. 1931. 19—42, 194—200. 355—365.
171. Kóbor Tamás regényköltészetének zsidó tartalma. — Uo. 275—279.
172. Cihadni. — Magyar Nyelvőr. LX. 1931. 90—91.
173. Romhányi Gyula a zsidó írók ellen. — Zsidó Szemle. XXVI. 1931. 3. sz.
174. Munkácsi Ernő: *Római napló.* — Uo. 15. sz.
175. Kazinczy Ferenc és a „cionizmus”. — Uo. 32—33. sz.
176. Bródy László: *Nem kellene már madarak.* — Uo. 47—48. sz.
177. Kazinczy Ferenc és Kästenbaum zsidó végrendelete. — Remény. XVII. 1931. 8. sz.
178. Könyvdrágaság. — A Siker. II. 1931. 1. sz.

1932

179. A Magyar Zsidónő Naptára az 5693. évre (1932—1933). I. Szerkesztette: ... Bp. [1932.] 144. l.
180. A biblia, a midrás és a zsidó Mikes Törökországi leveleiben. — Magyar Zsidó Szemle. XLIX. 1932. 24—32.
181. Kazinczy Ferenc és a zsidóság. — Uo. 348—356.
182. Bessenyei és Kazinczy zsidólátása. — IMIT Évkönyve. 1932. 206—221.
183. Zsidó nyomok a középkor magyar irodalmában. — Zsidó Évkönyv az 5692—93. bibliai évre. VI. Bp. 1932—33. 293—295.
184. A „romantikus” szó történetéhez. — Magyar Nyelvőr. LXI. 1932. 63—64.
185. A „romantikus” szóalak. — Uo. 132—133.
186. Brill Izrael emlékéhez. — Egyenlőség. LIII. 1932. 9. sz. 14.
187. Weisz Miksa. 1872—1931. — A PIH Leányginnáziumának Értesítője az 1931—32. iskolai évről. Bp. 1932. 14—18.
188. Komlós Aladár: *A néma örült arca*. — Zsidó Szemle. XXVII. 1932. 14. sz.
189. Rózsa Ignác: *Szegény eladó leányok*. — Izr. Tan. Ért. LVII. 1932. 173.

1933

190. A Magyar Zsidónő Naptára az 5694. évre (1933—1934). II. Szerkeszti: ... Bp. [1933.] 80 l.
191. A nagyszombati legenda. — Uo. 64—66.
192. Kazinczy Ferenc és a zsidóság. — Magyar Zsidó Szemle. L. 1933. 44—52, 130—139.
193. A budai zsidó ifjúság kulturmunkája. — Uo. 64—65.
194. Mendelssohn a magyar szellemi életben. — IMIT Évkönyve. 1933. 58—79.
195. Magyar zsoltárfordítások. — Kis Szentírás. Szerk.: Dr. Frenkel Bernát. Bp. 1933. 422.
196. Romantik. — Magyar Nyelvőr. LXII. 1933. 125.
197. Új Goethe-fordítás. — Zsidó Szemle. XXVIII. 1933. 8. sz.

1934

198. A Magyar Zsidónő Naptára az 5695. évre (1934—1935). III. Szerkeszti: ... Bp. [1934.] 80 l.
199. Zsidó hangulatok olaszföldön. — Uo. 78—80.
200. A felvilágosodás német-zsidó írói és a magyar irodalom. Bp. 1934. 38 l.
201. Kazinczy Ferenc és a zsidóság. — Magyar Zsidó Szemle. LI. 1934. 34—39.
202. Jób könyve a XVIII—XIX. századforduló magyar irodalmában. — Uo. 362—376.
203. Nordau levelei Kiss Józsefhez. — Múlt és Jövő. XXIV. 1934. 326—327.
204. Adatok Bárány Boldizsár életéhez. — Irodalomtörténeti Közlemények. XLIV. 1934. 289—291.
205. *Joseph Trostler: Die Anfänge der ungarische Persönlichkeitsdichtung*. — Magyar Nyelvőr. LXIII. 1934. 27—28.
206. Mikes-tallózás 1821-ből. — Uo. 56—57.

207. *Római kaland. Komlós Aladár ifjúsági regénye.* — Zsidó Szemle. XXIX. 1934. 6. sz.
208. Trostler József kitüntetése. — A PIH Leánygimnáziumának Értesítője az 1933—1934. iskolai évről. Bp. 1934. 25.
209. Zsidó portrék a XVIII. századból. — Zsidó Élet. II. 1934. 1. sz.
210. Zsidó bűvészek. — Uo. 2. sz.
211. Német zsidók. — Uo. 3. sz.
212. Három zsidó. — Uo. 4. sz.
213. Asszimiláció. — Uo. 5. sz.
214. Eszter és irodalmunk. — Uo. 7. sz.
215. Anathéma. — Uo. 9. sz.
216. Zsidó múlt — zsidó sors. — Uo. 10. sz.
217. A zsidó rituálé irodalmi visszhangja. — Uo. 11. sz.
218. Eisenmenger és a magyarok. — Uo. 12. sz.

1935

219. A Magyar Zsidónő Naptára az 5696. évre (1935—1936). IV. Szerkeszti: . . . Bp. [1935.] 80 l.
220. Majmonidesz. — Uo. 58.
221. A romantikus zsidószemlélet irodalmunkban. — IMTT Évkönyve. 1935. 256—282.
222. Majmonidesz és a magyar irodalom. — Múlt és Jövő. XXV. 1935. 112.
223. Bessenyei „Beszéd az országnak tárgyáról” c. művének első nyomtatott szövege. — Irodalomtörténeti Közlemények. XLV. 1935. 86—87.
224. Horatius. Születésének 2000. évfordulójára. — A PIH Leánygimnáziumának Értesítője az 1934—1935. iskolai évről. Bp. 1935. 6—12.
225. Nyelvtörténeti adatok (Algebra. Veh. Kita. Sál. Valcer). Magyar Nyelvőr. LXIV. 1935. 40.
226. A nyelvújítás történetéhez (Algebra. Horda. Klima. Zseni). — Uo. 112—113, 143.
227. Micisapka. — Uo. 113.
228. Balassa-Emlékkönyv. — Izr. Tan. Ért. LX. 1935. 11.
229. Majmonidesz és Apáczai Csere János. — Uo. 63—65.
230. Munkácsi Ernő: Livornói régiségek. — Uo. 209.
231. A magyar Majmonidesz-ismeret forrásai. — Zsidó Élet. III. 1935. 15—16. sz.
232. Magyar makkabeus-emlékek. — Remény. XXI. 1935. 10. sz.
233. Weisz Miksa posthumus művei. — Körzeti Élet. I. 1935. 2. sz.

1936

234. A Magyar Zsidónő Naptára az 5697. évre (1936—1937). V. Szerkeszti: . . . Bp. [1936.] 88 l.
235. Előszó. — Uo. 3.
236. Libanon. Zsidó tudományos és kritikai folyóirat. Szerkeszti: Grözinger M. József, Kohn Zoltán. Zs. J. I. Bp. 1936.

237. Beköszöntő. — Uo. 1.
238. Kölcsey és Jeremiás. — Uo. 28—29.
239. Berzsenyi Dániel a zsidókról. — Uo. 32.
240. Turóczi-Trostler József: Mai Német Dekameron. — Uo. 34—35.
241. Vajda Péter zsidószemlélete. — Uo. 41—50.
242. A holdban hegedülő Dávid magyar irodalmához. — Uo. 80.
243. Vajthó László: Két költőnemzedék arca. — Uo. 89.
244. Löw Immanuel: Nyolc zsoltárvers. — Uo. 89—90.
245. Szrulyovits Ernő: Nagy Sándor ulalcja a Talmudban és a Midrásban. — Uo. 90.
246. Faragó Erzsébet: Cholnoky Viktor. — Uo. 90.
247. Scheiber Sándor: A szőlő mondájának vándorútja. — Uo. 90—91.
248. Farkas Lujza: A Nyugat és a századeleji irodalomforduló. — Uo. 91.
249. Szaő V. Vilmos: Levelek egy megtévedt zsidóhoz. — Uo. 91.
250. A bolygó zsidó magyar irodalmához. — Uo. 113.
251. Rubinyi Mózes: A költő élete halála után. — Uo. 129—130.
252. Löwy Adolf: A vízözön Kelet irodalmában. — Uo. 130.
253. Talmudi gondolat Taxonyi János példatárában. — Uo. 160—161.
254. Nyirő József: Uz Bence. — Uo. 169—170.
255. Turóczi-Trostler József: Világirodalom magyar ponyván. — Uo. 170.
256. Balázs Miksa: A hit szava. — Uo. 171.
257. Trencsényi-Waldapfel Imre: Küküllei János. — Uo. 171—172.
258. Bod Péter Szent Hilarius és a Talmud. — Uo. 212—213.
259. Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat Évkönyve. — Uo. 217—218.
260. Vidor Pál: Elijáhu köntösében. — Uo. 221.
261. Cholnoky Viktor és a sémi kultúra. — Uo. 225—236.
262. Pataki Füsüs János példái a forgandó szerencséről. — Uo. 261—262.
263. Majmonidesz és a magyar irodalom kapcsolatához. — Uo. 263—264.
264. Korai Shylock-nyomok irodalmunkban. — Uo. 264.
265. Katzburg Ilona: Tacitus és a barbár világ. — Uo. 273—274.
266. Algebrázni. — Magyar Nyelvőr. LXV. 1936. 30.
267. Turóczi-Trostler József: Mai Német Dekameron. — Izr. Tanügyi Értesítő. LXI. 1936. 21.
268. Egy magyar-zsidó tanító dicsérete. — Uo. 105—107.

1937

269. A Magyar Zsidónő Naptára az 5698. évre (1937—1938). VI. Szerkeszti: ... Bp. [1937.] 80 l.
270. Libanon. Zsidó tudományos és kritikai folyóirat. Szerkeszti: Grózingér M. József, Kohn Zoltán, Zs. J. II. Bp. 1937.
271. Írók sorsa. Bevezetés a Palágyi Lajos-közleményhez. — Uo. 1.
272. Komjáthy Jenő három ismeretlen levele. — Uo. 21—23.
273. Bartha Miklós levele Palágyi Lajoshoz. — Uo. 39.
274. Löw Immanuel: Mózes tíz neve. — Uo. 36.
275. A zsidó a XVIII. századvég magyar drámájában. — Uo. 63—65.
276. Turóczi-Trostler József: Nosce te ipsum. — Uo. 71.
277. Melyik Josephus-fordítást használta Dóczi Lajos? — Uo. 89.

278. Benedek Ignác és emancipációs röpirata. — Uo. 90.
279. Jeruzsálem pusztulása a magyar irodalomban. — Uo. 91—92.
280. Zsolt Béla: *A Wesselényi utcai összeesküvés*. — Uo. 98—99.
281. Balázs Miksa: *A remény napja*. — Uo. 101.
282. Zsidó mondák és legendák. — Uo. 102.
283. A zsidóság szerepe Pest és Buda megmagyarosodásában [Kósa János könyvéhez] — Uo. 125—128.
284. Fürst Aladár: *R. Eger Akiba*. — Uo. 135.
285. Téves zsidó adat Czvittinger Specimenjében. — Uo. 148—152.
286. Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat Évkönyve. — Uo. 160—161.
287. Franyó Zoltán: *Zsidógyűlölet*. — Uo. 161—162.
288. Fokos Dávid: *A Szentírásnak egy helyéhez*. — Uo. 163.
289. Kóbor Tamás hetvenéves. — Uo. 167.
290. Ki tette az uracsot bírónak a philológiában? — Uo. 168.
291. A magyar-zsidó nyelvrokonság történetéhez. — Uo. 195—196.
292. Gerő Katalin: *A szeretet munkásai*. — Uo. 200.
293. Fáy András és a zsidóság. — IMIT Évkönyve. 1937. 188—200.
294. A felvilágosodás német-zsidó írói a 30-as évek magyar irodalmában. — Magyar-Zsidó Szemle. LIV. 1937. 169—176.
295. Fakír. — Magyar Nyelvőr. LXVI. 1937. 53—54.
296. Légyott. — Uo. 84.
297. A túlterhelés kérdése. — Izr. Tanügyi Értesítő. LXII. 1937. 13—15.
298. Egy a sok közül... Almanach. 1937—1938. A Magyar Izr. Nőegyletek Országos Szövetsége fennállásának 15-i évfordulója emlékére. Bp. 1937. 138—139.

1938

299. Libanon. Zsidó tudományos és kritikai folyóirat. Szerkeszti: Grózinger M. József, Kohn Zoltán, Zs. J. III. Bp. 1938.
300. Révész Béla és a zsidóság. — Uo. 6—9.
301. Csillag Rózsa pályakezdése a Nemzeti Színházban. — Uo. 17—18.
302. Lenkei Henrik: *Az élet ormán*. — Uo. 27.
303. Kozocsa Sándor: *Juhász Gyula*. — Uo. 27—28.
304. Harmos Sándor. — Uo. 29.
305. Napkelet és Galícia. — Uo. 30.
306. Bevezetés [Munkácsi Bernát Útinaplójához]. — Uo. 33.
307. Kozocsa Sándor: *A Zalán futásának első kiadása*. — Uo. 59.
308. Sós Endre: *Becsapott ajtók előtt*. — Uo. 62.
309. Rubinyi Mózes: *Báró Wesselényi Miklós naplójából*. — Uo. 63.
310. A zsidó vallás Kölcsey Ferenc világképében. — Uo. 74—76.
311. Ossian és Scott magyar irodalmi múltjához. — Uo. 107—108.
312. Kelet és Nyugat között. *Zsidó fiatalok antológiája*. — Uo. 109.
313. Turóczi-Trostler József: *Két tanulmány*. — Uo. 120—121.
314. Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat Évkönyve. — Uo. 123—124.
315. Ödön Beke: *Finnisch—ugrische Sprachstudien in ungarischen Kriegsgefangenenlager*. — Uo. 125.

316. Szabolcsi Miksa: *Gyöngyszemek*. — Uo. 125.
317. Scheiber Sándor: *Lót leányai*. — Uo. 125.
318. Szabó István Andor: *Gondolattöredékek*. — Uo. 126.
319. Turóczi-Trostler József. — Uo. 127—128.
320. Irodalmunk zsidószemlélete. Hetényi János. — Uo. 131—138.
321. Kozocsa Sándor: *Kölcsey Antónia naplója*. — Uo. 142.
322. Zlinszky Aladár: *Művészi hangfestés és hangutánzás*. — Magyar Nyelvőr. LXVII. 1938. 28.
323. Glückstahl Samu dr. 1864—1937. — A PIH Leánygimnáziumának Értesítője az 1937—1938. iskolai évről. Bp. 1938. 3—6.
324. Munkácsi Ernő: *Miniatűrművészet Itália könyvtáraiban*. — Izr. Tanügyi Értesítő. LXIII. 1938. 14—15.

1939

325. Libanon. Zsidó tudományos és kritikai folyóirat. Szerkeszti: Grózinger M. József, Kohn Zoltán, Zs. J. IV. Bp. 1939.
326. Bibliai képek Fáy András műveiben. — Uo. 7—9.
327. Alexander Bernát: *Nagy emberek*. — Uo. 9—10.
328. Turóczi-Trostler József: *Nyúl éneke*. — Uo. 12—13.
329. Ararát—Évkönyv. — Uo. 15—16.
330. *Évkönyv a budai izr. hitközség kulturális szakosztálya ifjúsági csoportjának működéséről*. — Uo. 16.
331. *Egyház és társadalom a fajelméletről*. — Uo. 16.
332. Riedl Frigyes: *Kölcsey Ferenc*. — Uo. 34.
333. Kozocsa Sándor: *Bevezetés a bibliográfiába*. — Uo. 38.
334. *Ítéletek*. — Uo. 39—40.
335. Az első magyar zsidó írók fogadtatása irodalmunkban. — IMIT Évkönyve. 1939. 172—195.
336. Ágai Adolf levele Bulla Jánoshoz. — Irodalomtörténeti Közlemények. XLIX. 1939. 74—75.
337. Rokokó és barokk. — Magyar Nyelvőr. LXVIII. 1939. 23—24.
338. Turóczi-Trostler József. — Izr. Tanügyi Értesítő. LXIV. 1939. 17—18.
339. Az idő sodrában. — Uo. 25—27.
340. Wirth Kálmán. — Uo. 155.
341. Iskolánk múltja. — A PIH Leánygimnáziumának Évkönyve az 1938—1939. iskolai évről. Bp. 1939. 3—10.

1940

342. Libanon. Zsidó tudományos és művészeti folyóirat. Szerkeszti: Grózinger M. József, Kohn Zoltán, Munkácsi Ernő, Zs. J. V. Bp. 1940.
343. A Pesther Tageblatt és az Athenaeum. — Uo. 6—11.
344. Kozocsa Sándor: *Vörösmarty ifjúkori kísérletei*. — Uo. 28.
345. Kozocsa Sándor: *Az 1937-ik év irodalomtörténeti munkássága*. — Uo. 28.
346. Waldapfel Imre: *Jegyzetek a Zalán futásához*. — Uo. 28.

347. Tóth Árpád: *Bírálatok és tanulmányok*. — Uo. 29.
348. Kardos Albert: *Magyar államférfiak házi zsidói*. — Uo. 29.
349. Rubinyi Mózes: *Zempléni Árpád emlékezete*. — Uo. 29—30.
350. Ararát. *Magyar-zsidó Évkönyv*. — Uo. 30.
351. Havaš—Fisch—Hahn: *A zsidók története a gáonok korától napjainkig*. — Uo. 30.
352. Egy ismeretlen magyar-zsidó író. — Uo. 44—46.
353. Arany László és az Izraelita Magyar Egylet. — Uo. 46—47.
354. Turóczi-Trostler József: *Históriák és mesés fabulák*. — Uo. 57.
355. Kardos Pál: *Levél egy kibujdosott barátom után*. — Uo. 59.
356. *Magyar Könyvészet*. 1936. — Uo. 60.
357. *A hűség diadalmának első kidolgozása*. — Uo. 62.
358. *Az Ady—Rákosi vita*. — Uo. 62.
359. *Az 1938-ik év irodalomtörténeti munkássága*. — Uo. 62.
360. Az Izraelita Magyar Egylet levele Ágai Adolfhoz. — Uo. 78—79.
361. Mandl Bernát. — Uo. 84—85.
362. A zsidó és napjaink nyelvművelése. — Uo. 86—87.
363. *Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat Évkönyve*. — Uo. 91—92.
364. *Izraelita Családi Naptár*. — Uo. 96.
365. Makoldy Sándor: *Magyar gyorsírók Pantheonja*. — Uo. 96.
366. Adalékok a magyar zsinagógatörténethez. — Uo. 124.
367. Még egy magyar-zsidó nyelvrokonító. — Uo. 125.
368. A PIH Leánygimnáziumának és Ipari Leányközépiskolájának Évkönyve az 1939—1940. iskolai évről. Közzétette: . . . Bp. 1940. 100.
369. Pintér Jenő. — Uo. 4.
370. Fraknóy József. — Uo. 5.
371. Wirth Kálmán. — Uo. 6—9.
372. Widder Bódog. 1874—1939. — Uo. 10—12.
373. Az Ipari Leányközépiskola megalakulása. — Uo. 83.
374. Száz év előtt. Az első magyar-zsidó írónemzedék. Szerkesztette Turóczi-Trostler József és Zs. J. Kiadja a PIH Leánygimnáziumának „Báró Eötvös József” önképzőköre. Bp. 1940. 119 l
375. Az első nemzedék. — Uo. 15—27.
376. Majmonidesz-nyomok a magyar irodalomban. — *Magyar-Zsidó Szemle*. LVII. 1940. 157—169.
377. Barokk. — *Magyar Nyelvőr*. LXXIX. 1940. 56.
378. Lönnrot Illés. — Uo. 56.
379. Németezni. — Uo. 56.
380. Ernst Munkácsi: *Der Jude in Neapel*. — *Izr. Tanügyi Értesítő*. LXV. 1940. 42.
381. Kölcsey Ferenc. 1790—1940. — Uo. 109.

1941

382. Libanon. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesület tudományos és művészeti folyóirata. Szerkeszti: Grózinger M. József, Kohn Zoltán, Munkácsi Ernő. Zs. J. VI. Bp. 1941.
383. Szemelvények Sárosi Gyula műveiből. — Uo. 23—24.

384. Bevezető Bródy László szerzői estjén. — Uo. 29—30.
385. Magyar irodalmi adatok Rachel művészetéről. — Uo. 54—56.
386. *Vihar Béla: Betűk békességében.* — Uo. 94—95.
387. A PIH Leánygimnáziumának és Ipari Leányközépiskolájának Évkönyve az 1940—1941. iskolai évről. Közzétette: ... Bp. 1941. 106. l.
388. Pintér Jenő, 1881—1940 — Uo. 5.
389. *Ararát. Magyar-zsidó Évkönyv az 1941. évre.* — Izr. Tanügyi Értesítő. LXVI. 1941. 7.
390. Diákleányok délutáni szabadideje. — Uo. 68—70.
391. Szellemi jövőépítés [Az első bekezdés cenzúrázva]. — Uo. 97—98.
392. Katona József. — Uo. 107.

1942

393. Libanon. Az Országos Magyar-Zsidó Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesület tudományos és művészeti folyóirata, VII. Szerkeszti: Kanizsai [=Naményi] Ernő és Zs. J. Bp. 1942.
394. Irodalmunk új talmudszemlélete. — Uo. 16—21.
395. *W. Munkácsi Noémi versei.* — Uo. 62.
396. Az első talmudi „gyöngyszemek” irodalmunkban. — Uo. 82—83.
397. A Magyarító Egylet levele Heilprin Mihályhoz. — Uo. 85—86.
398. *Waldapfel József: Katona József.* — Uo. 89—90.
399. A zsidó írók és amit tenniök kellene. — Uo. 113—115.
400. A PIH Leánygimnáziumának és Ipari Leányközépiskolájának Évkönyve az 1941—42. iskolai évről. Közzétette: ... Bp. 1942. 111 l.
401. Eppler Sándor. 1890—1942 — Uo. 5.
402. Vajda Péter. — Magyar Ipar. LXIV. 1942. 11—12. (Ipari öntudatunk ébresztői és munkálói. Az Országos Iparegyesület kiadása. Bp. 1943. 75—79.)
403. *W. Munkácsi Noémi: Beszélgetések Istennel.* — Múlt és Jövő. XXXII. 1942. 143.
404. *Omzsa-Évkönyv.* — Izr. Tanügyi Értesítő. LXVII. 1942. 94—95.
405. Zsidó jótékonyosság — magyar elismerés. — *Omzsa-Évkönyv*, 5703. 1942—1943. Bp. [1942.] 158—160.
406. Kántoremlékek irodalmunkban. — Magyar Izraelita Hitközségi Tisztviselők Lapja. IV. 1942. 9. sz.

1943

407. Libanon. Az Országos Magyar-Zsidó Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesület tudományos és művészeti folyóirata, VIII. Szerkeszti: Kanizsai [=Naményi] Ernő és Zs. J. Bp. 1943.
408. Kiss József levele Neumann Edéhez. — Uo. 22—23.
409. *Martin Buber: Száz chászid történet.* — Uo. 87.
410. Diósy Márton írói munkásságához. — Uo. 93—96.
411. A PIH Leánygimnáziumának és Ipari Leányközépiskolájának Évkönyve az 1942—1943. iskolai évről. Közzétette: ... Bp. 1943. 104 l.

412. Magyar irodalom és zsidóság. (Költői és prózai szemelvények.) Szerkesztette és bevezetéssel ellátta: . . . Az Országos Tanítóegyesület kiadványai 3. Bp. 1943. 271 l.
413. Emancipációs motívumok lírai költészetünkben. — IMIT Évkönyve. 1943. 286—304.
414. A magyar-zsidó nőnevelés kezdetei. — Antal Márk Emlékkönyv. Kolozsvár. 1943. 156—165.
415. *Pap Izsák: Jerikó kapuja előtt.* — Múlt és Jövő XXXIII. 1943. 15.
416. *Angelus György: Indulás.* — Uo. 166.
417. *Munkácsi Noémi: Egy nagy magyar nyelvész.* — Uo. 174.
418. *Költők kórusa.* — Uo. 191.
419. *Budai Luach.* — Izr. Tanügyi Értesítő. LXVIII. 1943. 86.

1944

420. Az irodalomtörténeti tájszemlélet múltjához. — Az Országos Néptanulmányi Egyesület 1944. évi Évkönyve. Bp. 1944. 145—148.
421. *Salamon László: Ember, hol vagy?* — Múlt és Jövő. XXXIV. 1944. 31.
422. *Kürti László: Én visszajöttem.* — Uo. 31.
423. *Omzsza-Évkönyv.* — Izr. Tanügyi Értesítő. LXIX. 1944. 5.

1946

424. A PIH Ipari Leányközépiskolájának Évkönyve az 1945—46. iskolai évről. Szerkesztette: . . . Bp. 1946. 28 l.
425. Bródy Zsigmond pályakezdése. — Tanulmányok a zsidó tudomány köréből dr. Guttmann Mihály emlékére. Magyar-Zsidó Szemle. LIX—LXII. 1946. 259—272.
426. Tancsics Mihály nyelvművelő munkássága. — Magyar Nyelvőr. LXX. 1946. 25—27.

1947

427. A PIH Leánygimnáziumának és Abonyi utcai Általános Leányiskolájának Évkönyve az 1946—1947. iskolai évről. Szerkesztette: . . . Bp. 1947. 84 l.
428. *Rieger Richardné dr. Kepes Ilona.* — Uo. 4—5.
429. *Dr. Klein Ábrahám 1884—1944* — Uo. 5—6.
430. *Megnyitó beszéd.* — Uo. 7—14.
431. *Wirth Kálmán. 1876—1944.* — Uo. 14—16.
432. *Dr. Kertész Ármin. 1879—1945.* — Uo. 18—19.
433. *Szeles Henrik. 1881—1945.* — Uo. 19.
434. *Dr. Trostler József.* — Uo. 24—25.
435. A PIH Ipari Leányközépiskolájának Évkönyve az 1946—1947. iskolai évről. Szerkesztette: . . . Bp. 1947. 23 l.

436. A héber mese jelentkezése a magyar irodalomban. — *Semitic Studies in Memory of Immanuel Löw*, Bp., 1947, 143—151.
 437. *Vajthó László: Bessenyei*. — *Magyar Nyelvőr*. LXXI. 1947. 175—177.
 438. *Turóczi-Trostler József: Realizmus és irodalomtörténet*. — *Uo.* 187—188.
 439. Kiss József elindul. — *Új Élet*. III. 1947. 1. sz.
 440. A zsidó leánygimnázium 1947-ben. — *Zsidó Nő*. 1947. június 15.

1948

441. 1848—1849 a magyar zsidóság életében. Szerkesztette: Kiadta a PIH Leánygimnáziumának és Ipari Leányközépiskolájának 48-as ifjúsági bizottsága Bp. 1948. 254 l.
 442. Előszó. — *Uo.* 5—6.
 443. Bevezetés. — *Uo.* 7—24.
 444. Jegyzetek. — *Uo.* 231—251.
 445. A Palesztina-gondolat magyar irodalmi múltja. Bp. 1948. 14 l.
 446. Palesztina-szótár. Szerkesztette Gellért Endre és Az Országos Izr. Tanítóegyesület Kiadványai 4. Bp. [1948.] 123 l.
 447. A Palesztina-gondolat magyar irodalmi múltjához. — *IMIT Évkönyve*. 1948. 254—265.
 448. *Sásdi Sándor: Nyolc hold föld*. — *Magyar Nyelvőr* LXII. 35—37.
 449. Bekeres. — *Uo.* 192.
 450. Csődület. — *Uo.* 192.
 451. Kénykocsi. — *Uo.* 193.
 452. 1848 napisajtója. — *Uo.* 164—166.
 453. *Bölöni György: Hallja kend, Táncsics*. — *Uo.* 199—200.
 454. *Bóka László: József Attila*. — *Uo.* 216.
 455. *Sásdi Sándor: Egy asszony elindul*. — *Uo.* 278—279.
 456. *Hegedüs Géza: Az istentelen Kulin bán*. — *Uo.* 281.

1949

457. Mikszáth Kálmán első nyomtatásban megjelent verse. — *Irodalomtörténet*. XXXVII. 1949. 338—340.
 458. Pap Izsák, a költő. — *Pfeiffer Izsák Emléke*. Szerk.: Dr. Scheiber Sándor. Bp. 1949. 35—39.
 459. *Waldapfel József: Forradalom előtt*. — *Magyar Nyelvőr*. LXXIII. 1949. 33—36.
 460. *Forradalom és szabadságharc*. — *Uo.* 36—38.
 461. Elvtárs. — *Uo.* 102.
 462. Állomás. — *Uo.* 102.
 463. Eszmeforradalom. — *Uo.* 103.
 464. *Vörösmarty Mihály: A holdvilágos éj és más elbeszélések*. — *Uo.* 114.
 465. *Gorkij: Ember születik*. — *Uo.* 187—189.

1950

466. Kéjvonat. — Magyar Nyelvőr. LXXIV. 1950. 397.
 467. Omnibusz. — Uo. 398.

1951

468. Magyar Nyelvtan. A szakérettségi tanfolyamok jegyzetei. Tankönyvkiadó. Bp. 1951. 88 l. — 2. kiadás. A szakérettségi tanfolyamok könyvei. Tankönyvkiadó. Bp. 1952. 88 l.
 469. Omnibusz. — Magyar Nyelvőr. LXXV. 1951. 464.

1952

470. Elvrokon, elvbarát, elvtárs. — Magyar Nyelvőr. LXXVI. 1952. 44—47.
 471. Állomány, állam. — Uo. 383—386
 472. Munkáspárt és társai. — Uo. 474.
 473. A szakérettségi tanfolyamok magyar nyelvi oktatásáról. — Köznevelés. VIII. 1952. 146—147.

1953

474. Magyar Nyelvtan. A szakérettségi tanfolyamok könyvei. Tankönyvkiadó. Bp. 1953. 252 l.
 475. Magyar Nyelvtan az irodakezelő szakiskolák számára. Tankönyvkiadó. Bp. 1953. 91 l.
 476. Bevezetés. Vörösmarty Mihály. Petőfi Sándor. Arany János. — Irodalmi olvasókönyv II. A szakérettségi tanfolyamok könyvei. Tankönyvkiadó. Bp. 1953. 3—90.
 477. Kossuth és Petőfi korának köznyelvéhez. — Magyar Nyelvőr. LXXVII. 1953. 37—43.

1954

478. Dolgos és dolgozó. — Magyar Nyelvőr. LXXVIII. 1954. 88—90.
 479. Falragasz, plakátirodalom. — Uo. 246—247.
 480. A francia forradalom szavaihoz. — Uo. 421.
 481. Gyárista. — Uo. 422.
 482. Omnibusz. — Uo. 422.

1955

483. Kizsákmányolás. — Magyar Nyelvőr. LXXIX. 1955. 457—458.

1956

484. Munkásmozgalmi hatások a reformkor nyelvében. — Magyar Nyelvőr. LXXX. 1956. 417—424.
485. Ismerettár. — Magyar Nyelv. LII. 1956. 264.
486. Szegfy Mór beszéde a Fillingerben. — Új Élet. XII. 1956. 3. sz.

1957

487. Vajda János Montblanc-hasonlata. — Filológiai Közlöny. III. 1957. 150—154.
488. Munkásosztály. — Magyar Nyelvőr. LXXXI. 1957. 19—38.
489. Ideológia. — Uo. 321—323.
490. Nyelvújítási adalékok: Közgazdaság. Melegségmérő. — Magyar Nyelv. LIII. 1957. 278.
491. A század vándora. — Új Élet XIII. 1957. 1. sz.

1958

492. Vajda János levelei Milkó Izidorhoz. Irodalomtörténeti Füzetek 15. sz. Bp. 1958. 48 l. (Scheiber Sándorral).
493. Beke Ödön köszöntése. — A Magyar Nyelv és Irodalom Tanítása. I. 1958. 57—59.
494. Vajda János és a zsidó tanító. — Új Élet. XIV. 1958. 1. sz.
495. Márciusi emlék. — Uo. 6. sz.

1959

496. Tizenhét Kosztolányi-levél. — Irodalomtörténet. XLVII. 1959. 103—109. (Scheiber Sándorral).
497. Kiss József és „Jehova ajtónállóí”. — Új Élet Naptár. 1959. 222—240.
498. Adalékok *proletár* szavunk történetéhez. — Magyar Nyelvőr. LXXXIII. 1959. 1—17.
499. Vikár Béla születésének századik évfordulójára. — Uo. 372—373.
500. Szólórténeti adatok a reformkor nyelvéhez. — Magyar Nyelv. LV. 1959. 232—238.
501. Gimnáziumi nyelvtanításunk kérdéséhez. — A Magyar Nyelv és Irodalom Tanítása. II. 1959. 43—48.
502. Vers a pesti zsinagóga felavatására. — Új Élet. XV. 1959. 18. sz.

1960

503. Mikszáth Kálmán ismeretlen levelei. — Irodalomtörténeti Közlemények. LXIV. 1960. 363—369. (Scheiber Sándorral)
504. Agitátor, izgató, népnevelő. — Magyar Nyelvőr. LXXXIV. 1960. 17—27.
505. Nemzetgyűlés. — Uo. 222—223.
506. Ultra. — Magyar Nyelv. LVI. 1960. 258—259.
507. A mi gimnáziumunk. — Új Élet. XVI. 1960. 14. sz.

508. Egy ismeretlen Csokonai-vers. — Irodalomtörténeti Közlemények. LXV. 1961. 473—478.
509. Ady Endre levelei Nagy Mihályhoz. — A Petőfi Irodalmi Múzeum Évkönyve 1960—1961. [Bp. 1961.] 107—117. (Scheiber Sándorral)
510. Kosztolányi Dezső levele Kiss Józsefhez. — Irodalomtörténet. XLIX. 1961. 460. (Scheiber Sándorral)
511. Közgazdasági szókészletünk kialakulásának kezdetei. — Magyar Nyelvőr. LXXXV. 1961. 27—43, 148—158.
512. Lottó. — Uo. 349.
513. Vendéglő. — Uo. 350.
514. Szárnyvonal. — Uo. 350.
515. Két év *kommunista* szavunk történetéből. — Uo. 464—470.
516. Hungárijá; Chinnuch. — Encyclopaedia Hebraica XIII. Jeruzsálem—Tel-Aviv. 1961. 834—835.
517. [Tanévnnyitó beszéd] — Új Élet XVII. 18. sz.
518. Kiss József valóság-világa. — Uo. 24. sz.

1962

519. MórícZ Zsigmond két levele. — Irodalomtörténet. L. 1962. 309—311. (Scheiber Sándorral)
520. Juhász Gyula levele Kiss Józsefhez. — Juhász Gyula 1883—1937. Szerk. Paku Imre. Bp. 1962. 118. (Scheiber Sándorral)
521. Bevégzett tény. — Magyar Nyelvőr. LXXXVI. 1962. 222.
522. Dolgozat. — Uo. 222—223.
523. Forradalmár. — Uo. 223.
524. Forradalmi. — Uo. 223.
525. Főhadiszállás. — Uo. 224.
526. Hadügyminiszter. — Uo. 225.
527. Vendéglő. — Uo. 225—226.
528. Blúz. — Uo. 332—334.
529. Krida. — Uo. 451—452.
530. Sztrájk. — Magyar Nyelv. LVIII. 1962. 214—216.
531. Mikszáth Jánoska sírhelye. — Magyar Nemzet. 1962. június 22. (Scheiber Sándorral)
532. Kiss József levele Löw Lipóhoz. — Új Élet XVIII. 1962. 16. sz.
533. Tanévnnyitó. — Uo. 18. sz.
534. A mi gimnáziumunk. — Uo. 21. sz.
535. Énekek éneke. — Uo. 22. sz.

1963

536. Szótörténeti jegyzetek (Fakir, Gözmalom, Gözmozdony. Gyáros, Hadi-tanács. Hadizenés, Hadizenet. Hadművész. Hadosztály. Házibarát. Idő-pont. Jogirodalom. Kaparás, Lottó. Maradosdi és társai. Népelem. Pamf-

letirodalom. Sajtóvétség. Sohamozdiság. Sport. Strici. Tanszék). — Magyar Nyelvőr LXXXVII, 129—133.

537. *A mama, papa* szó történetéhez. — Uo. 358—366.

538. Munkásügy és szótörténet. — Uo. 461—469.

539. Jegyzetek egy Juhász Gyula-levéhez. — Új Élet XIX. 1963. 6. sz. (Scheiber Sándorral)

1964

540. Petőfi és Gorove „Nyugot”-ja. — Filológiai Közöny. X. 1964. 405—411.

541. Két Vajda János-levél. — Irodalomtörténeti Közlemények. LXVIII. 678—680. (Scheiber Sándorral)

542. Szótörténeti adatok (Algebra. Ércherceg. Kuruc világ. Opera. Pudli. Sváda. Szélütés. Tea. Zerge. Zsamfutter). — Magyar Nyelvőr. LXXXVIII. 1964. 55—60.

543. Szótörténeti adatok (Bankó. Bombinajó. Borravaló. Ebadta. Elefánt. Fagalamb. Fantázia. Funkció. Galiba. Haditanács. Himpellér. Kommandíroz. Kontár. Lélekkurafi. Népnevelő. Pojáca. Postai. Séza. Sörét. Űrszék. Virtuósus). — Uo. 206—210.

544. Pápai János néhány szava. — Uo. 321—324.

545. Tallózás a XVIII. század magyar nyelvében. — Magyar Nyelv. LX. 1964. 107—118.

546. *Magyar-zsidó neveléstörténet — angol nyelven.* — Új Élet. XX. 1964. 107—118.

547. Zsinagóga. — Uo. 21. sz.

548. Foreword. — Aron Moskovits: Jewish Education in Hungary (1848—1948). New York 1964. VI—VII.

1965

549. Ady Endre levelei Révész Bélához. — Acta Univ. Szeg. Acta Historiae Litterarum Hungaricarum. Szeged. 1965. 35—45. (Scheiber Sándorral)

550. *A blaumontag* magyar elnevezései. — Magyar Nyelvőr. LXXXIX. 1965. 109—116.

551. Leteszem a lantot. — Uo. 240—242.

552. Szótörténeti jegyzetek (Belga. Céhláda. Facér. Funkció. Galéria. Haditanács. Informál. Kocik. Kommandíroz. Opera. Parola. Szél. Szodoma almái. Tangál. Topánka. Tucet. Újdonatúj. Virtuózus. Vizita.). — Uo. 386—392.

553. Adatok és jegyzetek (Dragonyos. Fórozás. Kinigli. Kirántják alóla a gyékényt. Kókuszdió. Kolbász. Láma. Magazin. Materialista. Puli.). — Uo. 489—495.

554. Szótörténeti adalékok. — Magyar Nyelv. LXI. 1965. 363—367, 473—482.

555. Hámán. — Új Élet. XXI. 1965. 6. sz.

556. Dubrovitzky. — Uo. 12. sz.

557. Farkas Albert. — Uo. 24. sz.

1966

558. Kiss József-levelek. — Irodalomtörténeti Közlemények. LXX. 1966. 451—454. (Scheiber Sándorral)
559. Szótörténeti jegyzetek (Adieu. Edesanya. Expediál. Geselchaft. Jacht. Krida. Patikárius. Protokollum. Staféta. Szodoma almái. Világszabadság. Viszolygás). — Magyar Nyelvőr. XC. 1966. 312—316.
560. Kóser. — Új Élet. XXII. 1966. 2. sz.
561. Héber szavak. — Uo. 9. sz.
562. Rieger Richard. 1882—1966. — Uo. 10. sz.
563. „Zsidóiskola” és társai. — Uo. 16. sz.

1967

564. Magyar-Zsidó Oklevéltár. X. Szerkesztette és kiadta Scheiber Sándor Zs. J. közreműködésével. Bp. 1967. 615 l.
565. Cabet az 1830-as évek magyar sajtójában. — Irodalomtörténeti Közlemények. LXXI. 1967. 444—449.
566. Marx-cikk a pozsonyi Hírnökben. — Magyar Könyvszemle. LXXXIII. 1967. 367—370.
567. Adatok nyelvünk történetéhez (Akta. Elvtárs. Foglalo. Gondatlan, gondatlanság. Honorárium. Informál. Jeremiád. Pakéta. Referál. Vigyázó szem.). — Magyar Nyelvőr XCI. 1967. 73—77.
568. Demagóg. — Uo. 215—220.
569. Adatok és jegyzetek (Azabb. Blúzos, frakkos. Csibuk. Díszter. Indiai damaszt. Jelvény. Kolléga. Koppint. Kopogtat a szipirtyó. Örömet lő. Pomagránát. Puszi. Revolúció. Seborvos, Torlasz. Világbéke.). — Uo. 360—365.
570. Szótörténeti közlemények (Aszfalt. Eszmeforradalom. Familia. Fusermunka. Ideológia. Kurta korcsmáros. Lélek kurafi. Riport, riporter. Udvarice, világice.). — Uo. 488—492.
571. Adatok A magyar történeti—etimológiai szótár I. c. kiadványban. Bp. 1967. 1142 l.
572. Zsidó emlékek egy új magyar regényben. — Új Élet. XXIII. 1967. 3. sz.
573. Három nagy név. — Uo. 11. sz.
574. Néhány évvel az emancipáció előtt. — Uo. 15. sz.
575. Régi magyar útirajzírók a külföldi zsidókról. — Uo. 22. sz.
576. Zsidók Vörösmarty levelezésében. — Menóra. 1967. július 8.

1968

577. Magyar-Zsidó Oklevéltár. XI. Szerkesztette és kiadta: Scheiber Sándor ... Zs. J. közreműködésével. Bp. 1968. 539 l.
578. A bürokrácia és társai. — Magyar Nyelvőr XCII. 1968. 113—115.
579. Daru. — Uo. 115.
580. Humbug. — Uo. 115—116.
581. Jeremiád. — Uo. 116—118.

582. Kókler. — Uo. 118—119.
583. Jövevényszavaink történetéhez (Burzsoá és proletár. Eldoradó. Embléma. Guanó. Gukker. Internacialis. Lincs. Patronus. Piknik. Placc. Puccs. Vegza.). — Uo. 223—228.
584. Szemelvények Szepsi Csombor Márton útleírásából. — Uo. 340—346.
585. Feudalis, feudalizmus. — Uo. 462—463.
586. Generalis. — Uo. 463—464.
587. Szimbólum. — Uo. 464—466.
588. Talmud. — Uo. 467.
589. A „Chorschul” — Új Élet. XXIII. 1968. 3. sz.
590. „Egy röpke szóban annyi fájdalom”. — Uo. 8. sz.
591. Zsidó fuvarosok. — Uo. 13. sz.
592. Bajza zsidó vitái. — Uo. 20. sz.
593. Száz éves a „Zsidó dalok”. — Uo. 23. sz.
594. Antik proletarius vagy modern proletár? — Magyar Nemzet. 1963. november 9.
595. Magyar-Zsidó Oklevéltár. — Theológiai Szemle. Új folyam. XI. 1968. 124—125.
596. Irinyi József és a zsidó emancipáció. — Menóra 1968. május 6.

1969

597. Magyar-Zsidó Oklevéltár. XII. Szerkesztette és kiadta Scheiber Sándor . . . Zs. J. közreműködésével. Bp. 1969. 547 l.
598. Kiadatlan Mikszáth-levelek az Országos Széchényi Könyvtárban. Az OSzK. Kiadványai LXIV. Bp. 1969. 99 l. (Scheiber Sándorral)
599. L. Feuerbachot idézte-e Kemény Zsigmond az Erdélyi Híradóban? — Magyar Könyvszemle. LXXXV. 1969. 151—155.
600. Kitől vásárolt földbirtokot Arany János? — Irodalomtörténeti Közlemények. LXXIII. 1969. 365—366.
601. Vajda János két levele. — Uo. 721—723. (Scheiber Sándorral)
602. Ormódi Bertalan és a függetlenségi eszme. — Soproni Szemle. XXIII. 1969. 289—296.
603. Juhász Gyula két levele. — Tiszatáj. XXIII. 1969. 858—859. (Scheiber Sándorral)
604. Szótörténeti adalékok (Fidibusz. Koplaláció. Skatulya. Vegzál). — Magyar Nyelv. LXV. 1969. 84—85.
605. Szótörténeti jegyzetek (Akció. Butik. Dendi. Dominikánus és néhány más szerzetesnév. Etimológia, etimológista. Gardedám. Hipokrata. Kabala). — Magyar Nyelvőr. XCIII. 1969. 307—313.
606. „Nyelvvédelem” és szótörténet. — Uo. 352—356.
607. Délibáb. — Uo. 483—484.
608. Fiskális. — Uo. 484—488.
609. Demagógia. — Uo. 488—491.
610. Korai emléknymok [A pesti zsidó gimnázium történetéhez]. — Új Élet. XXIV. 1969. 2. sz.
611. A 80-as évek égboltja alatt [ua.]. — Uo. 5. sz.

612. A megvalósulás felé [ua.]. — Uo. 7. sz.
613. *A középkori Magyarország zsidóságának könyvkultúrája*. Scheiber Sándor új könyve. — Uo. 8. sz. (Menora. 1969. május 17.)
614. Még egy újpesti utcanév. — Uo. 12. sz.
615. Százhusz évvel ezelőtt. — Uo. 18. sz.
616. Ormódi Bertalan. 1836—1859. — Uo. 24. sz.
617. *Magyar-Zsidó Oklevéltár, Monumenta Hungariae Judaica. XI. kötet.* — Theológiai Szemle. Új folyam. XII. 1969. 123—124.
618. Scheiber Sándor: *Héber kódexmaradványok magyarországi kőtestáblákban.* — Uo. 377—378.
619. A magyar nyelvű zsidó egyesületek öse. — Menóra. 1969. március 8.
620. Jubilál a Zsidó Gimnázium. — Uo. 1969. június 14.
621. Kossuth Lajos és Ganz Ábrahám. — Magyar Nemzet. 1969. december 19.

1970

622. Magyar-Zsidó Oklevéltár XIII. Szerkesztette és kiadta Scheiber Sándor Zs. J. közreműködésével. Bp. 1970. 525 l.
623. Két elfelejtett Mikszáth-karcolat. A pályakezdő Mikszáth zsidószemlélete. — Évkönyv. Szerk.: Scheiber Sándor. Kiadja a Magyar Izraeliták Országos Képviselőlete. Bp. 1970. 166—206.
624. Könyvészeti glosszák Ormódi Bertalan munkásságához. — Magyar Könyvszemle. LXXXVI. 1970. 352—357.
625. Szemere Bertalan és „Pest jövődje”. — Magyar Nemzet. 1970. december 25.
626. Latin jövevényszavaink múltjához. (Ágál. Decretum. Deputál, deputáció. Derogál. Faktum, faktor. Importál. Interesz. Kontraverzia. Margó. Patronus. Proponál.) — Magyar Nyelvőr. XCIV. 1970. 226—233.
627. Szótörténeti hozzászólások (Abesszin. Borraivaló. Breviárium. Enciklopédista. Evangélikus. Horizont. Indus. Kán. Kuplé. Mór. Román. Seft. Skót. Sváb). — Uo. 479—485.
628. Szótörténeti adalékok. — Magyar Nyelv. LXVI. 231—239, 337—345.
629. Fúr. — Élet és Tudomány. XXV. 1970. 47. sz.
630. Adatok A magyar történeti—etimológiai szótár II. c. kiadványban. Bp. 1970. 1111 l.
631. Dr. Kandel Sámuel halálának 25. évfordulójára. — Új Élet. XXV. 1970. 5. sz.
632. Kardos Pál köszöntése. — Uo. 6. sz.
633. Pfeiffer-Pap Izsák emlékezete. — Uo. 11. sz.
634. *Szombatos énekek.* — Uo. 13. sz.
635. Magyar-zsidó portré 1826-ból. — Uo. 14. sz.
636. „Az időnek nem volt kedvence.” Emlékezés Marczali Henrikre. — Uo. 16. sz.
637. Dr. Munkácsi Ernő halálának 20. évfordulójára. — Uo. 18. sz.
638. A zsidóság legrégebb magyar nyelvű története. — Uo. 21. sz.
639. Chászid-nyomok magyar szövegekben. — Uo. 24. sz.
640. Emlékezés Ormódi Bertalanra. — Menóra. 1970. február 14.

641. A budapesti Zsidó Gimnázium története. — Uo. Melléklet. 1970. szeptember 5.
642. 100 év előtt született Makai Emil. — Uo. 1970. november 14.
643. Üdvözlét. — Tájékoztató füzet a Zsidó Gimnázium növendékeinek összefüggésére. Torontó. 1970. szeptember 5.
644. Móricz Zsigmond. — Enc. Hebr. XXII. Jerusalem—Tel-Aviv. 1970. 857.

1971

645. Magyar-Zsidó Oklevéltár XIV. Szerkesztette és kiadta Scheiber Sándor Zs. J. közreműködésével. Bp. 1971.
646. Szóviszhangok „A franciaországi változásokra” c. Batsányi versben. — Irodalomtörténet. Új folyam. III. 1971. 640—644.
647. Újabb Vajda János-levelek. — Irodalomtörténeti Közlemények. LXXV. 501—503. (Scheiber Sándorral)
648. Megjegyzések egy Bajza-vershez. — Magyar Könyvszemle. LXXXVII. 1971. 54—57.
649. Az első Cabet-idézeteket tartalmazó magyar tanulmány kézírata. — Uo. 330—336.
650. Felderítetlen fehér folt [Mikszáth Kálmán]. — Népszava. Szép Szó. 1971. febr. 27.
651. A Kreml magyar múltja. — Magyar Nemzet. 1971. júl. 4.
652. A stilisztikai műszavak magyar történetéhez. — Magyar Nyelvőr. XCV. 1971. 103—107.
653. Forradalom. — Uo. 197—203.
654. Totumfaktum. — Uo. 363—365.
655. Derogál. — Uo. 470—472.
656. Kontraband. — Uo. 472—473.
657. Sláger. — Uo. 473—475.
658. Szibarita. — Uo. 475—476.
659. Unitarius. — Uo. 476—477.
660. Adatok a XVI. század magyar nyelvéhez. I. — Magyar Nyelv. LXVII. 1971. 483—495.
661. Pont okozta pontatlanság. — Élet és Tudomány. 1971. 35. sz.
662. Temetési utóhangok [Barrach Ede]. — Új Élet. XXVI. 1971. 5. sz.
663. Emlékezés Blau Lajosra. — Uo. 8. sz.
664. Bergson és a zsidóság. — Uo. 9. sz.
665. Löw Immánuel nyelvi patriotizmusa. — Uo. 14. sz.
666. Dr. Frenkel Bernát halálának 10. évfordulójára. — Uo. 15. sz.
667. Hetven éve halt meg Makai Emil. — Uo. 16. sz.
668. Treuer Dániel, az újító pedagógus. — Uo. 21. sz.
669. Emlékezés dr. Kohn Sámuelre. — Uo. 22. sz.
670. Kiss József élete, halála után. — Uo. 24. sz.
671. Eötvös József emlékezete (1813—1871). — Menóra. 1971. jan. 30.
672. Nordau Miksa ismeretlen levele Jókai Mórhoz. — Uo. 1971. máj. 15.
673. Erdész Ernő halálára. — Uo. szept. 25.
674. Zsidó zeneművész a reformkorban. — Uo. okt. 23.

675. Az ismeretlen Kiss József. — Uo. dec. 18.
676. Régi zsidó orvosok és kórházak Magyarországon. — Orvosi Hetilap CXII. 1971. 2171—2172.
677. Ágai Adolf. — Encyclopaedia Judaica. II. Jerusalem, 1971. 342.
678. Balázs Béla. — Uo. IV. 129.
679. Ben Chananja. — Uo. IV. 473.
680. Berényi Róbert. — Uo. IV. 605—606.
681. Bettelheim. — Uo. IV. 776.
682. Bokros-Birmann, D. — Uo. IV. 1184.
683. Bródy Sándor. — Uo. IV. 1400.
684. Budapest. — Uo. IV. 1448—1453
685. Goldberger Izidor. — Uo. VII. 706.
686. Hirsch Márkus. — Uo. VIII. 504—505.
687. Hirschler Ignác. — Uo. VIII. 528
688. Hungarian Literature. The Figure of the Jew in Hungarian Literature. — Uo. VIII. 1079—1080.
689. Istóczy Győző. — Uo. IX. 1099.
690. Kornfeld Zsigmond. — Uo. X. 1208—1209.
691. Lánchy Gyula. — Uo. X. 1383.
692. Lederer Abraham. — Uo. X. 1558.
693. Mezei Mór. — Uo. XI. 1472.
694. Mezey Ferenc. — Uo. XI. 1472—1473.
695. Nagykanizsa. — Uo. XII. 765—766.
696. Rosenthal Naftali. — Uo. XIV. 295—296.
697. Scheiber Alexander. — Uo. XIV. 951
698. Schwab Löw. — Uo. XIV. 1015.
699. Simon József. — Uo. XIV. 1580
700. Ullmann Adolf. — Uo. XV. 1522
701. Wahrmann Izrael. — Uo. XVI. 243—244.
702. Wahrmann Mór. — Uo. XVI. 244
703. Weiss Manfréd. — Uo. XVI. 415.
704. Wertheimer Ede. — Uo. XVI. 455.

1972

705. Ő mért oly későn. Levelek Kiss József életrajzához. Bp. 1972. 125 l. (Scheiber Sándorral)
706. Az Extra Hungariam non est vita reformkori életéhez. — Irodalomtörténeti Közlemények. LXXVI. 1972. 56—63.
707. Adatok a XVI. század magyar nyelvéhez. II. — Magyar Nyelv. LXVIII. 1972. 84—95.
708. Egy meghíúsult egyesületi terv. — Új Élet. XXVII. 1972. 10. sz.
709. Rengei Mylander. — Uo. 13. sz.
710. Gárdos Mór tanító úr és Mikszáthfalva. — Uo. 18. sz.
711. Szótörténeti tallózás (Albán. Amazon. Anabaptista. Bár. Biblioteka. Inkvizíció. Konzert. Sváb. Szodomita. Talmud. Tradíció. Zöldasztal.) — Magyar Nyelvőr. XCVI. 86—91.

- 712. Amerika. — Uo. 223.
- 713. Munkásmozgalom. — Uo. 223—225.
- 714. Publicista. — Uo. 225—226.
- 715. Ritmus. — Uo. 226—228.
- 716. Korai fejezetek Kiss József életéből. — Évkönyv. Szerk.: Scheiber Sándor.
Kiadja a Magyar Izraeliták Országos Képviselőlete. Bp. 1971/72. 81—103.

*

Az Oklevéltár jelen kötete folytatja a XIII. lelőhelyeinek kibányászását. Ez *Házi Jenő* munkája, A nyomtatott forrásokat *Zsoldos Jenő* és e sorok írója kutatta át.

Hálával tartozunk a *Memorial Foundation for Jewish Culture*-nek, hogy vállalta e kötet minden költségét, a kutatását és a nyomdát.

SCHEIBER SÁNDOR

OPPENHEIMER SÁMUEL MŰKÖDÉSE

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL MAGYARORSZÁGI KIHATÁSAIRA

1703 májusában — a győzelmes török háború, csaknem egész Magyarország felszabadítása óta négy esztendő telt el, a spanyol örökösödési háború francia—osztrák összecsapásai egyelőre váltakozó sikerrel folytak s a döntő osztrák győzelem még váratott magára, a Rákóczi-szabadságharc inkább csak szikra volt, nempedig tűzvénnyel fenyegető láng — a Habsburg-birodalmat súlyos pénzügyi válság rázta meg. Kirobbanása nem költődött látványos balsikerhez és meglehetősen váratlan volt, bár fenyegető réme már évek óta kísértett. A vészjósló előjelek már az év első hónapjaiban mutatkoztak: Savoyai Jenő itáliai hadserege állandó pénzzavarral küszködött, XIV. Lajos és szövetségesei jelentékeny sikereket értek el, a birodalom pénzügyei kuszáltabbak és áttekinthetetlenebbek voltak, minálvalaha.

A válság május elején aztán elemi erővel tört ki. Az események gyors ütemben követték egymást attól a pillanattól kezdve, hogy meghalt Oppenheimer Sámuel „kaiserlicher Hoffaktor”, a Habsburg-birodalom immár húsz esztendeje első számú hadseregszállítója és bankárja. A kereskedők és hadseregszállítók, akik benne látták annak biztosítékát, hogy áruikért pénzt kapnak, szinte halála pillanatában követelni kezdték pénzüket az udvari kamarától, amely ekkor még kevésbé rendelkezett a szükséges összegek felett, mint egyébként. Néhány nappal később a bankház új irányítója, Sámuel Emánuel nevű fia fizetéseképtelenséget jelentett be a tavaszi lipcsei vásáron, ahol mintegy 3 000 000 forintos tartozását kellett volna rendeznie. A bankház akkor sem tudta (vagy pedig nem akarta) kielégíteni hitelezőit, amikor, a vásár történetében egyébként mindaddig teljesen egyedülálló módon, a császár közbelépésére, meghosszabbították a „fizetési hetet”, azt az időszakot, amelynek leforgása alatt az európai bankházak egymással szembeni tartozásaikat-követeléseiket tisztázni és kiegyenlíteni szokták.¹

A válság, amely, mint az események menete világosan mutatja, alapvetően nem politikai avagy katonai, hanem kifejezetten hitelválság volt, olyan méreteket öltött, hogy az egyik modern osztrák összefoglalás szerzője szerint „az osztrák ház közel állt a bukáshoz”.²

Egy közönséges bankház csődje akkor sem okozott nagyobb zavart az európai hitelélet egészében, ha egyébként hitelezőinek egész sorát rántotta magával a fizetéseképtelenségbe. Az Oppenheimer-bankház azonban

már egy évtizede messze többet jelentett a Közép-Kelet-Európa és a birodalom pénzügyeinek egyikénél. Aki a pénzügyvilággal kapcsolatban állt, tisztában volt azzal, hogy Oppenheimer mindennek előtt a bécsi udvar számára közvetítette a kölcsönöket, amelyeket 1703 májusában vissza kellett volna fizetnie. Sőt a többség tudta azt is, hogy a bankház helyzetének megrendüléseért elsősorban szintén a kamara késedelmes visszafizetései terhelik a felelősség. Az érdekeltek nem is annyira Oppenheimer, hanem, helyesen, az osztrák államháztartás csődjét látták a bejelentésben.

A több milliós tartozást azonban valakinek, vagy a bankháznak magának, vagy pedig a Habsburg-államnak, fizetnie kellett. Enélkül ugyanis a továbbiakban senki sem lett volna hajlandó kölcsönözni a bécsi udvarnak, amely pedig, mint az már több ízben bebizonyosodott, képtelen volt saját erőforrásaiból megvalósítani messzeterjedő katonai és politikai elképzeléseit.

A felek természetesen kölcsönösen egymásra igyekeztek hárítani a csőd ódiumát. A bankház valószínűleg azért jelentett csődöt, mert ily módon kívánta megszüntetni a közte és az állam között kialakult pénzügyi összefonódást, amely a kamara permanens fizetéseképtelensége miatt számára napról-napra veszélyesebbé vált. Azaz tulajdonképpen tőkéjét igyekezett kimenteni. Az állam viszont arra törekedett, hogy a csődöt teljesítéssel a bankház magánügyének nyilváníttassa, és ezért annak likvidálásához kezdetben csak a legáltalánosabb segítséget nyújtotta. Ez utóbbi megoldás felé mutatnak az osztrák kormányzat első lépései is. 1703. május 26-án császári rendeletet függesztettek ki a birodalom minden nagyobb kereskedelmi központjában, amely moratóriumot rendelt az Oppenheimerrel szemben fennálló összes követelésekre és azok behajtását befagyasztotta.³

A következő hónapokban sorban mentek a pátensek a kamarai adminisztrációkhoz, azzal az utasítással, hogy segédkezzenek az Oppenheimer számára esedékes kifizetések sürgős folyósításában⁴, illetve a megyéket bizonyos összegek kifizetésére rászorítsák.⁵ Egyik oldalon tehát eltiltotta az Oppenheimerrel szemben fennálló követelések sürgetését, a másik oldalon pedig igyekezett meggyorsítani kintlevőségeinek befolyását. E rendelkezések azonban csak az első pillantásra látszanak kedvezőnek, hiszen előrelátható volt, hogy a befolyó összegek, ha egyáltalán sikerül azokat behajtani, nem lesznek elégségesek a pénzügyvilág megbomlott egyensúlyának helyreállítására, a hitelezők kielégítésére. E lépések nem is hozták meg a remélt eredményt, a káros következmények viszont néhány héten belül jelentkeztek, mégpedig a legérzékenyebb ponton, a hadseregénél. Az utánpótlás akadozott, a katonák egyes helyeken éheztek, a francia király és szövetségesei tovább nyomultak előre.⁶

Nyilván a felbomlás é félreismerhetetlen jelei kényszerítették rá az udvart, hogy, ha egyelőre vonakodva is, a másik megoldáshoz nyúljon és a csődtömeg likvidálásánál a lehetőségekhez mérten bevesse az állami jövedelemforrások jórészét. A Habsburg-kormányzat lényegében elismerte, hogy a tartozások őt terhelik és gyakorlatilag magára vállalta annak törlesztését. Egyes különösen indokolt esetekben már 1703-ban feloldották a kifizetési tilalmat.⁷

A csődtömeg likvidálása 1704 elején kezdődött meg az oppenheimeri igények felülvizsgálatára hivatott Judicium delegatum felállításával.⁸ A bizottság munkája éles pártharcok közepette, amelyek során egyesek a hitelképesség visszanyerése érdekében a követelések mielőbbi teljesítése, mások pedig a bankház felelősségre vonása mellett érveltek, évekig tartott. A vita végülis azok győzelmével végződött, akik a bankház követeléseinek legalábbis részleges teljesítése és ezzel talpraállítása mellett szálltak síkra.⁹

Jórészt ennek a megoldásnak jegyében hozták létre 1704 nyarán az ún. Banco Giro-t, lényegében az első államilag ellenőrzött bankot, amely megkapta ugyan fedezetként a legbiztosabb állami jövedelmek jelentős hányadát, ugyanakkor azonban Oppenheimer Emánuel 5 milliós követeléseinek kifizetési kötelezettségét is. Ez utóbbiakból további egy és fél millió forint az ország adóját terhelte.¹⁰

Bár a fenti per évtizedekig húzódott, Emánuel, ha csökkent erővel és csökkent lehetőségekkel is, tovább folytatta apja tevékenységét. Már 1703-ban (!) megbízást kapott 15 000 muskéta leszállítására,¹¹ a Rákóczi-szabadságharc alatt pedig sokszor még apja kapacitását is meghaladó mennyiségben szállított lisztet és gabonát a magyarországi császári haderő ellátására.¹²

Alábbi tanulmányunkban Oppenheimer működését igyekszünk végigkísérni, különös tekintettel Magyarországot érintő oldalaira. Ennek során nem térhettünk ki azelől sem, hogy, ugyan rövidre fogva, de általánosságban is nyomon kövessük azt a rögzös utat, amelyen vállalkozásai a csúcsig jutottak.

Tanulmányunk bizonyos objektív okok következtében nem hozhatott a lényegre vonatkozó új levéltári anyagot.¹³ Így alig tekinthető többnek a korábbi kutatási eredmények elemző ismertetésénél. A feldolgozások adatai mellett természetesen értékesítettük azokat a kiadott forrásokat is, amelyek szerepére, annak szélesebb összefüggéseire utalnak.¹⁴

Az alábbi munkabeszámolóban azonban nem értük be, s mint az az alábbiakból kiderül: nem is érhattük be a kérdésre vonatkozó szakirodalom sokszor nagyon is ellentmondásos megállapításainak, értékelési kísérleteinek rekapitulálásával, hanem a „recenzió” eredeti értelmezéséhez visszanyúlva, a homályos, problematikusnak mutató részek kiemelésére törekedtünk. Ilyen pedig bőséggel akad. A kérdések sorát kell nyitva hagynunk, remélve, hogy ezáltal is sikerül célunkhoz közelebb jutnunk, ahhoz tudniillik, hogy ezáltal is ráirányítsuk kutatóink figyelmét e problémák megoldásának égető szükségességére.

A szerzőt csakis az bátorította fel az alábbi szerény értekezés közzétételére, hogy a magyar szakirodalomban jószerivel még a felismerés is csak az utóbbi években jelentkezett, miszerint Oppenheimer szerepének bemutatása nélkül a XVII. és XVIII. század fordulójának legjelentősebb folyamatai sem értékelhetők helyesen.¹⁵

1676 augusztusában Capliers generális, a Rajnánál harcoló császári hadsereg főkomisszáriusa „egy bizonyos Oppenheimer Sámuel nevezetű zsidóra” („ein gewisser Jud namens Samuel Oppenheimer”) igyekezett felhívni az udvar figyelmét. Levelében javasolta, hogy az udvari kamara fizesse meg neki mintegy 10 000 forintnyi tartozását, mert Oppenheimer csődbejutása komoly fennakadásokat okozna a hadsereg ellátásában és utánpótlási szervezetében.

Oppenheimer 1672 óta állt kapcsolatban Montecuccoli nyugati fronton hadakozó seregével. Szállításai pontosan a 70-es évek közepén kezdtek nagyobb méreteket ölteni. Az említett 1676-os évben már 40 000 forint értékben szállított muníciót és más szükséges dolgokat s vállalta az udvari takarmányozási hivatal (Hofffuteramt) igényeinek kielégítését is. A következő évben még jelentősebb tételek szállítására kötött szerződést az udvari kamarával Georg Adrián Seeliger társaságában: 64 000 bécsi mázsas dara, 20 000 bécsi mázsas kenyérgabona és 50 000 Malter zab beszerzését vállalta (20 000 Malter zabért 60 666 forintot kellett kapnia). Mindennek ellenére még alig sejthette valaki, maga Oppenheimer is legfeljebb csak sóvárgott utána, hogy egy szűk évtized leforgása alatt „ein gewisser Jud”-ból a császári hadseregellátás nélkülözhetetlen láncszemévé, a császárváros leghíresebb pénzemberévé és Európa egyik legnagyobb pénzügyi tekintélyévé női ki magát. Ekkoriban még aligha számítható a német birodalom kisebb-nagyobb fejedelmi udvarainál működő „Hofffaktorok”, „Hoflieferantok” és „Schutzjudok” legjelentősebbjei közé. Ez jól megmutatkozik abban is, hogy Oppenheimer 1678-ban Seeligerrel, a Frankfurt/Main-i Schilling, Reich és Pauer cégekkel alakított konzorciumot, amelynek tőkeereje csak 200 000 forint körül mozgott.¹⁶

A Habsburg-birodalom belső erőviszonyai mindenesetre nem kecsegtették nagy reményekkel azt a zsidó vállalkozót, aki éppen Bécsben szeretne volna tevékenységét folytatni. Alig néhány év telt el a bécsi zsidók utolsó kiűzése, az utolsó bécsi pogrom után.¹⁷ 1669-ben mindössze két zsidó bankház kapott engedélyt arra, hogy Bécsben maradjon: az a kettő, amely a legnagyobb szolgálatokat tette és tehette a továbbiakban is az udvarnak. Rajtuk kívül Oppenheimer Sámuel és Wertheimer Sámson voltak az elsők, akik miután igazolták „erkölcsös és békés magatartásukat” nomeg természetesen jókora türelmi pénz lefizetésére kötelezték magukat, letelepedhettek az udvar székhelyén (1677). A tartózkodási engedély azonban korlátozott időre szolgált.¹⁸

A letelepedési engedély azonban legfeljebb a bántalmazásoktól mentette meg őket, de semmiféle védelmet nem nyújtott magának az udvari kamarának mesterkedéseivel szemben. Alighogy Oppenheimer követeléseinek növekedni kezdtek, máris jelentkezett egy — nyilván konkurens — kereskedő, aki, úgymond, tud egy módszert, hogyan lehetne Oppenheimernek esedékes hátralékokat kifizetés helyett konfiskálni. Bár Capliers éppen ezekben a napokban jelentette, hogy Oppenheimer olcsón és jó termínusokkal szállít, a császár mégis kiadta tanulmányozásra az udvari kamarának ezt a javaslatot. A vállalkozót nem is az mentette meg a konfis-

kálástól, hogy felismerték szolgálatai szükségességét, hanem az az ismert kapcsolat, amely őt Badeni Hermann örgrófhhoz, a haditanács elnökéhez fűzte, jóllehet a referálással megbízott kamarai tanácsos (Breuner gróf) sem támogatta ezt a tervet, mert a hitel megromlását féltette attól. Ennél a lényegtelennek tűnő epizódnál mégis érdemes elidőznünk, mert e kísérletet, amelyről kiderül, hogy nem is az első volt, a későbbiekben hasonlóak követik. Jól mutatja egyszersmind a császári pénzügyek szomorú állapotát is, hiszen mindössze 42 000 tallerről volt szó.

A konfiskáció elmaradt, a pénzt azonban, ezt később mint természetes eljárást kell vennünk, nem fizették meg. A háború 1679-ben befejeződött, a hadseregszállítókra egyelőre nem volt szükség. Oppenheimer, mint maga írja, 1681-ben már három esztendeje hiába fáradozott azon, hogy saját és társa, Georg Adrián Seeliger követeléseit, amelyek 100 000 forint fölé rúgtak, behajtsa. Egyik üzlettársa már tönkrement, magát pedig több ezer tallér elvesztésének veszélye fenyegette.

Az 1683-as esztendő, amely az osztrák fegyverek nagy győzelmét hozta, biztos jeleként annak, hogy az udvar nem nagyon készült a nagy összecsapásra, Oppenheimernek, fiának, Emánuelnek és titkárának lefogásával kezdődött. Az ürügy egyik üzlettársának denunciációja, az ok ezúttal is az ekkor már jelentősre duzzadt Oppenheimer-követelések könnyű „likvidálásának” reménye volt. Mert Oppenheimer nem ment tönkre 1681-ben és nem tette tönkre ez az elzárás sem. Bár fogsága majd fél esztendeig tartott és a külvilággal alig érintkezhettek, Oppenheimer szállítási kötelezettségeinek mintegy felét így is teljesíteni tudta. Valahonnan innen kell számítanunk a bankház stabilizálódását, tőkeerejének ugrás-szerű megnövekedését, bár erre közvetlen adattal nem rendelkezünk. Annál jobban alátámasztják viszont feltételezésünket az elkövetkező fél-év eseményei.

A török hadak már Bécs felé jártak, amikor Oppenheimer kiszabadult és ismét átvette cége irányítását. A kamara még ekkor is megpróbálkozott Oppenheimer kikapcsolásával. Bécs ellátásával von Tattenbach bajor nemest bízta meg, hamarosan kiderült azonban, hogy nem csak drágábban akar szállítani, hanem bizonyos kötelezettségeinek nem is tud időben eleget tenni. Ekkor ismét elővették Oppenheimert, aki hatalmas iramban kezdett a szállításokhoz. Az erre vonatkozó szerződés értelmében Regensburgból, Ulmból, Augsburgból stb. 80 000 bécsi mázsa lisztet kellett Linzbe küldenie, egyharmadát legkésőbb 2 hónapon belül, a többi további 2 hónap leforgása alatt. A fenti mennyiség mellett még további 20 000 mázsa készenlétben tartását vállalta. Ezúttal, ritka kivételként, már előleget is kapott: a kamara a genuai segélypénzből 30 000 tallért folyósított neki.¹⁹

A Bécsét védő sereg ellátásáról jórészt Oppenheimer gondoskodott és ahogy Bécs sikeres védelméből váratlanul Magyarország töröktől megszállt részeinek felszabadításába fordult át a török háború, úgy növekedett vele együtt Oppenheimer szerepe és teljesítőképessége is. Hogy milyen méretekben és milyen területeken fonódott össze működése az osztrák állam pénzügyeivel, azt az alábbi, egyes szétválasztható működési területek szerint tagolt áttekintéssel igyekszünk érzékeltetni:

1. A hadseregszállítások:

Oppenheimer eredetileg hadseregszállítóként indult és tevékenységének súlypontját tekintve elsősorban az is maradt. Esetében azonban a hadseregszállítást a maga teljességében kell értenünk; magában foglalta tehát mindazt, amit a hadseregnek szállítani kellett és lehetett élelmiszertől munícióig, ruházattól háttaslovakig, igásállatokig. Egyes egységeket maga szállított a hadszíntérre, jelentős szerepet kapott a dunai flotilla kiépítésében és a hadsereg előrehaladásához szükséges hidak alkatrészeinek beszerzésében is. E tevékenység volumenének illusztrálására az alábbiakban időrendben közöljük a Magyarországra irányuló szállításokat. (Alapul Max Grunwald összeállítását vettük, ahol azonban arra lehetőségünk kínálkozott, e taxatív felsorolást pontosabb adatokkal is kiegészítettük):²⁰

1684. okt.: 5000 pár cipőt és harisnyát.

1685 tavaszán: 18 000 bécsi mázsa lisztet Pozsonyba.

1685. nov. 22.: a szerződés szerint legkésőbb 1686 júniusának végéig 30 000 bécsi mázsa lisztet, 2000 Mut zabot (felerészt Győrbe, felerészt Komáromba) és tűzérési lovakat kell szállítania.

1686. aug.: a Budát ostromló sereg lovasainak, gyalogosainak és a spanyol tűzszerszereknek muníciót, felszerelést, a budai tűzvésznél megsebesült katonák ellátására 5000—6000 darab posztót.

1686. nov. 27.: újoncokat és felszereléseket.

1687. jan. 24.: mellvérteket és muskétákat Komáromból Budára.

1687. jan. 29.: élelmiszert.

1687. febr. 21.: 30 000 Metze zabot Budára (valószínűleg szerződés).

1687. márc. és júl.: Csehországból, Morvaországból, Bajorországból, Szászországból és Sziléziából 622 lovat a tűzérési számára.

1687. márc. 13.: Boroszlóból 359 bécsi mázsa löport Kassára, még lovábbi 1000 bécsi mázsát akar Komáromból Budára szállítani.

1687. márc. 29.: a budai raktárba 65 000 homokzsákot.

1687. ápr. 7.: moseli, neckari és (7 nagy hordó) rajnai bort a generalátus részére.

1687. ápr. 14.: pisztolyokat és karabélyokat.

1687. máj. 21.: mellvérteket.

1687. jún. 26.: 400 darab vágómarhát, zsírt, vaját, rizst és pálínkat.

1687. júl.: zab és árpa mellett finom holland és angol posztót.

1687. dec. 2.: Budára élelmiszert.

1688. jan. 15.: a szerződés szerint Budára 100 000 bécsi mázsa lisztet.

1688. jan. 20.: Budára és Felső-Magyarországra muníciót.

1688. júl.: 2000 Mut zabot.

1688. szept.: 300 bécsi mázsa dohányt, harisnyákat, cipőket és sapkákat.

1688. okt. 25.: a januári szerződésben megállapított mennyiségből már 86 000 bécsi mázsa lisztet leszállított Budára.

1688. nov. 19.: Belgrádba és azon túl zabot a lovasság számára.

1689. jan., ill. aug.: 11 000 Metze lisztet és zabot a magyar erősségekbe.

1689. febr. 16.:*

1689. febr. 17.:*

1689. márc. 5.:*

1689. márc. 16.:*

1689. ápr. 18.:*

1689. ápr. 20.:*

1689. ápr. 13.: hajóhidat.

1689. ápr. 28.: pokrócokat.

1689. máj. 20.:*

1689. nov. 5.: Belgrádba 100 nagy hajót.

1690. márc. 8.: Budára és Belgrádba proviantot

1690. márc. 15.: ugyanazt.
 1690. máj. 7.: bort.
 1690. máj. 8.: Bajorországból és Regensburgból hajókat.
 1690. máj. 27.: salétromot.
 1690. okt. 19.: lisztet és zabot.
 1690. okt. 25.: lisztet és zabot Esztergomba.
 1690. nov. 1.: 1691-re lisztet és zabot Budára, Pozsonyba és Komáromba.
 1690. nov. 18.: lisztet és zabot Egerbe.
 1690. okt. 16.: lisztet és zabot Erdélybe.
 1691. febr. 2.: municiót és hordókat Budára.
 1691. febr. 19.: ugyanazt.
 1691. febr. 12.:*
 1691. máj. 8.: a brandenburgi egységek számára bort.
 1691. júl. 6.: ugyanazt.
 1692. jan. 2.: Fleury hadtestét.
 1692. ápr. 5.: a bajorok szállítása.
 1692. ápr. 16.: fegyvereket és hajókat.
 1692. ápr. 28.: pokrócokat és cipőket.
 1692. máj. 9.: a münsteri had szállítása.
 1692. júl. 18.: anyagokat az eszéki híd megerősítéséhez.
 1692. szept. 7.: zabot a lüneburgi seregnek.
 1693. jan. 23.: szerződés szerint 150 000 bécsi mázsa lisztet és 60 000 Mut lisztet kell összevásárolnia.
 1693. máj. 15.: a mohácsi tábori kórháznak szalmazsákokat, gyapjút, rizst stb.
 1693. jún. 8.: Assembourg dunai flotillájának.
 1693. jún. 17.: dohányt és élelmiszereket a braunschweig-lüneburgiak számára.
 1694. febr. 8.: proviant-szerződés.
 1694. febr. 13.: ugyanaz.
 1694. márc. 18.: proviantot a bajor sereg számára.
 1694. júl. 6.: dohányt.
 1695. jan. 3.: a thübingeni regimentnek.
 1696. jan.: felszerelés.
 1696. máj.: felszerelés a szászok számára.
 1696. jún.: felszerelés a pfalziak és a tábori kórház számára.
 1696. dec.: az erdélyi tűzérő felállításához.
 1697-ben: a Duna-menti tárházakban 105 817 bécsi mázsa liszt, 156 354 mérő zab, 5326 bécsi mázsa kétszersült volt felhalmozva. Legnagyobb részüket Oppenheimer szállította oda.
 1698. aug. 15.: élelmiszer egy kórház számára.
 1698. szept. 28.: pokrócokat Váradra.
 A "-gal jelölt napokon csak a szállítás tényét ismerjük, de hogy mit szállított, nem tudjuk megállapítani.)

A fenti jegyzékhez két megjegyzés kívánczik. Az összeállítás nyilván megközelítőleg sem tükrözheti Oppenheimer egész magyarországi tevékenységét. Más oldalról viszont egyes tételek kétszer is belekerültek, egyszer mint szerződésben megállapított leszállítandó, másodszer pedig esetleg mint már ténylegesen leszállított mennyiségek.

Nem kívánjuk hasonló részletességgel ismertetni azokat a hadi szállításokat, amelyeket Oppenheimer a spanyol örökösödési háború első esztendeiben vállalt, úgy tűnik azonban, hogy annak megindulával Oppenheimer teljesítménye tovább növekedett. Erről az alábbi, a vele kötött szerződések alapján készült összesítés adhat ízelítőt:

	1701 ²¹	1702 ²²	1703 ²³
liszt (bécsi mázsa)	146 000	104 000	186 000
zab (Metze)	200 000	—	525 000
	+ 190 000 (Stär)	—	
széna (bécsi mázsa)	—	—	90 000
szalma (köteg)	—	—	192 000
igásőkör (darab)	2 100	—	—
hátas- és igásló (darab)	—	3 650	12 000
szekér (darab)	350	—	—
a szerződésben megállapított pénzérték összesen:	1 135 418	1 000 000	2 441 450

2. Hitelműveletek és készpénzkölcsönök²⁴

Bécs felmentése után Oppenheimer nemcsak mint hadseregszállító kapott nagyobb szerepet, hanem mint bankár is. Sőt, tevékenységének ez a területe is éppúgy felölelte a hitelügyletek lebonyolításának egészét, a technikai és szakértői feladatoktól egészen a pénz felhajtásáig s a saját kölcsönökig, mint ahogy azt a hadseregszállításoknál tapasztaltuk.

Már 1685-ben ő folytatott tárgyalásokat Lüneburggal, Braunschweiggal, Wolfenbüttellel, Kölnnel, Neuburggal és Brandenburggal azokról az összegekről, amelyet a császár ezeknek a török háborúban való részvétel fejében fizetni köteles. A főhadikomisszariatus is őt kereste meg 1690-ben hogy számára Augsburgban, Nürnbergben, Frankfurtban rövid idő alatt 570 000 forint kölcsönt szerezzen.²⁵ Részt vállalt a hollandiai higanykölcsön megszerzésében is.²⁶ Átutalások esetében gondoskodott a váltókról és azoknak a szükséges helyekre juttatásáról.²⁷

A hadvezetés vagy a kamara gyakran fordult hozzá szorult helyzetében, hol azért, hogy katonafogadáshoz, hol azért, hogy a harcoló hadseregek valamely egységének kifizetéséhez égetően szükséges pénzüsszeget számukra kölcsönözze. Úgy tűnik, hogy itt is, akárcsak a hadseregszállításoknál, az összegek a századforduló felé haladva egyre nagyobb mértékben növekednek. 1692-ben több bécsi bankárral együtt kölcsönöz 540 000 forintot rekrutálások céljára, e kölcsönben 150 000 forinttal van érdekelve.²⁸ Ezt az adatot azonban nem értékelhetjük úgy, hogy nem volt képes nagyobb összeg lefizetésére, és ezért kellett társakat fogadnia. A következő évben ugyanis többször is kölcsönözött ennél nagyobb összeget. Inkább úgy magyaráznánk, hogy helyzete ekkor még nem volt oly szilárd, hogy a többi bécsi bankárt kizárhatta volna az üzletből.

A XVIII. század első éveiben már másként állt a helyzet. Nem mintha az állam mástól ekkor már egyáltalán nem vett volna fel kölcsönöket, hanem inkább olyképpen, hogy feltételezhetjük: Oppenheimernek, magában is elég erős lévén, sikerült a konkurrenciát a második vonalba szorítani. 1701 elején még csak 500 000 forintos kölcsönre köt szerződést,²⁹ egy évvel később már 5 millió forintról van szó. Mégpedig rendkívül rövid határidőn belül: Oppenheimernek 10 havi részletben kellett kifizetnie ezt az összeget, 2/5 részét készpénzben, 3/5 részét pedig itáliai bankházakhoz szóló váltókban folyósítva.³⁰ Mivel azonban ebben az évben sem ez volt az

egyetlen szerződés Oppenheimer és a Hofkammer között, az ezévben kifizetett pénzösszeg, illetve leszállított áruk értéke 6 millió forintba rúgott.

Oppenheimer azonban nemcsak az államnak, hanem magánszemélyeknek is kölcsönzött. Ügyfelei között osztrák és magyar arisztokratákat is találunk. II. Rákóczi Ferenc maga is az ügyfelei közé tartozott, 1700. április 1-én, 74 415 forintról állított ki adóslevelet számára.³¹ Nyilván ennek meg más adósságainak törlesztése céljából vetette zálogba Rákóczi 50 000 forintért Bánffy György erdélyi gubernátornak 1700 szeptemberében ecsedi uradalma felét. A záloglevél szerint Bánffynak a fenti 50 000 forintból 1701. január 1-én 12 000 forintot Bécsben közvetlenül Oppenheimernek kellett lefizetnie.³² Oppenheimernél igyekezett kölcsönt szerezni Rákóczi felesége is férje bécsújhelyi fogsága idején. Mivel azonban a bankár nem volt hajlandó pénzt adni neki, kénytelen volt ingóságait is áruba bocsátani.³³ Oppenheimer Rákóczival szembeni követeléseit a Rákóczi-javak zárolásakor igyekeztek is érvényesíteni: 1702-ben maga I. Lipót utasítja a szepesi kamarát, hogy az Oppenheimer számára esedékes összeget Rákóczi jószágainak mindenféle jövedelméből, különösen pedig az eladásra kerülő bor árából vonassa le.³⁴ Az adósság kifizetése azonban ekkor aligha történhetett meg, mert még 1719-ben is aziránt tudakozódik az udvari kamara a szepesi kamaránál, hogy a Rákóczi-birtokokat likvidáló bizottság vajon bevette-e Oppenheimer 78 696 forintos követelését az adósságok közé.³⁵ Batthyány Ádám bécsi megbízottjának számadáskönyve is említi Oppenheimernek fizetendő, igaz, ez esetben igen csekély összeget.³⁶ Eszterházy Pál nádor tőkeadósságai között halálakor az Oppenheimer-cég 10 000 Ft-tal szerepelt. Az adósság még 1703 előtről származott.³⁷ Az osztrák arisztokraták közül Freiherr von Werlein, gróf Harrach szerepelnek adósaik között.³⁸

3. Kapcsolatai a fémjövedelmekkel

Ezzel az üzletággal Oppenheimer tulajdonképpen csak a hitelügyletek, pontosabban: a hitelek visszafizetésének sajátos módszere következtében került kapcsolatba. A Habsburg-állam, mint arról a későbbiekben más összefüggésekben még lesz szó, tartozásait különböző jövedelmi források várható bevételeire terhelte. Így természetesen ezt a sorsot a birodalom területén található két világgpiaci jelentőségű árucikk, a Felső-Magyarországon bányászott réz, valamint az örökös tartományokban, Idriában, illetve Erdélyben kitermelt higany sem kerülhette el.³⁹ Sőt e fondokat már a kilencvenes évek elején oly mértékben betáblázták, hogy a készletek összértéke alig-alig érte el a kifizetendő összegek nagyságát. Pl. 1690-ben, amikor Oppenheimer a szorult helyzetben levő kamarának 450 000 forint hitelt ajánlott fel, és annak fejében higanyt kért, a higanyfondot összesen kb. 515 000 forint terhelte, amellyel szemben a különböző raktárakban csak mintegy 576 000 forint értékű higany állott.⁴⁰

Az Oppenheimer-bankház közvetlen kapcsolata a higanyüzlettel 1691-ben kezdődött. Oppenheimer 500 000 forintot ígért készpénzben, vállalta, hogy az első beérkező pénzekből kielégíti Mittermayer 100 000 forintos és Rezzonico olasz bankár 48 800 forintos követeléseit. Ennek a

hitelnek fejében reálzálogként megkapta az amszterdami, a velencei, a birodalmi és az örökös tartományokbeli higanyraktárak készleteit. Bár a lebonyolítást intéző adminisztráció, a faktoratusok hálózata felett nem rendelkezett és nem volt beleszólása az árak meghatározásába sem, a velencei és az amszterdami bevételek hozzá futottak be és a belső-ausztriai kamara és a higanyadminisztráció mellett ő is megkapta a könyvelési kivonatokat egyik példányát. Oppenheimer e szerződéssel tehát nem a higanykereskedés jogát és az ezzel járó hasznot kapta, hanem elérte, hogy ennek a fondnak jövedelmeire más hitelezőkkel szemben előjogokat szerzett.⁴¹ Bár az első években a kedvező piaci helyzet következtében a kifizetések jó ütemben haladtak, újabb kölcsönök és más célra felvett összegek e készletekre terhelésével Oppenheimer követeléseit a higanyfonddal szemben még 1694-ben is alig süllyedtek az 500 000 forint alá.⁴² Oppenheimer kedvező helyzetét a higanyjövedelmek elosztásánál nem is tudta hosszabb ideig fenntartani, mert az 1694-től szokásossá váló holland hitelügyletek elsődleges záloga pontosan a higany lett.⁴³

Lényegében hasonló helyzet alakult ki a besztercebányai és szomolnoki réz jövedelmeinek esetében is, azzal a különbséggel, hogy eddigi ismereteink szerint Oppenheimer nem ajánlott fel kifejezetten erre a fondra betáblázandó hitelt, mint az a higany esetében több esetben is megtörtént. Már 1694-ben is voltak azonban olyan követelések, amelyet a rézfondra hárítottak át: május 20-án a főkamaragróf 25 000 forint kifizetését rendeli el számára. 1702-ben úgy rendelkezik egy királyi rendelet, hogy a selmecbányai főbányagrófi hivatal a tőle kapott kölcsönök törlesztésére évi 500 000 forintot vagy pedig annak megfelelő 2000 mázsa rezet adjon át neki. Mint a végrehajtási utasításból kiderül, Oppenheimer ez esetben nem pénzt, hanem rezet kapott követeléseit fejében.⁴⁴ Eszerint tehát Oppenheimer ekkor már rézkereskedelemmel is foglalkozott, sőt a selmecbányai bányaigazgatóság irataiból az is kiderül, hogy az igazgatóság 1701-ben tőle szerezte be az ólmot.⁴⁵

Mint a higanyfond esetében, itt is „utolérték” őt a hollandiai kölcsönügyletek. Ez a fond éppúgy e kölcsönök zálogául volt lekötvé mint a higany. 1702-ben egy 2 és 1/2 milliós hollandi kölcsön fejében 6000 mázsa besztercebányai és szomolnoki rezet továbbá 200 hordó felső-magyarországi és erdélyi kénesöt kellett évente Jean Deutz amszterdami kereskedőnek a kamatok fejében Boroszlóba továbbítani. Néhány hónappal később pedig arról tudósítja a király a főbányagrófi hivatalt, hogy Jean Deutz-tól 800 000 forintos kölcsönt vett fel és még e kölcsönt le nem törlesztik, évente legalább 6000 mázsa rezet és legalább 300 mázsa kénesöt kötelesek számára Amszterdamba eladás céljaira küldeni.⁴⁶ E kétségtelenül nem teljes adatsor alapján arra következtethetünk, hogy Oppenheimernek e fond felett még a higanynál is kevésbé sikerült rendelkezési jogot szereznie és e higany- és rézüzletei csak esetlegesen, készpénz hiányában jöttek létre.

4. A sómonopólium

E működési terület már csak azért is külön figyelmet érdemel, mert ezt a fondot nem rendezetlen követeléseinek közvetítésével, hanem hihetőleg saját kezdeményezéséből, magának az adott árucikknek eladásából várható haszon reményében szerezte meg.

Eszterházy Pál nádor 1694-ben ajánlatot tett az udvari kamarának arra, hogy az erdélyi só forgalmazásának monopóliuma fejében 250 000 forintot ad. A szerződés hosszas tárgyalások után április 18-án jött létre. Eszterházy 300 000 darab egyenként 70—80 font súlyú (= összesen 210—240 000 mázsa) sót kaphat az erdélyi bányákból és azokat a szepesi kamara rendelkezése alá tartozó terület kivételével az ország egész területén forgalomba hozhatja. Ezen felül a rajnai és magyar forint közti, az utóbbi javára mutakozó értékkülönbség fejében további 25 000 kockát bocsátotak rendelkezésére. Állami támogatást ígértek számára, az átvételnél lefizetett harmincadösszeg mellett senki sem követelhetett tőle külön harmincadot.

Röviddel a szerződés megkötése után azonban jelentkeztek a termelő országrész. Erdély főurai is, akik szintén részt követeltek maguknak ebből a különösen jövedelmezőnek vélt üzletből. A nádori emberekkel folytatott tárgyalások után meg is egyeztek abban, hogy az erdélyiek társasága, amelynek élén Bethlen Miklós erdélyi kancellár állt, hasonló feltételek mellett jogot kap 300 000 darab sókocka Magyarországra hozatalára és forgalmazására. Mindezt a kövekkénti 25 krajcáros harmincadokkal és a 37,5 krajcáros kövenkénti felárral 437 500 forintot fizetnek le. Ezzel, a decemberben létrejött pótszerződéssel tehát tulajdonképpen megosztották a monopóliumot a két versengő fél között.

A magyar arisztokrácia hitelviszonyait és a kezüknl levő meglehetősen alacsony forgótőkét ismerve, már eleve gyanúsnak tűnhet, hogy Eszterházy Pál önmagában képesnek nyilatkozott 250 000 forint illetve az azt terhelő egyéb (harmincad, felár, szállítás) költségeikkel együtt 437 500 forint kifizetésére, valamint, ami azzal együtt járt, a sókereskedelemmel foglalkozó apparátus felállítására és folyamatos pénzelésére. (Az erdélyi urak esetében ez a probléma azért merült fel kisebb súllyal, mert ők konzorciumot hoztak létre az összeg előteremtésére és a jövedelem felosztására.) Ez esetben a gyanakvás nem is bizonyult indokolatlannak.

A szerződés létrejöttével egyidőben, de lehet, hogy még előtte, Eszterházy Pál egy másik szerződést is kötött, méghozzá Oppenheimerrel. Ebben Oppenheimer magára vállalta az összeg kifizetését és ezzel mindazok az előjogok, amelyeket a nádor kapott, rá háramlottak. Eszterházy megígérte, hogy „nádori tekintélyével és méltóságával” védeni és támogatni fogja a sószállítás ügyét. Mindezt Oppenheimer további 15 000 forintot fizet évenként Eszterházynak.

Az egész szerződés kulcsát e pótszerződés adja meg. A monopólium megszerzése ugyanis nyilvánvalóan nem Eszterházy, hanem Oppenheimer elképzelése volt, aki úgy tűnik másként ahhoz hozzájutni nem tudott. A nádot ebben az egész üzletben a tőkeszerzés lehetősége csábíthatta. Ebben az esetben is jól megmutatkozik a hatalmas latifundiumok felett rendelkező magyar arisztokrácia tőkeszegénysége.⁴⁷

Az Eszterházy—Oppenheimer-szerződés csak a sómonopólium megszüntetése után került napvilágra. Eltitkolása azonban aligha szolgálhattott akár az udvar, akár az erdélyi üzlettársak megtévesztésére, mert a tárgyalások menete illetve a sószállítások lebonyolítása körüli levelezés világosan bizonyítja, hogy mind az előbbi, mind pedig az utóbbiak tudtak Oppenheimer szerepéről. Bethlen minden külön kommentár nélkül említi, hogy bécsi tárgyalásain „a zsidó urak”, Oppenheimer és Wertheimer is résztvettek.⁴⁸ De még ha erről az adatról nem is tudnánk, Wertheimer szereplése az egész sóforgalom megszervezésében és lebonyolításában mutatja és mutatta a bennfenteseknek akkor is, hogy az Oppenheimer-bankház erőteljesen érdekelt ebben az üzletben. Wertheimerről, akinek szerepéről és Oppenheimerhez fűződő viszonyáról még szó esik az alábbiakban, köztudott volt, hogy a bankháznak Oppenheimer után legfontosabb embere.

*

A könnyebb áttekinthetőség végett a fentiekben csoportosítva tárgyaltuk Oppenheimer működésének legfontosabb területeit. Az összképet azonban e tagolás teljes terjedelmében természetesen nem tükrözheti. A kamarai és pénzügyigazgatási levéltárak anyaga ilyen vizsgálatok céljára, széttagoltsága miatt kevésbé alkalmas. Így valószínűleg sohasem tudjuk meghatározni azokat az összegeket, amelyeket egy-egy esztendőben az udvarnak kölcsönzött illetve amilyen értékben a valóságban szálított, mint ahogy végül az Oppenheimer-csőd likvidálására 1704-ben létrehozott bizottság sem tudta a pontos összegeket megállapítani.⁴⁹

II.

A fenti, lényegében taxatív felsorolással, az Oppenheimer-cég tevékenységének áttekintésével azonban még csak az első lépést tettük meg Oppenheimer valódi szerepének bemutatása felé. Ha itt megállnánk, beleesnénk abba a hibába, amely a személyével foglalkozó osztrák történelmi irodalmat, csaknem kivétel nélkül, jellemzi. E munkák ugyanis alig lépik túl a puszta adatfelsorolás kereteit, és bár ezzel megteremtették az objektív értékelés feltételeit, az azokban rejlő lehetőségekkel nem éltek kielégítő módon. Az értékelési szándék persze nem hiányzik, e többnyire a múlt század második felében vagy e század elején keletkezett munkák értékelési kísérleteit azonban ma már aligha tekinthetjük másnak. többnek szubjektív véleménynyilvánításnál.

Az Oppenheimerrel szemben illetve mellette állást foglaló szerzőket (szóhasználatunkal érzékeltetni igyekszünk e vita elfogadhatatlan érzelmi töltését) ugyanis egy bizonyos moralizáló szemlélet jellemzi, amely gazdaságtörténeti témáról lévén szó, aligha helyeselhető egyértelműen és amely természetesen tág teret nyitott pro és contra különböző előítéletek, előre meghatározott koncepciók érvényesülésének. A szerzők többsége kifejezetten Oppenheimer-ellenes. Ezen az alapálláson belül természetesen lényeges árnyalati különbségek fedezhetők fel. Egyesek ugyanis a kor katasztrofális pénzügyi helyzetének okozóját, a birodalom vérszopóját lát-

ják benne és kedvvel idézgetik a kortársak szélsőségektől ugyancsak nem mentes megnyilvánulásai közül éppen a legkedvezőtlenebbeket.⁵⁰

Mások az adatok felsorolása közben odavetett mondatokkal és megjegyzésekkel éreztetik gyanakvásukat és fenntartásaikat.⁵¹ A másik póluson az anyaggazdaságával példamutató Oppenheimer-monográfia szerzője, Max Grunwald és a szintén elsőrangú anyag alapján dolgozó Kaufmann Dávid⁵² áll. Az utóbbiak az ellenséges megnyilvánulásokkal szemben mintegy rehabilitálni igyekeztek Oppenheimert. Miután így elfogadták az ellenpárt megközelítési módját, eleve lemondtak a szükséges kritikáról és ezzel egy sor ellentmondásos folyamat és jelenség magyarázatáról is. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy ők is belementek vitapartneraik szemléleti zsákutájába.

Oppenheimer szerepének helyes értékeléséig így természetesen nem lehetett és ma sem lehet eljutni. Nem annyira személye érdekes számunkra, ha mégoly drámai ívelésű is pályája az ismeretlenségből az elismertségig, a hatalomtól a bukásig, hanem a személyben testet öltött típus, sőt a mögötte felsejlő gazdasági modell. Méghozzá két nagyon fontos modell. Az *egyik* az osztrák birodalmi gazdaságpolitika egy egész korszakáé, amellyel Oppenheimer működése csaknem azonos. Csak fokozhatja érdeklődésünket, hogy ez a gazdaságpolitikai etap a Habsburg-birodalom talán legnagyobb katonai és politikai sikereinek időszakával esett egybe. A *másik* már nem köthető országhoz vagy birodalomhoz, jóval általánosabb érvényű azoknál: Oppenheimer pályája sokat megsejtethet a kereskedelmi tőke felhalmozásának mechanizmusából, annak lehetőségeiből és korlátaiból egyaránt. Amikor az alábbiakban tevékenységének legfontosabb oldalaiból néhányat elemezni megkísérünk, e nézőpontról kitekintve tesszük mérlegre az adatokat.

Mind a kortársakat, mind pedig a későbbi korok történetírását az foglalkoztatta leginkább, hogy milyen befolyással bírt Oppenheimer bankháza a Habsburg-birodalom gazdaságpolitikájának alakulására. Ezen nem is csodálkozhatunk, hiszen a kérdés jelentős mértékben érinti az egész abszolutisztikus államrendszer megítélésének problémáját is. Nem kisebb kérdésről van szó, minthogy Európa egyik legnagyobb hatalmának mennyire sikerült „államosítani”, azaz saját közvetlen, bürokratikus ellenőrzése alá vonni a gazdasági élet legfontosabb területeit, pl. a hitelrendszert, a külkereskedelmet, a legfontosabb árucikkek belső forgalmát stb. Avagy ugyanezt megfordítva: Mennyiben hagyott az abszolutisztikus államberendezés működési teret a magánvállalkozásnak, amelyet természetesen nem tarthatott annyira kezében, mint saját apparátusát és mily mértékben tette ez gazdasági tevékenységét ötletszerűvé és alkalmosszerűvé az említett, elsődleges fontosságú területeken. Az osztrák állam a XVII.—XVIII. század fordulójára mind több árucikkre vezette be a monopóliumot, hogy pénzforrásait ily módon is növelje. Láttuk az előbbieken, hogy Oppenheimer működése során egész sor monopólisztikusan kezelt regáliával került kapcsolatba.

Vizsgáljuk meg tehát, hogy vajon sikerült-e Oppenheimernek monopóliumot szereznie a hadseregszállításban vagy a hitelügyletekben, sőt azon túlmenően sikerült-e neki a monopóliumoknak azt a rendszerét ki-

alakítania, amin keresztül aztán saját elképzeléseit, pontosabban: saját hasznát szolgáló elképzeléseit keresztülvihette. A szakirodalom nagyon óvatosan foglalt állást. A kérdéssel foglalkozó szerzők ritkán merészkednek addig, hogy Oppenheimer monopóliumáról beszéljenek, inkább „csak monopolisztikus helyzetéről” írnak. A kortárs konkurrencia természetesen nem volt ilyen óvatos. Egy datálatlan, kb. 1702-ben keletkezett pro memoria vádolja a Hofkammert, hogy a többi ajánlkozót azzal utasítja vissza, hogy nincs szüksége pénzre. Ezzel ezeket a pénzembereket arra kényszeríti, hogy Oppenheimernek ajánlják fel tőkéjüket, mégpedig a legszorongatóbb feltételek mellett. Így aztán Oppenheimer minden jövedelemre rátette a kezét.⁵³

A kortársi véleményt nem tehetjük minden további nélkül magunkévá, helyesebb inkább e kérdést több oldalról is megvilágítani és annak eredményeit összegezve mérlegelni a tényleges helyzetet. Nézzük meg először azt, hogy megvoltak-e a monopólium kialakításának szubjektív feltételei, olyan volt-e Oppenheimer viszonya az udvarhoz, a birodalom politikai és gazdasági tevékenységét irányító emberekhez, hogy azok segítségével, támogatásával az osztrák állam finanszírozásának leglényegesebb területeit és jövedelemforrásait magához vonhatta.

Oppenheimer azoktól a katonai vezetőkől kapta a legelőbb elismerést, idónként támogatást, akik a hadseregek élén álltak, és inkább azokra az esetekre emlékeztek véleményük kialakításánál, amikor éhező vagy fizetés hiányában lázongó hadseregük kifizetését, lecsillapítását az Oppenheimer által szállított készletekkel illetve a tőle kölcsönzött pénzzel érték el. Közülük is elsősorban Savoyai Jenőnek, a haditanács későbbi elnökének illetve Badeni Lajosnak véleményére érdemes figyelni. A felszabadító háború és a spanyol örökösödési háború kiemelkedő hadvezére még 1703-ban is úgy vélekedett, hogy „Die Initiative, der Unternehmungsgestalt Samuel Oppenheimers und seiner beiden Söhne, Emanuel und Wolf, sowie der von ihm in allen grossen Handelsplätzen bestellten geschäftsgewandten Agenten erschien daher als letzter Anker im Sturme”. „Wenn die Hofkammer sich in der grössten Not befand und ihr selbst die Geldmittel zur Deckung der dringendsten momentan Bedürfnisse mangelten, so wusste in der letzten Stunde der alte Hofjude doch immer durch das Vertrauen, welches man ihm allerorten entgegenbrachte, und durch seine ungemein weitreichenden Verbindungen neue Hilfsquellen zu erschliessen”.⁵⁴ Badeni Lajossal és Hermannal, mint láthattuk, már pályája elején szoros kapcsolatban állt. E jó kapcsolat a továbbiakban is fennmaradt, 1697-ben, amikor Oppenheimert bebörtönözték, szinte egyedül csak Badeni Lajos exponálta magát megmentése érdekében.⁵⁵

Más udvari körök már lényegesen kevesebb jóindulattal és elismeréssel szemlélték működését. Úgy tűnik, hogy Kollonics valósággal személyes ellenségének tekintette Oppenheimert és semmilyen eszköztől sem riadt vissza tönkretételére. Állásfoglalása jóideig, amíg Kollonics a magyar kamara, majd udvari kamara élén állt. (1672—1684 ill. 1692—1694), egybeesett a pénzügyigazgatás legfontosabb szerveinek állásfoglalásával is. Kollonics ugyan keveset nyilatkozott e témáról, azonban annál többet tett. Itt, személyével kapcsolatban kell megemlítenünk azokat a

terveket és machinációkat, amelyek Oppenheimer kiiktatására irányultak, mert éppen a legveszélyesebbek az ő nevéhez fűződtek.

Az 1697. március 5-i konferencián Kollonics előterjesztette, hogy a Würzburg-i püspök, a Weingarten-i és St. Blasien-i prelátusokkal, ajánlatot tett a Frankfurt/Main-ba és Schweinfurt-ba irányuló szállítások átvételére. Mivel az ajánlat több százezer forinttal olcsóbbnak ígérkezett, mint amennyit Oppenheimer kért és amelynek alapján vele a szerződés már létre is jött, Kollonics javasolta, a konferencia pedig elfogadta jelentkezésüket. Néhány nap múlva felmondták az Oppenheimerrel kötött szerződést. A tervből azonban semmi sem lett, mert a vállalkozás, amely talán eredetileg is csak Oppenheimer helyzetének megingatását célozta, néhány napon belül összeomlott. Természetesen ezúttal sem maradt más választás, mint Oppenheimerhez fordulni. Újból felajánlották neki a szerződést, azonos feltételekkel, ő azonban előkészületeinek megzavarására hivatkozva 300 000 forint kártérítést követelt és kapott. Az udvari kamara ebben az ügyben Oppenheimer mellett állt és tiltakozott az ellen, hogy illetéktelenek beleavatkozzanak a cameráliák dolgába.⁵⁶

Kollonicsot azonban nem törte le vállalkozásának sikertelensége. Az újabb alkalomra mindössze néhány hónapig kellett várnia. 1697 közepén egy Edelack nevű szélhámos, egyike a kor hadseregszállítások körül élősködő csalóinak, azzal a szenzációszámba menő váddal állt elő, hogy tudomására jutott, miszerint Oppenheimer merényletet szervez rokona, korábbi üzletvezetője, az időközben alkalmazottból konkurrenssé növekedett Wertheimer Sámson ellen. E merényletet Gomperz Ruben Eliásnak, a porosz udvar későbbi udvari faktorának⁵⁷ kellett volna végrehajtania, aki üzleti kapcsolatban állott Oppenheimerrel, sőt feltehető, hogy akkoriban annak alkalmazottja, ágense volt.

Ennek a vádnak nyilván nagyon kevés alapja volt. Oppenheimer számára ugyan nem volt kedvező Wertheimer önállósulása, mivel jelentős összegű évi „tiszteteldíjjal” kellett Wertheimert attól visszatartania, hogy ez utóbbi is hadseregszállításokért folyamodjon, ennek ellenére azonban változatlanul szorosan együttműködtek (pl. Erős Ágost lengyel királlyá választása érdekében. Ezt az üzletet aztán Oppenheimer teljesen át is engedte Wertheimernek, aki büszkén viselte a lengyel királyi udvari faktor címet⁵⁸). Edelack a konkurrenszek közti kölcsönös féltékenykedés kétségtelen jeleiből koholta, színezte ki Wertheimer meggyilkolásának tervét, azokból az elejtett szavakból és mondatokból amelyeket kétes ügyletei során a Wesel-i (Brandenburg) zsidóktól hallott. (Bár Kaufmann Dávid e témáról szóló előadását teljesen elfogadhatónak tartjuk, meg kell jegyeznünk, hogy ez az eset egyszersmind bizonyítja, hogy Oppenheimer és Wertheimer között a viszony vagy ennek a koholmánynak hatására, vagy pedig már korábban nagyon megromolhatott. Wertheimer ugyanis eddigi ismereteink szerint sem tettel, sem nyilatkozattal nem sietett Oppenheimer segítségére.)

Edelack azzal is tisztában volt, hogy ezzel a történettel Kollonicshoz kell fordulni, ha abból hasznot akar látni. Vádaskodására augusztusban Frigyes brandenburgi fejedelem börtönbe vettette Gomperzet, majd Bécsben Oppenheimer Sámuel és Emánuel, valamint a bankház két könyve-

lőjét is letartóztatták. Az üzleti könyveket és a levelezést zár alá vették.

Az ügyben a császár, illetve Kollonics, valamint a porosz udvar között többszöri levélváltásra került sor, amiből világosan kiderül, hogy ebben az ügyben az volt a legkevésbé fontos, hogy a gyilkossági vád valóságáról meggyőződjenek. A lépéseket mindkét oldalon egészen más indítékok vezették. A Habsburg-udvar Oppenheimer körülbelül 7 millióra becsült vagyonát szerette volna megszerezni. Ennek felével kecsegtették Frigyes brandenburgi fejedelmet, ha Gomperzet Bécsbe küldi kihallgatásra, Frigyes viszont még a várható pénzhaszonnál is jobban érdekelt a kicsiny Schwiebus-i (Szilézia) kerület visszaszerzésének lehetősége, amelyet atyja elfoglalt a Habsburgoktól, de neki, elismertetése fejében, újból vissza kellett adnia. Számára az egész ügyben elsősorban az volt érdekes, hogy e jelentős presztízsveszteséget a kerület visszaszerzésével feledtetni tudja. Az anyagi előnyök nyilván azért sem vonzották különösebben, mert tisztában volt azzal, hogy az osztrák állam sohasem fogja neki az ígért összeget megfizetni.⁵⁹

Miközben e, végülis eredménytelenségre kárhozottatott tárgyalások folytak, Oppenheimer kezeslevél mellett már októberben kiszabadult. Bár Gomperz pontosan a brandenburgi állam törekvései következtében még hosszú ideig börtönben maradt, Edelack vádjai, amelyek alátámasztására számbajövő bizonyítékot sohasem volt képes bemutatni, maguktól összeomlottak. 1698-ban Edelackot eltanácsolták Bécsből.⁶⁰

E sikertelen kísérlet után Oppenheimer ellenségei felhagytak az 1683-ashoz és az 1697-eshez hasonló látványos kísérletekkel. Úgy tűnik, Oppenheimer helyzete némileg konszolidálódott. (1700 derekán egy egészen más jellegű csapás érte a bankházat: egy ártatlan, de éretlen tréfából indulva a bankház előtt tumultus támadt, amelynek során a bécsi csöcselék megrohamozta és kifosztotta Oppenheimer házát, üzleti könyveit kidobálták, elpusztították, értéktárgyait széthordták. A császár ezúttal elrettentő ítélettel vette elejét a jövőbeli hasonló megmozdulásoknak. A zavargások kezdeményezőit elfogták és a ház kapujára akasztották.⁶¹ Ennek ellenére a következő évben ismét csendháborításra került sor házánál.⁶²)

Kollonics nem állt egyedül ellenszenvével. Maga a császár sem szimpatizált Oppenheimerrel. Többször elismeréssel szólt ugyan Oppenheimer egy-egy különösen kiemelkedő teljesítményéről,⁶³ de ugyanakkor pl. 1697-ben teljes hidegvérrel feláldozta volna őt. Emellett látványos módon favorizálta Oppenheimerrel szemben Wertheimert, akinek tevékenységét semmiképpen sem lehet Oppenheimeréhez mérni. Wertheimer, mint arról leplezetlen büszkeséggel maga számol be, kritikus pillanatokban mindennapos, szívesen látott vendég volt az udvarnál.⁶⁴ Oppenheimer egész életén át hiába sóvárgott az ún. Gnadenkette elnyerésére, miközben Wertheimer és több rokona is viszonylag hamar megkapta azt.⁶⁵

Említsük még meg Starhemberg Gundackert, aki csak az Oppenheimer halálával bekövetkezett veszélyes helyzetben vette át az udvari kamara vezetését, de már korábban is jelentős befolyással rendelkezett a pénzügyek irányításában (korábban kamarai alelnök is volt). 1703-ban Oppenheimer halála után egy votumban foglalta össze véleményét Op-

penheimer működéséről: Eszerint az államhitelek csökkenésének főoka Oppenheimer garázdálkodása („Oppenheimer'sches Unwesen”). Rendkívül káros következményekkel járt, hogy az egész hadügyigazgatás az ő szolgálataira támaszkodott, mert így a szerződéseket uzorafeltételek mellett köthette. Kifejezésre juttatta azt a gyanúját, hogy szándékos bukásról van szó, és véleménye szerint nem azt kellene vizsgálni, hogy az állam mennyivel tartozik Oppenheimernek, hanem azt, hogy a bankház mennyivel károsította meg az államot.⁶⁶ Bár véleményalkotásában nyilvánvalóan befolyásolta a sokkhatás, amelyet Oppenheimer csődje váltott ki, s a törekvés, hogy annak következményeit a lehetséges mértékben a bankházra háríthassa, feltételezhetőleg már a korábbi években sem nézte jó szemmel a vállalkozó működését.

Az ellenséges és pártfogó megnyilvánulásokat még tovább is idézhetnénk. Ennyi is elég lesz annak bizonyítására; ahhoz, hogy Oppenheimer jelentős monopóliumokat szerezhesen és ezáltal a pénzügyek jelentős része felett rendelkezési jogot kaphasson, az udvari hatalmasságok állásfoglalása nem volt egyértelműen kedvező.

Oppenheimer szerepének megítélésében persze szerepet kapott a szimpátia és az antipátia, tehát a szubjektív motiváció is, az állásfoglalásokat mégsem ez határozta meg alapvetően. Mint az állami élet úgyszólván minden megnyilvánulása körül, Oppenheimer tevékenysége körül is udvari klikkek csaptak össze. Bár e csoportosulásokat, változásait és cselekedeteik rugóit egyelőre inkább csak sejteni lehet, világosan kitűnik, hogy Oppenheimert a Badeni örgrófok, majd a Savoyai körül csoportosult katonai klikk támogatta a kezdetektől fogva folyamatosan. E csoport kizárólag a hadsereg fenntartása és eredményes működtetése szempontjából ítélte meg a birodalom gazdasági teendőit is, és nem sokat törődött azzal, hogy annak szükségleteit milyen módon, kiktől és milyen áldozatok árán szerzik be, még akkor sem, ha a birodalom közben teljesen eladósodik is. „Gazdaságpolitikájuk” igazolását nyilvánvalóan a háborúk győzelmes befejezésétől remélték. Nem csoda tehát, hogy a lehető mértékben támogatták elképzeléseik leghatékonyabb eszközét, Oppenheimer Sámuel.

Ugyanakkor Kollonics ellenlépései is magyarázatot nyernek, ha tudjuk, hogy ő a szükséges segélyeket a hagyományos úton, a pápa közvetítésével és bevonásával igyekezett biztosítani, és ennek érdekében az itáliai és az egyházi hitelezőket favorizálta (lásd az 1697-es tervezetet).⁶⁷ Kollonics harcias ellenfele a „katonai” pártnak. Hogy ellenük tehessen, sokszor lehetőségeit és tényleges erejét meghaladó vállalkozásokkal kísérletezik. 1689-ben például utasítást küldött a magyar megyékhez, hogy jelentsék neki a hadsereg kihágásait egészen 1683-ig visszamenően. Ebben az akcióban, amellet, hogy megnyerhette maga számára a megyéket, nem nehéz felismerni a másik párt elleni bizonyítékgyűjtési szándékot.⁶⁸ Az igazság kedvéért azonban meg kell jegyeznünk azt is, hogy Kollonicsnak, ellentétben a másik klikk képviselőivel, legalább középtávú elképzelései voltak azokról a lehetőségekről, amelyekkel a birodalom gazdasági helyzetét helyreállíthatták. Ilyenfajta elképzelések öltöttek testet az *Einrichtungswerk* című munkálatban is, amely provinciális színvonalon ugyan, de mégis átvész egyet-mást az osztrák kameralisták terveiből, ha

mást nem, hát magának a tervkészítés fontosságának felismerését.⁶⁹ A Habsburg-birodalom gazdasági helyzetét, de egész belső hatalmi státuszát mi sem jellemzi jobban, hogy itt még ezek a szerény tervek is doktrínérnek bizonyultak.

Ennyit a kérdés személyi vonatkozásairól. Az állam és Oppenheimer viszonyát a következőkben a tevékenység volumene felől közelítjük meg. Erre a vizsgálatra annál is inkább szükség van, mert egyes források kifejezetten arról beszélnek, hogy Oppenheimer *monopóliumba* kapta ezt vagy azt a jövedelmi forrást. Vajon csak a források szöhasználata ponyola vagy pedig a kedvezőtlen körülmények között is sikerült ilyeneket szereznie? Félreértések elkerülése végett le kell szögeznünk, hogy *monopóliumnak csak azt tekintjük, amikor az illető személy egy-egy regálé egészét vagy annak túlnyomó részét bizonyos meghatározott időre magához ragadta, annak sorsa felett ténylegesen rendelkezhetett és az államtól megkapta mindazokat a jogokat és hatósági támogatást, amelyek monopóliumának zavartalan élvezéséhez szükségesek voltak.*

Tekintsük át először Oppenheimer élelmiszer-, takarmány-, vágó- és igásállat-vásárlásait. E kérdést a nála megrendelt mennyiség oldaláról is megközelíthetjük, hiszen ismerjük azokat a mennyiségeket, amelyek leszállítására Oppenheimer a kamarával szerződést kötött. E mennyiségeket viszonyíthatjuk a hadjáratban résztvevő katonaság számához.

Perjés Géza nemzetközi összehasonlító anyag alapján megállapította, hogy egy katonának egy napra 1 kg kenyérporció járt, amelyet kb. 0,75 kg lisztből lehetett kisütni. Átlagosan mégsem egy kg kenyér esett a hadsereg katonáira fejenként, mert mellettük gondoskodni kellett a segédszemélyzet ellátásáról, a tisztek pedig több porciót kaptak. Ez utóbbiak kb. $\frac{1}{3}$ -dal növelték meg a hadsereg porciószükségleteit.⁷⁰

Az 1685-ös szerződés szerint Oppenheimer 30 000 bécsi mázsa, azaz kb. 15 000 q liszt szállítását vállalta. E mennyiség, a fenti kulcs alkalmazásával, kb. 19 000 q kenyér kisütésére volt elegendő, ami 1 900 000 porciónak felel meg. Ezzel szemben Buda visszafoglalásának évében csaknem 100 000 főnyi hadsereg volt Magyarország területén; Buda ostromához rendelték 26 380 embert, a tartaléksereg 42 050, a Horvátországban állomásozó sereg 8600, a Felső-Magyarországon működő sereg pedig 14 100 emberből állott. Emellett a várak őrsége 7500 főre rúgott.⁷¹ A fenti 1 900 000 kenyérporció tehát csak mintegy 13–15 napra fedezhette a teljes haderő kenyérszükségletét.

A következő esztendőben valamelyest csökkent a Magyarországon bevetett hadsereg létszáma. 1687-ben a várőrségekkel együtt valami 77 000 ember, 1691-ben a várőrségek nélkül 85 000 emberrel lehetett számolni.⁷² Ezzel szemben Oppenheimer szállításai ugrásszerűen megnövekedtek a következő években. Az 1688-as évre kötött szerződés szerint 100 000 bécsi mázsa, azaz kb. 50 000 q, később ennél is több lisztet szállított Magyarországra. Ha az egyszerűség kedvéért egy 100 000 főnyi hadsereg szükségleteit állítjuk szembe 50 000 q liszttel, akkor a következő eredményt kapjuk: ebből a mennyiségből 6 250 000 kg, azaz ugyanennyi porció kenyeret lehetett kisütni, ami, beleszámítva a különfejadagokat is, az egész hadsereg mintegy másfél havi élelmezésére volt elegendő. Ter-

mésztesen, ha egy 50 000-es hadsereggel számolunk, akkor mintegy három hónap teljes szükségletét is fedezhette.

Hasonló, bár kevésbé pontos számításokat végezhetünk a zabbal is. Az 1687 elején kötött szerződés szerint Oppenheimer 30 000 Metze, azaz kb. 2 700 000 kg zab Magyarországra szállítását vállalta. Ha egy ló napi adagját átlag 5 kg-nak vesszük, akkor ez a mennyiség 20 000 lónak mintegy hónapra, 40 000 darab lónak pedig 13 napig volt elegendő. (1685-ben 24 000 harci mén található a magyarországi hadseregnél. Ebből arra következtethetünk, hogy a hadvezetésnek, a tüzérségi- és ígásállatokat is hozzászámolva, kb. 40 000 ló ellátásáról kellett gondoskodnia.⁷³)

Ezzel szemben álljanak itt az 1689-es kamarai előirányzat vonatkozó adatai:⁷⁴ az 1689-es nyári hadjáratban résztvevő 20 000 német és 5000—6000 magyar katona ellátására a kamarai előirányzat tervbe vett:

6 hónapon keresztül naponta 40 000 porció lisztet = 108 000 bécsi mázsát (kb. 54 000 q)

téli tartalékként = 50 000 bécsi mázsát (kb. 25 000 q)

összesen: 158 000 bécsi mázsát (kb. 79 000 q).

Természetesen a felszabadító háború alatt ritka volt az olyan év, amikor csak ilyen kislétszámú hadsereg tartózkodott Magyarország területén (ha a fenti előirányzat egyáltalán az egész haderővel számol). Ha az előirányzat arányszámait, jobb híján, általánosnak fogadjuk el, egy 50 000-es hadsereg lisztészükséglete így alakult:

félévre	216 000 bécsi mázsa = 108 000 q
téli tartalékként	100 000 bécsi mázsa = 50 000 q
összesen:	316 000 bécsi mázsa = 158 000 q

Egy 100 000 főt számláló hadseregnél pedig:

félévre	432 000 bécsi mázsa = 216 000 q
téli tartalékként	200 000 bécsi mázsa = 100 000 q
összesen:	632 000 bécsi mázsa = 316 000 q

E, csakis tájékoztató jellegű mutatószámok vegyes benyomást keltenek. Ha pusztán azt vesszük, hogy az Oppenheimer által szállított liszt az említett években mintegy fél-három hónapig, a zab pedig csak fél-egy hónapig lehetett elegendő, az évi teljes szükséglethez képest eléggé jelentéktelennek tűnnek. De csak akkor, ha az abszolút arányokat vizsgáljuk. A fenti számok azonban egyszersmind azt is mutatják, hogy a szerződésekben kikötött szállítandó mennyiségek nem az ekkor már egész éven át fegyverben tartott hadsereg folyamatos vagy huzamosabb, de egyszeri ellátására, hanem biztonsági tartalékként, mintegy kiegészítésül szolgáltak. E mennyiségek ugyanis kisebb részletekben, szinte egész éven át húzódo szállítások eredményeként jutottak a hadművelleti terület raktáraiba és így az egész mennyiséget egyszerre felhasználni nem lehetett. A szerző-

dések megkötésekor valószínűleg az egyébként is csökkent teherbírási területeken előadódó élelmiszer- és takarmányhiányt akarták ily módon jóelőre kiküszöbölni. Magyarország esetében azonban nem is szükséges ilyen közvetett úton bizonyítani, hogy a hadsereget csak ritkán élelmezték raktárakból. E célra elsősorban és mindenek előtt az adóztatás sajátos szisztémája és azon belül az ún. porciórendszer szolgált.⁷⁵

Valószínűleg ennek figyelembevételével kell értékelnünk a fenti 1689-es adatokat is. Az azévi szükségleteket megközelítő mennyiségeket Oppenheimer nem is egy esztendőben szállított, csakhogy azokban az években nem 25 000-es, hanem többször 25 000-es ármáda élelmezéséről kellett gondoskodni. Azaz a hadsereg szükségletei 2—4-szeresére rúgtak (kb. 300 000—600 000 bécsi mázsa liszt). Ilyen hatalmas lisztmennyiségek Magyarországra szállításáról azonban nem szólnak forrásaink. A tényleges szükségletek és az Oppenheimer, mint főhadseregellátó által szállított mennyiségek különbözetét nem tölthetik ki azok a nála sokkal kisebb kapacitással dolgozó, más szállítók sem, akiknek működése mellette mindvégig kimutatható. Fel kell tehát tennünk, hogy az előirányzatok olyan számokkal dolgoztak, amelybe egyszersmind beleszámították azokat a mennyiségeket is, amelyeket a porció-szisztéma révén a lakosságra áthárítani tudtak.

Annyi mindenesetre bizonyos, hogy annak a gabona- és zabmennyiségnek, amelyet raktárakban tároltak, legnagyobb részét Oppenheimer vásárolta össze. Nem ő volt az egyedüli, aki ilyennel foglalkozott, de mégis messze kiemelkedett a hadseregszállítók közül. Helyzete de iure mégsem volt monopolisztikus, mert kiemelkedő helyzetét nem szerződésekben meghatározott joga, hanem állandóan megújuló versenyképessége, jó felvásárló-apparátusa révén szerezte. Nem azért kaparintotta meg a szállítások zömét, mert másokat attól sikerült távoltartania vagy elriasztania, hanem azért, mert csak ellelőbasai voltak, de számbavehető konkurrencsei nem.

A hadsereg számára oly életfontosságú szállításoknál időnként, bizonyos területeken elővételi jogot és a gyors felvásárlási lehetőségét biztosították részére. E kedvezmények azonban nem haladták meg a XVII. századi magyar marhakereskedelem appaldátorai vagy akár az ilyen vagy olyan regálét bérlo erdélyi arisztokraták előjogait. Sőt alattuk maradtak az előbbieknél annyiban, hogy míg ott a kikötött számú darabot az illető ki nem vitte, másnak elvben nem volt szabad az érintett cikk kivitelével, illetve belső forgalmazásával (attól függően, hogy a monopólium mire szólt) foglalkoznia.⁷⁶ Paradox módon leginkább a sómonopólium esete, tehát Oppenheimer saját példája mutatja ennek az állításnak igazát: Először is Oppenheimer azért nem folyamodott maga a monopóliumért, mert saját nevében annak megszerzésére nem volt kilátása. Másrészt, mindaddig, amíg a kompánia a szerződésben megállapított 600 000 darab só el nem adta az ország meghatározott, de nagyobbik részén, addig sókereskedelemmel más nem foglalkozhatott. (Elvben persze, mert a kihágások megtorlására nem volt apparátus.) Ilyen jogot Oppenheimer, tudomásunk szerint sem a gabona, sem pedig a takarmány vagy szarvasmarha forgalmazására nem kapott.

Ami pedig a felvásárlások sikeres lebonyolításához szükséges hatósági segédletet illeti, arra álljon itt néhány magyarországi példa:

Az udvari kamara természetesen lehetőségeihez mérten igyekezett előmozdítani a szükséges készletek összegyűjtését. Oppenheimer szabad passzusokat kapott a harmincadhivatalokhoz, a kijelölt megyékben limitálták az árakat, a császár pátensekben intette a megyéket segítségnyújtásra és Takáts Sándor egyes adatai szerint, ritkábban, katonai karhatalmat is kapott segítségül.⁷⁷ Mindezek a kedvezmények is, amelyek hangsúlyozzuk: nem merítik ki egy monopólium jogi kritériumait, jórészt papíron maradtak. Oppenheimer embereinek meg kellett küzdeniük a magyar kamara, a földesurak, városok és a parasztság, tehát lényegében az egész magyar hivatalszervezet és társadalom ellenállásával.

1691-ben arra kell inteni a magyar kamarát, hogy a nezsideri harmincados respektálja szabad passzusát és nagyobb tiszteletet adjon felmutatójának.⁷⁸ Amikor Oppenheimer arra kérte a magyar udvari kancelláriát, hogy szereztessen számára tutajokat, hogy azzal a Vágon raktárakba szállíthassa az összes vásárolt lisztet és zabot, mert az a nagy hőségben könnyen megromlik, a következő választ kapta: A zsolnai, pöstyéni, trencsényi, galgóci és szeredi vásárokon elég tutajt kaphat, vásároljon ő is, mint az ország más lakosai.⁷⁹ Nem csoda tehát, hogy a földesúri vámszedők még kevésbé voltak tekintettel az Oppenheimer emberei által felmutatott papírokra. Özvegy Czobor Ádámné maginai vámszedője 1692-ben bántalmazta és gyalázta Oppenheimer ott átvonuló felvásárlóit.⁸⁰ Pozsony városa, Duna menti raktárai miatt a hadseregélelmezés egyik magyarországi hídfőállása, évtizedes küzdelmet folytatott Oppenheimer illetve emberei ellen. 1691-ben a város új magisztrátusa nem engedte be a városba Oppenheimer embereit.⁸¹ 1692-ben az udvari kamarát kéri Oppenheimer annak kieszközlésére Pozsony városánál, hogy a Duna mellett raktározott élelem és lőszernek felügyeletével megbízott emberei a Duna menti házakban lakhassanak.⁸² 1695-ben ismét a városi magisztrátusra illetve a hajósokra panaszkodik, akik embereit munkájukban akadályozzák és fiát, Wolfot meg is verték.⁸³ 1698-ban viszont a város kéri a magyar kamarát, hassanak oda, hogy az Oppenheimernek adott szállítási útleveleket csak a közjó érdekében használják, ne pedig magánszállításoknál.⁸⁴ A megyék közül különösen Moson megyében akadályozták munkáját.⁸⁵

(Természetesen az akadályoztatások nem korlátozódtak Magyarországra, kijutott abból Ausztriában és a birodalomban is. Több alkalommal még a zsidó kereskedőkre kötelező Leibgeld megfizetésétől sem tudott megmenekülni, pedig ez alól mentes volt.⁸⁶)

A magyarországi hatóságok és magánosok ellenállása csak a munka ütemét csökkentette, azt megakadályozni nem tudta. 1695-ben pl. nem kevesebb, mint 70 000 mázsa zabot és 40 000 mázsa lisztet (valószínűleg bécsi mázsát kell érteni rajta) vásárolt össze csak Győr és Komárom megyékben.⁸⁷ Nehézségei nem is az érdekeltek ellenszegüléséből, hanem sokkal inkább a szűkös magyarországi kínálatból adódtak.

Magyarország csak a XVIII. század közepén lépett a jelentősebb gabonaexportőrök sorába, a korábbi századokban csak kisebb gabonaexportőről van tudomásunk,⁸⁸ annál több adat szól arról, hogy a magyarországi

várőrségeket a XVII. században Ausztriából vagy Ausztrián keresztül látták el gabonával.⁸⁹ Igaz, hogy ennek a kényszermegoldásnak létrejöttéhez nagyban hozzájárult az a tény is, hogy az ország legfontosabb gabona-termő területei török uralom alá jutottak. Ezek természetesen a felszabadító háború megindulásakor egyáltalán nem jöhettek számításba, sőt a terület népessége utolsó, nagy menekülésének következtében a századfordulón is alig. Nem véletlen, hogy az 1692–1693-as esztendőben is Moson, Győr, Komárom, Pozsony, Nyitra, Hont, Sopron, Vas, Veszprém, Zala, Pest és Nógrád vármegyékben szerzi be a gabonát Oppenheimer,⁹⁰ amelyek közül az északiak csak részben, mégpedig kisebb részben voltak alkalmasak gabonatermelésre és rendes körülmények között maguk is behozatalra szorultak. Ennek ellenére nem csak ekkor, hanem más alkalmal is ezek a megyék szerepelnek felvásárlási területként.

A felszabadító háború első esztendeiben nem is Magyarországról, hanem a Dunán keresztül a birodalomból élelmezték a magyarországi haderőt. Magyarország nyugati és északnyugati területeit csak a háború második szakaszában kezdték jelentősebb mértékben bevonni, talán azért, mert időközben a francia háború is kiújult és ennek következtében az örökös tartományokból és a birodalomból sem lehetett a szükséges élelmiszereket elvonni.

E magyarországi felvásárlások többrendbéli súlyos terhet raktak a porciózás gyakorlati „alkalmazása” miatt már amúgyis csaknem hordozhatatlan terheket viselő jobbágyság nyakába. Részben a naturáliák összevásárlása által csökkentették a porciónál olyan lényeges termékek kínálatát, mint a gabona vagy vágóállat és ezzel az egyszerű vásárló számára tetemesen megnövelték az árakat. Másrészt viszont, ez az aspektus talán még lényegesebb, a limitáció által leszorított áron vásároltak, ami a parasztot a pénzadó oldaláról érintette súlyosan. A természetben leróható adóhoz ugyanis 1698-ig pénzadó is járult, 1698-ban pedig kísérlet történt egy magas kvótájú tiszta pénzadósizisztéma bevezetésére.⁹¹ Márpedig a paraszt a porciózás korában amúgyis csak nehezen megkoplalt feleslegei piacra dobásával remélhetett készpénzt. A leszorított árak ebből remélt jövedelmét csökkentették és ezzel adófizetési nehézségeit növelték. Ezzel azonban még mindig nem merítettük ki a parasztot a felvásárlási szisztéma által sújtó hátrányok felsorolását. Az összevásárolt termények raktárba szállítása ugyancsak őt terhelte, mégpedig valószínűleg központilag meghatározott és nem szabad alkuban megállapított áron. Erre magyarázható, hogy Bars megye nem maga határozza meg a fuvarozási díjakat, amelyre limitációalkotási joga miatt egyébként módja nyílt volna, hanem az udvari kancellárián keresztül az udvari kamarát kéri a rendkívül alacsonyan megállapított fuvardíj felemelésére.⁹²

Még kevésbé beszélhetünk Oppenheimer esetében marhakereskedelmi monopóliumról. Az 1680–90-es években, úgy tűnik, csak alkalmanként foglalkozott Magyarország eme elsőrendű exportcikkének forgalmazásával. Igaz, hogy harmincadjegyzékek hiányában, inkább csak a harmincadnál öt ért sérelmekből tudunk marhakereskedéséről (pl. 1687-ben, amikor 300 ökröt hajtott, de vámmentessége nem volt⁹³), ami ugyan nem zárja ki nagyobb volumenű tevékenység lehetőségét, de nem is na-

gyon valószínűsíti azt. A felszabadító háború esztendeiben nem sok hasznót remélhetett a marhakereskedelemtől. A Magyarországon működő hadsereg ugyanis természetesen igen sok marhát felélt, de még magasabbra rúghat azoknak az állatoknak száma, amelyeket a katonai méltóságok saját hasznukra összeraboltak és kihajtottak az országból.⁹⁴ A csábítás nagy volt, hiszen ellentétben a gabonával, a marhák kijuttatási költségei, főleg katonai parancsnokok részére, elenyészőek. A hadjáratok vége felé, a konszolidálódás időszakában Magyarországon jóformán csak a keleti részeken, főleg Erdélyben lehetett marhát találni. Az erdélyi marhajuttatás hasznának lefőlözésére azonban már 1695-ben létrejött egy erdélyiekből álló társaság. Egyébként az általuk ígért marhaszám az előző évtizedek marhakiviteléhez képest elenyészően kevés, 6000 darab volt.⁹⁵ A század végén, amikor már ismét jelentősebb mennyiségű marha állott rendelkezésre, az Itália felé irányuló marhakereskedelmet appalódóba adták Simon Milesi olasz vállalkozónak.⁹⁶

Adataink szerint Oppenheimer a századfordulót közvetlenül követő években vásárolt Magyarországon jelentős számú ökröt, mégpedig nem a hadsereg húsellátására, hanem a jórészt szintén általa összevásárolt élelmiszerek szállítására, igaerőnek. Az 1701-es kontraktus⁹⁷ szerint 2100 darab ökröt kellett erre a célra Magyarországon és csatolt területein összevásárolnia. Nyilvánvaló, hogy ezek összevásárlásánál is megkapta mindazokat a kedvezményeket, amelyeket a gabonafelvásárlások tárgyalásánál már felsoroltunk. Közvetlen adatok hiányában is feljogosít minket erre a feltevésre az a tény, hogy már korábban is megkísérelték a magyarországi marhaárakat, az országban tapasztalható marhahiánnyal mitsem törődve, alacsonyan megállapítani. A kamara véleménye szerint Oppenheimer 39–45 forintért vásárolt Magyarországon 1 pár ökröt, amit a kor áraihoz viszonyítva a limitálási törekvések sikereként értékelhetünk.⁹⁸ Monopóliumról azonban a marhakereskedelem esetében még kevésbé lehet szó, mint a gabona- és takarmányfelvásárlás esetében.

Bár az említett, 1702-es beadvány Oppenheimer monopólisztikus helyzetéről beszél a hitelügyek területén is, az államnak nyújtott kisebb-nagyobb hitelek esetében sem lehet ilyenről beszélni. Azt, hogy a Habsburg-birodalom csak egy bankháztól kölcsönözzön, ilyen tartalmat sugall e tekintetben a „monopolisztikus helyzet” megjelölés. lehetetlenné és elképzelhetetlenné teszik az állam horribilis katonai kiadásai, amelyeket még lényegesen fejlettebb, tőkeerősebb országban sem tudott volna egyetlen bankház sem előkeríteni, de nem adott módot ilyen helyzet megszerzésére Oppenheimer-bankház által mozgósítható tőkemennyiség sem.

A török háború kiadásai a Generalkriegskasse, a Feldkriegskasse és a Hofkriegskasse számadásai szerint 1683. április 1-től 1697. december 31-ig 120 millió forintnál is többet emésztettek fel. A következő két esztendőben a Generalkriegskasse 17 és fél millió forintot fizetett ki. A spanyol örökösödési háború kiadásai nyolc év alatt (1701–1709) 202,3 millió forintba rúgtak.⁹⁹ A Habsburg-állam ezeket a kiadásokat hagyományosan a tartományok és országok adójából (amely ekkor még túlnyomóan nem fogyasztási adó volt) és a regálék jövedelmeiből igyekezett előteremteni. E két fő jövedelmi forrás azonban előirányzataiban sem volt képes a há-

ború egyre növekvő kiadásait fedezni.¹⁰⁰ A rendek által évről évre megajánlott adóknak csak egyrésze folyt be. A regálék jórésze sokszor éveken keresztül semmit sem jövedelmezett, mert az állandó pénzzavarral küszködő kamara gyakorta kénytelen volt azokat bizonyos kölcsönök fejében lekötni. Az összegek, amelyeket ezért kapott, a dolog természeténél fogva mélyen alatta maradtak annak, amit e jövedelemforrások szakszerű átlami kezelésben az évek során hozni tudtak volna. E gyakorlat már évszázadok óta dívott, akár az örökös tartományokbeli higyany-, akár a felső-magyarországi rézbányák üzemeltetését, akár a magyar marhakereskedelmet vesszük példaként.

Így aztán a háború folytatásához szükséges többletet valamely külföldi uralkodótól vagy államtól kellett megszerezni, ami úgyszintén a legértékesebb regálék évekig tartó kiesését eredményezte, hiszen e kölcsönöknél, amennyiben azokat visszafizetnie kellett, pontosan ezek jöhettek számításba reálzálogként. A felszabadító háborúk első éveiben a pápai segélyek, később a holland, majd a spanyol örökösödési háború alatt az angol és holland kölcsönök tartották az államháztartást egyensúlyban.

Amikor azt a kérdést tesszük fel, hogy Oppenheimer mily szerepet kapott a hitelműveleteken belül, illetve monopolisztikus jogokat élvezett-e e területen, nem azt vizsgáljuk, hogy az általa kölcsönzött összegek felülmúlták-e e államtól államnak adott kölcsönöket, hanem azt, hogy a még ezeken felül szükséges belső, a Habsburg-birodalmon belüli kölcsönzőktől felvettek sorában milyen hely illeti meg őt. Az államok által adott kölcsönökkel elsősorban nem azért nem vethetjük össze Oppenheimer hiteleit, mert az előbbieket nagyobb összegekre rúgtak (előfordulhat ugyanis, hogy ő kölcsönzött az adott esztendőben többet), hanem főleg a feltetelekben mutatkozó különbségek miatt.

Mindeme jövedelemforrások, adók, regálék és külföldi kölcsönök sem tudták azonban hézagmentesen fedezni az óriási kiadásokat. A századforduló előtti 15 és utáni néhány évben alig volt, vagy talán egyáltalán nem is volt olyan esztendő, amelyben a Habsburg-állam ne a legégetőbb pénzhány, sokszor az állambudget összeomlásának szélén tántorgott volna. Tovább növelte a nehézségeket, hogy az államháztartás korábbi években tervezett racionalizálásából, az osztrák kameralisták (Becher, Schröder, Hornigk) dédelgetett álmából alig-alig valósult meg valami. A pénzügyigazgatási szervezet szétagoltan, szakértelemnek és hivatali tisztességnek ugyancsak híjával levő apparátussal volt kénytelen a háború nem csekély pénzügyi manővereit végrehajtani.¹⁰¹

Minden messzebb tekintő elképzelés sorsának példája lehet az a néhány sor, amit Lipót császár véleményként írt Fra Angelus Gabriel Gautieri de Nizza Magyarország gazdasági lehetőségeinek kihasználásáról készített, sokszor talán illuzórikus, de a messzetekintő rendszerességnek mégsem híjával levő munkájára: „a mostani viszonyok között — írta 1702-ben — a pénz előteremtésére semmiféle alkalmat sem szabad elmulasztani”.¹⁰² Ezt látta meg a tervezetből a császár, ezt kellett belőle észrevennie, holott Fra Gabriel tervezetében a pénzszerzés csak folyamatos befektetések, a viszonyok rendezésének folyamányaként jelenik meg.

Ilyen körülmények között szó sem lehetett arról, hogy a kamara minden ajánlkózót azzal utasított volna el, hogy nincs szüksége pénzre és egyedül csak Oppenheimer ajánlatait fogadta el. Ahogy a császár írta, nem mulasztottak el egyetlen alkalmat sem pénz szerzésére. Adósa volt a kamara mindenkinek, aki pénzt adhatott, vagy akitől gazdaságon kívüli kényszerrel pénzt lehetett kicsikarni. A hivatalnokok apró-cseprő kényszerkölcsöneitől kezdve, az udvari méltóságok, birodalmi fejedelmek már száz-, sőt több százezres kölcsönein keresztül tartozott a tartományokbéli, a birodalmi, sőt birodalmon kívüli bankházaknak, zsidóknak és keresztényeknek egyaránt.¹⁰³

Ha ezeket most nem is tekintjük, egyedül Wertheimer bankházának a századforduló körülre egyre erősödő konkurrenciája is kizárja annak lehetőségét, hogy Oppenheimer céget monopólium birtokosának tarthassuk.¹⁰⁴ Wertheimer, szemben a mindig elsősorban hadseregszállításokra beállított Oppenheimerrel, távol maradt a hadseregszállításoktól és erőit a hitelügyletekre összpontosította. Bár cégének a kamarával szembeni követelése 1720-ban 6 millió forint körüli összeggel tetőztek,¹⁰⁵ tehát az Oppenheimer által a századforduló körül elért színvonalat évtizedekkel később is csak megközelíteni tudta, kölcsönei nagyságát, egyben az általa támasztott konkurrencia erejét is jól dokumentálja néhány magyarországi adókra táblázott visszafizetési kötelezettség. Számára 1700 elején 250 000, 1701 közepén 320 000, 1702 tavaszán 200 000, 1703 áprilisában nem kevesebb mint 873 600 forint volt a magyarországi, főleg nyugat-magyarországi megyék adójára terhelve.¹⁰⁶ (Wertheimer sajátos működési területe volt a magyar megyékkel kötött szerződések sora. A bankár előlegezte ezeknek az adó fejében befizetendő összeget, amelyet aztán a megyék az adók befolyásának ütemében több részletben származtattak vissza neki.¹⁰⁷) Ugyanígy tükröződik Wertheimer és Oppenheimer rivalizálása a kamara kifizetési jegyzékeiben is. Egy 1697-es kivonat szerint a Magyarországon valamint a Rajnánál operáló császári és szövetséges seregek szükségleteire Wertheimernél 897 000, az Oppenheimer—Bartholotti közös vállalkozásnál 400 000 forint államkölcsönt vettek fel.¹⁰⁸ E két legmagasabb tétel után, fenti állításunk bizonyítékaként, ott sorakoznak a többi kölcsönzők, igaz, lényegesen kisebb összegekkel. Konkurrenciát jelentettek a jórészt szintén Oppenheimer és Wertheimer privilégiumainak védelme alatt Bécsbe szivárgott, majd ott önálló életet kezdett más zsidó bankházak is, amelyek gyakran arisztokrata tőketulajdonosok fedőszerveiként próbálkoztak az érvényesüléssel.¹⁰⁹

A kérdést megközelíthetjük az Oppenheimer-bankház tőkeerejének vizsgálatából kiindulva is. Arról természetesen eleve lemondhatunk, hogy a cég rendelkezésére álló anyagi eszközöket egy adott keresztmetszetben lemérjük. Az Oppenheimer-bankház vagyonának kialakulása, a folyamat lépcsőfokai homályba vesznek, mint az eredeti tőkefelhalmozódás mennyi mozzanata általában.

Az alapszituáció, amely egyébként kiindulási pontnak is alkalmas, a következő: A vállalkozó tőkeereje az 1670-es években néhány 10 000 forintnyi, majd fokozatosan növekszik a nyolcvanas- kilencvenes években, a századforduló körül eléri a több millió forintot és a spanyol örökösödési

háború első esztendeiben valahol 10 millió forint fölötti összeggel jut el a csúcspontra. Oppenheimer korlátlan tekintélynek és ezzel együtt hitelképességnek örvendő főleg a birodalom, de gyakorlatilag az egész Európa Ausztriával kapcsolatban álló területein.¹¹⁰

Természetesen szó sincs arról, hogy mindezen pénzügyi műveletek, sokszor több milliós tételek teljes készpénzfedezete a rendelkezésére állt volna. Sőt valószínűleg annak csak elenyésző töredékét mondhatta magáénak.^{110/a} Zömmel mások, más bankházak tőkéjét forgatta. Kölcsönügyleteinek mechanizmusát az alábbiakban egy sémába fogva igyekszünk érzékeltetni, eleve lemondva arról a reményről, hogy a teljes, sokrétű valóságot, akár csak megközelítőleg is, vissza tudjuk adni.

Elégge világosnak tűnik, hogy Oppenheimer az udvari arisztokraták egy részének pénzét forgatta,¹¹¹ de kölcsönöztek neki városi testületek,¹¹² más bécsi bankházak is. Erre vonatkozhat a többször idézett 1702-es pro memoria azon állítása, hogy, mivel Oppenheimer el tudta érni a kamaránál tartozásai kifizetését, más pénzemberek, belefáradva a kamarával saját pénzükért folytatott kilátástalan huzavonába, olcsón továbbadták Oppenheimernek követeléseiket, aki a kamarával fennálló sokoldalú üzleti kapcsolatai kihasználásával abból rövidebb időn belül pénzt tudott előteremteni.¹¹³ Ez a lényegében betéteket gyűjtögető és leszámítoló szisztéma az általa forgatott pénznek csak kisebb hányadát tehette ki. A nagyobbik részt egészen más módon fedezte.

Oppenheimer gyakorlatilag a birodalom illetve annak érdekszférájához tartozó bankházak tőkéjének jelentős részét mozgósítani tudta a császári állam érdekében. Kortársai, még ellenségei is hangsúlyozták, hogy Oppenheimer e bankháznaknál korlátlan hitelt élvezett, nyilvánvaló tehát, hogy a törlesztési illetve kifizetési határidőket mindig tartani tudta. Természetesen e személyi hitel keveset ért volna az állam jövedelemforrásai nélkül, amelyek felett Oppenheimer ugyan nem rendelkezett, de jórésztükben érdekelt volt és így bizonyos mértékig fedezetül használhatta fel azokat kölcsönök felvételénél. Hitelképességének e két oldala elválaszthatatlan egymástól: Oppenheimer személyi megbízhatósága, korrektsége nélkül, az ő közbeiktatása nélkül e bankházak nem szívesen kölcsönöztek az eladósodott Habsburg-államnak, mert sohasem lehettek biztosak benne, hogy pénzüket végülis visszakapják. Az állam időről időre megengedhette magának, hogy fizetéseképtelenséget jelentsen be és így a vele szemben fennálló követeléseket behajthatatlanná tegye. Egy magánbankház viszont nem használhatta a csődöt ilyen szemérmetlen közvetlenséggel. Másrészt Oppenheimer jövedelme az állami jövedelemfondokból származott, nem is származhatott máshonnan, azok felhasználása nélkül cége aligha érte volna el a fentiekben említett emelkedést.

Természetesen e bonyolult — saját és az állam számára közvetített — hitelügyletek (amelyekért szintén szavatolt), esedékes kamatok stb. összefonódásában csak kivételes áttekintőképeséggel, gyors elhatározóképességgel és bátor pénzügyi manipulációkkal lehetett az egyensúlyt fenntartani. Egy-egy jelentősebb tétel kimaradása nemcsak a fizetéseképtelen bankház hitelének visszaesését, hanem láncreakciószerűen a bonyolult alá- és fölérendeltségi rendszerrel egymáshoz kapcsolódó bankhálózat megráz-

kódását eredményezhette. Ilyen láncreakciót idézett elő Oppenheimer 1697-es letartóztatása, amikor Oppenheimer pénzszállításainak kimaradása egycsapásra a fizetéseképtelenség rémét idézte fel egy sor birodalomban működő pénzember előtt is.¹¹⁴ Az 1703-as csőd következményeit már korábban ismertettük. A pénzforgás elakadása, adóssai csődbejutása néhányszor magát Oppenheimert is az összeomlás szélére sodorta. Amikor ez megtörtént, mint maga írja, még alkalmazottjai eltartása is komoly gondot okozott, s napokig bújkálnia kellett hitelezői elől.¹¹⁵

Ha úgy hinnénk, hogy a kamara minden eszközzel igyekezett előmozdítani e számára oly hasznos ember többnyire az állam érdekében vállalt kötelezettségeinek teljesítését, nagyot tévednénk. Az osztrák állam pénzügyigazgatása tipikus „válsággazdálkodás”. Az adókat, regálekát már jóelőre betáblázták, mielőtt akár egy forint is befolyt volna azokból. A XVIII. század első esztendeiben már ott tartott ez az ún. „asszignációs” szisztéma, hogy a befolyó jövedelmekre 3–4 évvel előre adtak ki igérvényeket a hitelezők számára. Ez lett volna azonban még a kisebb hiba, a helyzetet azonban még tovább súlyosbította, hogy a már beszedett vagy befolyt jövedelemből nem központilag folyósították a kifizetéseket, hanem a pénzt a hitelezőnek magának kellett kicsikarnia az illetékes hatóságokból. Gyakran megtörtént azonban, hogy mire az illető hitelező követeléseivel fellépett, már csak arról biztosították, hogy a beszedett pénzt kiadták más célokra vagy más hitelezőknek. Így pl. 1702-ben Belső-Ausztriából 356 000 forintos törlesztést kellett volna kapnia Oppenheimernek, de pénz helyett csak arról tudósították, hogy a kasszák üresek. Végül az udvari kancellária többszöri közbelépésére sikerült egy esztendővel később készpénzt kapnia. Az sem ment ritkaságszámba, hogy a remélt összegnek csak elenyésző hányadát kapta meg a rendszertelenül, kisebb összegben befolyt adóból.¹¹⁶

Az óvatosabb hitelezők, pl. Wertheimer,¹¹⁷ csak olyan jövedelmi forrásokra szóló utalásokat fogadtak el, amelyek tudomásuk szerint még nem voltak túlterhelve és így nagyobb lehetőség mutatkozott a pénz visszaáramlására. Oppenheimer a századforduló körül már régen nem válogathatott a felajánlott fondok között, részint azért, mert oly hatalmas összegre rúgtak követeléseit, hogy mindent el kellett fogadnia, amit felajánlottak, részint pedig azért, mert se szeri, se száma az olyan fondoknak, amelyeknél pontosan saját követeléseit és utalványait akadályozták a fond további megterhelését. Jellemző például, hogy az 1702. január 15-i szerződésben, amely szerint Oppenheimer 5 millió forintot kölcsönzött, a következő jövedelmeket kötötték le számára:

1. az alsó-ausztriai rendek tartományi adójának második harmadát, amelyet a rendek megvettek, 450 000 Ft,
2. a német lovagrendnek eladott kun területek vételára 500 000 Ft,
3. a hochburgi uradalomra felveendő kölcsön,
4. a felső-magyarországi rézbányákra felvett 500 000 Ft-os kölcsön,
5. a kényszerkölcsönből remélt bevételek 2 millió Ft-ja,
6. a tiroli sóra felveendő 1 millió Ft-os kölcsön,
7. az örökös tartományok adójából tartalékként 2 millió Ft.

Mindezek mellé még neki ígérték az elkobzott Rákóczi és Gurnay (?) javak 2 millió forint értékű zálogjogát is. A szerződés nyújtotta biztosítékok hatékonyságára csak egy jellemző példa: a 2 millióra tervezett kontribúcióból (7. tétel) mindössze fél millió forint folyt be, a fennmaradó 1,5 milliót 1703 elején az 1704-es adóra assignálták. De ez volt általában az assignációk többségének sorsa is.¹¹⁸

Mindezek után Oppenheimer helyzetét a hitelügyek területén sem tarthatjuk monopolisztikusnak. Arról beszélhetünk, hogy főleg a százforguló körüli időszakban, itt is bizonyos *elsőbbséget* élvezett. Ennek azonban gyakorlati okai voltak, hiszen az előző években több alkalommal bebizonyosodott, hogy elsősorban rá lehet számítani és amikor már minden hitelforrás bedugult, ő még mindig képes volt pénzt felhajtani.¹¹⁹ Ennek elismeréseként, de még inkább a pénzforrás, azaz Oppenheimer hitelének biztosítása végett bizonyos mértékig előnyös helyzetet élvezett a visszafizetéseknel is. Ez azonban csak viszonylagosan, a többi hitelező, nála is rosszabb visszafizetési arányait tekintve igaz.

Egy adat szerint Oppenheimer 1 forint 3 garast fizetett 1 mázsa lisztért alszállítójának.¹²⁰ Ő maga egy évvel korábban 2 forint 37 krajcárban számolta azt a hadseregnek. Ha ez eltelt időközben Oppenheimer árai azonosak maradtak, a haszonkulcs kb. 100—110%-os, ami nem tekinthető különösen magasnak. A Hofkammer egy, 1701-es jelentése szerint Oppenheimer alvállalkozói 39—45 forintért vásárolják az ökör párját Magyarországon, ezekért Oppenheimer 55—58 forintot ad nekik (30—40%-os haszonkulcs), ő maga pedig 67 forint 30 krajcárt kap azokért a vele kötött szerződés szerint.¹²¹ Az így kiszámítható 15—20%-os haszonkulcs nem-hogy magasnak, de szinte hihetetlenül alacsonynak tekinthető.

Oppenheimer kölcsöneit kezdetben általában 6%-os kamattal, később 12%-os kamattal számította fel az államnak. Természetesen a kamat nem egyedüli nyeresége volt, hiszen ahhoz még $\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ %-os provisio (= a lebonyolítónak a kölcsön felhajtásáért járó százalék) valamint $3\frac{1}{2}$ —5%-os árfolyamkülönbség,¹²² tehát mindössze valami 9—20 $\frac{1}{2}$ %-os nyereség, ami példaként 1 000 000 forintos kölcsönt alapul véve elvben 90 000—200 000 forintos bankhasznot hozhatott. Ezek természetesen átlagszámok, amelyektől pro és contra sok eltérés lehetett és a kamat esetleg rövid lejáratú, kisebb összegű kölcsön esetében a 36%-ot is elérhette.

E kamatlábat a kortársak közül sokan uzsorakamatnak minősítették és ezt a véleményt hangoztatja pl. Mensi is. Bár Grunwald Mensivel vitatkozva joggal figyelmeztet arra, hogy Erős Ágost nem kevesebb mint 100%-os kamattal is vett fel kölcsönt,¹²³ mindez mellékes kérdés. A kamatot ugyanis nem lehet önmagából, pusztán annak nagvsága után értékelni, hiszen azt a körülmények mindenkor erőteljesen befolyásolják.

Először is Oppenheimer, mint említettük, a pénzt többnyire maga is kölcsönbe vette, így igazodnia kellett azokhoz a kamatlábakhoz, amelyen neki magának kölcsönöztek, mégpedig olyképpen, hogy az általa és a neki fizetett kamat között minél nagyobbra nyíljon a rés. Nyilvánvaló az is, hogy ahogy növekedett a bankház befolyása és tőkeereje, egyre magasabb kamattal kölcsönöztek neki, hiszen a hitelezők maguk is igyekeztek, ha

már közvetlenül arra nem volt módjuk, legalább közvetve részesülni az Oppenheimer-cég hasznából.

Másrészt pontosan a teljesen megbízhatatlant, ráadásul: többnyire rosszhiszemű adósával, az udvari kamarával szemben a magas kamatláb közbeiktatásával tudott védekezni. Egyes elvitatott, vagy elszabotált viszsza-fizetések okozta kiesést természetesen a kölcsönügyletek feltételeinek megszorításával lehetett bizonyos mértékig ellensúlyozni. A visszafizetési nehézségek ismeretében inkább azon csodálkozhatunk, hogy Oppenheimer beírta a 12%-os kamattal, pontosabban, hogy még ilyen körülmények között is képes volt saját tőkéjét növelni.

Harmadsorban, és ez talán a legsúlyosabb indíték, Oppenheimer hatalmas apparátussal dolgozott, amelynek fenntartásáról, működtetésének feltételeiről, fizetéséről akkor is gondoskodnia kellett, ha neki nem fizettek. Oppenheimer üzletei már az 1670-es évek végére messze túlnőtték azokat a kereteket, amelyeket egy ember, egy család vagy akár egy népesebb rokon kör is kitölthetett volna.

A XVII. század végi Habsburg-birodalom jól kiépített hivatali apparátus felett rendelkezett. Ennek a feladata lett volna felső-, közép- és alsófokon beszerezni mindazokat a felszerelési tárgyakat és élelmiszereket, azt a pénzt, amelyet a hadsereg, az udvar, az államapparátus felemésztett és amelyeket a valóságban Oppenheimer és a többi vállalkozó szerzett meg helyette.¹²⁴ E nagyra duzzadt bürokratikus szervezet jó esetben is csak adminisztrálni tudta ezeket az ügyeket, de valójában megoldani nem. Érthető tehát, hogy Oppenheimernek is az ágensek és alvállalkozók száza-ra és száza-ra volt szüksége e feladatok elvégzéséhez.

Magában a cég bécsi központjában is jelentős számú embert foglalkoztathatott. Egyes Oppenheimerrel kapcsolatban álló, neves külföldi bankárok hozzá küldték tanulni fiaikat, mint pl. az a Gomperz Benedek, aki Hollandiában, Nymwegenben a Generalstaaten ügyvivőjeként működött, fia pedig könyvelőként dolgozott Oppenheimernél.¹²⁵ Természetes, hogy az ilyen személyi kapcsolatok nagyban könnyítették Oppenheimer helyzetét pl. a holland kölcsönök ügyében rendszeresen megújuló tárgyalásokon és a személyi kapcsolatokon keresztül növekedett a bankház iránti bizalom is.

Száz és száz keresztény és zsidó pénzember látta el Oppenheimer képviselőt az európai nagyvárosokban Londontól Velencéig, Amszterdamtól és Brüsszeltől kezdve a német városokon keresztül Budáig.¹²⁶ Ezek nyilván a pénz felhajításával, a kölcsönlehetőségek szemmel tartásával segítették munkáját. Természetesen nem kizárólagosan Oppenheimer érdekében dolgoztak, hanem rendszerint maguk is kisebb vagy nagyobb tőkeerejű pénzemberek voltak, akik e munkájuk során szerzett tapasztalataikat és kapcsolataikat Oppenheimernek is rendelkezésére bocsátották, s viszont a hozzá fűződő kapcsolatokon keresztül előnyökhöz jutottak hozzá és bővítették üzletüket. Működésüket nyilván nem is elsősorban fizetés formájában honorálta, hanem más közvetett úton. Az esetek többségében ilyen vagy olyan módon azonban mindenképpen jelentős kiadásokkal, a haszon megosztásával járt a szervezet fenntartása.

Magyarországon, ahol Kollonics törekvései buzgó támogatókra találtak a városokban, sokszor csak a szabad letelepedés és mozgás, s ennek folytán a saját üzleteik zavartalanabb lebonyolítására kapott lehetőség volt az Oppenheimernek dolgozó zsidók jutalma. 1702-ben híre járt, hogy egy zsidó házat bérelt Győr városában. Mivel Kollonics, akkoriban a győri püspökség adminisztrátora, a zsidó kitiltását rendelte el, kikérdezték, hogy kinek az engedélyével telepedett le a városban. A válasz egy részét érdemes szó szerint idézni: „Item Judaeus nomine Oppenheim debet providere de Cassa Suae Maiestatis Sacratissimae, et nisi ipse hactenus provi-disset, Sua Maiestas forsitan in bello subsistere non potuisset: Quare et suprafatus Oppenheim subsistere possit in provisione Cassae, habet sic suos homines fideles distributos in Regno, qui congerent Summas ad cassam debitam. Ideoque ego sum huc Jaurinum missus. Cum autem Sua Maiestas nihil nobis pro hoc fatigio solvat, debet saltem in Locis questum, ac alia ad nostrum emolumentum conducentia nobis concedere aut si hoc negaverit, solvat nobis, erimus contenti. Tandem ultimatum cum summa temeritate Judaeus hic respondit, quidcumque agatis vos etiam, si nos voluerimus, absolute praevalerimus, ego statim scribam Judaeo Oppenheim, jam ille faciet, que debet, agetque sibi incumbentia”.¹²⁷ Hasonló lehetőségeket kaphatott az a Leidersdorfer Izsák („herrn Oppenheimer bestellter allhier”) is a zsidókkal szemben szintén nagyon ellenséges Budán, aki 1700-ban 125 rajnai forintot kölcsönöz Petrovics Frano budai aranyművesnek, aki viszont ennek fejében leköti számára budai házat és szőlőjét.¹²⁸ Az is lehetséges, hogy Leidersdorfert inkább az Oppenheimer érdekkör másik nagyobb csoportjához, a hadseregszállításoknál alkalmazott alszállítók népes seregéhez kell számolnunk, hiszen tudjuk róla, hogy a következő esztendőben a bajai élelmezési hivatal számára kötelet és dereglyéket szállított.¹²⁹ Átmeneti helyzete arra figyelmeztet, hogy e két csoportot nem szabad szigorúan szétválasztani azokon a területeken, ahol Oppenheimer a hadsereg számára szükséges élelmiszereket és felszerelési tárgyakat beszerezte.

Az alszállítók között is vegyesen találunk zsidó és keresztény¹³⁰ kereskedőket, akiket bizonyos mennyiségű készletek beszerzése céljából Oppenheimer pénzzel látott el. Természetesen a fő- és alvállalkozót összekötő szálak nem voltak mindig azonos erősségűek. Egyesek egy-egy vásárlás erejéig kapcsolódtak az oppenheimeri vállalkozásokhoz, mások állandó vagy állandóbb közreműködők voltak. Kis túlzással ezek közé számíthatjuk a magyarországi zsidóság zömét. A magyarországi zsidókra is állhatott Moscherosch szellemes megállapítása, hogy a XVII. század második felében „Minden komisszárius zsidó és minden zsidó komisszárius”.¹³¹

Közöttük akadhattak persze magányosan dolgozó vállalkozók is, túlnyomó többségük azonban Oppenheimer vagy Wertheimer érdekköréhez tartozott. Ennek több oka is van. A magyarországi zsidó hitközségek mindkettőjüknek sokat köszönhettek. Amikor Buda elfoglalása után a budai pogromot túlélő zsidókat el akarták adni az országon kívülre, Oppenheimer vetette magát közbe érdekükben.¹³² A város felszabadulásának szenvedéseit átélő és emlékeit feljegyző Schulhof Izsák is Oppenheimer házá-

ban talált nyugalmat.¹³³ Az erős kismartoni zsidó egyház Wertheimernek köszönhetette békéjét és Eszterházy Pál többféle formában megnyilvánuló támogatását, akivel Wertheimer a sómonopólium intézése közben alakított ki jó kapcsolatokat¹³⁴ és ezt a mindvégig élő kapcsolatot hitsorsosai helyzetének biztosítására használta fel.¹³⁵ Wertheimer maga is kapott házat Eszterházytól Kismartonban.¹³⁶ A bécsi „zsidó urak” (Bethlen Miklós nevezi így Oppenheimert és Wertheimert) valamint a nyugati országrész magyar arisztokratái közti kapcsolatok magyarázhatják a Batthyány és Draskovich grófok¹³⁷ Eszterházyéhoz hasonló fellépését birtokaik zsidósága érdekében a városokkal szemben. Természetesen azon túl és amellett, hogy ezek az arisztokraták hamar felismerték, mily egyszerű és könnyű módja a tőkeszerzésnek a zsidóknak birtokaikra telepítése.¹³⁸

A segítségért érzett hálánál is erősebb volt az az előnyösebb helyzet, amelyet az Oppenheimer, azaz közvetve a kamara számára dolgozó hadseregszállító zsidók, a letelepedésnél és saját üzleteik lebonyolításánál is élveztek. A Győrbe telepedett Oppenheimer megbízott válaszait már idéztük. Pozsony fentiekben bőven ismertetett zsidó-ellenes magatartását is csak Oppenheimer megbízottainak sikerült áttörni. Nemcsak Oppenheimer kapott 1692-ben engedélyt arra, hogy az elővárosban házat tartson,¹³⁹ hanem 1689-től kimutathatók ott emberei is.¹⁴⁰ Buda városában a kamara nyomására két zsidó kereskedő kapott engedélyt boltnyitásra, az indoklást ezúttal is a hadsereg szükségleteinek jobb kielégítése képezte. Míg a város más zsidók beszivárgása ellen általában sikerrel védekezett, Oppenheimer emberei ellen gyakorlatilag tehetetlennek bizonyult. 1694-ben a budai hadbiztos mentesíti Oppenheimer Farkast és Bürgel Sámuel a porciótól és a beszállásolástól, mert a hadsereg érdekeit szolgálják. A következő évben már annyira megsaporodtak Oppenheimer emberei Budán, hogy a város feljelentése szerint zsinagógát és iskolát is építettek. A városi tanács visszatérő panasa, hogy ezek a hadseregszállítás ürügye alatt saját üzleteiket intézik, gabonával kereskednek, előleget adnak a szőlősgazdák termésére és így féláron jutnak a borhoz. A kormányzóság azonban mindezekre csak annyit válaszolt, hogy készítsenek összeírást azokról a zsidókról, akiket nem akarnak megtűrni, de a hadseregszállítókat hagyják békén.¹⁴¹ Bár a város panaszai nyilván nem voltak koholtak, mai szemmel aligha tekinthetők másnak, mint a budai városi posztokat birtokló német betelepülők azon törekvésének, hogy versenytársaikat a helyi piacról kiszorítsák. E réteg nemcsak a zsidók, hanem a rácok és protestánsok versenyét is hasonló vádakkal igyekezett kiküszöbölni.¹⁴²

A fentiekhez még egy pontot csatolhatunk, amelynek szintén magas haszonkulcs kialakítása irányába kellett hatnia. Arra a gyakorlatra gondolunk, amellyel a Habsburg uralkodók már korábban is és később is nem egy hitelezőjüket kielégítették készpénz fizetés helyett: egyes birtokok, dominiumok adományozására. Nem egy arisztokrata család őse kezdte az örökös tartományokban és Magyarországon hadseregszállítóként. Itt most nem is annyira Harruckern és társai példájára gondolunk, akik Magyarországon a Neoacquistica Commissio által megszerzett birtokokból kaptak bőséges kárpótlást és Magyarországon a németesítés ügyét voltak hivatva szolgálni. Karakteresebb a svájci, olasz származású Pestalozziak példája,

akik az Oppenheimer előtti időkben a jelentősebb udvari faktorok közé tartoztak és követeléseiik fejében sorra kapták a birtokokat az örökös tartományokban, holott azokban egyáltalán nem volt olyan földbőség, mint Magyarországon.¹⁴³ Ilyen kárpótlásra Oppenheimer, mint zsidó számíthatott, úgy kellett tehát biztosítania magát, ahogy tudta.¹⁴⁴

III.

Savoyai Jenő egy alkalommal klasszikus tömörséggel ekként fogalmazta meg a Habsburg-birodalom nagyhatalmi aspirációi valamint azok katonai megvalósítása és a birodalom belső szervezatlensége, az ügyeket intéző csopor* tehetatlensége és nemtörődömsége között feszülő ellentmondásokat: „...kein Geld, kein Volk, kein Magazin, keine Munition, keine Anstalt, kein Ernst, kein Eifer, keine Sorge und doch gleichwohl Krieg führen, triumphieren und Kron und Scepter sammt Land und Leuten gewinnen wollen — das sind contradictoria”.¹⁴⁵ A megfogalmazás persze eltúlzott, ez azonban mit sem változtat azon, hogy Savoyai, mint más-
kor is annyiszor, helyesen látta meg a fenyegető veszélyt.

A Habsburg-birodalom 1683-tól, Bécs utolsó török ostromától fogva több mint negyedszázadon keresztül szinte megszakítás nélkül háborúskodik. Hol keleten, hol nyugaton, s vagy tíz éven át mindkét fronton egyszerre. És ebben, a negyedszázadnál is hosszabb időszakban nem volt talán egyetlen év sem, amikor a birodalom saját bevételeiből el tudta volna látni hadseregét. Sőt a hadikiadások többnyire már az előirányzat szerint is messze felülmúlták azokat az összegeket, amelyeket a kamara a tartományok és országok adójából, a regálékból, kincstári birtokokból és a századforduló körül egyre növekvő számban fundált monopóliumokból és speciális adókból bevenni remélt. Holott a betervezett jövedelmek is csak lassan, többnyire éves késésekkel folytak be, ha befolytak.¹⁴⁶

Elégge világosnak látszik, hogy az így évről évre felmerülő hiányokat külföldi (pápai, itáliai, spanyol, német birodalmi, holland és angol) kölcsönökből pótolták. Ugyanakkor azonban még az illetékes osztrák történetírás is adós azoknak a diplomáciai manővereknek, biztosítékoknak leírásával, amelyek a folyamatos külföldi hiteleket, ha nem is zökkenőmentesen, biztosítani tudták, s főleg azoknak a tényleges erőviszonyoknak, megfontolásoknak a feltárásával, amelyek az idegen hatalmakat a kölcsönadásra késztették.¹⁴⁷ A problémának ez az oldala már nem tartozik témánkhoz. Annál kevésbé, mert a közeg, amelybe Oppenheimer beépült, a szituáció, amelyben mozognia kellett ezeknél, az európai külpolitikai régióknál egy szinttel mélyebben helyezkedik el.

Szintén nem a tüzetesebb vizsgálat, hanem pusztán a jelzés szándékával említjük, hogy ugyanakkor nyilvánvalóan nem volt szükségszerű, hogy ez a hatalmasra nőtt birodalom, amely magában foglalta az osztrák örökös tartományokat, a magyar korona országait, Itália északi részét és Csehországot, s amely gazdasági lehetőségeit tekintve e háborúk bevégetével kiegyensúlyozottnak mutatkozott, ne tehessen évente több jövedelemre szert. Ezt nem indokolja az sem, hogy a majdan legjelentősebb élelmiszerbázisát, Magyarországot az adott periódusban gazdasági pangás

béklyózza, de a fejlődés kelet-európai útja, amelyet a birodalom részei kivétel nélkül jártak, sőt az ipari potenciál a nyugat-európai országokéhoz képest hátramaradt színvonala sem. Vita tárgyát képezheti, hogy vajon a Habsburg-birodalom lehetőségei maximális kihasználásával fedezhette volna a háború kiadásait, de az aligha, hogy a ténylegesen beszédetteknel lehetőségei messze többre terjedtek.

E jelenség okát nem is annyira a gazdasági-társadalmi élet elsődleges szektoraiban, hanem a második vonalában kell keresnünk. Nevezetesen: alighanem az osztrák abszolutizmus rendszerének ellentmondásosságában és gyengeségében és ennek pénzügyi-kamerális kihatásaiban; a pénzügyek teljes konfúziójában, a tehetségtelen-korrupst kezelésben, a rövidlátó gazdaságpolitikában stb.

A kameralisták kísérlete, amely a gazdasági élet tervszerűbbé tételén át az abszolutizmus pénzügyi alapjainak erősítését szolgálta, éppen a háború megindulása körüli években szenvedett időleges vereséget.¹⁴⁸ A birodalom anélkül volt kénytelen vállalni a háborút, hogy rendszerét racionalizálni tudta volna. Így hát vállalnia kellett a permanens válság-gazdálkodást, amelynek következtében állandóan a csőd szélén tántorgott.

Csakis ez előtt a háttér előtt érthetjük meg Oppenheimer szerepét is. A válság-gazdaság, amely lényegében mindent a hadseregellátás pillanatnyi érdekeinek rendelt alá, a „gazdaságpolitika”, amelyet lényegében mindenki vallott, aki ezekben az években Bécsben kormánykerékhez került, megteremtette a maga eszközeit, amelyek működtetését biztosítani tudták. E „gazdaságpolitika” jóval nagyobb rugalmasságot, gyorsabb pillanatnyi áttekinthetőséget és cselekvési bátorságot követelt, mint a megtervezett, hiszen sikertelensége esetleg a császári aspirációk végét is jelenthette. A nehézkes kamarai adminisztráció, amely az abszolutizmus tömegbázisának fejtelensége folytán,¹⁴⁹ többnyire dilettáns arisztokratákkal dolgozik, aligha látszott alkalmasnak ilyen tulajdonságok kifejlesztésére. Hasonlóan a hadsereg ellátására hivatott szervek sem. Az államnak e szerfelett veszélyes mutatóvány bemutatásához olyanokra is szüksége volt, akik annak ellenére, hogy nem állami tisztviselők, hanem magánvállalkozók és bankárok voltak, mégis az eladó, a tőketulajdonos stb. és a lebonyolításával funkciójuk szerint megbízott állami (kamarai és hadi) hivatalok közé ékelődtek és félhivatalos jellegüknél fogva sokat átvállaltak az utóbbiak teendőiből. Ezek között volt az első egészen 1703-ig Oppenheimer cége.

A válság-gazdálkodás, mint ismeretes, nem vezetett a Habsburg-birodalom bukásához, hanem egyenesen fennállása talán legnagyobb emelkedéséhez segítette. Ez az evidens ellentmondás azóta is csodálatra készteti a korszakkal foglalkozó történészeket.¹⁵⁰ A politika utólagos igazolása egyszersmind minősítés az Oppenheimerhez hasonló vállalkozók számára is, akik a szisztéma folyamatos „üzemeltetését” biztosítani tudták. Tőlük éppúgy nem vonhatjuk meg sikereikben való részesség elismerését, mint a győztes hadvezérektől.

Az állami hivatalok feladatait is magához kapcsoló vállalkozó átmeneti típus az abszolút állam elbürokratizálódása felé vezető úton. Ez az átmeneti típus, amennyire a kutatások mai állásánál megítélhető, nem-

csak az elmaradottabb országokban tűnt fel. Anglia, Franciaország és Hollandia sem nélkülözhatték,¹⁵¹ bármily nagyra is duzzadt hivatalszervezetük, e rugalmas magánvállalkozók speciális szolgálatait. E réteg, köztük jelentős számban zsidó pénzemberek, elsősorban a hadseregszállításokon, a modern hadsereg ezernyi szükségletének kielégítése közben és bankműveletek lebonyolításából gyarapodott. Tőkefelhalmozásuk nem az iparhoz, a termeléshez, hanem a kereskedelemhez és a modern váltóügyletekhez kapcsolódott, és nem egy közülük semmiből gyűjtött hatalmas vagytonokat.¹⁵²

E vagytonok azon államok jövedelemforrásaiból származtak, amelyeket a vállalkozó szolgált. Erre éppen Oppenheimer felemelkedése az egyik legjobb példa. Nyilvánvaló, hogy a cég a Habsburg-birodalom jövedelmeiből vonta el, hadseregszállításoknál a vásárlási és az eladási ár közötti résen, a pénzügyleteknél kamaton és a lebonyolítási hasznon keresztül, azt a tőkét, amellyel néhány tízezer forintról millióra növelte vagytonát. (Az általa az osztrák államnak nyújtott kölcsönök, a fent elmondottak okából, nem azonosak a bankház tényleges tőkeerejével, hanem inkább hitelképességének határait mutatják.) Ezért nem helyes a bankház áldozataként felfogni azokat a műveleteket, amelyek az állam érdekeit, a hadsereg fenntartását is szolgálták. Éppígy helytelen azonban az ellenkezőjét bizonygatni: az abszolút, emberi kapcsolataitól megfosztott, emberek fölé absztrahált állam érdekeivel szembeállítani egy vállalkozó, jelen esetben Oppenheimer nyereségét és kijelenteni: ha ő nem lett volna, ennyivel meg annyival több jutott volna a „bonum publicum” céljaira. A probléma, mint ember és állam, tőkefelhalmozás és állam viszonya általában, sokkal bonyolultabb.

Egy tőkére vágyakozó kapitalista vállalkozó esetében nem azt kell kutatni, hogy mennyire szőtték át működését különböző altruista elvek, hanem azt, hogy sajátos egyéni érdeke, a tőkefelhalmozás illetve annak gyakorlati módjai mennyiben estek egybe az adott állam, sőt azon túl a közösség érdekeivel. Sőt pontosabban úgy is fogalmazhatnánk: a kapitalista vállalkozó céljai oly mértékben voltak-e ellentétesek a társadalom érdekeivel, hogy akadályozták előremutató tendenciák kibontakozását, vagy pedig időlegesen együttalhadhattak. Mint ismeretes, a kapitalista érdekei egyedileg minden körülmények között ellentétesek a tömegek érdekeivel, annak ellenére, hogy az eredeti tőkefelhalmozás, amely munkájuk eredményeként megvalósult, a gazdasági progresszió nagy lépése volt.

A válsággazdaság kihatásai alól azonban azok sem vonhatták ki magukat, akik annak képviselői, hasznélvezői és működtetői voltak. Sorsuk össze volt kötve annak az államnak sorsával, amelynek egyes funkcióit átvállalták és ez az összefonódás annál több veszélyt rejtett magában, mennél szorosabb volt. Az állam visszafizetési képtelensége, szerveinek megbízhatatlansága éppúgy sújtotta őket is, mint bárki mást. Az esetleges uralkodói gesztus csökkenthette azok súlyát, de teljesen nem eliminálhatta.

Oppenheimer és a császári állam viszonyát két érdekeik, törekvéseik által összeláncolt fél versenyfutásának érzékelhetjük, amelynek célja

nem valamely cél elérése, hanem valaminek, a csődnek megelőzése volt. Lássuk e hasonlatot konkrétabban: E kapcsolat nem úgy alakult ki és vált szorossá, hogy valamelyik fél elhatározta, hogy a másikat magához köti. A gyakorlat, a speciális viszonyok fonták mindig szorosabbra és szorosabbra ezt az együttműködést. Oppenheimer kölcsönzött vagy szállított, az állam csak részleteket fizetett, többnyire késedelmeskedve. Oppenheimernek újra szállítania (kölcsönöznie) kellett, részben, hogy így bizonyítsa nélkülözhetetlenségét és kizárja mellőzésének lehetőségét, részben, hogy így megteremtse saját kifizethetőségének lehetőségét is. Az évek előrehaladásával, ez az önmagában visszafutó kör, amely a pénzügyigazgatás mind több és több szféráját ölelte magába, egyre áttekinthetlenebb és kibogozhatatlanabb lett.

E körben azonban nagyon kevés volt a saját pénz, akár Oppenheimeré, akár az államé. A pénz zöme ugyancsak bonyolultan összefonódó, majd ismételten szerteágazó hitelműveletek során bekapcsolt idegen pénz volt, amely azzal a rossz tulajdonsággal rendelkezett, hogy előbb vagy utóbb vissza kellett fizetni, akár az állam vette fel más államoktól vagy magánosoktól áldozatul dobva valamely értékes jövedelemforrását, akár Oppenheimer (vagy más bankház) hajtotta fel azt számára saját hitelét mozgósítva. A visszafizetés mindig a legnagyobb nehézségekkel ment végbe, többnyire úgy, hogy a kötelezettség teljesítésének lehetőségét újabb és újabb kölcsönökkel teremtették meg. Úgy tűnik, ezen a ponton volt nélkülözhetetlen Oppenheimer és szervezete és az a tényleg bámulatra méltó képesség, amellyel személy szerint Oppenheimer ezeket az üzleteket kezelni, a fizetőképesség látszatát fenntartani tudta. Erre vonatkozhat az a félmondat, amellyel saját helyzetét szellemesen, de keserű iróniával „*exemplum absque exemplo*”-nak jellemezte.¹⁵³ Joggal vonatkoztatható azonban ez a megállapítás arra is, ahogyan az állam szervei működését kísérték: az ugrásrakész gyanakvásra.

Ez a „kölcsönkérek, hogy kölcsöneimet visszafizethessem” — szisztéma azonban nem végződhetett másképpen, csak csőddel. Ebből a szempontból lényegtelen, hogy a bankház 1703-ban tényleg fizetéseképtelen volt, vagy pedig hamis csődöt jelentett be és így próbálta kimenteni azt, ami harminc esztendőszakadatlan munkája hasznából kimenthető volt. Sem az egyik, sem a másik megoldás nem lehetetlen. A megbízhatatlan visszafizetési szisztéma ugyanis állandóan a csőd szélén tartotta a bankház hitelét. Ha a csőd hamis volt, úgy Emánuel apja halálát arra használta ki, hogy egyszer olyan tiszta helyzetet teremtsen, amelyet apja a bankházzal szemben néhány évenként megismétlődő kamarai vizsgálatok során sohasem volt képes elérni. Feláldozta tehát hitelét, de átmentette a pénzét.

Ha elfogadjuk, hogy a török kiverése Magyarországról és kiszorítása a Balkánra I. Lipót kormányának talán legpozitívabb tette volt, akkor nem tagadhatjuk meg az elismerést Oppenheimer működésének másik, egyébként az előbbiektől elválaszthatatlan oldalától, a hadseregszállításoktól sem. A hadjáratok e vetületét a korábbi kutatás szemében szinte teljesen háttérbe szorította a hadvezérek gloire-ja és a későbbiekben is inkább azt vizsgálták, hogy mennyit kerestek a hadseregszállítók és milyen csalásokat követtek el, semmint azt, hogy mivel segítették a hadjárat sikerét. Az

utóbbi években azonban néhány tanulmány rámutatott azokra a sokrétű szervezési feladatokra, amelyek a hadellátási szervezet munkáját alkották és amelyek éppoly nélkülözhetetlen szerkezetű elemek a hadsereg gépezetében, mint maguk a katonák.

A magyarországi hadjáratok ilyenén megszervezése Oppenheimerre maradt, aki e munka sikere érdekében mozgósította fél Európa erőforrásait, képes volt üzemeltetni egy olyan felvásárló- és szállítóapparátust, amelyet az állam sem tudott felállítani. E teljesítményt nem lehet túlértékelni¹⁵⁴. Hogy mit jelentett egy tőkeerős, a szálakat kezében egyesítő hadseregszállítási vállalkozó, pontosan a kuruc állam mutatja a negatív példa erejével. Ilyen tőkeerős vállalkozó hiányában a kuruc hadsereg ellátása akadozott és a kuruc katonaság, a fejedelem szubjektív szándéka és más vezetők igyekezete ellenére is, éppúgy a jobbágyság kiélésére kényszerült, mint a császári hadsereg.¹⁵⁵

A fenti aspektusból nézve határozottan veszt jelentőségéből az oly sokat hánytorgatott kérdés, hogy ti. Oppenheimer monopóliumot (monopóliumokat) élvezett-e felvásárlásai során avagy sem. Oppenheimer ugyanis azért lehetett előbb a felszabadító háború, majd a spanyol örökösödési háború első esztendeinek első számú hadseregszállítója, mert mindannyiszor nélkülözhetetlennek és pótolhatatlannak bizonyult, ahányszor mellőzésével megpróbálkoztak, s ennek bizonyítására a mellőzési kísérletek gyakorisága következtében bőven nyílt alkalmá. A többi hadseregszállító, akik azért Oppenheimer árnyékában is állandóan működtek, nem azért voltak versenyképtelenek vele szemben, mert Oppenheimer monopóliumokat kapott felvásárlásai lebonyolításához, hanem pontosan ellenkezőleg: azért kapta éppen Oppenheimer a legjelentősebb megbízásokat, mert csakis ő tudta oly színvonalon és olyan rövid határidők alatt azokat teljesíteni és senki más. A többi jelölt sem tőkeerős, sem pedig felvásárló- és szállítóapparátus tekintetében nem vetekedhetett vele.¹⁵⁶

Az Oppenheimer-bankház bukását alig egy hónappal követte a Rákóczi-szabadságharc kitörése. A két dátum szinte teljes egybeesése arra csábíthat, hogy a csőd következményeinek, az adósságok áthárításának komoly szerepet tulajdonítsunk a szabadságharc kitörésében. Ennek a csábításnak nem annyira azért nem engedtünk, mert ily rövid idő alatt az államháztartás veszélyeztetett helyzetének kihatásai lebontva aligha jelentkezhettek. Annál kevésbé, mert a pénzügyi kormányzat az első hónapokban a kibontakozási lehetőségek mérlegelésével volt elfoglalva és egyelőre csak bizonytalan lépéseket tett a megoldás felé vezető úton. De nem is annyira emiatt nem tehetjük meg a bankház bukását okul vagy akár csak ürügyül, hanem inkább azért, mert ezzel egyszerre negligálnánk azokat az eredményeket, amelyeket történetírásunk a Rákóczi-szabadságharc előzményeinek feltárásában eddig elért.

Persze jogos és szükséges is felvetni, hogy az adott, a fentiekben vázolt gazdasági szisztéma és azon belül annak egyik legkarakteresebb képviselőjének, Oppenheimernek működése miként hatott a magyar gazdaság és társadalom alakulására. A kérdés ilyenén felvetése márcsak azért is indokolt, mert a szisztéma természetsszerűleg más oldalával fordul felénk pl. az örökös tartományokban és megint másként Magyarországon.

Az eltérő helyzet alapvetően abból adódott, hogy míg a Habsburgok többi tartományai, az 1683-as évtől eltekintve, csak távoli szemlélői voltak a török kiűzéséért folyó hadműveleteknek, addig Magyarország éveken keresztül közvetlenül szenvedte a háború újabb és újabb csapásait. Az újonnan felszabadított országrészek alacsony népességszámukkal, másfél század alatt tönkretett gazdasági életükkel pillanatnyilag még csak terhet jelentettek. De az ország többi része is nyögte a török szomszédság okozta régi és a hadműveletek által vágott friss sebeket. Az ország, amely ekkor csak igazán a hadak országúttja, rászorult a kiméletre, hogy újra összeszedhesse és rendezhesse erőit.

Csak hogy a háború követelményei nem ismerték a kiméletet, hiszen a többi Habsburg-tartomány gazdasági élete sem volt olymértékben fejlett, hogy pótolhatta volna a magyarországi bevételi források kiesésével okozott hiányt; az kivérzett országnak éppúgy, de talán még nagyobb mértékben is viselnie kellett az államháztartás krónikus válságának az adóprés állandó szorításában megnyilvánuló súlyát, mint az épebb, soha magyarországihoz mérhető háborút nem látott osztrák és más tartományoknak.

A kutatások jelenlegi állásánál is eléggé világos, hogy a magyar társadalom elégedetlenségét kiváltó okok közül az adóprés szorítását, a pénzbeli adók növekedését, de még inkább a porciórendszerrel illeti az első hely. Az abszolutisztikus rendszer kiépítésére törekvő kormányzat olyan adóterhet rakott Magyarországra népességének vállára (és persze nemcsak Magyarországra), amely itt, ahol az előző évszázadokban a földesúri adóteher messze felülmúlta az államnak fizetendőt, korábban szinte teljesen ismeretlen volt.¹⁵⁷ Nemcsak a jobbágynépességet, hanem a nemesség megadóztatott alsóbb rétegeit közvetlenül, az uralkodó osztályok felsőbb rétegeit pedig jobbágysági fokozódó megterhelésével közvetve sújtotta.

Úgy tűnik, hogy az adórendszeren belül is az ún. porciórendszer, tehát az itt állomásozó katonaság és állatai természetbeni ellátásának rendszere okozta a legnagyobb felháborodást.¹⁵⁸ Egy főkéiben ugyan szegény, de naturáliákkal a fejlettebb nyugat-európai országokhoz képest jól ellátott országban ugyancsak feltűnő, hogy a nádori feliratoktól kezdve, a megyei panaszokon keresztül, le egészen a népi gondokat is kifejező költészeti alkotásokig a szisztémát kifogásolják, sérelmezik és ostorozzák leginkább. E tényrt csak részben magyarázza, hogy egyes rosszabb termésű években még a háborúktól kevésbé érintett északi megyékben is mindennapos vendég volt az éhínség.¹⁵⁹ A szisztéma önmagában is rendkívül terhes volt, az ellene emelt elkeseredett panaszokat azonban mégis inkább azokkal a kísérőjelenségekkel magyarázhatjuk, amelyek alkalmazását mindvégig követték: a „száma nélkül való követelésekkel”, a fosztogatással, röviden mindazzal, amit a katonaság kényszerű szállás- és élelemadó házigazdái ellen nap mint nap elkövetett. Egy szóval tehát azzal, ami mindezek mögött meghúzódott: a háborúval. Az Európa minden részéről idesereglett zsoldoskatonaságot senki sem tudta rákényszeríteni arra, hogy az előírttal megelégedjék. Rablásait ritkán torolták meg keményebb büntetéssel, hogyan is tehették volna, amikor maguk a főtisztek jártak elől rossz példával. Az adóteher állandó fokozódása, összes kísérőjelenségeivel együtt, túlzottan szoros összefüggésben volt a birodalom által ví-

vott háborúkkal, semmint hogy abban egyes személyek működésének kihatásait kereshetnők.

Annak ellenére, hogy a gyűanyag felgyülemelésében az adóteher súlya játszott a főszerepet, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a központi kormányzat többi intézkedését sem, amelyek szintén fokozhatták a magyar társadalom különböző csoportjainak és rétegeinek elégedetlenségét. Köztük említhetők a kereskedelmi forgalmat korlátozó rendszabályok, változtatások is, amelyek pontosan ugyanazt a célt szolgálták, mint a kormányzat csaknem minden intézkedése, hogy ti. minél gyorsabban, minél több pénzt szerezzenek ebből vagy abból a jövedelmi forrásból.

A kereskedelmi életben felfelé monopóliumok és appaldók létesítésével vezetett az út, amelyek ritkán szolgáltak messzebb tekintő célkitűzéseket. Többnyire csak a gyors pénzszerezés eszközei voltak. Ugyanilyen célra irányultak a szabad kereskedelmet megszorító egyéb rendelkezések is.

Hogy ezek komoly járulékos szerepet kaphattak mind a hegyaljai felkelés kirobbanásában, mind pedig a Rákóczi-szabadságharcot megindító népi szervezkedésben, bizonyítják bizonyos személyi mozzanatok, de magának a fejedelemség megnyilvánulásai is. A személyi mozzanatok közül elég itt a legszembetűnőbbeket kiemelni: az 1697-es hegyaljai felkelés vezetője, Tokaji Ferenc „utóljára falukon járó kalmár volt,¹⁶⁰ s ugyancsak nem véletlen, hogy a felkelők oly nagy előszeretettel üldözték a harmincadosokat, a sókamarák tisztviselőit, mint ahogy az sem hogy a felkelés megindítását jelző pisztolylövés is vásáron dörrent el.¹⁶¹ Esze Tamás „maga élelmét sóval való kereskedésre adván, jött ment Debretzenben” és hogy újból szegénylegénynek állt, azt a tiszaujlaki sőtisztekkal való összeütközésének tulajdonítja Károlyi Sándor.¹⁶² A Tiszaháton, ahol 1703-ban a szegénylegények felkelése kirobbant, jelentős sókereskedelemről, csempészetéről tanúsítanak forrásaink.¹⁶³

Ezekkel a jelenségekkel magyarázhatjuk, hogy Rákóczi maga is jelentős szerepet tulajdonított a felkelés felé vezető úton a kereskedelmet nyújtó újításoknak. A breznai kiáltványban (1703. május 6.) még csak általánosságban utal a „sónkat kenyerünket elvevő” rendelkezésekre.¹⁶⁴ A sérelmet egyértelműbben és részletesebben kifejtette a *Recrudescunt*-ban is: „Ellenségünk a sóval való kereskedést, törvényünk s régi szabadságunk ellen, az ország lakosítúl teljességgel el vévén maga telhetetlen kívánságának, jövedelmének öregbítésére annyira vetette, hogy midőn az elviselhetetlen porciózásnak terhe nyomorgatott, ami abból megmaradt, azt a sónak felettébb való árával zsarolta ki”.¹⁶⁵ Ha a só- és gabonakereskedelem korlátozása csak egyeseket érintett volna, a szabadságharc vezetői aligha tartják fontosnak azokat megemlíteni.

Itt már lehetőség kínálkozik arra, hogy ismét Oppenheimer szerepéhez közelítsünk, hiszen, mint említettük, ő egy ideig tulajdonosa volt a sómonopóliumnak és felvásárlásaival erőteljesen befolyásolta az élelmiszerek, takarmány stb. magyarországi piacát. Ebbeli tevékenysége nyilván nemcsak a sóval kereskedő szegénylegényeket, hanem a magyar társadalom sokkalta szélesebb rétegeit is kedvezőtlenül érintette. A felvásárlási rendszerből a magyar parasztságra hátrányokat illetve a ma-

gyar társadalomnak működésével szembeni ellenállását a fentiekben már említettük.

A háború minden szenvedése, csapása ellenére konjunktúra is, amely nagy vagyonokat fialhat az azt kihasználni képes vállalkozók számára. Nyilvánvaló, hogy Magyarországon is bőségben voltak olyan elemek, akik szerettek volna annak előnyeiben részesedni. E törekvés rejlik az erdélyi arisztokrácia és nemesség meg-megújuló kereskedelmi társulási kísérletei mögött is,¹⁶⁶ s nyilván a hadsereg szükségletei által teremtett konjunktúrára épített a megyei nemesség is, amely nagy számban adta magát kereskedésre.¹⁶⁷

Nyilván voltak e kísérletezők között olyanok, akik megtalálták számításukat,¹⁶⁸ és ezek nyilvánvalóan többen is lehettek volna, ha nem egy Oppenheimer — nagyságrendű külföldi konkurenciával kell versenyezniük. Azt semmiképpen sem téveszthetjük azonban szem elől, hogy e tekintetben sem elegendő az elhatározás, a szándék. A magyar polgárság, nemesség stb. elsősorban nem azért kapott elenyészően csekély lehetőséget a hadikonjunktúra kihasználására, mert az udvar Oppenheimert támogatta, hanem azért nem, mert az egész országban nem volt egyetlen ember sem, aki a versengéshez szükséges tőkével rendelkezett volna. Ha az udvar és a kamara hadseregét nem akarta kitenni az ellátószervezet összeomlásával járó veszélynek, a hadseregszállításokkal összefüggő leglényegesebb területeket még politikai megfontolásokból sem adhatta magyarországi jelentkezőknek, mint ahogy Oppenheimer birodalmi és osztrák konkurrencsei legtöbbszörnek sem. A jelek ugyanis arra mutatnak, hogy az udvar hajlott afelé, hogy politikai előnyökért monopóliumokkal, kereskedelmi engedményekkel kárpótolja egyik-másik tartománya urait. Ilyfajta kompromisszumokat sejtethetünk az erdélyi arisztokratáknak adott monopóliumokban, bérletekben stb. És egyszersmind az ő példájuk a bizonyíték arra is, hogy mennyire nem lehetett a magyarországi jelentkezőkre építeni, hiszen e konzorcium formában jelentkező vállalkozások is csak a leg-rikábban váltották be a hozzájuk fűződő reményeket.

Oppenheimer működésének márcsak azért sem biztosíthatunk nagyobb közvetlen jelentőséget az elégedetlenség kialakulásában, mert Magyarországon alig ismerték Oppenheimer nevét, igazi szerepe méginkább rejtve maradt a beavatatlanok előtt. Az egyszerű jobbágy-eladó előtt, aki limitált áron volt kénytelen megválni csekélyke, másra szánt feleslegétől, csak a felvásárlók jelentek meg. Mögöttük aligha láthatta meg a hatalmas szervezetet és a szálakat mozgató, irányító akaratot. Így aztán ellenük gyúlt fel és talált utat indulata, elkeseredése is, amit az előnytelen eladási feltételek miatt joggal érezhetett. Ez azonban egy országban, ahol a földesúri felvásárlók mindig is ugyanilyen módszerekkel éltek, az alapvető országos sérelmekhez képest csak harmadrendűnek számított.

Oppenheimer működése tehát nagyjában-egészében csak számos átételen keresztül járult hozzá a Rákóczi-szabadságharc kirobbanásához. Ott sem annyira személyében, hanem az osztrák gazdasági szisztéma integráns részeként. E feltételezésünk igazolására hivatkozhatunk itt még az argumentum silentii nem mindig szerencsés, de ez esetben nagyon indokoltnak érzett bizonyására: Ha Oppenheimer személye, majd bankházá-

nak bukása közvetlenül kihatott volna a szabadságharc kirobbanására, az annak okait feltáró kuruc emlékiratok, kiáltványok aligha mulasztják el ezt a tényt megemlíteni.

SZAKÁLY FERENC

¹ Ignaz Bidermann, Die Wiener Stadtbank, ihre Entstehung, ihre Eintheilung und Wirksamkeit, ihre Schicksale. Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen 1858—1859. 352—353.; A fizetendő összegről és Oppenheimer haláláról: Max Grunwald, Samuel Oppenheimer und sein Kreis. Ein Kapitel aus der Finanzgeschichte Österreichs (Quellen und Forschungen zur Geschichte der Juden in Deutsch—Österreich. Bd. V.) Wien—Leipzig, 1913. 143.; Oswald Redlich, Das Werden einer Grossmacht. Österreich von 1700 bis 1740. Brünn—München—Wien, 1942. 28.; Max Braubach, Prinz Eugen von Savoyen. I. München, 1963. 332.; Vö. még az alább idézendő, átfogó tematikájú munkákkal, amelyek általában mind érintik ezt az eseményt.

² „Das Haus Österreichs schien seinem Falle nahe.“ Hugo Hantsch, Die Geschichte Österreichs. II. Wien—Graz—Köln Rhein, é. n. 94.

³ Alphons Danzer, Spanischer Successionskrieg. Feldzug 1703. Feldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen. S. 1. Bd. 5. Wien, 1878. 79.

⁴ Magyar—zsidó oklevéltár, Monumenta Hungariae Judaica. I—XII. Szerk.: Friss, Armin, Mandl Bernát, Kováts Ferenc, Grünwald Fülöp, Scheiber Sándor. Budapest, 1903—1969. II. 362—364. (1703. jún. 4.)

⁵ I. m. II. 364—365. (1703. jún. 23.: 100 000 forint kifizetéséről), 368—369. (1703. aug. 6.: már a harmadik sürgetés a fenti ügyben.) Vö. még I. m. XII. 95. (1703. okt. 8.)

⁶ „Das Oppenheimers in der Welt ausgeschriebenes Falliment macht, dass man nirgend vor keinem Heller Geld noch credit finden kann.“ — írja 1703. jún. 15-én Badeni Lajos, Grünwald i. m. 152. 1. jegyzet; „... durch des Oppenheimer's Tod die Wechselnegotia in Wien auch gehemmt werden, wodurch vielleicht sobald keine Hülfe noch Remedien zu hoffen sein würden.“ — írja Martini komisszárius Savoyai Jenőnek, Danzer i. m. 78. 1. jegyzet; A hadsereg ellátási nehézségeiről: Bidermann i. h. és Danzer i. m. 78—79.

⁷ Franz Mensi, Finanzen Österreichs von 1701 bis 1740. Wien, 1890. 140.

⁸ Christian von Schwabe, Versuch einer Geschichte des österreichischen Staats-, Kredits- und Suldenswesens. Wien, 1860. 19—20.; Mensi i. h.

⁹ Gustav Ratzenhofer, Spanischer Successionskrieg. Feldzug 1704. Feldzüge ... S. 1. Bd. 6. Wien, 1879. 76—77.; Gróf Mannsfeld pártja „... wurde auch beschuldigt, den Interessen des Sohnes Oppenheimer's nahe gestanden zu sein.“; Hasonlóan vélekedett a bukás pillanatában a Hofkammer akkori elnöke, gróf Salaburg is. Mensi i. m. 139.; Az ellenpárt vezérének, Starhemberg Gundackernek véleménye: i. m. 140.

¹⁰ Josef von Hauer, Beiträge zur Geschichte der österreichischen Finanzen. H. n., 1860. 103—109.; Bidermann i. m. passim; Otto Thorsch, Materialien zu einer Geschichte der Oesterreichischen Staatsschulden vor dem XVIII. Jahrhundert. Berlin, 1891.; Ratzenhofer i. m. 77—78.

¹¹ Danzer i. m. 79.

¹² Camillo Komers von Lindenbach, Spanischer Successionskrieg. Feldzug 1707. Feldzüge ... S. 1. Bd. 9. Wien, 1883. 55.; Hitelműveleteket is bonyolít, „... aber von der dominierenden Stellung des Vaters ist er weit entfernt.“ J. Taglicht, Nachlässe der Wiener Juden im 17 und 18. Jahrhundert. Ein Beitrag zur Finanz-, Wirtschafts- und Familiengeschichte des 17. und 18. Jahrhunderts. (Quellen und Forschungen zur Geschichte der Juden in Deutsch—Österreich. Bd. VII.) Wien—Leipzig, 1917. 30.

¹³ Az Oppenheimer-kérdés alapvető forrásai lelemeszetesen nem a magyar, hanem az osztrák központi levéltárakban találhatók. Ingomar Bog professzor (Marburg/Lahn) szíves tájékoztatása szerint azonban a német birodalmi városok levéltárai is számottevő mennyiségű és értékű iratanyagot tartalmaznak működésére vonatkozóan. A bankház saját iratanyaga feltételezhetően szétszóródott, mert arra a szakirodalomban semmiféle utalás nem található.

¹⁴ Működésének magyarországi vonatkozásairól viszonylag jelentős mennyiségű anyag került elő a Magyar-zsidó oklt. anyaggyűjtési munkálatai során szisztematikusan átfésült központi, megyei, városi és magánföldesúri levéltárakból.

¹⁵ A magyar szakirodalom először *Szekfű Gyula* mutatott rá jelentőségére: *Hóman Bálint—Szekfű Gyula*, Magyar történet IV. Budapest, 1935. 353; Működésének egyik területéről, amelyről az osztrák szakirodalom egyébként nem tud, *Sinkovics István* számolt be. Tanulmányait lásd a 47. jegyzetben.; Az utóbbi években *R. Várkonyi Ágnes* többször is utalt szerepére: A Habsburg-abszolútizmus a XVII. század második felében. Történelmi Szemle (a továbbiakban: TSz) 1965. 17—18., *Uő.*, Fiscalité et société en Hongrie a la fin du XVIIe siècle. Troisième Conférence Internationale d'histoire économique. 1965. 739., *Uő.*, A Habsburg-abszolútizmus és a magyarországi jobbágyosság a XVII—XVIII. század fordulóján. Századok 1965. 685. és *Uő.*, Habsburg absolutism and serfdom in Hungary at the turn of the 17th and 18th centuries. Nouvelles études historiques I. Budapest, 1965. 358.; A szakirodalom egészére azonban mégis jellemzőbb *Károlyi Árpád* példája, aki a bécsi központi levéltárak anyagát használta, mégis Rabatta főhaddbiztos érdemének tudta be, hogy Buda 1686-os ostroma idején a pozsonyi, mosonmagyaróvári, győri, komáromi, esztergomi, lévai, nyitrai, trencsényi, lipótvári, kőszegi és érsekújvári raktárakban 216 000 bécsi mázsa liszt, 400 000 adag kétszersült és 100 000 mérő zab volt felhalmozva. Említi ugyan Oppenheimernek, „a nagyszállítók akkori fejedelmének” ténykedését is, de úgy véli, hogy az ő feladata csak az ezen felül mutatkozó hiányok pótlása volt (Buda és Pest visszavívása 1686-ban. Átdolgozás: *Wellmann Imre*, Budapest, 1936. 122.)

¹⁶ *Grunwald* i. m. 40.; Az 1677-es szerződés; *Ingomar Bog*, Türkenkrieg und Agrarwirtschaft. Einführung in die Probleme der Heeresversorgung und der Kriegsfinanzierung vor allem in Österreich unter der Enns und seinen Grenzlandschaften im 16. und 17. Jahrhundert. In: Die wirtschaftlichen Auswirkungen der Türkenkriege. Hgb. von *Othmar Pickl*. Graz, 1971. 20.

¹⁷ *Kaufmann Dávid*, A zsidók utolsó kiűzése Bécsből és Alsó-Ausztriából, előzményei (1625—1670) és áldozatai. Budapest, 1889.

¹⁸ Geschichte der Israeliten in Wien und im Lande unter der Enns vom Jahr 1156 an bis in die gegenwärtigen Zeiten... Erneuerte vaterländische Blätter für den österreichischen Kaiserstaat. 1815. 173.

¹⁹ *Grunwald* i. m. 40., 39. 4. jegyzet, 49. és 53.

²⁰ I. m. 72. 1. jegyzet; Kiegészítések: I. m. 57. 2. jegyzet, 58. 6. jegyzet, 63. 1. jegyzet, *Joseph Maurer*, Kardinal Leopold Graf Kollonitsch, Primas von Ungarn. Sein Leben und Wirken. Innsbruck, 1887. 254., *Takáts Sándor*, A dunai hajózás a XVI. és XVII. században. Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle (a továbbiakban: MGTSz) 1900. 221. és 271—273.; Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 150.

²¹ *Leander Heinrich Wetzer*, Spanischer Successionskrieg. Feldzug 1701. Feldzüge... S. 1. Bd. 3. Wien, 1876. 419—422. (1701. jan. 31.)

²² I. m. 450—451. (1701. dec. 24.); *Uő.*, Spanischer Successionskrieg. Feldzug 1702. Feldzüge... S. 1. Bd. 4. Wien, 1877. 49. és 58.

²³ I. m. 58.; 1703-ban Oppenheimer kötelezte magát, hogy a hadsereg számára 12 000 lovat szállít: *Bidermann*, i. m. 418. 25. jegyzet.

²⁴ A hitelek tényleges nagyságáról lényegesen jobban vagyunk tájékozva, mint a hadseregszállításokban forgatott összegekről, amelyek valódi nagyságát többnyire még a kamara sem tudta meghatározni.

²⁵ *Grunwald* i. m. 58. és 67. 7. jegyzet.

²⁶ *Kaufmann Dávid*, Okmányok Wertheimer Sámson élettörténetéhez. A Budapesti Rabbiképző Intézet értesítője az 1890—91. tanévből. Budapest, 1891. 13.

²⁷ *Maurer* i. m. 333. (20 000 forint gr. Spork kiadásaira Londonba, Amsterdamba, Hamburgba a váltókról Oppenheimer gondoskodik.)

²⁸ *Grunwald* i. m. 103. 2. jegyzet; Hasonló esetek: *Maurer* i. m. 332. (1693. febr. 6.: 300 000 forint Badeni Lajosnak), 335. (1693. máj. 16.: 150 000 forint a pfalzi rekrutáknak), 335. (1693. jún. 1.: 700 000 forint lovak beszerzésére), 336. (1693. jún. 25.: 60 000 birodalmi tallér a Schiffsarmament számára) stb.

²⁹ *Mensi* i. m. 136.

³⁰ *Wetzer* i. m. (Feldzüge... S. 1. Bd. 4.) 41.

³¹ Magyar—zsidó oklt. II. 316.

³² A nagy-károlyi gróf Károlyi család oklevéltára. Sajtó alá rend.: *Géresi Kálmán*. IV. Budapest, 1887. 596. (Sárospatak, 1700. szept. 27. Rákóczi Ferenc záloglevele.)

³³ A Rákóczi szökése miatt perbefogott Gottfried Lehmann kapitány vallomásaiban olvashatjuk (1701. nov. 17.): „... dass die Fürstin oft lamentiret, sie habe zu Wien

nichts zu leben und bekäme sie nichts von den confiscirten Gütern, sie müsse alle ihre Mobilien versetzen, der Jude Openheimer wolle ihr bei diesem Zustande nichts mehr vorstrecken..." II. Rákóczi Ferenc felségárulási perének története és okirat-tára. Archivum Rákócziánium (a továbbiakban: AR.) XII. Közzétette: *Lukinich Imre*, Budapest, 1935. 86.; 1704. márc. 10-én Károlyi Sándor írja Wertheimer Sámsonnak: "...Defunctus Openhamer habuit nonnulla arma et epiphia a Celsissimo Principe Rákóczi oppignorata..." Ezeket most szeretné visszaváltani. AR. I. (Szerk.: *Thaly Kálmán*. Pest, 1873.) 115.

³⁶ Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 351. (1702. szept. 30.)

³⁷ I. m. III. 277—278. (1719. nov. 2.)

³⁸ I. m. V/1. 469. (1694. máj. 6.: „Sido Openhamer penzi fl. 1500.”)

³⁹ *Bakács István*, A magyar nagybirtokos családok hitelügyletei a XVII—XVIII században. Budapest, 1965. 115.

⁴⁰ *Grunwald* i. m. 146. 1. jegyzet.

⁴¹ Jelentőségéről: *Takács Sándor*, Külkereskedelmi mozgalmak hazánkban I. Lípót alatt. MGTSz 1899. 352—354.; *Uő.*, Két világkereskedelmi cikkünk a XVIII. században. MGTSz 1903. 97—152.; *Heinrich von Srbik*, Der staatliche Exporthandel Österreichs von Leopold I. bis Maria Theresia. Wien—Leipzig. 1907. passim.

⁴² *Srbik* i. m. 217.

⁴³ I. m. 217—219.

⁴⁴ Erről kimutatások: I. m. 220. 3. jegyzet és 221. 3. jegyzet.

⁴⁵ Pl. az 1703-as szerződés kiadva: *Ö.*, A magyar réztermés és erdélyi higany elzár-logosítása Hollandiának. MGTSz 1897. 521—527.; *Srbik* i. m. 234.

⁴⁶ *Péchy Antal*, Alsó-Magyarország bányaművelésének története. III. Sajtó alá rend.: *Kosáry Domokos*. Budapest, 1967. 586. (1694. máj. 20.), 839. (1702. jún. 30.)

⁴⁷ I. m. III. 96. (1701. nov. 25.)

⁴⁸ I. m. III. 838. (1700. júl. 27.), 840. (1702. nov. 11. és 20.)

⁴⁹ *Sinkovics István*, Esterházy Pál nádor és az erdélyiek kereskedelmi társasága. Klny. a Bécsi Magyar Történetkutató Intézet 1937. évi évkönyvéből. Budapest, 1937.; *Uő.*, Az erdélyi kamarajövedelmek a Habsburg-uralom kezdetén. Emlékkönyv Dománovszky Sándor születése hatvanadik fordulójának ünnepére. Budapest, 1937. 514—515.

⁵⁰ Bethlen Miklós önéletírása. Sajtó alá rend.: *Windisch Éva*. I—II. Budapest, 1955. II. 20.

⁵¹ Egy 1701-es könyvelési kivonat szerint Oppenheimer összes követelése az 1695—1703. közti időszakban:

tőke: 30 722 913 forint

kamatok: 15 737 086 forint

összesen: 46 459 999 forint

Ebből részben visszafizetéssel, részben banco-assignatiókkal törlesztve:

tőke: 30 823 470 forint

kamatok: 15 321 301 forint

összesen: 46 144 771 forint

Lásd: *Mensi* i. m. 141.

⁵² pl. *Mensi* i. m.; Újabbán: *Gustav Otruba*, Die Bedeutung englischer Subsidien und Antizipationen für die Finanzen Österreichs 1701 bis 1748. Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte 1964. 192—234.; Sajnos kevesen fogadták meg *Příbram* mértékletességre intő figyelmeztetését: "... der (ti. *Mensi*) jedoch bei der Verurtheilung der Verhältnisse vergisst, dass es die Regierung war, die an Oppenheimer herantrat und dass die Acten, auf die *Mensi* sein Urtheil stützt, Anklageacten sind." *A. F. Příbram*, Die niederösterreichischen Stände und die Krone in der Zeit Kaisers Leopold I. Mittheilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung (a továbbiakban: *MIÖG.*) 1893. 645. 1. jegyzet.

⁵³ Ide tartoznak a Feldzüge... idézett kötetei. III. *Srbik* i. m.

⁵⁴ *Kaufmann*, Okmányok i. m. 6—9.

⁵⁵ *Mensi* i. m. 134.

⁵⁶ *Grunwald* i. m. 139. 1. jegyzet.

⁵⁷ Badeni Lajos levele (1698. márc. 9.) kiadva: *Kaufmann*, Okmányok i. m. 37—39.; Támogatóinak magatartására azonban jellemzőbbek Schwarzenberg leereszked-

döen kioktató sorai: „Man hat auch diesen gutn Juden zu öfftern gemahnt, dass wenn er zu tief mit der Kammer sich einschliesse, er leitlich stecken bleiben würde, dum enim illa seu peccator in profundum venerit, spernit.” *Maurer* i. m. 355.

⁵⁴ *Moritz von Angeli*, Feldzüge gegen die Türken 1697—1698 und der Karlowitzer Friede 1699. Feldzüge . . . S. I. Bd. 2. Wien, 1876. 41. 1. jegyzet.; *Maurer* i. m. 355.

⁵⁵ Gomperzről: *David Kaufmann—Max Freudenthal*, Die Familie Gomperz. Frankfurt/Main, 1907.; *Heinrich Schnee*, Die Hoffinanz und der moderne Staat. Geschichte und System der Hoffaktoren an deutschen Fürstenhöfen im Zeitalter des Absolutismus. I—III. Berlin, 1953—1959. I. 83—87. (A munkára *Heckenast Gusztáv* volt szíves felhívni figyelmemet, amiért ezúton is szeretnék neki köszönetet mondani.)

⁵⁶ *Schnee* i. n. II. 214.

⁵⁷ Hogy a berlini udvar számára milyen fontos volt a Schwiebus-i kerület, világosan kitűnt az 1703-as tárgyalásokon is, amikor a porosz udvar ismét csak ezt kérte kölcsöne fejében. V. *Loewe*, Preussisch-österreichische Anleiheverhandlungen im Jahre 1703. Zeitschrift des Vereines für Geschichte Schlesiens 1917. Idézi: *Braubach* i. m. I. 355. 55. jegyzet.

⁵⁸ Az egész esetet elmondja: *Kaufmann*, Okmányok i. m. 5—57.

⁵⁹ *Bidermann* i. m. 419. 30. jegyzet.; *Maurer* i. m. 448—449.; A kárról: *Grunwald* i. m. 135—137.; A ház kifosztói közül Pozsonyba is menekültek: Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 320—322. (1700. júl. 29.) és IX. 248. (1700. aug. 4.)

⁶⁰ *Braubach* i. m. I. 276. (1701. aug. 25.)

⁶¹ *Schnee* i. m. II. 241—242.

⁶² *Kaufmann*, Okmányok i. m. 4.

⁶³ „Wertheimer war bei Hofe beliebter und genoss auch grösseres Ansehen als Oppenheimer . . .” *Schnee* i. m. II. 243.; Wertheimer 1701-ben ígéretet kap arra, hogy a magyarországi rokonaiért letett 1300 forintos Toleranzgeldet visszakapja és jövőben annak fizetésétől övéivel együtt mentes lesz. *Mensi* i. m. 145. 1. jegyzet.

⁶⁴ *Mensi* i. m. 139—140.; „Graf Starhemberg war die Geisel aller Kriegskommissare, Lieferanten und Abenteurer, die als wahre Bluteigel an den Finanzen Oesterreichs hängen” — jellemzi őt gr. Thürrheim. Idézi: Thorsch i. m. 102. 1. jegyzet.; Vö. még *Braubach* i. m. II. 362.

⁶⁵ *Fraknói Vilmos*, IX. Incze pápa és Magyarország felszabadítása a török uralom alól. Budapest, 1886. 55—57.; *Üö.*, Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római szent-székkal. III. Budapest, 1903. passim; *Várkonyi*, A Habsburg-abszolútizmus i. m. 18.; *Maurer* i. m. 191.

⁶⁶ Erre a vállalkozásra *Szekfü Gyula* hívta fel a figyelmet: *Hóman—Szekfü* i. m. IV. 247—248.; A Kollonicsal együttműködő Buonvisi bíboros egyenesen Badeni Hercegnek, a haditanács elnökének leváltása mellett agitált: *Fraknói*, Magyarország i. m. 484.

⁶⁷ *Maurer* i. m. 261—319.; *Theodor Mayer*, Verwaltungsreform in Ungarn nach der Türkenzeit. Wien—Leipzig, 1911. 43—71.; *Wellmann Imre*, Merkantilistische Vorstellungen im 17. Jahrhundert und Ungarn. Nouvelles études historiques I. Budapest, 1965. 342—354.

⁶⁸ *Perjés Géza*, Mezőgazdasági termelés, népesség, hadseregélemezés és stratégia a XVII. század második felében (1650—1715). Budapest, 1963. (Értekezések a történeti tudományok köréből. Új sorozat 29.) 53.

⁶⁹ *Philipp Röder von Diersburg*, Des Markgrafen Ludwig Wilhelm von Baden Feldzüge wider die Türken. I—II. Carlsruhe, 1839—1842. I. 171—172.

⁷⁰ I. m. II. 10—11., 155. 1—2. jegyzet.

⁷¹ I. m. I. 128—129.; A szám kerekítésére lásd: *Perjés* i. m. 54—60.

⁷² *Bog* i. m. 17—18.

⁷³ *Hóman—Szekfü* i. m. IV. 222—223.; *Várkonyi*, A Habsburg-abszolútizmus és a magyarországi jobbság i. m. passim.

⁷⁴ *Takáts Sándor*, A magyar tőzsérek és kereskedők pusztulása. In: Szegény magyarok Hely és év nélkül, passim; *Sinkovics*, Az erdélyi kamarajövedelmek i. m. passim.

⁷⁵ *Takáts*, A dunai hajózás i. m. 273.

⁷⁶ Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 192. (1691. okt. 31.); A magyar kamara 1688-ban, amikor a pozsonyi pénzverőház üzembe helyezése felmerült s beindítására Oppenheimer ajánlott, ellenfeleit támogatva: I. m. II. 150—151. és V/1. 438—439.

⁷⁷ I. m. II. 242—244. (1693. júl. 18. és 20.)

- ⁸⁰ I. m. II. 225—227. (1692. szept. 17.), 227—228. (1692. szept. 25.) és 230—231. (1692. okt.)
- ⁸¹ I. m. II. 190—191. (1691. szept. 3.)
- ⁸² I. m. II. 211—212. (1692. máj.)
- ⁸³ I. m. II. 269—270. (1695. nov. 7.)
- ⁸⁴ I. m. II. 286—287. (1698. jan. 15.)
- ⁸⁵ I. m. II. 222—224. (1692. szept. 1.)
- ⁸⁶ *Grunwald* i. m. 150.; 1688. ápr. 14-én Max von Starhemberg, Philippsburg vé-
dője egyszerűen lefogatta Oppenheimer Emánuel, aki akkor a cég birodalmi ügyeit
vezette, hogy ezzel kényszerítse gyorsabb szállításra Oppenheimeréket. I. m. 66—67.
- ⁸⁷ *Takáts*, A dunai hajózás i. m. 273.
- ⁸⁸ *Pach Zsigmond Pál*, Nyugat-európai és magyarországi agrárfejlődés a XV—
XVII. században. Budapest, 1963. 310. 418—419. jegyzet.
- ⁸⁹ *Belitzky János*, A magyar gabonakivitel története 1860-ig. Budapest, 1932.;
Takáts, A dunai hajózás i. m. passim.
- ⁹⁰ Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 229—230. (1692. okt. 2.) és 231—233. (1693. jan. 23.)
- ⁹¹ *Várkonyi*, A Habsburg-abszolutizmus és a magyarországi jobbágyosság i. m.
686—687.
- ⁹² Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 240—242. (1693. júl. 6.)
- ⁹³ I. m. II. 150. (1687. júl. 26.) és 169—170 (1689. dec.)
- ⁹⁴ *Takáts*, A magyar tőzsérek i. m. 221—231.; *R. Várkonyi Ágnes*, Az ismeretlen
Vak Bottyán. TSz 1964. 181—183.; Buda ostroma idején Eszterházy Pál nádor is gyűj-
tetett szarvasmarhát eladásra: *Iványi Emma*, Adalékok a XVII. századi marhakeres-
kedés történetéből. Agrártörténeti Szemle 1969. 486—488.; A Budát ostromló császári
hadak szarvasmarhával történő ellátására Rabatta főhadbíztos a debreceni keres-
kedőkkel kötött szerződést: *Acsády Ignác*, Magyarország története I. Lipót és I. József
korában. Budapest, 1898. (A magyar nemzet története VII. Szerk.: Szilágyi Sándor) 449.
- ⁹⁵ *Kárfy Ödön*, Az erdélyi marhakereskedés monopóliuma 1695-ben. MGTsz 1898.
486. sköv.
- ⁹⁶ *Takáts*, A magyar tőzsérek i. m. 231.
- ⁹⁷ *Wetzer* i. m. (Feldzüge . . . S. 1. Bd. 3.) 419—420. (1701. jan. 31.)
- ⁹⁸ I. m. 70.
- ⁹⁹ *Thorsch* i. m. 82.; *Otruba* i. m. 194.
- ¹⁰⁰ Az idegen követek becslése szerint az osztrák állam jövedelmei az 1680—90-es
években 6—8 millió forint körül mozogtak. *E. von Ottenhal*, Curialistische Finanz-
pläne für Kaiser Leopold I. MIOG 1890. 86—100.
- ¹⁰¹ A kamara állapotáról: *Ottenhal* (i. m. 89—91.) nem csekély malíciával, de túl-
zás nélkül így ír: „Eine Musteranstalt scheint sie nie zu sein.”; *Thorsch* i. m. 79., 81—82.
- ¹⁰² *Takáts*, Külkereskedelmi mozgalmak i. m. 399.
- ¹⁰³ A kölcsönök különböző fajairól: *Mensi* i. m. passim.
- ¹⁰⁴ Wertheimerről általában: *David Kaufmann*, Samson Wertheimer der Ober-
hoffactor und Landesrabbiner und seine Kinder. Wien, 1888.
- ¹⁰⁵ *Schnee* i. m. II. 242.
- ¹⁰⁶ Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 313—314. (1700. jan. 18.), 326—327. (1701. jún. 3.),
346—347. (1702. aug. 7.), 339. (1702. márc. 9.: Somogy és Zala megyékből 50 000, Sopron
megyében 75 000, Vas megyében 75 000 forintot sürgősen be kell hajtani, mert ettől
függ az ezredek táborba állítása.), 354—355. (1703. ápr. 24.)
- ¹⁰⁷ Az erre vonatkozó iratok kiadva: Magyar—zsidó oklt. i. m. X. 280—285., 289—
292., XII. 84—85., 88—92. és 95—98.
- ¹⁰⁸ *Von Angeli* i. m. 39.
- ¹⁰⁹ *Grunwald* i. m. 82. (pl. Khun, Hochburg, Kollonics strómanjai lépnek fel
ellene) és 132—133.
- ¹¹⁰ Ludwig kancellár már 1690-ben így ír Oppenheimer tekintélyéről: „Anno 1690
illustre Oppenheimi Judaei nomen floruit inter mercatores et trapezitas non Europae
tantum, verum cultioris orbis universi.” Idézi: *Werner Sombart*, Die Juden und das
Wirtschaftsleben. Leipzig, 1911. 57.; A korszak forrásaiból egyértelműen kiderül, hogy
nem annyira a vállalkozó (bankár) tényleges tőkéjét, hanem sokkalta inkább hitel-
képességét tartották döntőnek. Így vélekedik pl. Dupré d'Aulnay (1744) is. Vélemé-
nyét idézi: *Perjés* i. m. 178. 17. jegyzet.; Mindezek alapján teljes joggal írja *Grunwald*

(i. m. 83.), hogy „Was ihn (ti. Oppenheimert) immer wieder über Wasser hält, ist einzig sein Kredit...”

^{110a} Erre egvébként maga Oppenheimer utal végrendeletének egyik mellékletében (1701. júl. 25.): „Demnach es der ganzen Welt kund ist, dass meine Handlung eine grosse Anticipation erfordere...” Kiadva: *Taglicht* i. m. 269.; A saját tőke alacsony részaránya tükröződik *Taglicht* megállapítása szerint (i. m. 25–26.) a bécsi zsidók hagyatéki leltáraiban, végrendeleteiben is: „Die Verlassenschaften belehren uns darüber, dass viele dieser Juden, die mit Hunderttausenden, mit Millionen operierten, in Wirklichkeit fast nichts besessen haben. Simson Wertheimer, Berend Eskeles, Arnsteiner, Löbl Baruch, Höning sind wohl als sehr reiche Männer gestorben, einige andere hinterliessen ein bescheidenes Vermögen, viele aber nur Armut und Elend.”; Oppenheimer 1697. november 7-i végrendeletében mintegy 800 000 forintot hagy leszármazottaira és rokonaira. Végrendelete kiadva: i. m. 264–268.

¹¹¹ *Grunwald* i. m. 146. 2. jegyzet.

¹¹² *Carl Schalk*, Der Wiener Münzenverkehr von Jahre 1650—1750. Numismatische Zeitschrift 1896. 274—275.

¹¹³ *Mensi* i. m. 135.

¹¹⁴ *Kaufmann*, Okmányok i. m. 22.

¹¹⁵ *Grunwald* i. m. 83.

¹¹⁶ *Danzer* i. m. 76.; 1686-ban egy a csehországi adóra szóló 400 000 forintos utalványra mindössze 81 000 forintot kapott. *Grunwald* i. m. 86. 5. jegyzet.

¹¹⁷ Wertheimer óvatosságáról *Mensi* ír (i. m. 145.)

¹¹⁸ I. m. 136—137.; A törlesztésre lekötött, várható jövedelmek között szerepel a kun területek vételárából hátralevő fél millió forintos tétel is. Nagy a valószínűsége, hogy ennek felvételével az udvari kamara egyszerűen félvezette Oppenheimert, a német lovagrend a vételárat, 25 000 forint híján, már 1689-ben kifizette. Ezt a hátralékot 1702. június 23-án fizette meg a lovagrend, és valóban be is váltották arra Oppenheimer egyik váltóját. *Illésy János*, A Jász-Kunság eladása a Német Lovagrendnek. Századok 1905. 147.

¹¹⁹ Annak ellenére, hogy a jövedelmek központi kezelésének jelentőségét és egy központi bank fontosságát már korábban is sokan felismerték, a Habsburg-birodalomnak 1704-ig nem volt sem állami, sem pedig államilag ellenőrzött bankja; *Thorsch* i. m. 81.

¹²⁰ Magyar—zsido oklt. i. m. II. 192.

¹²¹ *Grunwald* i. m. 58. 6. jegyzet.

¹²² I. m. 95—96.; *Thorsch* i. m. 91.

¹²³ *Grunwald* i. m. 95. 6. jegyzet.

¹²⁴ *Thorsch* szerint (i. m. 79.) a kamara 25 000 embert foglalkoztatóit. Vö. *Ember Győző*, Az újkori magyar közigazgatás története Mohácstól a török kiűzéséig. Budapest, 1946. passim.

¹²⁵ *Kaufmann*, Okmányok i. m. 13.

¹²⁶ Az ismertek felsorolását adja: *Grunwald* i. m. 74. 9—10. jegyzet; 1685-ben egy 8 hajóból álló szállítóflottilája volt, amelyen 52 ember teljesített szolgálatot: i. m. 55.

¹²⁷ Kiadva: *Kemény József*, Vázlatok a győri zsidóság történetéből. Győr, 1930. 215—216. (1702. dec. 24.); Badeni Hermann már 1682-ben és 1693-ban is szót emelt a Győrben letelepedni kívánó zsidók érdekében, mert véleménye szerint tőlük a katonaság olcsóbban vásárolhat, mint más kereskedőktől. *Bedy Vince*, Győr város 16. és 17. századbeli lakossága vallás szerint. Győri Szemle 1934. 58.

¹²⁸ Magyar—zsido oklt. i. m. XII. 83—84. (1700. nov. 9.)

¹²⁹ *Grunwald* i. m. 215—216.

¹³⁰ Pl. Gössinger Ferenc Antal pozsonyi és Schaden János magyaróvári kereskedők; Magyar—zsido oklt. II. 191—192. (1691. szept. 3.) és nagyszombati kereskedők; i. m. II. 165—166. (1689. aug. 30.)

¹³¹ Idézi: *Werner Sombart*, Háború és kapitalizmus. Év és hely nélkül. 167.; A hajdúezredek ruháit is zsidók készítik: Országos Levéltár. Eszterházy család hercegi ágának levéltára. Pál nádor iratai 78/7811. 1703. jan. 15. Eszterházy-magyar kancellária; Ugyanez a helyzet a Rákóczi-szabadságharc alatt is: *Bánkuti Imre*, A Rákóczi-szabadságharc gazdasági problémái (kandidátusi disszertáció kézírata). A „Külkereskedelem” című fejezetben több adattal.

¹³² *Maurer* i. m. 205.

¹³³ Kaufmann Dávid, Budavár visszavívásának egy szemtanúja és leírója. Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat évkönyve 1895. 86.

¹³⁴ A kapcsolatról: Sinkovics, Esterházy Pál i. m. passim; Kapcsolatuk szorossá-gára vall, hogy 1695-ben Wertheimer Eszterházy segítségét kéri egy protegéje szá-mára, aki kancelláriai fogalmazói állásért folyamodott: Magyar—zsidó oklt. i. m. V/1. 479—480. (1695. febr. 7.); 1705-ben Eszterházy veszi fel Wertheimer honoráriumát Sop-ron megye főszámvevőjétől: i. m. XII. 98—99.

¹³⁵ Eszterházy megerősíti a kismartoni zsidók privilégiumait: Magyar—zsidó oklt. i. m. V/1. 469—472. (1693. dec. 16.); Eszterházy levelei Sopron városához „sidó jobbágyai” érdekében: Pollák Miksa, A zsidók története Sopronban a legrégibb idők-től a mai napig (Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat kiadványai VI.) Budapest, 1896. 359—360., 362—365.; Büchler Sándor, A zsidók története Budapesten a legrégibb időktől 1867-ig. (Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat kiadványai XIV.) Budapest, 1901. 179—180.; Oppenheimer 1700-ban kocsikat készítettett Kismartonban a munició alá: Grunwald i. m. 140.

¹³⁶ Magyar—zsidó oklt. i. m. V/1. 486—488. (1696. okt. 12.)

¹³⁷ Pollák i. m. 361—362.; Büchler i. m. 180.

¹³⁸ A magyar arisztokrácia tökeszegénységéről: Bakács i. m. passim.

¹³⁹ Büchler i. m. 182.

¹⁴⁰ Magyar—zsidó oklt. i. m. II. 166—168. (1689. okt. 14.) és 312—313. (1699. szept. 2.)

¹⁴¹ Gárdonyi Albert, Buda közigazgatási viszonyai a XVII. század végén. Száza-dok 1916. 600—603.; Büchler i. m. 214.

¹⁴² Gárdonyi i. m. 603. sköv.

¹⁴³ Hans Leo Mikoletzky, Schweitzer Händler und Bankiers in Österreich (vom 17. bis zur Mitte des 19. Jahrhunderts). Klny, az Österreich und Europa. Festgabe für Hugo Hantsch zum 70. Geburtstag. Helv és év nélkül 151—157.

¹⁴⁴ Braubachnál olvasható (i. m. I. 362.), hogy Oppenheimernek kölcsönei fejé-ben „... Staatsdomäne und Gefälle verpfändet worden waren...” Bár zálogbirtokot éppenséggel kaphatott volna, az Oppenheimernek elzálogosított állami uradalmakról mégis hallgatnak az általunk felhasznált munkák. Éppígy nincs tudomásunk arról sem, hogy 1702-ben valóban megkapta volna a konfiskált Rákóczi-birtokok zálogjogát, mint ahogy azt az 1702-es szerződésben neki megígérték (vö. 58. lappal!). Bizonyos korlátozott ellenőrzési joggal felruházott emberei valóban Sárospatakon tartózkod-tak, de az adatok szerint pusztán csak az Oppenheimer számára ott raktározott boro-kat őrizték: AR. XII. 184—185. (1701. máj. 4.) és 201., ill. 209. A zálogjogot nem is kaphatta meg, mert a birtokokat a szépesi kamara saját kezelésében tartotta, s gaz-dálkodását a szépesi kamara elnöke, báró Thavonath irányította: i. m. 176—177.

¹⁴⁵ Idézi: Thorsch i. m. 82.

¹⁴⁶ Az állam jövedelemforrásaira és azok bővítési kísérleteire: Mensi i. m. passim; Sok adalékot közölték erre vonatkozóan a MGTSz különböző kötetei is: Pl. a pénz-rontási kísérletekre: —, A pénz értéke. MGTSz 1898. 417., Takáts Sándor, A rézpénz mint országos csapás 1703-ban. MGTSz 1903. 66—70.; A monopóliumkísérletekre: Takáts, Külkereskedelmi mozgalmak i. m. passim stb.

¹⁴⁷ Az előzőekben idézettekben kívül vö. még: Max Braubach, Die Bedeutung der Subsidien für die Politik in spanischen Erbfolgekrieg. Bonn—Leipzig, 1923. és Hans Leo Mikoletzky, Die grosse Anleihe in 1706. MIÖG 1954.

¹⁴⁸ A vonatkozó irodalom idézve: Wellmann i. m.

¹⁴⁹ Makkai László, Az abszolutizmus társadalmi bázisának kialakulása az osztrák Habsburgok országaiban. TSz 1960. 193—221. Bár Makkai munkája a XVII. század közepével zárul, a viszonyok a századforduló körüli években sem változtak lényege-sen.; Várkonyi, A Habsburg-abszolutizmus i. m. 18—19.

¹⁵⁰ „... a monarchia elhanyaglott közigazgatása mellett csodálatos, sőt szinte érthetetlen is, hogy sikerült majdnem két évtizeden át nagy csapatokat kiállítani, s azokat, bár hiányosan és rosszul, de mégis állandóan ellátni” — ad hangot csodálko-zásának Szekfű Gyula (Hóman—Szekfű i. m. IV. 221.); Ehhez még hozzátehetjük, hogy az osztrák hadvezetés az ellen a francia sereg ellen érte el sikereit, amelyet akkoriban Európá legerősebb szárazföldi hadseregének tartottak, és amely mögött a Habsburg tartományoknál és országoknál lényegesen magasabb gazdasági színvonalon álló Franciaország erőforrásai voltak.

¹⁵¹ Perjés i. m. 178—179.

¹⁵² Ennek a kérdésnek ma már eléggé kiterjedt irodalma van. Az idézettek közül vö. még: *Selma Stern*, *The Court Jew. A Contribution to the History of the Period of Absolutismus in Central Europe*. Philadelphia, 1950.; *Uő.*, *Der preussische Staat und die Juden. I—II*. Tübingen, 1962.

¹⁵³ *Grunwald* i. m. 84. 4. jegyzet.

¹⁵⁴ Így vélekedik a hadseregszállítók tevékenységéről pl. *Bog* i. m.

¹⁵⁵ *Bánkuti* i. m.

¹⁵⁶ Hasonlóképpen vélekedik Oppenheimer „monopóliumainak” kérdéséről *Grunwald* és *Schnee* is: *Grunwald* szerint Oppenheimer nem „... durch ein förmliches, kontraktliches Verhältnis, wie hie und da behauptet wurde...” jutott messze kiemelkedő szerephez a hadseregszállítások területén és az osztrák állam hitelműveleteinek lebonyolításában, hanem túlsúlya működésének jellegéből fakadt. (i. m. 68—69.); *Schnee* pedig a következőket írja: „Durch die Entwicklung der Verhältnisse wurde Oppenheimer zum Monopolisten, der allmählich alle fiskalischen Lieferungen sowie den gesamten Staatskredit auf sein Haus konzentrierte. Radikal suchte der mächtige Hoffaktor die Konkurrenz aus dem Felde zu schlagen, indem er sich von keinem Bewerber unterbieten liess. Das sicherste Mittel, die kleinen Konkurrenten lahmzulegen, war seine Verständigung mit den mächtigeren Finanziers zu gemeinsamen Transaktionen.” (i. m. III. 241.)

¹⁵⁷ Az állami adóztatás korábbi rendszerére bőséges, bár még közel sem a megfelelő mértékben értékesített és értékelte ismeretekkel rendelkezünk: *Acsády Ignác*, Magyarország pénzügyei I. Ferdinánd uralkodása alatt. Budapest, 1888., *Uő.*, A jobbágyadózás története 1564—1576. In: Két pénzügytörténeti tanulmány. Budapest, 1894., *Uő.*, A jobbágyadózás története 1577—1597. (Ertekezések a történeti tudományok köréből XVI. 8.) Budapest, 1896., *Uő.*, A magyar adózás története 1598—1604. (Ertekezések... XX. 6.) Budapest, 1906., *Baráth Tibor*, A magyar állam adóügye 1605—1648. Századok 1929/30. és *Juhász Lajos*, A porta története 1526—1648. Századok 1936 (pótkötet.)

¹⁵⁸ A porciórendszerrel a korszakkal foglalkozó minden munka megemlekezik (Vö. a 75. jegyzettel, ill. az ott idézett művekben felsorolt irodalommal). Ennek ellenére a szisztéma gyakorlati megvalósításának módozatait lényegében nem ismerjük. Pl. mindmáig nem tudunk választ adni arra a kérdésre, hogy a természetbeni juttatások fejében adott nyugtákat miként és milyen mértékben számították be a jobbágy által fizetendő adóba. Nem történt még kísérlet arra sem, hogy a szisztéma tényleges súlyát legalább egy-egy közigazgatási egységen belül felmérjék, illetve az ilyen kísérletek általában csak néhány kiragadott összesítésből általánosítanak (legrészletesebben: *Szederkényi Nándor*, Heves vármegye története. IV. Eger, 1893. passim), jóllehet egyes megyék ránkmaradt levéltári anyagában tömegével rendelkezésre állnak az erre a célra felhasználható kimutatások, panaszlevelek, számadások és nyugták. Pl. Pest megye levéltára. Rationes, valamint a különböző Missiles, ill. Instantiae sorozatok. Nógrád megye levéltára. Acta Congregationum évrendezett anyagában.

¹⁵⁹ A felvidéki megyék e korszakban kelt, a nádorhoz intézett levelei csaknem mind az élelmiszerhiányra panaszkodnak, sőt egyes megyék az éhínség, a nyomor ijesztő méreteiről adnak hírt: OL Eszterházy család hercegi ágának levéltára. Pál herceg iratai, ahol az említett megyék általában több levéllel szerepelnek.

¹⁶⁰ *Esze Tamás*, II. Rákóczi Ferenc breznai kiáltványa. Századok 1954. 296. 34. jegyzet.

¹⁶¹ *Benczédi László*, A hegyaljai kuruc felkelés 1697-ben. Budapest, 1953. 48., 55., 59. stb.

¹⁶² *Esze* i. m. 297. 38. jegyzet.

¹⁶³ *Magyar András*, A parasztság helyzete, Habsburgellenes és antifeudális harcok a XVII. század fordulóján. Studia Universitatis Babeş—Bolyai. Ser. IV. Fasc. 1. Cluj, 1961.

¹⁶⁴ *Kiadva: Esze* i. m. 314—315.

¹⁶⁵ Idézi: *Esze Tamás—Köpeczi Béla*, *Esze Tamás*. Budapest. 1952² 13—14.; A kereskedelemmel kapcsolatos panaszok fontosságára *R. Várkonyi Agnes* volt szíves felhívni figyelmemet, akinek itt is szeretném megköszönni azokat a hasznos tanácsokat, amellyel tanulmányom megírását mindvégig segítette.

¹⁶⁶ A 47. és 95. jegyzetben idézett műveken kívül vö. még: *Lukinich Imre*, Az erdélyi kereskedelmi társaság terve 1703-ból. Századok 1914. 464—476.

¹⁰⁷ Várkonyi. A Habsburg-abszolutizmus és a magyarországi jobbágyság i. m. 703—704. sok adatot sorol fel ennek bizonyítására.

¹⁰⁸ Erről Bethlen Miklós pl. így vall önéletírásában: „Hajlandó voltam a tisztességes minden szükségre és korcsmára, ebben nem is vesztettem. Buzát is sokszor, mi-hogy a magam majorság- és dézma-, egyszóval, hogy a jövedelem-borom nem elégséges kereskedésre is. Bort ősszel mindenkor sokat igyekeztem szerzeni, ha láttam, kor olcsó volt, sokat beszédtem, egyszernél többször ebben sem vesztettem. Sóval is kereskedtem s ebben sem vesztettem, *sőt e háromból nyertem majd minden értéke-met*, mert csak a jószágom jövedelme soha azt a sok költséget végbe nem vitte volna, amelyet énnékem kellett tennem. Ökörrel, berbéccsel is néha, de ebben néha szerencsétlen voltam. ... Gonoszakaróim azzal is mocskoltak, hogy kiforr a kalmárvér belőlem, hogy az anyám annak a leánya volt ...” (i. m. 119—120.)

OKLEVÉLTÁR

XIV. KÖTET

1742—1769

1.

1742. február 26. Pécs. Baranya megye közönsége felszólítja gróf Battyány Károly generálist, hogy birtokában lévő Úszög pusztára beköltözött zsidó családot távolítsa el, mert a megye nem tűri, hogy területén zsidó lakjék.

Domino comiti Carolo de Battyany.
Excellentissime et illustrissime comes et generalis!
Domine colendissime gratiosissime!

Ex quo a brevi tempore in dominium excellentiae vestrae, quod antehac Palfianum fuerat, signanter quidem ad allodium in praedio Úszögh habitum, certus quidam judaeus cum sua familia introductus haberetur, hinc quemadmodum istiusmodi introductio benignis regiis praedefunctae caesareae majestatis medio consilii sui locumtenentialis regii in anno 1725., 1727. et 1735. interventis mandatis et intimatis ad praecavendam et avertendam quorumvis extraneorum judaeorum in medium hujus comitatus receptionem sonantibus contrariaretur, ita fiducialiter speramus, quod excellentia vestra ad interpositam hanc requisitionem nostram, veluti in praememoratis praedefunctae caesareo-regiae majestatis benignis eatenus dispositionibus fundatam antedictum neo-introductum extraneum judaeum rursus abinde gratiose amotura sit vel ex eo etiam, quod praeter eum in toto hocce comitatu nullus alter reperiretur judaeus, sed et secundo notorium aliunde excellentiae vestrae est, quod hic comitatus regno Slavoniae conterminatus et vicinus dignosceretur atque adeo tertio res, quae spoliis, furti et expilationis causa passim per oberrantes praedones tam in antelato Slavoniae regno, quam et hocce comitatu sufferentur, dictis judaeis, veluti alioquin publico bono, miseris item contribuentibus plurimum nocivis, adeoque rebus et fortunis Christianorum suapte natura inhiantibus venum exponeretur, hocque modo non solum rerum subtractarum manifesta, raro aut nunquam recuperandi eas, invalesceret occultatio, verum etiam cursus justitiae vindicativae in ejusmodi fures, subtractores et spoliatores promerite animadvertendi longius, quam antehac redderetur difficilior. Caeterum dum circa antelati recenter introducti judaei amotionem ab excellentia vestra cupito cum effectu expetimus resolutionem, ita nos vicissim omni alabenti occasione ad quaevis grata et

utilia excellentiae vestrae obsequia promptos et paratos offerimus. Datum ex generali congregatione nostra die 26-a mensis Februarii 1742. in episcopali civitate Quinqueecclesiensi continuative celebrata.

Ejusdem excellentiae vestrae servi, ad obsequia paratissimi obligatissimi:

universitas comitatus de Baranya.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 141—2.
Egykorú egyszerű másolat.

2.

1744. július 24. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja a soproni tanácsnak, hogy az 1625. évi 41. törvénycikk értelmében gondosan őrködjék afelett, hogy zsidók, rácok és mások aranyat, ezüstöt, úgyszintén arany- és ezüstpénzt akár feláron se vásárolhassanak össze külföldre való szállítás céljából. Az ilyenektől ezeket az értékeket kobozzák el. A harmincadhivatalok és a határszéli várak parancsnokai erre nézve a szükséges intézkedést már megkapták.

Prudentes ac circumspecti nobis honorandi!

Licet articulo 41. 1625. sub poena confiscationis interdictum sit, ne aurum et argentum, aurea, argenteaque moneta, nominanter etiam talleri e regno hoc Hungariae exportentur, in comperto nihilominus est per judaeos, Rascianos, aliosque talismodi homines et ejusmodi monetarum campsores solidiores hujus regni monetas passim conqueri et erga unius grossi, sed et septenarii ad singulam speciem additamentum vulgo lagio cambiari, taliterque cambiatae monetae notabilem quantitatem e regno hoc exportari.

Hinc ut et hoc in passu regno huic opportune prospiciatur, ex peculiari etiam eatenus intrvento regio mandato consilium hoc regium locumtenentiale civitatis hujus magistratui praesentibus intimat, quatenus in conformitate praecitati articuli, in eodemque citatarum patriae legum talismodi solidioris tam aureae videlicet, quam argenteae hujus regni monetae cambiationem et educationem per praeattactos judaeos, Rascianos, aliosque hujusmodi homines attentari solitam modalitate in praecitato articulo, ibidemque contentis legibus praescripta per confiscationem quippe confiscandorum quam vigilantissime praecavere noverit. Haecque publico admodum nociva monetae cambiatio et e regno educio ne per repetitos homines quoquo modo practicari possit, eatenus in finibus quoque regni constitutarum tricesimarum officialibus non minus quam fortalitorum in passibus et partibus neo-aquisticis existentibus comendantibus necessaria vigilantia sua via jam serio quoque injuncta habetur. Da-

tum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima quarta Julii anno millesimo septingentesimo quadragesimo quarto celebrato.

Eorundem benevoli:

Comes Joannes Palffy manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Michäel Domsics manu propria.

Kivül: Prudentibus ac. circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, toti denique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Sopronii ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 12. nr. 29.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt alul a bal sarokban: *collationata*, kívül pedig a címzés alatt: *praesentata 4. Septembris 1744*. feljegyzések találhatók.

3.

1744. szeptember 17.—december 31. *Schlesinger Sámuel kismartoni zsidó 4 db. nyugtájára 3.951 forintot vesz fel a herceg Eszterházy uradalom pénztárától a hercegi katonaságnak szállított egyenruháért.*

Specificatio literarum et literalium documentorum prae manibus dominae viduae Haffnerianae inventorum etquidem die 1-a Novembris anni 1756.

.....
51. Quietantia judaei Samuelis Schlösinger de dato 2. Octobris 1744. super 626 florenis 48 crucigeris, quos in exolutionem certarum vestium munduralium percepit.

52. Ejusdem interimalis quietantia de dato 17-a Septembris 1744. super florenis 1000 in simili passu perceptis.

53. Ejusdem aequae interimalis quietantia de dato 5-a Octobris 1744. super perceptione 1500 florenorum pariter pro mundura competenti.

54. Adhuc similis ejusdem in simili quietantia super 825 florenis de dato 31-a Decembris 1744.

.....
Georgius Bácsmegyei inclyti comitatus Soproniensis judex nobilium, Joannes Steffanics praelibati inclyti comitatus juratus assessor.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Egykorú egyszerű másolat, amely csatolva van Haffner János József hercegi számtiszt özvegyének, szül. Tarnóczi Anna Máriának irataihoz, aki pereskedett a hercegi uradalommal.

1746. június 29. Kolleis Pál Ignác és Hirschl Dávid nagymartoni zsidó, valamint társaik azt a Végfordulaton fekvő majort, amelyet követeléseiik fejében kaptak meg Török Károly Nándor özvegyétől, Mária Annától, szavatosság mellett eladják a soproni katolikus konventnek.

Den 29. Juny 1746.

Fatiren tit. herr Paul Ignatius Kolleiss und David Hirschl sutzjudt von Matterstorff, dass sie denjenigen haussantheil von dem weylandt frauen Mariae Annae Türckin mayrhoft auf den Ruckerzu gelegen, worauff sie lauth gerichtlich geschehenen contentation de dato 12. Augusty 1745, theils angewisen worden, theils aber sich sub hodierno dato lauth Gerichtsdiarii verglichen haben, an ein löblichen catholischen kirchen convent alhir jure perennali verkaufft haben per dreyhundertvierzig gulden keyserlich, wovon tit. herr Kolleiss lauth transaction 120 fl., der judt David Hirschl aber den rest per 220 fl. erhoben und verspricht jedweder theil vorgedachten löblichen kirchen convent pro rata seines antheils die gerichtlichen eviction zu leisten. Nichtweniger fatiret herr Sigmund Seidl in nahmen der Rothischen erben, dass sie denjenigen Mariae Annae Türckischen mayrhoft antheil, worauf sie bey gerichtlich geschehener contentation mit 28 fl. angewisen worden, an ein löblichen catholisches kirchen convent per 25 fl. jure perennali verkaufft solita cum evicatione. Ingleichen fatiret reverendus Pater Vicarius nomine venerabilis conventus Franciscanorum, dass sie denjenigen antheil Türckischen meyrhoff, worauf sie mit 100 fl. gerichtlich gewisen worden, mit 80 fl. an ein löbliches catholisches convent jure perennali sub solita evictionis clausula verkaufft haben. Haben pro hacce fassione nictes gezahlet.

Soproni városi levéltár, 1746—1758. évi Fassionsprothocoll 5—6.

1749. március 3. Pozsony. Gróf Pálffy János nádor megengedi Enoch Ábrahám zsidónak, hogy Nagyugrócon lakjék, ahol báró Bossányi Miklós hétszemélyes táblai ülnök sörházának és kocsmájának bérloje, de mégis azzal a kikötéssel, hogy semmiféle más, főleg arany, ezüst, faggyú és gyapjú kereskedést nem folytathat.

Licet quidem ex benigna suae majestatis sacratissimae dispositione universis inclitis comitatibus excelsum consilium locumtenentiale regium amotionem judaeorum a civitatibus montanis fiendam propter attentandum cum auro, argento, metallo, saevoque quaestum iterato intinasset, quia vero praesentium exhibitor Abraham Enoch nominatus in possessione Nagy Ugroc residens judaeus, uti nobis fidedigne relatum esset, nec auro, nec argento, nec metallo neque saevo aut lanionatu quaes-

tum exerceret, atque adeo nullo prorsus quaestui obnoxius foret, verum praecise servus et oeconomus braxatorique et educillorum spectabilis ac magnifici domini baronis Nicolai Bossanyi de eadem, excelsae tabulae septemviralis assessoris, nullius absolute quaestura aut lanionatus exercitio eidem per dictum baronem admissio, tantominus per eundem judaeum clandestine vel aperte practicato, inspector existeret, sed et locus ejusdem residentiae in limitibus comitatus Barsiensis situatus a montana civitate Schemnicensi germanicis sex et quod excedit, milliaribus distaret. Igitur his ex motivis et ratiqubus supradicto judaeo ulteriorem in fata possessione in qualitate, uti praeattactum est, servi et inspectoris permansionem admitti ita tamen, ut is ab omni prorsus quaestu, signanter auri, argenti, metalli, saevique, ita et lanionatu sub gravi poena eidem irremissibiliter dictanda abstineat perpetuo. Datum Posonii, die 3-a mensis Martii 1749.

comes Joannes Pálffi manu propria.

Praesentem copiam cum suo vero et genuino originali collatam per omnia conformem esse testor. In Nagy Ugrócz, die 30-a Martii 1753.

Emericus Bossányi, incltyi comitatus Barsiensis
judex nobilium manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 126—7.
Egyszerű másolat papiroson.

6.

1749. május 28. A soproni tanács arra kéri a m. kir. kamarát, hassanak oda, hogy Sopron ne kapjon sólerakóhelyet, mert a város bevételei erősen megfogyatkoztak, mivel borát nem tudja eladni, a zsidóktól szabad kereskedésük megengedése céljából fizetett évi 300 forint is megszűnt, a jobbágyok szekerei után eddig lerótt 2 dénár vám egyre csökkent, a céhtagok sem adják már meg felvételük alkalmával az ún. „kammergeld”-et, ha most Sopron sólerakóhely lesz, ebben az esetben elmarad az a 250 forin haszonbér is, amit a sóbérlek évente fizetnek.

Excelsa camera regia Hungarico-aulica!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Dum plane de exquirendis proventus civitatis domesticos augmentandi mediis essemus solliciti et occupati, relatum nobis extitit, eam esse sacratissimae caesareo-regiae majestatis clementissimam intentionem, ut plura per regnum hocce erigantur salis depositoria ac inter alia loca civitatem quoque hanc fine hoc in projectum venisse. Quia vero cessante fere vini hoc tempore commercio, vina civitatis distrahi, pretiumque eorundem in exolutionem debitorum ejusdem passivorum converti nequireret, proventus praeterea cassae domesticae eo, quod census 300 florenorum, quem judaei superioribus temporibus propter quaestus eorundem extra nundinarum publicarum tempus admissionem jam cessasset, excelsum etiam consilium locumtenentiale regium erga repraesentationem

incli tyti comitatus Soproniensis taxam duorum denariorum a curribus colonorum ad nundinas hebdomadales advenientium ab antiquo desumi consuetam sensu articuli 78. 1647. ad denarium 1 medio gratiosi ejusdem sub dato 11. mensis Octobris anni praeteriti 1748. reduxisset, eandemque unius denarii taxae non alias, nisi in ipso praecise fori hebdomadalis consueti die, repraesentatione nostra in contrarium facta non obstante, desumptionem admitteret, nec altefata caesareo-regia majestas, ut taxa illa, quam cehalistae tempore receptionis in contubernium deponere consuevissent, vulgo cammergeld dicta, ab iisdem exigatur, amplius indulgeret, notabiliter diminuti haberentur. Ac casu in eo, si in civitate hac salis depositorium erigeretur, census florenorum 250, quem arendatores per annum praestare debuissent, praescripta cassa civitatis domestica jacturam necessario pateretur, excelsae camerae regiae Hungarico-aulicae humillime supplicamus, dignetur civitati huic, quae alioquin magnis involuta esset debitis, in eo gratiose patrocinari, ne salis depositorium isthic, cum civitas haec in regni pene confiniis esset et alioquin Jaurini, adeoque in vicinitate depositorium ejusmodi constitutum habeatur, erigatur, consequenterque ulterior diminutio proventuum antevertatur. Ea, qua par est, veneratione perseverantes, excelsae camerae regiae Hungarico-aulicae servi humillimi:

Die 28. Maii 1749.

N. N. consul, judex etc.

Soproni városi levéltár, 1747—1750. évi Liber conceptuum 275—7.

7.

1749. július 13. Mendl Mihály morvaországi zsidó sógora, Simon Jónás nevében azt a soproni Szent Mihály kapu előtt fekvő kertet, amelyet Schneller Keresztély-féle csődből kapott meg követelése fejében, a szokásos szavatosság mellett 55 forintért eladja Gallus Henrik soproni vargának.

1749. den 13. July.

Fatiret Michäel Mendl judt von Gonawalt bey Neuditschan aus Mähren in nahmen seines schwagers Simon Jonas, dass er seinen vor den Sankt Michäelis thor gelegenen garthen, so ihme lauth producirten extract aus den Gerichtsprotocoll sub dato 10. Decembris 1748. bey gerichtlichen contentation deren Christian Schnellerischen creditoren in contentationem zugefall(en) jure perennali et perpetuo verkaufft und zu kauffen gegeben habe dem meister Heinrich Gallus burgern und schuhmachern alhier und seiner ehewirthin Maria Anna, wie auch deren erben und erbesnehmer solita cum evictione umb eine summa geldes, benantlich 55 fl.

Die tax mit 13³/₄ den. ist sogleich erlegt worden.

Soproni városi levéltár, 1742—1756. évi Fassionsprothocoll 34—5.

1749. augusztus 10. Pozsonyváralja. A pozsonyváraljai szűcsceh 80 forint és 2 körmöci arany foglaló fejében megengedi Wiener Löbl Simon zsidónak, hogy a szűcsipart űzhesse.

Quittung, das unss der schutzjud Simon Löwl Wiener vor den zu führen erlaubten und veraccordirten handl mit achtzig gulden und zwey Cremnizer ducaten leydtkauf richtig bezallet hat.

Id est 80 fl. ducat 2 Cremnizer.

Geschehen an königlichen schlossgrundt Presburg, den 10. Augusti
1749.¹

Johann Gottfrid Kuntze, der zeit verordnetter zeigmeister.

Bona Frencz.

Stephanus Benedicti.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 261.

Egykorú egyszerű másolat.

¹ tévesen: 1759 írva.

1750. február 25. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a királynőhöz írt fel-
terjesztésében feleslegesnek tartja, hogy Hirschl Mihály pozsonyi zsidó
kinevezessék a zsidók prefektusává. Intézkedtek azirányban is, hogy ahol
szükségessé mutatkoznék, ott a türelmi adó behajtására katonai végre-
hajtás vétessék igénybe. Arnsteiner Márkus zsidó érdekében kéri öfel-
sége közbelépését az alsó-ausztriai kormánytól, míg Wiener Löbl zsidó
ügyében már eljártak a földesuránál.

Sacratissima etc.

Secundum contenta benignissimae majestatis vestrae caesareo-regiae resolutionis erga humillimam hebraei Posoniensis Michäelis Hirschl pro conferendo sibi judaeorum in regno Hungariae degentium primatorismunere supplicantis instantiam die 20-a praeteriti mensis Januarii clementer expeditae audita commissio in negotio taxationis judaeorum ordinata hanc, qua in demisse annexo continetur, porrexit consilio regio locumtenentiali relationem et hac mediante declarat tam respectu exactionis conventae cum judaeis taxae tolerantialis, quam et remedii super gravaminibus, quae successive exhiberentur ponendi debite provisum esse atque adeo supplicantem, qui apud communitates judaeorum ob complures maleversationes suas alioquin male audit, a petito suo removendum existimaret. Ex rationibus proinde per praefatam commissionem adductis et vel maxime considerato etiam eo, quod per postulatam dicti supplicantis judaeos liberius taxandi occasio adaperiretur ac praeterea sane gravia dominis terrestribus, quae majestas vestra caesareo-regia virtute benignissimae resolutionis sub 16-a May anno praeterito emanatae praecauta benignissimae

nissime voluit et commisit, imminerent praejudicia ejusmodi judaeorum primatoris constitutionem, consilium quoque hoc majestatis vestrae caesareo-regiae locumtenentiale regium prorsus supervacaneam ac minus necessariam esse humillime censet.

Porro, ut restantiae in producta penes relationem consignatione declaratae quo celerius deducantur, supremum majestatis vestrae caesareo-regiae armorum praefectum pro danda in casum ulterius morositatis militari assistentia sub hodierno requirit consilium locumtenentiale regium et hoc ipsum comitatibus, quos concernit, ad noticiam datur et una simul iisdem committitur, ut causa evitandarum militarium executionum restantiariis haud dubie gravium et molestarum omnem impendant operam, quo restantiae adhucdum inexolute haerentes penes assistentiam provincialem ad cassam eatenus destinatam promptissime dependantur.

Caeterum cum Marcus Arnsteiner hebraeus Posoniensis ratione praetensionum suarum in consanguineis suis Viennae commorantibus habiturum, quemadmodum exponit, pluries sollicitans super aequo et recto finale iudicium hactenus se consequi nequivisse queratur. Humillimum ejusdem supplicem praeacclusae mixtae commissionis relationi annexum majestati vestrae caesareo-regiae finem in eum demisse repraesentat consilium locumtenentiale regium, dignetur regimini in Austriaco benignissime committere, ut eidem supplicanti, aetate jam confecto, dum adhuc in vivis ageret, cuive acta et facta de praetensis optime constarent, jus et justitia administretur.

Ratione demum hebraei in fundo subarcensi Posoniensi degentis et in ultimo relationis §-pho denotati cum pellibus variis ad subducturas potissimum necessariis quaestum exercentis sensu commissionali conformia dominio terrestri intimat consilium locumtenentiale regium. Quod semet etc. Datum Posonii, 25. Februarii 1750.

Michäel Sido manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. i—21. folio 226—7.

Fogalmazvány igen sok törléssel és betoldással a szövegben.

10.

1751. január 8. előtt. A tolnamegyei zsidók a megye pártfogását kérik annak elérésére, hogy Baranya megyében szabadon kereskedhessenek és így megszűnjék az a sok sérelem, aminek ki vannak téve. Ha Baranya megyében nem kereskedhetnek szabadon, akkor a türelmi adójukat nem tudják megfizetni és a megyéből el kell költözniök.

Tekéntetes nemes vármegye!

Erezvin fájdolmassan szerencsétlen nyomoruságunkat azon adóban, melyet feölseges asszonyunknak esztendőnként fizetnyi magunkat köteleztük és annak kifizetissére tellyesseggel elégtelenekké tettünk, mert dib-dáb pántlikánkól s más csökilseggekkel valo kereskédissünk falurul falura futozasunkkal feökkippen tekintetes nemes Baronya vármegyében

megh nem engettetik és ha törtinik valakinek közülünk azon nemes vármegyében mennyi, meghhurczoltatik, meghverettetik s javacskaiban büntettetik, az mint nem régen törtint Bernárd Senkl zsidóval tekéntetes nemes Baronya vármegyében léveő s Borsok nevű helységben, attul az ott való bíró egy végh fátyolt ellvett s nagy könyörgéssel vihette dolgát arra, hogy két reffel azon fátyolbul s tizennégy krajczárral kiváltózhattott. Ugyanazon zsidón a hymesházy bíró vont 21 krajczárt, ismig azon zsidótul azon nemes vármegyében leveő vörsőnyi bíró azon uttyábon meglánczolta és estvéligh raboskodtatván végre nagy könyörgéssére meghmaradot 55 krajczárbul állo pinzit elvonta s ugy bocsájtotta el. Nemkülönben Nátán nevű zsidót Györében gyalogh mentében szahy tekéntetes nemes Baronya vármegyebéli rácz kereskedő utolérván meghfogta, kegyetlenül meghverte s ruháját meghszaggatta, lova farkát is (sit venia) csokoltatván véle. Ugy hasonloképpen Marcus Lebl és Salamon Pinkes nevű zsidokat véményi bíró Baronya vármegyében meghtartoztatta s állétván azon nemes vármegye parancsolattyának, hogy hat forintra büntetessék a zsidó. Nagy könyörgések után egy pár téli kestyüt vonyván rajtok, nehezen bocsátotta ell és sokkal többekben is szorongattatik a zsidóság. Könyörgünk azért a tekéntetes nemes vármegyének, meltoztassék sérelmes ügyünket kegyelmességében vennyi és az fölséges consiliumnál elől mozdéttanyi, mert ha tekéntetes nemes Baronya vármegyében nem liszen szabad faluzva kereskednünk, adonkat megh nem kereskedhettyük s el köll oszlanunk, noha inkább meghmaradnánk.

Az tekéntetes nemes vármegyének alazatos szolgálai:

tekéntetes nemes Tolna varmegyei zsidóság.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 1—6. folio 108.

Egykorú egyszerű másolat.

11.

1751. január 8. Simontornya. Tolna megye közönsége annak érdekében, hogy a megyebeli zsidók Baranya megyében szabadon kereskedhessenek, ismételten a m. kir. helytartótanács megfelelő intézkedését kéri.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini nobis gratiosissimi colendissimi!

Meminisse dignabitur praelibatum excelsum consilium regium locumtenentiale, quod in anno adhuc 1749. ad instantiam judaeorum in comitatu isthoc degentium super eo humillime supplicaverimus, ut quia ex praetensio aliquo statuto, uti fertur, inclyti comitatus de Baronya praeter tempora publicarum nundinarum in gremium ejusdem comitatus non admittebantur, ad meliorem ipsorum subsistentiam liberum et inperturbatum pro omni tempore accessum adaperiri facere dignaretur. Et licet nec dubitare conveniat, quin excelsum consilium regium locumtenentiale, cui alioquin conservationem in publicum contribuentium summopere cordi esse venerabundi agnoscimus, hoc in passu necessarium intimatum ad praementionatum comitatum expediri fecerit, tantum tamen abest, ut

extra praescriptum tempus ibidem versari, merces suas venumdare patiantur, ast potius per incolas et iudices locorum fundamento praetensivi illius statuti comitatensis in rebus et personis detinentur, mulctantur, nonnunquam etiam verberibus excipiuntur et aliis inconvenientibus modis divexantur, prout haec omnia ex instantia eorundem nobis sub praesenti consessu exhibita et copialiter isthuc humillime adnexa uberius et gratiose percipere dignabitur idem excelsum consilium regium locumtenentiale, siquidem autem talismodi publicis non minus ac privatis oneribus subjectos turbandi et hoc unico sustentandae vitae subsidio gaudentes arcendi modus benignae suae majestatis sacratissimae per impositionem taxae tollerantialis liberum utique et irrestrictum per regnum passum clementer admittentis voluntati repugnare censeretur. Eapropter praelibato excelso consilio iterato supplicamus, dignetur praeattactos quaerulantes a similibus excessibus immunes et omnino indemnes conservare ac ulteriori eorundem permansioni gratiose consulere. Qui caeterum gratiis devoti omni veneratione perseveramus.

Excelsi consilii regii locumtenentialis servi humillimi obsequentissimi:

Datum e generali congregatione nostra die 8-a mensis Januarii anno 1751. in oppido Simontornya continuative celebrata.

universitas comitatus Tolnensis.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 109—110.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye mindkét oldalában: liliom, előlapon ezzel a feljegyzéssel: praesentata 29. Januarii 1751., 1-a Februarii relata.

12.

1751. május 3. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság a m. kir. helytartótanácsnál a stomfai és a malackai zsidók érdekében, akik sokallják a rájuk kivetett évi 800 forint türelmi adót, azt javasolja, hogy a megye véleményét kérjék ki, hogy miként lehetne rájuk segíteni. Mivel Baranya megye továbbra sem engedi meg a tolnamegyei zsidók szabad kereskedését, ebben az ügyben a királynőhöz kellene fordulni, hogy ő intézkedjék, míg az ungmegyei zsidók által sokallt türelmi adója csak a legközelebbi megállapításkor rendeztessék, Wiener Löbl pozsonyváraljai zsidó szűcsnek pedig legalább a vásárok idején való szabad kereskedése biztosítassék addig is, míg ebben a kérdésben a királynő döntené fog.

Excelsi consilii regii locumtenentialis servi humillimi obsequentissimi Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Judaei in dominiis Stompha et Malacska comitatui Poseniensi adjacentibus degentes penes isthic cum suo accessorio readnexam instantiam querulose exponunt, ordinariis partim publicis sive contributionalibus, partim dominalibus oneribus ita praegravatos esse, ut deponendae taxae tolerantiali sibi in annuis 800 florenis adrepartitae vel ex eo etiam minus sufficiant, siquidem nonnulli illorum, qui ex Moravia oriundi Stomphae

sumptis uxoribus consedissent, etiamnum ad catastrum contributionalis Moravicalis attraherentur ac ibidem praestanda praestare obligarentur, humillime instando, ut iisdem praevis ex causis notabilis pars de sibi impositae taxae tolerantialis obvenientia remittatur et relaxatur.

Circa quam querelam et respective supplicatam impositae taxae tolerantialis saltem pro parte applicandam remissionem opinaretur mixta haec commissio, prius comitatum Poseniensem medio rescripti per excelsum locumtenentiale consilium expediendi super eo audiendum esse, num et in quantum querulosa judaeorum expositio veritate nitatur? Cui item judaeorum communitati in comitatu Poseniensi commoranti qua facultatibus et mediis magis provisae, si expositum gravamen subsistere compelleretur, relaxari petita pars ad repartienda foret? Obtenta desuper informatione et responso commissio haec mixta in eo ulteriorem sensum adaperiet, quantum huic querulanti communitati remittendum vicissim aliis judaeorum in repetito comitatu Poseniensi commorantibus communitatibus servata proportionem addendum foret? Gravamine circa onera, quae ad marchionatum Moraviae praestare obligarentur, per suam sacratissimam majestatem juxta aliam commissionaliter depromptam opinionem tollendo.

Inhaeret Baranyensis comitatus sub A. priori suae sub 7-ma Julii retroacti anni factae repraesentationi instando, ne judaeos in gremium sui admittere cogatur, ubi ab adverso judaei in comitatu Tolnensi commorantes eorum admissionem fine exercendi quaestus sub B. denuo supplicarent, eosdemque comitatus Tolnensis sub C. secundaret. Ex quo interim antelato comitatu Baranyensi per praelibatum excelsum consilium locumtenentiale sub 22-da Junii et interum sub 27-ma Julii anni praeteriti mediante rescripto commissum extitisset, ut quaestus promiscue et sine quapiam sive nundinalium sive aliorum temporum differentia judaeis e vicino comitatu eo excurrentibus amplius non difficultetur, ideo similis binis jam vicibus antelato comitatui Baranyensi intimatae in praesens vero minus effectuatae ordinationis renitentiam suae sacratissimae majestati pro ferenda medela repraesentandam esse opinaretur ordinata haec commissio mixta, ne secus quaerelas antelatorum judaeorum, qui impedito libero quaestu, hoc quippe beneficio ut plurimum suffulti, solvenda solvere amplius non poterunt, cum molestia instantiarum dicasterialium reiterari, alios judaeos semet exemplificare ac tandem ipsum systema taxae tolerantialis in annuis 20 000 florenis excisum cum aerarii regii dispendio alterari eveniat.

Comitatus Unghvariensis penes isthic cum suo accessorio advoluta repraesentatione sub D. judaeos in gremio sui existentes semet taxa toleranti ultra vires et facultates taxatos esse querulantes pro alleviamine recommendat. Cui rescribendum existimaretur ante effluxum triennii, pro quo videlicet taxa tolerantialis respectu judaeorum in regno Hungariae commorantium pro hic et nunc in annuis 20 mille florenis determinata habetur, de praesenti nihil immutari posse, adeoque primum finito triennio semet rationibus et motivis, quibus praetensum instantium judaeorum praegravium in alias aequae judaeorum communitates magis habentes transderivari quiret, insiniundum esse.

Recurrit denuo penes advolutam instantiam subarcensis judaeus Löwel Wiener in eo querulando, quod ex inhibitione hujatum pellionum nec pro nobilitate ex pellibus quidpiam conficere, sed neque cum manufacturis pelliceis etiam tempore nundinarum quaestum exercere ausit.

Pro tollendo hoc impedimento praedefunctus regni palatinus binis vicibus requisitus quidem extitit, quia tamen nulla medela subsecuta fuisset, ideo recurrenti judaeo liber quaestus saltem tempore nundinarum mediante prepraesentatione a sua sacratissima majestate procurandus existimaretur. Quibus in reliquo omni veneratione et obsequio permanemus.

Ejusdem eccelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaeicae taxae tolerantialis per suam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Reva manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaeicae per suam sacratissimam majestatem ordinatae cum annexis.

O. L. C.-29, Lad. B, fasc. 7—10, folio 259—262.

Eredeti példány 4 ívnyi papíron, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 3. May 1751., eadem relata.*

13.

1751. május 3. A m. kir. helytartótanács a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság javaslatait felterjesztvén a királynőhöz, mivel a stomfai és az ungvári zsidók ügyében már intézkedtek, csupán azirányban kéri elhatározását, hogy Baranya megyében a zsidók szabad kereskedése és Wiener Löbl zsidó szücs iparának üzése biztosíttassék.

Sacratissima etc.

Ex perdemisse adnexa relatione commissionis mixtae in negotio taxae tolerantialis judaeicae ordinatae majestas vestra caesareo-regia uberius benigne informari dignabitur qualemnam eadem in diversis ad rem suam pertinentibus occurrentiis opinionem exhibuerit. Cui siquidem consilii istius locumtenentialis regii votum semet conformaret atque adeo tam respectu judaeorum in comitatu Posoniensi, quam Ungvariensi degentium conformia jam disposuisset, hinc in eo solum majestatis vestrae benignam resolutionem humillime exorat, ne videlicet per Baranyiensem comitatum judaeis in Tolnensi comitatu degentibus liber quaestus, uti et subarcensi judaeo Lewel Wiener pellium et pelliceorum manufacturarum

distractio per pelliones subarcenses aut hujates ultro impediatur. Datum 3. May anno 1751.

Franciscus Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 263.

Fogalmazvány a szövegben több törléssel és betoldással.

14.

1751. május 18. *Ferenc római császár megparancsolja a m. kir. helytartó-tanácsnak, hogy Wiener Löbl pozsonyváraljai zsidó szűcsnek a vásárokon való szabad kereskedését mindenivel szemben védje meg.*

Franciscus dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hierosolymorumque rex, qua corregens.

Reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii! De-missam consilii istius regii locumtenentialis in negotio taxae tolerantialis judaeorum ac inter alia etiam quoad judaeum subarcensem Lewel Vien-ner nuncupatum in distractione pellium et pellicearum manufacturarum per subarcenses pelliones impeditum die 3-a praeteriti mensis submissam benigne accepimus. Quoniam vero memoratus judaeus conformiter etiam ad opinionem mixtae commissionis eatenus ordinatae per consilium quo-que hoc regium locumtenentiale approbatam in distractione pellium et pellicearum manufacturarum in publicis nundinis, quae virtute etiam eatenus concessi benigni privilegii unicuique liberae esse debent, insti-tuenda arceri nullatenus possit.

Hinc consilio isti regio locumtenentiali hisce benigne rescribentes clementer committimus et mandamus, quantenus suo loco eas efficaces instituere noverit dispositiones, ne praefatus judaeus Lewel Vienner occasione publicarum nundinarum in distractione pellium et manufac-turarum suarum seu per pelliones subarcenses sive alios quoscunque ulla-tenus impediatur. Cui in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensi manemus. Datum in arce regia Poso-niensi, die decima octava mensis May anno domini millesimo septingente-simo quiquagesimo primo.

Franciscus manu propria.

Comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Andreas Moricz manu propria.

Kivül: Reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi et consaliariis consilii regii locumtenentialis Hun-garici ex officio.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 228—9.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, bévül az aláírások alatt a jobb alsó sarokban: *M(oricz)* betűvel, az előlapon pedig e feljegyzésekkel: *praesen-tata 20. Maji 1751., 21-a ejusdem relata.*

1751. május 21. A m. kir. helytartótanács Pozsony megyének és Pozsony városának meghagyja, hogy Wiener Löbl pozsonyváraljai zsidó szűcsnek szabad kereskedését a vásárok alkalmával királyi intézkedésre bízósítsák.

Comitatui Posoniensi.

Relata existente suae majestati caesareo-regiae querimonia, quam subarcensis judaeus Level Viennae in distractione pellium et pellicearum manufacturarum in obversum priorum consilii hujus regii eatenus apud dominium terrestre factarum ordinationum per subarcenses pelliones in publicis etiam nundinis impeditus, eatenus posuit, atefata sua majestas habita benigna reflexione privilegii, vi cujus nundinae universis liberae esse debent, disponi jussit, ne querulanti praemisso in merito per quempiam impedimentum ponatur.

Ad hujus proinde benignae resolutionis effectum noverint praetitulatae dominationes vestrae medio domini subarcensis opportuna ordinare et de effectu consilium istud locumtenentiale regium informare. Datum 21. May 1751.

Franciscus Herlein manu propria.

O. L. C.-29, Lad. A. fasc. 1—21, folio 230.

Fogalmazvány elég sok javítással és betoldással a szövegben.

Mutatis mutandis teljesen azonos szövegű intimatum ment a pozsonyi városi tanácshoz is. Az eltérés lényege ez: *noverit civitatis hujus magistratus apud hujatum pellionem ceham ... etc.*

Ezt az intimatumot Pozsony megye 1751. aug. 18-án Szempcen megtartott közgyűlésében hirdette ki (Uo. folio 257—8.).

1751. július 28. előtt. Wiener Löbl Simon pozsonyváraljai zsidó szűcs a m. kir. helytartótanács intézkedését kéri abban az irányban, hogy Győrött, Komáromban, Sopronban, Pesten, Vácon és Modoron a vásárok alkalmával szűcsárúját nagyban és kicsinyben minden akadály nélkül eladhassa.

Hochlöbliche, höchstpreisswürdigste kayserlich-königliche Hungarische statthaltterey etc.!

Ihro excellenzien, gnädigst-hochgebiettende herrn herrn!

Obzwar von ihro kayserlich-königlichen mayestät die allerhöchste gnade und freyheit erhalten mit aller kürschner waar, so ich auch selbst verferttigen mag, sowohl hier, alss in gantz Hungarn auf denen märckten frey zu handeln und zu verkauffen, so wollen jedennoch mich ein und andere städte, besonders Raab, Commorn, Oedenburg und Pest diese freyheit zu exercieren hinderen. Befinde mich demnach bemüssiget

euer excellenzien und gnaden gehorsamst anzuflehen, damit diesen dero gnädigster befehl ertheilet werde, auf dass ohne aller hindernuss ich den kayserlich-königlichen freyheit gemäss meine kürschner waare zur marckzeit frey verkauffen dörrfe. Solchemnach gelanget an euer excellenzien und gnaden mein unterhänigst gehorsamstes bitten, hochdieselbte geruhen obberührten städten, alss benanntlichen Raab, Coomorn, Oedenburg, Waczen, Modern¹ und Pest mittelst dero gnädigsten befehls meine erhaltene freyheit gnädigst zu intimiren und denenselben anzubefehlen, dass sie mich zur marckzeit ohne hinderung meine kürschner waar sowohl klein, alss gross verkauffen lassen sollen. Der ich mich zu meiner bittgewähr gehorsamst empfehle und ersterbe.

Euer excellenzien und gnaden unterhänigst gehorsamster:

Simon Löbl Wiener allhiesiger schutzjud.

Kivül: An eine hochlöbliche höchstpreysswürdigste kayserlich-königliche Hungarische statthaltereiy etc. unterhänigst gehorsamstes bitten Simon Löbl Wieners schutzjuden allhier, prout intus.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 231—2.

Ivrétü papiros vízjegy nélkül, előlapon e feljegyzésekkel: 1., praesentata 28. July 1751., 2., 5-a Augusti 1751. relata.

¹ Waczen, Modern utólagos betoldás!

17.

1751. augusztus 5. Pozsony. A m. kir. helytartótanács annak érdekében, hogy Wiener Löbl Simon pozsonyváraljai zsidó szűcs az országos vásárok alkalmával mindenféle szűcsárúját zavartalanul árusíthassa, parancsot intéz Győr, Komárom, Sopron, Pest és Modor városok tanácsaihoz, Vác esetében pedig Pest megye hatóságához.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 233.

Fogalmazvány néhány javítással és betoldással a szövegben.

Sopron városához intézett intimatum szövegét már közzétük a MZSO, XIII. 355. sorszáma alatt.

18.

1751. augusztus 12. Pozsony melletti tábor, Sartory Ernő ezredes elismeri, hogy Polák Nahan zsidónak 229 forinttal tartozik, amely összeget a következő szeptember és október hónapokban fogja megfizetni.

Quittung.

Vermög des schneidermeister Rulands anweisung verbleibe dem juden Nahan Polak zweyhundert zwaintzigneun gulden richtig und paar

schuldig, welche summa in monath September und October 1751. auszu-
zallen mich verbinde. Uhrkund dessen meine förtigung. Signatum laager
bey Prespurg, den 12. Augusti 1751.

Id est fl. 229 — kr.

Ernst von Sartori obrist.

Den 13. December 1751. hierauf bezahlt 100 fl.

Sartori obrist.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Sártori családnévnél Tomi 2-di nr. 12-o
jelzésű iratcsomóban.

Megfakult papiroscédula, az aláírás mellett vörös viaszba nyomott ovális alakú
homályos gyűrűspecséttel.

Hátlapján az alábbi egykorú eredeti feljegyzések találhatók: 1.,
Anno 1753. den 17. January ist gegenwärtiger schuldschein de dato 12.
Augusti 1751. per 129 fl. capital-rest pro parte Nahan Polak judens wider
titulierten herr obristen von Sartory ad mentem articuli 107. 1723. vorge-
mercket worden. Datum Oedenburg ex senatu, die et anno, quibus supra.

Subscriptit in fidem Christian Joseph Ernst stadschreiber alda manu
propria.

2., fl. 229. mellette héber írással.

19.

1751. november 12. A zsidók ügyével megbízott vegyes bizottság gróf
Pálffy Pál Károly földesúrnak ellenvetéseit, amelyeket Wiener Löbl
zsidó szűcsnek a vásárokon való szabad kereskedése ellen felhozott, tart-
hatatlanoknak jelenti ki és mert azzal is fenyegetőzött, hogy birtokáról el-
űzi, ha nem marad nyugton, ez okból azt javasolja a m. kir. helytartótá-
nácsnak, hogy a királynő vegye a zsidót királyi pártfogásába és a már egy-
szer megadott szabad kereskedése érdekében adjon ki szigorú parancsot.

Excelsium regium locumtenentiale consilium!

Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Erga excelsi istius locumtenentialis consilii repraesentationem dig-
nata fuit sua majestas sacratissima sub 18-va May currentis anni clemen-
ter resolvere, ut suo loco efficaces instuantur dispositiones, ne judaeus
subarcensis Löwel Vienner nuncupatus in distractione pellium et pelli-
ceanum manufacturarum in publicis nundinis, quae virtute etiam eatenus
concessi benigni privilegii unicuique liberae esse debent, seu per pelliones
subarcenses sive alios quoscumque ullatenus impediatur.

Ad exigentiam hujus benignae resolutionis intimaverat quidem prae-
libatum consilium locumtenentiale adhuc sub 21-ma May hujus anni tum

comitatui Psoniensi, cum et civitati huicce, ne praefato judaeo Löwel Vienner quodpiam impedimentum quod distractionem pellium et pellicea-num manufacturarum tempore publicarum nundinarum ponatur.

Quales interim per praefati comitatus Psoniensis supremum comitem, qua subarcensium dominum terrestrem, excellentissimum dominum comitem Paulum Carolum Palffy in obversum adducantur difficultates et reflexiones ejusdem isthic cum suis accessoriis sub A., B. et C. specie advolutum antelato comitatui datum responsum, pluribus explanat.

Assumpsit difficultates reflexiones easdem mixta haec commissio, adinvenitque illas sequentibus ex rationibus locum habere minus posse, videlicet:

1-mo siquidem publicae nundinae juxta praecitatum benignam resolutionem et etiam ex sua natura omnibus liberae esse debeant, quod generale privilegium, dum exteris quoque quaestoribus a cujuscunque generis cehis hujatibus in dubium et difficultatem non assumeretur, tanto minus

2-do a pellionibus subarcensibus, qui privilegium suum cehale, iis pro regulamento et recto dumtaxat ordine intra se servando, clementer concessum, per eidem obversum cum dicto judaeo initum contractum violantes et formalem quaestum exercentes penes idem non conservari, ut potius ab eodem privari mererentur, respectu illorum, qui onera publica et etiam terrestria concurrere debent, prout judaeus Löwel Vienner est, controverti poterit.

3-tio si casu tali judaeo huic aut alteri quaestus, a quo tamen victitare et praestanda praestare necessum habet, difficilis redderetur, qualiter in simili tragenti eluctari ac praeterea etiam taxam tolerantialem praestare possit? aequè ex parte ordinatae hujus mixtae commissionis non videri.

4-to cum praeterea et id allegaretur, Christianos quaestores per ejusmodi judaeo Vienner admissum quaestus exercitium damnificari oportere, interim autem simile motivum vel ex eo non subsisteret, siquidem talismodi quaerela dumtaxat pro particulari consideratur.

Quapropter ordinata haec mixta commissio ejus esset obsequiosae opinionis, quatenus excelsum locumtenentiale consilium Hungaricum causam hanc suae majestati sacratissimae pro ponendo remedio efficaciter et eo fine repraesentare dignetur, ne idem judaeus tam ex virtute benigni indulti caesareo-regii, quam ex natura nundinarum ipsarum in publicis nundinis a quaestu pellium et manufacturis turbetur et siquidem ex responso titulati domini terrestris subarcensis appareret, quod eidem judaeo, nisi a justo hoc licet petito suo recesserit, etiam eliminationem minitetur, ideo, ne casum in illum taxa tolerantialis imminuatur et exempla, consequentiaequè periculosae praecaveantur, ut eundem sua majestas sacratissima sub protectionem suam clementer recipere, dominoque terrestri benigne praecipere dignetur, ne idem judaeus contra tenores benignae regiae jam impertitae resolutionis per subarcenses aut alios quosvis turbetur aut ob factum ad suam majestatem recursum censuram quampiam aut poenam incurrat. Quibus omni honoris et venerationis cultu persistimus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi

obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Reva manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae comissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae cum annexo quod judaeum subarcensem Level Viener exhibita etc.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 234—6.

6 oldalból álló eredeti jelentés, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 12. Novembris 1751., eadem et relata.*

Az A., B. és C. jelzésű mellékletek hiányzanak.

20.

1751. november 12. A m. kir. helytartótanács azt kéri a királynőtől, hogy Wiener Löbl zsidó szücsöt vegye királyi védelmébe és a vásárokon való szabad kereskedése érdekében ismételten szigorú parancsot adjon ki.

Sacratissima.

In obsequium benigni majestatis vestrae mandati 18. May anni hujus emanati consilium hoc locumtenentiale regium eas instituit dispositiones, ne judaeus Level Viener occasione publicarum nundinarum a distractione pellium et manufacturarum suarum ulla tenus impediatur, quae conformis benignis majestatis vestrae jussis dispositio postquam medio comitatus Posoniensis plagae subarcensis domino terrestri innotuisset, idem in oppositum diversas difficultates scripto comitatui exhibuit per hunc eidem huic consilio repraesentatas.

Quas intuitu conformiter depromptae desuper commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae ordinatae isthic perdemisse adnexae opinionioni consilium istud locumtenentiale regium praeexpositae resolutioni non attenti dominii subarcensis replica publico et communi nundinali quaestui praejudiciosa ulterius quoque insistendum, dominumque terrestrem plagae subarcensis, ne judaeo Löbel Viener alioquin, uti consilio huic refertur, in subarcensi curia, adeoque praeterquam, quod protectionem dominalem respiciat, extra jurisdictionem attacti domnii degenti occasione nundinarum in quaestu pellium et manufacturarum suarum per quoscunque impedimentum ponatur, ad effectum inhibendum esse humillime censeret. Queis etc. Datum 12. Novembris 1751.

Franciscus Herlain manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 237.

Fogalmazvány a szövegben sok betoldással és javítással.

1751. november 26. Bécs, Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Wiener Löbl zsidó szűcsöt a vásárokon való szabad kereskedésében nemcsak földesura, hanem mindenki más ellenében is erőlyesen védje meg.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae etc. regina, archidux Austriae etc.

Reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii fideles nobis dilecti! Intuitu reflexionum et difficultatum, quas comes Paulus Carolus Pálffy, qua plagae Posoniensis subarcensis dominus terrestris, clementissimae resolutioni nostrae ratione admittendae judaeo Level Vienne occasione publicarum nundinarum pellium et manufacturarum suarum distractionis sub 18-a praeteriti mensis May fidelitatibus vestris intimatae opposuit, ulteriorem quoque demissam fidelitatem vestrarum sub 12-a mensis labentis ad nos datam relationem benigne percepimus. In qua depromptum earundem votum ex allegata publici ratione, qua omnibus quaestoribus et quibusvis institoribus nundinae publicae liberae esse debent, clementer approbantes benigne hisce iisdem rescribendum esse duximus, quatenus eundem judaeum conformiter praemissae resolutioni nostrae in libera pellium et manufacturarum suarum occasione publicarum nundinarum distractione manutenere ac una ne idem judaeus propter factum eatenus ad nos humillimum recursum aut ex praemissa distractionis per dominum suum terrestrem turbetur aut molestetur, efficaciter disponere noverint. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne ac jugiter prospense manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima sexta mensis Novembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo primo.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncsek manu propria.

Kivül: Reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnifico item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici, fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 238—9.

Ivrétű papiros: melynek vízjegye: nyolcágú csillag alatt körben horgony, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 1. Decembris 1751., 2-a relata.*

1751. december 2. A m. kir. helytartótanács Pozsony megyének megparancsolja, közölje sürgősen gróf Pálffy Pál Károly földesúrral, hogy királyi leirat alapján Wiener Löbl zsidó szűcsöt a vásárokon való szabad kereskedelmében ne merészelje megakadályozni.

Posoniensi comitatu.

Intuitu reflexionum et difficultatum per excellentissimum dominum comitem Paulum Carolum Pálffy, qua plagae Posoniensis subarcensis dominum terrestrem, clementissimae resolutioni regiae de admittenda judaeo Level Viennae occasione publicarum nundinarum pellium et manufacturarum suarum distractione die 21-a May anni elabentis praetitulatis dominationibus vestris intimatae, oppositis, quas eadem dominationes vestrae sub dato diei 16-ae Septembris anni currentis consilio isti regio locumtenentialem submiserant, abinde suae majestati sacratissimae humillime repraesentatarum eadem sua majestas sacratissima sub 26. proxime transacti mensis Novembris benigne rescribere dignata est, ut consilium hoc regium locumtenentiale ex ratione publici, qua omnibus quaestoribus et quibusvis institoribus nundinae publicae liberae esse debent, suprafactum, judaeum conformiter praecitatae resolutioni manuteneat ac una, ne idem judaeus propter factum eatenus ad suam majestatem sacratissimam humillimum recursum aut ex praemissa distractionis causa per praenominatum dominum suum terrestrem turbetur aut molestetur, efficaciter disponat.

Quocirca titolatae dominationes vestrae hanc quoque benignam resolutionem caesareo-regiam praelibato domino comiti plagae subarcensis domino terrestri ad illius effectum illico notam reddere, neve eidem quoquo modo contraveniatur, debite invigilare noverint. Datum ex consilio die 2. Decembris anno 1751.

Josephus Timon manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 240—1.

Fogalmazvány két törléssel és egy betoldással a szövegben.

Ezt az intimatutumot Pozsony megye 1751. dec. 22. és 23. napjain Pozsonyban megtartott közgyűlésében hirdette ki (Uo. folio 258.).

23.

1751. december 14. előtt. A herceg Eszterházy uradalom Sopron megye közgyűlése előtt tiltakozik amiatt, hogy amikor a védelmük alatt álló öt sopronmegyei zsidó hitközségnek 1950 forint türelmi adót kell fizetni, ugyanakkor a megye házi pénztára számára további 1000 forint adót hajtsanak be rajtuk, mert ennek megfizetésére már képtelenek.

Remonstratio et contradictio intuitu taxationis judaeorum in bonis celsissimi principatus commorantium per deputationem inclyti comitatus Soproniensis diebus 6-a et 7-a recentur evoluti mensis Novembris hic in Nemeskér celebratam determinatae.

Inclyta universitas! Memorata inclyta deputatio inter reliquas determinationes suas etiam judaeos non obstante eo, quod tolerantialem taxam solvant, ac etiam in medium communitatum Christianarum aliunde contribuant, insuper pro cassae domesticae necessitatibus taxandos censuit. Taxationem istam fundamento cujusdam jam ante aliquot annos peractae in 1000 florenis annuatim pendendis stabilivit et in quinque communitates judaicas secundum plus et minus distribuendo idipsum etiam in prothocollo inseruit. Verum quod ejusmodi taxatio tum quia celsissimae domui praejudiciosa esset, tum aliis de causis subsistere non possit, demonstratur sequentibus:

Primo mentionatae quinque communitates judaicae ad tolerantialem in regno commorantium judaeorum massam annuatim conferunt 1950 fl. et hoc quidem pro modernis circumstantiis, dum nimirum eadem tolerantialis judaeorum contributio a 30 000 ad 20 mille florenos per triennium restricta est. Deinde omnes hae communitates in medium locorum, ubi commorantur, ad militare quoque quantum notabiliter contribuunt, imo supra haec omnia extraneis quoque locis, ad quae divertunt, prouti esset Sopronium, graves solutiones facere debent. Ac praeter id, quod dominales etiam census solvere, quod ad pauperum intra sese habitam cassam concurrere, quod multifarias alias extraordinarias dacias singulis fere annis supportare cogantur. Utique etiam suam, numerosarumque prolium suarum vitam pure pute parato non arantes, opificiaque non exercentes sustentare necessitantur. Quae omnia, si cum moderna quoque 1000 florenorum imposita in unum contrahantur, tantam profecto summan effient, quantam ab hac misera gente supportari omnino impossibile sit. Et ex hac impossibilitatis ratione manifestum est.

Secundo, quod si eadem nova imposita stare deberet, eandem celsissimus princeps ipsemet persolvere cogeretur, nam judaeis ad persolvendum omnino insufficientibus utique tantumdem ex censibus dominalibus decedere deberet, quod tamen juribus dominalibus, nobilitarique praerogativae non tantum praejudiciosum, sed etiam nimis damnosum esset. Deinde.

Tertio, quod judaei in medium communitatum Christianarum solvunt, illud per eosdem ab omnibus eorum facultatibus et ab omni percipi possibili lucro solvitur. Nihil igitur penes eos reliquum esset, quod hactenus liberum fuisset et nunc juste quapiam nova imposita affici quiret. Et aliunde

Quarto siquidem celsissimus principatus excisas portiones habeat, quidquid contributionis facilitationem intra ambitum territoriorum suorum juvare potest, id omne solis ejusdem subditis in emolumentum cadere deberet, quapropter ex parte celsissimi principatus coram inclyta universitate saepius memoratae judaeorum taxationi, si fors et inclytus comitatus ad eandem approbandam inclinaret, in forma solennis protestationis contradicatur cum ea declaratione, quod cum celsissimus principatus excisas pro suis dominiis portas habeat, usquedum eadem duraverint, nullas impositas ad eadem dominia acceptare possit.

Perlectum per Josephum Pászthory inclyti comitatus Soproniensis supremum judicem nobilium manu propria anno 1751 die 14-a mensis

Decembris in possessione Nemeskér sub generali congregatione comitatus Soproniensis peracta.

Notarius comitatus manu propria.

Soproni megyei levéltár, Acta iuridica, Eszterházy címszónál tomi 2-di fasc. 8. nr. 239.

24.

1751. december 22. Pozsony, Pozsony megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Wiener Löbl zsidó szűcs érdekében kiadott szigorú kir. parancsot gróf Pálffy Pál Károly földesúr tudomására hozták.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini benignissime gratiosissimi colendissimi!

Gratiosas excelsi consilii locumtenentialis regii dispositiones vi clementissimi mandati regii de dato diei 2-dae mensis Decembris anno 1751, in eo, ut judaeus Level Vienner occasione publicarum nundinarum in pellium et manufacturarum suarum distractione per terrestrelem suum dominum non turbetur, nobis intimatas sub moderna generali congregatione nostra publicatas et excellentissimo ac illustrissimo domino comiti Carolo Paulo Pálffy, qua plagae subarcensis, adeoque et praefati querulantis haebraei terrestri domino pro observatione per communicationem praescripti gratiosi intimati insinuatias esse humillime referimus ac in solita veneratione persistimus.

Excelsi consilii locumtenentialis regii humillimi obligatissimi servi:
universitas comitatus Posoniensis.

Datum ex generali congregatione nostra die 22-ae mensis Decembris 1751. Posonii celebrata.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 242—3.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: cimerpaizs, leletle mantuai kereszttel és efelett ismét szivalakú kereszt, míg a másik oldalon: *F. M. L. D.* betűkkel, az előlapon pedig e feljegyzéssel: *praesentata 5. Januarii 1752., 7-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

1752. április 25. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság azt javasolja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Trencsén városának meg hagyassék, hogy a zsidóknak kereskedését az eddig szokásos keretek között továbbra is engedélyezzék, azoktól a zsidóktól pedig, akik a türelmi adó megfizetése nélkül elköltöztek Nyitra, Árva és Turóc megyékbe, e megyék alispánjai azt hajtsák be, végül Moson megye az oroszvári zsidókat figyelmeztesse, hogy a türelmi adók behajtását célzó intézkedéseket komolyan vegyék.

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Ad querimonias judaeorum in comitatu Trenchiniensi degentium contra liberam, regiamque civitatem Trenchiniensem in eo motas, quasi civitas eadem illos ab omni in civitate exercendo quaestu contra praehabitu usum inhiheret, dignabatur praelibatum excelsum locumtenentiale consilium attactam civitatem sub 21-a Februarii exaudire. Ex quo interim libera regiaque civitas illa virtute annexae replicae suae. sub. A. querulantibus judaeis quaestum non indiscriminatim, sed tantum praeemptionem pellium qua publico bono perniciosam difficultaret, censeret ob id obsequiosa haec commissio mixta, antelatae civitati rescribendum esse, quatenus judaeis illis quaestum cum illis rebus et mercibus, cum quibus vel ex recepto usu vel ex concessione magistratuali eundem hactenus exercuere, libere vel ex eo deinceps admittat, cum, qui a prima manu seu pro manufactura seu alioquin merces comparare vult, per ejusmodi quaestum velut ad emptionem non adstrictus, minime impediatur aut gravetur. Et siquidem judaei illi etiam in eo se aggravatos esse querularentur, quod in annexa specificatione connotati judaei ex comitatu Trenchiniensi in comitatus Nitriensem, Arvensensem et Thuroczensem semet translocaverint, onus adrepartitae taxae tolerantialis autem post se reliquerint, hinc cum super simili expositione antelati comitatus moniti jam sint, ubi querulantes judaei apud vicecomites illorum comitatum, quo se unus et alter transtulisse exponitur, insinuaverint, medelam, quoad taxae tolerantialis post se relictiae incassationem opinione mixtae hujus commissionis promptam habituri sunt.

Exponunt praeterea judaei in oppido Raika sub B., quod taxam tolerantialem a judaeis in comitatu Mossoniensi comorantibus sub diversis poenis et inhibitionibus incassare necessitati fuerint. Cujusmodi inhibitionibus cum Oroszvárienses judaei contraveniant et in deponenda taxa tolerantiali morosis, poenaeque subjectis judaeis victualia administrent, eosdemque ad scholas et sepulturam admittant, taliterque media compulsiva, quibus hactenus taxa tolerantialis a nonnullis morosis judaeis incassari debuit, eluderentur, eapropter censeret antelata commissio mixta per excelsum locumtenentiale consilium comitatui Mossoniensi comittendum fore, quo comitatus ille ejusmodi per collectores judaeos dispositis inhibitionibus, qua compulsivis mediis insistere, eatenus opportuna suis in locis

ordinare, adeoque Oroszvarienses judaeos ad observandas praevio modo dispositas inhibitiones severius adstringi facere connitatur. Quibus omni honoris et venerationis cultu persistimus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam sacratissimam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Reva manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kívül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae quoad judaeos Trencsinienses et Raikenses exhibita etc.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 264—5.

Eredeti példány ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon: babérkoszorú, míg a másik oldalon: I. C. P. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 25. Aprilis 1752., eadem relata.*

A mellékletek hiányoznak.

26.

1752. május 29. Nemesvis. Jakab Salamon gyűlevizi zsidó perli Csabi Ferencet, kinek egy mentét bélelt fekete prémme és fehér béléssel 4 forint 50 dénárért, melyből 2 forintot megkapott és így a tartozás még kétésfél forint. Mivel az alperes nem jelent meg a tárgyaláson, ezért 4 forint a büntetése, azonkívül nemcsak a tartozását kell megfizetnie, hanem a perköltséget is, összesen 7 forint 12 dénárt.

Anno 1752. die 29-a May in possessione Nemesvis comitatu Soproniensi existente habita coram me Adamo Farkas antelati comitatus iurato assessore levata est causa Salamonis Jacob judei, qua nobilis ac generosi domini Francisci Meszlenyi inquilini Gyuleviziensis contra et adversus nobilem Franciscum seniore Csabi.

Az A. fel az attingalt torvinyessen praefigalt napra személe szerint comparealvan es maga ugyet ékeppen declaralta, hog ezelött három fertal esztendővel circiter az I. felnek egy mentet belelt fekete premel es fejeér belissel, melynek az áraban már megfizetet ket forintot, megh restal 2 forint es 50 penzel, mivel az alkuja 4 forint es 50 penzbiül allot, mely harmadfel foréntot mindezideigh megh nem fizette.

Az I. fel pedig az terminusra se maga személyében, se plenipotentiarissua által nem comparealt es á torvényben megh nem jelent, hanem contumaciter magát abs(e)ntalto.

Minthogy az I. fel se maga szemele szerént, se pedig legitimus plenipotentiarius által a törvényben maga törvényes oltalmara megh nem jelent, noha pedig törvényessen annak rendi szerént scripto certificaltatot és nekie az certificatoria exhibealtatvan meghis meghvetven az törvényik dispositioit magat contumaciter absentalto, azért nemcsak az A. felnek ket forint 50 pénszbul álló keresete koltsigevel egyut meghitelte-tik, sőt azonkivül in paena contumaciae 4 forintban is, mindenestül pedig 7 forintban es 12 denarban convincaltatik es agravaltatik.

Az A. fel mentul előb az executiot is vigben vennyi kivanjo, az is nekie mentul elib meghadatik.

Kivül: Processus Salamonis Jacob judei Gyileviziensis adversus Franciscum Csabi.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszó alatt tomi 2-di nr. 5. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon ugró hímszarvas, míg a másik oldalon IGS betűkkel. A szövegben néhány helyen törlés van és betoldás.

27.

1752. június 12. előtt. Morvaországból Magyarországra átköltözött zsidók a m. kir. helytartótanács támogatását kérik abban az irányban, hogy mivel a királyi leirat alapján csupán azoknak a zsidóknak kellett visszaköltözni Morvaországba, akik 1740 után hagyták el e tartományt, a régebben kiköltözötteknek szabad kereskedése Morvaországban pedig szabaddá lett téve, ez a királyi parancs szigorúan tartassék be, nem úgy, mint Boresch Sámuel zsidó esetében, akit Osterauban a zsidók börtönbe zártak és csak kezes ellenében engedték szabadon.

Hochlöbliche königlich Hungarische statthalterey!
Excellenczien, gnädig und hochgebiettende herrn herrn!

Einer hochlöblichen königlich Hungarischen statthalterey werden wir arme, einstens Mährische, nun aber Hungarische juden unwiderumb in diefeſter unterhänigkeit vorzustellen bemussiget, wass gestalten wir, ungeacht ihro kaysenlich königliche mayestät in deme erfolgt allergnädigsten resolution, das alle diejenige juden, welche nach dem jahr 1740. sich aus Mähren in Hungarn begen, anwiederumb zuruckgestellt werden sollen, denen übrigen hingegen, welche noch vor besagt 1740. jahr in Hungarn aus Mähren kommen, ihr freyer handel und wandel aus Hungarn is Mähren und von danen in Hungarn zu üben ungehindert gestattet solle werden. Eben solch allergnädigst kayserlich königlichen resolution zu geniessen annoch auch uon denen Mährischen juden verhinderet werden, indeme uor einigen wochen, da einer uon unss, Samuel Boressch, sich an obangezogene allergnädigste resolution haltend in Mähren seinem handel zu beförferen gesucht, selbes alsbald in Osterau von denen juden angehalten, verarrestiret und in so lang nicht entlassen worden, biss er

nicht einem bürgen gestellet, welcher in fahl er Hungerischer jud nicht mehr in Mähren zuruckkommen und seine dahin gebührende tollerantz tax abstatten wurde, vor ihm gutt stehen müssen. In ansehung dann dessen beförchtet sich jeder, damit nicht auch ihm ein gleiches begegne, seinem handel in Mähren zu führen.

Gelangen dann an ein hochlöbliche Hungarische statthalterey unser unwider unterthänigstes bitten, in gnädigster erwegung auch dessen, das wir ohne deme ihm kayserlich königlichen mayestät so wohl an der tollerantz tax, als anderen steuer und gaaben ein nahmhaffttes quantum alljährlich beysteuren, durch unsern aus Hungarn ins Mähren uebenden handel auch die 30-gist und mauth gefallen mercklich vergrösseren und im fahl wir auch in Mähren wegen uns dahin allergnädigst erlaubt handel und wandel zur abstattung der tollerantz tax bezwungen wurden, wir gäntzlich ausser standt gesetzt werden unser auch zeithero beygesteurtes quantum abzuführen. Ein hochlöbliche Hungarische statthalterey geruhe uns dahin gnädigst verhilfflich zu seyn, womit wir obangezogene allergnädigste resolution demnächst ungehindert frey geniessen dürfen und mögen. Vor welch hohe gnad wir in immerwährender unterthänigkeit behaaren.

Einer hochlöblichen Hungarischen statthalterey unterthänigste:

sammentliche Hungarisch einstens Mährische juden.

Kivül: An die hochlöbliche königliche Hungarische statthalterey etc. unterthänigsten bitten innbeschribener einstens Mährischen, nun aber Hungarischen juden.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 270—1.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 12. Juny 1752., 13-a relata.*

28.

1752. június 12. A zsidók ügyével megbízott vegyes bizottság a m. kir. helytartótanács figyelmét felhívja arra a körülményre, hogy a zsidók türelmi adójának 3 éves határideje júl. 1-vel lejár és döntení kellene afelett, hogy ezt az adót miként lehetne emelni. A mostani helyzetben ez lehetetlennek látszik, mert a földesurak pártfogásukért tetszésszerű összeget kérnek, így a pozsonyváraljai zsidók az egykori évi 600 ft helyett ma már 1700 ft-ot fizetnek. Azonkívül a földesúr engedélye nélkül még nem is tehetnek panaszt. Meg kellene nekik az ipar úzését is engedni a sz. kir. városok kivételével. Azt javasolják, hogy a m. kir. helytartótanács ilyen irányban tegyen előterjesztést öfelségének.

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Exspirat terminus intuitu taxae tolerantialis judaicae per suam sacratissimam majestatem ad triennium resolutus cum 1-ma affuturi mensis Julii.

Mixta haec commissio benignarum tum ad excelsum locumtenentiale consilium sub 19-na Novembris, cum et sub 24-ta ejusdem mensis anno 1749-no ad excelsum aequae cameram Hungarico-aulicam expeditarum resolutionum proba memor ex tenoribus earum eruit, altefatae suae majestatis benignissimam mentem et voluntatem eam esse, ut elapso triennio deliberetur, an non major et qualis summa judaeis in regno Hungariae commorantibus titulo taxae tolerantialis judaicae imponi possit? Optaret quidem mixta commissio ista conditionem judaeorum in regno hocce degentium ita comparatam esse, ut taxa tolerantialis elevari quiret, quia tamen notum, perspectumque foret, quod taxa haec statim ab initio nonnisi summa cum difficultate ad annuos viginti mille florenos elevari potuerit, quod item incassatio eorundem continuis adursionibus, imo etiam executionibus indigerit.

Hinc obsequiosa commissio mixta modum et media nulla videt, qualiter auctio taxae tolerantialis procurari et sperari valeat. Concurrit etenim iudaeus ad onera publica et contributionem, cuius quantum cum notabiliter adauctum foret, etiam rata proportionem sibi maiori onere inhaeret. solvit praeterea fundi domino, per quem pariter quasi pro libitu taxatur.

Exemplum sunt hujates judaei subarcenses, qui dum vivente comite Nicolao Pálffy titulo census dominalis annuatim 600 florenos praestitissent, per praedefunctum comitem Joannem Pálffy ad 1000 florenos annuatim deponendos adacti fuere.

Censum hunc posteriorem adauxit denuo modernus dominus terrestris in 700 florenis, ita ut stante ejusmodi libera taxatione judaeos finaliter succumbere necessum sit.

Praemissis accedit, quod neque sua gravamina sine praescita et anuentia domini terrestris, quemadmodum commissioni huic mixtae relatum esset, locis in debitis ponere et medelam quaerere audeant.

Quae praepeditio dum tenoribus praecitatarum benignarum resolutionum adversaretur, ob id existimaret obsequiosa haec mixta commissio, ut eatenus per praelibatum consilium locumtenentiale remedium ponatur.

Considerata tandem necessitate, ut judaeis media, quibus ad praestandorum praestationem habiles reddi possunt, suppeditentur, obsequiosa opinio hujus mixtae commissionis ea foret, ut iidem ab exercitio opificiorum quibusvis in locis, ubi degunt, exceptis liberis regiisque civitatibus non arceantur ac in divenditione manufacturarum suarum in publicis nundinis alioquin per regias resolutiones stabilitis a quocunque demum non praepediantur.

Quae praemissa excelso locumtenentiali consilio mixta commissio eo fine obsequiose referenda censuit, ut desuper repraesentatio ad suam sacratissimam majestatem abinde fieri et benignissima resolutio ab eadem altefata maiestate sua exorari valeat. Quibus in reliquo omni honoris et obsequii studio constanter permanemus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam sacratissimam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Rewa manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10, folio 266—7.

Kissé szakadozott ívrétű papiros, melynek vizjegye: koronás címerpaizs, az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 12. Junii 1752., 13-a relata.*

29.

1752. június 12. Pozsony. Gróf Pálffy Pál Károly pozsonyváraljai úriszéke Prágából származó Löbl Judás zsidót nemcsak eltiltja a szűcsmesterség űzésétől, hanem, mivel nem áll pártfogás alatt, addig a börtönből nem engedí ki, míg ki nem jelenti, hogy elköltözik máshová.

Anno 1752. 12-ten Juny bey dem löblichen herrschafftlichen stuhl ihro excellenzen des hoch und wohlgebohrnen herrn graffen Paul Carol Pálffy von Erdőd etc. in derzeitischen denen auf den Pálffischen schlossgründt befindlichen Christen kürschnermeistern undt dan bishero die kürschner arbeit verrichtenden juden Löbl Judas gehabtten strittsache.

Deliberatum est.

Dieweillen laut denen allergnädigsten von kayser Leopoldo glorwürdigsten andenkens im 1688-ten jahr den 20-ten Septembris ertheilten privilegien nur allein denen auf königlichen Presburger schlossgründt befindlichen Christen kirschnermeistern erlaubet ist die kirschner arbeit zu ferfertigen, hingegen der beklagte von Prag aus Böhmen gebirtigen Löbl Judas kein schützjud ist undt wen er auch unter dem herschafftlichen schütz stunde, demnach sich solche freyheit keines weges anmassen könnte, sintamahlen auch dem in herschafftlichen schütz stehenden juden Löbl Vienner laut des mit denen besagten Christlichen kürschnermeistern im 1748-ten jahr den 10-ten Augusti auf fünff jahr geschlossenen contracts die rauchwaren zu verkaufen, nicht aber kürschner arbeit zu verrichten zugelassen worden. Über dieses erwehnte beklagte krafft des von ihro excellenc hern graffen Paul Carl Pálffy den 30-ten Aprilis 1751. gegebenen befehls zwar nach in vorigen jahr von hier schon abge-

schaffet worden, demnach aber wieder zuruckzukommen undt die verbotene arbeit sich vorzusetzen sich unterstanden, darauf abermahlen von ihro excellence de dato 24-ae Marty 1752. der gnädigste befehl ergangen, dass der beklagte verarrestiret undt darzu gezwungen werden, dass er sich von Presburg hinweg begeben, dahero wird dann zufolge oftmehlt-ten Löbl Judas von dem Pálffischen schlossgrund sambt seinen leuten abgeschaffet und so lange in arest gehalten werden, bis er sich von danen zu ziehen nicht entschliesset. Datum Posenii, die et anno, ut supra.

Joannes Jessenak praetitulati domini comitis domini Caroli Pálffy etc. (tit.) causarum director manu propria.

Georgius Pochucha bonorum praefectus manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 257.

Egykorú egyszerű másolat.

30.

1752. június 12. Pozsony. Gróf Pálffy Pál Károly pozsonyváraljai úriszéke Betlehem Salamon zsidó szabónak megtiltja, hogy akár inast, akár legényt tartson maga mellett és kizárólag csak a zsinagóga számára dolgozhat, ellenkező esetben az urasági oltalmat elveszti.

Anno 1752. den 12-ten Juny in dem herschafftlichen stuhl ihro excellence des hoch undt wohlgebohrnen herrn graffen herrn Paul Carl Pálffy von Erdöd etc. wegen der zwischen denen auf dem schlossgrundt befindlichen schneider meistern undt dem Salamon Betlehemb gehabter strütsach.

Deliberatum est.

Auss dem anno 1693. auf dem königlichen freyen schlossgrundt sich befindenten schneidermeistern gnädigst ertheilten kayserlich königlichen privilegys erhellet, dass nur denen Christen schneidermeistern, welche dem schneider handtwerckh einverleibet seyn undt worunter die juden nicht gehören, schneider arbeith zu verfördigen erlaubet, allen frettern aber undt himblern verbothen sey. Krafft disser privilegien haben nicht nur:

Anno 1745. den 9-ten Aprill herr Georg Potschucha praefectus auf gnädigsten befehl ihro excellence seellig verstorbern palatini alle pfuschereyen verbothen, sondern auch selbst anno 1745. den 5-ten Augusti ihro hochgräffliche excellence weylant seellig herr graff Johann Pálffy haben gnädigst verordnet disse sache durch dem causarum directorem herrn Johann Jessenak zu vntersuchen, dass die bemelte pfuscherey derer juden abgethann undt gäntzlich eingestellet werdt, worauf dan in eben dem anno 1745. den 28-ten Augusti herr Johann Jessenak director causarum verordnet, dass weder Christen noch juden durch die juden schneider vnter herschafftlicher straff sollen arbeithen lassen, ja auch denen schnei-

dermeistern erlaubt wordten solche arbeith eigenmächtig weegnehmen zu khönnen undt dieweillen anno 1747. den 10-ten Septembris den juden Joseph Betleheimb erlaubt wordten einige arbeith, doch ohne schaden undt nachtheill derer Christen schneidermeistern zu verfürdigen, disser aber all undt jede arbeith anzunehmen sich getrauet, alss haben dan anno 1747. den 24. Novembris ihro hochgräffliche excellence schon erwöhnter weylant seellig herr graff Johan Palffy auf anliegen derer schneidermeistern disse dem juden ertheilte resolution dermassen zu verstehen anbefohlen, dass nicht nur so genandter stumme juden schneider, alss fretter sich von den schlossgrundt weegbegeben, sondern auch der judt Joseph Betleheimb ebenfahls fretter undt himpler ohne zueziehung eines gessellen oder jung ausser der synagogh arbeith keine andere zu machen anmassen solle.

Weillen also disse sache nicht nur durch die kayserlich königlichen privilegien, sondern auch mittelst der herschaftlichen resolutionen undt verordnungen schon längstens erörtdert wordten, es wirdt also auch jetzo decidiret, dass der judt keinen gessellen oder lehrjung halte, er selber aber keine andere, alss nur allein die synagogh arbeith verrichten, in widrigenfahl er des hiessigen schutzes also gleich verlustig seyn solle. Nicht münder wirdt auch die vorrige verordnung erneuerth, dass weder Christen noch juden unter 12 fl. straff erlaubt sey dissen juden arbeith zu geben. Datum Posonii, anno et die, ut supra.

Joannes Jessenak praetitulati domini comitis domini Caroli Palffy causarum director.

Georgius Potschucha bonorum praefectus.

Dass disse copia sambt den gerechten originall vor unss grundtgricht am schlossgrundt bey Prespurg die copia gegen originall von worth zu worth gegen verlesen wordten, sich also von worth zu worth befindet, kein mehres noch weniger ab- noch zuegessetzt undt also durch unss gricht mit beygedruckten gemeinen schlossgrundt insigl bekräftiget undt fidimiret wordten. Datum schlossgrundt Prespurg, den 10-ten Novembris anno 1759.

Per N. N. richter undt grundtgricht alda.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 22. folio 3—4.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: vadászkiűrt, míg a másik oldalon: I. E. betűkkel, az aláírás mellett fődött kerek pecséttel.

1752. június 13. A m. kir. helytartótanács, mivel a zsidókra kivetett türelmi adó 3 éves határideje lejárt, azt javasolja a királynőnek, hogy a mostani pénzsűke helyzetre való tekintettel az további 3 évre meghosszabbíttassék és hogy a zsidók azt könnyebben megfizethessék, engedessék meg nekik az ipar szabad űzése a sz. kir. városok kivételével. Nem tudja helyeselni azt sem, hogy a pozsonyváraljai zsidók urasági oltalompénze 600 ft-ról évi 1700 ft-ra emelkedett, hacsak a zsidók száma megfelelő módon nem emelkedett.

Sacratissima etc.

Virtute benigni anno 1749. die 19. Novembris impertiti mandati dignabatur majestas vestra sacratissima clementer resolvere, ut hac vice judaeis in regno hoc Hungariae degentibus titulo taxae tolerantialis summa viginti millium florenorum annue praestanda imponatur et hac praestatio annua ad triennium extendatur. Quo elapso eotum deliberabitur, an non major et qualis summa iisdem imponi possit.

Quum proinde terminus hic triennalis die 1-a affuturi mensis Julii jam expiraret, commissio mixta in negotio hoc taxae judaeorum tolerantialis per majestatem vestram sacratissimam clementer ordinata ad praecitatam benignam resolutionem reflectens quibusnam ex rationibus praememoratam taxam pro futuro etiam triennio minime augendam, praetereaue judaeis in plaga arcis regiae Posoniensis commorantibus per actuale dominum illorum terrestrem jam ad florenos 1700 annuos taxatis remedio quopiam subveniendum, de reliquo autem dictis judaeis extra liberas et regias civitates etiam opificiorum exercitium admittendum opinebatur, hic demisse adnexa commissionis relatio plenius humillime perhibet.

In ordine igitur quoad taxam tolerantialem habito jam per expirans triennium sufficienti experimento quantis cum difficultatibus ejusdem exactio steterit? consilium pariter hoc regium locumtenentiale considerata praesertim moderna in regno hoc aeris penuria dictos judaeos etiam subsecuturo triennio penes conventam annorum 20 000 florenorum taxam clementer relinquendos, facilitandaeque illius depensionis, admittendo quoque iisdem judaeis extra liberas et regias civitates opificiorum exercitio, manufacturarum suarum in publicis nundinis distractione subveniendum humillime existimat.

Quod vero censum protectionalem domini judaeis in plaga hujate subarcensi degentibus adauctum attinet, novit equidem consilium hoc regium locumtenentiale de praecipuis nobilium libertatibus vi tituli 9-ni partis 1-ae Tripartitalis eam etiam esse, ut omnibus proventibus intra terminos territoriorum suorum liberam semper, prout volunt, fruendi habeant potestatem. Quia nihilominus repetiti judaei, qua contribuentes considerandi et habendi sint, quos ne utrobique tam videlicet summo terrae principi, quam et jurisdictionis magistratibus, in quorum medium contribuunt, omnimode conservare publici ratio svaderet, proinde tam notabilem protectionalis censum ab actuali fundi subarcensis domino terrestri memoratis judaeis impositum augmentum robur et firmitatem sor-

tiri vix posse consilium hoc regium locumtenentiale demisse censet, nisi et in quantum numerus judaeorum isthic a tempore aditi per modernum dominum terrestrem dominii seu familiarum multiplicatione seu advenarum nova domiciliorum fixione accrevisset. Quibus in forma opinionis humillime repraesentatis idem consilium regium locumtenentiale semet altissimis majestatis vestrae sacratissimae etc. devovet. Datum ex consilio die 13. Junii anno 1752. celebrato.

Josephus Timon manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 268—9.

Fogalmazvány a szövegben sok törléssel és betoldással.

32.

1752. június 22. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanács tudomására adja, hogy a zsidók területi adóját 2 évig változatlanul hagyja, azonban időközben minden szükséges intézkedést meg kell tenni arra nézve, hogy annak felemelése lehetővé váljék. A zsidók szabad ipari üzése nem ütközhet az egyéb városok céheinek kiváltságaiba, ami pedig a pozsonyváraljai zsidók panaszát illeti az oltalompénz felemelése miatt, erre nézve hallgattassék meg a földesúr is és csak azután történjék megfelelő intézkedés, mert nem engedjük meg sem a zsidók, sem a keresztények oly mértékű elnyomását, hogy képtelenek legyenek a közterhek viselésére.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae etc.

Reverendissime, reverende, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii, fideles nobis dilecti! Expirante jam jam circa taxae judaeorum tolerantialis solutionem constituto triennio quidnam de ulteriori ejus statu, facilitandaque depensione fidelitates vestrae existiment, ex earum decima tertia praesentis mensis et anni demissa repraesentatione benigne percepimus. Et quamvis hactenus in viginti mille florenis annue praestitae quottae adauctionem necessitas postulare videatur, ex motivis nihilominus per fidelitates vestras adductis, conformiter ad submissam opinionem eandem pro duobus adhuc annis in priori statu relinquendam esse clementer resolvimus ea cum declaratione, ut interhunc etiam terminum fidelitates vestrae ultro quoque negotium isthoc cum concursu camerae nostrae regiae Hungarico-aulicae pertractare et de statu et facultatibus judaeorum semet circumstantialiter informari, conscriptionesque necessarias sibi submitti faciant, ut quippe cum fine illius ultro porro deliberari valeat, an major vel qualis iisdem imponenda sit summa? In ordine vero ad facilitandam istiusmodi taxae solutionem existimant quidem fidelitates vestrae memoratis judaeis extra liberas et regias civitates opificiorum exercitium, manufacturarumque suarum in publicis nundinis distractionem admitti posse, cum tamen hoc privilegiis cehalibus etiam ad nonnulla

oppida extensis adversetur, iis ultronee standum et in horum conformitate usum hactenus vigentem observandum esse volumus. Demum apud gravamen judaeorum Posoniensium in plaga subarcensi degentium adversus dominum terrestrem modernum ob excessivam daciarium elevationem formatum attinet, id equidem attentionem suam meretur, ad rescindendam at-tamen facti hujus tam veritatem, quam et qualitatem necessum est ipsum etiam dominum terrestrem superinde audire. Fidelitates igitur vestrae eundem suo modo audire ac porro ne tam judaei, quam etiam Christiani subditi in gremio haereditarii regni nostri Hungariae degentes, publica-que onera ferentes nimis dominorum terrestrium exactionibus oppri-mantur et ad portanda onera publica inhabiles reddantur, pro munere suo invigilare et ordinare ac denique ea, quae ad effectum praemissorum re-quiruntur, suo loco disponere noverint neque intermittant eadem fide-li-tates vestrae. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in civitate nostra Vien-na Austriae, die vigesima secunda mensis Junii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncsek manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendo, spectabilibus ac magnificis, mag-nifico item et egregiis N. N. praesidi et consilariis consilii nostri regii lo-cumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis delictis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 274—5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét töredékével és előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 28. Junii 1752., 30-a relata.*

33.

1752. június 22. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság Boresch Sá-muel zsidó esetével kapcsolatban, akit Osterauban csak kezesség mellett engedtek szabadon, szükségesnek véli, hogy a morva rendek ez év febr. 24-én ebben a kérdésben kiadott kir. parancsot pontosan betartsák és az ismét közhírré tétessék, a Trencsén városában lakó zsidók panaszára nézve pedig a városi tanács tegyen jelentést.

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi colendissimi!

In isthic annexa supplici instantia querulose exponunt judaei ex Mo-rawia quidem oriundi, ast a longo iam tempore in hocce Hungariae regno comorantes, quod ante aliquot septimanas unus eorum nomine Samuel Boresch quaestus causa Moraviam intrando a judaeis in Osterau habitan-tibus mox detentus, ad arrestum positus ac ex eodem non prius dimissus

fuerit, quam erga fidejussionem, quod casu quo non rediderit et in Moravia contribuenda contribuerit, fidejussor pro isto stare teneatur.

Supplicant proinde judeai illi humillime, quatenus ejusmodi vexae tollantur, ne secus et in Hungaria et in Moravia taxati utrobique deficiant.

Querelam hanc commissio isthaec mixta vel ex eo subsistere agnoscit, siquidem benigna resolutio regia ad excelsum locumtenentiale consilium sub 24-ta Februarii hujus anni expedita praecipiat, quod judeai, qui ante annum 1740., tempus utpote gloriosi regiminis augustissimae imperatricis ac reginae ex Moravia in Hungariam emigrarunt, in Moraviam revocari et repeti minus valeant, adeoque ex necessitate consequenti dupliciter taxari nequaquam possint.

Arbitratur proinde obsequiosa haec mixta commissio, suae sacratissimae majestati denuo repraesentandum esse, ut praecitata benigna resolutio in marchionatu Moraviae secundum suos tenores observanda disponatur, concomitanter medio benignae ordinationis ad status et ordines Moraviae suis viis expediendae similes vexae et taxationes judaeorum ex Hungaria in Moraviam quaestum exercentium tollantur, ne secus hic et ibi praestandorum praestationis incapaces reddantur.

Caeterum conqueruntur etiam judeai Trenchinii habitantes penes advolutam instantiam, quod in exercitio quaestus cum pellis, cremato et aliis id genus rebus non obstante concivitate sua per magistratum ejusdem liberae regiaeque civitatis praepediantur. Existimaret itaque antelata commissio pro emenda positae querelae veritate similem instantiam cum praefatae civitatis magistratu fine submittendae informationis communicandam venire, qua obtenta demum deliberari poterit, an et in quantum judaeorum gravamen subsistat et eatenus medele disponenda sit.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam sacratissimam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Rewa manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae circa judaeos ex Moravia oriundos, a longo tamen tempore in Hungaria degentes, Trencsinienses item judaeos exhibita cum adnexis eorundem instantiis etc.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 7—10, folio 272—3.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: babérkoszorú, míg a másik oldalon levő 3 betűből: I. C. betűk kivehetők, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 22. Junii 1752., 23-a relata.*

A trencsényi zsidók panasza hiányzik.

1752. június 22. Sopron. Özvegy Prisomanné, szül. Natl Anna Mária soproni polgárasszony Hirschl Dávid nagymartoni zsidótól váltóra 20 forintot vesz kölcsön, amelyet boreladásából ígér megfizetni a szokásos kamattal együtt.

Chartabianca per zwanzig gulden. welche ich baar und richtig empfangen, gelobe also und verspreche unter verpfendung alles meines habs und guts erstehrwente zwanzig gulden samt den gewöhnlichen interesse beim meinen wein verkauf mit allen danck hinwiderumb zu bezallen. Oedenburg, den 22. Juny 1752.

Anna Maria Prisomannin wittib.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszó alatt Tomi 2-di nr. 6. jelzésű iratcsomóban.

Egykorú egyszerű másolat papiroson, amelynek vízjegye: FAR betűk.

1752 június 30. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Pozsony megyének, hogy a pozsonyváraljai zsidók panasza tárgyában, kik sokallják az oltalompénzt, hallgassák meg a földesurat és erről minél előbb jelentést tegyenek, egyébként pedig örködjének afelett, hogy a megyében a zsidókat ne nyomják el.

Posoniensi comitatui.

Per commissionem in negotio taxae tolerantialis judaeorum ordinatum relatum est consilio huic regio locumtenentiali, quod judaei in fundo hujate subarcensi degentes vivente comite olim Nicolao Palfy titulo census dominalis annue 600 florenos praestantes successive per defunctum comitem Joannem itidem Palfy ad florenos 1000 quotannis deponendos adacti fuerint, demum vero censum hunc modernus dominus terrestris rursum in 700 florenis adauxerit, quodve dicti judaei gravamina sua sine praescitu et annuentia domini terrestris in debitis locis ponere et medelam querere non audeant.

Quare titulatis dominationibus vestris harum serie intimari, quatenus super istiusmodi gravamine plagae subarcensis dominum terrestrem audire, eatenusque consilium hoc regium locumtenentiale genuine quantumcyus informare ac porro, ne seu hi seu alii in gremio comitatus hujus comorantes, publicaue onera ferentes judaei dominorum terrestrium exactionibus opprimantur, et ad portanda onera publica inhabiles reddantur, pro munere suo magistratuali invigilare noverint. Datum ex consilio, de 30. Junii anno 1752. celebrato.

Josephus Timon manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 276.

Fogalmazvány két törléssel és egy betoldással a szövegben.

1752. június 30. A m. kir. helytartótanács Pozsony megye részére megismétli azt a rendeletét, amely a pozsonyváraljai zsidók panaszára vonatkozik az uralági oltalompénz felemelése miatt és a megyét figyelmezteti, ne engedje meg sem a zsidók, sem a keresztény alattvalók elnyomását, nehogy azok a közterheket ne tudják elviselni.

Posoniensi comitatus.

Alioquin cognitum est praetitulatis dominationibus vestris, qualiter judaei in regno hoc degentes ex benigna suae majestatis sacratissimae resolutione titulo taxae tolerantialis ad triennium ipsis impositae quotannis viginti millia florenorum ad aerarium regium persolvenda habeant.

Cum interim consilio isti regio locumtenentia repraesentatum, esset, quod judaei signanter in fundo hujate subarcensi degentes novis et novis oneribus in tantum in dies graventur, ut ferendis publicis oneribus successive impares reddentur, vivente etenim comite olim Nicolao Palffy titulo census dominalis annue 600 florenos praestantes successive per defunctum comitem Jonnem itidem Palffy ad florenos 1000 quotannis deponendos adacti fuerint, demum vero censum hunc modernus dominus terrestris rursum in 700 florenis adauxerit, quodve memorati judaei gravamina sua sine praescitu et annuentia domini terrestris in debitis locis ponere et medelem querere non audeant.

Cum autem dominationibus vestris pro munere magistratuali incumbat invigilare, ne judaei non minus ac Christiani subditi in gremio ejusdem degentes, publicaue onera ferentes nimiis et excessivis dominorum terrestrium exactionibus oprimentur et ad portanda publica onera inhabiles reddantur.

Ideo praetitulatae dominationes vestrae super istiusmodi gravamine plagae subarcensis dominum terrestrem audire, eatenusque consilium hoc regium locumtenentiale genuine quantocyus informare, de reliquo autem diligentem curam et vigilantiam gerere noverint, ne tam judaei, quam etiam Christiani subditi in gremio comitatus hujus degentes exactionibus dominalibus ultra limites justis et aequi graventur, perindeque publicis oneribus portandis et taxae tolerantiali rite persolvendae deficiant. Datum ex consilio die 30. Junii 1752. celebrato.

Josephus Timon manu propria.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 7—10, folio 277—8.

Fogalmazvány a szövegben elég sok törléssel és betoldással.

Míg az előbbi rendeletet már júl. 3-án továbbították, addig ezt csak 10 nappal később, júl. 13-án küldték ki a megyének.

1752. augusztus 5. Turócszentmárton. Turóc megye közönsége azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy mivel a keresztény kereskedők falura nem akarnak kimenni, engedje meg, hogy azokban a falvakban, amelyek a bányavárosoktól 7 órájárásnál messzebb fekszenek, egy vagy két zsidó letelepedhessék, hogy e falvak lakossága tőlük beszerezhesse a szükségletét.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini nobis gratiosissimi, colendissimi!

Vi benignorum mandatorum pia adhuc meriniscientiae majestatis caesareae regiae Caroli sexti amotione judaeorum ex viciniis montanarum civitatum ad distantiam septem horarum praehabita, comitatu quoque isto mercatoribus suis ad haec usque tempora privato existente pro coemendis materiis ac aliis quibusvis rebus minutionibus etiam ad montanas civitates vel vicinorum comitatum urbes et oppida neutiquam obstantibus interfluis adversitatibus temporum, incommodis itineribus cum profusione expensarum et magno aggravió sui accolae comitatus istius excurrere necessitantur. Quibus jam nimium quantum pertaesí, gravatique ad gratiam et patrocínium excelsi consilii locumtenentialis regii recurrendum esse censuimus instando humillime in eo, quod siquidem christiani mercatores dumtaxat in urbibus et civitatibus residentias suas collocando in pagis et exiguis oppidis, qualia in comitatu hoc habentur, semet hic illocare nollent, gratiose patrocínari in eo nobis dignaretur idem excelsum consilium, quatenus adminus uni vel alteri judaeorum necessarias res, mercesque asservare volenti in illa parte comitatus, quae distantiam per excelsum consilium definitam superat, commorari liceat. Super quo gratiosum responsum praestolaturi nosmet ejusdem gratiis et patrocínio humillime commendamus. Datum ex generali congregatione nostra isopido Szentmarton, die quinta mensis Augusti anno millesimo septingentesmo quinquagesimo secundo celebrato.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi:

universitas praelatorum, baronum, magnatum et
nobilium comitatus Thuroczyensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 88—9.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, alatta: F. H. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *percepta 13. Augusti 1752., 14-a relata.*

Ez irat borítékja a címmel és pecséttel nincs meg.

1752. szeptember 15. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság azt javasolja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a kir. leirat értelmében a zsidók anyagi helyzete, száma és teherbíró képessége minél pontosabban megállapítható legyen, ezért szükséges lesz elrendelni úgy a megyékben, mint Szokolca, Trencsén, Modor, Győr, Komárom és Kőszeg városokban az összeírásukat, amelyeket 1753. január 25-ig küldjenek be. Mivel Trencsén városában lakó zsidók panasza a város ellen nem felelt meg a valóságnak, ezért azok a zsidók, akik e panaszt megírták, vegyék el a büntetésüket, viszont Zsolnával továbbra is szabadon kereskedhessenek, a máshova elköltözöttek, elhaltak és elszegényedtek türelmi adója jegyzékbe foglaltassék, hogy lehessen ebben az irányban intézkedni, ez vonatkozik a stomfai és a szentgyörgyi zsidókra is. Akiknek a felsorolt vámhelyek elleni panasza jogos, azok kárpótlásban részesüljenek, végül Hirschl Izsák és Mihály zsidók adója, akik Sasvár városába költöztek át, Stomfa összegéből levonásba hozassék.

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Sua sacratissima majestas judaeis in hocce regno commorantibus impositam annuorum 20 millia florenorum taxam tolerantialem pro duobus adhuc annis in priori statu relinquendo virtute advoluti benigni rescripti clementer praecipit. quo inter biennalem hunc terminum de statu et facultatibus judaeorum exacta et circumstantialis notitia capiatur. eatenusque necessariae conscriptiones fiant, ut quippe cum fine biennii ultro quoque deliberari valeat, an major vel qualis iisdem judaeis imponenda sit summa? Ut igitur benigna haec voluntas et intentio debite effectuetur, existimaret mixta haec commissio per praelibatum excelsum locumtenentiale consilium omnibus comitatibus mediante circulari ordinatione ac etiam civitatibus Szokolchensi, Trenchiniensi, Modrensi, Jaurinensi, Comaromiensi ac Gynziensi committendum esse, ut per eosdem comitatus et respective civitates judaeorum in gremio sui commorantium, eorundemque facultatum et virium conscriptiones accurate peragenda disponantur, id ipsumque etiam respectu judaeorum in curiis degentium observetur, praeterea quoque distinctim et specificè connotetur, quid judaei titulo contributionis publicae, quid item dominis terrestribus, in quorum fundis degunt, quotannis solvant aut quibus aliis ne fors praestationibus subiaceant? quot item judaeorum accesserunt vel decesserint, idque cum quali quota? Similes tandem conscriptiones pro festo Conversionis Sancti Pauli apostoli, quod in 25-ta Januarii affuturi anni 1753. incidit, appromptentur et praelibato regio locumtenentiale consilio exhibeantur. His quippe praesentatis deliberabit ulterius obsequiosa haec mixta commissio, an et qualis major summa pro comperto judaeorum numero et erutis eorundem facultatibus titulo taxae tolerantialis ipsis suo tempore dictari possit.

Replicat sub A. libera regiaque civitas Trenchiniensis ad secum communicatam judaeorum ibidem habitantium introdatam querulosam

instantiam. Ex qua replica videre esset, posita judaeorum gravamina, quasi in praehabito quaestus exercitio turbarentur, a veritate longe aliena fore, vicissim judaeos illos ex respectu taxae tolerantialis mercaturam etiam cum rebus et mercibus illis, cum quibus antehac quaestum exercere ipsis integrum non fuit, in praejudicium jurium et libertatum civitatis ejusdem, necnon in laesionem civium sibi arrogare velle. Cum itaque sinistra gravaminum expositio, qua excelsum dicasterium isthoc judaei Trenchinienses molestare praesumpserunt, nequitiam dissimulanda, sed omnimoda reprehensione digna foret. Censeret ob id obsequiosa haec mixta commissio, anteletae civitati rescribendum esse, ut in hujus sinistre expositae querulosae instantiae auctores judaeos inquirat, eosdem coram magistratu constituat et pro comperta querimoniae illegalitate serio corripiat, repraehendatque. Caeterum autem illos in commercio et quaestu juxta praehabitum usum relinquat, sed nec eosdem a praeemptione cutium extra civitatem praepediat ac a simili praeemptione intra civitatem illo dumtaxat casu ipsos arceat, ubi civium aliquis tantum, quantum judaeus, dare voluerit, ne secus sibi adeptis acquirendi mediis judaeos illos praestandorum praestationis incapaces reddi eveniat.

Judaeus Löbl Jacob, totaque communitas judaeorum comitatus Trenchiniensis querulose repraesentant sub B. ipsos hucusque liberum quaestum versus Solnam habuisse, ibidemque etiam pernoctare valuisse. Id ipsum autem de facto per ibidem residentes patres Jesuitas eo sub praetextu interdictum fuisse, quod ibidem nullus accatholicus, multo minus judaeus tolerari possit. Ut itaque sibi imposita onera et taxam tolerantialem praestare valeant, supplices sunt, quatenus quaestum suum, quemadmodum hactenus, ita in futurum etiam versus Solnam promovere ausint.

Circa cujusmodi petiti meritum antelata mixta commissio opinaretur, comitatu Trenchiniensi perscribendum fore, ut judaei illi in commercio et quaestu Solnam promoti juxta praehabitum usum conservandi disponantur, adeoque illis accessus, ingressus et commoratio Solnae commercii causa amplius non difficultetur. Cur autem ipsis id et per quem denegatum fuerit, eatenus causa et ratio excelso huic consilio locumtenentiali repraesentetur.

Hac occasione censeret obsequiosa commissio mixta sub C. advolutam specificationem per judaeorum communitatem in comitatu Trenchiniensi degentem introdatam cum comitatu illo eo fine communicandam esse, ut medio ordinarii domini vicecomitis circa ejusmodi praetensive demortuos, depauperatos ac profugos quo celerius exacta investigatio instituitur, notitiaque capiatur, in quo comitatu profugi judaei et in quo loco comorentur, quid item titulo taxae tolerantialis singulus eorum praestiterit, quid denique demortui et depauperati hoc titulo individualiter solverint? ad hoc, ut praehabita hac notitia proportio in futura repartitione assumi, et decedens quantum in alias judaeorum communitates transderivari possit.

Querulantur praeterea judaei contextu annexae instantiae sub D. sem, Tyrnaviensem et Posoniensem in eo, quod ab eorundem rebus et mer- contra teloniatore Kōpcheniensem, Gattensem, Nisideriensem, Ovariensem

cibus excessivum vectigal desumatur. Circa quam querelam mixta commissio existimaret, ut stante eo, quod telonialis taxa de lege limitata et regulata foret, opportuna ordinariis dominis vicecomitibus in commissis darentur, ne in desumptione teloniorum excedatur, de praeterito autem partibus laesis, in quantum id legaliter edocere potuerint, indemnitas procuretur. Et quia judaeorum Stomffensium communitas penes isthic sub E. et F. annexas instantias pariter quampiam relaxatam capite ex eo, quod per Stomffae subortum incendium magnum damnum perpessi fuerint, quod item nonnulli ex iis semet alio transtulerint, sibi applacandam efflagitent. Hinc praeallegatas instantias sub E. et F. una cum suis accessoriis, nec absimiliter instantiam judaeorum Sancto Georgiensium sub G. ob praetensive demortuos et aliorum migrantes eaque in sibi adrepartita taxa tolerantiali sublevari petentium comitatu Posoniensi fine celerioris investigandorum investigationis, signanter quid per demortuos et alio semet transferentes adrepartitae summae decesserit et num non per aliorum adventum et successionem defectus suppleri possit? communicandas, demum comitatu Nitriensi committendum esse arbitraretur repetita mixta commissio, quatenus judaei Isaác Hirschl et Michel, qui antehac in possessionibus Burszentpeter et Burszentmiklos comitatu Posoniensi ingremiatis commorabantur, de praesenti autem in dominio Sassiniensi salis et cremati subarendatores essent, sibi perprius impositam taxae tolerantialis ratam in futurum ad judaeorum communitatem, comitatum Nitriensem inhabitantem, deponere teneantur et ad id praestandam attrahantur, simili rata enervatis judaeis Stomffensibus in falcidiam cedente.

Praemissa excelso consilio locumtenentiali pro ulteriori expediendorum expeditione hisce obsequiose repraesentantes in reliquo omni honoris et venerationis studio perseveramus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam sacratissimam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Rewa manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam sacratissimam majestatem ordinatae cum annexis.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 281—4.

Két ívrétű papiros, melynek előlapján ez a feljegyzés van: *praesentata 15. Septembris 1752., eadem et relata.*

Mellékletek hiányzanak.

1752. szeptember 22. előtt. Löb Mandel és Izrael Mózes vasmegyei zsidók azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy Baranya megyében szabadon kereskedhessenek.

Hochlöbliche königliche Hungarische stadthalterey!
Excellenczien, gnädigst und hochgebiendeste herrn herrn!

Einer hochlöblichen königlichen Hungarischen stadthalterey werden wir in dieftester unterthänigkeit vorzustellen bemüssiget, wassgestalten wir von dem Baranyaer comitat, in dem uns von ihro kayserlich königlichen mayestät allergnädigst frey zu treiben erlaubten handel und wandel verhinderet werden, da er uns auch in die stadt Fünffkirchen hinein zu gehen auf das schärfeste verboten.

Gelangt dann an ein hochlöblichen königlichen Hungarischen stadthalterey unser unterthänigstes bitten, hochdieselbe geruhe in gnädigster erwögunq dessen, das wir das unss angeschribene quantum bloss und alleinig durch solch unss allergnädigst erlaubten handel erwerben müssen, bey dem ersagt Baranyaer comitat gnädigst zuverschaffen, damit wir mit authentischen passen versehene juden dem uns allergnädigst gestellten handel und wandel gleich wie vorhin allzeit ungehindert treiben und befördern dörffen. Vor welch allerhöchste gnad wir allstätts ersterben.

Einer hochlöblichen königlichen Hungarischen stadthalterey unterthänigste:

Mändel Lew und Moyses Israel juden auss dem
Eüsnburger comitat.

Kivül: An ein hochlöblichen königlichen Hungarischen stadthalterey etc. unterthänigste bitten inbeschribener juden, pro ut intus gnädigst zuersehen.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 111—2.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon; koronás címerpaizs, míg a másik oldalon; arabeszk, előlapon czzel a feljegyzéssel: *praesentata 22. Septembris 1752., eadem relata.*

1752. szeptember 22. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Baranya megyét, hogy Löw Mandel és Izrael Mózes vasmegyei zsidóknak miért nem enged meg a szabad kereskedést?

Comitatui Baraniensi.

Notum alioquin est praetitulatis dominationibus vestris, qualiter judaei in regno hoc Hungariae commorantes praeter et ultra datias dominis terrestribus competentes et in medium etiam comitatum conferri

solitas certam adhuc taxam tollerantialem quotannis in aerarium regium conferre et praestare teneantur, quibus dependendis, ut pares sint, quaestum quoque iisdem admittere dignata est sua majestas caesareo-regia. Lamentantur interim in hicce accluso denotati Mandl Lew et Moyses Israël judaei in comitatu Castriferrei degentes, quod ipsi ab omni quaestu in comitatu hoc Baraniensi exercendo prorsus prohibiti sint, severissimeque iisdem interdictum habeatur, ne civitatem episcopalem Quinqueecclesiensem subigredi ausint.

Penes cujus communicationem praetitulatis dominationibus vestris hisce intimari, ut quaestum, quem alioquin haud notabilem et aliis minus nocivum gerunt, reflexe ad disposita priora ipsis admittere, curve ingressus in praedictam civitatem Quinqueecclesiensem iisdem denegetur? requisitam consilio isti regio locumtenentiali submittere noverint informationem. Datum Posonii, 22. Septembris 1752.

Michael Sido manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6, folio 113—4.
Fogalmazvány.

41.

1752. december 11. Pozsony. A m. kir. kamara megkeresi a m. kir. helytartótanácsot abban az irányban, miként három év előtt, úgy most is, hogy a zsidók türelmi adója 2 évre meghosszabbítást nyert, a megyéknek megfelelő utasítás adassék, hogy a kamarai tisztviselőket támogatásban részesítsék, amikor a késedelmesen fizető zsidók ellen kívánnak eljárni.

Sacratissimae caesareae regiaeque majestatis, dominae dominae clementissimae camerae regiae Hungarico-aulicae nomine atefatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico peramice insinuandum! Praelibato excelso locumtenentiali consilio ex interventu benignissimo rescripto caesareo regio aliunde constare taxam tolerantialem judaicam respectu inferioris et superioris Hungariae in annuis 20 000 florenis clementer determinatam cum ultima decurrentis hujus mensis et anni 1752-di expiraturam, in eadem praespecificata 20 mille florenorum summa ad aliud subsequens biennium benigne extensum fuisse, adeoque ad rationem summi aerarii colligendam venire.

Excelsum locumtenentiale consilium proinde peramice requiri, quo comitatus ad praestandam assistentiam intuitu incassandae similis taxae tolerantialis judaeicae ubidum camerales officiales in casu compertae morositatis semet insinuaverint, circulariter, etquidem ad conformitatem priorum ante triennium expeditorum ordinum commonere, eosdemque ad id adstringere haud gravetur. In reliquo regia haec camera Hungarico-aulica praelibato excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico ad quaevis officii genera prompta, parataque permanet.

Ex consilio regiae camerae Hungarico-aulicae Posonii, 11. Decembris 1752.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Sacratissimae caesareae regiaeque majestatis, dominae dominae clementissimae camerae regiae Hungarico-aulicae nomine ejusdem altefatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico peramice assignandum.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 285—6.

Ivrétű papiros, mely a pecsételés helyén viaszfollos, vizjegye annyira halvány, hogy kivenni nem lehet, előlapon a címzés alatt fődött ovális alakú pecséttel, bővül a szöveg alatt egészen alul ezzel a feljegyzéssel: *collationata per F. F.*, míg előlapon ezt olvashatjuk: *praesentata 16. Decembris 1752., 18-a relata.*

42.

1752. december 30. Körmöcbánya. Körmendi Antal bányamester és ülnökei a kamaragróf értésére adják, hogy még az elmúlt június hónapban Nagycsöcsényben egy nemesnél két zsidót találtak, akik közül az egyiket elfogták és be akarták kísérni, aki azonban útközben annyit könyörgött, hogy egy rossz köpeny és 7 forint hátrahagyásával szabadon engedték. E zsidó érdekében báró Révay Lőrinc turóci főispán közbelépett és a zsidó ingóságainak visszaadását kérte. Eppen ezért a szomszédos megyéket figyelmeztetni kellene, hogy az 1748. évi kir. parancsot, hogy zsidók nem léphetnek a bányavárosok területére, tiszteletben tartsák.

Ihro gnaden etc.

Nachdem wür nicht ehender, dann an heunte auff das an ein wohlloblichen obrist-cammergraffen ambt durch (tit.) herrn Laurentium baronem de Reva, des löblichen Thuroczer comitat würklichen obergespann umb restituirung deren einem gewissen juden durch zwey vermeinte haurwaldthütter gewalthätig entnohenen sachen gemachte und uns umb bericht und guttachten gnädig zugestellte anersuchungs schreiben vollkommen informiret werden könten, dahero haben von dem eingeholt ganzen verlauff die behörige nachricht folgens unterthänig ertheillen wollen. Alss die zwey altstübner und hauer herrschafftlichen stadt hayducken, Gyuro Lulo und Misso Czavojecs dem 21. Juny 1752. in stadt affairen nacher Gross-Csepcesen gekommen und allda beym Kussniar Gyro einem edlmann zwey juden angetroffen haben, dise wohlwissend das denenselben sich allda sehen zu lassen nicht erlaubt seye, einem dererselben mit sich geführet willens auff dem stadtgrundt zu überliefferen. Da der jud gesehen, das er denen stadt güttern annahete, hatt derselbe entlassen zu werden verlanget vorgebend, er zahle jährlich in dem Turoczer comitat einem thaller, wannenhero ihme auch sein handl und wandl frey wäre. Weithers forth bey Gyviak warffe sich derselbe zur erden klagend in seinem leib ein grosses reissen zu haben, batte nochmahlen umb seine entlas-

sung, sprache dagegen das bey sich habende geldt und dem mantl zuruckh zu lassen. Verschwure sich auch hierob, das er niemenden dises verfahren entdecken, villweniger klagen wollen. Da die hajducken gehöret haben, das gedachter jud seine gebühr in dem comitat abführte, besorgten sie sich einer ungeleuheit, liessen dahero denselben gegen erlegung des in 7 fl. bestandenen geldes und eines alten sehr schlechten mantls zuruckh, ohne das sie ihme zur verschwiegenheit zu ablegung eines juraments adstringiret hätten. Dem anderen tag darauff kaum das herr Münich gemeiner stadt würtschaffts inspektor in Stuben angekommen, habe sich schon bey ihme herr Sándor Laszlo, ein edlmann aus Csepcsén, wider dise begebenheit protestando eingefunden, die ersezung deren dem juden abgenommenen sachen zuruckverlangend. Herr Münich, deme dise begebenheit unbekant ware, liesse sich durch die hajducken informiren, übernimmt von denenselben das geldt sambt dem mantl zu seinem handen und recurriret dem protestirenden edlmann die restitution aus ursachen, das ihme ein solcher verlauff weithere anzubringen obgelegen. Es hatt zwahr gleich damahlens herr inspektor Münich sothane begebenheit mir bergmeister, qua damahligen arendatori und ich weithers euer gnaden in hochderoselben allhiesiger anwesenheit gehorsambst beygebracht, nachdeme aber hier wegen nichts determiniret worden seynd, die bey herrn inspektoren depositirte sachen noch ferners ohnausgefolgt gebliben, hac occasione berichtet offtgedachter herr Münich, das derselbe vor 5 jahren ein judten der profession nach einem schneider, welchen herr baron Revai Moyses zu verfertigung einiger kleyder mit sich geführet, in dem Stubner badt fangen sollen, den aber gedachter herr baron, da sich solcher in dessen zimmer salvirete, mit gewahnter handt extra limites termarum Stubensium bis ins Klein Dörffl. von dannen aber weither forth durch dasige untherthan mit gewöhr begleithen lassen.

Wür erkennen demnach. das die eingangs erwehnte zwey herrschaftliche stadt hajducken mit der auffangung des judens garwohl, mit dessen entlassung aber gar unrecht gethan, massen auf solche verdächtige leuthe das cammerale sowohl. alss auch die stadt ein wachtsambes aug zu tragen und solcher gestalten denen allergnädigsten k. k. befehlen die allerunterthänigste folge zu leisten schuldig und verbunden seyn soll. Wann nun aus angeführter begebenheit gnädig zu ersehen, wie nachtheillig der comitat und dero insässige nobles die alda herumb streifende juden in dem von bergstädten nicht über 3. 4. meillensituirten umbkreyss wider den claren inhalt des dessentwegen öftters ergangenen und mit endt des 1748. jahrs neuerlich reiterirten k. k. befehls nicht nur dulte und foviren, sondern auch so gar, wie mir bergmeister durch einem magnaten unter der handt glaubwürdig berichtet worden, einem solchen in Suczan, alwo vorhin keiner geduldet wurde, sich säschaft zu machen zulasse, so nothwendig findete unserer unvorgreifliche meynung nach mittels an seine behörde beschehender vorstellung zu effectuiren, womit obberührter Thuroczer comitat zu genauerer vollziehung deren allergnädigsten k. k. befehlen ernstlich angehalten werden möchte. Stellen demnach euer gnaden gnädiger disposition anheimb, ob das von dem juden zuruckhgelassene geldt sambt dem mantl auff speciale intercession titulirten herrn ober-

gespann de Reva und in gewisser hoffnung derselbe werde dem disfältigen k. k. befehl fernerhin genauist nachzukommen sich lassen angelegen seyn auszufolgen seye. Die wür uns etc.

Cremnitz, den 30. December 1752.

Euer gnaden N. N. bergmeister und verordnete geschwohrne bey-sitzer des k. k. berggerichts hieselbst.

Proprio et reliquorum nomine: Anton Körmendi bergmeister, Stephan Joann Zarecky assessor, Anton Heyssl assessor et notarius.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 83—4.

Egykorú másolat ívrétű papiroson.

43.

1753. január 4. Pécs. Baranya megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy a zsidók szabad kereskedése tárgyában továbbra is ragaszkodnak még 1750. júl. 7-én és okt. 26-án kelt felterjesztéseikben kifejtett álláspontjukhoz, melynek értelmében zsidókat a megye területén nem tűrnek meg és azok szabad kereskedését nem engedik meg.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini nobis gratiosissimi colendissimi!

Erga querimoniam judaeorum quaestum et negotiationem in gremio comitatus istius omni tempore promiscue sibi liberam esse volentium penes gratiosum excelsi regii locumtenentialis consilii sub 22-da Septembris recenter evoluti 1752-di anni nobiscum communicatam in vicem uberioris informationis ad demissas repraesentationes nostras hoc in merito ex generalibus comitatus hujus 7-a Julii et successive 26-ta Octobris anni 1750-mi celebratis congregationibus expeditas, ibidemque ad(d)uctas rationes et motiva, quae isthic pro recapitulatis habemus, nosmet humillime provocantes.

Siquidem dicti judaei alioquin occasione publicarum nundinarum, imo sub harum praetextu praecedentibus etiam et subsequentibus pluribus diebus questum libere exercentes popularibus et Graecis quaestoribus in comitatu hocce numerosioribus, hisque in circumstantiis ad onus publicum sensibilibus, quam antehac attractis vivendi media et congruam subsistentiam praeripiant atque hincinde aberrando lege et excelsi consilii gratiosis dispositionibus vetitam crudarum pellium praeemptionem clam practicent, denique mille aliis modis et praetextibus miseram contribuentem plebem circumveniunt et enervant.

Uterius etiam excelso consilio humillime supplicamus, quatenus memorati potius judaei praeter tempus publicarum nundinarum de reliquo in dominiis et comitatibus illi, in quorum medium contribuunt, semet contineant, quam nos, qui eosdem praeter propria nostra motiva gratiosis etiam excelsi consilii dispositionibus praecauti in praesens semper a figendis domiciliis et stabili in medio nostri mansionis arcebamur, num

extraneos, nihilque in medium comitatus contribuentes in praejudicium onus publicum supportantium mercatorum nostrorum recipere debeamus. In omni venerationis cultu perseverantes. Sub generali congregatione nostra die 4-ta mensis Januarii anno 1753-tio in episcopali civitate Quinqueecclesiensi celebrata.

Excelsi regii locumtenentialis consilii humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

universitas comitatus de Baranya.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 115—6.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye futó himszarvas, a címzés alatt: *praesentata* 17. Januarii 1753., míg az előlapon: 18-a Januarii 1753. *relata* feljegyzésekkel.

44.

1753. január 23. Bécs. A császári-királyi pénzverdei és bányaugyi kollégium a m. kir. kancelláriát megkeresi abból a célból, hogy Turóc megyét figyelmeztessék annak a kir. parancsnak szigorú betartására, hogy zsidók a bányavárosoktól 7 mérföld távolságban tartózkodjanak.

Inclytæ cancellariæ regiæ Hungarico-aulicæ amice insinuandum. Eandemque ex acclusa informationis copia uberius percepturam esse, qualis respectu certi judæi per duos hajdones caesareo-regiæ, liberaeque civitatis montanæ Cremnicziensis in territorio nobilium Csepsinensium deprehensi anno adhuc praeterlapso casus contigerit. Ut igitur toties reiterata circa judæos a districtu montanarum civitatum in distantia septem miliarium eliminandos caesareo-regia mandata et saluberrimæ ordinationes ex parte Thuroczensis comitatus, prouti in reliquis comitatibus actu fit, debita cum exactitudine observentur, eapropter inclyta regia cancellaria Hungarico-aulica inhaerendo prioribus denuo amice requiritur, velit eadem per benignum mindatum regium nunc dicto comitatui serio injungere, idque in pari collegio huic aulico communicare, quatenus videlicet nullum omnino judæum intra suos limites ibidem commorandi vel quaesturam exercendi vel aliud negotiandi causa sub quocunque praetextu admittere, sed eos posthac, uti antiquitus vetitum et inhibitum erat, abinde totaliter arcere debeat. In reliquo etc.

Collegium caesareo-regium aulicum directionis monetariæ et monetaricæ. Viennæ, 23. Januarii anno 1753.

Antonius Benedictus Rosner manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 85.

Egykorú egyszerű másolat papiroson.

1753. február 1. Bécs. Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy szólítsa fel Turóc megyét, hogy Szucsányban lakó zsidót távolítsa el és örködjék afelett, hogy szigorú büntetés terhe mellett zsidó a bányavárosoktól 7 mérföld távolságon belül ne lakják és ne kereskedjék.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae.

Reverendissime, reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii, fideles nobis dilecti! Recordabuntur procul dubio fidelitates vestrae benignarum regiarum dispositionum annis superioribus medio earundem fidelitatum vestrarum factarum ac postremo in anno 1748. sub 17. Decembris per nos quoque in eo interventae et medio fidelitatum vestrarum aequae in comitatibus Zoliensi, Honthensi, Barsiensi, Nitriensi, Arvensi, Thurócziensi et Lyptoviensi publicatae, ut videlicet ad antevertendum ab aerario nostro caesareo-regio omne damnum, quod eidem peculiariter in re montana et monetaria ex perniciosa judaeorum prope civitates nostras regio-montanas mansionem et quaesturarum atque mercantiarum exercitio, cum primis vero auri et argenti clandestina coemptione et hinc subsecuta crebrius fodinarum defraudatione inferri observabatur, iidem judaei in districtu memoratarum civitatum regio-montanarum ad septem milliaria non solum a mansionem continua et incolatu, verum etiam exercendo ibidem omni quaestu atque ideo ipso quoque aditu et accessu sub gravissima animadversione ipsa quoque poena capitali arceantur. Qualemnam interim contraventionis praedictorum mandatorum regionum casum caesareo-regium aulicum directionis monetariae et montanisticae directorium nostrum in via mutuae correspondentiae cum cancellaria nostra regia aulico-Hungarica communicaverit, ex advoluta hic ejusdem correspondentialis insinuati et ei adnexae relationis copia plenius informabuntur fidelitates vestrae. Quas iisdem fine eo, eoque benigno cum mandato communiendas esse duximus, quatenus ad effectum praeattactorum mandatorum regionum apud memoratum comitatum Thurócziensem supremo nomine nostro porro quoque ac serio disponant, ut idem comitatus, si qui judaeorum actualiter in gremio ejusdem manere comperirentur, quemadmodum in acclusa relatione attingitur, quasi unus in possessione Szucsán mansionem haberet, tales illico comprehendere et praemissa in eos, ut sibi in posterum ab ingressu ejusdem comitatus sub gravissima ac ipsa etiam capitali poena caveant, severa admonitione, norma pro eliminatione vagorum et erronum statuta ad locum originis promoveri curet, in reliquo vero pro futuro disponat, palamque faciat, ut si judaei eundem comitatum quacunque de causa accesserint, illico comprehendantur et magistratui ejusdem sustantur, hic vero tales iudicio montanistico sub custodia tradere obligetur. In reliquo fidelitatibus vestris gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in civitate nostra Vienna Austriae, die prima mensis Februarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncsek manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnifico item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. A. Iasc. 1—21. folio 86—7.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét töredékével, a belső oldal jobb sarkában K betűvel, végül a külső oldalon e feljegyzéssel: *acceptata 7. Februarii 1753., 8-ra relata.*

46.

1753. február 6. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Pozsony megyének az a válasza, mintha a pozsonyváraljai zsidók önként elfogadták volna a földesúrnak járó oltalompénznek 700 ft-al való emelését, nem felel meg a valóságnak, mert ebben a kérdésben kihallgatták Hirschl Mandl, Menzl Lázár, Arnsteiner Márkus és Hirschl orvost, akik nagy nehezen végre bevallották, hogy ebbe az emelésbe csupán kényszerítve mentek bele. Mivel a pozsonyváraljai zsidók közadóban és katonai terhekben évi 1200, 12 házuk után 480, a földesúrnak 1700, végül türelmi adó címén 1600, összesen tehát 4980 ft-ot fizetnek, attól kell félni, hogy anyagilag tönkre mennek, ezért öfelsége találjon valamilyen megoldást könnyebbségükre.

Excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Adhuc in mense Junio anni mox praeteriti praelibato excelso consilio locumtenentiali retulerat mixta haec commissio, quod plagam subarcentem inhabitantibus judaeis per modernum dominum terrestrem census dominalis in annuis 700 florenis adauctus fuerit, quodve iidem judaei sua gravamina sine praescitu et annuentia domini terrestris locis in debitis ponere ac medelam quaerere minus ausint. Cujusmodi benignarum etiam resolutionum tenoribus oppositam inconvenientiam dum excelsum locumtenentiale consilium erga mixtae hujus commissionis suasum suae sacratissimae majestati pro ferenda medela sub 13-tia Junii anni evoluti repraesentasset, supervenit benignissimum rescriptum de dato 22-dae mox dicti mensis Junii id inter caetera praecipiens. ut ad rescindendam excessivae census terrastralis elevationis veritatem et qualitatem ipse etiam dominus terrestris superinde audiatur.

Qui dominus terrestris medio comitatus Posoniensis auditus qualiternam contra praedecaratam judaeorum querelam excipiat, vicissim in

700 florenis elevatum censum terrestrem sponte et benevole oblatum fuisse asserat ac in reliquo gravamen, quasi instantias suas ad altiora dicasteria promovere sub poena pecuniaria inhibiti extitissent, sinistre positum ac ex eo hujus delationis autorem pro assequenda satisfactione sibi manifestari praetendat? ex isthic cum accessoria judaeorum instantia in specie advoluto ejusdem comitatus Posoniensis responso pluribus liquet. Et licet quidem judaei in instantia sua fateantur, in 700 florenis elevatum censum terrestrem semet soluturos esse, per id tamen, uti comitatus in suo responso asserit, concludi haud posse existimat mixta haec commissio, judaeos similem auctionem praestandam sponte et benevole appromississe, quin potius adnexo vidimato doceri, illos, in eandem auctionem non libera, sed coacta voluntate consentire debuisse.

Quantum porro concerneret quaestionem illam, quod judaei in casibus gravaminum recursum suum ad altiora dicasteria sumere sub poena pecuniaria per dominum terrestrem inhibiti fuerint, et quod querela isthaec aequae vigore accessorii judaeorum supplicis domino terrestri sonantis libelli non subsistat, constituit mixta commissio ista judaeos, nominanter Hirschl Mändl, Lazarum Menzl, Marcum Arnsteiner et Hirschl medicinae doctorem, qui dum de dicenda veritate sub comminatione deponendi juramenti per commissionem mixta serio commoniti fuissent, tandem post longiorem moram fassi sunt, occasione sibi extradati Pollicey seu Pardon dicti instrumenti sub poena pecuniaria, praescindendo a summa specifica, ab exhibitione suorum gravaminum inhibitiis fuisse. Penes praemissa in obversum comitatus Posoniensis dati responsi adducta motiva, postquam obsequiosa mixta commissio in ulteriorem sumpsisset reflexionem, quod judaei, subarcenses juxta praenominatorum judaeorum fassionem titulo contributionis et militum interventionis plus minus annuatim 1200 florenos, a 12 incirca possessis domibus, quamlibet praeter propter respectu contributionis et intertenentionis militaris á 40 florenis assumendo, 480 florenos, domino terrestri elevatum censum terrestrem conjunctim in 1700 florenis ac tandem sibi adrepartitam taxam tolerantialem in annuis 1600 florenis, universim itaque 4980 florenos solvere teneantur, opinaretur eapropter isthaec obsequiosa mixta commissio praededucta quoad adauctam censum terrestrem, necnon quoad impositam gravaminum suis in competentis promovendorum inhibitionem suae sacratissimae majestati pro clementer ordinanda medela repraesentanda esse, ne secus per arbitrariam domini terrestris taxationem judaeos illos finaliter succumbere et dependendae etiam taxae tolerantialis suae regiae majestati eminenter competentis incapaces fieri eveniat. Quibus omni obsequii et venerationis cultu perseveramus.

Ejusdem excelsi regii Hungarici locumtenentialis consilii humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem ordinati commissarii:

Georgius Fabianovich manu propria.
Carolus Ludovicus Konkel manu propria.
Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae circa querimoniam judaeorum subarcensium contra dominum terrestre positam.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 291—3.

Másfél ívnyi papiros, melynek előlapján e feljegyzés olvasható: *praesentata 6. Februarii 1753., eadem relata.*

A mellékletek hiányzanak.

47.

1753. március 8. Bécs. Mária Terézia királynő megparancsolja a visszaszolgált Szerém, Verőce és Pozsega megyéknek, hogy területükön zsidót ne tűrjenek meg és azok csak az országos vásárok alkalmával kereskedhetnek.

Maria Theresia etc.

Reverendi etc. Innotuit nobis judaeos hic in gremio vestri receptionem diversis sub titulis, signanter vero sub specie arendatorum assidue quaerere, eoque omnimode contendere, ut domicilium in partibus illis figere iisdem admittatur. Quoniam vero praedictam gentem judaicam a figendo in regnis nostris Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae, quo etiam comitatus hic vester occasione incorporationis applicatus extitit, domicilio positivae regni constitutiones arceant, praeterea vero eadem gens fraudibus potissimum intenta ipsi publico plus nocumenti, quam utilitatis experientia teste adferre assoleret.

Hinc memoratis quidem judaeis quaestu in nundinis publicis in locis comitatus huic vestro ingremiatis servari solitis tum ex ratione commercii, cum et ipsius nundinalis privilegii, necnon ab iisdem quoque sub titulo tolerantialis taxae praestandorum onerum omnino admissis, quoad figendum attamen in gremio vestri domicilium attactos judaeos nec per statum militarem, nec in bonis nostris cameralibus, nec etiam per alios in gremio vestri bona quaequam possidentes nullo prorsus sub titulo recipi, hactenus vero nefors ibidem commorantes illico amandari benigne una ac serio volumus, finemque in hunc vobis districtim hisce praecipimus, quatenus omni studio atque solertia adhibita invigilare noveritis, quo benignae huic voluntati ac dispositioni nostrae debitus mos quam exactissime geratur, eidemque per neminem ulla ratione contraveniatur, quemadmodum etiam in hac ipsa conformitate tum via consilii nostri aulae bellici opportuna disponentur, cum et camerae quoque nostrae regiae Hungarico-aulicae requisitam ad praemissorum effectum sub hodierno dato intimationem transmittimus. Vobis in reliquo gratia etc. Datum Viennae Austriae, die 8-va mensis Martii anno domini 1753.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncsek manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 294.

Egykorú egyszerű másolat.

1753. április 2. előtt. A bajmóci zsidók azzal a kéréssel fordulnak a m. kir. helytartótanácsához, engedjék meg nekik, hogy Tapolcsányban és Rajcsányban lévő követeléseiket behajthassák.

Hochlöbliche, höchstpreysswürdigste kayserlich-königliche Hungarische statthalterey etc.!

Ihro excellenzien!

Gnädigst hochgebiettende herren herren etc.! Euer excellenzien und gnaden sollen wür in Bannowitz und in denen benachbahrten orthen wohnhaffte juden in tieffester unterthänigkheit gehorsambst anzaigen und vortragen, wassmassen wür zu Dopolzan und Raitschan und anderen disseits dess Neutraer fluss ligenden orthen, in circa 7 mailen von bergstätten entfernt, grosse schulden ausständig haben, welche hereinzubringen wür selbstn dahin reisen müessen, wann anderst wür nicht gahr zu grunde gehen und verderben wollen. Dahin aber ohne gnädigster erlaubnuss nicht raissen dörrfen.

Alss gelanget an euer excellenzien und gnaden unterthänigst gehorsambstes, ja fuessfähigstes bitten, höchstdieselbte geruehen unss die gnädigste erlaubnuss dahin zu raissen gnädigst und mildreichst zu ertheillen, besonders auf bemeltes Dapolzan und Raitschan und dise herent dess Neuträer fluss ligende örther, damit wür unsere schulden einbringen und eincassiren mögen, auch dass unss angezeigt werde, auf wass örther wür reisen dörrfen. Ein solches solle ein löbliches comitat anhero zu euer excellenzien und gnaden berichten und unss hernach dero höchstgnädigst erlaubnuss zu ertheillen fuessfähigst bitten. Hoffen dise gnade gnädigst zu erlangen, damit wür nicht in schaden kommen, sondern unsere schulden eincassiren und hiermit wider unsere schuldiger befridigen, kayserlich-königliche onera bestreiten und herrschaftlichen gaben abführen können, die wür in tieffester demuth unterthänigst gehorsambst ersterben.

Euer excellenzien und gnaden unterthanigst gehorsambste:

N. N. Bannowitzer und benachbahrte juden.

Kiwül: An eine hochlöbliche, höchstpreysswürdigste kayserlich-königliche Hungarische statthalterey etc. fuessfähliges bitten inbemelte juden von Bannowitz und der orthen alda, prout intus.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 90—1.

Előlapján ez a feljegyzés van: *praesentata 2. Aprilis 1753., eadem relata.*

1753. április 2. előtt. Izsák zsidó, aki 30 év óta lakik Surányban, amely helység 8 mérföldre fekszik a bányavárosoktól, azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy továbbra is helyben maradjon.

Excelsum consilium regium!

Flexo poplite gemebundus ad excelsum consilium regium refugium meum summere cogor, paternamque misericordiam imploraturus, qualiter ego triginta evolutis dudum annis in comitatu Nittriensi, possessioneque Surány usquedum existens, ex interventu autem determinationis inclyti comitatus nominis ejusdem esto quidem octo miliaribus a montanis civitatibus existerem, nihilominus migrare cogor. Hinc itaque ad pedes excelsi consilii provolutus instandum duxi, quatenus excelsum consilium ad mentem resolutionis sacratissimae suae majestatis memet protegere et conservare dignaretur. Gratosam praestolaturus resolutionem persevero.

Excelsi consilii regii humillimus subditus:

Hebreus Izák Suranyensis.

Kívül: Ad excelsum consilium regium humillima instantia introserti supplicantis hebrei Suraniensis.

O. L. C.-29, Lad. A. fasc. 1—21. folio 96—7.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: vadászkürt, míg a másik oldalon: A. L. betűkkel, előlapon e feljegyzéssel; *praesentata 2. Aprilis 1753., eadem et relata.*

1753. április 2. A m. kir. helytartótanács meghagyja Nyitra megyének, hogy a bajmóci zsidóknak tegyék lehetővé, hogy Tapolcsányban és Rajcsányban lévő követeléseiket behajthassák.

Comitatui Nittriensi.

In oppido Bajmócz et ejus vicinitate degentes ac commorantes hebraei contextu isthic in paribus advoluti supplicis libelli sui demisse repraesentarunt consilio regio locumtenentiali, quod notabilia in Tapolchán, Raichán et aliis in vicinitate harum adjacentibus ab ipsis montanis civitatibus circiter septem milliaribus dissitis locis ac possessionibus habeant debita activa, quorum incassationem eo instituere nequeunt, quia eorum ipsis excursus non admittitur. Cum autem iidem hebraei statis temporibus pensa sua deducere debeant, supplicuerunt in eo humillime, ut fine dumtaxat incassationis praeattactorum debitorum suorum ad ejusmodi loca aditus ipsis concedatur, quam ipsorum petitionem, siquidem ratio publici commendare videatur.

Praetitulatis dominationibus vestris penes communicationem demissi supplicis libelli eorum praesentibus intimandum esse duxit consilium locumtenentiale regium, ut habita publicorum pensorum ab ipsis praestandorum reflexione eas in gremio sui institui facere noverint dispositiones, ne media ad incassandam eorum justam et legitimam praetensionem necessaria ipsis denegantur. Datum Posoni, die 2. Aprilis anno 1753.

Michaël Sido manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 92—3.

Fogalmazvány a szövegben néhány javítással és betoldással.

51.

1753. április 27. Liptószentmiklós. Liptó megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy annak a rendeletének, hogy a zsidók a bányavárosoktól 7 mérföld távolságban lakhatnak és kereskedhetnek, eleget tettek.

Excelsum regium locumtenentiale consilium ac domini domini nobis gratiosissimi, colendissimi!

Expensa comitatus hujus locorum, in quibus judaei degerent vel exercendi quaestus causa digrederentur, a regio-montanis civitatibus distantia, quondoquidem non minus, quam septem miliarium, prout praescriberetur spatium, complecteretur, omnisque de iis circa rem monetariam, auri item et argenti perniciosam coemptionem ac fodinarum exhinc defraudationem praesummi posset suspicio, suapte cessaret.

Ac ideo passu in eo humillimam nostram, in quantum comitatum huncce concerneret, informationem, dum pro demissa, qua erga promotionem aerarii regii ferimur, obligatione, excelso regio locumtenentiali consilio hisce repraesentaremus, una cum omni veneratione et ultronee permanemus. Ex generali congregatione nostra die vigesima septima mensis Aprilis anno millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio in oppido Szentmiklós celebrata.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii humillimi et obligatissimi servi:

status et ordines comitatus Lyptoviensis.

Kivül: Excellētissimis, illustrissimis, reverendissimis, magnificis item spectabilibus ac generosis dominis N. N. sacrae caesareae regiaeque majestatis excelsi regii locumtenentialis consilii praesidi et reliquis consiliariis etc. tit. dominis dominis nobis gratiosissimis, colendissimis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 100—1.

Ivrtétű papiros, melynek vízjegye: stilizált rózsza, zárlatán fődött kerek pecséttel, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 13. May 1753., 14-a relata.*

1753. május 5. Galgóc. Nyitra megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Izsák zsidónak Surányból azért kellett elköltöznie, mert Surány beleesik a tiltott területbe.

Excelsum regio locumtenentiale consilium!
Domini domini colendissimi, gratiosissimi!

Gratiosum excelsi regio locumtenentialis consilii sub 2-da mensis praeteriti Aprilis cum acclusa hebraei Suranensis Izak nuncupati instantia perquam demisse percipientes, quod memorato judeo migratio ex eodem oppido Suran intimata habeatur, factum est, ut dum a montanis civitatibus judaeorum ad exigentiam prioris gratiosi excelsi regio locumtenentialis consilii intimati ad septem miliaria amotionem determinassemus, pro limite a parte inferiori considerando usque oppidum Nagy Tapolcsan fluvium Nittra posuimus et quia oppidum Suran aequae, ut alia tantae distantiae loca trans fluvium eundem jaceret, idem quoque hebraeus Suranensis sub sortem migrare debentium cecidit. Cujus intuitu dum excelsum regio locumtenentiale consilium demisse informamus ac simul nobis transmissa humillime remittimus, pari cum humilitate favoribus et gratiae devoti perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die quinta May anno millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio in oppido Galgocz continuative celebrata.

Excelsi regio locumtenentialis consilii oligatissimi et humillimi servi:

N. N. universitas comitatus Nittriensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 102—3.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: liliom, míg a másik oldalon: P. P. E. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 9. May 1753., 10-a relata.* A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

1753. május 17. előtt. A vasmegyei zsidóság azt kéri a m. kir. helytartótanácsból, hogy szabad kereskedésiüket Baranya megyében biztosítsák.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini domini benigno gratiosissimi!

Omnibus studiis et viribus nostris ei directis, ut quantum contributionale et tolerantialem taxam nobis impositam debita cum accuratia deducere valeremus, nova et inexpectata nos tetigit calamitas, dum in inclyto comitatu Baranyiensi merciumstrarum per pagos et oppida extra tempus publicarum nundinarum hactenus practicata distractio illo dumtaxat ex respectu, quod gremiales mercatores talibus abunde provisi cuivis competenter sufficere queant, nobis interdiceretur.

Cum autem hac ratione per totum regnum a merciumstrarum distractione, consequenter a modo, quo obtingens nostrum depurare quiremus, facile amoveremur, hinc humillime instamus apud excelsum consilium, dignetur nos quoque ea benignitate et gratia protegere, qua omnes in regno contribuentes conservare curat et nobis cum mercibus nostris ubique liberum quaestum exercendi libertatem indulgere, huiusque intuitu in suprafato comitatu Baranyiensi opportuna disponere. Pro qua gratia et benignitate emorimur.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi servi:

communitas judaica in inclyto comitatu Castriferrei degens.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale, dominos benigno gratiosissimos humillima instantia intronotatae judaicae communitatis.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 122—3.

Ivretű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 17. May 1753., eadem et relata.*

54.

1753. május 24. előtt. *Surányban, Egyházzszen, Váradon és Özdegén lakó zsidók azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy ne kelljen nekik a lakóhelyeiket elhagyni, mivel a bányavárosoktól 8—10 mérföld távolságban vannak és különben is nem kereskednek, mert vagy pálinkafőzők vagy kocsmárosok.*

Excelsum locumtenentiale consilium regium!

Domini domini benignissimi!

Iterato humillime ad benignitatem excelsi consilii regii recursum summentes qualiter inclytus comitatus Nitriensis ad interventa recentiora excelsi consilii intima mansionis nostrae distantiam a montanis civitatibus in eodem comitatu ordinando pro limite fluvium Nittra posuerit, hocque modo nos omnes trans eundem fluvium degentes aliorum migrare sub poena per excelsum consilium intimata adigat, cum autem possessiones modernae habitationis nostrae, utpote Surány, Egyházszegh, Varad et Eozdeghe quantumvis trans fluvium Nittra locatae eidem attamen plane vicinissimae et a montanis, utpote Ujbanya bonis decem horis, ab aliis porro etiam octo milliariibus distarent. Nos vero quaestum plane nullum exerceremus, verum partim educillorum, partim domus crematoriae arendatores essemus, consequenter ultra loca habitationis nostrae ad partes prohibitas plane non egredimur. De genu humili suplices apud excelsum consilium instamus, dignetur nobis, proliquisque nostris misereri, inclytoque comitatui Nitriensi demandare, quatenus in locis habitationumstrarum non turbemur. Pro qua benignitate

nitare Deo omnipotens excelsum consilium reddat prosperum quam diutissime.

Excelsi consilii regii humillimi, perpetuoque fideles judaei Suranenses cum reliquis superius specificatis.

Kivül: Ad excelsum consilium locumtenentiale regium, dominos dominos benignissimos humillima instantia introsertorum.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folia 106—7.

Ívrétű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon: lilium, míg a másik oldalon: P. P. E. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 24. May 1753., eadem relata.*

55.

1753. május 24. A m. kir. helytartótanács felszólítja Nyitra megyét, jelentse, hogy Surány, Egyházszeg, Várad és Özdege helységek pontosan milyen távolságban fekszenek a bányavárosoktól.

Nittriensi comitatui.

Quandoquidem alii etiam in Surany, Egyházszegh, Varad et Özdege comitatui huic Nittriensi ingremiatis locis degentes judaei, consimileum illi, quae praetitulatis dominationibus vestris sub 2-a praeteriti mensis Aprilis abhinc communicata fuerat, coram consilio hoc regio locumtenentiali medio copialiter hic advolutae instantiae posuissent querelam.

Hinc eandem quoque praetitulatis dominationibus vestris in continuatione prioris eo hisce communicari, quo accurate expensa locorum a montanis civitatibus distantia eatenus genuine consilium hoc regium locumtenentiale informat. Datum ex consilio die 24. May 1753. celebrato.

Josephus Timon manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 108.

Fogalmazvány egy törléssel és javítással.

56.

1753. június 4. Aranyosmarót. Bars megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Bars megyében éppen azért nem lakhatnak zsidók, mert a megye széltében nem 7 magyar mérföld széles.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Quo gratioso excelsi consilii regii locumtenentialis die decima mensis May currentis anni ad nos exarato intimato demandatum, quoad terminos mansioni judaeorum juxta benignam resolutionem caesareo-regiam

a montanis civitatibus ad septem milliaria interdictorum in hoc comitatu constitutos informationem pro obsequio nostro humillime perageremus. Demisse significandum duximus, hactenus quidem ob benignarum dispositionum caesareo-regiarum respectum judaeos de gremio nostri eo fine universaliter exclusos existimatum per nos exstitisse, quod comitatus hic noster montanas civitates suis in finibus complectens, neque totus ad septem Hungaricorum milliarium ambitum extendatur. In reliquo nosmet gratiae et patrocinio excelsi consilii regii locumtenentialis devotissimo venerationis cultu recommendantes manemus. Datum ex generali congregatione nostra in oppido Aranyosmaroth, die quarta mensis Junii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi et obligatissimi servi:

N. N. universitas praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Barsiensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 109—110.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: horgony, míg a másik oldalon: korona alatt F. I. S. betűkkel, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 13-a Juny 1753. 14-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

57,

1753. június 7. Turócszentmárton. Turóc megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a megyében csupán Mosócon lakik két rác kereskedő, kívülök több nincs is, ezért és mert a hegyvidéken az utak nehezen járhatók, úgy intézkedtek, hogy Turócszentmárton, Draskóc és Szklabinka vonalán belül már zsidók lakhatnak.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini nobis gratiosissimi, colendissimi!

Benignis mandatis regiis de homagiali, eaque humillima devotione nostra, consequenter gratiosis quoque excelsi consilii locumtenentialis regii intimatis semper parere satagentes etiam in facto amotionis judaeorum a montanis ad septem miliaria adhibendae mox percepta ejusdem excelsi consilii regii die adhuc octava mensis Februarii ad nos directa intimatione nosmet accomodare intendimus et ex eo ad hanc postremam humillime respondemus, quod videlicet judaeis cum quibusdam mercibus inferiores partes comitatus hujus quandoque subintran- tibus terminos seu lineam pro exercendo quaestu oppidum Szentmarton et possessiones Draskocz ac Szklabinka, loca quippe a parte inferiori comitatus istius sita posuerimus, consequenter terminos hos transcenden- tes judaeos sub amissione mercium secum habitatum, sicuti et pöena eadem gratiosa intimatione-tenus uberius expressata inhiberi curavimus ratione ex ea, quod iter ex praeexpositis locis seu terminis Cremnicium,

tantomagis Neozolium ducens vix intra decem, temporibus autem incommodis etiam duodecim horarum decursum curruli cursu ob incommoditatem viae superari poterit. Hinc quamvis ordinaria miliaria septem intra spatium tamen septem horarum juxta experimentum eatenus habitum in planitiebus conficienda intuitu praescriptae amotionis judaeorum clementer praescripta habeantur, considerata attamen incommoditate comitatus hujus itinerum, distantia haec a positis terminis usque Cremnicium, tanto magis Neozolium, tametsi brevior ad oculum dicatur, semper tamen tardius et difficilius poterit. His taliter semet habentibus siquidem comitatus iste praeter duos Rascianos in oppido Mossocz commorantes aliis quaestoribus et mercatoribus penitus careret, proptereaque accolae ejusdem causa vilissimarum nonnunquam rerum comparandarum ad vicinos comitatus vel civitates cum magno dispendio sui, temporisque jactura excurrere deberent et eo majoribus expensis gravarentur, humillime instamus apud excelsum consilium locumtenentiale regium, quatenus non tantum aditus usque praescriptos terminos, sed et mansio in parte illa inferiori comitatus eisdem gratiose indulgeatur. In reliquo gratiis ejusdem excelsi consilii regii nosmet devoventes manemus. Datum ex generali congregatione nostra in oppido Szentmarton, die septima Junii anno millesimo septingentesimo quinquegesimo tertio celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi obsequentissimi:

universitas praelatorum, baronum, magnatum et
nobilium comitatus Thurocziensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21, folio 111—2.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye: koronás címerpaizs, alatta H. F. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 13-a Juny 1753., 14-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

58.

1753. június 7. Nádas. Hont megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a zsidók lakhatását a megyében nem engedi meg, ámbár a bányavárosoktól való távolság miatt az Ipoly két partján már meg lehetne őket tűrni.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Comitatus hicce noster, velut hucdum semet omnibus benignis dispositionibus regiis studebat per omnia conformare, ita virtute etiam sub 8-va prateriti mensis Februarii anni labentis intimatae nobis resolutionis non tantum ad inibi praescriptam septem milliarium a montanis civitatibus distantiam, sed nec ullibi in gremio comitatus hujus habitationem et domicilium judaeis admisit, miliaria Hungarica duarum ac trium etiam horarum intelligendo, nam si Austriaca intelligi deberent,

in defluxu fluvii Ipolis ex utraque parte rippae ejusdem vicinissima loca libere iisdem possent indulgeri, num itaque talia intelligenda veniant. Gratosam desuper informationem praestolabimur cum nostri demissa commendatione jugiter permanentes. Datum ex generali congregatione nostra die 7-ma mensis Junii anno 1753. in possessione Nadas celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi, obsquentissimi:

universitas comitatus Honthensis.

Kivül: Excelso suae sacrae caesareae regiaeque majestatis consilio locumtenentiali Hungarico regio (tit.), dominis dominis nobis gratiosis-simis, colendissimis Posonii.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 113—4.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: lilium, míg a másik oldalon: P. P. E. betűkkel, zárlatán fődött kerek pecséttel, az előlapon pedig ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 20. Junii 1753., 22-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

59.

1753. július 3. Újgalgóc. Nyitra megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy ők a zsidók lakhatásának határát Tapolcsánytól Nyitra folyóig állapították meg, egyébként Surány, Egyházszeg, Várad és Özdege helységek a bányavárosoktól 8—9 mérföldnyire esnek.

Excelsum regio locumtenentiale consilium!

Domini colendissimi, gratiosissimi!

Gratiosa excelsi consilii locumtenentialis regii duplicis ordinis intimata ad instantiam judaeorum in possessionibus Surán, Egyházszegh, Várad et Eőzdoghe degentium emanata cum advoluta ipsorum instantia sub hodierna generali congregatione nostra perfecta ac publicata, quibus mediantibus in eo, qui nam in gremio comitatus hujus ad mentem benignae resolutionis regiae terminí pro quaerulantium habitatione constituti habeantur? qualisve distantia locorum memoratorum a montanis civitatibus sit? informatio submittenda postulatur, humillime percepimus. Eorum proinde intuitu demisse idem excelsum consilium in conformitate prioris hoc in puncto submissi responsi nostri informamus, nosmet inchoando inclusive ab oppido Tapolcsány usque fluvium Nittra terminum ipsis posuisse. Si interim excelso consilio locumtenentiali regio distantiam hanc ad horas assummere visum fuerit, distantiam hanc relative ad praemissa, aliaque immediate trans fluvium Nittra existentia loca octo et novem etiam horas efficere demisse notificamus. Qui favoribus et gratiis devoti manemus. Datum ex generali congregatione nostra die 3-a mensis Julii in oppido Uj Galgocz anno 1753. celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi obligatissimi, humillimi:
N. N. universitas comitatus Nittriensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 115—6.

Ivretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: liliom, míg a másik oldalon:
P. P. E. betűkkel, a címzés alatt ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 15. Julii 1753.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

60.

1753. július 19. Trencsén. Trencsén megye közönsége szintén jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy ők a zsidók lakhatását Bán, Rajec és Varin vonaláig engedték meg, amely 7 mérföldnél nem nagyobb távolságban húzódik a bányavárosoktól.

Excelsum locumtenentiale regium consilium!
Domini domini gratiossimi, colendissimi!

Termini a montanis civitatibus judaeis pro quaestu et habitatione in gremio comitatus hujus ad oppida Báán, Rajecz et Varin ad exigentiam priorum excelsi locumtenentialis regii consilii gratiosorum intimorum restricti sunt, cujusmodi loca ultra 7 milliaria a praeattactis montanis civitatibus longius non distant, adeoque quaerimonia judaeorum passu in hoc posita et nobis sub dato 10-a May gratiose intimata ad comitatum huncce semet extendere non poterit. Quod dum ad idem gratiosum intimatum humillime perscribimus, una simul nos gratiis et favoribus excelsi locumtenentialis regii consilii perdemisse commendamus perseverantes. Ex generali congregatione nostra Trenchinii, die 19. Julii 1753. continuative celebrata.

Excelsi locumtenentialis regii consilii humillimi, obsequentissimi, obligatissimi servi:

universitas praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Trenchiniensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 117—8.

Ivretű papiros, melynek vízjegye: A. I. L. betűk, a címzés felett e feljegyzés van:
praesentata 23. Julii 1753.

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

61.

1753. augusztus 4. Pozsony. Gróf Pálffy Károly arra való tekintettel, hogy a zsidók Pozsonyváralján ismét elkezdtek szűcsáruval foglalkozni, ennek az árúnak az elkobzását megengedi.

Weillen die juden abermahl sich unterfangen kirschner arbeit zu machen, als wird hiemit gnädig erlaubet denen kirschnermeistern undt

ändern unsern auf dem schlossgrundt sich befindlichen burgerlich hand-
werken mit unsern herschafftlichen drabanten die jüden phuschern
diesghleichen arbeit wegzunehmen und die phuscher auch zu inaresti-
ren. Presburg, den 4-ten Augusti 1753.

Carol graff Pálffy manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 259.
Egykorü egyszerü másolat.

62.

1753. augusztus 9. Nagycenk. Palásthy Ádám sopronmegyei esküdt bizo-
nyítja, hogy Pászthory József főszolgabíró utasítására Hirschl Dávid
nagymartoni zsidó ellenében Pámer Nándor nejét Sopronban aug. 28-ra
Gyülevizre perbe idézte.

Infrascriptus recognosco tenore praesentium significando, quibus
expedit, universis, quod die et anno infranotatis certas duplicis ordinis
litteras certificatorias cum acclusis actionum paribus perillustris ac gene-
rosi domini Josephi Pásztory inclyti comitatus Soproniensis supremi judi-
cis nobilium, unas quidem pro parte et ad requisitionem Davidis Hirschel
judaei Nagymartoniensis, alteras vero dominae Evae Barbarae Véber,
domini condam Martini Vásonyi relictæ viduæ, contra et adversus nobi-
lem dominam Julianam Schandorffer, generosi domini Ferdinandi Pam-
mer conthoralem, velut I. sonantes et directas ob absentiam titulatae do-
minæ medio Magdalenæ Hartin honestæ mulieris, ancillæ prætitu-
lati domini in domo ordinariæ residentiae suæ in libera regiaque civitate
Soproniensi situata repertæ suo modo exhibuerim. Quibus mediantibus
eadem domina Juliana Schandorffer pro 28-a et immediate subsequituris
aliis quoque juridicis diebus modo currentis mensis Augusti anni infra-
scripti in possessionem Gyüleviz huicce comitatui Soproniensi adjacen-
tem judicialiter citata habebatur. Ast post aliquam moram dicta ancilla
ex mandato filii prænominati domini Ferdinandi Pammer easdem cer-
tificatorias mihi restituere coacta fuit ac ideo per amplius acceptare
abnuens etiam ipso domino suo seniore per absolutum non permittente
easdem duplicis ordinis certificatorias ad manus meas recepi. Super
quam prævio modo per me peracta exhibitione has meas propria syn-
grapha et sigillo munitas extradedi litteras testimoniales. Datum Czenk,
die 9-a Augusti 1753.

Adamus Palásti inclyti comitatus Soproniensis juratus assessor
manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszó alatt Tomi 2-di nr.
6. jelzésű iratcsomóban.

Papiros, melynek vízjegye: FAR betűk. A vörös viaszba nyomott gyűrűspecét-
nek csak a töredéke van meg.

1753. augusztus 28. Gyülevisz. — Szeptember 22. Sopron. Pászthory József sopronmegyei főszolgabíró előtt egyfelől Hirschl Dávid zsidó, másfelől Petrich Egyed Godefrid neje és Pámer Nándor neje békés egyezséget kötnek olyformán, hogy a két asszony tartozásukat, 388 forint 6 dénárt, két részletben megfizetik, éspedig a f. évi szüret után 200 forintot, a jövő évi szüret után viszont a hátralévő részt a felszámítható 6°/₁₀ kamattal együtt.

Anno 1753. die 28. Augusti in possessione Gyülevisz inclyto comitatus Soproniensi ingremiata sub praesidio perillustris ac generosi domini Josephi Pászthory praelibati comitatus supremi judicis nobilium, cui generosus dominus Nicolaus Csay juratus assessor comitatus ejusdem adjunctus extitit.

Levata causa

Davidis Herschel celsissimi principatus Eszterhaziani protectionalis judaei, ut A. contra et adversus nobiles dominas Juliannam Theresiam, Egidii Godefridi Petrich, necnon Scharlottam ambas Schandorffer, Ferdinandi Pámmer generosorum dominorum conthorales, in quas utpote praesentis aquisitionis onus rite et legitime condescendisset. velut I. I.

Pro antelato A. legitimus procurator egregius Josephus Blasovszky cum nostris praemissis de jure praemittendis, consvetisque juris cautelis inhaerendo juri exhibet originalem actionem sub nro 1-ma,¹ testimoniales vero super exhibitione parium actionis et accessoriorum sub nro 2-do,² porro chartabiancales sub nro 3-tio³ et 4-o⁴ et cupit praevia solita proclamatione, ut in actione jus et judicium administrari et reservat generaliter agendi facultatem.

Pro praerecensitis praetensis partibus I. I. egregius Franciscus Czuppon sufficienti mandataria instructus legitimus procurator penes generales juris cautelas, beneficia item ac in omnem rei exigentiam extensas reservatas comparet ac una causae praesentis ulteriorem continuationem sub spe extrinserialiter quoque fiendae ne fors inter partes accomodationis in diem 22-dam et subsequentes proxime venturi mensis Septembris anni currentis 1753. in liberam ac regiam civitatem Soproniensem comitatus ejusdem nominis adjacentem ea lege extendi efflagitaret, ut termino in praenotato accomodatione negotii non succedente res et causa legalem cursum in merito non obstantibus publicis ne fors negotiis sortiri possit ac valeat, quem in casum generaliter reservaret.

¹ ez hiányzik, ² közöltük 62. sorszám alatt, ³ közöltük MZSO. XII. 569, sorszám alatt, ⁴ közöltük 34. sorszám alatt.

Pro A. intellecta praevia modofata partium I. . declaratione eandem acceptat ac modo praemisso causae praesentis continuationem differri non in pugnat, reservando nihilominus generaliter reservanda.

Deliberatum est.

Partibus lite agentibus modalitate praedecarata coalescentibus uberio rem causae praesentis revisionem, finalemque decisionem pro die supraspecificata et subsequis in liberam regiamque civitatem Soproniensem taliter rejici, ut termino et loco denotatis non exceptata per amplius certificatione ambae partes comparere, agendaque agere sint obstrictae.

Josephus Pászthory procedens supremus judex nobilium manu propria.

Nicolaus Csay adjunctus juratus assessor manu propria.

Elérkezvén a kitűzött idő, a peres felek ügyvédei 11 folio oldalon vitatkoztak egymással, melyek lekötését feleslegesnek tartjuk, végül is az alábbi egyezség jött létre:

Tandem partes A. et I. I., etquidem in persona judaei Davidis Hirschel, ut A., egregius Josephus Blázovszky, qua plenipotentarius ab una, altera vero partibus, etquidem dominae Juliannae natae Schandorffer, egregii domini Godefridi Petrich conthoralis in propria persona, ex parte vero alterius I. dominae quippe Charlottae Schandorffer, egregii domini Ferdinandi Pámmer conthoralis modomentionatus dominus et maritus, qua legitimus plenipotentarius, praevia legali onerum assumptione ad sequentem perpetuo duraturam pacis et concordiae stipulatis manibus devenerunt unionem, et quidem

1-mo pars A. executionem die hesterna ex fundo praememoratarum partium I. I. in territorio liberae ac regiae civitatis Rustensis situato, signanter autem quapiam vinea Pamgort vocata ad vires 388 fl. den. 6 medio domini jurati assessoris peractam cassat, mortificat et annihilat, e converso

2-do modo praevio specificatae partes I. I. semet firmiter obligant, quod peracta proxime imminenti vindemiatione, signanter autem post festum sanctorum Trium regum anni proxime venturi 200 Rhenenses florenos indubio persoluturae sint parti A., quod si

3-tio id ex quibuscunque tandem rationibus ex parte I. I. ommitteretur, eotum praespecificata vinea Pamgart in 20 fossoribus parti A. salva manebit, quam eciam partes I. I. in casu non solutionis pro speciali hypoteca assignant. Ita

4-to resultantes 188 fl. den. 6 ad secundam vindemiationem anno videlicet 1754. futuram indubie una cum legalibus accessoriis, utpote sex per 100 interesse persolvent et effective numerabunt saepenominatae parti A., quod si facere omitterent, eotum ex vinea praespecificata 10 fossorum libere possidendum habebit. Quam praevio modo initam transactionem stipulatis, ut praemissum est, manibus et propriis subscriptio-

nibus corroboraverunt et muniverunt. Actum Sopronii, die 10. mensis Octobris 1753.

Josephus Blazovszky manu propria, qua plenipotentarius.
Juliana Theresia Petritsch, gebohrne von Schandorff.
Georgius Ferdinandus Pamer nomine uxoris, qua
plenipotentarius manu propria.

Coram me Nicolao Csay, tamquam pro actu executionis exmisso jurato assessore manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 8. jelzésű iratcsomóban.

Idecsatoltan találjuk eredetiben a perköltség kimutatását, amelyet, mivel tanulságos, az alábbiakban közlünk:

Specificatio expensarum.

In 1-mo termino:

Dominorum judicum diurnum	fl. 9 den. —
---------------------------	--------------

Occasio procuratoris Sopronio ad terminum descendentis et redeuntis	fl. 3 den. 25
--	---------------

Intertentio procuratoris	fl. 1 den. 50
--------------------------	---------------

Exhibitio certificatarum binarum una cum occasione ad rationem domini jurati assessoris	fl. 2 den. —
--	--------------

In 2-do termino

Intertentio dominorum judicum et procuratoris	fl. 6 den. 40
---	---------------

Fatigium procuratoris in duobus terminis	fl. 16 den. —
--	---------------

Pro scribente	fl. 1 den. —
---------------	--------------

Pro hospio, in quo iudicium celebrabatur	fl. 1 den. 50
--	---------------

fl. 40 den. 65.

Expensae executionales.

Fatigium domini exequentis jurati assessoris	fl. 3 den. —
--	--------------

Pro occasione ejusdem	fl. 1 den. 50
-----------------------	---------------

Pro occasione partis A. et advocati	fl. 1 den. 50
-------------------------------------	---------------

Intertentio domini jurati assessoris, advocati et partis A.	fl. 5 den. —
--	--------------

Intertentio equorum et aurigae	fl. 1 den. 70
--------------------------------	---------------

Fatigium advocati	fl. 5 den. —
-------------------	--------------

Fatigium convocatorum et montis magistrorum	fl. 2 den. —
---	--------------

fl. 60 den. 35.

1753. szeptember 4. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság jelenti a. m. kir. helytartótanácsnak, hogy Löbel Ábrahám szentjánosi zsidó panasza Hledik éleskői számtiszt ellen alaptalan, mert kiderült, hogy e zsidó család és imposztor, ami pedig a vasmegyei zsidóknak azt a kérelmét illeti, hogy Baranya megyében szabadon kereskedhessenek, ezt a szabad kereskedést általában az egész országban meg kellene engedni a kiváltságolt helyek kivételével, minők Nagyszombat és a bányavárosok, végül néhány megyéből még hiányzik a zsidók összeírása, mihelyt ezeket megkapják, javaslatukat a türelmi adóra vonatkozólag azonnal meg fogják tenni.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Penes istic readnexum commissionaliter assumptum benignum rescriptum praecipit sua sacratissima majestas, ut intuitu querelarum per judaeum Abrahamum Löbel in Sancto Joanne antehac degentem contra officialem Czoborianum positarum eidem, stante querulosae expositionis veritate jus et justitia administretur ac querulans a damnis et quibusvis praejudiciis sibi nefors inirendis praeservetur.

Ad exigentiam ejuscemodi benigni rescripti commiserat quidem antelatum excelsum locumtenentiale consilium comitatui Posoniensi, ut judaeus ille stante ejusdem expositionis veritate indemnis reddatur, qualem interim comitatus ille in praedecarato merito submiserit relationem, eandem cum accessoria facti specie et suballegatis literis A., B. et C. signatis documentis readvolvit ordinata haec mixta commissio, ex quibus et signanter ex facti specie per dominii Eléskeő rationistam Hledik producta siquidem clare pateret, quod querulans judaeus mille florenorum et ultra debitor sit, interim sequestrata sua substantia in toto saltem ad 100 florenos ascenderet, quodve ille cum uxore sua clam ex carceribus aufugerit et suam sacratissimam majestatem sinistris querelis molestare praesumpserit, vicissim, ut praeallegata acta remonstrant, deceptor et impostor esset. Hinc existimaret obsequiosa haec mixta commissio, id ipsum altefatae suae majestati cum remissione sinistrae querulosae instantiae suae in omni humilitate repraesentandum esse.

Communitas judaeorum inclytum comitatum Castriferrei inhabitans querimoniam posuit in eo, quod in comitatu Baranyiensi a mercium suarum per pagos et oppida, etiam extra publicas nundinas hactenus practicata distractione motivo ex eo, quod gremialibus mercatoribus abunde provisos esset comitatus ille, arceantur. Cum autem recurrentes judaei praeter onera tum contributionalia, cum et dominalia, taxam quoque tollerantialem solvendam haberent, hinc supplices sunt, ut liber quaestus sibi quovis tempore, adeoque etiam extra nundinas admittatur. ne secus ejusmodi accumulatis oneribus ferendis impares reddantur.

Considerat haec mixta commissio, quod ad assequendum finem, qui in mox praedecarata praestandorum praestatione consistit, opportuna

media difficultanda non sint. Judaeus unice ex quaestu vivit, qui si eidem difficilis redditur, aut plane denegatur, ex necessitate consequenti praestandorum praestationis incapax fit. Opinatur itaque rementionata obsequiosa commissio mixta, suae sacratissimae majestati repraesentandum esse, ut judaeorum communitatibus indiscriminatim meritorium suarum liber quaestus, exceptis tamen locis privilegiatis, qualis Tyrnaviensi et aliae nonnullae civitates ex benigna regia dispositione exemptae, necnon et situs montanus esset, non difficultetur, sed similis quaestus judaeis utronee admittatur, ne secus in sibi incumbenti praestandorum praestatione succumbant et finaliter deficient.

Caeterum cum sua sacratissima majestas vigore benignae resolutionis de dato 22-dae Junii 1752. medio excelsae cancellariae Hungarico-aulicae ad excelsum isthoc locumtenentiale consilium datae et alterius ad excelsam aequae cameram hanc aulicam expediti rescripti de dato 5-ae Julii clementer praecipit, ut status et facultates judaeorum in hocce regno commorantium mediantibus assumendis conscriptionibus eruantur illo quippe fine, quo dimensurari possit, an non taxa tolerantialis elevari valeat? Similis status et conscriptiones interim ab omnibus comitatibus submissae non haberentur, ob id una fidelia suae sacratissimae majestati humillime repraesentandum censeretur, quod ubidum praeactae conscriptiones plenarie supervenerint, easdem quantocius assumptura et circa illas suam opinionem datura sit obsequiosa isthaec mixta commissio. Queis in reliquo omni obsequii studio et veneratione constanter persistimus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaeae taxae tolerantialis per suam sacratissimam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Rewa manu propria.

Georgius Fabiankovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkeli manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaeae per suam majestatem sacratissimam ordinatae intuitu querelarum per judaeum Abrahamum Löbel in Sancto Joanne degentem contra officalem Czoborianum positarum, item judaei in comitatu Castriferrei querimoniam posuerunt in eo, quod a mercium suarum extra publicas nundinas hactenus practica distractione per comitatum Baranyiensem arceantur, necnon circa conscriptiones judaeorum.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 297—8.

Ivrtű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszkkel, végül az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 4. Septembris 1753., eadem relata.*

A mellékletek hiányzanak.

1753. szeptember 4. A m. kir. helytartótanács jelenti a királynőnek, hogy Löbel Ábrahám zsidó panasza alaptalan, a vasmegyei zsidók kérelmére általában az egész országban meg kellene engedni a szabad kereskedésüket néhány kiváltságolt hely kivételével, végül a zsidók türelmi adójára vonatkozó javaslatukat még nem tehetik meg, mert még néhány megyéből hiányzik az összeírásuk.

Sacratissima etc.

Commissio in negotio taxae tolerantialis judaeorum ordinata qualiter querimoniam judaei Abrahami Löbel a majestate vestra sacratissima sub 20-a Novembris anni retroacti 1752. consilio huic regio locumtenentiali clementer communicatam ex accepta jam comitatus Posoniensis informatione sinistram fore demonstrat.

Ex incidenti vero gravaminis judaeorum in comitatu Castriferrei degentium de eo, quod ipsi in comitatu Baranyiensi a mercium suarum distractione extra publicas nundinas arceantur, positi, memoriatis judaeis indiscriminatum per regnum mercium suarum liberum quaestum, exceptis tamen locis privilegiatis, qualis Tyrnaviensis et aliae nonnullae civitates ex benigna majestatis vestrae dispositione exemptae, necnon et situs montanus sunt, ulterius admittendam opinetur.

Conscriptiones denique judaeorum, dum eae etiam a residuis adhuc aliquot comitatibus, qui sub hodierno ad celerem submissionem monentur, advenerint, illico assumendas declaret, hic demisse adjectae relationis et accessorium copiae plenius humillime perhibent.

Quas consilium hoc regium locumtenentiale conformi voto suo ad majestatem vestram sacratissimam humillime committando sese in reliquo altissimis etc. Datum ex consilio 4. Septembris 1753. celebrato.

Josephus Timon manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 299.

Fogalmazvány néhány törléssel és betoldással a szövegben.

1753. szeptember 17. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanácsnak Löbl Ábrahám zsidóra és a türelmi adóra vonatkozó jelentését tudomásul veszi, a vasmegyei zsidóknak Baranya megye elleni panasza tárgyában meg kell hallgatni a megyét is, amelyet azután javaslatukkal együtt terjesszenek fel.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavonique etc. regina, archudux Austriae etc.

Reverendissime, reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii fideles nobis dilecti! In judaicis demissam fidelitatum

vestrarum repraesentationem, signanter circa querimoniam Abrahami Löbl et gravamen judaeorum in comitatu Castriferrei degentium sub quarta labentis ad nos datam, una cum ei juncta commissionis in negotio taxae tolerantialis ordinatae opinione benigne percipientes, siquidem ex neutra earum appareat comitatum Baranyiensem adversus quem per dictos comitatus Castriferrei judaeos seu in genere seu particulari gravamen ponitur, auditum esse.

Hinc fidelitatibus vestris clementer hisce rescribendum esse duximus, quatenus audito eatenus praefato quoque comitatu et expensis per eum passu in praemisso adducendis seu pro seu contra rationibus, una cum his et depromendo desuper voto proprio nobis submittere noverint. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die decima septima mensis Septembris anno domni millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncsek manu propria.

Kívül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnifico item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Fasc. 1—6. folio 117—8.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét némi töredékével, a szöveg alatt alul a jobb sarokban: *K(oncsek)* feljegyzéssel, míg előlapon ez a megjegyzés olvasható: *praesentata 22. Septembris 1753., 24-a relata.*

67.

1753. október 1. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság a stomfai zsidók panaszát a rájuk kivetett magas türelmi adóval kapcsolatban indokoltnak találja és így az évi 800 ft-ot 346 ft 50 dénárral csökkenteni kellene esetleg olyan formán, hogy ezt a csökkentést a pozsonyváraljai zsidók fizessék meg. Baranya megye pedig arra nézve nyilatkozzék, hogy görög kereskedői magyar vagy török alattvalók-e?

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!

Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Judaei in dominio Stomffensi commorantes saepius jam recurrerunt et penes annexam instantiam suam iterato recurrunt supplices in eo facti, ut sibi ex ratione damnorum partim ex suborto anno adhuc 1750 incendio perpefforum, partim vero ob demortuos tempore ab aliquo habebreos, alios vicissim semet aliorum translocantes antehac ad taxam tolerantialem concurrentes, relaxata in sibi adrepartito annuorum 800 florenorum quanto applaudetur.

Haec querela et respective pro ferenda medela positum supplex petitum, quemadmodum priori antelatorum judaeorum sub. A. exhibitae instantiae advoluto attestato comprobaretur, hocque stante judaei illi merito in sibi adrepartito 800 florenorum quanto quoad 346 florenos 50 denarios sublevandi essent, ne secus plane in simili praestatione succumbant.

Hinc existimaret obsequiosa haec commissio mixta, ut defectus iste ex adductis motivis mediante repraesentatione ad suam sacratissimam majestatem vel remittendus vel vero ad subarcensium hujatum judaeorum communitatem qua longe magis opulentam in supplementum vel ideo transderivandus humillime suadeatur, siquidem clementer ratihabita primaeva taxae tolerantialis repartitio absque praescitu et annuentia altefatae suae majestatis alterari posse haud videatur.

Caeterum in specie readvoluta benigna resolutio regia innuit, ut circa querimoniam Abrahami Löbl et gravamen judaeorum in comitatu Castriferrei degentium comitatus Baranyensis adversus quem querimonia posita fuit, audiatur, hocque audito ulterior informatio submittatur. Quo in passu arbitratur obsequiosa commissio ista antelato comitatui rescribendum esse, ut informationem super eo exhibeat, an gremiales quaestores, ob quos querulantes antelati judaei ab exercitio sui quaestus extra publicas nundinas praepediuntur, quaestores Graeci nostrae vel Turcicae jurisdictionis sint? Cujusmodi obtenta informatione suae sacratissimae majestati ad benignum rescriptum suum dein in omni humilitate responderi posse existimaret antelata mixta commissio. In reliquo omni veneratione et debito obsequii studio permanemus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Reva manu propria.

Franciscus Török manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam sacratissimam majestatem ordinatae 1-mo circa instantiam judaeorum Stomphensium, 2-o circa querimoniam Abrahami Löbl et gravamen judaeorum in comitatu Castriferrei degentium adversus comitatum Baranyensem.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 7—10, folio 307—8.

Ivrétü papiros, melynek vízjegye: címerpaizs, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 1. Octobris 1753., eadem relata.*

A mellékletek hiányzanak.

1753. október 1. A m. kir. helytartótanács a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság javaslatát a királynőhöz irt jelentésükben a stomfai zsidók adója tekintetében a maga részéről is helyesli, Baranya megyét pedig felszólították annak közlésére, hogy görög kereskedői magyar vagy török alattvalók-e?

Sacratissima etc.

Judaei Stomphenses coram consilio hoc locumtenentiali regio iterato supplici suam praestandae iisdem adrepartitae taxae tolerantialis impotentiam exponentes pro ejusdem aliquali diminutione institerunt.

Super qua eorundem instantia commissio circa praenotatam taxam ordinata qualinam remedio supplicantibus svadeat, ex perdemissa adnexa ejusdem relatione voto quoque consilii hujus secundata majestas vestra caesareo-regia uberius celementer perspicere dignabitur.

Quam dum idem hocce consilium ulteriori majestatis vestrae benigno determinio substernit, una humillime informat, quod in obsequium benigni sub 22. ultimo evoluti mensis interventi mandati comitatus Baranyensis modalitate in praeadnexa commissionis relatione propo-
sita sub hodierno constitutus habeatur. Datum 1. Octobris 1753.

Herlain manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10, folio 303—4.
Fogalmazvány.

1753. október 1. A m. kir. helytartótanács felszólítja Baranya megyét, jelentse, hogy görög kereskedői magyar vagy török alattvalók-e?

Comitatui Baranyiensi.

Judaeis, comitatus Castriferrei incolis, coram consilio hoc locumtenentiali regio querulantibus de eo, quod extra publicas nundinas ob ingremiatos comitatui huic quaestores ab exercitio quaestus in comitatu hoc praependantur, idem hocce consilium praetitulatis dominationibus hisce intimandum duxit, ut super praededucta querimonia, signanter vero super eo, an ingremiati quaestores Graeci Turcicae jurisdictionis sint, suam informationem consilio huic locumtenentiali regio quantocyus submittere noverint. Datum 1. Octobris 1753.

Herlain manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6, folio 119.
Fogalmazvány két betoldással a szövegben.

1753. október 10. Sopron. Csay Miklós sopronmegyei esküdt Pászthory József főszolgabíró ítélete alapján Hirschl Dávid nagymartoni zsidó jávára Petrich Egyed Godofréd nejét, Schandorfer Julianna Teréziát és Pammer Nándor nejét, Schandorfer Sarlottát végrehajtja, kiknek Ruszton Baumgart dűlőben fekvő 10 kapás nagyságú szőljét 388 forint 6 dénár értékben a zsidó birtokába adja.

Infrascriptus praesentium per vigorem recognosco et attestor, quod posteaquam ego in causa illa, quae per Davidem Hersl celsissimi principatus Eszterhaziani protectionalem judaeum contra nobiles dominas Juliannam Theresiam, Egidii Godefridi Petrich, necnon Scharlottam ambas Schandorfer, Ferdinandi Pammer generosorum dominorum conthorales intuitu duplicis ordinis chartabioncalium summam insimul 279 florenorum pure in capitale in se continentium coram perillustri ac generoso domino Josepho Paszthory eotum hujus incltyi comitatus Soproniensis supremo iudice nobilium mota et suscitata ac etiam in termino diei 22-da mensis Septembris in libera regiaque civitate Soproniensi finaliter terminata, partesque praementionatae I. I. in ejusdem summa et legalium accessoriorum persolutione convictae et aggravatae fuere in executione exequendorum judicialiter exmissus fuissem, partibusque compromittentibus die 9-a mensis Octobris in liberam ac regiam civitatem Rust pro peragenda executione exivissem, ibidem assumptis convocatis domino Joanne Lairer jurato notario civitatis Rustensis, Mathia Holczman, Francisco Paur et Elia Kochperger promontiorum magistris in promontorio ejusdem civitatis Rustensis diverticulo Pamgarth certam liberam vineam partium I. I. decem fossorum quoad fundum, quoad fructus pendentes autem viginti fossorum facta prius aestimatione in vicinitate Matthiae Praisch situatam ad vires summae insimul 388 florenos et denarios sex constituentis executus sum, partique A. eo, quo per partes I. I. possidebatur, jure utendam, fruendam et possidendam tradidi et assignavi. Super quibus praesentes extradedi literas executionales testimoniales. Signatum Sopronii, 10-a Octobris 1753.

Nicolaus Csay incltyi comitatus Soproniensis juratus assessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszó alatt Tomi 2-di nr. 6. jelzésű iratcsomóban.

Papiros, melynek vízjegye: IGS betűk.

1753. október 16. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartótanács-hoz küldött leiratában annak ellene van, hogy a stompai zsidók türelmi adójának csökkentését a pozsonyváraljai zsidók viseljék, ellenben a most folyamatban levő kivetésénél legyenek erre tekintettel és igazságosan osszák széjjel, viszont Burszentpéterről és Burszentmiklósról a holicsi és a sasvári uradalomba elköltözött zsidók a rájuk kivetett türelmi adót ott fizessék meg, ahol tartózkodnak és ez az összeg irassék le a stompaiak adójából.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniaeque etc. regina, archidux Austriae.

Reverendissime, reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii fideles nobis dilecti! Percepta demissa fidelitatum vestrarum repraesentatione circa humillimam judaeorum Stomphensium pro sui quoad taxam tolerantialem alleviatione supplicantium instantiam sub prima delabentis mensis Octobris ad nos data, eique juncta commissionis circa eandem taxam ordinatae opinione, clementer hisce iisdem rescribendum esse duximus, id quidem admitti non posse, ut ex generali taxae tolerantialis quanto quidpiam decedat aut ut obtingens judaeorum in possessionibus Burszentpéter et Burszentmiklos comitatus Poseniensi ingremiatis degentium, quod hactenus in gremium communitatis supplicantium praestitum fuisse, jam vero praeattactis possessionibus ad dominia Holics et Sassin applicatis ad communitatem judaeorum in comitatu Nitriensi degentium praestari refertur, penes praeattactam supplicantium communitatem cum manifesto aggravio remaneat, quin imo justum et aequum esse, ut praeattactum obtingens eosdem avulsos judaeos sequatur et his, a quibus avulsi sunt, decedat. Sed et id aequitati haud cohaeret, ut quotta memoratae taxae tolerantialis, in qua supplicantes pro justo et aequo alleviandi censebuntur, praecise ad judaeos subarcenses Posenienses transderivetur, verum eo connitendum esse, ut habitis jam, uti non diffidimus, de statu et facultatibus judaeorum circumstantialibus informationibus, necessariisque conscriptionibus, quarum benignum mandatum nostrum sub vigesima secunda mensis Junii anni praeteriti ad easdem fidelitates vestras datum meminit, visisque his et auditis eatenus audiendis peraequatio inter memoratos judaeos instituat ac ita quidem, ut non solum vicini subarcenses, verum alii etiam judaei pro justo et aequo ad ferendum quoad memoratam taxam deficientibus supplicantibus in certa quotta subsidium obligentur, una etiam efficaciter disponatur, quatenus restantiae ex memorata taxa pro praeterito quidem quo celerius incassentur, in futurum vero omnimode praecaveantur. Demum quoad memoratos in possessionibus Burszentpéter et Burszentmiklos degentes judaeos curandum, ut obtingens eorum facta modo praevio ad alium districtum translatione eosdem sequatur et in consequenti priori communitati, ad quam antea contribuebant, decedat.

Noverint proinde fidelitates vestrae praemissorum effectum sedulo curare et de subsequo nos quoque circumstantialiter informare. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die decima sexta mensis Octobris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncsek manu propria.

Kívül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnifico item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 305—6.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, a szöveg alatt legalul a jobb sarokban: *K(oncsek)*, végül előlapon: *praesentata 20. Octobris 1753., 22-a relata feljegyzésekkel.*

72.

1753. október 29. Pécs. Baranya megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a megyében csupán 7 görög kereskedő török alattvaló, akik a portával kötött szerződés értelmében kereskednek, a többiek és ezek vannak számosabban, magyar alattvalók, akik adóznak, a földesuraiknak is fizetnek és e kötelezettségeiknek csak addig tudnak eleget tenni, amíg a zsidókkal nem kell versenyezniök, de egyébiránt is a megye miként eddig, úgy a jövőben sem kívánja a zsidókat megtűrni.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini nobis gratisissimi colendissimi!

In merito querimonae per judaeos comitatus Castriferrei incolas in eo, quod extra tempus publicarum nundinarum ob ingremiatos comitatui huic quaestores ab exercitio quaestus isthic praepediantur, recentius posita pro ea, quae contextu gratiosi sub 1-ma desinentis mensis Octobris ad nos expediti intimati submitti jubetur informatione, humillime rescribendum habuimus, quaestionatos Graecos mercatores, qui in gremio comitatus hujus interimalem dumtaxat mansionem habent, pro stabili vero Turciae subessent jurisdictioni, nonnisi septem reperiri nominatenus: Dimo Popovics in oppido Mohács, Gyurágy Czinczár in Lucs, Szára Dimin in Kiszfalud, Gyurágy Nikolics in Herczegh- Szöllősi, Mihajla Graborár in Vörösmarth, Vreto Nikola in Beremen, denique Gyurágy in Mindszent sic dictis possessionibus commorantes. Jam autem etiam dum tales ad praescriptum tractatus com(m)erciorum cum porta Ottoma-

nica conclusi in quaestu regulassemus, una cum mercium qualitate conscriptos et excelso regio locumtenentia cinsilio sub 18-a Aprilis anni currentis aequae in specifico submissos, reliquos vero omnes, etquidem numerosiores, quam forte necessitas harum partium aut congrua eorum subsistentia exigeret, fideles esse suae majestatis sacratissimae subditos, in comitatu hocce sparsim per oppida et alia loca oportuniora constanter subsistentes atque tam publica cum sensibili contribuentium nostrorum sublevamine, quam dominalia onera ferentes, quos sine dubio cum derogamine fundi publici ad supportanda ejusmodi onera inhabiles reddi oportebit, si memoratis judaeis talismodi illimitatus quaestus ex aliis etiam momentosis rationibus et motivis abhinc excelso regio locumtenentia consilio crebrius jam demisse repraesentatis non solum popularibus mercatoribus nostris praeter tempus publicarum nundinarum aequae ad loca mansionum restrictis damnosus et praejudiciosus, verum his in partibus publicae etiam quieti et securitati perniciosus, ideoque hactenus semper vetitus pro futuro liber admitti deberet. Dum proinde nos ab hujusmodi obligatione posthuc etiam immunes fore plene confideremus, eo, quo par est, cum respectu et veneratione persistimus. Sub generali congregatione nostra anno 1753. die 29-a mensis Octobris in episcopali civitate Quinqueecclesiensi celebrata.

Excelsi regii locumtenentialis consilii humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi:

universitas comitatus de Baranya.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 120—1.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: liljom, míg a másik oldalon egybefűzve: L. C. betűkkel, a címzés alatt: *praesentata 10. Novembris 1753.*, míg előlapon: *12-a Novembris 1753. relata* feljegyzésekkel.

73.

1753. november 8. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy őfelségének azt a parancsát, hogy a stomfai zsidók türelmi adójának csökkentése az új kivetésnél vétessék figyelembe, végre fogja hajtani, egyben javasolja, hogy az óbudai zsidóknak az a panasza, hogy újabban egyáltalán nem mehetnek be Székesfehérvárba, orvosoltassék, Zala megye pedig szólítassék fel, hogy a hamuzsir égetése után kivetett új adótól álljon el, végül Verőce megyének az a közbelépése, hogy az eszéki zsidók még egy ideig maradhassanak, hogy vállalt szerződéseiknek eleget tehessenek, pártolólág terjesztessék fel őfelségéhez.

Excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Circa readnexum benignum rescriptum observat mixta commissio in negotio taxae tolerantialis judaicae ordinata suae sacratissimae ma-

jestatis intentionem ac voluntatem eo non tendere, ut ob enervatum judaeorum Stomffensium statum in annuis 20 mille florenis stabilita taxa tolerantialis immutetur, sed neque approbari, ut illi 346 floreni 30 crucigeri, qui judaeorum Stomffensium communitati propter perpessa incendiorum damna et subsecutas nonnullorum judaeorum emigrationes quod sibi in annuis 800 florenis adrepartitam summam commissionaliter vel relaxandi vel ad subarcensium hujatum judaeorum coetum, qua longe magis opulentum in supplementum transderivandi suadebantur, ex integro judaeorum communitati Poseniensi adrepartiantur, vicissim in eo adlaboretur, ut discussis judaeorum conscriptionibus, eorundemque compertis facultatibus aequalitas, in subsidium deficientium judaeorum Stomffensium assumenda et non solum in subarcenses, verum etiam in alios judaeos subdividenda observetur. Cujusmodi benigna ordinatio opinione mixtae hujus commissionis tunc demum adimpleri poterit, ubidum submitti dispositae judaeorum conscriptiones cum eorum facultatibus et utilitatibus ex quaestus exercitio sibi cedentibus in concreto commissionaliter assumptae et discussae fuerint, quo subsecuto omnino reflectet mixta haec commissio, ut ad exigentiam praeallegati benigni rescripti communitas judaeorum Stomffensium pro parte in sibi adrepartito tolerantiali quanto sublevetur et id, quod praevis ex motivis in futurum praestare minus potest, in alias judaeorum communitates subrepartiatur.

Judaei Vetero-Budenses sub A. ponunt querimoniam in eo, quod per civitatem Albaregalensem ab ingressu ejusdem liberae regiaeque civitatis nunc plane arceantur, adeoque praeter ammissionem quaestus, sua quoque debita activa penes civitatis illius cives et quaestores haerentia difficulter acquirere valeant. Licet quidem rementionata civitas Albaregalensis virtute suae sub 24-tae May 1753. ad isthoc excelsum locumtenentiale consilium datae repraesentationis fundamento privilegiorum suorum judaeos admittere vel non admittere possit, in eo tamen accessus et introitus ad civitatem eandem difficultandus non censeretur, in quantum judaei sua activa debita incassare vel in civitatem illam citra permansionem aut domicilii fixationem intrare intenderent ac ob id existimaret mixta haec commissio, repetitae civitati Albaregalensi denuo committendum esse, ut simile obstaculum, qua allegato privilegio suo, uti videretur, neutiquam praejudiosum aut derogatorium pro aequo et justo tollat, ne secus recurrentes judaei sibi ademptis acquirendi modis cum reliquis praestandorum praestationibus etiam in dependenda tolerantiali taxa succumbant.

Sub B. clavellatorum cinerum arendatores judaei querulose exponunt, sibi per comitatum Szaladiensem a singulo cacabo unum aureum dependendum noviter impositum esse, hanc novam impositionem tollendam supplicantes.

Mixta commissio ista in reflexionem sumit, quod judaei in hocce regno commorantes propter quaestum aliunde omnia onera, contributivonalia utpote, terrestrealia item et taxae tolerantialis ferre teneantur. Cum itaque cinerum clavellatorum procreatio et ulterior negotiatio aliunde tricesimali exactioni subjecta, adeoque summo aerario proficua,

in adminiculum quaesturantium judaeorum considerata veniat, existimaret obsequiosa commissio mixta antelatum comitatum Szaladiensem super simili nova, quo videlicet ex motiva disposita impositione vel ex eo etiam audiendum esse, siquidem in favorem commercii clavellatorum cinerum quaestus magis promovendus, quam per novas impositones difficilis reddendus foret.

Tandem sub C. interponit se comitatus Verőczyensis pro judaeis in Eszekiensi suburbio ac comitatu in illo commorantibus vigore benignae resolutionis commissioni isti mixtae quidem incognitae, inde emigrare debentibus.

Quo in merito considerat ordinata mixta commissio, quod judaei occasione reincorporationis Sclavoniae, prout comperti, ita hactenus tolerati extiterint.

Et quemadmodum illi non minus clavellatorum cinerum commercium in favorem publici assumpsissent ac contractus etiam partim cum episcopo Bosnensi, qua bonorum Diakovariensium pro tempore domino terrestri, quam et aliis subditis inivissent ac hujus intuitu in casum suorum subsecuturae eliminationis in compluribus florenorum millibus damnificarentur, vicissim suos bonae fidei creditores ac istos adeo subditos ob praestitos labores et impensas operas ultra 2000 florenos ad praetendendum habentes damnificare necessitarentur, ex eo existimaretur aequum et justum fore, ut judaeis illis, si per absolutum tollerari nolent, saltem usque expletionem contractuum et donec sua debita activa incassaverint ac respective passiva depuraverint, in comitatu Verőczyensi praehabita mansio in salvo relinquatur, id ipsumque suae sacratissimae majestati repraesentetur. Caeteroquin autem in praedecarato passu etiam cameralis administrator Eszekiensis, dominus Passardi, pro uberiori danda informatione medio excelsae camerae aulicae audiatur. Quibus omni honori studio permanemus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem sacratissimam ordinati commissarii:

Georgius Fabiánkovich manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium locumtenentiale consilium Hungaricum, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 309—312.

Két ívrétű papiros, melynek előlapján ez a feljegyzés olvasható: *praesentata* 8. Novembris 1753., *eadem relata*.

A mellékletek hiányzanak.

1753. november 8. A m. kir. helytartótanács a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság javaslatait a királynőhöz felterjesztve jelenti, hogy a stomfai zsidók türelmi adója egy részének szétoztása még nem volt lehetséges, mert Máramaros megye összeírása hiányzik, az óbudai zsidók és a zalamegyei zsidók panasza tárgyában Székesfehérvár városánál, illetve Zala megyénél már intézkedtek, viszont hogy Verőce megyében a zsidók még egy ideig maradhassanak, ezt a kívánságot a közérdek szempontjából támogatja.

Sacratissima etc.

Humillime adnexa relatio commissionis in negotio taxae tolerantialis judaeorum ordinatae pluribus complectitur, primo quod occasione universalis 20 mille fl. tolerantialis taxae repartitionis ex submittendis conscriptionibus elaborandae summam 346 fl. alias judaeis Stomphensibus adrepartitam in caeteras judiacas communitates subdividere intenta erit.

Secundo svadet, ut ineffectuata hactenus consilii hujus dispositio circa accessum judaeis ad liberam regiamque civitatem Albaregalensem intra mansionem aut domicilii fixationem admittendum apud magistratum civicum urgeatur.

Tertio ut Szaladiensis comitatus circa taxam unius aurei a singulo cacabo clavellatorum cinerum recenti statuto impositam audiatur ac demum

Quarto ut majestati vestrae caesareo-regiae ex rationibus et motivis per eandem commissionem deductis humillime svadeatur, ut judaeis in Verőczeni comitatu sin minus stabilis, saltem eo usque ulterior mansio admittatur, donec contractus ratione clavellatorum cinerum cum episcopo Bosnensi et subd^{is} initus terminabitur, iidemque debita sua activa incassare et passiva depurare valeant.

Cujus praeadnexae relationis membrum primum quod attinet, siquidem comitatus Maramorossiensis informatio circa judaeos in ipsius gremio commorantes adhuc desideraretur, idem vero comitatus ad accelerandam eandem recens denuo monitus haberetur, huic pro casu submittendae restantis informationis eo reflectet consilium istud locumtenentiale regium, ut puncto huic per commissionem satisfiat.

Ad secundum quemadmodum erga quereimonias per communitates judaicas ad consilium hoc locumtenentiale regium in eo delatas, quod Albaregalensem civitatem subintrare per magistratum loci prohibeantur, taliterque in incassandis debitis et per consequens supportandis oneribus impediuntur, idem hocce consilium audito praevis civico magistratu, suamque inhibitionem in praetenso privilegio indebite fundante eidem commisit, ut accessum ad civitatem citra mansionem attamen, adeoque salvo praetenso privilegio, quod ad domicilii fixationem et permansionem exterarum videatur, judaeis admittat, ita ad ulteriorem dispositionis hujus effectum eundem magistratum conformiter depromptae

per commissionem opinioni reflectendum existimaret consilium istud locumtenentiale regium.

Non secus ad tertium, comitatum Szaladiensem super nova imposita hoc puncto deducta constituit, ac demum

Ad quartum expensis rationibus et motivis in praeacclusa commissionis relatione adductis signanter vero, quod judaei in comitatu Verőczensi degentes complura florenorum millia ad rationem initi contractus bona fide jam expenderint, quodae (*sic!*) contractus hic non modo judaeis ad praestandam tollerantiae taxam utilis, sed et subditis, quibus numerosae vecturae et manuales labores parato aere solvuntur, proficiuus esse videatur, demissae ejusdem commissionis opinioni hoc puncto depromptae consilium istud locumtenentiale regium humillime accedit et semet etc. Datum 8. Novembris 1753.

Herlain manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folia 313—4.

Fogalmazvány sok törléssel, javítással és betoldással a szövegben.

75.

1753. november 29. Bécs. Mária Terézia királynő értesíti Szerém, Verőce és Pozsega megyéket, hogy korábbi intézkedését módosítva a zsidók ott tartózkodását két évig még engedélyezi az érdekükben felhozott indokokra való tekintettel, de e türelmi idő elteltével távozniok kell.

Maria Theresia etc.

Reverendi, honorabiles etc. Probe equidem memineritis, qualiter mediante benigno rescripto nostro sub 8-a praeteriti mensis Martii expedito clementer disposuerimus, vobisque serio commiserimus, ne judaei quoad figendum in gremio vestri domicilium seu per statum militarem seu vero in bonis nostris cameralibus seu demum per alios in gremio vestri bona quaequam possidentes ullo prorsus sub titulo recipiantur, hactenus vero ibidem nefors commorantes illico amandentur. Demisso interim nomine et pro parte istiusmodi judaeorum ad majestatem nostram facto supplici recursu, expositaque per eosdem adeo notabili, quam diversis per eosdem quoad conficiendos signanter cineres clavelatos initis, stipulatisque contractibus ac sumptibus exhinc jam ab illis eatenus impensis per ordinatam sui amandationem experiri deberent, damnificatione benigne annuimus, quo praefati judaei per biennium adhuc in gremio vestri permanere possint, praescripto porro biennii termino elapso, quemadmodum praeallegatam primaevam benignam resolutionem nostram effectui omnino mancipari volumus, ita domini terrestres in gremio vestri degentes sibi de aliis arendatoribus tum quoad cinerum clavelatorum confectionem, cum vero reliquam rem suam oeconomicam in locum praedenotatorum judaeorum, quorum nimirum opera hactenus usi fuerunt, providere noverint. Gratia in reliquo nostra caesareo-regia vobis benigne propensae manemus. Datum in civitate nostra Vienna

Austriae, die 29-a mensis Novembris anno domini 1753.
Comitatibus Veröczeni, Posegano, Syrmienti.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 315.
Egykorú egyszerű másolat.

76.

1753. november 29. Bécs. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartó-tanács tudomására hozza, hogy javaslatukra a másolatban csatolt parancsot intézte Szerém, Verőce és Pozsega megyékhez, amelyben a zsidóknak e megyékben maradását két évre megengedte.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix. Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. regina, archidux Austriae etc.

Reverendissime, reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii, fideles nobis dilecti! Quidnam circa admittendam judaeis in tribus incorporatis Sclavoniae et Syrmii comitatibus actu degentibus et in societate quoad confectionem cinerum clavelatorum ibidem constitutis, certisque eatenus contractibus stipulatis diversis ibidem terrestribus dominis obligatis existentibus per biennium adhuc permansionem clementer resolverimus, ex adnexa benigni rescripti nostri ad antelatos tres comitatus expediti copia uberius percepturae sunt fidelitates vestrae.

Quam benignam resolutionem nostram iisdem quoque ad demissam caetera inter hoc ipso in substrato sub 15-ta elabentis hujus mensis isthuc submissam repraesentationem clementer hisce significantes in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima nona mensis Novembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio.

Maria Theresia manu propria.

comes Ladislaus a Kollonitz manu propria.
Bernardus Koncsek manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnifico item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici, fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 316—7.

Ivrtű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás cínerpaizs, míg a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával és előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 5. Decembris 1753., 6-a relata.*

1754. május 1. előtt. Závodszy János nyitrai megyei alszolgabíró a meg-
ejtett vizsgálata alapján a megyének jelenti, hogy Mózes János zsidó, a
püspöki sörfőzde bérlője, csupán karácsony, húsvét és pünkösd napján
tartott munkaszünetet, egyéb ünnep- és vasárnapokon dolgoztatott és
sörét átszállította a Nyitra folyón túl egy mér földnyire fekvő és haszon-
bérbe bírt kocsmájába, úgyszintén Ábrahám, Dávid és Farkas nevű zsi-
dók is áruikkal átmentek a Nyitra hídján, de éjjelre mindig visszatértek a
városba.

Infrascriptus incltyi comitatus Nittriensis visejudex nobilium prae-
sentibus notum facio, quod postquam erga excelsi consilii locumtenen-
tialis regii de judaeorum Nittriensium diebus festis practicari solita cer-
visiae coctura, eorundemque ad loca transfluvium Nittra sita egressu
interventum gratiosum intimatum intuitu praemissorum investigationis
factae praefati incltyi comitatus gratiosae determinationis virtute ex-
missus ad superiorem civitatem Nittriensem venissem accitis in prae-
sentiam mei circumspectis Stephano Ribar et Joanne Coment, hoc
quidem suae excellentiae episcopalis teloniatore, illo vero titolatae suae
excellenciae braxatorium subarcense arendatis hebraei braxatore ab
hoc de mandato sui principalis Joannis Moyses nominati, dicti braxatorii
arendatoris braxas omnio exceptis Nativitatis domini, Paschae et Pente-
costes dominicis diebus omnibus caeteris festis fieri solere, ab altero vero
eundem arendatorem Joannem ad loca ultra fluvium Nittra circiter uno
miliari sita pro exarendata in popinas ejusdem distantiae pagonum cer-
visia partim in parata incassandae pecuniae suae, partim in naturalibus
instituendae complanationis causa exire, Abrahamum pariter cum Da-
vide et Volphgango pontes Nittrienses cum mercibus dorso portari solitis
transgredi, hos tamen omnes pro nocte Nittriam redire consvevisse
acceperim. Super cujusmodi investigatione humillimam facio incltyo
comitatui relationem.

Joannes Zavodszky praefati incltyi comitatus Nittriensis vicejudex
nobilium manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 119—120.

Ez a keltezés nélküli egyszerű másolat csatolva van Nyitra megye közönségének
a m. kir. helytartótanácsához 1754. máj. 1-én írt jelentéséhez.

1754. május 1. Nyitra. Nyitra megye közönsége szolgabírájának a püs-
pöki sörfőző és néhány más zsidó tiltott üzelveire vonatkozó jelentését a
m. kir. helytartótanácsnak megküldi.

Excelsum regio locumtenentiale consilium!

Domini domini colendissimi, gratiosissimi!

Gratioso excelsi regio locumtenentialis consilii die 24-ta mensis
Septembris anno praeterito 1753. benigno suae majestatis sacratissimae

caesareo-regiae jussu intuitu judaeorum in civitate Nittriensi degentium et rem etiam braxatoriam arendantium super eo, quod videlicet istiusmodi hebraei cum praevaricatione divinarum et humanarum legum, benignarumque dispositionum caesareo-regiarum in grave populi scandalum cerevisiam braxare, aliosve publicos labores omnibus fere festis decretalibus exercere praesummant ac insuper contra tenores benigni mandati caesareo-regii versus civitates regio montanas etiam trans fluvium Nittra pro limite constitutum ad distantiam nonnunquam trium ab iisdem montanis millitarium temerarie divagari attentent, emanato intimato perquam demisse percepto, hujus intuitu pro accurata investigatione judicem nobilium e gremio nostri exmisimus, qui quidnam eatenus comperirit, fidelem ejusdem relationem informationis loco in genuinis paribus excelso regio locumtenentiali consilio in acclusis humillime submittimus et pari humilitate favoribus et gratiae devoti perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die prima mensis Maji anno millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto in arce Nittriensi continuative celebrata.

Excelsi regio locumtenentialis consilii obligatissimi et humillimi servi:

N. N. universitas comitatus Nittriensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 121—2.

Ivrtű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: liliom, míg a másik oldalon: P. P. E. betűkkel, az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 15. May 1754., 16-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

79.

1754. szeptember 2. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság Sopron megyének a megyebeli zsidók terhes adózása miatti felterjesztése ügyében azt javasolja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy ebben a kérdésben öfelségéhez kellene fordulni, míg a nyitrai zsidók tiltott üzelmei miatt a megye saját hatáskörében járjon el, végül ahogyan öfelsége a tűzvész által sújtott Szentgyörgy városának adóengedményt adott, ezt a kedvezményt az ott élő zsidókra is ki kellene terjeszteni.

Excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium!

Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Comitatus Soproniensis ad perceptum ejusdem excelsi consilii locumtenentialis intimatum penes istic in specie cum accessorio extractu annexam informationem refert, judaeos comitatu in illo degentes per novam dicationem omnino et multum aggravatos esse. Solverunt etenim virtute praecitati extractus antehac Christianis communitatibus titulo contributionis 508 florenos, obtingerent autem iisdem secundum novam dicationem 2657 floreni 89 denarii dependendi, ita ut stante hac ultra triplum majori dicatione auctio taxae tolerantialis judaicae, prout

illa vigore benignae resolutionis regiae intenditur, sperari vix possit, quod ipsum itaque suae sacratissimae majestati suo modo humillime repraesentandum censeretur.

Ex comitatus Nitriensis cum accessoria per judicem nobilium peracta investigatione advoluto responso omnino liquet, quod arendator braxatorii episcopalis subarcensis hebraeus Joannes Moyses cerevisiam exceptis dumtaxat Nativitatis domini, Paschatis et Pentecostes dominicis diebus omnibus caeteris festis braxari curet, quodque judaeus Abraham pariter cum Davide et Wolfgango fluvium Nittra, alias pro limite constitutum, cum mercibus dorso portari solitis transgredi, sed tamen nocte Nittriam redire assoleat. Qui excessus et scandala siquidem auctoritate magistratuali corrigi et tolli posse dignoscerentur, ideo obsequiosa haec mixta commissio opinaretur, quatenus comitatui Nittriensi fine tollendorum similium excessuum et scandalorum opportuna committerentur.

Circa judaeorum in Sancto Georgio habitantium ex nupero suborto incendio nimium quantum damnificatorum ac ex eo relaxationem sibi in annuis 70 florenis adrepartitae taxae tolerantialis supplicantium isthic in specie adnexam instantiam existimaret antelata mixta commissio, ut iisdem recurrentibus in libera regiaeque civitate Sancto Georgiensi commorantibus ac penes supplici libelli fidedignum accessorium ordinarii judicis nobilium attestatum ex fatali incendio illo in rebus et effectibus suis majori ex parte damnificatis judaeis pro hac vice condonatio praespecificatae 70 florenum adrepartitae taxae tolerantialis ab altissimo loco exoperanda suadetur eo etiam accendente motivo, siquidem sua sacratissima majestas civitatem illam ex benignissima perpassi damni reflexione quoad contributionale onus pariter sublevandam clementer resolvere dignata fuisset. In reliquo omni veneratione et debito obsequii studio permanemus.

Ejusdem excelsi regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem sacratissimam ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Reva manu propria.

Ladislaus Barinyay manu propria (ceruzával!)

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 7—10. folio 321—2.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye nem vehető ki, az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 2. Septembris 1754., eadem relata.*

A mellékletek hiányzanak.

1754. szeptember 2. A m. kir. helytartótanács a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság javaslatait felterjesztvén Mária Terézia királynőnek úgy a sopronmegyei, mint a szentgyörgyi zsidók ügyében öfelsége döntését kéri, a nyitrai zsidók tiltott üzelvei miatt pedig a megyének megfelelő parancsot küldtek.

Sacratissima etc.

Mixta commissio in negotio taxae tolerantialis judaicae ordinata in perdemisse adnexa relatione sua tria assumit, primum quod stante dicatione judaeorum in comitatu Soproniensi degentium 2657 florenos 89 denarios, adeoque triplo plus, quam antea per eos depensum fuerat, constituyente, austio taxae tolerantialis sperari vix possit. Secundo ut comitatui Nitriensi committeretur, quatenus pro munere suo magistratuali diversos excessus judaeorum in praeacclusa relatione deductos corrigeret. Tertio, ut judaeorum in civitate Sancto Georgiensi habitantium ex nupero suborto incendio nimium quantum damnificatorum ac ob id relaxationem in annis 70 florenis adrepartitae taxae tolerantialis supplicantium instantia majestatis vestrae clementiae substerneretur.

Cujus relationis primum membrum quod attinet, siquidem comitatus Soproniensis medio litterarum suarum in hodierno consessu relatarum et isthic humillime acclusarum urgeret, ut mediante executione, quam tantisper consilium hoc locumtenentiale isti jussit, impositum quantum ab iisdem judaeis exigere possit. Hinc ulteriori benigno majestatis vestrae determinio praeattactam commissionis reflexionem substernendo in submissione praestolatur consilium hoc, an praespecificata dicationis summa mediante executione a dictis judaeis exigere debeat?

Quod porro excessus judaeorum in comitatu Nitriensi degentium membro 2-o relationis deductos concernit, quamadmodum eatenus comitatui Nitriensi consilium istud locumtenentiale regium oportuna sub hodierno intimavit, ita demissam Sancto Georgiensium judaeorum instantiam pro relaxatione tolerantialis taxae exhibitam majestatis vestrae clementiae consilium istud locumtenentiale regium substernit ac semet gratiis etc. Datum die 2-a Septembris 1754.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10, folio 323—4.

Fogalmazvány néhány törléssel és betoldással a szövegben.

1754. szeptember 2. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Nyitra megyének, hogy a nyitrai zsidók tiltott üzelvei megakadályozására megfelelő intézkedést tegyen.

Comitatui Nitriensi.

Siquidem ex responso praetitulatarum dominationum vestrarum sub 1-ma mensis Maji isthicce exarato omnio pateret, quod arendator braxatorii episcopalis subarcensis haebreus Joannes Moyses cerevisiam exceptis dumtaxat Nativitatis domini, Pascatis et Pentecostes dominicis diebus omnibus caeteris festis braxari curet, quodque judaeus Abraham pariter cum Davide et Volffgango fluvium Nittra, alias pro limite constitutum cum mercibus dorso portari solitis transgredi, sed tamen nocte Nittriam redire assoleat. Hi porro et similes excessus ac scandala auctoritate magistratuali corrigi et tolli deberent. Hinc praetitulatis dominationibus vestris intimandum duxit consilium istud locumtenentiale regium, quatenus oportuna disponere noverint, ut similes excessus et scandala sufferantur. Datum die 2-a Septembris 1754.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 123.
Fogalmazvány papiroson.

1754. szeptember 6. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy Abaúj megyétől még mindig nem kapták meg a zsidók összeírását. Mihelyt ezt kézhez veszik, javaslatukat a zsidók türelmi adójára vonatkozólag azonnal megteszik.

Excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

In negotio taxae tolerantialis judaicae clementer ordinata commissio mixta semet reflectendo ad benignam adhuc anno 1752. ad excelsum isthoc consilium locumtenentiale expeditam relationem, pro debito suo cupivisset quidem conformitate praecitatae benignae resolutioni normam elaborare, qualiter expirante ejusmodi taxae tolerantialis judaicae in 20 mille florenis emensae termino taxa illa vel elevari vel ad minus habita ad judaicarum communitatum majores vel minores facultates propositione regulari posset.

Quia nihilominus ad meritum isthoc praerequisitae informationes a comitatu Abauivariensi jam etiam sub regio monito in praesens submissae non haberentur, ideo mixta haec commissio quamprimum illae advenerint, similem laborem omnino assumptura et prosecutura est. Quod ipsum suae sacratissimae majestati interimaliter repraesentandum esse censeret obsequiosa haec mixta commissio. In reliquo omni veneratione et debito obsequii studio permanemus.

Ejusdem excelsi regii Hungarici locumtenentialis consilii humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem sacratissimam ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Rewa manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 325—6.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: Isten szeme fénysugarakkal körülvéve, míg a másik oldalon: *M. A. I.* betűkkel, végül az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 6. Septembris 1754.. eadem relata.*

83.

1754. szeptember 6. A m. kir. helytartótanács a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottságnak a zsidók türelmi adójára vonatkozó jelentését Mária Terézia királynőnek felterjeszti.

Sacratissima etc.

Commissio in negotio taxae tolerantialis ordinata qualemnam interimalem relationem in puncto elevationis ejusdem taxae consilio huic locumtenentiali regio exhibuerit, ex perdemisse advoluta ejusdem copia majestas vestra sacratissima clementissime perspicere dignabitur. Quam dum ad interimalem statum notitiae idem hocce consilium locumtenentiale regium humillime repraesentat, semet etc. Datum die 6-a Septembris 1754.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 327—8.

Fogalmazvány egy törléssel a szövegben.

84.

1754. szeptember 9. Bécs. Mária Terézia királynő szigorúan megparancsolja gróf Csáky Antal főispánnak, hogy Abaúj megye a zsidók összeírását a legrövidebb időn belül küldje meg a m. kir. helytartótanácsnak.

Maria Theresia etc.

Spectabilis etc. Ex demissa consilii nostri locumtenentialis regii isthuc submissa repraesentatione quemadmodum displicenter intelleximus comitatum fidelitatis vestrae moderationi concreditum requisitas in negotio taxae tolerantialis judaicae informationes, ut ut idcirco sub

verbo etiam nostro jam commonitum in praesens usque non submisisse. Ita eidem fidelitati vestrae hisce serio omnino committendum esse duximus, quatenus pro incumbente sibi obligatione benignorum mandatorum nostrorum directe non minus, quam via praelibati consilii nostri locumtenentialis regii emanatorum effectum absque longiore mora procurare, consequenter antelatas etiam ratione taxae tolerantialis judaeorum expeditas informationes per comitatum moderationi suae concreditum repetitum facto consilio nostro locumtenentiali indilate submittendas realiter et effective disponere noverit, nec intermittat eadem fidelitas vestra, cui in reliquo gratia etc. Datum Viennae, die 9-na Septembris 1754.

Comiti Antonio Csaky.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10, folio 329.

Egykorú egyszerű másolat.

85.

1754. szeptember 9. Bécs. Mária Terézia királynő mihez tartás céljából a m. kir. helytartótanácsnak másolatban megküldi gróf Csáky Antal főispánnak adott parancsát.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque regina, archidux Austriae.

Reverendissime, reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii fideles nobis dilecti! Erga perceptam fidelitatem vestrarum in negotio taxae tolerantialis judaeicae isthuc sub dato 6-tae currentis submissam informationem qualenam ad supremum comitem comitatus Abaujvariensis benignum mandatum expediri fecerimus, fidelitates vestrae ex ejusdem hic adnexa genuina copia uberius percepturae sunt.

Quam eisdem pro notitia et sui directione hisce benigne transmittentes in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die nona mensis Septembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Ladislaus Battha manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnifico item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici, fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10, folio 330—1.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: korona alatt vadászskürt, ez alatt keresztben két kulccsal és ismét ez alatt N. D. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével és előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 20. Septembris 1754., 23-a relata.*

1754. szeptember 19. *Holics. Mária Terézia királynő a m. kir. helytartó-tanács tudomására adja, hogy a sopronmegyei zsidók panaszát a magas adózás miatt nem tartja jogosnak, így a behajtás enyhítését függesszék fel, a tűzkárosult szentgyörgyi zsidók adóját most ne követeljék, ellenben majd a türelmi adónál megfelelően rendezzék, a bűnös nyitrai zsidók megfenyítését pedig helyesli.*

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. regina, archidux Austriae etc.

Reverendissime, reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifice item et egregii, fideles nobis dilecti! Demissam fidelitatum vestrarum repraesentationem quoad puncta relationis per commissionem in negotio taxae tolerantialis judaicae ordinatam depromptae isthuc de dato 2-dae currentis transmissam benigne percepimus, qua uberius discussa, siquidem ex combinatione requisitorum actorum liquido patuerit, querimoniam communitatum judaicarum in comitatu Soproniensi degentium ad fidelitates vestras super eminente sui praegravio delatam vel ex eo veram non fuisse, quod juxta hic in paribus advolutam remonstrationem dictae communitates habita personarum copiosi numeri, facultatum ac inde erutarum 1751 $\frac{1}{2}$ dicarum ratione in fl. 2171 den. 86 rite taxatae sint, ratione supernatantis summae ad necessitates, uti supponitur, comitatus adrepartitae communi hoc in passu oneri respective subjectae. Fidelitatum idcirco vestrarum dispositionem, qua mediante citra praehabitam eatenus abhinc commissionem praefatis communitatibus judaicis impositae summae pressio rem exactionem stiterunt, etiam fundamento supradictorum motivorum probare non valentes eisdem benigne committendum esse duximus, quatenus antelatam inhibitionem suam illico relaxare noverint.

Caeterum quod ad instantiam judaeorum Sancto Georgiensium ex ratione absumptarum per nuper exortum incendium facultatum suarum pro impositae sibi 70 fl. taxae relaxatione positam attinet, fidelitates vestrae apud comitatum Posoniensem disponent, ut exactionem memoratae taxae usque primitus futuram ejusdem taxae tolerantialis generalem rectificationem suspendat. Adveniente vero ejusmodi rectificationis tempore omnem circa exquirendum fundum, unde praemissa taxa citra aliquam universalis impositae diminutionem suppleri possit, sollicitudinem adhibere ac super effectu nos medio fidelitatum vestrarum demisse informare teneatur, quarum dispositiones quoad corrigendos judaeorum in comitatu Nittriensi degentium excessus factas benigne approbantes. In reliquo eisdem fidelitatibus vestris gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in castro Holics, die decima nona mensis Septembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Ladislaus Battha manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnifico item et egregiis N. N. praesidi ac consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici, fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 332—3.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye: korona alatt vadászkürt, ez alatt keresztben két kulccsal és ismét ez alatt N. D. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, bévűl a szöveg alatt jobb alsó sarokban: *B(attha)* és előlapon: *Praesentata 25. Septembris 1754., 26-a relata* feljegyzésekkel.

87.

1754. október 7. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy végre együttlévén a zsidók összeírása, azok annyira különböző értékűek, hogy ennek alapján a zsidók türelmi adójának megállapítása nem lehetséges. Az idő rövidségére való tekintettel azt javasolják, hogy minden zsidó hitközség küldjön ki 2—2 megbízottat teljes felhatalmazással, akikkel tárgyalva majd megállapodásra fognak jutni.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Conscriptiones juaeorum in hocce regno Hungariae commorantium per comitatus tandem ex integro submissas revidendo mixta haec commissio eas partim inadaequatas, partim perfunctorie concinnatas adinvenit, prout hic adnexus extractus tabellae sufficienter docet ita quidem, ut status et recta idaea inde elaborari et firmari nequiverit, qualiter servata aequa proportionē taxa tolerantialis judaica pro elapsis 5 annis annue in 20 mille fl. definita ad sensum benignae resolutionis anno 1752. emanatae elevari valeat, aut qualis taxa judaeis illis ad finem vergente biennio post hac imponenda sit? Optimum et securissimum proinde expediens futurum esse ex parte obsequiosae mixtae commissionis indicaretur, si sua majestas sacratissima clementer disponere dignaretur, quatenus judaei ad normam priorem in praesentiam hujusce mixtae commissionis citarentur ita quidem, ut ad minus duo judaei ex qualibet communitate sufficientibus provisi plenipotentialibus literis horsum compareant. Quo ita cum iisdem comparituris mixta commissio haec circa negotium taxae tolerantialis vel adaugendae vel in priori summa stabiliendae opportuna tractare possit, brevitate termini cum fine hujus anni expirantis quo celeriore ad suam majestatem pro clementissima impertienda resolutione hujusce opinionis submissionem exigente, perseverando in reliquo omni honoris et obsequii studio.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Rewa manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Carolus Ludovicus Konkel manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale, dominis dominis gratiosissimis colendissimis obsequiosa relatio mixta commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem ordinatae.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 334—5.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, végül előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 7. Octobris 1754., eadem relata.*

88.

1754. október 7. A m. kir. helytartótanács azt kéri Mária Terézia királynőtől, hogy a türelmi adó megállapítására fogadja el a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottságnak azt a javaslatát, hogy minden hitközség 2—2 küldöttel képviseltesse magát.

Sacratissima etc.

Ex perdemisse adnexa relatione mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis ordinatae majestas vestra caesareo-regia clementer una ac uberius perspicere dignabitur, qualiter nam eadem commissio ex submissis conscriptionibus nullum fixum systema eatenus figere valens ad eruendam novae taxae tolerantialis proportionem expediens esse censeat, ut duo ad minus ex qualibet communitate sufficienter plenipotentiatii judaei ad faciem commissionis evocentur. Cujus commissionis opinioni consilium hoc locumtenentiale regium demisso voto suo accedendo eandem ulteriori benigno majestatis vestrae determinio humillime substernit idem hocce consilium locumtenentiale regium ac semet etc. Datum die 7-a Octobris 1754.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 336—7.

Fogalmazvány egy betoldással és egy törléssel a szövegben.

1754. november 5. Aranyosmarót. Bars megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a megyében csupán egy zsidó él Nagyugrócon, aki a Trencsén megyében fekvő Bán helység zsidó hitközségéhez tartozik.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Circulare gratiosum excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum in puncto conscriptionis communitatum judaicarum ad nos quoque de dato diei 17-ae Octobris gratiose exaratum solito cultu percipientes veneranter excelso consilio regio locumtenentiali referendum esse duximus, in comitatus quidem hujus nostri gremio nullam ejusmodi communitatem reperiri, unicumque exstare judaeum, qui ad communitatem judaicam in oppido Bán inclyto comitatu Threnchieniensi ingremiato habitam caeteroquin pertinens, vigore isthic humillime in pari advoluti gratiosi excellentissimi domini comitis domini condam regni palatini indulti in possessione Nagy Ugrócz huic comitatu adjacenti versaretur. Penes quam demissam ex interventu praefati gratiosi intimati informationem nostram nosmet ulterioribus amplissimis excelsi consilii regii locumtenentialis gratiis devoventes perenni cum veneratione manemus. Datum ex generali congregatione nostra in oppido Aranyos-Maróth, die quinta Novembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto continuanter celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii obligatissimi et humillimi servi:

universitas praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Barsiensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 125, 128.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás, a mellén címerpajzsos kétfejű sas, míg a másik oldalon: G. L. A. V. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 13. Novembris 1754., 14-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

1754. november 14. A m. kir. helytartótanács meghagyja Bars megyének, hogy Nagyugrócon élő Enoch Ábrahám zsidót távolítsák el a megye területéről.

Comitatu Barsiensi.

Ex literis praetularum dominationum vestrarum sub 5-a decurrentis mensis isthic exaratis intelligit consilium hoc locumtenentiale regium, quod penes indultum excellentissimi domini comitis condam regni palatini Joannis Pálffy in possessione Nagy Ugrocza judaeus Abraham Enoch resideat. Ex quo autem per iteratas benignas resolutiones regias abhinc intimatas serio commissum haberetur, ut judaeis non

solum auri, argentique quaestus, verum etiam mansio in circuitu montanarum civitatum ad septem milliaria sub gravissima animadversione ac ipsa quoque poena capitali interdicitur.

Hinc reflexe ad antecedanea consilii hujus intimata praedeclarato in merito intervenita praetitulatis dominationibus vestris hisce intimandum duxit consilium istud locumtenentiale regium, quatenus memoratum judaeum non obstante praetacto indultu a mansione prope montanas civitates ad septem milliaria inhibere et de effectu consilium istud locumtenentiale regium informare noverint. Datum die 14-a Novembris 1754.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Läd. A. fasc. 1—21. folio 129—130.
Fogalmazvány ívrétű papiroson.

91.

1754. december 13. Pozsony. A m. kir. kamara értesíti a m. kir helytartó-tanácsot, hogy a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottságba az elhalt báró Keller Károly és a betegeskedő Konkol Lajos helyébe Török Ferenc és Podhráczky István tanácsosokat küldi ki.

Sacratissimae caesareae regiaeque majestatis, dominae dominae clementissimae camerae regiae Hungarico-aulicae nomine ejusdem altifatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico peramice insinuandum!

Innotuisse camerae isti aulicae, quod judaci nomine caetuum suorum sufficienter instructi et plenipotentiatum tam ex partibus regni Hungariae superioribus, quam et inferioribus pro 15-ta hujus decurrentis mensis Decembris illo fine per praelibatum excelsum locumtenentiale consilium isthuc citati extiterint, ut cum iisdem praeterlapso jam biennio et cum eodem effluxo dependendae taxae tolerantialis judaeicae in annuis viginti mille florenis clementer definitae termino circa similem taxam juxta benignas resolutiones vel adaugendam vel quali alia opportuna modalitate in priori summa regulandam et stabiliendam noviter conveniri ac tractari possit.

Cujusmodi substrata materia, qua fundum cameralem immediate respiciens, quemadmodum juxta tenores benignarum resolutionum de datis 24-tae Novembris 1749. et 5-tae Julii 1752. in mutuo cum camera ista aulica concursu pertractanda foret, interim gremii istius cameralis consiliarius dominus Ludovicus de Konkol ob infirmitatem suam de praesenti concursu in illo mutuo comparere nequiret.

Ideo in hujus locum non minus, quam etiam ex consideratione, quod post mortem Caroli baronis a Keller, qua antehac ex clementissima dispositione praesidium in hac mixta commissione gerentis, eidem mixtae commissioni ex parte camerali nonnisi dominus consiliarius de Konkol assideat, interim substrata materia, prout praemisum est, immediate

fundum cameralem respiceret, ad commissionem illam mixtam dum et quando assumendam antelatae camerae aulicae consiliarios dominum Franciscum a Török et dominum Stephanum Podhráczky hisce denominari, adeoque excelsum locumtenentiale consilium peramice requiri, ut praelibatis dominis consiliariis similem servandam mixtam commissionem insinuandam disponere haud gravaretur. In reliquo regia haec camera aulica praelibato consilio regio locumtenentia Hungarico ad quaevis mutui officii genera prompta, parataque manet.

Ex consilio regiae camerae Hungarico-aulicae Posonii, 13-a Decembris 1754.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Sacratissimae caesareae regiaeque majestatis, dominae dominae clementissimae, camerae regiae Hungarico-aulicae nomine ejusdem altefatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentia Hungarico peramice assignandum.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 287—8.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, a másik oldalon: F. M. I. L. D. betűkkel, bővül fődött, kissé ovális alakú pecséttel, a szöveg alatt legalul: *collationata per P. Z. feljegyzéssel*, végül felül előlapon ez olvasható: *praesentata 16. Decembris 1754., eadem relata.*

92.

1754. december 23. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy több napos tárgyalás és hosszas rábeszélés után végre sikerült elérni a türelmi adónak évi 5000 forinttal való felemelését, amelynek több évre való elfogadását javasolja.

Excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

In negotio taxae tolerantialis judaicae clementer ordinata commissio mixta in sessionibus die 17-ma, 18-va, 20-ma et 22-da decurrentis hujus mensis Decembris habitis pro scopo et directione sua assumpsit postremum isthic in specie advolutum benignissimum mandatum id clementer innuens, ut discussis, quae juxta tenores nunc citati benignissimi mandati per praelibatum excelsum locumtenentiale consilium conficiendae et primitus exhibendae ordinabantur, judaicarum communitatum conscriptionibus idaea elaboretur, an et in quali quantitate eadem taxa tolerantialis hactenus in annuis 20 000 florenis definita augeri possit?

Et licet quidem ejusmodi conscriptiones ex integro nondum submissae haberentur, ex hactenus praesentatis et examinatis nihilominus dignovit obsequiosa haec mixta commissio, conscriptiones illas majori ex parte in ipsis rubricis diffformes, ideoque ad horum et illorum quoad

omnes species cognoscendum statum denuo mancas et inadaequatas esse, ita ut solidus status inde erui et aequa proportio circa post hac definendam taxam tolerantialem efformari nequiverit.

Hac ex consideratione, nec non etiam motivo ex illo, quod convocati in magno numero et non sine sensibili expensarum onere de praesenti isthic commorantes judaei casum in illum, quo usque superventuras restantes conscriptiones, earundemque combinationes longius tempus requirentes Posonii morari necessitarentur, sibi et judaicis communitatibus notabiliores sumptus causarent, potius cum illis circa praestandam quampiam auctionem conveniendum et tractandum esse censuit mixta haec commissio. Erga reiteratas ipsis judaeis coram commissione comparentibus factas propositiones et commonitiones etiam cum respirio inter se deliberandas postquam ab initio non nisi lamenta et summam illorum paupertatem audire et humillimas preces, ut saltem penes priorem 20 000 florenorum summam taxa illa tolerantialis relinqueretur, intelligere fuisset, auctionem primo in 3000, tandem in 4000 florenis, finaliter denique erga hujus commissionis serias cohortationes in 5000 florenis appromiserunt et in obsequium benignissimi suae sacratissimae majestatis mandati praestandam semet declararunt, subjunctis humillimus precibus, quo istius taxae tolerantialis demississime oblatum auctionale quantum suae sacratissimae majestati pro clementissima ratihabitione proponeretur et hac fidelia adaucta ista taxa tolerantialis ad plures annos stabilienda suaderetur.

Quibus praemissis semet ita habentibus ordinata mixta commissio pro acceptando praedecalarato oblato auctionale sequentes subjungit considerationes: concurrat nempe judaeus ad onera publica et contributivaria, cujus quantum cum in 700 000 florenis elevatum foret, etiam rata proportionem sibi majori onere inhaeret. Contribuit praeterea ad comitatum in redemptionem militarium quarteriorum, solvit pariformiter fundi domino aequae pro protectione ad libitum taxatus, denique non est titulus, sub quo judaeus ad praestandum non attraheretur.

Esset proinde mixta haec commissio obsequiosi voti ac opinionis, ut praedecalarata 5000 florenorum licet difficulter admodum appromissa auctio suae sacratissimae majestati pro clementissima quo celerius exoperanda ratificatione proponatur, eademque ad octo vel plures etiam annos stabilenda suadeatur, ne secus judaeos illos cum notabiliore expensarum profusione diutius isthic haerere et in futurum cum simili itinerariorum ac necessariae subsistentiae sumptuum isthuc saepius citari oporteat.

Caeterum considerebit et laborabit continuative ordinata mixta commissio in eo, ut juxta iam perceptas et superventuras conscriptiones, si praedeductum auctionale quantum clementer ratihabitum fuerit, in quarum videlicet ob praemissam conscriptionum inaequalitatem mixta haec commissio progredi potuerit, auditis etiam comitatum deputatis hoc fine certo numero definendis aequa repartitio inter judaicas communitates statuatur et incassatio taxae tolerantialis judaicae per id eo securior et exactior efficiatur. Quibus omni honoris et obsequii studio constanter perseveramus.

Ejusdem excelsi regii Hungarici locumtenentialis consilii humillimi, obsequentissimi et obligatissimi servi in negotio judaicae taxae tolerantialis per suam majestatem sacratissimam ordinati commissarii:

Josephus liber baro de Rewa manu propria.

Ladislaus Barinay manu propria.

Franciscus Török manu propria.

Stephanus Podhradszky manu propria.

Felix de Mohr manu propria.

Kivül: Ad excelsum regium Hungaricum locumtenentiale consilium, dominos dominos gratiosissimos colendissimos obsequiosa relatio mixtae commissionis in negotio taxae tolerantialis judaicae per suam majestatem sacratissimam ordinatae.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 338—341.

Két ivrétű papiros, melynek előlapján ez a feljegyzés olvasható: *praesentata* 23. Decembris 1754., *eadem relata*.

93.

1754. december 23. A m. kir. helytartótanács a zsidók ügyével foglalkozó egyes bizottságnak a türelmi adó megállapítására vonatkozó jelentését felterjeszti Mária Terézia királynőnek azzal a kéréssel, hogy az évi 25 000 forintot kitevő türelmi adót 10 évre fogadja el.

Sacratissima etc.

In obsequium benigni majestatis vestrae caesareo-regiae mandati sub 11-ae praeteriti Octobris expediti consilium istud locumtenentiale regium apud regni comitatus et civitates, in quorum et quarum gremio judaei degunt, per circularia disposuit, ut per primores communitatum modalitate in benigno mandato praescripta facultates judaeorum conscribantur, taliterque peracta conscriptio consilio huic locumtenentiali regio quantocyus submittatur ac demum bini et bini, etquidem ipsi conscribentes pro termino in 15. mensis decurrentis praefixio isthuc exmittantur.

Circa cujus dispositionis effectum tametsi comitatuum Comaromiensis, Saladiensis et Zempliniensis informationes sub hodierno adursae adhucdum desiderarentur, aliae vero, quae jam submissae sunt, ad id, ut augendae taxae tolerantialis vel caeteroquin etiam certa quaequam segura erucetur, indeque aequa proportio elaborari valeret, quadamtenus insufficientes esse observarentur, hoc tamen non obstante qualiternam ad procurandum celeriore benigni majestatis vestrae quoad novam regulationem tolerantialis taxae interventi mandati effectum et praecavendam judaeorum isthuc majore numero ad expensas utique ipsarum communitatum, adeoque cum harum praegravio pro praefixio termino exmissorum longiorem moram commissio e gremio consilii hujus et camerae aulico-Hungaricae ordinata exmissos judaicarum com-

munitatum conscriptores ad adpromittendam 5000 fl. auctam, adeque in toto 25 000 fl. taxam tolerantialem per aversionem permoverit, qualiterve habita reflexione multifariorum onerum, quae judaeis in hoc regno commorantibus incumbunt, praedecaratam auctam clementer acceptandam et ad praecavendas crebriores communitatibus judaicis sumptuosas deputatorum eorundem exmissiones ad octennium vel plures etiam annos stabilendam humillime censeat. Id ex perdemisse adnexa ejusdem mixtae commissionis relatione majestas vestra caesareo-regia uberius una ac clementer perspicere dignabitur.

Quam dum consilium hoc locumtenentiale regium voto suo respectu quidem ipsius taxae tolerantialis in 5000 fl. auctae ex motivis et rationibus per mixtam commissionem adductis probaret, respectu vero temporis petitem communitatum judaicarum ad annos decem extendendum censeret. In reliquo praemissa omnia benigno majestatis vestrae sacratissimae determinio humillime substernendo quemadmodum ut commissio interea etiam sub spe rati in eruenda subrepartitione laboret, eandem inviavit, ita consilium hoc locumtenentiale regium a benigna majestatis vestrae sacratissimae resolutione praestolabitur. Queis semet etc. Datum die 23-a Decembris 1754.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 7—10. folio 342—3.

Fogalmazvány, a szövegben sok javítással, törléssel és betoldással.

94.

1755. január 7—1756. július 29. Sopron. Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó négy alkalommal Bernsteiner János András és Limberger György soproni kereskedőktől összesen 248 vég fehér lengyel vásznat vesz meg 1703 forint 30 krajcárért, mely összeg megadását ígéri 2—3 hónapon belül.

Paria obligatorialium sub nro 2-o.

Mit Gott anno 1755. den 7. Jenner in Oedenburg Gottlieb Jacob jud in Mätterstorff soll empfangen 60 stück weiss Pohnischen (leinwath) á 7 fl. . . . fl. 420.

Obstehendes habe nicht nur alleine richtig zu meinen handen bekommen, sondern verspreche auch in 3 monat richtige und baare zahlung zu leisten. Im verlängerungsfall verspreche auch die gewöhnlichen interesse a 6 pro cento sich an all den meinigen wie und wo es beliebig, zahlhafft zu machen. Ein solches betzeugt meine eigene handunterschrift.

Gottlieb Jacob jud in Matterstorff.

Paria obligatorialium sub nro 3-o.

Mätterstorff soll empfangen 3 monatzeit 50 stück weiss Pohnischen leinwath á fl. 7 . . . fl. 350.

Gottlieb Jakab zsidó, mint fent, elismeri az 50 vég fehér lengyel vászon átvételét.

Paria obligatorialium sub nro 4-o.

Mit Gott anno 1755. den 2. Augusti in Oedenburg Gottlieb Jacob in Mätterstorff soll empfangen 73 stück wiss Pohnischen (leinwath) fl. 511. Gottlieb Jakab zsidó, mint fent, elismeri a 73 vég fehér lengyel vászon átvételét és nevét így írja alá:

Gottlieb Jacob jud. 73 stück auf zwey monath zu bezahlen.

Paria obligatorialium sub nro 5-o.

Mit Gott anno 1756. adi 29. July in Oedenburg Gottlieb Jacob jud in Mätterstorff soll empfangen auf 3 monathzeit 65 stück weiss Pohnischen leinwath á fl. 6 $\frac{1}{2}$... fl. 422 (kr.) 30.

Gottlieb Jakab zsidó, mint fent, elismeri a 65 vég fehér lengyel vászon átvételét.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Bernstainer családnév alatt fasc. 13. nr. 1.

95.

1755. május 13. előtt. *A nyitramegyei zsidók azzal a kéréssel fordulnak a m. kir. helytartótanácshoz, hogy a magas türelmi adójuk megfizetése érdekében a bányavárosok felé elég legyen a 7 német mérföld távolság betartása és hogy legalább a vásárok idején Nagyszombatban kereskedhessenek, melyet ha elnyernének, minden odamenő zsidó minden alkalommal hajlandó a kincstár részére 50 dénárt adni.*

Hochlöbliche, höchstpreysswürdigste kayserliche königliche Hungarische statthalterey etc.

Ihro excellenzien, gnädigst hochgebiettende herren herren etc.

Euer excellenzien und gnaden sollen wür in löblichen Neuträuer comitat wohnhaffte toleranz-juden in tieffester unterthänigkeit gehorsambst vorzutragen unss erkünen, wass gestalten wür an toleranz geldern jährlichen 2900 fl. zahlen müessen, so unss vor 5 jahren uon darumben so hoch angelegt worden, weillen die comitats anlage nicht so gross ware. Da aber dermahlen die konigliche portionen sowohl, alss der comitats beytrag umb alterum tantum höches gestiegen, anbey auch wegen in disen loblichen comitat an verschidenen orthen vorgewesten feüersbrunsten unsere leithe sehr ville ruiniret, verdorben, auch auss disen orthschafften emigrirret seyndt, weillen sie alda nicht ihre nöthige subsistenz und nahrung gefunden, mithin wür an der zahle, so der toleranz beysteüren müessen, geminderet worden, deme beyzufuegen kommet, das wür aller orthen grosse stattmaüthen, auch ein so andere leibrenden zahlen müessen, auch so gahr nicht weither, alss sich dass wasser erstrekhet, in die bergstätte gehen oder handeln dörrfen, wo doch dass verboth nur auf 7 teütsche meille entfernet zu bleiben lauthet, wür hingegen 7 Hungarische maille, so biss 11 teütsche aussmachet, auss disen bergstätten aussgeschlossen werden und nicht weither gehen, villweniger alda negotiren dörrfen, ja nicht einmahl die hausirjuden durchzureisen passiret werden. Weithers auch nacher Tyrnau ja sogahr zu

markhts zeiten nicht einmahl ausser der statt faihlhaben oder negotiren dörrffen. Derley unruhen in unser handelschafft mehrere haben. Da aber bey erstere toleranz ausstheillung unss gemeldet worden, dass bey bezahlender taxa wür aller orthen geduldet und freyen handl treiben sollen, dass, widerspill aber erfahrn, folglichen auch bey spöhrung unseres handels, besonders bey disen schwähren zeiten, wo wegen grösse dess dreyssigst und mauthen ohnehin alles negotium gehemet ist ohnmögen bey so grosser toleranz quota bleiben können, zu geschweigen solche augmentirn solten.

Dahero gelanget an euer excellenzen und gnaden unser fuessfähigstes bitten in ein so anderen gnädigste remedur vorzukehren und diese hohe maüthn zu eringeren, dass verboth nicht dahin zu handeln zu limitirn, mithin die distanz ratione dern bergstätten zu verkleinern und die 7 teutsche maille zustatten komen zu lassen oder wo möglich, gahr aufzuheben und lauth königlichen privilegien freyen wandel unss zu erlauben, besonders wass Tyrnau anbetriffet, dass wenigstens zu markhtzeiten wür ausser der statt faihl haben dörrffen. Wür erbiethen unss, fahls dises beschichet, a parte zu jeder markhtszeit dero königlichen mayestätten von jeder dahin reisenden persohn 50 denaren zu zahlen ad aerarium regium. Erwarthen also gnädigste hilfe und remedur und wollen unss zu hohen hulden und gnaden gehorsambst empfehlen.

Euer exzellenzien und gnäden unterthanigst gehorsambste:

N. N. in loblichen Neütraer comitat befindliche toleranz-juden.

Kivül: An eine hochlobliche kayserlich-königliche Hungarische statthalterey fuessfähigstes bitten N. N. in loblichen Neütraer comitat befindlichen toleranz-juden, prout intus.

O. L. C.-29. Lad. A, fasc. 1—21. folio 131—2.

Eredeti beadvány ívrétű papiroson, amelynek előlapján 13. May 1755. feljegyzés látható.

1755. május 13. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Nyitra megyét, jelentse, hogy mi okból állapították meg a bányavárosok felé a zsidók számára 11 méröldnyji távolságot?

Comitatui Nitriensi.

Non ignota est quidem illa praetitulatarum dominationum vestrarum informatio, quam de dato 3-iae mensis Julii anno superiori 1753. in eodem merito isthic submiserunt.

Quia tamen exhibitis per judaeos in comitatu hoc Nitriensi degentes compluribus aliis gravaminibus inter id novius repraesenteretur, quod longe ultra spatium ex ordinatione regia emersum quippe etiam ad 11 miliaria a montanis civitatibus facto praelibati comitatus non sine damno suo arceantur judaei.

Proinde specificum querimoniae hoc punctum praetitulatis dominationibus vestris finem in eum communicari, quatenus num et qua ex ratione ac quali comitatus sui in parte id fieri admiserint, consilium hoc regium locumtenentiale ulterius genuine informare noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio Posonii. 13-ia May 1755.

Győry manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 133—4.
Fogalmazvány néhány törléssel és betoldással.

97.

1755. június 2. Újgalgóc. Nyitra megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a zsidók számára csupán 7 magyar mérföld tilos a bányavárosok felé, amely 9—10 órai útnak felel meg, egyébként a megye nagyrészen szabad számukra.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!
Domini domini nobis gratiosissimi, colendissimi!

Erga gravamina judaeorum in comitatu hoc degentium, quod videlicet a montanis ad undecim etiam milliaria facto comitatus cum damno sui arceantur, sub 3-a¹ praeteriti mensis May emanatum gratiosum excelsi consilii intimatum demisse percipientes una repraesentandum duximus ab oppido Tapolcsán in defluxu suo fluvium Nittra pro limitibus, a quibus a montanis arcerentur judaei, in comitatu hoc positum haberi, qui usitatis Hungaricis milliariis nonnisi septem a montanis distaret. Dum porro limitum hujusmodi a montanis distantia in horas assummeretur, novem et decem horarum itineris spatio dissitam esse certum foret. Quibus hoc modo consideratis ad finitima etiam majori ex parte comitatus hujus loca eos admittendos esse existimaremus. In reliquo gratiis et favoribus excelsi consilii nos commendantes perseveramus. Datum ex particulari congregatione nostra die secunda mensis Junii 1755. in oppido Uj Galgócz celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi obligatissimi:
N. N. particulariter congregati status et ordines
comitatus Nittriensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 135—6.

Ivretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpalisz, míg a másik oldalon P. P. E. betűkkel, a címzés felett: praesentata 11 Juny 1755., előlapon pedig 12-a Juny 1755. relata feljegyzésekkel.

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

¹ helyesen: 13-a.

1755. augusztus 30. Királyfalva. Gróf Pálffy Pál Károly utasítja pozsony-váraljai udvarbíróját, Pittinger Lajost, közölje Wiener Löbl Simon zsidóval, hogy szűcsáruval csak a vásárok alkalmával kereskedhet.

Dass dem auf unsrerigen königlichen schlossgrundt zu Presburg wohnenden Brager juden, mit nahmen Simon Lövl Wiener, alle kirschner arbeit, als denen der dasigen khirsner zeich verliehnen kayserlich-königlichen artikulu stracks zu wider auf nun gemehlten unserigen grund bey contrabandirung aller dergleichen seine waare, welche ihme juden laut denen hierinfals ergangenen königlichen befehlen nur in öffentlichen jahrmärckten zu verkaufen erlaubt geworden, sonst gäntzlich eingestellt und aufgehoben seyn solle, gleich wie hiemit ernstlich anbefehlen, also auch diesen unserigen befehl unser Presburger hofrichter Ludvic Pittinger solle abgedachten juden zur nachricht ankunden. Königsyden. den 30. Augusti 1755.

Paul Carol graff Pálffy manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 259.
Egykorú egyszerű másolat.

1755. november 27. A m. kir. helytartótanács meghagyja Nyitra megyének, mivel jelentésükből kiderült, hogy a zsidók alaptalanul panaszkodtak ellenük, ezért megrovásban részesítsék őket, egyben közöljék velük, hogy a jövőben az ilyesmit gondosan kerüljék.

Comitatui Nitriensi.

Siquidem ex informatione praetitulatarum dominationum vestrarum consilio huic locumtenentiali regio submissa eveniret, quod judaei in gremio comitatus hujus degentes sinistre coram consilio hoc locumtenentiali regio querulati fuerint in eo, quod a montanis civitatibus ad undecim etiam milliaria arceantur.

Hinc de benigno suae majestatis mandato praetitulatis dominationibus vestris hisce intimatur, quatenus ingremiatam communitatem judaicam ob sinistram ejusdem querimoniam acrius repraehendere et ut a modo in futurum sinistris ejusmodi querimoniis nulli molesta esse attentet, serio ac districtim inhibere noverint. Datum die 27-a Novembris 1755.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 137—8.
Fogalmazvány.

1756. január 29. Bécs. Mária Terézia királynő Nagyszombat városnak azt a régi kiváltságát, hogy területére büntetés nélkül egyetlen zsidó sem teheti be a lábát, megerősíti, egyúttal azonban kimondja, hogy ez a tilalom már nem vonatkozik a város jobbágyságszégeire.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. regina, archidux Austriae etc.

Reverendissime, reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii fideles nobis dilecti! Percepta demissa fidelitatum vestrarum relatione de 22-a labentis ad nos data, una cum ei adjuncto commissionis telonialis protocollo de 17-a ejusdem concinnato quandoquidem in ordine ad punctum ejusdem protocolli primum circa privilegia liberae et regiae civitatis nostrae Tyrnaviensis exclusionem judaeorum de eadem civitate concessiva et taxam, quae ob dispensationem praeattactorum privilegiorum hactenus a judaeis desumebatur, adhuc sub 24-a Julii anni praeteriti nobis benigne resolvere, disponereque visum sit, ut in passu hoc civitas ad statum privilegiale reponatur. Communicata autem privilegia in terminis innuant: *ut judaei omnes de ipsa civitate Tyrnaviensi perpetuo tollantur et ejiciantur*. Nomine autem civitatis conformiter legibus regni veniant non solum ea, quae inter muros aut moenia civitatis sita sunt, adeoque ipsa civitatis realis, verum integrum ejus territorium, quod directe ad civitatem pertinet et qua tale per eandem in suis individuis possidetur. Ac in casu substrato eo magis, quod eadem civitas in hoc intellectu quoad allegata privilegia sua se in usu praefuisse doceat eo, quod secundum allegatum de 20-a Decembris anni 1717. coram camera nostra regia aulico-Hungarica inter eandem civitatem et judaeos initum contractum judaei pro nuda dumtaxat territorii ejusdem civitatis transeundi facultate semet ad certum censum civitati pendendum obligaverint. Atque hinc ad effectum et intellectum praeallegatae benignae resolutionis nostrae porro quodque clementer resolverimus, quatenus eadem civitas nostra ad statum privilegiale ita reducat, ne quippe judaeis non solum ipsam civitatem intramuralem intrare, verum ne territorium quidem ejus, id est, quod directe ad eandem spectat, seu transire, seu vero pedem eidem inferre impune conformiter confirmationi Leopoldinae liceat. Possessiones attamen seu villas ad eandem civitatem spectantes et earum territoria, tanquam a corpore civitatis distincta, non solum transire, verum etiam ipsas possessiones intrare et pro casu necessitatis in iis morari ac negotiari absque poenalitate quapiam libere et imperturbate possint.

Hinc fidelitatibus vestris clementer hisce rescribendum, committendumque esse duximus, quatenus ad observandam hanc benignam resolutionem nostram tam ipsam civitatem inviare, quam et pro directione tum possessionum et villarum ad eandem spectantium, cum et ipsorum judaeorum sua via publicam reddere noverint. Queis in reliquo gratia et

clementia nostra caesareo-regia benigne ac jugiter propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima nona mensis Januarii anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto.

Maria Theresia manu propria.

comes Leopoldus de Nadasd manu propria.

Bernardus Koncsek manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici etc., fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 44—5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecséttel. Koncsek Bernál aláírása alatt a jobb sarokban K betűvel.

101.

1756. február 9. Nagyszombat. Nagyszombat város közönsége azzal a kérréssel fordul a m. kir. helytartótanácsához, hogy a városnak az a szerződése, amelyet még 1717-ben kötöttek meg a zsidókkal, továbbra is érvényben maradjon. Eszerint a zsidók akkor is illetéket fizetnek, ha a város jobbágyközségeinek területére lépnek.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini benignissime gratiosissimi, colendissimi!

Gratosum excelsi regii locumtenentialis consilii in puncto judaeorum in futurum a territorio civitatis hujus conformiter confirmationi Leopoldianae totaliter arcendorum sub dato diei 3-tiae currentis mensis Februarii ex clementissima caesareo-regia resolutione emanatum rescriptum 7-ma ejusdem humillime percepimus, fundamento cujus quamquam iidem judaei a territorio civitatis hujus, sua majestate sacratissima clementissime disponente, ita arcerentur, ut eisdem non solum ipsam civitatem intramuralem intrare, verum ne territorium quidem ejus seu transire, seu vero pedem eidem inferre impune liceat. Quia attamen possessiones ad hanc civitatem spectantes et earum territoria non solum ipsis transire, verum etiam easdem possessiones intrare et pro casu necessitatis absque poenalitate quapiam libere et imperturbate in iis morari ac negotiari licitum esset, contractus autem coram excelsa camera regia anno 1717. 20-ma mensis Decembris inter civitatem hanc et judaeos initus id praescriberet, ut judaei sive penes civitatem aut territorium ejusdem sive vero per possessiones civitatis aut territoria earundem transeuntes ad praestandum juxta inibi praescriptas classes census seu pensionem obligentur, talemque indispensabiliter civitati huic solvere teneantur.

tur, in praescripto porro gratioso decreto nulla praestationis in futurum talismodi pensionis mentio fieret, ne idcirco erroneo nefors in supposito constituti limites clementissimae caesareo-regiae dispositionis quoquo modo excedamus, supplicamus excelso regio locumtenentiali consilio humillime, dignetur in eo civitati huic gratiose favere, ne eadem quoad possessiones suas contractuali pensione frustretur ac una nos gratiose dirigere, an iidem judaei in futurum per possessiones civitatis aut territoria earundem transaturi, inibique commoraturi ad exigentiam antedicti contractus inibi declaratam pensionem civitati praestare debeant et an in iisdem possessionibus mansionem quoque suam figere possint, cujusmodi gratiosam directionem humillime praestolaturi expertae benignitati et gratiae nosmet commendantes manemus excelsi regii locumtenentialis consilii humillimi servi:

Tyrnaviae, 9-na Februarii 1756.

N. N. judex, consul et senatores, tribunus plebis ac tota communitas liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis.

Kivül: Celsissimo, excellentissimis, illustrissimis, spectabilibus item ac magnificis dominis dominis N. N. sacratissimae caesareae regiaeque majestatis excelsi consilii locumtenentialis regii praesidi et consiliariis, dominis dominis benignissimo gratiosissimis, colendissimis ex officio Posonii.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 50—1.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye nem vehető ki, zárlatán Nagyszombat város födőtt kerek pecsétével, előlapon: *praesentata 11. Februarii 1756.* és hátlapon: *12-a Februarii 1756. relata* feljegyzésekkel.

102.

1756. július 14.—1757. március 3. Limberger és (Bern)steiner soproni kereskedők elszámolván Gottlieb Jakab soproni zsidóval megállapították, hogy összes tartozása 1419 forint és mivel ebből 300 forintot most megadott, így 1119 forint adóssága marad.

Von Gottlieb Jacob juden in Matterstorf sind uns dato a conto seiner schuld gulden dreyhundert dreyundviertzig, sagen fl. 343 baar und richtig bezahlet worden, ein solches bezeugt unsere eigene fertigung. Oedenburg, den 14. July 1756., welches auf seine ausgestellten scheine abzurechnen ist.

Limberger und Steiner.

1757. den 3. Marty erledigte obiger Gottlieb Jacob abermahl nach vollkommener zusammenrechnung auf fl. 1419 fl. 300 baar, verbleibt also bis heutigen dato fl. 1119. ausgenommen den alten schein.

Limberger und Steiner.

Sopron megyei levéltár. Acta iuridica. Bernstainer családnév alatt fasc. 13. nr. 1.

1756. május 19. Szokolca. A szokolcai tanács Benjamin Bernát zsidó érdekében, aki már több év óta náluk lakik, közbenjár a nagyszombati tanácsnál, hogy mivel a zsidónak nem volt tudomása arról, hogy Nagyszombat területére nem szabad lépni, ez okból a tőle büntetésből behajtott 50 forintot adják neki vissza.

Perillustres ac generosi domini!
Domini vicini nobis colendissimi!

Super quonam ac qualiter judaeus jurisdictionatus noster, perque gratiosum excelsi consilii locumtenentialis regii intimatum in suo incolatu isthic a compluribus annis etiam in suis praedecessoribus stabilitus nomine Bernath Benjamin coram nobis decenter et humillime supplicuerit, ex acclusa copialiterque submissa instantia illius uberius informari dignabuntur. Cum proinde praeter continuum usum et praxim, prouti caeteri judaei hujates telonium in porta liberae et regiae civitatis Tyrnaviensis persolventes perhiberent, ipsisque quietantiis remonstrarent, nullum aliud seu patens seu vero missile decretum aut intimatum, tantominus benignum suae majestatis sacratissimae mandatum in gremio nostri ex respectu praeclusi judaeis in terrenum Tyrnaviense additus et accessus ad nos emanatum fuisset et per consequens nec publicatum extitisset, ob id vicine requirimus praetitulatas dominationes vestras, quatenus florenos 50 in eodem ex causis praemissis sequestratorie solum desumptos eidem, tanquam ab ignorantia invincibili culpa carenti restituere dignarentur, quem favorem vicinis et reciprocis favoribus remunerari satagentes persistimus.

Perillustrium ac generosarum dominationum vestrarum obligatissimi servi:

Szokolca, 19-a May 1756.

Judex, consul et senatus liberae regiaeque civitatis Szokolca.

P. W. manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 64—5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: címerpaizs felette püspöksüveggel, alatta B. H. A. Z. és a másik sorban: V. et V. G. betűkkel, előlapján legalul héber frással.

1756. május 21. Nagyszombat. Nagyszombat város tanácsa és közgyűlése azzal a kéréssel fordul a m. kir. helytartótanácsához, hogy mivel Nagyszombat területére büntetés nélkül zsidó nem léphet, ennek a büntetésnek mértéke viszont nincs megszabva, ezért erre nézve adjanak utasítást.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini benignissime gratiosissimi, colendissimi!

Quanquam sua majestas sacratissima civitatem isthanc in iuribus et avitis privilegiis clementissime conservare cupiens id benigne disposuisset, itaque civitatem hancce ad statum suum privilegiale, quemadmodum ex gratioso excelsi regii locumtenentialis consilii sub dato 3-iae praeteriti mensis Februarii anni currentis ad nos inviato, inque generali inclyti comitatus Psoniensis congregatione jam dudum publicato decreto videre est, reducere dignata fuisset, ne quippe judaeis non solum ipsam civitatem intramuralem intrare, verum ne territorium quidem ejus, id est quod directe ad eandem spectat, seu transire seu vero pedem eidem inferre conformiter confirmationi Leopoldinae impune liceat. Hi nihilominus his non obstantibus non ut civitatem hancce et terrenum quoque ejusdem vitare studerent, quin potius antiquo usui suo insistentes eandem civitatem et portas ipsius ultro quoque accedere non desistunt, quare ne iidem cum tempore continuum usum allegare, taliterque civitatem isthanc subsumere ausint, civitas antedictae benignae dispositioni regiae insistent, siquidem nec in praevia benigna dispositione regia, sed neque in benigno privilegio Leopoldino paena expressata foret, 10-ma currentis mensis duos e civitate Szokolczensi ad ipsam portam civitatis advenientes singillatim in florenis 25, insimul vero in florenis 50 mulctavit, non secus alios duos ex comitatu Trenchiniensi circa initium praeteriti mensis Aprilis hacce transeuntes et eatenus ne expositum terrenum civitatis transire attentent, in conformitate benignae dispositionis regiae praemonitos, eaque occasione libere dimissos, rursum 12-ma elabentis mensis May ad ipsam portam civitatis cum certo oleo ad rationem suae majestatis sacratissimae inibi praeparato penes quendam contractum anno adhuc 1755. 19-a Aprilis Viennae emanatum, adeoque annum jam unum excedentem comparentes simili modalitate mulctatos voluit quidem, cum autem hi pecuniis carendo ejusmodi mulctam deponere nequivissent, uno eorundem cum talismodi oleo dimisso, alter Samuel Simon dictus, usque ad depositionem similis florenorum 50 mulctae sub custodia detinetur. Cum igitur neque in moderna clementissima suae majestatis sacratissimae dispositione, sed neque in benigno privilegio Leopoldino, quemadmodum humillime praedeductum est, paena quoad eosdem expressa foret, nos idcirco judaeos horsum adventantes praevia modalitate, ut sibi cavere studeant, interimaliter considerantes praemissa excelso regio locumtenentiali consilio humillime repraesentanda volumus supplicantes perdemisse, dignetur praetitulatum excelsum regium locumtenentiale consilium nos eatenus gratiose

dirigere, qualiter exposit judaeos horsum nefors venturos considerare, punireque debeamus. Cujus intuitu gratiosam praestolaturi dispositionem constanter sumus excelsi regii locumtenentialis consilii humilimi servi:

Tyrnaviae, die 21-a May 1756.

N. N. judex, consul et senatores, tribunus item plebis ac tota communitas liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis.

Kivül: Celsissimo, excellentissimis, illustrissimis, spectabilibus item ac magnificis dominis dominis N. N. sacratissimae caesarae regiaeque majestatis excelsi consilii locumtenentialis regii praesidi et consiliariis etc., dominis dominis benignissimo gratiosissimis, colendissimis ex officio Posonii.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 58—9.

Ivrétü papiros vízjegy nélkül, zárlatán Nagyszombat város födött pecsétével, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 23. May, 24-a relata 1756.*

105.

1756. május 23. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Nagyszombat város tanácsánál a náluk börtönben tartott és 50 forint váltságdíj megfizetésére ítélt Oppenheimer Simon Sámuel nyírfaolaj termelő zsidó érdekében közbenjár.

Civitati Tyrnaviensi.

Judaei olei betularum ex privilegio regio eisdem habita publicae utilitatis ratione clementer elargito confectores quam sensibilter in eo querulantur, quod fabricae suae inspector, certus Samuel Simon Oppenheim, dum hancce civitatem praeterveheretur, in publica via non attento, quod extraneus, adeoque recentius interventae dispositionis ignarus fuerit ac aliis per ipsum in medium adductis rationibus una cum currubus suis non modo detentus, verum insuper in arestum, quod in praesens etiam sustinet, usque depositionem 50 florenorum conjectus habeatur. Pro qualive eatenus adferendo remedio supplicent, ex eorundem hic advoluta instantia uberius percepturus est civitatis hujus magistratus.

Penes cujus communicationem praefatae civitatis magistratui intimari, ut circumstantiis in praeadnexo supplice uberius expositis in debitam reflexionem sumptis penes arestati judaei dimissionem tale remedium, quod ratio publici commercii et ex hoc in publicum reduntantis utilitatis exposcere videbitur, ponere et de effectu informare noverit et nec intermittat idem civicus magistratus. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, 23. May 1756. absque(!) celebrato.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 60—1.
Fogalmazvány ivrétü papiroson.

1756. május 24. Nagyszombat. Nagyszombat város tanácsa és közgyűlése jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Oppenheimer Simon Sámuel zsidónak az a védekezése, hogy nem tudta, hogy Nagyszombat területére nem szabad lépni, nem felel meg a valóságnak, mert erre egyszer már figyelmeztették és ennek ellenére máj. 12-én ismét a város kapujában fogták el. Mindazonáltal váltságdíj nélkül szabadon engedték, de arra kéri a m. kir. helytartótanácsot, hogy a zsidók figyelmét Nagyszombat e kiváltságára hívják fel, hogy jövőben a zsidóktól békében élhessenek.

Excelsum regium locumtenentiale consilium!

Domini domini benignissime gratiosissimi, colendissimi!

Gratosum excelsi regii locumtenentialis consilii ad humillimam judaeorum olei bettularum confectorum suae majestati sacratissimae praeexhibitam instantiam sub hesterno dato emanatum decretum humillime percipientes esto sinistra in eo eorundem judaeorum foret expositio, prout id ipsum in alia recenter abhinc humillime transmissa repraesentatione nostra demisse insinuavimus, quod instantialiter denominatus Samuel Simon Oppenheim, velut extraneus, adeoque recentius quoad gentem judaicam interventae benignae dispositionis regiae ignarus esse exponatur, ubi alias circa initium praeteriti mensis Aprilis aut finem Martii penes civitatem hancce praetervectus eatenus, testantibus propriis ejusdem aurigis, praemonitus fuisset, ne a modo in posterum ex interventu benignae dispositionis regiae terrenum civitatis hujus intrare attentet, secus paenam sibi dictandam nullatenus evitabit. Is nihilominus in manifestum talismodi benignae dispositionis regiae derogamen et ulteriorem civitatis hujus vexam non ut terrenum civitatis istius vitare studuisset, verum secundario quoque 12-ma currentis mensis ad ipsam civitatis portam venire veritus non est, eaque etiam ex ratione in aresto detentus exstiterit. Verum tamen his non obstantibus habita humillima reflexione praeadducti gratiosi decreti antefatum judaeum ex aresto hodierno continuo die absque alia quapiam paena libere dimisimus quidem. Quia nihilominus ea esset benigna suae majestatis sacratissimae ad gratiosam excelsi regii locumtenentialis consilii notitiam dispositio, ne judaeis in futurum terrenum civitatis istius transire aut pedem ad praemissum terrenum impune figere liceat, exhinc praetitulato excelso regio locumtenentiali consilio humillime cum reflexione ad priorem humillimam repraesentationem nostram supplicamus, dignetur civitatem hanc in ulteriori usu toties repetitae benignae dispositionis regiae in futurum gratiose conservare, gentique judicae serio imponere, ne ex post aliquis ex eadem terrenum civitatis hujus intrare, sequaciter eidem benignae dispositioni regiae contravenire praesumat, ut taliter tam excelsum consilium locumtenentiale regium, quam et haecce civitas ab ulterioribus eorundem molestiis eliberari valeat. Cujus intuitu dum gratiosam protectionem ac una erga nuperam humillimam repraesentationem nostram gratiosam directionem suppliciter efflagitamus, ulteriori benignitati et gratiae commendati manemus.

Excelsi regii locumtenentialis consilii humillimi servi:
Tyrnaviae, die 24-a May 1756.

N. N. judex, consul et senatores, tribunus item plebis
ac tota communitas liberae regiaeque civitatis Tyrna-
viensis.

Kivül: Celsissimo, excellentissimis, illustrissimis, spectabilibus item
ac magnificis dominis dominis N. N. sacratissimae caesareae regiaeque
majestatis excelsi consilii locumtenentialis regii praesidi et consiliariis
etc., dominis dominis benignissimo gratiosissimis, colendissimis ex offi-
cio Posonii.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 62—3.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: címerpaizs, zárlatán vörös viaszba nyomott
pecsét töredékével, az előlapon az alábbi feljegyzéssel: *praesentata 26. May 1756.*
28-a relata.

107.

1756. május 28. előtt. Benjamin Bernát szakolcai zsidó azzal a kéréssel
fordul a m. kir. helytartótanácsához, hogy azt az 50 forint váltságdíjat,
amelyet a nagyszombati tanácsnak kénytelen volt lefizetni, visszakapja
azon oknál fogva, mert nem tudta, hogy Nagyszombat területére zsidó-
nak nem szabad lépni.

Excelsum caesareo-regium Hungaricum locumtenentiale consilium!
Domini domini benignissimi etc.!

Excelsum caesareo-regium locumtenentiale consilium dignabitur
ex adjacentibus sub A. et B. uberius percipere, quod ab amplissimo ma-
gistratu Tyrnavlensi adstrictus fuerim et compulsus ad deponendos 50
florenos nulla alia ex ratione, quam ob territorii Tyrnaviensis additum,
cum vero mihi nulla inhibitio notificata sit, per consequens qua inscius
contra tale mandatum peccare non potui, imo ob tolerantias regias per-
solvendas in tota Hungaria via libera nobis foret. Hanc depositionem
magistratui amplissimo Szakolcza, tanquam patrono meo jurisdictionali
remonstravi, qui quidem adjacentes literas sub B. ad magistratum Tyr-
naviensem scripsit, restitutionemque depositorum 50 florenorum expos-
tulavit. Ad hoc rescriptum vero amplissimus magistratus Tyrnavien-
sis nullam resolutionem dedit, nisi quod jam causa mea et aliorum
judaeorum ad excelsum consilium regium perscripta et relationata sit,
hic quoque mihi insinuandum fore oretenus declaravit.

Quapropter venio supplex, humillime flexo de genu rogando, quo
dignaretur excelsum caesareo-regium consilium locumtenentiale am-
plissimo magistratu Tyrnaviensi benignissime mandare, ut mihi depo-
sitos 50 florenos abs ulteriori mora restituat. Quam gratiam eo certius
spero, cum nullam notitiam mandati cujuspiam inhibitorii regii habeam,
neque tale publicatum fuisse, quibus me in gratias altissimas commen-
dans humillime emorior.

Excelsi caesareo-regii locumtenentialis consilii humillimus et infimus servus:

Bernarth Benjamin judeus protectionalis Szakolsensis.

Kivül: Ad excelsum caesareo-regium aulico Hungaricum locumtenentiale consilium etc. humillima instantia Bernarth Benjamin judaei protectionalis Szakolsensis, prout intus.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 68—9.

Ivrtű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon: hármás liliom, míg a másik oldalon: I. G. E. betűkkel, míg a külső oldalon e feljegyzéssel: *praesentata 28. May 1756.*

108.

1756. augusztus 16 előtt. Enoch Ábrahám zsidó azzal a kéréssel fordul a m. kir. helytartótanácshoz, hogy mivel neki Nagyugrócról távoznia kellett, tegyék lehetővé, hogy egyrészt elszámolhasson a volt uraságával, másrészt a jobbágyoknál fennálló követeléseit behajthassa.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini domini benignissimi gratiosissimi!

Evolutis non ita pridem annis erga repraesentationem inclyti comitatus Barsiensis, quod sub protectione magnifici domini liberi baronis Nicolai Bossányi de Nagy Bossany (tit. etc.) in oppido Nagy Ugrocz braxatorii et aliorum passim in dominio habitorum educillorum inspectorem egerim ac per id civitatibus montanis regiis in vicinia nullum judaeum tolerantibus e gremio antelati comitatus ammandatus essem. Et siquidem occasione fixae ibidem habitationis meae notabiliora debita activa in restantiis haberem et post me reliquissem. Horum autem incassationem difficilliozem redderet ammandatio ex comitatu, metusque subintrandi gremium. Cum porro contribuens subditus regis et regni forem et quemadmodum praescriptis servitiis et vivendi mediis carere debeam, ita justitiae congruum fore, ut intuitu exigendorum in locis restantiariis debitorum meorum quadamtenus facilitari possim, eo a fortiori etiam, siquidem re adhuc infecta neque cum dominio adaequate plene computum inire potuerim.

Ac proinde excelso consilio regio demisse supplico, quatenus excelsa autoritate sua mediante mihi contribuenti subdito id gratiose resolvere dignetur, ut pro exigendis debitis meis personaliter gremium antelati comitatus absque impedimento aliquali subintrare, taliterque computum quoque cum dominio inire permittat et permitti faciat, non secus pro facilitatione incassationis restantiarum mearum apud diversos colonos existentium praebere et in quantum necessitas exigeret, modalitate executionali quoque pro re nata congruam satisfactionem procurare velit. Pro qua gratia emoriar.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimus et fidelis contri-
buens subditus:

Abraham Enoch judaeus protectionalis excellentis-
simi ac illustrissimi domini comitis Josephi Illyesházy.

Kívül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale, dominos
dominos benignissimos gratiosissimos humillima instantia judaei Abra-
hami Enoch, ut abintus.

O. L. C.-29. Lád. A. fasc. 1—21. folio 139—140.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye: címerpaizs felette püspöksüveggel, alatta
egyik sorban: B. H. A. Z. a másik sorban: V. et V. C. betűkkel és előlapon e feljegy-
zéssel: *praesentata 16. Augusti 1756., 17-a Augusti reata.*

109.

*1756. augusztus 17. A m. kir. helytartótanács meghagyja Trencsén me-
gyének, hogy egy szolgabíró-t küldjön ki Enoch Ábrahám zsidóhoz, aki
előtt a zsidó elszámoljon, ezt az elszámolást azután továbbítsák Bars me-
gyének, amely utasítást kapott, hogy egy szolgabírájával a zsidó követé-
léseit hajtsa be.*

Comitatus Barsiensi et Threncsiniensi mutatis pro solito mutandis.

Abracham Enoch judaeus protectionalis domini comitis Josephi
Illeshazy contextu isthic advoluti suplicis sui exponit se habere quapiam
debita activa in comitatu Barsiensi hincinde incassanda efflagitans sibi
facultatem in eo impertiri, ut pro istiusmodi debitorum activorum incas-
satione comitatum Barsiensem ingredi possit.

Quia vero tenore benignae resolutionis regiae de 1-o Februarii 1753.
emanatae die 8-o anni, mensisque publicatae judaei a civitatibus monta-
nis ad septem milliaria arcerentur ac per consequens e toto comitatu Bar-
siensi amoti haberentur, justum tamen est, ut suplicans sui consequatur
executionem.

Hinc¹ quemadmodum sub hodierno disposuit consilium hoc locum-
tenentiale regium apud comitatum Threncsiniensem, in quo pro nunc
suplicans degit, quatenus cuidam uno ex iudicibus nobilium liquidatio
similium debitorum per querulantem judaeum instiluatur, talismodique
liquidatio suo modo connotatur, fine incassationis comitatus Barsiensi
huic per compassum transmittatur, ita praetitulatis dominationibus
vestris hisce intimari, quatenus observatis observandis circa incassatio-
nem praerepetitorum per praedictum judaeum debitorum agenda
agere, incassandasque pecunias ad comitatum Threncsiniensem trans-
poni facere noverint praetitulatae dominationes vestrae.

Hinc² consilium hoc locumtenentiale regium praetitulatis domina-
tionibus vestris hisce intimandum esse duxit, quatenus suplicantem eo
inviari facere noverint, quo idem cuidam uno ex iudicibus nobilium

eatenus exmittendo debita sua activa liquidet, hocque suo modo per eundem liquidato connotando paenes compassum comitatui Barsiensi ad peragendam incassationem, incassatarum pecuniarum ad comitatum hunc transpositionem sub hodierno instructo transmittatur. Datum ex consilio die 17. Augusti 1756.

Balogh manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 141—2.

Fogalmazvány sok törléssel, javítással és egy betoldással a szövegben.

¹ Haec conclusio comitatui Barsiensi.

² Haec vero Threncsiniensi.

110.

1756. szeptember 6. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Nyitra megyének, hogy Nagyugrócon megtelepedett zsidó családot távolítsák el, mert a bányavárosoktól 7 mérföldnyi távolságban zsidó nem tartózkodhatik.

Comitatui Nitriensi ex mandato regio de dato 29. Julii 1756.

Via caesareo-regii directionis monetariae et montanisticae collegii suae majestati sacratissimae innotuit a barone Nicolao Bossányi certum judaeum in possessione Nagy Ugroz quinque milliaribus Schemniczio distante cum numerosa familia sua conductum cauponam ibidem aren-datitit exercere et plures illac negotii causa hebraeos attrahere.

Idecirco praetitulatis dominationibus vestris regium istud locumtenentiale consilium ex benigno jussu regio intimandum habuit, ut siquidem receptaculum judaeorum in confiniis montanarum civitatum ad septem milliaria in circulo praescriptis ad publicam notitiam prohibitum sit, stante praemissae expositionis realitate conveniens idcirco remedium ponere praetitulatae dominationes vestrae haud praetermittant. Datum ex consilio die 6. Septembris 1756.

Ignatius Radosstics manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 143—4.

Fogalmazvány.

Mivel Nyitra megye 1756. szept. 19-én azt jelentette, hogy Nagyugróc Bars megyében fekszik, ezért ezt az intimatumat 1756. okt. 11-én elküldték Bars megyének e feljegyzés szerint: *comitatui Barsiensi 11-a Octobris expedita.*

1756. szeptember 19. Nyitra. Nyitra megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Nagyugróc Bars megyében fekszik, ennél fogva az ott megtelepedett zsidót csak Bars megye távolíthatja el.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!
Domini domini nobis gratiosissimi colendissimi!

Sacratissimae caesareo-regiae majestati via caesareo-regii directionis monetariae et montanisticae collegii innotuisse a barone Nicolao Bossányi in possessione Nagy Ugroc quinque milliaribus Schemniczio distante certum judaeum conductum cauponam exercere ex gratioso ejusdem excelsi consilii sub sexta mensis currentis ad nos expedito intimato demisse percepimus. Quo una gratiose committitur, ut siquidem receptaculum judaeorum in confiniis montanarum civitatum ad septem millia prohibitum sit, stante expositionis realitate conveniens idcirco remedium poneretur. Cum porro memorata possessio Nagy Ugrócz jurisdictioni comitatus Barsiensis subesset, nos eatenus disponere haud posse, excelsum consilium humillime informamus, ejusdemque gratiis et favoribus devincti perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die 19. mensis Septembris anno 1756. in superiori civitate Nittria celebrata.

Ejusdem excelsi consilii servi obligatissimi humillimi:
N. N. universitas comitatus Nittriensis.

O. L. C.-29. Lad. fasc. 1—21. folio 145—6.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: kerék mellől ugro him-szarvas, míg a másik oldalon: R. W. betűkkel, elolapon a feljegyzéssel: *praesentata 10. Octobris 1756., 11-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

1757. február 1. A m. kir. helytartótanács felszólítja Bars megyét, hogy korábbi parancsuk értelmében Nagyugrócon megtelepedett zsidót eltávolították-e a megye területéről?

Comitatui Barsiensis.

An querimonia adversus dominum baronem Nicolaum Bossany in eo posita, quod idem certum judaeum in possessione Nagy Ugroc quinque milliaribus Schemniczio distante ad cauponam pro arendatore assumpserit, fundata fuerit, an item stante realitate ejusdem per praetitulatas dominationes vestras conveniens remedium positum, adeoque intimato sub 11. praeteriti mensis Octobris et anni satisfactum exstiterit,

informationem praetitulatarum dominationum vestrarum praestolatur
consilium hoc locumtenentiale regium. Datum die 1-a Februarii 1757.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 157—8.
Fogalmazvány egy-két javítással a szövegben.

113.

1757. február 11. Récsény. Bossányi Imre nyitrai megyei alispán közli a
m. kir. helytartótanáccsal, hogy Nagyugróc Bars megyében fekszik,
ezért Bars megyének kell intézkedni, amennyiben Nagyugrócon zsidó
telepedett volna meg.

Excelsum regio locumtenentiale consilium!
Domini domini gratiosissimi!

Gratiosum excelsi consilii regii intimatum in merito querimoniae
adversus dominum baronem Nicolaum Bossány in eo, quod in posses-
sione Nagy Ugrócz Schemnicio quinque milliaribus distante ad caupo-
nam pro arendatore certum judaeum assumpserit, posita expeditum,
reserans, excelsum consilium humillime informo praementionatam
possessionem Nagy Ugroc non huic Nittriensi, verum Barsiensi comita-
tui ingremiatam esse. Qui caeteroquin aestimatissimis excelsi consilii
regii gratiis et favoribus devotus maneo.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimus servus:

Rétsén, 11-a Februarii 1757.

Emericus Bossány manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 155—6.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: vadászkürt alatt: W. A. R.
betűkkel, míg a másik oldalon: koronán álló, kiterjesztett szárnyú koronás sas, elő-
lapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 13. Februarii 1757.. 14-a relatu.*

Bossányi Imre nyitrai megyei alispán volt.

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

114.

1757. március 8. Lakompak. Pócs György horpácsi mészáros egyévi szer-
ződést köt Mózes Dániel lakompaki zsidóval, akinek kizárólag köteles
lesz Horpácson levágott szarvasmarhák bőrét Lakompakra szállítva át-
adni megállapított áron. Foglalóul fizet a zsidó 60 forintot, amit Szent
Márton napjától kezdve fognak elszámolni.

Heint zu endt gesezten datum habe ich Georg Posch ein joher kauff
gmocht mit dem herrn Moyses Danniell von Lackenbach auf meine heith,
alss nehmlieh was ich auff der Horpatsser fleischbang schlogen tuhe, alss
nehmlieh ochssen, kie und pitling, alle die heith, die auff die bong ge-

schlogen warth, derfe ich Posch an keinen anderen nichth verkauffen bey zwey ducaten stroff auf dy löblichen cummidath, wan ich eine verkauffen solte an ein andre. Der pryss von denen ochssen heiten ist das par per 9 fl. mit diessen bedingss, aber eine ochssen haut mus truckner wegen 22 lb. ohne zehnth geschehe. Was aber unter diessen gewichth sein, solte das werth grechenth vor eine kue hauth. Itum die kie heith das par per 5 fl. und muste auch truckner wegen 14 lb. ohne zenth geschehel. Was unter diessen gewichth ist, gengen 3 vor zway. Zum diesse joher kauff empfangen ich zu meiner eigne henten sechzig gulden zum drongelth und diesses drongelt werth abgrechenth von Martini bis das drongelth felig gar ist obgrechenth. Zum leinkauff vorsprachete der jud Moysses Dannel an den herrn Posch seine frau zu gebn 3 taller, nebst beygibt der herr Posch eine gewichtige ochssen hauth, nebstbey muste der herr Posch die heit ganze jaher auff seine uhmkosten auff Lackenbach lifren, nebstbey werde vor die kinder ein kartun gebn, bezaiget meine eigne unterschrift und petschafft. Beschehn im hochfurstlichen doriff Lackenbach, den 8-tn Martzi 1757.

Gerig Posch fleischars in Horpach.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 7-o jelzésű csomóban.

Ivrtű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon lépő himszarvas, a másik oldalon IGS betűkkel. A hátlapon ceruzával héber írás látható és ez az egykorú feljegyzés: *Contract*, míg belső oldalon az aláírás alatt vörös viaszba nyomott gyűrűs-pecsét helye vehető észre.

Ennek a szerződésnek egykorú, magyar nyelvű fordítása uo. megtalálható. Ez a fordítás „ohne zehnth geschehel” kifejezést „az fogalloin kívül” szavakkal adja vissza.

115.

1757. március 31. Aranyosmarót. Bars megye jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a volt nagyugróci árendás zsidó sörfőző csupán annyit ideig tartózkodott a megye területén, amíg a helytartótanács engedélye alapján a követeléseit behajtotta.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Die 14-a mensis Februarii anni labentis ad nos ratione judaei antea in possessione Nagy-Ugrocz braxatorii arendatoris gratiose exaratum excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum debita in veneratione recipientes humillime reportandum esse duximus praeattactum hebraum jam per prius arenda exclusum in praefata possessione haut amplius permanere, eundemque non alio fine, quam vi gratiosi die 17-a Augusti 1756. emanato intimato sibi facti indulti pro incassatione debitorum suorum gremium comitatus istius abhinc accessisse. Sic igitur praehabita gratiosarum dispositionum satisfactione nosmet ulterioribus excelsi consilii regii locumtenentialis gratiis et patrociniis jugi in veneratione devovemus perseverantes. Datum ex generali congregatione

nostra in oppido Aranyos Maroth, die 31-a Martii anno millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo continuanter celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis obligatissimi et humillimi servi:

universitas praelatorum, baronum, magnatum et
nobilium comitatus Barsiensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 153—4.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: liliom, míg a másik oldalon: koronás címerpaizs alatta. M. K. betűkkel és előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 10. Aprilis 1757., 14-a relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

116.

1757. április 14. A m. kir. helytartótanács jelenti Mária Terézia királynőnek, hogy Nagyugrócon egy zsidó csupán a követeléseit hajtotta be és már eltávozott, egyébiránt Bars megyét figyelmeztették, hogy területükön zsidót ne tőrjenek meg.

Sacratissima etc.

Comitatus Barsiensis super eo constitutus, num in possessione Nagy Ugrocz ad baronem Nicolaum Bossanyi pertinente judaeus cauponam arendaticie teneat et plures illuc, uti majestati vestrae caesareo-regiae per caesareo-regium directionis monetariae et montanisticae collegium relatum fuerat, negotii causa haebreos attrahat, respondit eundem judaeum jam perprius arenda exclusum fuisse, nec alia causa, quam pro incassatione debitorum suorum ad gremium dicti comitatus venire.

Hanc ejusdem comitatus informationem in ordine ad benignum majestatis vestrae sub 29-a Julii anni praeteriti interventum mandatum consilium hoc locumtenentiale regium humillime repraesentat ac una praememoratum comitatum Barsiensem denuo commonitum haberi, ut benignis resolutionibus de arcendis a finibus montanarum civitatum ad septem miliaria in circulo judaeis semet omnimode accomodet, in submissione informando, semet consilium hoc etc. Datum 14-a Aprilis 1757.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 151—2.

Fogalmazvány.

1757. április 17. A m. kir. helytartótanács figyelmezteti Bars megyét, hogy azt a kir. parancsot, hogy a bányavárosoktól 7 mérföldnyi távolságban zsidó nem tartózkodhatik, szigorúan tartsa be.

Comitatui Barsiensi.

Accepta praetitulatarum dominationum vestrarum informatione quoad judaeum ab arenda braxatorii, quam in ingremiata possessione Nagy Ugroczt tenuit, exclusum et non alia causa, quam incassandorum debitorum suorum ad comitatum hunc Barsiensem venientem iisdem praetitulatis dominationibus vestris hisce rescribendum duxit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus habita reflexione benignarum resolutionum per regnum hoc publicatarum eo omnimode invigilare non intermittant, ut judaei a montanis civitatibus in circulo ad septem miliaria arceantur. Datum die 14-a Aprilis 1757.

Herlein manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 149—150.
Fogalmazvány.

1757. július 25. Nagyszombat. A nagyszombati tanács hathatós védelmet kér a m. kir. helytartótanáctól abban a tekintetben, hogy egy zsidónak szemtelensége, aki Splényi huszárok védelme alatt a város területére lépett és még fenyegetőzött is, ez a botrányos viselkedés meg ne ismétlődhessék.

Excelsum locumtenentiale regium consilium!
Domini domini patroni gratiosissimi!

Provocative ad privilegia divorum condam Ungariae regum, necnon subsequam clementissimam confirmationem Leopoldianam et suam majestatem sacritissimam caesareo-regiam, modernam dominam nostram clementissimam benigne decrevisse, ut judaei non modo a civitatis istius, sed vel territorii ingressu arceantur, gratiose intimare die 3-a Februarii anni proxime praeterlapsi 1756-ti, quin imo sub paena in decreto die 10-ma Junii ejusdem anni emanato contenta dignabatur excelsum consilium locumtenentiale regium. Factum tamen est, ut die 22-a currentis cum equis inclytae legionis Splényianae hussaris eosdem equos deducen-
tibus intermixtus quidam judaeus vi intrare et pertransire civitatem voluerit, ausum ejusdem secundantibus iisdem militibus, qui tamen post multas altercationes cum minis, quod post octo dies per hanc civitatem libere transire permitti debebit, etquidem Vienna decretales allaturus sit, penes maenia ejusdem civitatis una cum militibus et equis abcessit. Hinc in eo humillime supplicamus, dignaretur nobis gratiosa sua resolu-

tione in eo excelsum consilium locumtenentiale regium assistere, ut eidem judaeo nefors conformiter ad praemissas minas proxime cum aliis militibus et equis, quorum ille probabilius coemptor erit, hacce transitum attentaturo etiam in his circumstantiis generale decretum excelsi consilii et universalem suae majestatis sacratissimae resolutionem remonstrare possimus aut quidnam nobis agendum veniret? gratiose in alia forma disponere. Qui ultroneis expertis gratiis humillime commendati manemus.

Excelsi consilii locumtenentialis regii servi humillimi:

Tyrnaviae, 25. Julii 1757.

N. N. judex, consul et senatores liberae regiaeque civitatis Tyrnaviensis.

Kivül: Excellentissimis, illustrissimis, spectabilibus item ac magnificis dominis N. N. sacratissimae caesareae regiaeque majestatis, excelsique consilii regii locumtenentialis consiliariis etc., dominis dominis gratiosissimis, colendissimis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 78—9.

Ivrétű papiros, melynek egyik oldalán a hármaz liliumű vízjegy jól kivehetű, zárlatán födött kerek városi pecsétel, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 27. Julii, 29-a relata 1757.*

119.

1757, augusztus 6. Mózes Dániel lakompaki zsidóbíró elismeri, hogy Pósz György horpácsi mészáros adósságából 13 forint 30 krajcárt megfizetett.

Dy frau judenrichter in hab ich geben axen haeit 4, key heit 8, kalbfell 5.

Gerig Posch fleischhakermeister in Horpach,
Alatta: héber írás.

Den 6-ten Augusti empfang ich auff meiner schuld von herrn Georg Posch fleischhakermeister in Wuschen (!) ehrstlich 8 fl. gelt, deto 30 lb. unssl(i)t und eine kuhauth. Betrefft in allen dreyzehn gulden ein halben, sags 13 fl. 30 xr.

Moyse Daniel manu propria, von Lakenbach richter alda.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszó alatt Tomi 2-di nr. 7-o jelzésű iratcsomóban.

Eredeti szöveg vízjegynélküli papiroscédulán.

1757. augusztus 26. Lakompak. Pós György horpácsi mészáros elismeri, hogy Mózes Dániel zsidónak 43 forint 45 krajcárral adósa, amit 4 héten belül megfizet.

En aláb megirt vallom ez alatt, hogy én Moyses Daniel sidonak adós maradtam 43 forintokkal és 45 krajcárral, melyet négy hét mulva fogadom háláadással megfizetnem, melyet kezem írásával recognoscalok. Lakenpach, 26-a Augusti 1757.

Pós György mészáros Horpáchon.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál, Tomi 2-di nr. 7-o jelzésű iratcsomóban.

Egyszerű egykorú másolat papiroson.

1757. szeptember 9. előtt. Dugovics József sopronmegyei főszoigabíró előtt Jakab Ádám csornai zsidó pert indít Nagy János farádi nemes ellen, akinek gyapjú ára fejében 12 aranyat adott foglalóba, de a vétel időközben meghiusult.

Exponitur mihi Josepho Dugovics inclyti comitatus Soproniensis, districtusque fluvii Rába supremo processuali judici nobilium nomine et in persona Adami Jacobi haebrei Csornensis sub protectione et jurisdictione celsissimi principatus Eszterháziáni constituti, velut A., qualiter praelibatus exponens A. tametsi in anno currente 1757. die 27-a Januarii cum nobile Joanne Nagy in possessione Farád degente, ut I., respectu certae quantitatis lanae privatim et tantum verbaliter ita convenisset, quod si eadem pannicidae Bavarico ad placitum fuerit, se ab eodem pro fl. 27 et medio ad rationem dicti pannicidae empturum, quemadmodum ad majorem hoc modo initae conventionis securitatem 12 aureos eidem domino I. effective numerasset et deposuisset. Contigit nihilominus, quod posteaquam memoratus pannicida cum exponente ad disendam lanam ad possessionem Farád, domumque residentialem partis I. exivissent, eandem lanam ad placitum suum haud fuisse, adeoque eandem neque emissee, per consequens conventionem haebrei cum parte I. initam illico ex renunciatione pannicidae nullam evasisse, taliterque ad restitutionem titulo anticipationis datorum parti I. aureorum 12 obligatum evasisse.

Et licet eosdem 12 aureos ducatos non tantum bonis modis, reum etiam judicialiter repetiisset, non ut tamen restituisset, quin potius dictum haebreum A. verbis injuriosis afficiendo per pelliceum quoque hincinde traxisset, qua mediante, respectu cujus illatae sibi vis specialis agendi facultas reservatur, damno et praejudicio exponentis gravi et manifesto.

Quia vero contractus paviscentibus legem porterent et prout quis se obligaret, ita onus obligaminis dictante art. 17. Mathiae decr. 6-i et 38. Uladislai 1-mi sufferre et tollerare teneretur.

Ob hoc vellett praefatus exponens A. coram me, velut competente iudice eundem dominum I. in jus et causam cinvenire in praemissis, cum cautela imputationis ne fors imputandorum et defalcationis defalcandum, tam quoad adjudicationem 12 aureorum, quam et legalis ad hoc usque tempus provenientis interusurii, lucrique cessantis et damni emergentis cum refusione expensarum jus et iuditium debitum, juris et justitiae complementum reali et effectiva executione mediante impendi et administrari legibus regni et communi justitia id exigentibus. communi justitia id exigentibus.

Kivül: Actio originalis Adami Jacobi haebrei Csornensis, ut A. contra et adversus nobilem dominum Joannem Nagy, velut I.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Haebreorum címszónál, Tomi 4-ti nr. 10. jelzés alatt.

122.

1757. szeptember 9. Csorna. Dugovics József sopronmegyei főszolgabíró előtt Jakab Adám csornai zsidó pert indít Nagy János farádi nemes ellen, akitől gyapjút vett bizonyos feltétel mellett és arra 12 arany foglalót adott. Mivel ez az üzletkötés csupán előszóval történt, fellebbezés folytán a megyei törvényszék az alperesnek ítéli meg az esküt.

Anno 1757. die 9-a mensis Septembris in oppido Csorna inclyto comitatu Soproniensi, districtusque fluvii Raba adjacente habita coram perillustri ac generosis dominis Josepho Dugovics supremo iudice nobilium, Joanne Tevely et Joanne Beszpremy juratis assessoribus praelibati comitatus levata causa Adami Jacobi haebrei Csornensis, ut A. contra et adversus nobilem dominum Joannem Nagy, velut I.

A felperest Palkovics Mátyás, míg az alperest Farkas Márton képviselte, akiknek egymással való hosszadalmas vitatkozását elhagyhatjuk, végül is az alábbi ítéletre került sor:

Deliberatum est.

Parte I. contractum intuitu certae lanae cum parte A. initum non negante, taliterque actoratum intuitu 12 aureorum actionatorum titulo arhae pro eadem datorum legitime emergente stabiliri. Ex quo vero contractus ejusmodi solum inter duos in oculo initus, nec literali, neque vero humano testimonio comprobari quiret, hinc parti A. velut alioquin extraneum pannicidam secundo post initum contractum die ad residentiam partis I. pro inspicienda eadem lana educenti, taliterque conditionem

contractui insertam ex praesumptione naturali assurgente, adeoque semiplenam probam praestante juramentum suppletorium deferri ac una summam titulo arhae praestitam una interusurio et expensis et medio litis tempore interventis adjudicari.

Az alperes, mielőtt a neki megítélt esküt letenné, fellebbez, amely ellen a felperes nem emel kifogást.

Deliberatum est.

Parte A. tam in suspensionem depositionis corporalis juramenti, quam etiam dilationem executionis usque revisionem sedrialem consentiente partes collitigantes ad effectum revisionis, approbationisque sententiae relegari.

Josephus Dugovics procedens supremus iudex nobilium manu propria.

Joannes Beszprémy adjunctus juratus assessor manu propria.

A megyei törvényszék Nemeskércen 1757. szept. 27-én tárgyalta ezt a fellebbezést és ezt az ítéletet hozta:

Deliberatum est.

Contractu actionetenus declarato occulto et solis partibus A. et I. optime cognito existente et tam autore judaeo, quam et parte I. juramentum offerentibus ad depositionem ejusdem nequaquam judaeum, sed partem I., velut et conditione et praerogativa Christianitatis superiorem ex praescripto articuli 27-mi anni 1729. admittendam venire, taliterque fine excipiendi a parte I. juramenti, ulteriorisque continuationis processum praesentem ad partes remitti.

ordinarius sedis notarius manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Haebreorum címszónál, Tomi 4-ti nr. 1. jelzésű iratcsomóban.

123.

1757. szeptember 10. Csorna. Dugovics József sopronmegyei főszolgabíró előtt Szabó János farádi lakós vallomása szerint, amikor Adám csornai zsidó Nagy János gyapjújára alkudozott, a zsidó nem tett arról említést, hogy a gyapjút más számára veszi meg.

Infrascripti tenore praesentium recognoscimus, quod nos die 10-a mensis Septembris anni currentis infrascripti in oppido Csorna incltyto comitatu Soproniensi adjacente pro parte et ad rationem nobilis domini Joannis Nagy in figura judicii a teste subinserto ad exhibitum De eo utri punctum talem, prout sequitur, experti sumus certitudinis veritatem, etquidem

Vallya megh a tanu letett hite után, hogy amidőn ezen folyó esztendőnek 27-dik januarius napján Adam csornai zsidó Nagy János uramnál lévén és vele a gyapju eránt meghalkuván mondotta-é és emlékezetett tett-é, hogy eő a gyapjút más számára venné és olly formán adná a tizenkét aranyakat, hogy ha a vévő emberének fogna teczeni a gyapju, mind ezeket honnénd tudja a tanu, vallya megh.

Testis providus Joannes Szabó, nobilis Joannis Nagy opilionis in possessione Farád residentis filius, annorum circiter 16 juratus examinatus fassus est: minthogy a fatens szintén azon alkalmatossággal, amidőn csornai Adam névű zsidó urával, ugymint Nagy János urammal az gyapju végett alkudó volt, a szobában soót eőrlött, azért vallya letett hite szerént, hogy azon üdőkőzben a tanu nem hallotta, hogy említette volna a zsidó, hogy azon gyapjut más vévőnek számára venné és az ugy venné, hogy ha az vévőnek teczeni fogh, hanem az árán egy darabigh alkudván és ugy a zsidó, hogy az aranyakat elővette és olvasny kezdette, a fatens is kiment a szobából és annak utanna mi lett közöttök, azt nem tudja.

Super qua modo antelato per nos peracta inquisitione ac utra praescripti testis authenticatione praesentes nostras dedimus literas testimoniales die et loco, quibus supra, anno 1757.

Josephus Dugovics inclyti comitatus Soproniensis supremus judex nobilium manu propria.

Joannes Beszprémy adjunctus juratus assessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál, Tomi 4-ti nr. 1. jelzésű iratsomóban.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon címerpaizs, míg a másik oldalon F. A. R. betűkkel, az aláírások mellett két db vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecsétekkel.

124.

1757. november 20. A soproni városi bírói szék Löbl morvaországi zsidót, aki a vásárban egy vég vásznat lopott, 50 botbüntetésre ítéli.

Anno 1757. 20-a Novembris judaeus Lövel ex possessione Vischa de marchionatu Moraviae ob furatam in publicis nundinis telae petiam in exemplum aliorum judaeorum ex longinquis ditionibus ad furta exercenda Sopronium adventantium 50 baculis mulctatus et ex aresto per relevantes circumstantias has, quod nimirum furtum in natura restitutum sit, dimissus fuit.

Sopron városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 119—20.

1757. december 14. Bécs. Lázár Simon nagykarolyi zsidó szerződést köt Parth József soproni sörmesterrel 300 db huszárló szállítására a megadott mérték és feltételek szerint. Parth minden bevált lóért 44 forintot kap készpénzben, foglalóra pedig 6 000 forintot kap kézhez.

Contract.

Heut zu endt gesetzten dato ist zwischen uns beeden theilen zu behuf der k. k. rimonta pferdt husaren lieferung von den k. k. pferdtliferanten herrn Lázáro Simon aus Caroli an inen, dann dem herrn Joseph Parth anderen theils folgender contract mit guten vorbedacht verabredet und würrklich geschlossen worden, nehmlichen:

Primo verbindet sich gedachter herrn Parth an ermeldten herrn Lazaro Simon dreyhundert stückh wallachen husaren pferd keine couleur ausgenohmen von 14 bis 15 faust hoch, nicht kleiner, vermög auch ihme behändigte verpetschirten maas, auch nicht weniger als 4 jahr und nicht älter dann sieben jahr samt hierzu erforderlichen halfftern und fordern füßen mit eisen beschlagen, ohne einigen fehler und mangel mögen, als rotzig, dämpfig, kollerisch und gestohlen nicht unterworfen seyn sollen, von dato 1-ten Januarii bis den 15. Februarii 1758. zweyhundert pferdt und den 15. Martii 1758. einhundert stückh deto, jedoch das solche mit 50 stückh successive abgenohmen werden sollen in einem kayserlich-königlichen hierzu beordneten kayserlichen commissari in Oedenburg zu lifern und zu übergeben, die erforderliche speesen aber er alleinig zu praestiren haben solle, wohingegen

Zweytens verspricht gedachter herr Lazarus Simon nach wohlconditionirter abliferung und einhändigung der assent lista und liferscheins vor ein jedes geliefert und assentirtes husaren pferdt vierundviertzig gulden baar zu bezahlen, undzwar dergestalten

Drittens ist gleich bey schliessung des contracts ihme herrn Joseph Parth zur darangaab sechstausend gulden behändiget worden, sodann wann 200 stückh würrklich abgeliefert seyn werden, abermahlen 3600 fl. zu zahlen und bey der letzteren abliferung und hierüber einreichender assent lista dem ihme gebührenden complet rest per 3600 fl. sogleich bey der abliferung und übernahm ohne aufenthalt sodann baar und richtig zu bezahlen, dafern aber

Vierdtens der herr Parth, welcher sich in solidum sowohl wegen der gantzen summa, als auch die zuhaltung obigen contracts hiebey unterschrieben die liferung in gesetzten termin bis den 15. Martii 1758. nicht zuhalten solte, so ist er schuldig und würrklich dahin gehalten erstlich den k. k. aerario alle schäden und unkosten, wie selbe an den liferanten in einen k. k. contract einverleibet, zu bonificiren und in allen schadlos zu halten wolle und solle mit begebung all meiner instantien und rechten sowohl auf meine liegend und fahrende güter, als auch unser völliges vermögen durch einen des herrn Lázár bestelten oder wo es immer

seynd möge, in allen zugreifen und sich in allen zu satisfaciren allen fug und recht solle haben können und mögen, wohingegen

Fünfftens wann sich gedachter herr Parth bey jedesmahliger anmeldung, wann auch mit 50 pferdten von den k. k. kriegscommissari nach verflussung zwey 24 stundt nicht abgenohmen werden sollten, er herr Lazarus alle speesen, die ihme auch von einen k. k. commissariat ersetzt werden wollen, ihme zu vergütten sich verobligiret. Urkund dessen seynd von uns contrahirenden theilen zwey gleichlauthende exemplaria errichtet und jeden unter des anderen theill fertigung zugestellet worden. So geschehen Wienn, den 14. Decembris 1757.

L. S. héber irás.

L. S. Joseph Parth breumeister in Oedenburg

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. 160—2. oldalak alatt.
Egykorú, egyszerű másolat ívrétű papiroson.

126.

1757. december 14. Sopron. Parth József soproni sörmester elismeri, hogy Lázár Simon hadseregszállító zsidótól 300 db huszárló megvételére kötött szerződése értelmében 6000 forintot készpénzben felvett.

Quittung

per sechstausend gulden, welches ich richtig zu meine eigene händen empfangen habe von den herrn Lazarus Simon kayserlich-königlichen liferand auf mein gmachten contract auf 300 stuck husarn pferdt richtig und baar empfangen bescheine hier mit meine unterschrifft und pettschafft. Oedenburg, den 14-ten Decembris 1757.

Id est 6.000 fl.

Joseph Parth

braumeister in Oedenburg manu propria.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. — 178. oldalszám alatt.
Egykorú, egyszerű másolat papiroson.

127.

1758. január 15. Bécs. A legfelsőbb politikai és kamarai directorium tanácsa figyelmezteti Lázár Simon zsidót, hogy több lovat kicsinek és gyöngének, így hadi szolgálatra alkalmatlannak találtak, miért arra törekedjék, hogy a lovak 14 $\frac{1}{2}$, sőt 15 markosak és erősek legyenek, mely esetben a kincstár egy vagy két dukáttal többet fizet darabjáért.

Von der Römischen kayser, in Germanien, zu Hungarn und Böheim etc. königlichen mayestät, erzherzogin zu Oesterreich, unserer allergnädigsten

digsten frauen wegen dem juden Lazar Simon rosslieferanten hiemit anzu-
fügen. Mann habe einige pferdte von dessen hussarn rimonta stellung
mittelst allhier vorgenommenen augenscheins von all zu klein und schwach-
er beschaffenheit befunden, also dass solche zur gehörigen feld-dienst-
leistung unvermögend, mithin unannehmlich seyen, derohalben man
denselben ernstlich ermahnet, in sothanner rimontirung die contract-
mässige maass, stärke und übrig vorgeschriebene qualitaeten genau ge-
genwärtig zu halten, massen man in solchen bedingnüssen etwas nach-
zugeben keines wegs gemeinet ist. Und obwohlen man pferde, so 14 faust
halten, auch sonst wohl conditioniret seyend, eben nicht zu verwerffen
und von dem geschlossenen contract abzugehen nicht gedenket, so wün-
schet man doch und wird dem höchsten dienst sehr vorträglich zustatten
kommen, wann die rimonten noch in höherer maass, als bedungen wor-
den, beygeschafft werden, in welcher absicht mann für einjedes 14½
faust ausmessendes pferd über den ehehin stipulirten preiss noch einen
ducaten und für jedes, so 15 faust erreichtet, zwey ducaten heysetzen,
folglich in allen dreyzehn und respective vierzehn ducaten baar be-
zahlen will.

Welches dahero ihme rosslieferanten zu dem ende bedeu-
tet wird, auf dass er die rimonten, so viel immer thuentlich und möglich ist, in
erstbesagt höheren maass aufbringen sich mit allen kräften bestreben
möge.

Decretum per sacram caesareo-regiam majestatem in consilio direc-
torii in publicis et cameralibus. Viennae, die 15-ta mensis Januarii (anno)
domini millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo.

olvashatatlan aláírás.
Johann graff Chotek.

Kivül: Dem juden Lazar Simon rosslieferanten zuzustellen.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. — 183—5. oldalszámok
alatt.

Eredeti irat ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált lilíom,
a másik oldalon F. C. P. betűkkel.

128.

1758. január 31. Kéthely. — február 27. Felsőpulya. Bácsmegyei György
sopronmegyei alszolgabíró Sártory Ernő ezredest, aki Polák Náhán kis-
martoni zsidónak 129 forinttal volt adósa, mivel nem jelent meg a máso-
dik tárgyaláson, nemcsak a tartozása megfizetésében, a kamatokban és
perkötségben, hanem még 12 forint büntetésben is elmarasztalja.

Anno 1758. die 31-a mensis January in possessione Kethel inclyto
comitatus Soproniensi adjacente coram perillustri ac generosis dominis
Georgio Bácsmegyei et Joanne altero Bácsmegyei praefati comitatus ju-

dice nobilium et jurato assessore pro tribunali constitutis levata est causa judaei Náhán Polák alias Kismartonii degentis, qua tamen creditoris ut A. contra et adversus spectabilem ac generosum dominum Honorium vel Ernestum Sártory sacrae caesareae regiaeque majestatis colonellum, velut I.

Et pro praenominata parte A. egregius Paulus Csekonits cum nostris procurator exhibet actionem originalem sub A., obligatorias eidem annexas sub B., testimoniales demum super legitima partis I. citatione emanatas sub C., in quorum conformitate praevia, si necesse fuerit, proclamata petit jus et iudicium cum generali reservata.

Pro praetitulato autem domino praetenso I. egregius Franciscus Czuppan cum nostris legitimis procurator penes generales juris cautelas et facultates comparet ac una intuitu indebite causatarum et ne fors ulterius causandarum expensarum cum solenni protestatione specialiter ea, quae juris essent, reservat.

Pro A. cum pars I. expensas litis praesentis aegre ferre videatur et non tantum medio citationis tempore, sed nec actu adhuc satisfecerit, protestatur pars haec A. de positiva ejusdem mora et petit eandem in actionali summa, prout et interesse ac expensis judicialiter convinci.

Deliberatum est.

Causam praesentem ob proxime instantem generalem comitatus congregationem pro die 27-a et subsequentibus juridicis diebus affuturi mensis Februarii in possessionem Fölsöpulya inclyto huic comitatui adjacentem differri et rejici, pro quo termino partes absque nova citatione comparere, agendaque agere obligabuntur.

Ezen a tárgyaláson az alperes nem jelent meg, mire az alábbi ítéletet mondták ki rá:

Cum pars I. nec erga praeviam judiciariam deliberationem, nec factam sui prae foribus judiciariis solitam proclamationem, licet medio post legale comparendi tempus die expectata sive medio legitimi procuratoris sui sive per se comparuerit, adeoque se contumacem effecerit, contra contumaces autem omnia regni jura clamarent, hinc eandem partem I., velut contumacem in onere actionis primum summa videlicet capitali perhibentibus sub B. obligatoriis florenos 129 faciente, ejusque a die 13-a mensis Decembris 1751. evolute quippe jam tunc in obligatoriis sub B. praefixo solutionis termino usque ad ultimam currentis mensis Februarii anni pariter currentis 1758. computato legali sex per centum interesse ad florenos 47 den. 69 exurgente, expensis item actoris hic sub D. specificatis judiciario calculo ad florenos 41 limitatis, tum et paena contumaciae 12 florenos constituyente his proinde quadruplicis ordinis positionibus insimul computatis in summa 229 fl. 69 den. convinci et aggravari, exequendorumque executionem pro die 8-va affuturi mensis Martii anni currentis superscripti judicialiter determinari.

Georgius Bátsmegyei procedens vicejudex nobilium manu propria.
Joannes Bátsmegyei adjunctus juratus assessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Sártory családnévnél Tomi 2-di nr. 12-o jelzésű iratcsomóban, Innen közöljük a perköltség kimutatását is:

Specificatio expensarum.

1-mo taxa exhibitionis certificatariorum cum occasione curruli constituit fl. 3 den. 50.

2-do pro constitutione procuratoris adveniens pars A. in se et occasionem expendit fl. 4.

3-tio diurnum dominorum judicum fl. 9.

4-to pro primo termino facta advocati comparitio una cum currulibus sumptibus facit fl. 1.

5-to ejusdem ad secundum terminum comparitio constituit fl. 2.

6-to intertentio dominorum judicum et advocati exsurgit ad fl. 3 den. 50.

7-mo merces fatigiorum advocati submittitur limitationi judiciariae fl. 12.

8-vo taxa expeditionis sententionalium et executionalium una cum sumptibus peragendae executionis fl. 6.

summa fl. 41 — den.

129.

1758. április 3 Sopron. Lázár Simon zsidó nyugtája 1.325 forintból, amelyet Parth József soproni sörmestertől készpénzben felvett.

Quittung

per eintausent dreyhundertfünffundzwanzig, sage 1.325 fl., welche ich a conto von herrn breymeister richtig und bar empfangen habe. Bescheine Ödenburg, den 3-ten April 1758.

héber aláírás.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. — 123. oldalszám alatt.

Eredeti papíroson, a héber aláírás mellett vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűspecséttel.

1758. április 24. A legfelsőbb helyről azzal kapcsolatban, hogy ellenőrző felülvizsgálatra vitt 21 ló közül 14 teljesen alkalmatlannak, 7 pedig csak bizonyos idő elteltével lesz még csak megfelelő, Lázár Simon panaszát nemcsak alaptalannak jelentették ki, hanem a kincstár tudatos megkározítására is képesnek ítélve elégedetlenségük vele. A 21 lovat azonnal visszadják neki, a két közreműködő patkolómesternek fáradságáért pedig köteles 1—1 dukátot fizetni.

Anzufügen, nachdem von denen dem juden Lazar Simon bereits in Hungarn bey der assentirung untauglichkeit halber ausgestossenen 21 husarn rimonta p(f)erden mittels der angeordneten und den 22-ten elabentis bewürkten superrevision 14 stuck vollkommen mangelhaft, die übrige 7 stuck aber dergestalten befunden worden, das auch dieser nicht ehender zum dienst gebraucht werden können, bis sie sich durch einige zeit erhollet haben werden, so seye nicht allein der ungrund jener beschwerde, welche er jud über sothane zu Oedenburg beschehene austossung geführet habe, eine nunmehr offenbahre sache, sondern mann könne auch hieraus keinen anderen schluss folgeren, als das derselbe durch aufdringung solcher pferde, welche durch die contractmässige bedingungen ausschliessend sind, den dienst und das allerhöchste aeraarium in schaden zu setzen keinen scheu trage.

Welches man demnach ihme bestellten des pferdliferant juden Lazar Simon um diesen von der selbst erweckt billigen unzufriedenheit zu verständigen mit dem anhang hierdurch bedeutet, dass derselbe obgedachte 21 stuck untaugliche rimonta pferdt insgesamt auf kosten mehrbesagten judens alsogleich zurucknehmen möge. In übrigen aber, da die geführte beschwerde so ungegründet, als unterfangend und sohin nicht unbillig ist, dass er jud denen adhibirten sachverständigen zweyen hufschmidtmeistern, undzwar einen jeglichen derenselben einen ducaten für ihre bemühung abreiche. So versiehet man sich, es werde von ihme bestellten die entrichtung dieser unkosten auf rechnung des juden ohne weiteren bewerkstelliget werden. Wienn, den 24. April 1758.

An Michael Julian Orenko bestellten des pferdliferant juden Lazar Simon.

Collationiret mit dem original concept und gleichlauthend befunden. Wienn, den 11. Septembris 1762.

Johann Frantz von Ettenau manu propria.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. — 189—190. oldalszámok alatt.

1758. április 27. Jechiel Mátyás zsidó elismeri, hogy Riedlné asszonytól 200 forintot vett fel kölcsön, amelyet ígér kamatostól együtt 3 hónapon belül visszafizetni.

A feljegyzések szerint 1759. márc. 19-én ebből az adósságból még 43 forint maradt kifizetetlenül.

1758 den 27. Abril.

Ich ents vndterschreibener bekönne hiermit, das ich von der frau Riedlin zu meiner nothtorfft auf trey mannath lang 200 fl. empfangen habe, sage zweyhundert gulden, vor welches mich verobligierre obbelmelde zweyhundert gulden nah verflossenen trey manath sambt den vnteresse mit dankh zu bezaln. das bezeygt mein eygene handvntterschrifft.

Héber aláírás.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnévnél Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratsomóban.

Gyerekes, kuszált írás papíroson, amelyen még a törlesztéssel kapcsolatosan az alábbi eredeti feljegyzések olvashatók:

Auss dessen Orban sein quitung, wie ess bey dem Matyas zu finden, hat er empfangen 119 fl. 40 den.

Darauff empfang ich per 30 fl.

fl. 149 40 kr, die 19. Marti (1759.)

Darauff mit dem Mattyas zusammen gerechnet, verbleibt schuldig 8 fl. 12 $\frac{1}{2}$ (kr.)

Auff die summa ist disses bezalt 157 fl. 52 $\frac{1}{2}$ kr.

Verbleibt anoch schuldig 43 fl.

Georg Riedl manu propria.

1758. május 14. Nemeskér. Dongó Sámuel sopronmegyei alszolgabíró meghagyja Kubránszky András esküdtnak, hogy Mózes Dániel lakompaki zsidó és Pós György völcseji mészáros között tegyen igazságot.

Lakompahon, ezen tekintetes nemes Sopron vármegyei helységben lakozo Moyses Daniel zsidonak minémő készpénzbeli adosága légyen Volchein lakozo Poos György névő miszárosnál, mind arul költ obligatorialis contractusabul, mind pedig az instansnak oralis relatiojabul is bővebben fog informaltatni kegyelmed nemzetes vitezleő Kubranszky Andras eskütt vram. Comittaltatik azért kegyelmednek, hogy citatis et sufficienter auditis partibus interessatis, servatisque de jure servandis ac denique comperta in praemissis plena rei veritate tégyen az instansnak elegendő és törvényel megegyező tellyes satisfactiot, ha az törvény

ugy kíványa faradságanak és költségeinek refusiojával s törvényes executioval is. Signatum Nemeskér, 14-a May 1758.

Dongo Samuel tekintetes nemes Sopron vármegyei viceszolghabiro manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 7-o jelzésű iratesomóban.

Papiros töredékes címerpaizsos vízjeggyel, az aláírás mellett fekete viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecséttel.

133.

1758. május 31. Sopron. Von Stöhr főhadbiztos bizonyítja, hogy Parth József soproni sörmester által még jan. 3-án a soproni kaszárnyába beállított 74 lóból a hadsereg idáig csupán 24-et vett át, ezért a többi ló eltartásáról a szerződés értelmében Lázár zsidóval kell majd megegyezésre jutni.

Attestat,

krafft welchen hiemit endtes geferttigter bekenne, dass der allhiesige burgerliche stadt-breümeister Joseph Parth vermög des mit dem pferdtliferanten juden Simon Laczar angestossenen contract deren für die kayserlich-königlichen husarn regimenten zu liffern übernahmenen rimonta pferdten und ausgenohmenen clausel, das seine anhero zur assentirung stellendte rimonta pferdte länger nicht als zweymahl vierundzwanzig stundt aufgehalten werden sollen, widrigenfahls die auflauffendte umkösten ihme Simon Laczar alleinig zu last fahlen und besagter breümeister zu contentiren seyn. Mithin hat diser dem 3-ten January 1758. in hiesiger casarmen beysammen gehabt 74 struck rimonta pferdt.

Hiervon seynt dem Sczecenischen regiment den 5-ten February erst assentirter übergeben worden 5, seynd also in seyn breümeister verpflegung noch geblieben 69.

Von disen seyndt den 2-ten April an das Paranjaischen regiment abgegeben worden 12, widrumen von deto regiment den 4-ten April übernahmen 7, (zusammen) 19.

Nach dessen abzug hat besagter breümeister noch weithershin sambt knechten aus aigenen verpfleget 50 stuk, worüber er mit dem juden Lazar sich über die weithere aufgeloffene unkösten ordentlich zu berechnen um contentiren zu lassen hat, wie es seyn in handten habendter contract besaget. So ich also der wahrheit zu steühr hiemit bekräftigte. Signetum Oedenburg, den 31. May 1758.

Von Stöhr manu propria, oberkriegscommissari.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34 nr. 525. — 117—8. oldaljelzés alatt.

Ívrétű papiros, vörös viaszba nyomott ovális gyűrűspecséttel.

1758. június 1. — november 7. Völcselj. Kubránszky András sopronmegyei esküdt Mózes Dániel lakompaki zsidó javára Pós György völcselji mészáros 43 forint 45 krajcár adósságának és a perköltség megfizetésére ítéli, ki a végrehajtás előtt a zsidóval egyezsége lép olyan kötelezettséggel, hogy 11 forint értékű bőr átadása mellett a még fennmaradó adósságát egy hónapon belül megadja. Ez nem következett be, hanem 18 forint törlesztés ellenében ismét 3 heti haladékot kért, mire újból 13 forint 50 dénárt fizetett, úgyhogy végül csupán 9 forint 7 dénárral maradt adós, melyet azonban nov. 7-ig sem adott meg, mire a zsidó végrehajtatta, aminek Pós György ellenszegült, de utána egy holland aranyat mégis megadott.

Anno 1758. die 1-a Juny in possessione Völcselj inclyto comitatui adjacenti habita coram generoso domino Andrea Kubránszky inclyti comitatus praefati Soproniensis jurato assessore levata causa judaei Lakompachiensis Danielis Moyses et A. contra et adversus providum Georgium Poos lanionem in praefata Völcselj degentem et I.

Az A. fél praefigált napon és helyen személye szerint megjelenvén producált nemzeti vitézleő Dongho Sámuel szolgabíró vram commissioját sub nro 1-o, melly commissiojának ugy maga váloságos keresetének bőveb megvilágosítására előlalléttya I. félét tett contractust sub nro 2-o, hatralévő restantianak megbizonyítására recognitiót sub nro 3-o, mellyeknek continentiai szerint minthogy az ki miképpen kötölöző magat ugy illeő törvényünk szerént, főképpen boldogh emlekezető Mattyas királnak 6-dik decretumbeli 17-dik és Vladislaus 1. decretum 38-dik, ugy 1635-dik esztendőbeli 90-dik articulusoknak értelmek szerént törvényt vészen legelsőben is az vinculumnak desumptioját, azután pediglen sub nro 3-o producált recognitio szerént váloságos adoságát költségével¹ és fáradságával együtt, ugy jarandó interessel, azt pedigh törvényes executioval is secundaltatni kíványa s többirül reserval.

Az I. fél személye szerint megjelenvén és az adosagát negyvenharmor forintbul és negyveneött krajcárbul állot nem tagadván hanem azt allettya, hogy az I. félnek eöcse, Poos Mihály, bizonyos lakompaki zsidónak egy par eökret adott volt hitelben, melly zsidót Sopronban ugyan ezen adoságért emlétett Poos Mihály arestálni akarván, de az A. fél azt mondotta, hogy ne banchon eöt, három nap mulva hazanál leszen az penze és ezen dologért huszonharmadfél forintot letartoztatni kíványa.

Az A. fél ha mi praetensioja vagyon Poos Mihálynak az A. fél ellen, aztat annak rendi s modgya szerént keresse, azon üdőben fogja maga oltalmára felelni. Caeterum az A. fél producált commissiojának, contractusnak és recognitionnak értelmekhez magat tartván faradságának, költségeinek és interessének adjudicatiojával magat elégéténi, törvényes executioval pedig secundaltatni kíványa és az költségerül és faradságarul, ugy interesserül való jedzést producál sub nro 4-o.

I. fél az költségek éránt protestál és minthogy az eoche, nevezet Poos Mihály, ezen költségeket okozta néki, azon keresse az A. fél.

A. fél: az ki a törvényt, az a költséget is okoz, azért magát föllebirt feleletéhez tartván kíván végső deliberatiót.

Deliberatum est.

A. fél maga valóságos keresetét sub nr. 2-o et 3-o megmutatván is I. fél sem tagadván, azért ennek megfizetésében, ugymint negyvenhárom forintokban és negyveneöt graczarokban úgy sub nr. 4-o expensákban I. fél convincaltatik. Minthogy pedig az sub nr. 2-o producált contractusban foglalt vinculumot A. fél mostanságh nem legitimálhatta, azért méglen aztat világossában nem bizonyíthatta, adig is in suspenso marad.

A. fél amenyére favorabilis az sententia, megkoszonván, az desumando vinculum éránt pedig reservál s ezen sententiat executioval secundálni kívánja.

Deliberatum est.

Az executio nem impediáltatik.

Kubranszky András procedens eskütt manu propria.

Minekutanna ezen dolognak executioval végbenvitelét kívánván secundálni, azonközben az felek illy forman megegyeztenek, hogy az I. fél A. félnek mostanságh három tehénbört in fl. 7 den. 50 adott, item 20 báránybört in fl. 3 den. 50, insimul fl. 11, úgyhogy az restans summát most jövő első Juliusnak napján minden fogyasztás nélkül letenni tartozik, hogy ha pedig azon napra ezen restantiát le nem tehetne, tehát praescissis cunctis iuridiciis remediis, iuristitorumque temporibus ezen sententia mellett magát ugyanezen procedens eskütt vra áltál akarmely ingo ingatlan javaibul contentaltathasson költségének és faradsaganak refusiojával együtt. Signatum in iudicio die et anno, ut supra.

Id est restans summa fl. 40 den. 57.

Poos György völcsei miszaros +

Moyse Daniel manu propria.

Coram me Andrea Kubránsky procedente jurato assessore manu propria.

Anno 1758. die 4-a July ezen föntírtt adosaghnak defalcatiojára fizet Poos György miszaros vram tizenhét forintokat, id est fl. 18 olly értelemel, hogy két-három hét allatt az többit is meg fogja adni s A. félt tellyeséggel contentálni, holot az üdöre nem, tehát az föntírtt költségével¹ magát megeléghethessen az A. fél. Actum anno, die, ut supra.

Poos György völcsei miszaros.

Coram praescripto jurato assessore manu propria.

Az mint sub nr. 5-o instrumentum bizonyétya, fizetett föntneveszet miszaros fl. 13 den. 50, marad még ados fl. 9 den. 7.

Mellyet midőn az törvényes sententianak, úgy azután létt transactionalis contractussa szerént törvényes executioval is végben vinni s

¹ tévesen: költségsével írva.

triumphans A. felet tellyességgel contentalni és megelegeteni kivanvan die 7-a mensis Novembris 1758. magam mellé vévén Volcsejen lakozo nemes Horváth András vrt es Sarodon lakozo Illeö Martont s nevezet succumbens I. fél hazahoz menván az A. részére restans summaigh való executiot véghez vinni kivanván, az midön I. fél szekerit ugyan föntirt hatralévó summaban A. félnek assignalni föntnevezet bizonyosságok előtt akartam volna, akoron Poos György I. fél kezében lévén egy palcha, aztat fölemelvén ezecutionak ellentálot s magát opponalta olly formán declaralva magat, hogy inkább mingyárt azon zsidot, ugymint A. félt agyonverí, hogy sem az szekerit elfoglaltatni hadna. Actum die et anno, locove, ut supra.

Kubránszky Andras procedens eskütt manu propria.

Ennek az 9 fl. defalkationa adott egy holendis aronyot.

Procedens eskütt előtt manu propria.

Kívül: Processus liquidi debiti Mojsis Daniel judaei Lakompahien-sis contra providum Georgium Poos lanionem Volcheiensiem.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 7-o jelzésű iratesomóban.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon címerpajzs, míg a másik oldalon levő betűk nem vehetők ki.

Az iratok mellett megtalálható a perköltséget tartalmazó cédula is és ez így szól:

Capitalis summa	fl. 43 den. 75.
Interesse	fl. 2 den. 16
Diurnum	fl. 1
Pro comissione et expeditione	fl. — den. 41.
Mensale	fl. — den. 25.
Pro 4-vor occasionibus currubus	4
ad Volcsej et sui intertentione	facit fl. 51 den. 57.

135.

1758. július 14. Sopron. Limberger és (Bern)steiner soproni kereskedők elismerik, hogy Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó adóssága törlesztésére 300 forintot lefizetett.

Dass uns dato Gottlieb Jacob jud in Matterstorff wegen an unsern zu fordern habenden gulden dreyhundert, sagen 300 fl. baar erlegt, ein solches bezeugen hiermit. Oedenburg, den 14. July 1758.

Limberger und Steiner.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Bernstainer családnév alatt fasc. 13. nr. 1.

1758. november 9. Nemeskér. Dongó Sámuel sopronmegyei alszolgabíró meghagyja Kubránszky András esküdtnak, hogy mivel Pós György völcséji mézsáros Mózes Dániel lakompaki zsidó javára elrendelt végrehajtásnak ellenszegült, ez okból a feleket idézze törvénybe, hozzon ítéletet és azt terjessze fel.

Lakompakon, ezen tekintetes nemes Sopron vármegyei helységben lakozó Moyses Daniel zsidó áminemő praetensioja végett kegyelmed előtt nemzetes vitézleő Kubránszky Andras eskütt vram judicialiter procedált Volcsejen megirtt Sopron vármegyében lakozó Poos György miszaros mint I. fel ellen, minthogy pedig azon processusban convinctatván és occasione intentatae finalis executionis azon executionak ellent állva és magát opponálta, comittaltatik ávégre kegyelmednek, hogy az föntnevezett A. félnek részére servatis de jure servandis ad dandam oppositionis rationem citáltatvan az I. felt, hollott oppositonak törvényes okát adhattya kegyelmed előtt, bene quidem, hollot nem, de consveto onere oppositionis et expensis törvényt hozván azon processust cum primitivo ante executionem nekem referalya kegyelmed. Signatum Nemeskér, 9-a Novembris 1758.

Dongo Samuel tekintetes nemes Sopron vármegyei viceszolgabíró manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 7-o jelzésű iratcsomóban.

Papiros vízjegy nélkül, az aláírás mellett fekete viaszba nyomott ovális alakú gyűrűpecséttel.

1758. november 28. — 1759. január 8. Völcséj. Kubránszky András sopronmegyei esküdt Mózes Dániel lakompaki zsidó ellenében Pós György völcséji mézsárost, aki nemcsak ellenszegült a bírói ítélet végrehajtásának, hanem a tárgyaláson sem jelent meg, újból elítéli. Ez ítélet jogerőssé válik és így ismét végrehajtásra kerül sor, mikor Pós György 4 forint 95 dénárt lefizet, mert szerinte többel nem tartozik és a végrehajtást megint megakadályozza.

Anno 1758. die vero 28-a mensis Novembris in possessione Völcséj inclyto comitatui hincce Soproniensi adjacenti habita penes brachialem perillustris ac generosi domini Samuelis Dongo praefati comitatus vice-judicis nobilium judiciariam comissionem coram me infrascripto jurato assessore levata causa Danielis Moyses judaei Lakompahiensis, ut A. contra et adversus providum Georgium Poos lanionem in praefata Völcséj degentem, velut I.

Ezen a tárgyaláson a felperes zsidó személyesen megjelent és előadta panaszát, hogy az alperes őt nem fizette ki teljesen, a végrehajtást pedig megakadályozta, Pós György viszont távol maradt.

Deliberatum est.

Meglévén I. félnek valóságos s törvényes ez mai napra s helyre citatioja, evél nem gondolván, hanem szanszandikal magát absentalta s így az törvényt megvetette. Azért fönt tett sub nro 2-o producalt instrumentumban foglalt hatralevő restantiajában, ugy tekintetes nemes varmegye statutuma szerént oppositionnak és contumatiabon rendeltett büntetésben, hasonloképpen költségének és fáradságának sub nro 3-o producált, ugy executionnak alkalmaságával teendő s producálando refusiojában convincaltatik.

Kubrászky Andras procedens eskütt manu propria.

Anno domini 1758. die 4-a mensis Decembris in Nemeskér. Praesenti processu una cum primitivo per procedentem juratum assessorem relato et reviso existente lates ejusdem in iisdem processibus sententias approbari ac simul eundem ad exequendorum executionem exmitti.

Samuel Dongo committens inclity comitatus Soproniensis vicejudex nobilium manu propria.

Anno 1759. die vero 8-a mensis Januarii. Minekutánna ezen fönt approbált sententianak értelme szerént executiot végben vinni magam mellé vévén Völcsein lakozó nemes Szöke Ferencz és Varga Miklos vaimikot a triumphans A. részére I. fél javaibul ad vires summae in nro 3-o specificatae akartam volna, akoron Pós György I. fél vram letévén fl. 4 den. 95 aztat A. fél föl is vette. Midön pedig még az tobbi vagyis restans summához képest executiot végben vinni akartam volna, akoron nevezet Pós György I. fél keziben léven egy hosszú palcza, executionnak ellentállott s magat opponalta, declarálván magat, hogy többel nem tartozik, seöt adosava magat nem ismervén minden jószágit kivanya oltalmazni s executio allá egyaltalan fogvást nem ereszt, minthogy még az zsidó cönékje ados volna. Actum Völcsej, die et anno, ut supra.

Kubrászky Andras procedens eskütt manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 7-o jelzésű iratsomóban.

Ehhez az ítéletlevélhez két perköltséget tartalmazó cédula van csatolva. Ezek egyike ez:

In processu oppositionis	
Summa	fl. 9 den. 57.
oppositio	fl. 12 den. —
pro tribus occasionibus ad Völcsej ex	
Lakompach et sui intertentione	fl. 3 den. —
pro comissione et citatione	fl. — den. 35
diurnum	fl. 1 den. —
mensalis intertentio	fl. — den. 50
contumatia	fl. 4 den. —
pro occasione tenetur cum executione	fl. 3 den. —
	fl. 33 den. 42.

Expensae ad processum oppositionis.	fl. — den. 35.
pro comissione et citatione	fl. 1 den. —
diurnum	
pro tribus occasionibus ex Lakom-	fl. 3 den. —
pah ad Volcsej et intertentione	fl. 2 den. —
tempore executionis	fl. 1 den. —
executionalis péns	fl. 1 den. 50.
biro revisioja	(fl. 8 den. 85)

1758. december 20. Nyitra. Nyitra megye közönsége a m. kir. helytartó-tanács tudomására hozza, hogy mivel a bányavárosok irányában megsza-bott határ ellen, amely Nagytapolcsánytól kezdve a Nyitra folyó volt, sok panasz hangzott el úgy a zsidók, mint a földesurak részéről, ennél fogva új határt szabott meg Özdege községtől Racsics helységig, amelynek jóvá-hagyását kéri.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Erga interventa ex benigna caesareo-regia dispositione gratiosa ejusdem excelsi consilii intimata, ut judaei a montanis civitatibus ad sep-tem milliaria arcentur, pro limitibus constituerat comitatus hic ab oppido Nagy Tapolcsán decursum fluvii Nitra. Cum porro benignam hanc suae majestatis sacratissimae dispositionem septem adeoque milliaria ad dis-tantiam novem, ad summum octo horarum itineris spatium extensam haberi, ex gratiosis aequae excelsi consilii intimatis notum sit, complures sunt seu per judaeos in vicinis transfluvium Nittra locis, comitatui huic ingremiatis ante constitutionem etiam limitum vel successive contrac-torum debitorum activorum aquisitionibus taliter in rehabilitatione impedi-torum querelae seu dominorum terrestrium beneficiorum, quae inde se-quuntur, privatione, cum longe limites hi, a fluvio Nittra considerati clementem regiam dispositionem superent, ad comitatum hunc reprae-sentationes ad ea remedenda humillime excelso consilio repraesentan-dum duximus, ut cum omnino fluvius Nittra a montanis civitatibus prae-scriptam benignam resolutionem regiam longe exequet, comodissimos-que transfluvium Nittra judicaremus limites in possessione Eőzdőghe, Csornok, Szőllős, Emőke, Darasy, Szalakusz, Elefant, Apony, Kovarcz, Szulóc, Szerdahely, Szolcsan, Bossan, Ujfal, Nedanóc, Kraszno, Bi-lics, Szkacsan, Dvornik et Raczicz constituendos, a quibus possessionibus similiter montanae civitates plurium ac octo et novem horarum itineris spatio distarent, quantenus tum praemissis rationibus et motivis, quam et eo, quod quaestu judaeorum ad talismodi loca limitanea concessio pu-blico quoque utiliores et habiliores rederentur, ad arcendos judaeos a

montanis civitatibus demisse propositi praevio modo limites admittantur. In reliquo nos excelsi consilii gratiis et favoribus deoventes perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die vigesima mensis Decembris anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo in superiori civitate Nittria celebrata.

Ejusdem excelsi consilii humillimi obligatissimi servi:

N. N. universitas comitatus Nittriensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 147—8.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon ki nem vehető betűkkel, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 24. Decembris 1758., 29. ejusdem relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

139.

1758. december 28. — 1759. március 19. *Pitterhofer János Orbán elismeri, hogy Mátyás zsidó 119 forint 40 dénárt megfizetett, míg Riedl György 30 forint megadását bizonyítja.*

Heint tato den 28-ten Decembris 1758. hab ich mit den herrn Mathias zusammen gerechnet, was ich in gelt baer, wie auch in gudter pitlichen waeren empfangen, so alles zusammen 119 fl. 40 den. Nicht mehr oder weniger, das bezeigt mein eygene hand undterschrifft, das den also ist.

Johan Vrban Pitterhoffer manu propria.

Von judan Matyas empfange ich 30 fl.

Georg Riedl manu propria. Die 19. Marti 1759. anno.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnévnél Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratcsomóban.

Igen kuszált eredeti írás papiroson.

140.

1759. január 18. — február 1. *Pozsony. Pozsony megye közönsége tudomásul veszi és kihirdeti Leidersdorfer Mendl zsidónak adott kir. kivált-ságlevelet.*

Gróf Pálffy Pál Károly, mint Leidersdorfer Mendl zsidó földesura, hasonlóképpen cselekszik.

Anno 1759. die 18-a mensis Januarii sub generali inclyti comitatus Posoniensis congregatione in libera regiaque civitate Posoniensi celebrata praesentes benignae suae majestatis caesareo-regiae apostolicae privilegiales literae introserto judaeo Mendl Leiderstorff clementer elargitae lectae et publicatae sunt.

Signatum per Joannem Bacsák inclyti comitatus Posoniensis ordinarius notarius manu propria.

Praesentes benignas majestatis suae sacratissimae protectionales privilegiales literas pro parte et ad instantiam introserti judaei Mendl Leiderstorffer emanatas et per eundem mihi suo modo praesentatas in omnibus suis punctis et clausulis ex homagiali obligatione mea humillime accepto salvis, uti praemisum est, juribus meis dominalibus. Datum Posonii, die 1-a mensis Februarii 1759.

comes Paulus Carolus Palffy manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 251.

Egykorú egyszerű másolat.

Leidersdorfer Mendel zsidónak ezt a kiváltságlevelét már leközlöttük a MZSO.

XIII. 505. sorszáma alatt.

141.

1759. február 2. Pozsony. Gróf Pálffy Pál Károly, mint Pozsonyváralja földesura, Leidersdorfer Mendl zsidónak adott kir. kiváltságlevelét alapján megengedi, hogy egyéb kereskedése mellett a szűcsipart úgy űzheti, mint a keresztény szűcsök.

Posteaquam benignas majestatis suae sacratissimae judaeo Mendl Leiderstorff clementer elargitas et per eundem nobis praesentatas protectionales privilegiales literas in omnibus suis punctis et clausulis humillime acceptassemus, in conformitate proinde benigni hujus privilegii eidem Mendl Leiderstorff et successoribus illius praesenti decreto nostro mediante gratiose indulgemus et admittimus, ut idem Mendl Leiderstorff et successores sui in plaga nostra hujate subarcensi, prout cum aliis bonis mercantilibus, ita etiam ac in specie cum caeteris omnis generis ac in memorato benigno privilegio expressatis materialibus ad instar pelionum et cerdonum Christianorum praefatam nostram subarcensem inhabitantium civium nostrorum liberum quaestum publice exercere, eademque elaborare ac conficere possit et valeat, praescriptique sui semper possint ac valeant. Signatum Posonii, die 2-a Februarii anno 1759.

comes Paulus Carolus Palffy manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 251—2.

Egykorú egyszerű másolat.

142.

1759. június 17 után. Parth József soproni sörmester Lázár Simon zsidóval lószállításra kötött szerződése értelmében a tőle kapott 6.000 forinton felül még 322 forint 18 krajcárt követel.

Anno 1757. den 14-ten Decembris bin ich endes unterschriebener mit dem kayserlich-königlichen pferdt-liferanten juden Simon Lázár in einen contract eingegangen, vermög welchen ich mich verobligiret 300 pferdt vor die k. k. husaren regimenten zu liefern und zu stellen, auch

nicht länger, als zweymahl 24 stundt von mir verpfleget werden sollen, worauf ich alsogleich empfangen 6.000 fl.

Laut beyligenden attestatts tit. herrn oberkriegscommissary von Stöhr aber habe ich in alhiesigen casarmen schon den 3-ten January 1758. 74 stuck beysammen gehabt, wovon erst den 5. February anni currentis dem löblichen Szecsényischen husaren regiment 5 stuck assentiret und übergeben worden.

Da sind mir vermög geschlossenen contracts die unkösten, nemlichen von 5. January bis 5. February utrobique inclusive auf 32 tåg täglich von jeden stuck samt dem stahlgeld 15 cr. zu bonificiren, macht 592 fl.

Item vor 6 pferdt einen knecht, deren vor 74 stuck haben 12 seyn müssen, jeder des tags 15 cr., ertraget auf 32 tåg 96 fl.

Von 6. February bis 2. April verblieben mir in meiner verpflegung 69 stuck laut bemeldten attestatts, wovon von dem löblichen Barinayschen regiment sind 12 stuck assentiret und abgegeben worden.

So sind mir abermahl laut contract von 6. February bis 2-ten April auf 56 tåg täglich 15 cr. von jeden stuck samt dem stahlgeld zu bonificiren 966 fl.

Latus 1.654 fl.

Auf benante zeit vor 69 stuck pferdt sind nöthig gewesen 11 knecht, jeden des tags 15 cr. zusammen 154 fl.

Sind mir also unter verpflegung noch 57 stuck verblieben, wovon abermahl an das vortitulirte löbliche regiment laut besagten attestatts assentiret worden 7 stuck pferdt den 4. April anni currentis.

Sind mir mehrmahlen auf 2 tåg obberührter massen vermög geschlossenen contracts die vorbesagt gewöhnliche unkosten zu bonificiren mit 28 fl. 30 cr.

Dann sind auf 57 stuck pferdt nöthig gewesen 9 knecht, täglich jeder 15 cr. macht 4 fl. 30 cr.

Alsdann verblieben mir von 5. bis 28. April annoch unter meiner verpflegung 50 stuck pferdt, von jeden 15 cr. auf 24 tåg die unkosten zu ersetzen mit 300 fl.

Darzu waren nöthig 8 knecht à 15 cr., ertragt auf benante zeit 48 fl.

Laut öfftters berührten attestatts sind assentiret worden 24 stuck, vermög contract von jeden stuck 44 fl., macht 1.056 fl.

Laut quittung den 3. April 1758. bezahlte ich an gedachten juden in baaren zurück 1325 fl.

Abermahl vermög quittung den 17. Juny 1759. an denselben in baaren 1.614 fl. 18 cr.

Latus 6.184 fl. 18 cr.

Endlichen sind mir alsogleich von empfangenen 6.000 fl. 150 fl. abgezogen worden aus ursachen, weilen ich des Simon Lázár schwager von jeden stuck pferdt 30 cr. als eine discretion habe verabfolgen müssen. Weilen aber nur 24 stuck an die regimenten abgenommen sind worden, so bin ich nicht mehr schuldig dann 12 fl., der rest aber kommet mir zu ersetzen mit 138 fl.

Summa meiner völligen ausgab 6.322 fl. 18 cr.

Neme nun die ausgab per 6.322 fl. 18 cr.

Dem empfang übersteiget mit 6.000 fl.

A(1)s ist mir ein raitt-rest zu refundiren per 322 fl. 18 cr.

Joseph Parth breymaister manu propria.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. 119—21. jelzésű oldalakon.

Eredeti darab ívrétű papíron, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált lilium, míg a másik oldalon F. C. P. betűkkel.

143.

*1759. március 4. Sopron megye pénztáránál e napon megejtett vizsgálat szerint a bevétel 43.345 forintjából egyedül Leidersdorfer zsidónak 7 té-
telben 36.000 forintot fizettek ki.*

Visitatio cassae.

Anno 1759 die 4. mensis Martii in libera regiaque civitate Soproniensi instituta est cassae inclyti comitatus visitatio et reperta est in statu subsequente.

Influxerunt usque 3. Martii inclusive ad militarem, ut sub A. fl. 34.533 den. 34¹/₂.

In gratis executionalibus fl. 552 den. 50.

Per dominum Stephanits in depurationem restantiarum ex ratione particaluris perceptoratus emensarum soluti sunt fl. 182.

Pro avena parato soluta percepti sunt fl. 7941 den. 55.

Dominus Bolla deposuit parato ex restantiis suis fl. 136.

Summa fl. 43.345 den. 39¹/₂.

Erogatio.

Teste computu finali 1-a Decembris soluti assignatario haebreo fl. 6.000.

7-a ejusdem eidem haebreo fl. 3.000.

Perhibentibus sub congregatione diei 12. Februarii exhibitis 27. Septembris fl. 4.000.

19. Januarii eidem fl. 6.000.

2. Februarii eidem fl. 10.000.

16. Februarii eidem fl. 4.000.

26. Februarii eidem fl. 3.000.

Hae constituunt fl. 36.000.

1759. június 17. Sopron. Lázár Simon zsidó nyugtája 1614 forint 18 krajcáról, amelyet Parth József soproni sörmestertől készpénzben felvett addigra is, amíg a perük befejezést nyer.

Interims quittance

per eintausend sechshundertvierzehn gulden 18 cr., die ich endes unterschriebener auf die 6000 fl. bis zur austrag der sache a conto empfangen habe. Signetum Oedenburg, den 17. Juny 1759.

Id est 1614 fl. 18 cr.

héber aláírás

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. — 122. oldalszám alatt.

Eredeti papiroson, a héber aláírás mellé vörös viaszba nyomott nyolcszögletű sérült gyűrűspecséttel.

1759. július 9. előtt. Wiener Löbl pozsonyváraljai zsidó szűcs azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy a még 1750. febr. 25-én elnyert engedély alapján szűcsmasterségét szabadon űzhesse és a nyitott üzlethelyisége miatt is a pozsonyváraljai szűcscéh őt ne zavarhassa.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini gratiosissimi!

Ratione publici boni dignabatur excelsum consilium locumtenentiale regium anno adhuc 1750. die 25. Februarii mediante repraesentatorio suo intimato gratiose disponere, ut mihi ulterius quoque pellium et rerum pellicearum distractio seu all in grosso sive etiam ala minuta libere admittatur ac una simul et id ordinare, ne a vestium et aliarum manufacturarum speciem opificii prae se ferentium divenditione tempore nundinarum omnibus alioquin communium quoquo modo amplius arcear. Eo tamen non obstante denuo per cehae pellionum magistros subarcenses in distractione mea pellium, rerumque pellicearum impedior, taliterque subsumor excelsum consilium locumtenentiale regium in intimatis suis gratiosis respectu hujusce negotii mei anno 1751-o die 21-a May ac alio anno eodem 1751. die 2. mensis Decembris ad inclytum comitatum Poseniensem transmissis ita disposuisse, quasi vero quaestus meus pelliceus tantum ad nundinas publicas omnibus alioquin communes restrictus haberetur.

Cum autem leges art. quippe 79. 1681. et 29. 1741. ac aliae quaestum liberum in regno ratione publici boni admittant ac excelsum consilium locumtenentiale regium intuitu nobilitatis contra scrinarios et cerdones Posenienses liberum quaestum resolvisset, sed et ante me pellio Kuntze liberum quaestum aperto fornice habuisset, imo fornix pro facilitanda

extraneis ignotis venditione cuilibet quaestori admitti deberet fornicusque meus nec privilegiis praeiudicaret. nec contra usum militaret, qui enim habet facultatem libere quaestum exercendi, eundem seu in fornice seu in domo exercere potest.

Humillime proinde ad excelsum consilium locumtenentiale regium confugiens insto et exoro, dignetur excelsum consilium locumtenentiale regium me contra impetitionem caehae pellionum magistrorum subarcensium gratiose protegere ac una simul magistratui inclyti comitatus Posoniensis gratiose demandare, ut idem me medio dominii subarcensis in pristino usu secundum admissam quippe anno 1750. die 25. Februarii quaestus liberi exercendi facultatem conservet et nec admittat, ut iidem dicti caehalistae subarcenses me propter erectum fornicem in futurum turbent. Pro qua gratia emoriar.

Excelsi consilii locumtenentialis regii humillimus subjectissimus iudeus Löwl Wiener pellio subarcensis.

Kivül: Ad excelsum consilium locumtenentiale regium, dominos dominos gratiosissimos humillima supplicatio praesentata per Christophorum Torkos juniorem introserti iudei Lewl Viennae pellionis subarcensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 244—5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: vadászkürt, míg a másik oldalon: F. A. R. betűkkel, előlapon pedig e feljegyzéssel: *praesentata 9. Julii 1759., eadem relata.*

146.

1759. július 9. A m. kir. helytartótanács meghagyja Pozsony megyének, hogy Wiener Löbl pozsonyváraljai zsidó szűcs panasza tárgyában hallgassa meg a szűcscéhet és azután tegyen erről jelentést.

Comitatui Posoniensi.

Hicce adnexa iudei Löwl Viennae pellionis subarcensis instantia uberior edocebit, qualiter consilio huic locumtenentiali regio queratur in eo, quod idem per caeham pellionum subarcensium in distractione mercium pellicearum tempore etiam nundinarum arceatur.

Penes cujus communicationem praetitulatis dominationibus vestris hisce intimari, quatenus super praeadnexa querimonia auditis praeviden-
tius audientis circumstantiali consilio huic regio locumtenentiali submittere noverint informationem eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio die 9-a Julii 1759.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 246—246/a.
Fogalmazvány.

1759. augusztus 21. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a tatai pokróckészítők panaszára, hogy a görög és a zsidó kereskedők az 1744-ben kiadott tilalom ellenére összevásárolják a magyar gyapjút és azt főleg Lengyelországba szállítják, miáltal első kézből nem is lehet gyapjút venni, hanem csak tőlük drága áron, megismételve a korábbi tilalmat felszólítja Sopron megyét, hogy a káros elővételt akadályozza meg.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Incolae Tatenses in comitatu Comaromiensi degentes, fullonariae artis magistri, coram consilio hoc locumtenentiali regio suppliciter exposuerunt, qualiter post factam abhinc in anno 1744. lanæ Hungaricae arti suae fullonariae sive naccæ potissimum deservientis praeemptionis interdictionem ab aliquot proxime retroactis annis salutaris haec dispositio per quaestores Graecos et Judaeos in talem abusum devenerit, ut a prima manu prorsus nihil, verum ab ipsis praeemptoribus Graecis et Judaeis potissimum in Poloniam ac in remotiores etiam nefors ditiones evehantibus talismodi lanam duplo precio comparare debeant ac saepe nec taliter obtineant. Horumque avara quaestuosa industria factum esse, ut plurimi artis hujus magistri ad incitas redacti atque insufficientes effecti sint. Interim et contribuens plebs solo hoc panno utens non parum exinanitur, dum ob tam iniquum lanæ precium ipsa quoque pannum hunc carius comparare cogitur.

Cum autem ex ratione publici admitti non possit, ut per privatos quaestores lana Hungarica cum damno opificum et contribuentium panno fullonico utentium praematur vel plane in exterarum provincias ita evehatur, ut ex hinc nociva caritas in publicum redundet.

Ideo reflexe ad intimatum in anno 1744. abhinc expeditum praetitulatis dominationibus vestris hisce intimat consilium hoc locumtenentiali regium, quatenus pro autoritate sua magistratuali de lege sibi attributa, in quantum proventibus dominalibus non praejudicaretur, ejusmodi publico nocivas praeemptiones antevertere et in excedentes animadvertere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die vigesima prima Augusti anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Josephus Keglevich manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok szeptember havi csomójában. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Sopron megye közgyűlése szept. 11-i ülésében foglalkozott ezzel a rendelettel és ezt a határozatot hozta: *quod per currentales publicabitur, ut in tales praeemptores seria sit vigilantia et si compertum fuerit, quod ex regno evehere velint aut exassuoso pretio vendiderint, tales in aestimatione rei venditiae punientur.*

148.

1759. szeptember 5. Somorja. Gróf Pálffy Károly Pál úriszéke Mihály zsidó szabónak ipara üzését a zsidók számára, mivel urasági védelem alatt él, megengedi, a pozsonyváraljai szabócéhet pedig arra utasítja, hogy amit tőle elkoboztak, azt adják vissza és a jövőben 12 forint büntetés terhe mellett minden önkényes eljárástól tartózkodjanak.

Anno 1759. die 5-ta Septembris in oppido Samariae inclito comitatui Poseniensi et insulae Csallóköz adjacente sub praesidio spectabilis ac generosi domini Sigismundi Szüllő, excellentissimi ac illustrissimi domini comitis Caroli Pauli Pálffy ab Erdőd etc. (tit.) universorum bonorum plenipotentiarii, praesentibus perillustribus ac generosis dominis Andrea Liptay praeattacti comitatus supremo iudice nobilium, Andrea Kecskéd domini fiscali et Michaelae Krisán praelibati comitatus jurato assessore celebrata est sedes dominalis, qua occasione in causa cehae magistrorum sartorum subarcensium, ut A., contra Michaelem sartorem, ut I.

Deliberatum est.

Ex privilegiorum per magistros sartores productorum puncto 8-vo patet quidem, quod illis, qui cehae non sunt incorporati, laborem sartorum perficere licere non deberet. Cum nihilominus judaeus I. autoritate dominali, articulo etiam 79. 1715-ti et 117. 74. 1723. admissa ad fundum subarcensem sub protectionem dominalem cum facultate artem sartorum pure pro judaeis exercendi receptus esset, eundem I. ita, prout alios, qui nec in ceham, nec protectionem dominalem recepti sunt, considerari non posse. Et quamvis sartores A. ad priores resolutiones et decisiones sedis dominalis tempore excellentissimi condam comitis Joannis Pálffy interventas provocarent, cum nihilominus eadem resolutiones et decisiones saltem circa modalitatem subsistentiae judaici sartoris emanassent, non vero ad cassandum sartorem judaicum tenderent ac eadem resolutiones modernum dominum terrestrem non ligarent, sed et juxta consuetudines judaeorum illis ex lana et certis materiis vestes apud Christianum sartorem conficere haud liceret, adoeque si etiam pars I. a labore tali perfi-

ciendo arceretur, emolumentum exinde non partibus A., sed aliis extra-neis judaeis sartoribus in aliis locis degentibus, quo judaei subarcenses pro labore perficiendo diverterent, accresceret. Hinc praemissis ex ratio-nibus ac ideo etiam, quod jam per prius judaeus Wolff Gerstel opificium sartoris cum consensu cehalium exercuerit ac subinde tres etiam sodales cum uno tyrone intertenuerit, quod ipsum ex testimonio sub nro 1-o patet, consequenter usus jam etiam judaici sartoris praeextiterit, his accederet, quod post inductam tollerantialem judaeis ex resolutione regia facultas opificiis et quaestu fruendi accesserit, partem I. igitur in confor-mitate resolutionis dominalis 5-ta Decembris anno 1757. emanatae in suo opificio stabiliri. Quoad res et labores vero mechanicos per partes A. con-trabandatos et sedi dominali resignatos, talibus rebus suis dominis resti-tutis adinveniri. Quod siquidem partes A. contra articulum suum cehalem 8-um, contra item praecedentes decisiones sedis dominalis sine assistentia officialis dominalis aut judicii subarcensis propria autoritate tales res contrabandare praesumpsissent et alioquin legitimi domini rerum illa-rum, ideo, quod lis inter sartores intercedat, rebus suis privari nequirent. Hinc partibus A. nec praetensam quotam ex rebus contrabandatis, neque multam respectu partis I. adjudicari posse. Et siquidem pluribus vicibus magistri A. sub praetextu privilegiorum suorum tales res et manufactu-ras occupando rixis, verberationibus et plurimis dissidiis ansam dedissent ac taliter dominium etiam celebrandis sedibus dominalibus, aliisque incommoditatibus onerassent, ulterius etiam partibus A. serio imponi, ut imposterum ab omnibus inviolationibus domuum et via facti praesumen-dis occupationibus sub 12 fl. supersedeant, verum si et in quantum privi-legiis suis praejudicatum esse supponerent, eatenus vel officialis domi-nalis vel judicii subarcensis assistentiam implorent. In reliquo privilegia partium A. respectu cehae non incorporatorum et sub protectionem domi-nalem non receptorum in suo valore relinquenda, imo juxta punctum 8-vum, uti attactum est, respectu non incorporatorum et sub protec-tionem non receptorum modalitate praemissa effectuari decerni.

Per Andream Kecskés dominii fiscalem.

O. L. C.-29, Lad. A. fasc. 22, folio 7—8.
Egykorú egyszerű másolat.

149.

1759. november 6. előtt. A pozsonyváraljai szűcscéh a földesúri bizottság előtt tagadja, hogy Wiener Löbl zsidó szűcsöt a nyilvános vásárok alkal-mával iparának üzésében egyszer is megakadályozta volna, ellenben nyil-vános vásárokon kívül eső ipara üzését és nyílt bolt tartását neki már ki-váltságaik alapján nem engedhetik meg és nem tűrhetik, hogy zsidó létére több szabadságot élvezzen, mint a keresztény iparosok.

Inclyta commissio!

In corformitate gratiosi ad judaei subarcensis Lövl Viener contra nos datam instantiam ad inclytum comitatum Posoniensem emanati excelsi

consilii locumtenentialis regii intimati per nos fato inclyto comitatu desuper datam replicam idem judaeus inclytae sedi dominali rursus responsum porrigendo ad idem sequentibus humillime reponimus. Advertere dignabitur inclyta commissio, altioresque etiam instantiae judaeum Viennae excelso consilio conquestum esse, quod per nos occasione publicarum nundinarum in distractione rerum pellicearum turbetur ac desuper altefati excelsi consilii intimatum de dato 9-nae Julii 1759. intervenit haec formalia in se continens: *quod siquidem judaeus Viennae quereletur in eo, quod idem per caenam pellionum subarcensium in distractione mercium pellicearum tempore nundinarum arceatur. Inclytus comitatus super querimonia hac praevie auditis audiendis excelso consilio informationem submittat.* Hinc communicato nobiscum hocce gratioso excelsi consilii intimato probam expetiimus a saepéfato judaeo, quatenus expositionem instantiae suae legitimeret, remonstraretque se in distractione mercium occasione nundinarum per nos vel semel turbatum extitisse. Sed prout hoc nunquam probare valebit, ita etiam probam hanc penitus effugeret, ut adeo clare eveniat, quod excelso consilio nos false defferre praesumpserit, quod transmissa hacce humillima una cum priori repraesentationibus nostris inclytus comitatus ac medio hujus excelsum consilium uberius informari dignabuntur, quid de instantia judaei sentiendum et uter legalem querulandi ansam habeat. Ac ubi modo in replica inclytae sedi dominali porrecta de turbationis hujus proba. quam ultro quoque expeteremus, altum sileret, alios coloratos assummit praetextus ac nescitur quo jure, quibusve sub titulis licentiam aperto fornice, extra nundinas mercaturam et quaestum rerum et manufacturarum pellicearum sibi vindicare conatur atque pro stabilimento hujus tria membra assumeret: 1-mo quod assumptus per nos privilegialis cehalis articulus 32. Christianos solum et non judaeos, qui unice ex jure dominali protectionem haberent et a caehis exempti essent, feriret. Dein quod usus in plaga subarcensi hoc in passu privilegiis nostris contrarius viguerit. Ac postremo, quod articulus 79. 1715. privilegia in eo solum salvaret, si aliquid ultra leges regni, ultra conservationem praerogativae nobilitaris et ultra jura dominalia maneret. Licet vero prius, quam in conformitate gratiosi intimati id, quod per nos in distractione mercium occasione nundinarum arceatur, probaverit, ne gry (*sic!*) respondere teneremur, tamen ne longius negotium hoc cum taedio protrahatur, humillimo erga excelsum consilium, inclytum comitatum ac sedem dominalem respectu seriatim, etquidem 1-mum mebrum assummendo, quod privilegialis articulus caehalis non judaeos, sed solum Christianos ligaret, nimis jejenum foret argumentum. Quod namque ex jure dominali protectionem habeant, verum est. Quod vero a caehis exempti sint et id in tantum verum est, quod leges judaeos a concivitate Christiana arcerent, sed ideo non fluere consequentiam eos tali modo exemptos esse a caehis, quod privilegiis cehalibus libere contravenire, opificia pro libitu in praejudicium ceharum exercere, mercesque opificum, manufacturasque distrahere iisdem aequaliter liceat, tali namque ratione Christianis multum praepollerent autoritate, praejudicia enormia civibus onera supportantibus enascerentur, privilegiorum virtus et finis, qui in anima rerum, bono quippe et recto ordine, augmentoque ci-

vium, qui rempublicam constituerent, consisteret, exspirare ac uno verbo vinculum societatis humanae rumpi ac cives interire deberent. Et pro tot, tantorumque malorum aversione in societate humana civitatibus quippe ac oppidis, collegia opificum privilegiis regii donata pro majori subsistentia civium, aerariiue regii augmento existerent, cumque finis sine mediis obtineri nequiret, certe contubernia opificum subsistere haud valerent, nisi talibus praesertim judaeis caehae non incorporatis, nec civium numero insertis, opificii illius exercitium, mercantiaque interdiceretur, inhiherenturque. Si itaque nec privilegium sensu Tituli 8-vi Partis 2-dae lege publica aliter, quam si expressa ejus ibi fieret mentio, abrogari quiret, sed nec privilegiorum collator, summus, quippe terrae princeps vigore alterius Tit. 12. Partis 2-dae privilegium simpliciter sine rationabilibus causis exprimendis revocare valeret, tale illuc usque semper illi contubernio contra omnes illius civitatis, oppidi vel loci inhabitatores et incolas, qualescunque ii tandem fuerint, indiscriminatim patrocinaretur. Cumque privilegium virtutem et efficaciam legis habeat, privilegialis vero nuper allegatus, hicque rursus sub A. productus articulus 32. generaliter absque ulla distinctione sonaret: *ut nullus hospitum et inhabitatorum cum pellibus et quibusvis opere nostrae manualia mercibus cujuscunque generis extra nundinas liberas et generales in fundo subarcensi mercantiam exercere possit* et ubi lex non distingveret, nec judaeo distingvere liceret, non solum Christianos, sed etiam judaeos comprehendi manifestum est. Quod ii namque taxam tolerantialem solvant et ideo, ut judaeus Viennae adstrueret, ab omnibus jurisdictionibus exempti essent et circulari mandato facultatem omnibus quaestorum praerogativis, mechanicorumque utendi attributam haberent, narrative inducitur, sed non producitur. Taxa haec tolerantialis iis imposita est respectu benignae suae majestatis sacratissimae concessionis super licita eorundem in Hungaria permansione. Et posito, non concessio talem facultatem in illo mandato comprehensam haberent, non tam illimitato laxo sensu summi valere, ut etiam in illis locis, ibi privilegiatae caehae existerent, mercantiarum, opificiorumque exercitium liberum judaeis admitteretur, quia sua majestas nequaquam privilegiis aliorum praejudicare, sed illa potius omnimode sarta, tectaue conservare vult, indigitante id ipsum clausura literis privilegialibus inseri solita: salvo jure alieno. Denique nec exemplum cerdonum respectu cutium quaestum nobilibus liberum per excelsum consilium admissum adducere quicquam juvat, nobiles namque cutes ad civitates invehere, distrahereque possunt etiam lege regni permittente, sed nec nobilibus, nisi cives insimul fuerint, in civitate fornicem servare, cum cutibusque mercantiam exercere liceret. Ergo hoc exemplum potius contra judaeum Viennae pugnaret, quippe judaeus non esset nobilis et quod plus, ubi nec nobili jure civitatis non donato fornicem servare liceret apertum, quo jure ergo judaeus concivilitatis incapax servare praesumeret.

Secundum judaei Viennae argumentum foret, quod in plaga subarcensi talis fuerit usus, ut caehae non incorporati peraeque in fornice suas merces vendiderint, adducitque 1-o exemplum alicujus Kuncze, dein vero proprium. Quod pellionem Kuncze attinet, verum est eundem ser-

vasse fornicem apertum, sed quid hoc ad judaeum Vienner? Kuncze fuit civis et caehae nostrae, ut sub B. extractu quippe prothocollari videre esset, incorporatus, adeoque libere fornicem servare potuit, sed judaeus nec civis, nec caehae incorporatus est. Denique perperam ac potius contra se infert judaeus, quod erga depositionem 80 florenorum et duorum aureorum anno 1749. liberum quaestum sponte eidem cecissemus. Sed qualiter haec correspondent cum prioribus, ubi pro mercantiae et quaesturae judaeis ex ratione taxae tolerantialis facta libertate multis disputasset, hic vero ipse recognoscit se mercium distrahendarum facultatem ex nostro indultu erga depositionem pactatae summae obtinuisse. Si haec combinata fuerint vel ex hinc tota prior judaei argumentationum moles se ipso ruet. Verum quidem est, quod pro quinque annis ei indultum dederimus etiam extra nundinas generales pelliceas merces distrahendas, ast et hoc fecimus hortatu saltem excellentissimi felicitis recordationis domini comitis palatini Joannis Pálffy et judaeus hoc non probabit, quod facultatem hanc eidem in perpetuum cecissemus. Pateret namque ex deliberatione inclytae sedis dominalis sub C. nos cum judaeo Vienner ad 5 annos pactasse, qui pridem exspirarunt ac dum alter judaeus Lebl Judas exemplum hoc allegare ac sibi etiam licentiam merces pelliceas distrahendi vindicare voluisset, is autoritate dominali anno 1752. die 12. Junii ideo ex fundo subarcensi quoque sub paena instantaneae incarcerationis, si diutius permanserit, amandatus extitit. Ut adeo et per haec usus privilegiorum nostrorum comprobaretur, judaeusque nec minimum objicere amplius valeret.

Tertium judaeus argumentum depromere vult ex articulo 79. 1715. inferendo, quod hic articulus privilegia regia in eo dumtaxat salvet, si aliquid ultra leges regni, ultra conservationem praerogativae nobilitaris et ultra jura dominalia reliquum maneret et hac de causa articulus 117. 1723. omnis generis moechanicos in regnum vocandos praeciperet. Sed haec exotica judaei articuli 79. interpretatio legibus prorsus ignota est et si staret, prorsus nec esset opus privilegii, sed quisque habito indultu dominali posset opificium quaecunque exercere, sed nec judaeo objecta caristia quidpiam opitulatur. judaei enim non ut viliori pretio merces pelliceas darent, sed potius luridiores distraherent. Denique nec inhibitiō judaeorum a distractione rerum et manufacturarum pellicearum extra nundinas anniversarias caristiam faceret, tum ex praemissis, tum etiam quod ad antevertendam caristiam articulo 71. 1659. provisum haberetur, juxta articulum 79. 1715. et 10. 1729. vero excessus moechanicorum tolli et corrigi deberent ac ideo per judaeos caehalibus privilegiis praejudicari nequire, sed excessibus sublatis privilegia in salvo relinquenda idem articulus 79. praeciperet. Similem considerationem adductus ab adverso 117. 1723. faceret, praecipit namque, ut omnis generis maehanici, ergo non judaei, in regnum vocentur, qui per varias externas et regno adhuc ignotas manufacturas commercium promoverent, sed quid hoc ad judaeum? Pellionum in regno hoc defectus adhuc nullus fuit, judaeus vero manufacturas regno ignotas nullas mereatur aut facit.

Et his omnibus taliter eversis, si benigna suae majestatis mandata gratiosa excelsi consilii intimata hic sub D. copialiter adnexa, si denique

in conformitate horum excellentissimi domini comitis Caroli Pálffy resolutiones, quarum duae praecipue hic sub E. producuntur, expensa fuerint, ad oculum prodibit, judaeorum mercantiam cum rebus et manufacturis solum ad nundinas anniversarias restrictum haberi, ultimumque hoc anno ad instantiam ejusdem judaei emanatum gratiosum intimatum eo restrictive sonare, ergo nihil super est, quam ut judex sui in nundinis factam turbationem probet, in reliquo vero in praejudicium nostrum summum extra nundinas aperti fornices cassentur. Et fine hoc etiam humillime instamus, quatenus inclyta commissio nos penes privilegia nostra manutenere, hancque replicam nostram in originali inclyto comitatu, hujus excelso consilio cum favorabili opinione transmittere dignaretur. Pro qua gratia emorimur.

Inclitae commissioni humillimi servi:

caeha magistrorum pellionum subarcensium.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21, folio 253—5.
Egyszerű egykorú másolat.

150.

1759. november 6. előtt. Leidersdorfer Mendl zsidó a földesúri bizottsághoz benyújtott beadványában azt kéri, hogy kir. kiváltságlevele birtokában szűcsiparát minden megszorítás nélkül folytathassa és ebben a kérdésben kedvező felterjesztésüket reméli úgy a megyéhez, mint a m. kir. helytartótanácsához.

Inclita commissio dominalis!

Ex instantia magistrorum pellionum cehae subarcensis Posoniensis intelligo, quod iidem occasione controversiae inter eosdem et judaeum Simon Lébl Viener obvertentis meum privilegium per suam majestatem regnantem mihi clementer concessum et hic sub nro 1-o annexum in quaestionem sumere intendant ex illo fundamento, quasi vero privilegium hoc meum propter eorundem articulos cehales et articulum 79. 1715. subsistere nequiret, quodve in privilegio meo contineatur clausula: salvo jure regni, magistratum et articulorum cehalium. Quantum attinet articulos cehales, illi privilegio meo nullum impedimentum ponunt, quia de dictamine Tit. 7. Partis 2-ae terrae princeps de plenitudine potestatis suae contra jus etiam commune, tanto magis ergo contra articulos cehales privilegium, elargiri potest, quomodo ergo pelliones magistri privilegium, quod ex ratione promotionis publici boni mihi concessum est, in quaestionem summere possent. Articulus 79. 1715-ti potius meum privilegium secundat, ille enim praescribit, ut omnis generis mechanici in regnum inducantur, id ipsum etiam innuit articulus 117. 1723., ergo privilegium hoc legibus regni non repugnat, sed nec clausula salvo jure regni, legitimorum magistratuum et articulorum cehalium vel minimum praesidii tribuit magistris pellionibus, nam jus regni salvatum est per articulum 74.

1723. et 10. 1729., virtute quorum regnum suam majestatem sacratissimam implorat, ut excessus mechanicorum aboleantur et eorundem articuli cehales pro casu exigentiae etiam cassentur. Jus magistratus et domini terrestris aequè salvatum sit, nam dominus terrestris docente producto sub nro 2-do, prout privilegium meum innuit, me sub jurisdictionem et protectionem suam recepit. Articuli cehales demum aequè in salvo manent, quia illi jus domini terrestris aliunde non possunt limitare et nonnisi ipsorum cehae incorporatos tangunt, cum quibus ego nullam connexionem, neque incorporationem pretendo. Et siquidem juxta praecitatos articulos 74. 1723. et 10. 1729. cassatio articulorum cehaliam ab arbitrio suae majestatis penderet, taliterque jus articulorum cehalium praetensum ante adhuc emanationem mei privilegii evanisset, supponi non potest, quod privilegium meum illi juri, quod jam evanuit, aliquod praejudicium inferat. His accederet, quod in fundo subarcensi usus quoad quaestum mercium hirsutarum per tales, qui cehae cerdonum et pellionum non sunt incorporati, penes resolutiones dominales exercendus, eo magis etiam penes privilegia regia continuandus jam invaluerit et praevaluerit. Cum autem usus tollat legem, tanto magis etiam privilegia cehalia tollit.

Proinde, siquidem magistri pelliones apud inclytum comitatum institissent, ut in hoc negotio repraesentatio excelso consilio locumtenentiali submittatur, inclytus comitatus vero ab inclyto dominio informationem juxta determinationem in generali congregatione factam praestolaretur, inclytae comissioni humillime supplico, dignetur hanc meam declarationem medio inclyti comitatus cum favorabili sua opinione pro maintenance etiam jurium dominalium excelso consilio regio locumtenentiali repraesentare et pro qua gratia emorior.

Inclytae comissionis humillimus et indignus servus:

Mendl Lajderstorffer judaeus protectionalis subarcensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 249.
Egykorú egyszerű másolat.

151.

1759. november 6. előtt. A pozsonyváraljai szűcsceh a földesúri bizottság előtt Leidersdorfer Mendl zsidó okoskodásait pontról pontra igyekszik megcáfolni és bebizonyítani, hogy a szűcsceh kiváltsága továbbra is sértetlen erővel bír és így a zsidó a szűcsipart csak a céhlevél megszabta korlátok között űzheti.

Inclyta comissio etc.

Judaeus Lajderstorffer repraesentationem nostram inclyto comitatu contra judaeum Levl Viener datum etiam se ferire advertendo, eatenusque instantiam inclytae commissioni porrigendo, eaque nobiscum communicata sequentibus demisse replicamus. Lajderstorffer principaliter allegat benignum majestatis sacratissimae privilegium sibi concessum,

dicitque 1-o quod princeps privilegium etiam contra commune jus, quanto magis ergo contra articulos cehales elargiri possit, 2-o articulum 79. 1715. judaei privilegium secundare ac alium articulum 117. 1723. omnis generis opifices in regnum inducendos praecipere, 3-o clausulam salvo jure regni legitimorum magistratuum et articulorum cehalium privilegio judaei insertam nil officere, eo quod haec omnia salvata sint, 4-to quod cassatio articulorum cehalium ab arbitrio suae majestatis penderet, taliterque jus articulorum cehalium ante emanationem privilegii Lajderstorffiani evanuerit, ususque contrarius inductus vigeat, usus vero tollat legem, quanto magis privilegium. His itaque rationibus utendo contra nos in ordine:

Ad 1-mum et 3-um nempe, quod princeps etiam contra commune jus privilegium plenariae potestatis concedere possit et quod in clausula privilegiali salvo jure regni etc. omnia salvata sint, verum quidem esse ex Tit. 7. Partis 2-dae principem saepe contra jus commune privilegium elargiri posse, sed nos hic privilegium suae majestatis an illud praeter vel contra jus sit, altiori quippe foro competens, investigare nolumus, sufficere consequentiam per judaeum adductam, quod si contra legem communem, ergo tanto magis contra cehales privilegiales articulos principem privilegium dare posse, hic nil facere, a posse enim adesse non valet argumentatio. Si vero privilegium suum contra nostros articulos privilegiales sonare asserit, probet 1-o hosce articulos nostros per posterius judaei privilegium cassatos aut iis derogatum exstitisse. Hoc vero privilegio suo non probat, quia 2-do tunc derogat posterius privilegium priori, ubi sensu Tit. 12. Partis 2-dae utrumque ad unam eandemque communitatem refertur, hic vero prius privilegium nobis, quaestionatum vero judaeo collatum est, adeoque dato non concesso in privilegio judaei cassatio vel derogatio nostri Leopoldini inserta esset, tamen ipso jure nullum foret, quia non ad unam, eandemque communitatem vel personam emanasset et aliunde nec mentio nostri in judaico eatenus haberet. 3-o omnis privilegii intrinsecus valor metiretur ex principis autoritate, ut juste et legitime procedat, hoc est, si juxta Tit. 9. et 12. Partis 2-ae non vergit in alterius damnum et praejudicium. Si enim in praejudicium aliorum vergeret, juxta Tit. 11-um illegitimum ac viribus prorsus cariturum evaderet, juxta allatum vero Tit. 12. non est verosimile principem concedentem jus alterius praesens vel futurum velle laedere. Hincque 4-to sua majestas sacratissima in privilegio hoc Lajderstorffero quaestum mercium et manufacturarum pellicearum quidem admisit, sed non ubique, verum in illis locis, ubi cehae privilegiatae non forent. Id namque indigitare clausulam privilegio insertam: *salvis benignis cehalibus opificum privilegiis*. Adeoque 5-to ubi nos articulum privilegiale 32. in hac verba: *ut nullus hospitum et inhabitatorum . . . cum pellibus ac quibusvis operae nostrae manuariae mercibus cujuscunque generis extra nundinas liberas et generales in fundo subarcensi mercantiam exercere possit*, sonantem pro nobis haberemus, nec judaeus Lajderstorffer privilegium illimitatum eo, ut etiam in plaga subarcensi fornitem apertum servare ac in manifestum praejudicium nostrum mercantiamque continuo cum pelliceis manufacturis et rebus exercere ei liceat, extendere valeret. Hinc ergo ubi se sufficienter privilegio tueri nequiret, recurrit judaeus Lajderstorffer ad articulos 79. 1715.

ac 117. 1723., sed nec in his quidquam praesidii inveniret, quia hae leges de excessibus inibi specificatis sonarent, non autem id, ad quod leges has judaeus trahere conaretur ac si propter excessus liberum foret, cuique judaeorum semet in opificium et mercantiam manufacturarum immittere innuerent, sed potius excessus mechanicorum corrigendos et iis correctis cehas in privilegiis suis stabiliendas praeciperent. Adeoque non videri rationem, sed et censuram legis mereri judaeum, quod tantopere excessus nobis exaggeraret, ubi nec unum comprobare quiret et posito non concesso aliquis excessus intervenisset, judaeus non est constitutus pro censore, sed vigore praecitatarum legum excessus tales, ubi remonstrati fuerint, corrigi et cehalistae penes privilegia sua ultro manuteneri deberent. Posterior vero 117. articulus de extraneis mechanicis in regnum fine promotionis commerciorum inducendis huc prorsus inapplicabilis foret, eatenusque provocamus ad replicam judaeo Viener datam. Denique quod asserit cassationem ob excessus suae majestati sacratissimae competere, huc prorsus nec spectare et quid hoc ad judaeum et quomodo normam quasi cassationis privilegiorum praescribere praesumit. Sufficit nos privilegii nostri usum habere, cur ergo adducit, quod probare nequit, jus articulorum nostrorum cehalium ante emanationem privilegii quaestionati evanuisse, tamen nos usum privilegiorum nostrorum docemus, eatenusque, prout et quoad alia provocamus ad replicam judaeo Viener datam.

Proinde humillime instamus, quatenus etiam hanc replicam nostram inclyto comitatu, medioque hujus excelso consilio cum favorabili opinione transmittere, nosque penes privilegia nostra mautenere dignaretur, secus si judaei in mercantia hac confirmati exstiterint, ceham nostram interitus proxime sequetur, nosque alio transferre necessitabimur perseverando.

Inclytae comissionis servi humillimi:

ceha pellionum magistrorum subarcensium.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 247—8.
Egykorú egyszerű másolat.

152.

1759. november 6. előtt. Wiener Löbl Simon zsidó szűcs a földesúri bizottság előtt kifejti, hogy a szűcséhlevélben felsorolt korlátozások a zsidókra nem vonatkozik, így a nyílt üzletét sem zárhatják be, miért is kéri támogatásukat.

Inclyta commissio!

Dignabatur excelsum consilium locumtenentiale regium die 9-a Julii anni currentis inclyto comitatu demandare, ut in negotio inter me et pelliones subarcenses obvertente auditis audiendis informationem submittat. Inclytus comitatus vero ex congregatione die 16-a Augusti anni currentis celebrata erga instantiam pellionum subarcensium negotium hoc

aeque ad inclytum dominium remisit informationem abinde praestolaturus. Quantum intelligere mihi licet ex instantia pellionum subarcensium adverso, illos plurimum querulari contra quaestum et fornicem per me apertum, hancque querelam fundant in articulis suis cehalibus et articulo 79. 1715. Verum articulus idem cehalis videtur solos Christianos ligare. non autem judaeos, qui unice ex jure dominali protectionem habent, adeoque a cehis exempti. Qua de causa nos judaei propter exemptionem et exclusionem ab omnibus cehis et jurisdictionibus ad solvendam taxam tollerantialem sumus attracti, quae unice in recognitionem potestatis territorialis tam erga terrae principem. quam erga dominos terrestres penditur et haec est ratio. quod sua majestas sacratissima post inductam taxam tollerantialem nobis judaeis mediante circulari per totum regnum mandato facultatem omnibus praerogativis quaestorum et mechanicorum utendi attribuerit, qua clementissima resolutione sua majestas sacratissima articulo 79. 1715-ti satisfacit. Ille enim vetat. ne per excessus mechanicorum res venales cariores et rariores efficiantur et publicoque et statui nobilitari damnosa denegata receptio sociorum ac exhinc emersura caristia antevertatur. Consequenter articuli cehales pellionum subarcensium respectu nostri non sunt efficaces, ast saltem respectu Christianorum. praepriis autem civium in considerationem venire debent, nimirum, ne civis vel alter inhabitator Christianus, qui non est pellio, merces hirsutas vendat. Nam si juxta petatum pellionum illi soli merces hirsutas venderent, certo certius merces cariores redderentur et taliter articulo praecitato 79-o praepredicaretur. Id ipsum agnovit jam excelsum consilium respectu cerdonum, scribariorum et aliorum mechanicorum, dum liberum quaestum et liberam distractionem respectu nobilitatis, quam aliunde cehales articuli non ligant, determinasset. Ex praepactis ipsissimis principiis iidem pelliones me fornice privare non possunt, quia ipsa conditio et praerogativa quaestorum attribuit facultatem omnibus quaestoribus merces suas in fornice vendendi, sed nec pelliones subarcenses tale privilegium habent, ut illi soli et alter nullus merces suas in fornice vendat. Quod autem in plaga subarcensi talis fuerit usus, ut cehae non incorporati in fornice suas merces vendiderint, docet exemplum pellionis Kuntze, qui prouti iudicium subarcense in nupera comissione attestatum est, qua cehae non incorporatus, in publica fornice merces suas vendidit, quam attestationem iudicii subarcensis excelso consilio submittendam humillime insto. Cum porro juxta quietantiam sub nro 1-o annexam ceha pellionum subarcensium erga levatos florenos 80 et duos aureos adhuc in anno 49-no liberum quaestum sua sponte mihi cesserit, querela ejusdem cehae nullam prorsus attentionem meretur, nam contra proprium factum agere nulli licet. Nullum ergo praesidium inveniunt pelliones subarcenses in suis articulis cehalibus, tanto minus in praecitato articulo 79-o, quia idem articulus regia privilegia saltem in reliquo salvat, id est, si aliquid ultra leges regni, ultra conservationem praerogativae nobilitaris et ultra jura dominalia reliquum maneret, hac de causa anno 1723. per articulum 117. status regni tangerunt, ut omnis generis mechanici in regnum vocentur et liber quaestus stabiliatur. Cum porro ex praemissis id etiam pateat, quod usus in plaga subarcensi recipiendorum quaestorum cum mercibus

hirsutis extra et praeter ceham pellionum ac simul etiam vendendarum in fornice talium mercium praeexistiterit, ususque hic facto pellionum, ut sub nro 1-o introductus habeatur, iidem pelliones nulla lege, siquidem usus contrarius etiam legem tolleret, tanto magis ergo privilegia cehalia tollit, mihi nullum possunt ponere impedimentum ideo, quod ego auctoritate dominali receptus et stabilitus sim, quam articuli cehales infringere non possunt.

Proinde, siquidem pelliones magistri apud inclytum comitatum instittissent, ut informatio et repraesentatio excelso consilio regio submittatur, inclytae comissioni humillime supplico, dignetur hanc meam instantiam medio inclyti comitatus excelso consilio regio locumtenentiali cum opinione sua favorabili submittere, taliterque me in iuribus dominalibus protegere. Pro qua gratia etc.

Humillimus servus etc.

Simon Lövl Vienner judaeus protectionalis subarcensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 260—1.

Egykorú egyszerű másolat.

153.

1759. november 6 előtt. Gróf Pálffy Pál Károly földesúri bizottsága Wiener Löbl Simon zsidó szűcs és a szűcscéh közti viszályban kijelenti, hogy azok a zsidók, akik földesúri védelem alatt állnak, kontároknak nem tekinthetők.

Ex parte dominii excellentissimi ac illustrissimi domini comitis Pauli Caroli Pálffy ab Erdőd etc. in negotio magistrorum pellionum subarcensium et judaeorum protectionalium aequae subarcensium declaratur, quod praeattacti pelliones subarcenses et judaei protectionales erga factam ex parte dominii insinuationem nobis exhibuerint instantias et declarationes, in quibus siquidem Simon Levl Vienner id expeteret, ut ex parte dominii informatio submittatur, an videlicet pellio Godefredus Kuncze extra ceham in fundo subarcensi constitutus apertum fornicem habuerit, id omnino recognoscendum nobis est, quod iudicium subarcense dum pelliones magistri subarcenses coram sede dominali mense Junio anni currentis celebrata instittissent, ut auctoritate dominali judaeo Simon Lebl Vienner imponatur, quatenus fornicem suum claudet et amplius aperto fornice merces suas non vendat, idemque judaeus eatenus coram sede dominali cum magistris pellionibus collisigasset ac ad recognitionem iudicii subarcensis provocasset, quod videlicet Godefredus Kuncze merces suas in aperto fornice vendiderit, eotum iudicium subarcense coram sede dominali omnino recognovisse Godefredum Kunze extra ceham constitutum in aperto fornice merces suas vendidisse. In reliquo auctoritate dominali ex continuo usu recepta judaei protectionales recepti hucdum praerogativa iisdem per dominium attributa utebantur, tales enim protectionati et resolutione dominali provisi pro vulgo pfusseronibus reputari non possunt, quod ipsum patet ex eorundem deductionibus et

instantiis hicce sub NB., item AA., BB. et CC. adnexis, quas pro uberiori informatione excelso consilio submitti petit dominium et in reliquo declarat ulterius, quod magistros pelliones in prorogativa articulorum cehalium respectu omnium extraneorum protectione dominali non provisorum manutenere et conservare velit.

Kivül: Informatio dominii.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 262—3.

Egykorú egyszerű másolat.

154.

1759. november 6. Pozsony. Pozsony megye közönsége Wiennér Löbl pozsonyváraljai zsidó szűcs és az ottani szűcscéh közti viszályban az illetékes földesúri bizottság véleményét a m. kir. helytartótanácsnak felterjeszti és azt támogatja.

Excelsum consilium locumtenentiale regium Hungaricum!

Domini domini colendissimi gratiosissimi!

Negotium inter judaeum Lövl Viennér et peliones subarcenses vertens ac per excelsum consilium locumtenentiale regium sub dato 9-nae Julii anni fluentis nobiscum gratiose communicatum per nos ad competens suum forum, jurisdictionem quippe dominalem pro discussione et decisione inviatum est. Cujusmodi iudicii dominalis decisionem nobis exhibitam excelso consilio locumtenentiali regio invicem desideratae informationis demisse praesentamus et cum nostri commendatione permanemus. Sub generali congregatione die 6-ta Novembris anno 1759. Posenii celebrata.

Excelsi consilii locumtenentialis regii Hungarici obligatissimi humilissimi servi:

universitas comitatus Posoniensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 264—5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: lángsugarú napban I. M. S. betűk, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 29. Novembris 1759., eadem relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

155.

1759. november 15. Kismarton. Schlanstein Edmund kismartoni hercegi tisztartó hivatalosan bizonyítja, hogy Schlesinger Izrael zsidó fiának, Márknak fia Márk Sámuel kismartoni zsidó és hadseregszállító.

Hi(e)mit attestire, das der lifferant Samuel Mark Schlesinger ein hochfürst Eszterhazischer schutzjud zu Eisenstad seyn. Dann vermög aussagen der hiesigen juden gemeinde der Wolfgang und Isräel Schlesinger zwey leibliche brüder gewesen und der Mark Schlesinger, ein leibli-

cher sohn von Isräel Schlesinger, folgsam obgedachter Samuel Mark Schlesinger mithin ein leiblicher enniki von Isräel Schlesinger seye-
Zeugnis dessen hier unter gestellte amts fertigung. Schlos Eisenstadt, den
15-ten Novembris 1759.

Edmund Schlanstein,
fürst Eszterhazischer verwalter.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.
Melléklet a m. kir. helytartótanács 1759. nov. 29-én kelt rendelethez.

Egykorú egyszerű másolat papíroson, amelynek vízjegye: címerpaizs.

Bemásolva ez az irat megvan még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv
610—1. oldalain is.

156

*1759. november 29. előtt. Schlesinger Márkus Sámuel kismartoni zsidó
azzal a kéréssel fordul Mária Terézia királynőhöz, hogy III. Károly király-
nak nagyatya részére még 1716-ban kiadott kiváltságlevelét számára és
utódai számára is kegyeskedjék megerősíteni.*

Sacratissima caesareo-regia majestas etc.

Contulit clementer Carolus sextus gloriosissimae memoriae impera-
tor, qua rex Hungariae, avo meo Isräeli Schlesinger, ejusque fratri Volf-
gango ac ipsorum haeredibus et posteritatibus protectionales et privile-
giales litteras hic omni cum subjectione substratas tum in remunera-
tionem fidelium servitiorum ab ipsis occasione ultimorum motuum in-
testinorum in Ungaria cum vitae et facultatum periculo augustae domui
Austriacae, annonae videlicet administratione, copiosorum pecorum ac
boui coemptione et in castra caesarea impulsione, rei item armentariae
ac impedimentorum bellicorum convectione, vecturarumque pro praedic-
tis rebus necessariorum facilitatione noviter fideliterque praestitorum,
tum in recognitionem gravissimorum damnorum in iisdem motibus ab iis
perpessorum.

Secutus sum clementissima domina! qua Isräelis Schlesinger testante
hic pariter humillime adnexo documento, nepos, filius vero Marci Schle-
singer, eorum vestigia et in comparationem armorum et amictuum neces-
sariorum pro legionibus equestribus Hungaricis Eszterházy, Nádasdy,
Rudolfi, Pálffy, Hadik, Szécsényi et Desöffy, pro duabus etiam legionibus
pedestribus banalibus partim ex propriis, partim amicorum meorum
mediis triginta et amplius florenorum millia repetitis vicibus anticipari.
in eam spem erectus etiam me ac posteros meos ex peculiari sacratissimae
majestatis vestrae gratia iisdem protectionalibus et privilegiis aliquando
fructurum et gavisurum.

De genu itaque majestati vestrae sacratissimae supplico, dignetur
perpensis benigne et propriis meis et praedecessorum meorum augustae
domui Austriacae praestitis fidelibus servitiis protectionales et pri-
vilegiales litteras ab imperatore. qua rege Hungariae, Carolo sexto

gloriosissimae memoriae, avo meo Israeli Schlesinger, ejusque fratri Volffgango ac ipsorum haeredibus et posteritatibus benigne collatas etiam pro me, filiisque meis Hertz, Marco, Michael, Volffgango et si qui mihi ultro legitime progenerarentur, eorumque haeredibus et posteritatibus clementer confirmare, quam gratiam de genu exorans intemerata fide emorior.

Majestatis vestrae sacratissimae humillimus, perpetuoque fidelis subditus:

Samuel Marcus Schlesinger judaeus Aisenstadiensis.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Melléklet a m. kir. helytartótanács 1759. nov. 29-én kelt rendeletéhez.

Egykorú egyszerű másolat papiroszon, melynek vizjegye: szív alakú ábra, felette 4-es számmal.

Bemászva ez a kérvény megtalálható még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 609—10. oldalain is.

157.

1759. november 29. előtt. A pozsonyváraljai német szabók céhe Mária Terézia királynőtől azt kéri, hogy gróf Pálffy Károly Pál úriszékének rájuk nézve sérelmes ítéletét semmisítse meg és védje meg őket I. Lipót király által nyert szabadságukban.

Sacratissima etc.

Genuinum par privilegii a divo olim Leopoldo imperatore et regni Hungariae rege desideratissimo nobis clementer concessi atque impertiti ad pedes majestatis vestrae subditali cum devotione procidui eo fine instantiae adnectimus, ut ex eo appareat eandem majestatem imperatorem non minus in parvis, quam etiam maximis operatam fuisse, quandoquidem per ordinatissimas suas institutiones non tantum ceham nostram mirifice regulasse, sed insuper fundasse dignata fuerit. Inter reliqua contubernio nostro puncto octavo privilegii illam impertiendo libertatem, quatenus nemo extra contubernialis qualem vulgus pfuscher appellat, audeat ad surripiendum aut diminuendum nostrum panem pro communi palam atque manifeste operari hoc subtracti §-phi pag. 9-na privilegii sub nro 1-mo producti perhibent. Verum in derogamen tantae, tamque sublimis voluntatis ab ineunte aetate ad moderna tempora usu continuo roboratae contigisse querulari necessitatur. In sede dominali comitis Caroli Pauli Pálffy sententiam hic sub nro 2-do humillime adnexam fuisse latam, quae articulis 79. 1715. 117. 74. 1723. ad simulationem innixa judaeis illam libertatem tribuit, de qua nec lex, neque legislatoris mens unquam somniavit et fundamento harum legum vult eadem sedes dominalis 1-mo sibi vindicare plenam potestatem pro velle judaeos in opificio sartorio stabilire ita, ut iidem tam libere quemadmodum cehales opificia valeant exercere. Verum praemissae leges sunt a longe petatum argumentum stabiliendae intentionis dominalis, quia articulus 79. 1715. dicit, ut privilegia regie per contubernia impetrata in salvo maneant, haec igitur

lex contra intentionem applicantis servit. Articulus 74. 1723. nihil aliud per extensum habet, quam ut servitores pro dominorum suorum privata necessitate opificia sua valeant exercere, huic autem legi non ceha, ast ipsa sedes dominalis manifeste derogat extendendo libertatem judaei hac lege limitatam, quia in quantum judaei pro privata seu sinagogae seu dominorum suorum necessitate laborarent, ceha non contradicit, contradicit autem, quod velicato privilegio judaeum ad publicam necessitatem liberaret, ideo et hic lex inimica est illa utenti. Articulus denique 117. plane nihil ad casum disponit, prout inspicienti patebit, igitur lex sententiam otiose est ingressa.

Secundo eadem sententia exemplo certi judaei Volff Gerstl, tanquam ex praeinducto usu ad judaeorum liberum exercitium consequentiam format, sed hoc exemplum minus subsistere ipsa ratio fundandi sententiae his verbis inclusa: quod jam judaeus Volff Gerstel opificium sartoris cum consensu cehalium exercuerit, ad oculum remonstraret, quia hoc ipso, quod cum consensu cehalistarum judaeus Gerstel opificium sartoris exercuerit, inevitabiliter concluderetur usum precarium fuisse judaei, hic autem usus cehae derogare potest minime eo, quod sensu omnium juris consultorum id semper debeatur, quod precario possidetur. Tertio per inductam taxam tollerantiae judaeis ex resolutione regia facultatem opificii fruendi accessisse eadem deliberatione adstrueretur, ad hoc autem nuda verba nihil faciunt, interim esto similis resolutio in publicum prodivisset, aliquando ad casum nihilominus modernum nihil confert etquidem ideo, quod in omnibus rescriptis regis praecipue observandum veniat, nisi clausula interjecta sit: privilegiis atque consuetudinibus in contrarium nihil operari valentibus principem eoque privilegiis non velle derogare videri, quare cum non probaretur, talem clausulam interjectam fuisse non meretur judaeus, ut gratia ejusdem tam late, tamque favorabiliter rescriptum regium quis interpretetur. Quarto eadem sententia talem quoque paraphrasmum contineret: et siquidem pluribus vicibus magistri A. sub praetextu privilegiorum tales manufacturas occupando etc., in quo observaretur incompetenter dictum fuisse sub praetextu, quando re ipsa vi privilegii id factum fuisset. Denique et id ex eodem paragrapho enuclearetur, nos in continuo exercitio et observatione nostrorum articulorum versatos esse, adeoque siquidem virtute ejusdem privilegii pagina 17-ma in subtractis paragraphis protectio respectu nostrae cehae contra omnes impetitores per piissimum imperatorem clementer praeassumpta haberetur, per superius citatas leges majestas vestra circa privilegia disponendi pure pro se reservasset potestatem, ne bonus ordo pro incremento nostrae cehae clementer antehac introductus per ejusmodi sententiam sedis dominalis ad statum confusum prolabitur, ex eo majestati vestrae sacratissimae de genu supplicamus humillime, dignabitur eandem sententiam tanquam suorum piissimorum antecessorum intentionibus repugnantem mediante benigni mandati sui cassatorii remedio tollere et annihilare et quatenus privilegium nostrum robur, firmitatemque in futurum quoque valeat obtinere, talismodi clementer elargiendum mandatum suum in comitatu suo Posoniensi publicari facere, una quoque benigne praecipere, ut certus judaeus Machl autoritate do-

minali ad liberum opificii exercitium facultatus sub paena in eodem privilegio decreta etiam ab opificii publico exercitio arceatur. Pro qua gratia etc.

Majestatis vestrae sacratissimae humillimi etc.

N. N. tota ceha sartorum Germanicorum plagae subarcensis
Posoniensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 22. folio 9—10.
Egykorú egyszerű másolat.

158.

1759. november 29. Bécs. Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a pozsonyváraljai szabócéh és Mihály zsidó közötti viszályban teremtsen rendet.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. regina apostolica, archidux Austriae etc.

Reverendi, spectabiles ac magnifici, magnifici item et egregii fideles nobis dilecti! Magistri sartores Posonii in plaga subarcensi degentes quoniam in passu ad nos recurrant, qualiterque iisdem contra et adversus certum judaeum contubernio sartorum haud aggregatum Michl nominatum, velut benigno privilegio contravenientem coram sede dominali procedentibus mediante ejusdem sedis dominalis sententia praejudicatum quaerantur? ac demum quale eatenus remedium poni supplicent? ex advoluta hic in copia humillima eorum instantia cum suis accessoriis plenius informabuntur fidelitates vestrae.

Penes cujus instantiae communicationem fidelitatibus vestris benigne hisce committendum esse duximus, quatenus pro attributa sibi in his et similibus activitate substratam differentiam omni meliori modo accomodare noverint. Quibus in reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Ausriae, die vigesima nona mensis Novembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono.

Maria Theresia manu propria.

comes Nicolaus Pálffy manu propria.

Ladislaus Batta manu propria.

Kivül: Reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici, fidelibus nobis dilectis Posonii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 22. folio 11—2.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával és az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 8. Decembris 1759., 10. relata.*

1759. november 29. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Sopron megye közönségét, nyilatkozzék arra nézve, hogy Schlesinger Márk Sámuel kismartoni zsidónak mellékelt felségkérvényét a maga részéről támogatja-e vagy sem?

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustris item et generosi domini nobis observandissimi!

Samuel Marcus Schlesinger judaeus Kis-Martoniensis ad suam majestatem caesareo-regiam humillime recurrendo qualiter nam benignas protectionales literas per gloriosae reminiscendae genitorem majestatis caesareo-regiae desideratissimum avo suo Israeli Schlesinger, ejusque fratri Wolffgango in anno 1716. clementer elargitas per altefatam majestatem pro se, filiisque suis ac etiam eorum haeredibus benigne confirmari humillime supplicet, ex demissa ejusdem instantia ac accessoriis hic adnexis, rursus in specie remittendis uberius percepturae sunt praetitulatae dominationes vestrae.

Penes quorum communicationem regium hoc locumtenentiale consilium de benigno jussu regio hisce intimandum esse duxit, quatenus circumstantialiorem informationem superinde proximius horum submittere noverint eadem dominationes vestrae. Datum ex consilio locumtenentiali regio Posonii, die vigesima nona mensis Novembris anno domini millesimo septingentesimo quinquagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Illeshazy manu propria.
Ladislaus Barinay manu propria.
Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilibus et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio locumtenentiali regio Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata F(abiankovich)*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi megjegyzések* találhatók.

E leirathoz csatolva volt a 155—6. sorszámok alatt közölt mellékletek, valamint III. Károly királynak 1716-ban kiadott kiváltságlevelének másolata, amelynek szövegét a MZSO. III. 68. sorszám alatt már leköszölte, míg regesztája a MZSO. X. 427. sorszám alatt is megtalálható.

E leirathoz csatolt másolaton a nádor záradékán kívül olvashatjuk Vas megye és Kőszeg város záradékát is, az előbbiét 1725. jún. 12-ről Szombathelyről, az utóbbiét 1725. szept. 7-ről keltezve Kőszegről.

Bemásolva ez a leirat megvan még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 602. oldalán, míg 603—8. oldalakon III. Károly király kiváltságlevele olvasható. A közgyűlési határozat ez ügygel kapcsolatban így hangzik:

... qua instantia suo modo publicata et uberius expensa, cum judaeus hic ex virorum etiam gravium relationibus an non vulgaribus in re summi servitii sibi comparatis meritis notus sit, hinc rescribetur excelso consilio comitatum nihil obversare, quo minus in salvo manentibus juribus et jurisdictionibus regni et dominorum terrestrium precibus ejusdem cum alioquin non nisi pro conformatione jam per avum suum obtenti caesareo-regii privilegii per suam majestatem sacratissimam clementer deferri possit.

160.

1759. december 11. Bécs. Herz Löw Manasses zsidó szegénységének bizonyítására az előírt zsidó esküt leteszi.

Formula juramenti.

Ich Herz Löw Manasses schwöre bey dem lebendigen Gott, der himmel und erden erschaffen hat, dass ich armuts halber die mir zufolge protocolls extract de dato 12-ten Octobris diess jahrs andictirte septimam litis per sechstausendvierhundert achtundzwainzig gulden weder baar zu depositiren vermöge noch eine genugsame sicherstellung habe aufbringen können und wann es deme nicht also ist, dass ich ewiglich vermaledeyet und verflucht seye und soll mich verzehren das feüer, das Sodoma und Gomorha überging und alle flüch, die an der torach geschriben stehen und das mir auch der wahre Gott Adonay, der laub und grass und alle andere ding erschaffen hat, nimmermehr zu hülf noch zu statten kommen in einigen meiner sachen und nöthen, wo ich aber die wahrheit schwöre, so helfe mir der wahre Gott Adonay!

An heunt hat der jud Herz Löw Manasses obstehende formulam juramenti für regierung würlklich mit einem jüdischen ayd beschwohren.

Ex consilio regiminis Inferioris Austrae. Wienn, den 11-te Decembris 1759.

Joseph Anton Prang.

Dass diese abschrift dem originali von worth zu worth gleichlautend seye, wird hiermit attestiret. Schloss Eisenstadt, den 17. April 1769.

Edmund Schlanstein manu propria,
fürst Esterhazischer verwalter.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Hitelesített másolat ívrétű papiroson, amely melléklete a 472. sorszám alatt közzölt oklevélnek.

Másolatban ez az esküszöveg megtalálható még az 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1345—6. oldalain is.

1759. december 15. előtt. A pozsonyváraljai szabócéh annak érdekében, hogy a zsidókkal fennálló viszályukban a m. kir. helytartótanács kedvező döntését maga számára biztosítsa, melléklethez csatolja a földesúri beleegyezést.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini domini gratiosissimi!

Relate ad privilegium contubernio nostro deserviens et judaeorum causa controversum redditum, ne jus domini terrestris per idem videatur laesum, pro uberiori excelsi consilii informatione subnectimus humillime instrumentum sub nro 1-o, ex quo siquidem apareret consensum dominalem accessisse, adeoque jus dominale nullo modo laesum haberi et sic nihil esset, quod privilegio reluctaretur. Humillime supplicamus, dignabitur excelsum consilium sublimi voluntati regiae tam efficaciter cooperari, ut idem firmitatem, suumque stabilimentum consequatur, cujus gratiosis patrociniis commendati emorimur.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi subditi:

N. N. cehae magister, aliique plagae subarcensis
Posoniensis sartores magistri.

Kivül: Ad excelsum consilium locumtenentiale regium, dominos dominos benignos gratiosissimos humillima instantia promotore Paulo Rexa avvocato introporrecta abintus denotatorum sartorum plagae subarcensis Posoniensis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 22. folio 5—6.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon félkerék mellett ugró himszarvas, a másik oldalon I. L. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 15. Decembris 1759., 17-a relata.*

1759. december 19. Nemeskér. Sopron megye közönsége közgyűléséből Schlesinger Márk Sámuel kismartoni zsidó felségkérvényét támogatja, mivel köztudomású, hogy nagy érdemeket szerzett a hadsereg felszerelésével, miközben többször nagy összeget is előlegezett.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In obsequium gratiosae ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis in merito suplicis Samuelis Marci Schlesinger Kismartoniensis judaei dispositionis idem excelsum regium consilium demisse informamus, nos ex complurium gravium virorum fidedignis et inter hos tam bellici quam et provincialis commissariorum relationibus id intelligere, quod

judaeus hic pro comparando in suplici suo specificatis legionibus amictu considerabiles saepe summas anticipando, amictumque taliter suo aere comparando et accelerando, ejusque precium ad notabile tempus legionibus credendo, hacque ratione rem summi servitii solerter promovendo de eodem omnino semet benemeritum reddiderit.

Pro eo itaque ac nobis hoc fidedigne relata sunt de hocce suplicante, avi vero sui paterni merita suplici suo advolutae privilegiales literae abunde testantur. Nos omnino nullam considerationem videre, quominus instans hic ejus, pro qua suplicat caesareo-regiae clementiae, salvis legibus regni, jureque et jurisdictione dominorum terrestrium particeps reddatur, quod dum eidem excelso regio consilio in omni demissione significamus, una producta gratioso ejusdem intimato advoluta in specie remittimus, penesque nostri in exploratas gratias et patrocinium commendationem in omni obsequio perseveramus. Datum ex generali nostra congregatione die 19-a Decembris anno 1759, in possessione Nemeskér celebrata.

Sopron megyei levéltár, 1759. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.

Eredeti fogalmazvány ívrétű papiroson, melynek vizjegye az egyik oldalon lépő himszarvas, míg a másik oldalon L. C. S. betűkkel a szövegben sok törléssel és egy betoldással.

Bemásolva ez a felterjesztés megvan még az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 734. oldalán is.

163.

1759. december 29. előtt. A pozsonyi szücscéh a pozsonyváraljai szücscéh mellett a maga részéről is azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy Wiener zsidó szücsnek ne engedje meg nyitott boltban való szabad árusítást.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domini domini benignissime gratiosissimi!

Cum ad instantiam judaei subarcensis Viener in eo excelso consilio locumtenentiali regio porrectam, quod per magistros pelliones in distractione mercium pellicearum occasione nundinarum turbetur, excelso consilio benigni visum fuerit negotium hoc fine submittendae uberioris informationis ad comitatum Poseniensem inviare. Idem comitatus auditis praevie magistris subarcensibus omnia eatenus intervenita acta et producta loco informationis excelso consilio jam submisisset, nos eo etiam humillima cum submissione provocamus.

Excelsum consilium locumtenentiale regium! Judaeus hic Viener non ut instantiae suae expositionem, turbationem videlicet in distractione mercium pellicearum occasione nundinarum factam probaret, sed potius in latipatenti sensu sumere, facultatemque etiam extra nundinas generales aperto fornice pelliceas merces distrahendi sibi vindicare intendit. Prout vero instans judaeus nunquam probare valebit se vel per nos vel subarcenses magistros occasione nundinarum unquam turbatum extitisse, ita etiam nec hoc nec controvertere possumus scientes nundinas cuique liberas esse. Quia vero fundus subarcensis civitati Poseniensi connexus foret, extra nundinas promiscue per judaeum hunc cum rebus

pelliceis praticari solitus quaestus, eo quod jam etiam alii judaei fornices pelliceas servare inciperent, homines tam civitatenses, quam peregrinos huc venientes alloquerentur, pro coemendis pellibus invitarent ac omni modo allicerent, nobis quoque civitatensibus haec judaeorum summe praejudiciosa foret et nisi excelsum consilium benigne medelam ponere dignatum fuerit, ceha quoque nostra, quae ex pellium distractione magis, quam manufacturis vivere deberet, si non ex integro, a potiori certe enervari, interireque debet. Praetextuant quidem judaei solutionem taxae tollerantialis, sed quare hanc ob sui in regno tolerationem solvant, id excelso consilio peroptime constat, tum et id, quod et nos multum contribuere debeamus. Denique nec haec distinctio contra nos foret, quod aliud esset manufacturas pelliceas facere, distrahereque, aliud merces vendere, primumque solum nobis, non item posterius competere. Pro hujus dilucidatione extractum benigni privilegii nostri sub A. humillime adnectimus manifeste indigitantem, quod nemo. cujuscunque religionis ant conditionis homo fuerit, seu manufacturas facere seu merces pelliceas, cutes, aliaque vendere, quaestumque cum illis exercere audeat, nisi cehae incorporatus magister fuerit. Siquidem ergo et sua majestas sacratissima in privilegio novissimo judaeo Lejdersdorffer benigne concessa priora benigne concessa privilegia cehalia per expressum salvaret.

Hinc excelso consilio locumtenentiali regio humili de genu supplicamus, quatenus praemissa motiva benignam in reflexionem sumere, judaeorum quaestum cassatis fornicibus ad generales nundinas restringere, nosque penes privilegia nostra cehalia benigne manuteneere dignaretur. Pro qua benignitate emorimur.

Excelsi consilii locumtenentialis regii indigni humillimi servi:
cehae pellionum Posoniensium incorporati cives magistri.

Kivül: Ad excelsum consilium locumtenentiale regium Hungaricum, dominum, dominos benignissimum, gratiosissimos humillima instantia introsertorum magistrorum pellionum Posoniensium.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 288—9.

Ivrétü papiros, melynek vizjegye: koronás címerpaizs, alatta R. W. betűkkel, bővül a címzés alatt: *praesentata 29. Decembris 1759. és kívül az előlapon: 29. Decembris relata feljegyzésekkel.*

164.

1760. január 18. Molnaszecsöd. Modits Pál kapitány Farkas Adám kerületi biztosnak írt levelében értesére adja, hogy a sopronkeresztúri zsidó kirablásában vétkes katonájának, mivel megszökött, kézrekerítésére mindent elkövet. Az esetet egyébként jelenteni fogja a horvát bánnak és reméli, hogy az okozott kár meg fog térülni.

Copia literarum responsoriarum domini capitanei Pauli Modits qua militiae nationalis banderialistarum comandantis.

Perillutris ac generose domine comissarie mihi colendissime! Literas praetitulatae dominationis vestrae hodie percepi, ex quibus mihi per-

scripta intellexi. Ego libentissime permissem totalem summam, quantum miles ex batalione meo judeo damni intulit, si habuissem unde, quia damnum inferens et participans plus in cassa non habuerunt, nisi quantum permiseram, apud se participans nihil habet, reus vero, uti est notum dominationi vestrae, quod statim fugam dederit, quamprimum eundem judeus agnovit, postea nec visus. Quem ego satis quesivi et quero, plane post ipsum misi versus Varasdinum, quo dicunt ipsum abivisse et si capietur, eundem ducam Varasdinum, sicut duco et participantem incatenatum ad suam excellentiam comitem banum. Species facti autem de damno illato feci et repraesentabo suae excellentiae comiti bano reum, si capietur, participantem species facti et per dominationem vestram mihi transmissam specificationem rerum ablatarum et quidquid in eo sua excellentia decreverit, id fieri debebit et dabitur notitiae dominationi vestrae. Ego volui, ut participans mutuo accepisset a suis patriotis pecunias et ita persolvisset damnum, sed ipsi nullus voluit mutuare et dicunt ipsum et damnum inferentem quid vel nihil domi habere. A me autem patria uterque ultra 10 dierum spatio distat, unde nec ego possum scire, quidnam habeant in patria sua et si scirem, non obligor ipsorum locoolvere et scio, quod sua excellentia comes banus dabit satisfactionem competentem. In reliquo maneo perillustis domini commissarii servus obligatus: Paulus Modych capitaneus et comendans. Molna Szecsöd, 18-a Januarii 1760.

Post scriptum: solutio vero tam damnum inferantis quam et participantis hoc mei cessat, prouti et totius batalionis.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok február havi csomójában.
Egyszerű és egykorú másolat papíron.

165.

1760. január 20. Fertőszentmiklós. Bilácz György fertőszentmiklósi plébános elismeri, hogy De Grünne Mária Terézia grófnő megbízásából váltótára kölcsönvett Sámuel Jakab zsidó vámostól 200 forintot, mely után évi 6% kamatot fog fizetni.

Chartabianca. Ich endts unterschreiben, dass der Samuel judt mau-thener in Sankt Nicolo hat vorgestrichet und dargeliehen zweyhundert gulden, sage Reinisch gelt 200 fl. auch mit 6 pro cento inderess. Versprochen mit nechsten, sobalt ess sein kan, sambt gewendlichen inderess mit höfflichen danch zu bezhahlen. Diss bescheine anstatt ihro gnaden ihro hochwürthen herr pfahrer mit sein eygenen hendt und petschaft. Signatum Sankt Nicolo, den 20. Januarii 1760.

Testor hoc Georgius Bilácz parochus oppidi Szentmiklos manu propria.

Lecta et comportata in judicio cum suo originali per procedentem supremum judicem nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 10. jelzésű iratcsomóban.

1760. február 5. Pozsony. A m. kir. helytartótanács arról értesíti Pozsony megyét, hogy a pozsonyváraljai zsidó szabóknak szabad nemcsak a zsina-góga, hanem nemesek és idegenek részére is dolgozni, de már nem dolgoz-hatnak a pozsonyváraljai keresztényeknek, úgyszintén kész áruikat csak a nyilvános vásárokon árushatják.

Illustrissimi etc.

Erga sartorum magistrorum Posonii in plaga subarcensi degentium tam ad suam majestatem sacratissimam, quam et isthoc consilium locum-tenentiale regium sumptum in ea recursum, quod sedes dominalis domini comitis Caroli Pálffy judaeos in opificii sartorei exercitio per aequae ac caehalistas in adversum sibi concessi benigni privilegii stabiliverit.

Siquidem per admissos sententia dominali mediante ipsis judaeis sartoreos labores Christianorum sartorum privilegiis praejudicari neuti-quam dignosceretur et alioquin privilegia cum clausula salvo jure ema-nata juribus dominalibus praejudicium quodpiam inferre minus possent, hinc locumtenentiale consilium hoc regium penes factam eatenus per sedem dominelem dispositionem approbationem praetitulatis domina-tionibus vestris hisce intimandum esse duxit, ut repetitis judaeis sartori-bus liberum omnino sit non solum communes synagogae labores, sed et tales, quos pro re nata extranei horsum vertentes aut nefors nobiles ab ipsis desiderarent perficere, imo cum nundinae publicae omnibus liberae essent ac unicuique res et manufacturas suas in iisdem distrahendis facul-tas admissa haberetur, licitum etiam sit saepedictis judaeis sartoribus paratas manufacturas suas in publicis, uti attactum est, nundinis distra-here, ea nihilominus lege, ut in gremio loci pro inhabitatoribus ejusdem Christianis opificium exercere aut extra nundinas publicas manufac-turum gravem omnino paenam subituri. Datum ex consilio regio locumte-nentiali Posonii, die 5-ta mensis Februarii 1760. celebrato.

Praetitulatarum dominationum ad officia paratissimi:

comes Josephus Keglevics manu propria.

Ladislav Barinay manu propria.

Carolus Fabiankovics manu propria.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 22. folio 15—6.
Egykorú egyszerű másolat.

1760. február 5. Farkas Ádám kerületi biztos jelenti a Sopron megyei bizottságnak, hogy Modits Pál kapitány horvát katonái közül néhányan feltörték Mayer Abrahám sopronkeresztúri zsidó üzletét és azt kirabolták 173 forint kárt okozva ezáltal. Mihelyt értesült az esetről, azt azonnal a kapitány tudomására hozta, akinek válaszát mellékel. Kéri a bizottság gyors intézkedését az okozott kár megtérítésére.

Species facti.

Inclyta deputatio!

Humillime coram inclyta deputatione repraesentandum habeo, quod posteaquam die 14-a Januarii inclyto subcomando spectabilis domini capitanei de Modits existens croatica banderialistarum nationalis militia in oppidum Keresztur pro una noctis statione destinata fuisset, illa eadem nocte nonnulli milites praefato capitaneo. qua majorizanti comendanti, apprime noti certi judei Abrahami Majer nuncupati officinam per mutum facto foramine aperiendo varias res et pecuniam paratam florenos nempe 68 constituentem surripuerunt et ad proximam stationem oppidum nempe Csepreg secum acceperunt. quod factum postquam mihi infrascripto com(m)issario delatum existitisset, tunc et immediate sepe praefatum dominum comendantem accedendo rem praevio modo factam fuisse detexi. Antequam tamen res indagata fuisset, paulo post fur apud judaeum Csepregiensem, qui fine commutationis aureorum eo venit, per damnificatum Kereszturiensem judeum, siquidem marsupium ipsius habuisset, agnitus, quo donec cum comendante venissemus, in propinam venit, ibidemque cum reperimus, sed quamprimum judeum damnificatum agnovit, immediate aufugit, amplius nec visus. Sequenti autem die telas Linsienses quatuor frusta et alias res invenimus quidem, sed adhuc secundum specificationem huc adnexam judeus deposito suo judaico juramento jam domino comendanti transmissio 173 fl. se damnificatum asserit. Licet quidem erga missiles meas literas toties praefati domini comendantis respo(n)sorias perceperim, in quarum tenoribus apparet rerum ablatarum complanationem procurare velle, interim tamen ob accelerationem rei et justitiae demissi obligationi meae satisfacere cupiens humillime insto, ut inclyta deputatio quo celeriori poterit modo satisfactionem procurare dignabitur.

In reliquo maneo ejusdem inclytae deputationis humillimus servus:

Adamus Farkas districtualis com(m)issarius manu propria.

Specificatio rerum ablatarum nondum restitutarum.

In parata pecunia fl. 68.

Item quatuor frusta telarum, cujus pretium exurgit ad fl. 44.

Item triginta ulnarum vulgo karzet, singulam ulnam a 36 cr. fl. 18.

Item 18 strofiola vulgo kanafos á 30 cr. fl. 9.

Item ligulas nigri coloris astrictae fl. 15.

Item duo frusta vulgo parchet astrictae fl. 16.

Item velum nigri coloris fl. 3.

Summa fl. 173.

Kivül: Species facti intuitu rerum ablatarum Abrahami Majer Keresztúriensis judei inclytae deputationi die 5-a Februarii per introsertum districtualem com(m)issarium demisse praesentata.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok február havi csomójában.

Eredeti irat ívrétű papiroson, melynek vízjegye: kétfejű sas koronával, alatta: I. C. S. betűkkel.

168.

1760. március. Sopron megye 1759. nov. 1.—1760. ápr. 30. közti adójából többek között Leidersdorfer zsidónak előreláthatólag 18 000 forintot kell majd kifizetni.

Extractus

individualis repartitionis quanti contributionalis districtus Soproniensis a die 1-a Novembris 1759. usque ultimam Aprilis 1760. contribuendi.

Inclytus comitatus Soproniensis secundum initum finalem computum mansit restantiarius in 92 092 fl. 48¹/₂ cr.

Et ad rationem ³/₄ hybernalia contribuendos habet 139 432 fl.

Summa competentiae usque ultimam Aprilis 1760. 231 524 fl. 48¹/₂ cr.

Ex his cedunt (többek között)

6-o judaeo Leiderstorffer in circa 18 000 fl.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Eredeti kimutatás papiroson, melynek vízjegye: kötegen összevont keresztben álló két kulcs.

169.

1760. március 31. Nemeskér. Sopron megye közgyűlése határozatában ki-mondja, hogy a zsidók is tartoznak a keresztény ünnepeket és vasárnapokat betartani. Akik vétenének ez ellen, azokra testi büntetést mérnek.

Sopron megye közönsége 1760. márc. 31-én Nemeskén közgyűlést tartva többek között ezt a határozatot hozta:

Determinatum est, ut judaei ad observationem festorum compellantur, qui si refractarii fuerint, per processuales judices nobilium pena corporis afflictiva puniantur.

Sopron megye levéltára, 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1120.

1760. március 31. Nemeskér. Sopron megye közönsége tudomásul veszi Mária Terézia királynőnek Schlesinger Márk Sámuel kismartonii zsidó szabad kereskedését biztosító kiváltságlevelét.

Sopron megye közönsége 1760. máj. 14-én Nemeskéren közgyűlést tartván:

Perlectae item et publicatae sunt modo gloriose regnantis suae majestatis sacratissimae, dominae dominae Mariae Theresiae Romanorum imperatricis et reginae apostolicae Hungariae benignae confirmationales literae judaeo Samueli Marco Schlesinger Kismartonii degenti die 29-a Januarii 1760. clementer elargitae, quibus mediantibus eidem judaeo, successoribusque suis sua majestas sacratissima liberum quaestum admittere dignatur, quae salvis dominorum terrestrium juribus acceptatae sunt.

Sopron megye levéltára. 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1184.

1760. április 17. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Sopron megye közönségét, hogy a zsidókkal történt tárgyalás után azok évi 30 000 forint türelmi adót fognak fizetni. Ez a megállapodás 10 évig lesz érvényes. Ebből az összegből a Sopron megyében lakó zsidókra 2565 forint esik, amelyet 6 héten belül igazságosan osszanak szét maguk között és azt ezentúl negyedévenként tartoznak megfizetni. Királyi parancs az is, hogy mostantól kezdve egyik helyről a másik helyre egy-egy zsidó csak abban az esetben költözhetik át, ha türelmi adóját 10 évre ott megfizeti, ahonnét elköltözik. Nem szabad a zsidókat sem a kereskedésükben, sem az iparuk üzésében megakadályozni.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Quandoquidem sacratissima sua majestas caesareo-regia et apostolica evoluto cum fine anni proxime praeteriti quinquennio, quo judaei sub sacra regni hujus Hungariae corona degentes titulo taxae tolerantialis florenos 25 mille annue praestandos et ad cassas regias inferendos habuerunt, eandem taxam tolerantialem in quinque mille florenis augendam, hancque auctam per subsequum decennium, quod cum principio anni currentis initium suum sumat, duraturum clementer resolvisset.

Hinc quemadmodum facta intuitu totalis 30 mille florenorum obtingentiae aequa inter singulorum comitatum judaeos repartitione ad rationem antelatae tolerantialis taxae praeattacto decennii decursu singulis annis pendendae judaeis in gremio comitatus hujus degentibus floreni 2565 solvendi obtigerunt. ita praetitulatis dominationibus vestris ex benigna eatenus interventa resolutione regia praesentibus intimari, qua-

tenus praevio modo judaeis comitatus hujus adrepartitam quottam iisdem ea ratione et modalitate mox notam reddant, ut ii talem per rabinos, juristas et judaicas suas communitates, velut intrinseci eorundem status et facultatum exactiorem notitiam tum habentes cum et obtinere queunt intra se servata justa proportionem et facta ad cujusvis facultates condigna reflexione ita videlicet, ne seu per potentiorum exemptionem seu vero alium quendam respectum miseriore et egentiores plus justo graventur, intra sex septimanas repartiantur et dein ejusmodi individualem repartitionem praetitulatis dominationibus vestris exhibeant, per easdem cum reflexionibus suis eatenus nefors occurrentis consilio huic locumtenentiali regio submittendam.

Quo vero tolerantialis taxa a modo in futurum et certius et securius incassari queat, sacratissima sua majestas benigne pariter resolvit, ut hoc in posterum de angaria in angariam, non vero in semestralibus terminis, uti hactenus factum, incassetur et ad cassas regias inferatur. Quod ipsum quemadmodum ad statum dumtaxat notitiae, proque sui directione praetitulatis dominationibus vestris intimandum duxit regium istud locumtenentiale consilium, ita quo securitati etiam incassatorum tolerantialis taxae prospiciatur, easdem dominationes vestras ad factas in anno 1755. sub sexta Februarii idaeales in eo dispositiones, ut nullus judaeorum ad hanc vel illam communitatem jam conscriptus ex hac prius discedere et alteri semet incorporare attentet, nisi praevis totum suum obtingens pro integro decennio ad communitatem illam, cui primitus incorporatus erat, rite et plene dependerit, praesentibus reflecti.

Caeterum communibus judaeorum in eo interventis querelis, quod ab exercitio opificiorum inhibeantur et in quaestu turbentur, siquidem conveniens omnino, justumque foret, ut his velut in tot partes contribuere debentibus necessaria subsistentiae et onera publica ferendi media neuti-quam praescindantur.

Idcirco praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio committi, quatenus ingremiatis suos judaeos in admissio eisdem quaestu et negotiatione occasione cum primis nundinarum omnibus alioquin communium quacunque ratione turbari aut opifices eorum in locis privilegiatis caehis harum provisio a perficiendo labore, opificio, imo in locis privilegiatis etiam caehis gaudentibus a labore juxta constitutiones judaeorum proprias ad rationem synagogae, qualem utique Christiani opifices perficere nesciunt, sed et judaeis talem apud Christianos perfici curare ex institutis suis judaicus prohibitum est, prout etiam pro parte nobilium et extraneorum ad nullum opificem directe ligatorum parando inhiberi nullatenus patiantur.

Noverint proinde eadem titulatae dominationes vestrae praemissarum non minus, quam anno praecitato 1755. factarum idealium dispositionum, velut pro judaeorum, qua etiam contribuentium ulteriori conservatione tendentium exactae observationi omnino insistere et invigilare ac demum de subsecuto effectu consilium hoc locumtenentiale regium suo tempore informare. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima septima Aprilis, anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Kegleuich manu propria.
Ladislaus Barinay manu propria.
Carolus Fabiankovich manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, judicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok május havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közönsége 1760. máj. 14-én megtartott közgyűlésében foglalkozott egész terjedelmében azt bemásolva a közgyűlési jegyzőkönyvébe és ilyen határozatot hozott:

Ad quod perscribetur excelso consilio regio hanc dispositionem attactis judaeis medio judicis nobilium Joannis Steffánits jam communicatum esse. Intuitu vero celebrationis festorum prior determinatio ita modificata est, ut iidem sub divinis non liceat officinas suas aperire, neque mechanicum laborem exercere in publico, verum occulte in domibus ipsorum eosdem perficere admissum sit. cumque rebus venalibus pagatim proficisci valeant exceptis festis solemnioribus. idque tantum a meridie. (1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv: 1172—6.)

172.

1760. április 17. után. Sopron megyében meglévő 5 zsidó hitközség a rájuk kivetett évi türelmi adót maguk között szétosztották.

Specificatio taxae tolerantialis.

Kiss Martonium	fl. 1011 den. 20.
Nagy Marton	fl. 681 den. 40.
Keresztur	fl. 416 den. 50.
Lackenbach	fl. 353 den. 17.
Kabold	fl. 102 den. 73.
Summa	fl. 2565 den. —

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok Miscellanea nevű csomójában.

Eredeti feljegyzés papiroson, melynek vízjegye: F. A. R. betűk.

1760. április 29. Pécs. Baranya megye közönsége a m. kir. helytartó-tanácsnak jelenti, hogy úgy a rohonci, mint a tolnamegyei zsidóknak a nyilvános vásárok kivételével a megye területére lépni tilos és ehhez az álláspontjukhoz továbbra is ragaszkodnak.

Excelsum consilium locumtenentiale!

Domini domini nobis gratiosissimi colendissimi!

Ad gratiosum excelsi consilii regii nobis sub 17-a elapsi mensis Martii de eo, ut, siquidem judaeis Rohonczensibus etiam extra tempus publicarum nundinarum exercendi quaestus gratia ad comitatum hunc liberum esse aditum perhiberetur, sumpta ab his identitate rationis Tolnensis quoque comitatus judaeos fine illo intra ambitum nostri comitatus praeter etiam tempus nundinarum versari sinamus, exaratum intimatum humillime repraesentandum habuimus, quod extra tempus publicarum nundinarum nec Rohonczenses, nec ulli alii judaei instituendi cujuspiam quaestus et commercii ergo per huncce comitatum utpiam commeare hactenus ad notitiam magistratualium nostrorum eatenus debitam perinde instructionem ac vigilantiam habentium sint admissi, nisi, si forte qui Rohonczensium circa ipsum publicarum nundinarum tempus, idque solummodo cum monilibus et quadam pretiosiore ad mundum muliebre spec tante suppellectile isthic paulum morati aut per isthunc comitatum in vicinam provinciam migrassent. Dum proinde antelatorum comitatus Tolnensis judaeorum expositionem veritati prorsus adversuri contra vero nobis arcendos ab ingressu extra tempus nundinarum attentando quosvis judaeos omnem necessariam institutionem esse, eamque sedulo observari humillime declaramus, usum hunc perniciosam gremio nostro gentem illam excludendi nobis ulterius etiam illibatum relinqui demisse oramus, plenoque cultu et veneratione perseveramus. Datum ex particulari congregatione nostra in episcopali civitate Quinqueecclesiensi die vigesima nona Aprilis anno millesimo septingentesimo sexagesimo celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi servi;

status et ordines comitatus de Baranya.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 1—6. folio 124—5.

Ivretű papiros, melynek vízjegye: címerpaizs főpapi süveggel és alatta: egyik sorban B. H. A. Z., a másik sorban: V. & V. C. betűkkel, előlapon pedig ezzel a feljegyzéssel: praesentata 17. May 1760., 19-a relata.

1760. július 7. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy a nagymartoni zsidó hitközséget, amely egyedül nem hajlandó a tilreلمي adóból rája kivetett részt elfogadni, szorítsák engedelmességre, egyben gondoskodjanak ez adó pontos befizetéséről.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Judaeis in comitatu hocce degentibus coram consilio isto locumtenentiali regio in eo querulantibus, qualiter ipsi sumpto plurium dierum zeloso conatu noviter impositam taxam tolerantialem ad individuales judaeorum communitates comitatus huic ingremiatas a proportionem unius cujusvis facultatum conscientiose adrepartiri studuerint, sola nihilominus et unica communitas Matterstorffensis, cui ex eo, quod spatio praeterlapsi quinquennii tum in numero personarum cum et facultatibus increverit, pars etiam oneris a miserioribus et facultatibus lapsis dempti, imponi debuit, a communi omnium consensu semet sciderit, nec ad ferendum sibi praevio modo impositum quantum accedere velit.

Cum autem terminus incassationis et solutionis antelatae taxae jam proximius immineret, idcirco praetitulatis dominationibus vestris praesentibus intimari, quatenus repartitione, uti praemissum, unanimi consensu medio rabinorum et juristarum, adeoque secundum benignam mentem regiam jam elaborata existente mentionatam Matterstorffensem judaeorum communitatem ad acceptandum et in ratis terminis rite depurandum praevio sibi modo adrepartitum tolerantiale quantum stringere, ipsis vero incassatoribus ad implementum factarum eatenus dispositionum sufficientem assistentiam praebere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii. die septima Julii anno millesimo septingentesimo sexagesimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilibus, juratis assessoribus. totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis. dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok szeptember havi csomójában.

Ivretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatti a bal alsó sarokban: *collationata*. kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések vannak.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel Nemeskéren 1760. szept. 5. és 5-ik napján megtartott közgyűlésben foglalkozott egész terjedelmében bemásolván a közgyűlési jegyzőkönyvébe és ezt a határozatot hozta:

Cui comitatus satisfacere non intermittet. (1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1338—40.)

175.

1760. július 7. Pozsony. A m. kir. helytartótanács jelszólítja Adélffy Antal Sopron megyei alispánt, hogy Österreicher Mózes óbudai zsidót, aki testvére a börtönben ülő Österreicher Sándor zsidónak és már nincs szükség arra, hogy Pozsonyban időzzék, mert testvérével az elszámolás megtörtént, háborítatlan hazatérésében minden erejével támogassa.

Perillustris ac generose domine nobis observande!

Ex quo judaei Vetero-Budensis Moysis Östreicher, qui fratris sui Alexandri Östreicher admodiatoris, nunc vero hic loci inarestati, in rebus admodiationem respicientibus principalem factorem egit, praesentia terminato jam cum eodem fratre suo ratiocinii negotio, isthic minus esset necessaria, idemque ad locum habitationis suae remeare intenderet. Ne autem sive in transitu sive vero nectenda alicubi mora a creditoribus antelati fratris sui ob ejus debita impedimentum aut impetitiones eundem pati contingat.

Idcirco praetitulatae dominationi vestrae hisce intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus suis locis opportuna disponere noverit, quo memorato judaeo ubivis locorum, ubi praesertim quid negotii pertractandum habet, accessus et mora necessaria citra impedimentum fratris sui creditorum admittatur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die septima Julii anno millesimo septingentesimo sexagesimo celebrato.

Praetitulatae dominationis vestrae ad officia parati:

comes Paulus Balassa manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Perillustri ac generoso domino Antonio Adélffy comitatus Soproniensis ordinario vicecomiti nobis observando Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok Miscellanea című csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás cimerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *domino vicecomiti comitatus Soproniensis* megjegyzések vannak.

1760. július 7. Nemeskér. Sopron megye közönsége a megyében élő zsidókra kivetett türelmi adó mérséklését kéri a m. kir. helytartótanáctól.

Sopron megye közönsége 1760. júl. 7-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében visszatérve a m. kir. helytartótanácsnak a zsidók türelmi adójára vonatkozó 1760. ápr. 17-i rendeletére így határozott:

Ad 12-um instantiae judaeorum in facto taxae tolerantialis excelso consilio regio submittetur et miser status eorundem eidem excelso consilio regio detegatur, cum hi ultra taxam tolerantialem etiam contributionem praestent et verendum sit. ne ad utrumque inhabiles reddantur.

Sopron megyei levéltár, 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1212.

1760. július 7. Nemeskér. Voye József sopronmegyei főszámvevő jelenti a megyei közgyűlésnek. hogy többek között Leidersdorfer Mendel zsidónak 12 158 és Schlesinger zsidónak 26 104 forintot fizetett ki.

Extractus

inclytae cassae contributionalis Soproniensis quantum in sortem restantiae anni praeteriti 1759. cum competentia $\frac{3}{4}$ -tarum hyemalium per decursum anni labentis 1760. depuraverit, quantum itaque adhuc usque finem Aprilis in restantiis permanserit, clare edocens.

Occasione finalis computus die 20. Novembris 1759. cum inclyta cassa bellica initi permansit inclytus comitatus pro anno recenter militari evoluti in restantiis fl. 92 092 cr. 48 $\frac{1}{2}$.

Ad $\frac{3}{4}$ -tates autem hyemales 1760. deporandum habebat fl. 139 432.

Habet itaque usque finem Aprilis 1760. in toto solvendum fl. 231 524 cr. 48 $\frac{1}{2}$.

Administratio (többek között):

Haebreo Mandl Layderstorffer fl. 12 158 cr. 50.

Haebreo quoque Schlesinger fl. 26.104 cr. 14 $\frac{1}{2}$.

Praesentatae Nemeskér. die 7. Julii 1760. in generali congregatione.

Josephus Voye manu propria

praelibati inclyti comitatus Soproniensis generalis perceptor.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok Miscellanea nevű csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: lépő hímszarvas, míg a másik oldalon I. G. W. betűkkel.

1760. augusztus 12. Pozsony. A m. kir. helytartótanács egyben választ is adván Sopron megye jún. 8-án kelt felterjesztésére, értesíti a megye közönségét, hogy a türelmi adót csökkenten nem lehet, azért annak befizetése iránt intézkedjenek.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Ad ea, quae praetitulatae dominationes vestrae penes submissam taxae tolerantialis per judaeos suos gremiales elaboratam repartitionem, necnon eorundem ex reflexione praegravati status sui pro aliqua impositi eisdem quanti relaxatione supplicantium instantiam regio huic locumtenentiali consilio sub 8-a praeterlapsi mensis Junii anni labentis repraesentaverant, quoniam repartitio illa, qua singuli comitatus judaeis certum quantum ex 30 mille florenis titulo taxae tolerantialis ferendum imponebatur, per suam majestatem sacratissimam clementer approbata, adeoque nec amplius alterabilis esset.

Hinc praetitulatis dominationibus vestris praesentibus intimari, ut secundum elaboratam per ipsosmet judaeos obvenientis quanti sui repartitionem incassanda incassari et ad cassas regia inferri, cum praestanda collectoribus sufficienti assistentia procurent eaedem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die duodecima Augusti anno millesimo septingentesimo sexagesimo celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislaus Barinkay manu propria.
Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok szeptemberi havi csomójában. Ivrtű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1359—61. oldalain is ezzel a közgyűlési határozattal:

Cui satisfiet.

1760. szeptember 15. Torna. Poór János veszprémmegyei főszolgabíró és esküdtje, Körmendi István Veszprém megye közgyűlésének utasítására kihallgatja Horváth István nagyalásnyi ev. lelkészt, aki bevallotta, hogy Ábrahám Mózes nemesszalóki pálinkafőző zsidó fiát, Józsefet áttértette az ev. hitre és az imaházában a hívek jelenlétében ünnepélyesen megkeresztelte János nevet adván neki, aki azután nőül vette Sikos Zsuzsanna ev. özvegyasszonyt, akitől már gyermeke is született. Egy másik zsidó megkeresztelésével kapcsolatban Szakonyi Ferenc dabronyi ev. lelkész azt vallotta, hogy ennek a zsidónak az ev. hitben való tanítását elkezdte, de mielőtt befejezte volna, a zsidónak elfoglaltsága úgy alakult, hogy át kellett küldenie Balogh Ádám nemeskéri ev. lelkészhez és superintendenshez. Tudomása szerint ez a zsidó is áttért az ev. hitre, de hogy ki keresztelte meg és hogy most hol tartózkodik, azt nem tudja.

Infrascripti tenore praesentium recognoscimus, quod posteaquam nos virtute gratiosae exmissionis inclyti comitatus hujusce Veszprémien-sis in generali ejusdem congregatione die 5-ta praeteriti mensis Augusti anni currentis infrascripti in oppido Veszprém celebrata erga gratiosam excelsi regii consilii locumtenentialis intimationem interventae in possessionem Nagy-Alásny praelibato inclyto comitatui ingremiatam fine disquisitionis negotii in praeattacto gratioso intimato urberius declarati exivissemus, extunc in praesentia admodum reverendi domini Francisci Kazó diaecesis Jaurinensis districtus Papensis vicearchidiaconi et ecclesiae Nyaradiensis plebani, qua ex parte mododictae diaecesis ad huncce actum specialiter exmissi, praesentibus item nobilibus domino Stephano et Paulo Barcza, neonon Petro László ac iudice loci Francisco Szalay et provido Stephano Süle ejusdem loci incola praedicans Augustanae confessioni addictus in eadem possessione existens dominus quippe Stephanus Horváth recognovit se judaei Moysis Abraham dicti et actu in possessione Nemes Szálok aequae huicce inclyto comitatui Veszprém adjacente comorantis filio, prius Joseph nominato, jamque annos viginti quatuor agenti erga constans ejusdem desiderium anno proxime praeterito, mense Majo, absque ulla cuicunque facta insinuatione, postquam tamen jam praevie per medium annum dogmata Augustanae confessionis audivisset, iidemque imbutus fuisset, in templo Augustanae confessioni addictorum in praedicta possessione Nagy-Alásny habito palam et publice coram populo pro devotione eo fluente contulisse baptismum, eundemque nomine Joannis insignitum fuisse, adstantibus eidem patrinis tam supranominatis dominis nobilibus, quam et aliis ejusdem loci incolis. Quiquidem taliter baptisatus quod subsequenter viduam Ioannis Nagy, Susannam utpote Sikos ibidem degentem et Augustanae confessioni addictam duxerit, ex eaque jam prolem quoque habeat et in dicta possessione habitationem suam figens nemine cogente aut persuadente Augustanam confessionem fuerit amplexus, eandemque etiamnum profiteatur. Haec omnia tum supradictus praedicans, tum ipse baptisatus coram nobis constitutus, tum denique praerecensiti domini nobiles ac ignobiles quoque una-

nimiter retulerunt et recognoverunt. Quod vero alterum judaeum, prius aequè Joseph nominatus atque, uti intimatum esset, per praedicantem vicinae et aequè in hocce inclyto comitatu existentis possessionis Dabrony baptisatum attinet, eatenus in conformitate gratiosae commissionis excelsi consilii regii locumtenentialis mododictus Augustanae confessionis addictus praedicans nobilis dominus Franciscus Szakonyi pariformiter coram nobis constitutus retulit sequentia: quod nimirum judaeus hic alter fuerit servitor praedicti Moysis Abraham, alias exustorum cremati, qui non absimiliter per tempus aliquod simul cum supramentionato et in possessione Nagy-Alasony baptisato apud ipsum eruditus fuerit ad dogmata suae confessionis, siquidem vero propter diversa sua negotia, quibus eotum deditus erat, tempus uberius instruendi non habuisset, eundem in possessionem Nemeskér inclyto comitatu Soproniensi adjacentem ad praedicantem ejusdem loci, Adamum nempe Balogh, qua superintendentem suum, ut uberius instrui et taliter demum baptisari valeat, transmissit. Quibus per supracensitum in possessione Nagy-Alasony baptisatum quoque recognitis et confirmatis tandem idem praedictus praedicans Dabronyiensis ultro declaraverat, et illud, quod posterior judaeus quoque praevia ex ratione per ipsum ad praefatum superintendentem transmissus, uti eidem annotuisset, Augustanam omnio confessionem profiteatur et servitii causa jam in Ujfalu, jam in Csöngé possessionibus inclyto comitatu Castriferrei adjacentibus commoratus fuerit. Ubi tamen et quis eidem contulerit baptismum, actuque pro certo ubi existat? nec ab eodem nunc dicto praedicante, nec ab alio quoquam resciri ullatenus potuit. Super quibus praesentes nostras damus literas relatorio-testimoniales. Signatum in possessione Torna, die 15-ta Septembris 1760. Joannes Poór inclyti comitatus Veszpremiensis supremus judex nobilium manu propria. Stephanus Körmendi ejusdem inclyti comitatus juratus assessor manu propria.

Lectum et comportatum per Joannem Nagy de Sellye ordinarium juratum notarium manu propria.

Sopron megyei levéltár, melléklete a 189. sorszám alatt közölt oklevélnek.

Bemásolva ez az irat megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 99—103. oldalain is.

180.

1760. október 10. Sopron megye pénztárának 1759. nov. 8-tól a mai napig szerezplő kiadásai között Leidersdorfer zsidónak 12.158, míg Schlesinger zsidónak 26.104 forintot fizettek ki.

Rationes summariae.

Inclyti comitatus Soproniensis quantum in sortem contributionis ab 8. mensis Novembris 1759. usque 10. inclusive Octobris 1760. perceptum, exhinc erogatum et sub hodierna die in paratis inventum sit, etquidem

Erogatio.

3-a Decembris 1759. hebraeo Laiderstorffer fl. 12.158 den. 50.
Haebreo Schlesinger fl. 26.104 den. 14 $\frac{1}{2}$.

Sopron megyei levéltár, 1759—1760. évi közgyűlési jegyzőkönyv 116—7.

181.

1760. október 31. *Simon Lázár zsidó Parth József soproni sörfőzőt a soproni tanács előtt perbe fogja, mert 300 huszárló vásárlására 6.000 forint előleget adott neki, mit nem teljesített és ezáltal neki több ezer forint kárt és költséget okozott, miknek megtérítését kívánja a perköltségekkel együtt.*

Actio Lazari Simon, ut A. contra et adversus Josephum Parth braxatorem Soproniensem, velut I. inclyto magistratui liberae regiaeque civitatis Soproniensis pro administratione justitiae sequenti serie proposita:

Qualiter praeattactus Josephus Parth a praedicto Lazaro Simon sexmille florenos Rhenenses levando testantibus litteris obligatorialibus die 14. Decembris anni 1757. emanatis et hic sub nro 2-do adnexis, semet ad procurandos et statuto pro termino sistendos tercentos bonae qualitatis ac constitutae altitudinis ad servitium regium militare pro Hungaricis equitibus aptos equos obligaverit et ad casum, si obligationi suae praefixis in terminis satisfacere neglexerit, ad restitutionem summae, compensationem et bonificationem cunctorum causatorum damnorum ac expensarum se adstrinxerit et renunciando instantiis, judiciis, juribusque suis ac iurium formalitatibus attribuerit plenam potestatis facultatem adaequatam satisfactionem procurandi. Tantum autem abesset, ut memoratus Josephus Parth obligationi suae secundum contextum litterarum obligatorialium satisfacisset, ut potius retenta summa levata per intermissionem statutionis aptorum equorum servitium regium retardaverit et aliquot millium damna suo tempore, ubi necessum fuerit, remonstranda, multasque expensas causaverit.

Cum autem obligationes et contractus adeo stricti juris forent, ut de dictamine Matthiae decreti VI. art. 17. et Uladislai decreti I. art. 38. qualiter quis se ligaret, taliter etiam iudicium recipere et onus suae obligationis ferre teneretur et secundum art. 31. 1723. tenori litterarum obligatorialium semet tam iudicia, quam causantes partes conformare debeant ac in similibus liquidis acquisitionibus etiam litis expensae refundi soleant.

Igitur cuperet praenominatus exponens sibi per amplissimum magistratum ad exigentiam legum patriarum in conformitate adnexarum litterarum obligatorialium tam intuitu capitalis summae, ejusque accessoriorum, imputatis tanem imputandis, quam et causatorum damnorum et sumptuum jus et justitiam administrari et ex bonis partis I. adaequatam satisfactionem, habita etiam reflexione in casu defectus bonorum ad P. 68. 2-dae et 28. 3-tiae impendi.

Kivül: Actionalis libellus Lazari Simon, ut A. contra et adversus Josephum Parth civem ac braxatorem Soproniensem, velut I.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. — 157—9. oldalszámok alatt.

Ivrétű papiros, külzetén ezekkel az egykorú feljegyzésekkel: 1. *praesentatae die 31. Octobris 1760.*, 2. *terminus pro 17. Novembris 1760.*

Igy indult el ez a per, amelyben az első tárgyalás 1760. nov. 17-én volt, és első fokon végleges ítéletre 1763. szept. 12-én került sor, de addigra a két pereskedő felet képviselő ügyvédeknek egymással való vitatkozása 79 folió nagyságú írott oldalt tesz ki, amelyek lekölésétől nyugodtan eltekinthetünk, a hosszadalmas bírói ítéletből is 304. sorszám alatt csupán azt a részt közöljük, amely részletezve kimondja, hogy az előlegbe adott 6000 forintból mi illeti meg az alperest és mit kell visszafizetni a felperesnek.

182.

1760. november 3. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli Adélffy Antal sopronmegyei alispánnal, hogy Lázár Simon zsidó által toborzandó 30 újoncot és összevásárlandó 150 lovat a királynő engedélye alapján Szombathelyi parancsnok a francia király Bercsényi huszárezrede részére az országból kiviheti, de legyen rá gondja, hogy ezek száma több semmi esetre se legyen.

Perillustris ac generose domine, nobis observande!

Quandoquidem sua majestas sacratissima clementer annuisset, ut 30 tyrones et 150 equi a judaeo Lazar Simon procurandi per legionis Bercsényanae sub vexillis serenissimi Galliarum regis militantis locumtenentem Szombathelyi vocatum pro hac vice e regno Hungariae ad exercitum Gallicum educantur.

Hinc benignam hanc resolutionem caesareo-regiam praetitulatae dominationi vestrae pro sui in praemissis directione, finemque in eum intimat consilium hoc regium locumtenentiale, quatenus in gremio comitatus istius invigilari facere noverit, ne ultra praedestinatum hominum et equorum numerum plures homines aut equi per suprafatum locumtenentem vel attactum judaeum praevisio sub titulo quoquo modo ex regno hoc Hungariae educantur. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die tertia mensis Novembris anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo celebrato.

Praetitulatae dominationis vestrae ad officia parati:

comes Josephus Illeshazy manu propria.

Ladislav Barinay manu propria.

Carolus Fabianovich manu propria.

Kivül: Perillustri ac generoso domino Antonio Adélffy comitatus Soproniensis ordinario vicecomiti nobis observando Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1760. évi közgyűlési iratok Miscellanea nevű csomójában. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával.

ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *vicecomiti comitatus Soproniensis* megjegyzések vannak.

183.

1760. november 18. 29. A soproni városi bírói szék Marik Jakab csehországi és Mózes Salamon pozsonyszentgyörgyi zsidót, akik vásárkor egy parasztnak erszényét ellopták, 20—20 botütésre ítéli és a város területéről számúzi.

Anno 1760. 18. Novembris Jacobus Marik judaeus ex Bohemia et loco Kütten nominato et Salamon Moyses ex Sancto Georgio oriundi ob furto sublatam hic in nundinis celebratis cuidam rustico bursam pecuniae inarestati restituta pecunia, acceptisque 20 ictibus 29-a ejusdem e carceribus dimissi et ex civitate. ejusdemque territorio amandati exstiterunt.

Soproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 128.

A fenti zsidók kihallgatási jegyzőkönyvét már közöltük a MZSO. XIII. 550. és 551. sorszámai alatt.

184.

1760. december 10. előtt. Lázár Simon zsidó felségfolyamodványában annak bizonyítását kéri, hogy a hadsereg számára alkalmatlan lovak után ő semmiféle jóvátételre nem kötelezhető, mit elnyer abban a formában, hogy a kincstár ilyen meg nem felelő lovak után semmiféle térítést sem nyújt.

Allerdurchleuchtigste, grossmächtigste Römische kaysserin, in Germanien, zu Hungarn und Böheim königin, erzherzogin zu Oesterreich! Allernädigste kaysserin, königin, erblandesfürstin und frau frau!

Euer kayserlicher königlicher apostolischer mayestät wird allergnädigst ruckerinnerlich seyn, welcher gestalten anno 1757. mit mir ein rimonta contract auf 14 fäustige pferde anfangs geschlossen, nachhin aber und da würcklich wegen aufbringung derley pferde mit meinenn unterlieferanten contrahiret, auch diese mehrere aufgebracht habe, sothaner contract mittels des mir zugefertigten decrets wiederuffen worden.

Da nun dermahlen in begriff bin mit sothanen meinen unterlieferanten respectu solch geschlossenen contracten richtigkeit zu pflegen, diese aber so gar von denen nicht assentirt wordenen pferde laut anlage A. die bonification von mir haben wollen.

Alls gelanget an euer kayserlichen königlichen apostolischen mayestät mein allerunterthänigst, allergehorsamstes bitten, allerhöchst dieselbe geruhen in allermildester anbetracht, dass zu folge des mit euer mayestät hohen directorio geschlossenen contract eben mit meinen unterlieferanten auf 14 fäustige pferde contrahiret, mithin meines orths nichts entgegastehendes hierbey unterloffen seye, mich dahin allergnä-

digst verbscheiden zu lassen, dass respectu gegenwärtig meinen unterlieferanten von den allerhöchsten aerario keine bonification erhalten habe, welche allerhöchste gnade um so eher anhoffe, als in widrigen ich von diesen praecipitiret und in grossen schaden gesetzt würde.

Zu allerhöchsten huldten und gnaden mich allersubmissesst empfehlend euer kayserlich-königlichen apostolischen mayestät allerunterthänigst, allergehorsambster:

Lazar Simon.

An ihre Römisch kayserlichen in Germanien, zu Hungarn und Böhheim königin, ertzherzogin zu Oesterreich etc. allerunterthänigst, allergehorsamstes bitten Lazar Simon.

Per um nicht von meinen unterlieferanten wegen den 14 fäustigen pferden de anno 1757. praecipitiret zu werden allergnädigste verbschaidungs-ertheilung, dass mir hierwegen keine bonification von den höchsten aerario geleistet worden zu meiner legitimation betreffend in commissariaticis.

Hermann manu propria, hochkriegsrath agent.

Wiederumen hinauszugeben mit den bedeuten, dass es der ordnung, contract und billigkeit zuwieder seye so wohl unkösten, als rimonta gelder für solche pferder, welche nicht würllich als diensttäglich assentiret und angenommen worden, ab aerario zu verguten, daher alle diessfällige anforderungen null und nichtig anzusehen seyen.

Per sacram caeseo-regiam majestatem Viennae, den 10. Dezembris 1760.

Bartholomeus Winkler manu propria.

Praesentem copiam originali suo conformem esse testor. Sopronii, die 12-a Decembris 1760.

Christianus Josephus Ernst liberae regiaeque civitatis Soproniensis juratus notarius et senator manu propria.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34 nr. 525. — 179—182. oldalszámok alatt.

Két ívrétű papiros, az aláírás mellett vörös viaszba nyomott ovális alakú címeres gyűrűpecséttel.

Az A. jelzés alatti melléklet közölve 144. sorszám alatt.

185.

1760. december 31. Sopronkeresztúr. Kloninger Mátyás hercegi tiszttartó bizonyítja, hogy Hirschl Jakab sopronkeresztúri zsidó, akit egyik perében az ellenfél ügyvédje azzal gyanúsít, hogy egyszer már hamisan esküdött, a zsidó hitközség tanúsága szerint még nem tett le esküt.

Vorweisser diesses nahmens Hierschl Jacob fürstlicher schutzjud unter der hiesigen herrschafft Creutz bringet in gegenwarth der Creutzer juden gemeinde in hiesigen ambt bey, welcher gestalten ihm bey sein dermahligen process mit einen gewissen bauren von dessen procoratar will

dargethan werden, er Jacob Hierschl hette einstens schann ein falsches jurament abgelegt und derowegen wolte herr procoratar bey dem jetzigen process ihme keines ablegen lassen. Über welches aber die hiesigen juden geschworen in hiesiger amts cantzley in wahrheit attestiern, mehr ermelter Hierschl Jacob hätte vor einigen jahren wegen gewissen stritigkeiten mit seinen bruder sollen ein jurament ablegen, allein weillen sye sich beede in güette verglichen, hat er keines abgelegt. Das es deme also und nicht anderst, attestiere hiemit nebst dem beygedruckten hochfürstlichen amts sigil. Datum rendtamt Creutz, den lesten Dezember 1760.

Matthias Kloninger verwalter manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnév alatt Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratcsomóban.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon I G W betűkkel, a szöveg alatt földött és ovális alakú hercegi címerpecséttel, a hátlapon alul héber írással.

186.

1761. január 20. Schey Salamon nagymartoni zsidó 500 köteg szalmát vesz meg Sopron városától, amelyért 5 forintot fizet.

Empfang von verkaufften stroh, ut contraquittung.

Den 20. dito (Jänner 1761.) Salamon Schey jud von Matterstorff 500 schalb (assen) . . . 5 fl.

Soproni városi levéltár, 1761. évi Cammer rechnung 154.

187

1761. február 10. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli Sopron megye közönségével, hogy mivel Leidersdorfer Mendl zsidó 300.000 forintot előlegezett a kir. kincstárnak, ennek visszafizetése az évi adó terhére fog történni gróf Csáky János kerületi biztosságok igazgatójának kivetése szerint, ezért ehhez tartsák magukat.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Sua sacra caesarea-regiaque majestas clementer jubere dignata est, ut 300 mille florenorum, quae judaeus Mendl Leidersdorfer anticipato praestitit, e fundo contributionali erga apochas excellentissimi domini comitis Joannis Csaky provincialis commissariatus directoris primitus incassentur praefato judaeo renumeranda.

Consilium proinde hoc locumtenentiale regium praetitulatis dominationibus vestris intimandum esse duxit, quantenus ad rationem renumerandae anticipationis exassignatam et sibi adrepartitam quottam erga apochas praedicti domini comitis directoris in computu commissariatico ad rationem quanti acceptandas quocitius administrari facere noverint eaedem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio locumtenentiali Posenii, die decima Februarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Kegleuich manu propria.
Ladislau Balogh manu propria.
Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon lépő hímszarvas, a másik oldalon: arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a felírás olvasható: *ex consilio regio locumtenentia Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 87—8. oldalain is.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1761. márc. 11-én Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

... cui jam in parte satisfactum est et contendet comitatus etiam residuam partem depurare.

188.

1761. február 10. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron város értécsére adja, hogy mivel Leidersdorfer Mendl zsidó 300.000 forintot előlegezett a kir. kincstárnak, ennek visszafizetése az évi adó terhére fog történni gróf Csáky János kerületi biztosságok igazgatójának kivetése szerint, ezért ehhez tartsák magukat.

Prudentes ac circumspecti nobis honorandi!

Sua sacra caesarea regiaeque majestas clementer jubere dignata est, ut 300 mille florenorum, quae judaeus Mendl Leiderstorffer anticipato praestitit, e fundo contributionali erga apochas excellentissimi domini comitis Joannis Csaky provincialis commissariatus directoris primitus incassentur praefato judaeo renumeranda.

Consilium proinde hoc regium locumtenentiale civico huic magistratui intimandum esse duxit, quatenus ad rationem renumerandae anticipationis exassignatam et sibi ad repartitam quotam erga apochas praedicti domini comitis directoris in computu commissariatico ad rationem quanti acceptandas quo citius administrari facere noverit civicus idem magistratus. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima mensis Februarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Josephus Kegleuich manu propria.

Ladislaus Balogh manu propria.

Carolus Fabiankovich manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus et juratis civibus, totique communitati liberae et regiae civitatis Soproniensis nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. XXVII. nr. 14.

Ivretű papíros, melynek vízjegye: az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta *F C P* betűkkel, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, ahol ez a felírás olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt: *praesentata 18-a Februarii 1761.* megjegyzések találhatók.

A soproni tanács ezt a rendeletet febr. 18-án megtartott tanácsülésében vette tudomásul (1761. évi Proth. Sen. Lat. 11.)

189.

1761. február 19. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy Balogh Ádám nemeskéri ev. lelkész és superintendens ellen a Carolina Resolutio megsértése miatt indítson eljárást és erről tegyen jelentést, ki ellen az a vád, hogy egy zsidót az ev. hitre térített át, miként Horváth István ellen, aki a Veszprém megyében fekvő Nagyalásony község ev. lelkésze, egy másik zsidónak megkeresztelése miatt ezt a hivatalos eljárást már el is rendelték.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Ex advoluta investigatione medio comitatus Veszprémiensis in concursu hominis diaecesani in facto attentatae per Augustanae confessioni addictos ministros judaeorum baptismationis peracta, percepturae sunt praetitulatae dominationes vestrae, qualiter ministro quidem Nagy-Alacsonyensi unum judaeum publice coram congregato in oratorio populo a se baptismatum esse recognoscente, alter possessionis Dobrony praedicans Franciscus Zakonyi de baptismatione alius aequae judei insimulatus, hunc quidem cujuspiam judaei Moysis cremati exustorem a se per alioquod

tempus in dogmate Augustanae confessionis eruditum esse agnoscat, demum attamen fine uberius instructionis et ob rationem eidem confendi baptismi hunc ipsum judaeum ad possessionis Nemeskér comitatu Soproniensi ingremiatae praedicantem Adamum Balogh superintendentem quippe suum misisse, perhibeat.

Siquidem autem per collatum ejusmodi baptismum aliud haud intentum esse, non obscure erueretur, quam ut hoc modo ipsa etiam in publicum dati facti raritate et solemnitate populus in errore suo magis adhuc obfirmetur, praeattactum porro in apostolico hoc Hungariae regno adhuc saltem toleratum dogma per accessionem istius modi facti dominanti religioni potius utique competentis, cum gravi inde etiam huic illato praedjudicio firmiores adhuc radices agat. Ad haec ipsam etiam ad acta commissionis articularis in anno 1731. elargitam, perque totum regnum publicatam benignam resolutionem ac regulativam norma ipsis quoque Augustanae et Helveticae confessionibus addictis praescribentem assummendo ibidem inter alia et id expressis verbis denotatum haberetur, ut praedictarum confessionum ministri nonnisi in his addictos ministerium suum exerceant, jam autem ejusmodi judaei ut acatholicos ministros accedentes et in horum dogmate erudiri cupientes per id tamen antequam baptisati sunt, pro ejusdem confessionis assectis haberi et reputari haud valeant, ut adeo ministri tales judaeos baptisando eatenus ministerium suum incompetenter exercerent, sicque praeallegatae normativae caesareo-regiae resolutioni omnio contravenirent.

Ideo sacratissima majestas sua caesareo-regia ministros ejusmodi reatui obnoxios ob praedecclaratum contraventionis actum in aliorum etiam exemplificationem, utve praedjudicium dominanti orthodoxae religioni illicito talismodi ausu illatum etiam quodammodo reparetur, actione fiscali magistratuali conveniendos sententia nihilominus eatenus ferenda ante publicationem et executionem consilio huic regio locumtenentiali referri praecepta clementer jubere est dignata.

Quemadmodum proinde quo ad Stephanum Horváth Augustanae confessioni addictorum possessionis Nagy-Alasony comitatu Veszprémiensi ingremiatae incolarum ministrum praedenotati judaeo coram populo publice in oratorio collati baptismatis reum in obsequium praeattactae benignae resolutionis fiscaliter conveniendum opportuna jam consilium hoc regium locumtenentiale apud comitatum Veszprémiensem disposuit.

Ita praetitulatis dominationibus vestris quoque intimandum esse duxit, quatenus praefatum ministrum Augustanae confessioni addictorum Nemeskériensem Adamum Balogh super praemisso eidem imputatae judaei baptismationis facto constituere, hujusmodique reatu sive ex propriis ejusdem ministri confessatis sive aliorum fassionibus prodeunte contra eundem conformiter ad superius deductam hoc in passu elargitam benignam resolutionem actione magistratuali fiscali suo modo procedere, sententiam ferre, hanc tamen ante pronunciationem et executionem cum tota processus serie isthuc submittere, tum porro de eo quoque quantum fieri licet, quamnam ejusmodi judaeus profiteatur religionem, quali cujus

confessionis conjugii sit junctus matrimonio, quo item et qualis aetatis habeat proles, in qua religione educatas capiendam cognitionem consilio huic regio locumtenentialem referre noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentialem Posonii, die decima nona Februarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Illeshazy manu propria.
Ladislauus Balogh manu propria.
Josephus Kvassay manu propria

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilibus et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok március havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon ki nem vehető betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a felírás olvasható: *ex consilio regio locumtenentialem Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban: *collationata K(vassay)*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések találhatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 95—9. oldalain is.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1761. márc. 11-én Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

... ad quod submittetur ejusdem praedicantis erga judicariam admonitionem facta responsio.

190.

1761. február 27. Beled. Tóth Ferenc beledi mészáros Komjáthy István kezessége mellett Mátyás beledi zsidótól 50 rénes forintot vesz fel olyan feltétellel, hogy egy éven át minden szarvasmarhabőrt csak neki adhat el megszabott áron.

En alább meghirt tekintetes nemes Sopron vármegyében Beledi helységben lakozó Toth Ferencz mészáros adam értisekre és tudokra mindeneknek, az kiknek illik, ezen contractualis levelemnek rendiben, hogy ugyanemléttett Beledi helységben lakozó Mátyás zsidótól kértém föly Komláti István kezességére ötven rénesi forintokat, id est fl. 50 ily conditioval, hogy egisz esztendőben valamennyi ökröt, tehént, borjut, kivivén az birka és bárán büröket, a többit mind tartozom emletett Mátyás zsidónak adni bizonyos árunn, ugyhogy ezen föllyebb említett sumából fogh mindenkor leszállani, ugymint á tehén bürnek párja liszen öt forint huszonöt pinz, az ökör bür pedig liszen párja nyolcz forint. Ezeken kívül

pedigh ha én Miszáros Ferenc ha valakinak á Mátyás zsidó hire nélkül elyadni tapasztaltatnám és az Mátyás zsidó észrevivin szabadon huszonnegy forintokbul álló vinculumot, azaz kötist rajtam meghvehessen, azaz felit az falu számára, felit pedig a magam (!) számára. Kitelvin pedigh az egy esztendő tartozom á sumábul maradtott pinzit levennem említett Mátyás zsidónak vagy pedigh ha magamtul ki nem telhetnik, tehát említett kezesem, Komláti István mindenkor megheligitti. Melynek nagyobb bizonyására és erősségire adván ezen contractusomat, hogy leghkisebb falunkbéli esküttel, nemcsak biro ereivel meghvehesse. Sub dato Beled, 1761. die 27. Februarii.

Miszáros Toth Ferenc +

Komláti István +

Coram me Mathia Fabics rectore Belediensi manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 9-a jelzésű iratcsomóban.

Papiros, melynek vizjegye: ugró hímszarvas, hátlapján héber írással.

Ez a szerződés ui. megvan még egykorú hitelesített másolatban is.

191.

1761. március 2. *A soproni tanács azt a 35 forintot, amellyel váltó alapján Kreichel János György soproni polgár és szíjgyártó és neje, Katalin tartoznak Jakab József sopronkeresztúri zsidónak, betáblázza.*

2-ten Marty 1761.

Eine charta bianca de dato Oedenburg 13-ten July 1757. per 35 fl., welche meister Johann Georg Kreichel bürgerlicher riemmer allhier mit Catharina, dessen ehewürthin an den juden Joseph Jacob von Kreütz schuldig sind, vide folio 39.

Sopron városi levéltár, 1761—1770. évi Intabulationsbuch 2.

Az 1761. évi Rathprotocol 39. oldalán ennek a betáblázásnak elrendelését valóban megtaláljuk.

192.

1761. március 7. *Nemeskér. Dugovics József sopronmegyei főszolgabíró kihallgatja Balogh Ádám nemeskéri ev. lelkészt és superintendentst egy zsidónak ev. hitben való tanítása tárgyában, aki bevallja, hogy a zsidó 2 hétig valóban nála tartózkodott, de elfoglaltsága miatt nem tudta tanítani. Ezt elvégezte Barcsa István újfalu ev. lelkész, a celldömölki ev. lelkész pedig megkeresztelte, de úgy tudja, hogy az illető neje kedvéért azóta áttért a katolikus hitre.*

Infrascripti tenore praesentium recognoscimus, quod nos die et anno locove datarum praesentium erga gratiosam inclytae sedis exmissionem dominum Adamum Balogh personaliter repertum, qua ecclesiae Nemes-

kériensis praedicantium ac una simul superintendentem sua sacratissima regia et apostolica majestate ita benigne ordinante admonuerimus et respective judicialiter inhibuerimus serie subsequenti.

Procul dubio notum erit dominationi vestrae qualem judaeum Franciscus Zákonyi minister possessionis Dobronya a se per aliquod tempus in dogmate Augustanae confessionis eruditum fine uberioris instructionis et eidem conferendi baptismi ad vestram dominationem transmiserit, hinc dominatio vestra ita benigne ordinante sua sacratissima apostolica regia majestate per inclytum magistratum comitatus Soproniensis medio nostri admonetur, ut si et in quantum antelati judaei per dominationem vestram nondum attentata esset baptisatio, eandem conferre non praesumat, sin vero praeter spem eadem jam attentata esset, facti hujus illiciti illico rationem reddat, judaeumque hunc, in quantum vel sub sua potestate esset, vel adminus mansio ejusdem vestrae dominationi nota esset, inclyto magistratui statuatur vel respective eundem manifestet, prout etiam de prolibus et uxore ubi et in quali dogmate constituentur, respondeat.

Ad quam praemissam judiciariam admonitionem et respective factam inhibitionem idem prae-nominatus dominus Adamus Balogh taliter respondit, quod praescriptus judaeus pro nunc nomine Paulus adhuc in statu celibe existens ante duos circiter abhinc annos ad dominum admonitum fuerit quidem missus et duobus incirca hebdomadis apud eum detentus, sed cum pluribus laboribus obrutus foret, eundem judaeum instruere non valuit, consequenter dominus Stephanus Barcsa in inclyto comitatu Castriferrei possessione quippe Ujfalu residens in Augustanae confessionis dogmate instruendum ad se receperit, qui demum per praedicantium Dömölkiensem baptisatus extitit et in quantum domino admonito constat, post acceptum baptismum semet in servitium domini Antonii Nagy in praefati comitatus Castriferrei possessione Csöngé residentis transtulit. An autem moderno etiam tempore ibidem sit, suae dominationi non constat, verum tamen, quod ante breve tempus matrimonio cum persona Romano catholica junctus sit et eandem fidem profiteatur ante octiduum domino admonito ex relatione aliorum innotuit, an autem haec transmutatio vera sit, nec ne? ignorat.

Super qua praevio modo per nos peracta admonitione et inhibitione praesentem in finem subscripsimus humillimam relationem. Nemeskér, die 7-a mensis Martii 1761.

Josephus Dugovics, inclyti comitatus Soproniensis
supremus judex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok március havi csomójában. Ivretű papiros, melynek vízjegye: az egyik oldalon kardokat tartó kétfejű sas koronával, a másik oldalon ki nem vehető betűkkel. A szövegben egy másik kéz számos törlést és fölébe írást hajtott végre. Az aláírás alatt vörös viaszba nyomott kerek címerpecsét látható.

1761. március 11. Sopron. Sopron megye közönsége Balogh Ádám nemeskéri ev. lelkész és superintendens vallomását egy zsidónak ev. hitre térítése tárgyában felterjeszti a m. kir. helytartótanácsnak.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

In obsequium eorum, quae nobis per idem atefatum consilium in merito per Franciscum Zakonyi possessionis Dobrony praedicantem ad alterum possessionis Nemeskér comitatui huic adjacentis praedicantem et una superintendentem Adamum Balogh fine uberioris in Augustanae confessionis dogmate instructionis et conferendi ei baptismi transmissi judaei sub 19-a Februarii anni delabentis gratiose intimata sunt, exmissorum ex nuperrima sede nostra judiciaria hoc in facto nostrorum judicum nobilium nobis sub hodierna generali nostra congregatione exhibita relatione reverenter inservimus, unaque paenes nostri in exploratas gratias enixam commendationem in profunda veneratione perseveramus. Ex generali congregatione nostra die 11-a Martii anno domini 1761. Sopronii celebrata.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici servi humillimi obsequentissimi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok március havi csomójában.

Fogalmazvány ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon lépő himszarvas, a másik oldalon I. C. W. betűkkel, néhány javítással és betoldással a szövegben.

Bemásolva ez a felterjesztés megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 173. oldalán is.

Balogh Ádám nemeskéri ev. lelkész és superintendens vallomását 192. sorszám alatt közöljük.

1761. április 17.—június 13. Edve, Vadosfa és Kisfalud. Szilágyi József sopronmegyei esküdt Csóy Rozina nemes asszonyt arra ítéli, hogy Hirschl Benedek vadosfai zsidótól megvásárolt portéka árát megfizesse és egyben a perköltséget is viselje.

Anno 1761. die vero 17-a mensis Aprilis in possessione Edve incltyo comitatui Soproniensis adjacente penes commissionem perillustris ac generosi domini Josephi Dugovics praefati comitatus Soproniensis judicis nobilium coram generoso domino Josepho Szilagyi jamfati comitatus jurato assessore levata est causa judaei Vadosfalvensis Benedicti Hiersl, ut A., contra et adversus nobilem dominam Rosinam Csoi, velut I. ratione negotii in mox producenda commissione uberius declarati mota et suscitata.

Az A. fél szemille szerinth az törvénynek színe előtt meghjelenvin es az sub littera A. producalt commissioban exponált praetensioja viget kíván magának törvinel meghegyező contentatiot etc.

Az I. fél procedens eskütt uramat méltó bötsülettel respectálván szóval tett parantsolatyát megvetni nem kívánván az contumacia büntetésnek eltávoztatásaért egyedül személye szerént comperaál és nemesi praerogativájához magát tartván minthogy annak szokott rendi s módgya szerént se tekintetes főbíró ur itt producált commissioja in paribus néki meg nem küldetett, se pedig írás áltol nem citáltotott, kivanya procedens eskütt uram verbalis citatioját ezen alkalmatossággal condescendáltotni, egyébberránt solenniter protestál és mindenesetre magának a törvényes remediumokat fönttartya.

A felperest nemes Kiss Pál ügyvéd képviselte, míg az alperes azzal az indokkal, hogy nem tudta, miért hívták törvénybe, a per elnapolását kérte, amit az esküdt teljesített is.

A legközelebbi tárgyalást 1761. máj. 14-én Vadosfán tartották meg, ahol kiderült, hogy azokat a portékákat, melyeknek árát a zsidó az alperestől követel, tulajdonképpen Vidos Éva asszony, Radó László uram özvegye és fia, Radó József vették meg a zsidótól az alperes részére, aki e portékák árát nekik megfizette, miként ezt úgy Radó László özvegye, mint fia, Radó József a törvény előtt megjelenván elismerték.

Radó József az partékának árát kész megadni az alku szerént az A. sido feleségének, tsak fűzesse meg az is azon jóságoknak árát, amellyeket Kováts Éva, Radóné asszonyom volt szolgálója loppal nékie hordott és adott, nevezet szerént egy sák tiszta buzajanok, egy sák arpájának és 2 krajczár ara tojásának.

A zsidó felesége mindezt tagadja.

Végül is a pert elnapolja az esküdt és kimondja, hogy azt jún. 8-án Edvén fogja folytatni, ahol

Deliberatum est.

Hogy az A. fél sub litteris A. et B. producált praetensioit az I. félnek kívánsága szerint ad exigentiam articuli 53. 1723. meghvilágosítsa, azeránt holnapi napon az hitit ex consensu partium Vadosfai helyisighben letenni köteleztetik.

A zsidó az előírt zsidó esküt letette és ennek alapján került sor a végső ítéletre:

Deliberatum est.

Mivel az A. fél az sub litteris A. et B. producált praetensioját az I. fél ellen, nemcsak allegative meghbizonyította, hanem ex superabundanti ex consensu partium hűtivel is comprobálta, azért az I. fél ezen bötük alatt exponált praetensioiban s úgy az sub C. producalt expensákban, salvis tamen eventualibus, convicáltatik. Azet ez Vidos Éva aszonnak pedig s úgy annak fiának, Radó Joseff uramnak ingessiojok, mivel ippen ezen procesusban semmi consideratiot nem érdemel, sótt csak sub numeris 2-do, 3-o,

4-to et 5-to producált inquisitiók is az A. félnek ellene éppen semmit nem szollának, azért simpliciter exmittáltattnak.

Az alperes ezt az ítéletet megfellebbezte.

Anno 1761. die vero 13-a mensis Junii in possessione Kissfalud comitatus hincce Soproniensi adjacente processu praesenti relato et reviso

Deliberatum est.

Latum procedentis jurati assessoris judicium approbari, exequendorumque executionem decerni.

Josephus Dugovics supremus judex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszó alatt fasc. 1. tomi 4. nr. 2.

A mellékletek, sajnos, hiányzanak és így nem tudjuk, hogy az adósság mennyit tett ki, de nem lehetett nagy összegről szó, mert máskülönben nem egy esküdt ítélezhetett volna.

195.

1761. május 1—4. A soproni városi bírói szék Ber Farkas morvaországi zsidót, aki vásárcor egy darab vásznat lopott, 30, míg Simson Joachim nikolsburgi zsidót, akit ugyanakkor tetten érték, mikor a városbíró konyhájából egy mozsarat el akart lopni, 15 botbüntetésre ítél, végül Hirschl Jakob rausnici zsidót, ki a lopásban való részesség gyanúja alól tisztázta magát, büntetés nélkül kienged a börtönből.

Anno 1761. 1-a May Volfgangus Ber judaeus principis de Ethingen in Moravia existente civitate Kojtan vocata oriundus propter in nundinis praeattacta 1-a May hic loci celebrari solitis furto sublatum frustum telae incarceratus, restituta vero tela 30 baculis pulsatus, 4-a May e carceribus liberatus est.

Anno 1761. 1-a May Joachimus Simson judaeus Moravus, ex principatus Liechtensteiniani civitate Nikolsburg oriundus, quod e culina judicis civitatis hujus mortarium furari voluerit, siquidem autem in ipso actu depraeensus mortarium restituere debuerit, inflixis 15 ictibus e carceribus 4-a May dimissus est.

Anno 1761. 1-a May Jacobus Herschel aequé judaeus, oriundus ex Moravia civitate Rausnicz, ob habitam in eundem circa praeattactam mortarii ablationem complicitatis suspicionem eadem prima May in arrestatus, qua complicitate non eveniente, 4-ta May itidem e carceribus liberatus est.

Soproni városi levéltár, 1762. Prothocollum conceptuum 130.

1761. május 2. A soproni tanács azt a 427 forint 51 1/2 krajcárt, amellyel két tételben Zarka Ferenc soproni polgár tartozik Mendel Hirschl Wolf pozsonyi zsidónak, betáblázza.

Eodem (den 2-ten May 1761.)

Ist eine obligation de dato Oedenburg den 8-ten Februarii 1761. per 359 fl. 49 kr., dann eine andere sub dato Oedenburg den 11-ten Februarii 1761. per 67 fl. 52 1/2 kr., so gedachter herr Franz von Zarka an dem Wolf Hirschl Mändel juden von presburg schuldig geworden, ad mentem articuli 107. 1723. intabuliret worden. Vide Rathsprothocoll folio 70.

Soproni városi levéltár, 1761—1770. évi Intabulatinsbuch 6.

Az 1761. évi Rathsprothocoll 70. oldalán ennek a betáblázásnak elrendelését valóban megtaláljuk.

1761. június 1. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy azt a születésénél fogva zsidót, aki 1758-ban Debrecenben áttért a kálvinista hitre és akit börtönbe vetettek, ha más terhelő adat ellene nem merült fel, engedjék szabadon, de előzőleg részletesen hallgassák ki és igyekezzenek megnyerni a katolikus hitnek és minderről tegyenek jelentést.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Accepit consilium hoc locumtenentiale regium isthuc submissam praetitulatarum dominationum vestrarum sub 30-a evoluti mensis Aprilis informationem, ex qua intelligit consilium hoc locumtenentiale regium, qualiter eadem certum a nativitate judaeum, anno tamen 1758. a Debreczeni praedicante baptisatum comprehendi fecerint.

Quare consilium hoc locumtenentiale regium praetitulatis dominationibus vestris reintimandum esse duxit, quatenus eundem, nisi forte is ad judaismum revertisset, si nulli praeterea reatu obnoxietur, liberum dimittere, desuper tamen cujus idem sit religionis, an sit quippe catholicus, num et quales ex cujus confessionis conjugate habeat, proles an non et quis eundem in acatholicae, ejusque cujus confessionis principiis erudierit, num eum ad amplectendum acatholicismum non quis persvaserit, quam item religionem occasione suscepti baptismi, idque an publicam professionem eliciendo amplexus sit? qualiter denique occasione ejusmodi eidem collati baptismi actum, operatumque exstiterit? eundem neobaptisatum examinare, excipiendamque ab eodem circumstantiali fassionem consilio huic locumtenentiali regio submittere ac de reliquo, si et in quantum idem acatholicus esset, circa ejusdem ad agnitionem verae

fidei perductionem omnem operam adhiberi facere et de effectu consilium hoc locumtenentiale regium informare noverint eaedem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die prima Junii anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Josephus Kegleuich manu propria.
Ladislaus Balogh manu propria.
Josephus Kvassay manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatarorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensi, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a megjegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* feljegyzések találhatók.

Sopron megye közönsége 1761. aug. 19-én Nemeskéren megtartott közgyűlésben foglalkozott ezzel a rendelettel, amelyet bemásoltatott a közgyűlési jegyzőkönyvébe ezzel a határozatával:

Ad quod in vim informationis submittetur benignum ipsius examen, perscribeturque, quod dominus parochus loci conabatur eundem ad fidem orthodoxam convertere, sed sine effectu cesserunt fatigia ipsius, ex carceribus vero detentus jam dimissus est (1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 437—9.)

198.

1761. június 4. Pozsony. A m. kir. helytartótanács, mivel a Nádasdy és Hadik huszárezredek Schlesinger kismartoni zsidó ellen panaszt emeltek, hogy a zsidó felszerelésük tekintetében vállalt kötelezettségének nem tesz eleget és emiatt az újoncaikat nem küldhetik a táborba, megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy ennek a fontos ügynek járjon utána és minden szükséges intézkedést tegyen és erről jelentést küldjenek.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Quandoquidem Kis-Martoni existens judaeus Schlesinger cognominatus pro legionibus equestribus Hungaricis Nadasdiana et Hadikiana requisita amictuum et armorum genera paranda in se assumisset, praedictarum porro legionum commendati officiales in Hungaria constituti in

eo conquerantur, quod notabilem adhuc pro conscriptis jam tyronibus et receptis equis ejusmodi apparatusum et amictuum defectum habeant, absque talibus autem requisitis nec tyrones, nec equi ad exercitum cum summi servitii caesareo-regii remora expediri possint.

Hinc consilium hoc regium locumtenentiale praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio intimat, quatenus suprafatum judaeum ad supplendum pro praedictis legionibus amictuum et apparatusum adhuc desideratorum defectum pro ratione ac sub jurisdictione comitatus hujus degeret, quantocyus et incunctanter suo modo et via efficaciter adstringi facere et desuper consilium hoc regium locumtenentiale informare noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die quarta Junii anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:

Joannes Hlavách manu propria.

Ladislau Balogh manu propria.

Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum, praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi részleges közgyűlés június havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi megjegyzések olvashatók.*

Sopron megye közönsége 1761. jún. 15-én Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott ezzel a rendelettel, amelyet bemásoltatott a közgyűlési jegyzőkönyvébe és ugyanekkor ezt a határozatot hozta:

Cum praefatus judaeus occasione praesentis congregationis Viennae fuerit et constitui non potuerit, commissum est supremo iudici nobilium Joanni Stefanits, ut investigato negotio cum comminatione etiam gravioris poenae eundem judaeum ad satisfaciendum obligationi suae adstringat, desuperque inclutae universitati relationem faciat, quod et excelso consilio regio locumtenentiale perscribetur. (1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 390—2.)

1761. június 17. Kismarton. Schlesinger Márk Sámuel kismartoni zsidó Sopron megye felszólítására válaszolva közli, hogy ő a Nádasdy és Hadik huszárezredeknek felszerelésére minden kötelezettségének annyira eleget tett, hogy a két ezred még mindig 48.000 forintjával tartozik neki, mi-ként ezt hitelesen bizonyítani tudja.

Gehorsambste anzeig.

In puncto deren von denen beeden löblichen regimentern Nadasy und Hadik von mir verlangende mondirungs sorten ist in meiner abwesenheit von einen hochlöblichen Oedenburger comitat durch einen geschwohrner anfrage beschehen, da aber gedachte beede lobliche regimenter dermahlen weder mondir- noch rüstungs sorte mehr zu gut haben, allermasse diese die von der augmentation zurukh gebliebene 200 mann bereits in vorige jahr von eines jeden regiments commendanten bey mir abgesondert-, auch würrlich abgeliefert worden, nicht weniger die nachhero beschehene anschaffungen denen zur übernahm commandirten übergeben habe, folglichen mich dissfals ganz ausser beschuldigung sehe in consideration ich die vorrätthig gebliebenen 200 von darumben auf jeden löblichen regiments befehl ausszuliefern mich verbunden sahe. Weil- len ich die zahlung der ganzen augmentation gegen denen regiments quittungen empfangen und die dissfällige mondirunge bloss allein denen regiments befehlhabern folge zu leisten verbunden ware, wie ich dann mit meinen briferscheinen verificirn kann, das gedacht beede regimentern von mir komplett vermög bey mir beschehne anschaffung zu beforderung des allerhöchsten dienst nach aller möglichkeit befördert worden, auch die ganze recrouttirungs mondur- und rüstungs sorten zum allerhöchsten dienst und veneration für denen löblichen regimentern de novo ohne mündist hierauf beschehner zahlung abgeliefert und würrlich mit einer summa von 48.000 fl. zurukh stehe, wie ich dann jederzeit in puncto dene mondirunge bloss allein jeden regiments commendanten zu folge und von beschehnen rechenschaft zu geben habe. Womit meine verlangende entschuldigung auss aller hochachtung antwortlich erstatte und mich gehorsambst empfehle. Eysenstatt, den 17. Juny 1761.

Gehorsambster diener:

Samuel Marx Schlesinger manu propria.

Kivül: Gehorsambste anzeige von Samuel Marx Schlesinger kaiserlich-königlichen mondour lieferanten.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi június havi részleges közgyűlési iratok között. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon címerpaizs, míg a másik oldalon F. A. R. betűkkel.

1761. június 17. Sopron megye közönsége a Nádasdy és Hadik huszárezredek panaszával szemben Schlesinger kismartoni zsidó védekezését a m. kir. helytartótanácsnak felküldi.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Kysmartonii existens judaeus Schlesinger pro legionibus equestribus Hungaricis Nadosdiana et Hadikiana in facto per se procurandorum amicitium et armorum in legitimationem sui sub hodierna particulari congregatione nostra qualemnam humillimam supplicationem nobis exhibuerit et qualiternam se legitimare cupiat, ex annexa ejusdem instantia gratiose perspicere dignetur, jugi cum veneratione persistimus. Datum ex particulari congregatione nostra die 17-ma mensis Junii anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrata.

Ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici servi humillimi, obsequentissimi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi június havi részleges közgyűlés iratai között. Eredeti fogalmazvány papiroson, melynek vízjegye töredékes.

Bemásolva ez a felirat megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 407. oldalán is.

1761. június 27. Vizkelety Zsigmond sopronmegyei szolgabíró kihallgatja Hirschl Sámuelt arra nézve, hogy Debrecenben miként tért át zsidó vallásáról kálvinista hitre.

Examen invinculati Samüelis Herschl anno 1761. die 27-a Junii in Nemeskér per me infrascriptum peractum ac spectabili domino ordinario vicecomiti humillime transmissum.

Mi neved? Hérschl Samuel.

Honnandvaló és hány esztendő vagy? Nagy-Martonban születtem és Csepregben nevelkedtem s mintegy 47 esztendő vagyok.

Mitsoda hűtön való vagy? Kalvinista vagyok.

Ki által és hol tanítottattál az mastani vallásodnak ágozatira? Döbröczönben az collegiumban jártam s ottan egy deák által tanítottattam arra.

Ki biztatott vagy ingerlet ezen vallásodnak követisire? Betegsigben estem alámenetelemmel Döbröczönben és ottan egyik is, másik is monddta, hogy rossz hitben vagyok s bisztattak a megthérésre. Betegsigemből pedig kigyogyulván az collegiumban mentem s ottan disputálván vélek elhitettek, hogy az kalvinista vallás ligyen üdvössiges és akkor mingyárt a superintendens által egy deák rendöltetet tanításomra.

Mennyi üdeig voltál Döbröczönben még tanítottak? Maid ött fertály esztendeigh és addigh még nem keresztöltek, mighlen Csernely László urnak nem irtak és attul váloszt vévén keresztöltek megh.

Ki keresztölt megh és minémő módon és az brofessiöt világossan mindenek előtt meghtetted-e? A nagy templomban először az egész cathe-kismusbul examináltatván az professiot világossan mindenekelőtt megh-tettem, azután a superintendens Vécsei János által vizben az atyának, fiunak és szentlileknek neviben meghkeresztölttettem, döbröczöni város-birája felesigestül és Szeremlei uram lévén keresztatyáim.

Mért tértél tehát újra vissza a zsidósághra? Nem tértem és soha nem is foghó visszatérni.

Vagyon-e felesigid s gyermekeid s azok minémő vallásban vannak? Sem felesigem sem pedigh gyermekem nincsen. Volt ugyan két felesigem s az elsötül két gyermekem, de megholtak, az második felesigemtül pedigh gyermekem nem volt és az is, amint hallom, miulta már három esztendő-tül foghva Myhálíbul alámentem, Pápára vévén magát, ottan meghholt.

Peractum per me Sigismundum Vizkelety inctlyti comitatus Soproni-ensis vicejudicem nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: ugró hímszarvas, míg a más-ik oldalon: I. G. W. betűkkel.

202.

1761. július 9. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönsé-gének meghagyja, hogy mivel Österreicher Sándor óbudai zsidó és hadse-regszállító a hitelezőivel már kiegyezett, ezért börtönéből kiszabadult és így számára a szabad járást-kelest, üzletkötést, követeléseinek behajtását nemcsak biztosítani kell, hanem ezekhez minden szükséges támogatást megadjanak.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem negotium judaei Vetero-Budensis Alexandri Österrei-cher admodiatoris ob contracta complura debita benigno jussu regio isthic inarestati cum suis creditoribus jam plene terminatum, idemque ex aresto dimissus haberetur.

Hinc praetitulatis dominationibus vestris intimandum esse duxit consilium hoc regium locumtenentiale, quatenus in gremio sui disponere noverint, ut dictus judaeus et sui homines non tantum ubivis locorum citra ullum impedimentum libere ire, morari et quaevis negotia sua pro-movere permittantur, verum etiam circa promovendas et incassandas sig-nas nefors ibidem haberet activas praetensiones, necessaria eidem Öes-terreicher assistentia praebeatur. Datum ex consilio regio locumtenen-

tiali Hungarico Posonii, die 9-a Julii anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. superomo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok szeptember havi csomójában. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentia Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata H(lavách)*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1761. szept. 5-én Sopronban megtartott részleges közgyűlésében foglalkozott, melyet bemásoltatott a közgyűlési jegyzőkönyvébe és ezt a határozatot hozta:

Quod per currentales publicatum est et observabitur. (1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 567—8.)

A soproni tanács ezt a rendeletet júl. 20-án megtartott tanácsülésében vette tudomásul (1761. évi Prot. Sen. Lat. 58.).

203.

1761. július 12.—17. A soproni városi bírói szék Lövi Sámuel hainburgi zsidót és Klein Jakab szenici zsidót vásári lopásért 30—30 botbüntetésre ítéli, míg Salamon Mózes óbudai zsidót, kire a lopást rábizonyítani nem lehetett, büntetés nélkül engedi ki a börtönből.

Anno 1761. 12-a July Samuel Lövy judaeus Hamburgensis inarestatus est ideo, quod in nundinis praedicta die hic Sopronii celebrari consuetis frustum materiae furatus sit. Delicto hoc per restitutionem materiae relevato incarceratus in exemplum aliorum 30 baculis pulsatus 17-a July e carceribus dimissus est.

Anno 1761. 12. July Jacobus Klein judaeus Szennicziensis ex capite cuidam rustico sublatae pecuniae incarceratus est, pecunia restituta et acceptis 30 baculis 17-a July e carceribus dimissus est.

Anno 1761. 12. July Moises Salamon judaeus Vetero-Budensis furti cujusdam insimulatus inarestatus, eodem furto tamen non comprobato 17. July iterato sine mulcta dimissus est.

Soproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 134—5.

1761. augusztus 19. Nemeskér. Sopron megye közönsége a m. kir. helytartótanácsának megküldi a református hitre áttért Hirschl Sámuel volt zsidónak vallomását e megkeresztelésével kapcsolatban, akit a lövői plébános nem volt képes áttéríteni a katolikus hitre és akit azóta a börtönből kiengedtek.

Excelsum consilium etc.

In obsequium eorum, quae idem excelsum regium consilium in facto baptizati per Debreczeniensem praedicantem Samüelis Hirschl gratiose disponere dignatum est, per exmissum judicem nobilium peractum ejus examen et subsecutam ad hoc ejus fassionem reverenter accludimus, unaque significamus hunc per Lövejensem parochum ad amplectendam fidem Romano-catholicam per longius tempus zelose cohortatum fuisse, eum tamen in calvinismo perstitisse. Hinc ad hic et nunc praeter vagam vitam nihil in eo criminis animadversum fuerit, pro eo ac excelsum etiam regium consilium ordinaverat, liber dimissus est. Queis nos altis gratiis devoremus et in profundo obsequio perseveramus. Datum etc., ut supra (Ex generali nostra congregatione die 19-a Augusti anno 1761.. in possessione Nemeskér celebrata etc. Universitas comitatus Soproniensis.)

Sopron megyei levéltár, 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 496—7.
Hirschl Sámuel vallomását 201. sorszám alatt közöljük.

1761. augusztus 19. A soproni városi bírói szék azt a 17 forintot, amelyet Neubauer Mihály Pintér Zsuzsanna polgárasszonynak és posztókészítőnek fizetett meg, bírói őrizetbe veszi Benedikt Márton zalaegerszegi zsidó számára.

Den 19-ten Augusti 1761. erlegte Michael Neubauer wegen eines erkaufften gewandes an die Susana Pinterin burgerlichen tuchmacherin allhier 17 fl., weillen aber eben diese Pinterin lauth gericht's diarii de dato 28-ten Julii 1761. dem juden Martin Benedict von Szala-Egerszék schuldig geworden und verblieben und ist also dieses geld per 17 fl. interea bey gericht's handen liegen verblieben.

Sopron városi levéltár, 1761—1762. évi Gerichts diarium 27—8.

1761. augusztus 31. Lackner János és Poor András soproni mészárosok Zenk Mátyás székálló legényért, aki sopronkeresztúri zsidókkal verekedett és ezért börtönben ül, kezességet vállalnak.

Eodem (den 31-ten Augusti 1761.) erschienen vor einem löblichen stadtgericht meister Johann Lachner und meister Andre Poor beede burgerliche fleischhacker allhier und erklären sich. das dieselben für dem in arrest seyenden Mathias Zenck banckknecht allhier, in ansehung der mit denen Creutzer juden obwaltenden strittigkeiten auf dies art gut stehen, das sie denselben auf allmahliges begehren der obrigkeit stellen, keines weegs vor ihm bürgen und zahler seyn wollen.

Sopron városi levéltár, 1761—1762. évi Gerichts diarium 30—1.

1761. augusztus 31. Tótkeresztúr — 1761. szeptember 11. Edve. Illés János özvegye, Csóy Ruzsinka edvei lakós Hirschl Benedek vadosfai zsidóval a végrehajtást megelőzve olyan békés megegyezést köt, hogy a tőle megvett portéka árát megfizeti és perköltség címén egy aranyat ad neki, az ügyvédjét és a megyei esküdtet pedig 6 forinttal elégíti ki.

Anno domini millesimo septingentesimo 61-mo die 31-a mensis Augusti in possessione Toótkerestur inclyto comitatu Soproniensi adjacenti habita coram generoso domino Josepho Szilágyi ejusdem comitatus jurato assessore levata est causa Benedicti Hiersl in possessione Vadosfa residentis hebraei, ut A. contra et adversus nobilem dominam Rusinam Csoi, nobilis domini Joannis Illés relictam viduam, ut I.

A felperes zsidót Korenika Pál, míg az alperest Radó József képviselte, kiknek 9 folio oldalon át való vitatkozását nyugodtan elhagyhatjuk.

Mivel az alperes ellenszegülését kellőképpen megindokolni nem tudta, ezért pert vesztett, melyet a megyéhez fellebbezett meg, azonban 1761. szept. 4-én itt is vesztett.

Tandem partes occasione executionis perpendentes expensarum hactenus ab invicem hactenus (*sic!*) factarum profusionem ad interpositionem domini procedentis jurati assessoris ad sequentem pacis et concordiae condescenderunt in figura judicii unionem:

1-o pars A. cedit omnibus praetensionibus in reliquo suis praeter precium rerum mercantilium in comissione expressatarum, pro expensarum autem refusione in uno aureo in toto cum parte I. convenit praeterea, ut domino jurato assessori et agenti domino procuratori sex florenos persolvat, prouti etiam

2-o pars I. instantanee tum partem A. cum et dominum juratum assessorem, dominumque procuratorem intuitu praemissorum effective excontentavit. In Edve, die 11-a Septembris 1761.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 8. jelzésű iratcsomóban.

208.

1761. szeptember 1. Tótkeresztúr. Szilágyi József sopronmegyei esküdt bizonyítja, hogy amikor Hirschl Benedek zsidó javára Edvén jún. 15-én Illés János özvegyét, Csóy Ruzsinka asszonyt végre akarta hajtani, ez az utcaajtóban felemelt pálcával ennek ellenszegült.

Alábirt praesentibus recognoscalom, hogy azon causaban, mellett Hersl Benedek névü zsidó nemes Csói Rusinka aszon, néhai Illés János urnak meghagyott özvedje ellen előttem foltatott volt, ez mast foló s aláb irtt esztendőben meghehet Junius havának 15-dik napján fine efecutionis per me latae judicariae convictivae sententiae Edvi, ezen tekéntetes nemes Sopron vármegyei helysighben kimenvin fölleb irtt nemes Csói Rusinka aszont admonealtom, hogy ad vires convictivae summae az triumphans zsidonak riszire fundust denominallon. Mindazonaltol eő kegyelme az admonitioval nem gondolván pro testimonio convocalt nemes Edvi Sandor, Sárándi Joseff es Horváth Ferencz uraimék előtt solenni cum protestatione, ugymint gyermekeinek tutrixa es curatrixa, föllemelt pálczával az maga resedentionalis hazánál lévő utszaajtoban meghálván ex opponente mindennémü joszágiban declaralta es az attentalt executiot vigben vinni nem engedte. Melly ekképen áltolam attentalt executiorul adtam ezen testimonialis levelemeth. Signatum Toóthkeresztur, die 1-a Septembris 1761.

Szilágyi Joseff, tekéntetes nemes Sopron vármegyei esküdt manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 8. jelzésű iratcsomóban.

Egykorú, egyszerű másolat papiroson.

209.

1761. október 19. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Sopron megye közönségét, hogy a királynő hozzájárulásával Österreicher Sándor óbudai zsidó és hadseregszállító nevével ellátott váltókat érvényesítés céljából 3 hónapon belül vagy a helytartótanácsnak e célra alakult bizottsága előtt vagy az óbudai úriszék előtt be kell mutatni, mert e határidő elmúltával azok érvényüket veszítik. Ennek az intézkedésnek közhírré tételéről a megye területén gondoskodjanak.

Illustrissimí, reverendissimí, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimí!

Judaeus Vetero-Budensis Alexander Österreicher coram consilio hoc locumtenentiali regio perdemisse exposuit a tempore susceptae anno

quidem 1758. ad rationem civitatis archiducalis Viennensis, anno vero 1759. ad rationem exercitus caesareo-regii naturalium administrationis complures chartabiancales literas aliis, praesertim vero occasione hujusmodi administrationis sibi subordinatis a se concreditas haberi, earundemque nonnullas, partim prae manibus talismodi hominum subordinatorum permansisse, partim vero diversis aliis, uti sibi innotuit, obligatas et per negotiationem traditas esse. Ne autem successu temporis sibi, successoribus aut legitimis creditoribus suis retentae talismodi chartabiancales quoquo modo praejudiciosae et damnosae esse possint vel ex eo potissimum, quod sine omni dato sint et solam nominis et cognominis Alexandri Oesterreicher subscriptionem contineant, adeoque debita quaeque talibus superinscribi et datum pro placito his dolose uti volentium apponi, taliterque fraus et dolus etiam post complurium annorum revolutionem facile irreperere et deceptiones emergere valerent.

Ad antevertendas itaque talismodi fraudulentas deceptiones supplicuit idem judaeus pro similium chartabiancalium productione et praetensionum, quae vigore illarum seu directe seu indirecte ne fors formarentur, legitimatione terminum trimestralem sub poena praecclusi praefigi et quae intra hunc non producerentur, pro cassatis et invigorosis declarari ac una ad faciendam inter tales subcitas chartabiancales nomine dumtaxat Alexandri Oesterreicher subscriptas in futurum distinctionem, observandasque per id, irreperentes quasvis fraudes et deceptiones, sibi admitti, ut inposterum in subscriptionibus suis etiam nomen patris olim sui Lazari assumere, taliterque Alexandri Lazari Oesterreicher nominibus uti possit, adeoque qualescunque chartabiancales sub nomine praecise Alexandri Oesterreicher ubicunque locorum deinceps producerentur, pro invigorosis habeantur et hoc vel ideo etiam, quod praeter illos, qui ex suprafata naturalium administratione creditores sui effecti sunt et coram commissione de gremio consilii istius locumtenentialis regii ordinata se se legitimarunt, qui item ad massam suam Budensem pertinentes jam antea coram sede dominali ibidem suas praetensiones edocuerunt, nullum prorsus suum creditorem esse recognoscat. Quibus praedeductis suae majestati sacratissimae remonstratis siquidem altefata sua majestas sacratissima petito praefati judaei clementer annuere, praedeductorumque publicationem benigne committere dignata sit.

Idcirco praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio praesentibus intimari, quatenus praemissa omnia in sui gremio pro omnium, quorum interest, notitia et directione publicare noverint, ea cum inviatione, ut, si et in quantum talismodi chartabiancales ex administratione naturalium promanavissent, coram praetacta commissione de gremio consilii istius ordinata, ubi praefati judaei negotium administrationem naturalium respiciens verteretur, intra praenotatum terminum trimestralem a dato praesentium computandum producantur. In quantum vero ad massam repetiti judaei Budensem pertinerent, sedi dominali Vetero-Budensi exhibeantur. Datum ex consilio locumtenentiali regio Posonii, die decima nona mensis Octobris anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislaus Balogh manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis. perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et iuratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1761. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával. ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio locumtenentiali regio Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban: *collationata H(lavách)*, kívül viszont a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések vannak.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1761. dec. 13-án Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott, amelyet bemásoltatott a közgyűlési jegyzőkönyvébe és ezt a határozatot hozta:

Quod etiam lectum et per currentales publicatum est. (1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 742—6.)

A soproni tanács ezt a rendeletet nov. 23-án megtartott tanácsülésében vette tudomásul (1761. évi Proth. Sen. Lat. 82.).

210,

1761. október 30. Warkoweil soproni polgár, akinél a zsidó kóser bort préselt, azt a 6 forint 13 krajcárt, amely Negedly József követelése volt, a városi bírói szék kezébe adja.

Den 30-ten Octobris 1761. erlegte herr Warckoweill 6 fl. 13 creitzer, bey welchen die juden dem Mathias Fidlerischen cassha weinn gemacht und ausgepresset, um darmit den Joseph Negedly seine praetension bezahlen zu können, undzwar erga judiciariam inhibitionem, das der jud ihr geld dem Fidler nicht behändige, sondern ad manus judicarias geleet werden solle.

Sopron városi levéltár, 1761—1762. évi Gerichts diarium 49.

1761. november 18. A nagymartoni, a sopronkeresztúri, a lakompaki és a kismartoni zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.

Empfang von juden contract.

Den 1-ten May überbrachte die juden gemein von Matterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1760. bis ende Aprilis 1761. 15 fl.-den.

Den 18-ten Novembris eben von derselben empfieng ich auf das anderte halbe jahr, nemlich von 1-ten May bis letzten Octobris 1761. 15 fl.-den. 30 fl.-den.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Creutz das halbjährige contractgeld wegen derselben in dieser stadt zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1760. bis letzten April 1761. 10 fl.-den.

Den 18-ten Novembris erhielt ich abermahl von derselben auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis ultimam Octobris 1761. 10 fl.-den . . . 20 fl.-den.

Den 1-ten May überbrachte die juden gemein in Lackenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1760. bis ende Aprilis 1761. mit 10 fl.-den.

Den 18. Novembris mehr dieselbe auf das anderte halbe jahr von 1. May bis ende Octobris 1761. 10 fl.-den. . . 20 fl.-den.

Latus 70 fl.-den.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Eisenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1760. bis letzten April anni currentis mit 15 fl.-den.

Den 18-ten Novembris abermahl dieselbe auf das anderte halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris 1761. 15 fl.-den. . . 30 fl.-den.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl.

Soproni városi levéltár, 1761. évi Cammer rechnung 107—8.

1761. november 19. Benedikt Márton zalaegerszegi zsidó azt a 17 forintot, amely Pintér Zsuzsannától járt neki, a soproni városi bírói széktől kézhez veszi.

Den 19-a Novembris 1761. sind dem juden Martin Benedict von Szala-Egerszegh diejenigen 17 fl., welche Michael Neubaur wegen erkaufteu gewandes an die Susana Pinterin tuchmacherin schuldig geworden, in gegenwarth derselben extradiret worden.

Sopron városi levéltár, 1761—1762. évi Gerichits diarium 50—1.

1761. december 23. A soproni városi bírói szék Simson Joachim nikolsburgi zsidót vásári lopásáért 30 botbüntetésre ítéli el, egyúttal Sopron város területéről kitiltja.

Anno 1761. 19. Novembris Joachimus Simson judaeus ex Moravica civitate Nikolspurg oriundus, ob levius in nundinis festo Sanctae Elisabethae hic Sopronii celebratis perpetratum furtum inarestatus est. Re interim furto sublata damnificato restituta, habita etiam infirmitatis suae reflexione post acceptos 30 ictus scuticae cum consilio, ne amplius Sopronium venire praesummat, e carceribus 23-a Decembris 1761. dimissus est.

Soproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 135.

1762. január 5. Sopron. Három soproni patkolókovács kihallgatási jegyzőkönyve, akik egyöntetűen azt vallják, hogy Parth József soproni sörmester által Lázár Simon zsidó megbízásából a hadsereg számára megvett lovak 3 kivételével az előírásoknak megfelelőek voltak, azaz megvolt az előírt magasságuk és koruk, nem voltak rühesek, sánták és vakok.

Anno 1762. den 5-ten Januarii ist ad instantiam herrn Joseph Parth praesentibus tit. herrn Christian Gabriel und tit. herrn Johann Georg Pöckh beeder des innern raths nachfolgende inquisition peragiret worden:

De eo utrum

1-mo zeüg soll nach abgelegten eyd beckenennen, ob er diejenigen pferde, welche herr Joseph Parth vermög zwischen ihn und dem juden Lazarus Simon errichteten contracts in die allhiesige cassarn hat einstellen lassen, zu eben der zeit, als nähmlich solche in seinen zeügnüs, welches in den durch gedachten juden wider Joseph Parthen erregten process sub F. beygelegt worden, angezeigt ist, besichtigt und untersucht hat, ob nemblichen dieselbigen pferde für einen ungarischen soldaten tauglich seyen? Und so er zeüg die pferde untersucht und besichtigt hat, aus wessen veranstaltung und ersuchung er solches gethan habe?

2-do ob zeüg nach solch geschehener besichtigung in der angezogenen beylage sub F. zeügnus gethan, das dieselbigen pferde zum krieg tauglich und geschickt seyen?

3-tio warum fatent in den widerhohlten zeügnüs seinen nahmen durch frembde hand hat unterschreiben lassen, da er doch selbst des schreibens kündig ist?

4-to on das in dem zeügnüs sub F. beygedruckte siegl und pettschafft des fatentens eigen sey oder nicht? So es denn sein eigenes, ob er dasselbe selbst beygedruckt oder durch jemand andern hat beydrucken lassen und so es denn jemand anderer gethan, ob zeüg bey derselbigen gelegenheit

zugegen gewesen und das siegl mit dessen vorsetzlichen willen dazu gestellt und gedruckt worden?

Testis primus Fridrich Schönhoffer annorum 34, hiesiger bürgerlicher huffschmidt.

Ad 1-mum ja zeüß hat auf des juden Lazari Simon seines agentens, nahmens Orenko ersuchen die durch herrn Joseph Parth in hiesige cas-sarn eingestelte und in der deutraliter angemerckten specification be-griffene pferde durchgesuchet und besichtigt, welche alle, auser 3 stück, welche die gehörige mass nicht gehabt, die gehörige mass und alter gehabt und in übrigen ohne mangel befunden.

Ad 2-dum nein. sondern er wars der meynung, sein nahmen werde in den attestato dieser ursachen beygesetzt, das er die pferde besichtigt und selbe nicht krum. rotzig oder mit einen andern mangel behafft befunden habe.

Ad 3-tium dem fatenten ist, als zu kalt gewesen, dass er vermög kälte nicht selbst hat schreiben können.

Ad 4-tum das in den attestato beygedruckte sigil ist des fatentens eigenes und fatent hat dieses pettschafft nicht selbst, sondern durch einen gewissen Malasz beydrucken lassen, welche beydruckung mit fatentens willen und in des(s)en gegenwarth geschehen.

Testis secundus Leopold Schönhoffer. 58 jahr alt, bürgerlicher huffschmidt allhier fatetur.

Ad 1-mum ja, fatent hat auf ersuchen obbemelten agentens Orenko, die in den deutraliter angemerckten specification enthaltene pferd besichtigt und selbe in der grösse, wie in der specification zu ersehen und übriges nicht rotzig, nicht krum, dämpfig, nicht blind befunden.

Ad 2-dum ja, fatent hat auf solche art, die in den deutraliter angemerckten attestato gethane zeügnus gemacht, das die specificirte pferdt allerdings tauglich gewesen.

Ad 3-tium fatent ist seiner verrichtungen halber ehender, als dieses zeügnus und die specification ververtiget worden. nacher haus gegangen.

Ad 4-tum das pettschafft ist allerdings sein eigenes, welches er aber nicht selbst, sondern vorgemelter Malasz beygedrucket, weilten er, wie in obigen punct gemeldet, nicht zugegen, es ist aber das pettschafft durch gemelten Malasz aus fatentens behausung gehollet und mit seinen wissen und willen beygedrucket worden.

Testis tertius Joseph Sedlmayer bürgerlicher huffschmidt allhier. annorum 38.

Ad 1-mum auf ersuchen obbemelten Orenko und herrn Parth hat fatent nebst denen übrigen in der specification unterschriebenen zweyen schmidtmeistern die specificirte pferdt besichtigt und selbe nicht rotzig, nicht blind, nicht krum, sondern in der erforderlichen gröse befunden.

Ad 2-dum fatent hat die zeügnus mit guten gewissen geben können, das die specificirte pferdt, die in der specification beschriebene grösse gehabt und ansonsten auch gesund und ohne haubtfähler gewesen.

Ad 3-tium fatent hat wegen grosser kälte nicht schreiben können, dann es wahren ihm die hände zu sehr erstahret, sondern es hat seinen nahmen vorgemelter Malasz unterschrieben.

Ad 4-tum das pettschafft ist allerdings sein eigenes, ob er aber selbst selbst beygedrucket oder durch jemand andern beydrucken lassen, darauf kann sich fatent, weillen es schon vor 4 jahren geschehen, nicht eigentlich mehr erinnern, indessen ist doch allerdings sein willen dabey gewesen, das es hat sollen beygedrucket worden.

Actum Sopronii, anno et die praemissis.

Extradatum per Josephum Bernácsky ordinarium notarium manu propria.

Productum partis I. sub litera K.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. 137—140. oldalszámok alatt.

Eredeti irat ívrétű papiroson, melynek vízjegyét kivenni nem lehet.

215.

1762. elején. A sopronmegyei zsidó hitközségek azt kéri Sopron megyétől, hogy a birkahús fontjának 3½ magyar dénárban megszabott árát emeljék fel, mert máskülönben a zsidó mészárosoknak tönkre kell menni.

Hochlöbliches comitat!

Hochgebiethende herrn herrn!

Nachdeme ein hochlöbliches comitat unseren juden fleischhackern, welche in der oberen linie begrieffen sind, auf allen hochfürstlich Eszterházischen güthern das schöpsen fleisch das pfundt vor 3½ ungerisch gnädigst limitiret hat in Oedenburger district, bey welchen limitirten preyss dieselben unmöglich bestehen kunten, sondern alle zu grund gehen und zu aufgelegten bettel werden müsten, weillen das schöpsen vieh so theuer ist und noch keines bekommen können. Es kommen ja auch die fleischhacker von Oesterreich auf den viehmarckt und kauffen dergleichen vieh um dem nemlichen preyss, als wohl unsere fleischhackere, wo doch die Oesterreicher das pfundt vor 5 cr. aushacken, unsere arme juden fleischhackere aber vor 3½ ungerisch, bey welchen sie unmöglich bestehen können. Als gelanget an ein hochlöbliches comitat unser unterthänig gehorsamstes anlagen und bitten, hochdasselbe geruhe unseren juden fleischhackern einen leidentlichen preyss von den schöpsen fleisch, wovon sie ihr brod sowohl suchen, als auch ihre gaben praestiren können, gnädigst zu limitiren. Vor welche grosse gnade mit erdencklichster submission ersterben.

Eines hochlöblichen comitats unterthänig gehorsamste dienere:

N. N. alles juden gemeinden von hochfürstlich
Eszterházischen güthern in Oedenburger
district.

Kívil: An ein hochlöblichen comitat von Oedenburg, unsere hochgebiethende herrn herrn unser gehorsamstes anlagen und bitten, ut intus.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok Miscellanea című csomójában.

Eredeti kérvény ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, míg a másik oldalon F. C. P. betűkkel.

1762. február 5. Beled. Tóth Ferenc beledi mézsáros Komjáti István kezessége mellett Mátyás beledi zsidótól kölcsönvesz 30 rénes forintot, melyből 26 forintot azonnal letörleszt 10 db tehénbőrrel.

En alább meghirt tekintetes nemes Sopron vármegyében Beledi helységben lakozó mastanyi miszáros Tóth Ferenc adom értisekre és tudokra mindeneknek, az kiknek illik, ezen levelemnek rendiben, hogy niminimü szükségemtul viseltitvin kintelenitettem az elmulyt esztendőben ugyan említett Beledi helységben lakozó Mátyás zsidótul folykirnem harmincz renesi forintokat, id est fl. 30 ittvalo böcsületes ischolamesternek jelenlitiben Komláti István embersigire és kezesigire, mely harmincz forintokért adtam tiz tehénbőröket említett zsidónak huszonhat forintokban, á többivel, ugymint négy forintyával mégh restálok. Ezenkívül magam is jelenlivin az 30 forint folyvitelin, ámellyért kezes lett említett Komlati István nem többért, jóllehet hogy akkori levélben ötven forintokat irtam, de á többi előbbenyi volyt és arra nem lett kezes Komláti István, hanem csak egyedül az harmincz forintokért. Mindezeknek bizonságára és erősségire attam ezen levelemet saját kezem keresztvonyásával megerősitvin. Sub dato Beled. 1762. die 5-ta Februarii. Miszáros Ferencz +

Alább megirt nemességh bírása előtt Komláti András +

En előtt Komláti István előtt +

En előtt Mátis János előtt +

Coram me Mathia Fábies ludirectore Belediensi manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 9-o jelzésű iratcsomóban.

Papiros, melynek vízjegye: ugró hímszarvas, az aláírások mellett 2 db vörös viaszba nyomott gyűrűs pecsét töredékével.

1762. március 7. A soproni városi bírói szék Áron Márkus kismartoni zsidót, kire a lopást rábizonyítani nem lehetett, büntetés nélkül kiengedi a börtönből.

Comprehensus in civitate vel ubi? Sopronii.

Annus et dies incarcerationis? 27-a Februarii 1762.

Nomen et cognomen? Marcus Aron.

Conditio? Judaeus.

Locus nativitatis? Civitas Kismartoniensis.

Crimen? Cujusdam in nundinis hic Sopronii celebratis perpetrati furti insimulatus, eodem nihilominus non comprobato, quin potius indemnitate ejus ex omnibus circumstantiis eveniente, inarestatus 7-a Marty dimissus est.

1762. február 19. előtt. Mátyás beledi zsidó és neje, Izsák Marinka Bolla Zsigmond sopronmegyei alszolgabíró előtt Tóth Ferenc beledi mézszáróst és kezesét, ifj. Komjáthy Istvánt kétrendbeli tartozásuk miatt perlik.

Expositum est mihi, Sigismundo Bolla inclyti comitatus Soproniensis vicejudici nobilium, nominibus et in personis judaei Mátyás, conthoralisque ejusdem Mariannae Isák vocatorum in possessione Beled praeattacto comitatui, districtuique fluvii Rába adjacenti degentium, illustrissimorum dominorum comitum Ladislai et Georgii Cziráky de Denesfalva arendatoriorum, qualiter modernus praefatae possessionis Beled lanio, Franciscus Tooth, primum quidem ab ipso exponente judaeo Mátyás juxta hic sub signo NB. adnexas de se datas obligatorias literas erga fidejussionem nobilis junioris Stephani Komiáthy sub assecuratione persolutionis anno 1761. die 27. Februarii in florenos Rhenenses 50 mutuo levaverit, deinde autem vicissim idem ipse supradictus lanio a consorte praedeclarati judaei Mariana Isák occasione nundinarum in festo beatae Mariae virginis anno aequae praeterito 1761. celebratarum Jaurini 75 itidem florenos levaverit, quali ex posteriori etiam summa 38 florenis adhuc restantius foret. Attamen utriusque ordinis has summas debitor antelatus amice et judicialiter interpellatus persolvere nollet, sed et praescriptus fidejussor aequae ad solvendum admonitus positae sibimet obligationi benevole satisfacere detrectaret cum magno exponentium praejudicio.

Vellent proinde creditores praementionati seu exponentes suprafactos debitores suos in quantum cujusvis interesset, fine praemissorum coram me, mihiq. adjungendo jurato assessore pro uno brevi et competenti termino in jus et causam convenire, sibiq. virtute legum patriarum, signanter vero articularum 17. Mathiae regis decreti, 6. 1659., tit. item 71. 2-ae tam quoad utriusque ordinis capitale, quam quaevis accessoria cum refusione expensarum reali executione mediante, praevia, si quae forent, imputandorum imputatione, jus et justiciam administrari praecitatis aliis citandis pro re nata patriae legibus ita praescribentibus.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál, Tomi 2-di nr. 9-o jelzésű iratcsomóban.

1762. február 19. Beled. — 1764. május 7. Jobaháza. Bolla Zsigmond sopronmegyei alszolgabíró ifj. Komjáthy Istvánt, mint kezest, Mátyás beledi zsidó és neje, Izsák Marinka elleni perében 50 forint tartozása és perköltség címén 25 forint megfizetésére ítéli és annak ellenére, hogy az ítéletet az alperes megfellebezte, a végrehajtást Beleden máj. 16-ra tűzte ki.

Anno 1762. die 19-a mensis Februarii in possessione Beled inclyto comitatui huicce Soproniensis adjacenti coram perillustri ac generosis dominis Sigismundo Bolla vicejudice nobilium et Paulo Szekfű jurato asses-

sore praeattacti comitatus levata est causa judaei Mátyás, conthoralisque ejusdem Mariannae Isák illustrissimorum dominorum comitum Ladislai et Georgii Cziráky de Denesfalva in possessione Beled arendatariorum contra et adversus Franciscum Toóth lanionem praefatae possessionis Beled, necnon nobilem juniorem Stephanum Komiáthi, ut in mox producenda actione debitores, ut I. I.

A felpereseket Tóth Pál ügyvéd, míg az alperesek közül ifj. Komjáthy István Korenika Pál ügyvéd képviselte. A pert elnapolták.

1762. szept. 20-án Jobaházán a pert folytatták, de ismét elhalasztották és csak 1764. ápr. 3-án Nemeskéren vették fel újra, ahol kimondták, hogy máj. 7-én Jobaházán fogják folytatni. Itt hozták meg a végső ítéletet:

Deliberatum est:

Licet quidem pars haec 2-di ordinis I. lata immediate judiciaria deliberatione mediante fine suae meritorialis defensae instituendae judicialiter commonita extiterit, eadem parte 2-di ordinis I. nihilominus actioni ac per consequens acquisitioni actoreae in instrumento sub litera G. juri exhibito fundatae cum extractione temporis et profusione expensarum nihil aliud quam corporale juramentum offerendo nuda dumtaxat asserta opponeret. Siquidem autem nudis assertis in jure locus dari nequiret, oblatum demum corporale juramentum contra factum proprium et evidentiam instrumenti sub G. admissibile haud esset, ideo partem hanc 2-di ordinis I. ad exigentiam assumptae in se obligationis in praeattacto instrumento sub G. contentae in florenis quinquaginta ac expensis parti A. causa in praesenti procuratis et sub D. specificatis, judiciario calculo ad florenos viginti quinque limitatis, salvis eventualibus tempore executionis limitandis, convinci et agravari ac exequendorum executionem pro die 16-ta mensus Maji anni 1764. ad possessionem Beled inclyto comitatui huicce Soproniensi ingremiatam praefigi et ordinari.

Ez ítéletet az alperes megfellebbezte.

Deliberatum est.

Interpositam partis I. appellatam ad exigentiam sententiae judicariae praevia nimirum exequendorum executione admitti, processumque praesentem cum tota sui serie inprimitus celebranda inclyti comitatus hujusce sede judiciaria deferri.

Sigismundus Bolla procedens vicejudex nobilium manu propria.

Emericus Török adjunctus juratus assessor manu propria.

Paulus Szekfü aequae adjunctus juratus assessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 9-9 jelzésű iratesomóban.

G. mellékletet közöltük 190. sorszám alatt.

1762. március 15. Pozsony. A m. kir. helytartótanács mindenféle bűncselekmények megelőzése céljából elrendeli, hogy útlevél nélkül sem zsidó, sem keresztény külföldről az országba nem jöhet be és ezt az útlevelet minden éjjel, ahol megszállnak, a megyei vagy a földesúri tisztviselőnek, ezek hiányában a falusi bírónak vagy jegyzőnek láttamozni kell.

Illustrissimi, reverendissimi etc.

.....
Ex quo porro inaudire esset, quod multi judaei et christiani malae vitae homines e vicinis regno huic Hungariae provinciis et quandoque etiam ex inimicis ditionibus in Hungariam libere intrare, in gremio illius libere divagari, adscitisque intra regnum existentibus et passus, constitutionesque jurisdictionum scientibus sceleratis hominibus diversa furta et homicidia, velut recenter in comitatu Posoniensi factum fuisse perhibetur, perpetrare soleant.

Hinc quo malo huic omni possibili modalitate obvietur, praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio praesentibus intimat consilium locumtenentiale hoc regium, quatenus eas serias et efficaces dispositiones in gremio sui actutum facere noverint, ut fine procurandae securitatis publicae, arcendorumque ejusmodi perniciosorum hominum nullus extraneus praesertim suspectus viator in hocce regnum absque authenticis passualibus admittatur, illis autem provisos in quovis nocturnae stationis loco easdem comitatensi, eo vero non existente dominali officiali, in hujus autem defectu judici vel notario loci producere teneatur, ut inposita per eosdem visa locus morae cujusvis diei cognosci, per idque facilius ad vestigia actorum deveniri, imo patrata etiam scelera detegi ac vindicari, taliterque ejusmodi vagabundis hominibus metus committendorum malorum incuti vel iidem plane ab ingressu regni istius arceri valeant. Datum ex consilio locumtenentiali regio Hungarico Posonii, die 15-a mensis Martii anno domini 1762. celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi: comes Paulus Balassa manu propria, Ladislaus Balogh manu propria, Carolus Fabiankovics manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1142—6.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közönsége 1762. márc. 31-én Nemeskőren megtartott közgyűlésében foglalkozott és ezt a határozatot hozta:

... quod vero 2-um membrum concerneret, per currentales publicabitur et observabitur.

1762. március 24. előtt. Herceg Trautsohn János W. alsóausztriai landmarschal felkéri az alsóausztriai kormányt, tegyen lépéseket abban az irányban, hogy Kismartonban lakó Herz Löw Manasses zsidó börtönbe vettessék az illetékes hatósága által, mivel jogerősen pert vesztett gróf Paár János Vencellel szemben.

Hochlöbliche Nieder-Österreichische regierung!
Günstig, auch gnädige herren!

Demnach der herr Johann Wenzl graff von Paar wider den juden Herz Löw Manasses wegen vollziehung des untern 2-ten Juny 1759. bey diesem gericht publicirt sowohl in appellatorio, als revisorio bestätigten abschieds und respective ad cassandum restituierung deren in handen habenden den 3-ten und 8-ten Augusti 1740. ausgestellten beeden wechsl-briefffen und obligationen den würclichen personal arrest untern 11-ten hujus behoben, gedachter jud Hercz Löw Manasses aber nicht allhier, sondern in der Eisenstadt unter fürst Eszterházi'schen jurisdiction domiciliret ist, als hat ersagter herr graf gebetten, womit wegen vornehmung sothanen arrest der dissfalls erforderliche bericht abgegeben werde. Wann mann nun an seithen dises gericht's in diss billige begehren zu gewilligen keinen anstand gefunden, alss gelanget unser bitten, selbe belieben an seine behörde zu verfügen, auf dass obbemelter arrest an ihme juden Herz Löw Manasses vorgenommen werden möge.

Dienst gehorsambst:

Johann W. fürst Trautsohn landmarschall.

Sopron megyei levéltár, 225. sorszám alatt közölt oklevél melléklete.

Bemásolva ez az irat megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1198—9. oldalain is.

1762. március 24. Bécs. Az alsóausztriai kormány azzal a kéressel folya-modik az uralkodónőhöz, hogy Herz Löw Manasses kismartoni zsidó be-börtönzését elrendelni méltóztassék, aki jogerősen pert vesztett gróf Paár János Vencellel szemben.

Der Römisch kayserlichen, zu Hungarn und Böhmeim königlichen apostolischen mayestät. erzherzogin zu Österreich, unsere allernädigste erb landesfürstin und frau werden von der treügehorsamsten Nieder-Öestereichischen regierung in aller unterthätigkeit erinnert.

Nach innhalt beygehender von dem Nieder-Öestereichischen landmarschallen gericht bey dieser Nieder-Öestereichischen regierung eingereichten anzeüge A. hätte der Johann Wenzel graff von Paar k. k. hof und erblands postmeister wider den juden Herz Löw Manasses wegen vollziehung des untern 2-ten Juny 1759. bey erwehnt Nieder-Öestereichischen landmarschallen gericht publicirt, sowohl in appellatorio, als

revisorio bestätigten abschieds und respective ad cassandum restitutionen deren in handen habenden den 3-ten und 8-ten Augusti 1740. ausgestellten beeden wechsslbrieffen und obligationen den würlklichen personal arrest sub dato 11-ten hujus behoben.

Wie nun aber gedachter jud Herz Löw Manasses nicht allhier, sondern in der Eisenstadt unter der fürstlichen Eszterházischen jurisdiction domicilirte, alss hat ersagter graff von Paár gebetten, womit wegen vornehmung sothanen arrests das dissfalls erforderliche mittels abgebung des behörigen berichts vorgekehret werden möchte.

Das Nieder-Österreichische landmarschallen gericht findete dann auch seines orths in dises billige begehren zu gewilligen gar keinen anstand obzuwalten, sondern hat zu obigen end die hierwegen nöthige requisition oben sub A. anhero gelangen lassen, worgegen auch regierung nichts einwenden kann.

Eüer k. k. apostolische mayestät geruhen demnach der königlichen Hungarischen hofcanczley allergnädigst mitzugeben, dass von selber um an der persohn des juden Herz Löw Manasses den wider ihn von dem graffen von Paár behoben würlklichen personal arrest zu vollziehen, das weiters benöthigte an behörde erlassen werden möchte, mittels welcher allerunterthänigsten anzeüge und hierüber gewärtigenden allerhöchsten entschliessung die treügehorsamste Nieder-Österreichische regierung zu allerhöchst etc., auch landtfürstliche hulden etc. Wienn, den 24. Marty 1762.

Sopron megyei levéltár, 225. sorszám alatt közölt oklevél melléklete.

Bemásolva ez az irat megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1199—1200. oldalain is.

223.

1762. április 1. Bécs. A legfelsőbb császári-királyi igazságügyi tanács felkéri a magyar kir. udvari kancelláriát, hogy hivatalos megkeresésre Herz Löw Manasses kismartoni zsidó bebörtönzése végett intézkedni szíveskedjék.

Inclytæ cancellariæ regiae Hungarico-aulicæ hisce amice insinuan- dum: ex in copia annexa relatione regiminis Inferioris Austriae de dato 24-a et praesentato 27-a Martii mox elapsi, ejusque allegato uberius percipere libebit dominum Joannem Wenceslaum comitem a Paar adversus hebraeum Herz Löw Manassem sub 11-a dicti mensis Martii arestum personale apud judicium marechallatus Inferioris Austriae recto juris ordine impetrasse. Propter ejusdem hebraei Kismartonii in regno Hungariae, sicque extra hanc provinciam degentis notam absentiam vero hoc decretum judiciale suum sortiri non posse effectum, nisi ab eadem inclyta cancellaria regia Hungarico-aulica debitis locis ordinetur, ut isthaec sententia in subsidium justitiae per judicem localem arestando mentionatum hebraeum Herz Löw Manassem executioni mandetur.

Hinc inclytam cancellariam regiam Hungarico-aulicam hisce per- amice, officioseque requiri, velit nonmodo pro eo, quo fertur, justitiae

zelo debitis locis congrua ordinare, ut antelatum imploratum justitiae subsidium a iudice locali contra repetitum hebraeum Herz Löw Manassem effectu exequatur, verum etiam de eo, quod sibi desuper expedire visum fuerit, hoc supremum justitiae consilium caesareo-regium haud gravatim certius reddere. Cui de reliquo ad quodvis officii genus promptum et paratum manet.

Supremum Caesareo-Regium Justitiae Consilium.

Viennae, die 1-a mensis Aprilis 1762-o.

Joannes Sigismundus Fischel manu propria.

Sopron megyei levéltár, 225. sorszám alatt közölt oklevél melléklete.

Bemásolva ez az irat megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1197—8. oldalain is.

224.

1762. április 5. *Polák Joachim zsidó Schindler soproni kereskedővel meggyezik, hogy adósságát 4 forintos részletekben fogja törleszteni minden vásár alkalmával. Ezért Veitl Márkus zsidó kóser vendéglős kezességet vállal.*

Den 5-ten April 1762. obligiret sich der jud Joachim Polack, dass er herren Schindler lauth getroffenen accord alle marckzeit 4 fl. bezahlen und künftigen Margarethen marck den anfang zur zahlung machen, sofort damit continuiren wolle, bies er herren Schindler successive volents bezahlt haben wird, welches offerwehnter herr Schindler dem juden auch zugestanden und in weigerungsfall allen gerichtlichen verhafft und procedur vorbehalten hat, wie dann auch Marcus Veitl carkuchler allhier für die verfallene 4 fl. gutt gestanden und solche zu bezahlen auf sich genohmen hat.

Sopron városi levéltár, 1761—1762. évi Gerichts diarium 74—5.

225.

1762. április 14. *Bécs. Mária Terézia királynő megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy gróf Paar János Vencelnek a Kismartonban lakó Herz Löw Manasses zsidó ellenében szolgáltatassanak igazságot.*

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae. Slavoniaeque etc. regina apostolica, archidux Austriae.

Reverendi, honorabiles, spectabiles ac magnifici, magnifici item egregii et nobiles, fideles nobis dilecti! Ex hicce annexo supremi caesareo-regii justitiae consilii ad cancellariam nostram regiam Hungarico-aulicam dato correspondentiali insinuato, ejusque allegatis pluribus estis percepturi, in qualinam causa Joannes Venceslaus comes a Paar contra judaeum Hertz Löw Manassem compellatum personale arestum apud judicium mareschallatus Inferioris Austriae impetrando sententiam hanc ob attacti judaei in regno Hungariae et signanter in civitate Kis-Martoniensi absen-

tiam per localem jurisdictionem in subsidium justitiae exequi petat idem supremum justitiae consilium.

Quae omnia vobis eo benigno cum mandato transmittenda esse duximus, ut ubi antelatus comes penes solitas compassuales literas semet apud vos insinuaverit, vos ei hoc in passu jus et justitiam prompte omnino administrari facere debeatis et teneamini. In reliquo vobis gratia nostra caesareo-regia benigne propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die decima quarta mensis Aprilis anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo secundo.

Maria Theresia manu propria.

comes Nicolaus Palffy manu propria.

Josephus Jablanczy manu propria.

Kívül: Revendis, honorabilibus, spectabilibus ac magnificis, magnificis item egregiis et nobilibus N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus ac toti universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis etc., fidelibus nobis dilectis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok Acta sedis installantiae című csomójában.

Ivretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával.

Bemásolva ez a királyi parancs az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1196—7. oldalain is megtalálható.

Sopron megye közönsége ezzel a leirattal 1762. máj. 17-én Kismartonban megtartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

... quod fine effectuationis cum celsissimo principatu communicabitur.

226.

1762. április 17. után. *Stefanics János sopronmegyei járási főszolgabíró összeírja azokat a károkat, amelyeket Sopronkeresztúrott 1762. ápr. 17-én kiütött tűzvész 44 zsidó háztulajdonosnak okozott. Zsinagóga említettik.*

Specification

wass anno 1762. den 17-ten April denen nach beschriebenen Creutzer juden durch entstandene feuersbrunst schaden zugefüget werden, als:

1-o dem Moyses Joseph dass hauss, so 7 claffter lang, oben abgebrunnen, an ross hayden 25 stuckh, kalbfehl 150 stuckh, kiehe hauth 15 stuckh, 1 weibs pöltz mit kheln.

2-do Joseph Jacob dass hauss mit 15 claffter, ross hauth 25 stuckh, kalbfehl 150 stuckh, kiehe hauth 15 stuckh.

3-tio Abraham Löwl hauss 16 $\frac{1}{2}$ claffter, oxen hauth 20 stuckh, dem holden Jacob Hirschl 200 stuckh schaaft-fehl.

4-to Simon Schneider dass hauss mit 9 claffter gäntzlich ausgebrunnen, 30 centen blätter towäkh, versatz sachen uon anderen persohnen

auf 200 fl. Dessen schwiger sohn Adam Philip all sein und seines weibs gwandt sambt 200 fl. geldt.

5-to Marx Jacob das hauss mit 6 claffter.

6-to Marx Simon das haus mit 19 claffter, 12 centen woll, 300 stuckh lämpl fehl, an vassen und bodingen 150 emer.

7-mo Adam Jacob dass hauss mit 30 claffter, 2 zimmer und presshaus eingebrunnen, 2 grosse weinpressen, 400 emer weinvass und bodingen.

8-vo Sabl Leytersterffer 7 claffter dass haus, ein kammer eingebrendt.

9-no Samuel Nicolauer dass hauss mit 15 claffter.

10-mo Jacob Löw towäckmacher dass hauss mit 8 $\frac{1}{2}$ claffter, 12 centen blätter towäkh.

11-mo Jochom Heyim 8 $\frac{1}{2}$ claffter hauss, verschittenes gwandt beyläufig 100 fl. werths.

12-mo Lipmanin wittib 19 claffter hauss, fisoln 6 metzen, 8 metzen nuss, 6 metzen haaber, zerschiedenes glasswerkh per 30 fl. Salamon Michl hold 25 stuckh rossthauth. 50 stuckh schaaff-fehl, 24 fl. uerlohrnes geldt oder verbrenndt.

13-tio Jogl Jacob dass hauss 8 claffter, kammer und kuchel eingebrendt, 20 emer weinvass.

14-to rabiner oder germain hauss 15 claffter, in mobilien und kleydtern uerbrunnen per 300 fl., an büchern per 75 fl.

15-to Gerstl Löw dass hauss mit 7 claffter.

16-to Aaron David dass hauss 8 claffter, alles ausgebrendt, 1 zimmer, kuchel und kammer, 50 stuckh rossthauth, 300 stuckh bidling hauth. Hirschl Löwl, ein hold, 300 s(eiden) mäschl und 75 stuckh lämpl fehl.

17-mo Schey Veit das hauss mit 4 claffter, dass zimmer eingebrendt.

18-vo der juden tempel oder synagog 10 claffter.

19-no Isaac Mayer 7 claffter haus, 100 stuckh fehl, 50 stuckh pitling.

20-mo Marx Adam dass hauss 9 $\frac{1}{2}$ claffter, 12 centen woll.

21-mo Joseph Löw dass hauss mit 4 $\frac{1}{2}$ claffter, 1 zimmer, kuchl und kammer ausgebrendt, 10 centen gärber woll, 20 puschen fuder leder, item alles gewandt, zinn und kupffer beylauffig 100 fl. werths.

22-do Moyses Isaac 5 claffter haus. Dessen ayden Gerstl Moyses 160 stuck weissgärber fehl.

23-tio Abraham Koph dass hauss 5 claffter, die kuchl eingebrendt, 200 stuckh gärber fehl, 10 stuckh woll.

24-to Berl Löw dass hauss 5 claffter, zimmer und kuchel ausgebrendt, 6 $\frac{1}{2}$ centner woll. Dem holden Salamon Löw 8 centen gärber woll.

25-to Jacob Moyses dass hauss 7 claffter.

26-to Abraham Jacob das hauss 4 claffter.

27-mo Isaac Joseph dass hauss 3 claffter, zimmer und kuchel ausgebrendt.

28-vo Isaac Schneider dass hauss mit 4 $\frac{1}{2}$ claffter, zimmer und kuchel ausgebrendt.

29-no Ensik Pollak dass hauss 10 claffter, 2 kämmer eingebrendt, an lämpl und schaaff fehl 50 fl. geldt.

30-mo Hirschl David dass hauss 4 claffter, 70 stuckh s(eiden) mäschl, 3 stuckh ross hauth.

31-mo Abraham Salamon dass hauss 5 claffter.

32-do Schey Philip dass hauss 23 claffter, 1 zimmer, kuchel und kammer ausgebrendt, 15 metzen fisoln, 4 centen zwespen, 8 metzen nuss, 2 metzen magen, 3 metzen kukeritz, 4.000 stuckh pösen, verschidene fachen 50 fl., 2 aufgerichte bötter sambt bettstallen per 40 fl.

33-tio Mayer Günsberger dass hauss 9 $\frac{1}{2}$ claffter, 50 stuckh oxen hauth, 600 stuckh weissgärber fehl, 300 stuckh kalbfehl. Dem holden Löwl Mayr 20 stuckh kieke hauth, böttgewandt uerlorn gangen.

34-to Scholom Abraham dass hauss 12 claffter, 20 stuckh oxen hauth, 30 stuckh kieke hauth.

35-to Moyses Abraham dass hauss 5 $\frac{1}{2}$ claffter, dem holden Mayer Moyses 12 stuckh kieke hauth, 2 centen woll.

36-to Jacham Hirschl dass haus 10 claffter, 15 stuckh kieke hauth, 1 $\frac{1}{2}$ centen woll. Dem Hirschl Jacham hold 1 $\frac{1}{2}$ centen woll, 10 stuckh kieke hauth, 100 stuck lämpl fehl.

37-mo Wolff Lazarus dass hauss 13 claffter.

38-vo David Jonas dass hauss 9 claffter, 2 zimmer et kuchel ausgebrendt, 100 stuck fehl.

39-no Simon Hirschl dass hauss 9 claffter.

40-mo Löwl Simon dass hauss 4 $\frac{1}{2}$ claffter, kuchl und zimmer ausgebrendt.

41-mi Moyses Marx dass hauss 4 $\frac{1}{2}$ claffter, zimmer und kuchl ausgebrendt, verschidenes gwandt per 75 fl.

42-do Jacob Löw dass haus 24 claffter, 1 zimer, 2 kamer, stadl und halbaur, 50 centen gärber woll.

43-tio Hirschl Jacob dass hauss 10 claffter, dem holden Saffle 30 stuckh schaaff fehl, 20 stuck lämpel fehl.

44-to Salamon Abraham 15 stuck Iglauer tuch.

Praesentatum per Joannem Stefanics inelyti comitatus Soproniensis supremus iudex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok április havi esomójában.

2 ívrétű papíroson, amely még egy másolati példányban is megvan.

Bemásolva ez a kimutatás megtalálható még az 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 235—40. oldalain is.

227.

1762. május 10. előtt. A hunfalvi zsidók azzal a kéréssel fordulnak a m. kir. helytartótanáchoz, hogy mivel ők magyar honos zsidók, ezért őket a készmárki és egyéb harmincadhivataloknál ne tekintsék idegeneknek és ne követeljenek annyi harmincadot, mint a lengyel és oláh zsidóktól.

Excelsum locumtenentiale consilium!

Domini domini gratiosissimi!

Excelso huic consilio, ita etiam excelsae camerae regiae Hungaricae aulicae ex mutua manipulatione et tollerantialis judaeorum quotae per

totum Hungariae regnum instituta repartitione constat, quod communitas nostra Hundsdorffensis in comitatu Scepusiensi pro tali tolerantia et protectione regia quotannis ultra alias expensas florenos 175 exolvere assoleat, sitque obligata. Et cum paupertatem nostram nullis provisi fundis aut aconomia ex puro quaestu, vinum quippe in Poloniam deducentes et inde diversas merces inducentes soluto regio vectigali miseram vitam traducere debeamus. Et licet sub protectione et tolerantia regia taliter victitantes nullatenus pro extraneis considerari debeamus, molestum nihilominus nobis pauperibus accidit, quod ab aliquibus annis ultra alias calamitates, quod dum taxa alterius judaicae tolerantiae in partibus superioribus eo fine per excelsa dicasteria institutae ordinata fuisset, ut Polonici et Valachici judaei, qui ex partibus illis varias merces in regnum Hungariae frequentius inducere et hinc eo alias reducere consueverunt, invicem tolerantiae aliquam taxam exolvant, in regia tricesima Kesmarkiensi et aliis Poloniae vicinis nos ad instar extraneorum Polonicorum haebreorum iterato ad persolutionem talis taxae adigamur, signanter si vinum soluto vectigali educemus et a vasculo 2 $\frac{1}{2}$ urnae florenos 2 den. 50 in educatione, a panno in inductione fl. 25 aut 30 tribuimus ad instar extraneorum nos benigne protecti et tolerati ad persolutionem unius ratae tertialitatis adstringimur, quod siquidem benignis resolutionibus regiis et distributivae justitiae repugnaret. Excelso huic locumtenentiali supplicamus, quatenus apud excelsam cameram Hungaricam aulicam istius superabundantis taxae relationem gratiose exoperari, nosque ulterius etiam protegere dignetur, cujus benignam resolutionem praestolamur.

Excelsi locumtenentialis consilii indigni servi:

Lazarus Franket et Moyses Pinkes ac judaica communitas in Hundsdorff comitatus Scepusiensis sub benigna protectione regia degentes.

Kivül: Ad excelsum locumtenentiale consilium etc., dominos dominos gratiosissimos humillima instantia Lazari Frankel et Moysis Pinkes cum judaica communitate in Hundsdorff comitatus Scepusiensis sub benigna protectione degente gratiosa relaxatione superabundantis taxae.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 1—6, folio 9—10.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon címerpaizsban vadásztküri, felette koronával, alatta: C. & I. HONIG feljegyzéssel, mely a másik oldalon is megismétlődik, előlapon praesentata 10. May 1762., ? relata felirással.

228.

1762. május 14. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a hunfalvi zsidók érdekében közbenjár a m. kir. kamaránál, hogy mivel ők magyar honos zsidók, ezért tőlük sem a késmárki, sem egyéb harmincadhivatalnál ne követeljenek annyi harmincadot, mint a lengyel és az oláh zsidóktól.

Excelsae camerae regiae Hungarico-aulicae.

Sacratissimae etc. peramice insinuandum, judaeos in possessione Hundsdorff comitatus Scepusiensis ingremiata manentes apud consilium

hoc locumtenentiale regium secundum adjacentem eorundem suplicem in eo conqueri, quod licet iidem taxam tolerantialem in regno hoc Hungariae alioquin persolvant et pro extraneis nullatenus considerari debeant, tamen in officio tricesimae Kesmarkiensis et aliis Poloniae vicinis taxam illam etiam, quam judaei Polonici et Valachici, qua extranei in regiis Superioris Hungariae tricesimis a mercibus in regnum hoc induci et isthinc efferri solitis secundum altiorum dicasteriorum ordinationem in vicem tolerantiae praestare debent, in rata tertialitate, signanter a singulo vini educendi vasculo 2 1/2 urnarum florenos 2 den. 50, a panno vero inductione florenos 25 aut 30 praeter competens vectigal dependere adstringatur, taliterque duplici onere graventur.

Quemadmodum igitur conveniens omnino, justumque foret, ne judaei in regno hoc degentes, taxamque tolerantialem qua intranei teste repartitione per comitatum Scepusiensem sub 31-a Julii 1760. isthuc submissa, abhinc vero cum praetitulata camera regia Hungarico-aulica medio actuarii ejusdem ad commissionem in negotio taxae tolerantialis judaeorum mixtim ordinatam denominati communicata dependentes rursus, qua extranei, ad depensionem ejusdem stringantur, taliterque duplici utique onere graventur.

Ita praeexpositam judaeorum Hunsdorffensium instantiam cum praelibata camera regia Hungarico-aulica ea cum amica requisitione communicari, quatenus tam in Kismarkienſi, quam et aliis Poloniae vicinis officiis tricesimalibus in conformitate et ad effectum praemissorum necessarias et efficaces dispositiones facere haud gravatim velit. In reliquo consilium hoc regium locumtenentiale ad quaevis titulatae camerae regiae Hungarico-aulicae mutui officii genera promptum, paratumque persistit. Ex consilio regio locumtenentialem Hungarico Posonii, die 14-a May 1762.

Kvassay.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 1—6, folio 11—2.
Fogalmazvány egy törléssel a szövegben.

229.

1972. május 24. Bécs, Herceg Trautsohn János W, alsóausztriai landmarsal felszólítja Sopron megyét, hogy a magyar kir. udvari kancellária intézkedését Herz Löw Manasses soproni zsidó bebörtönzése iránt hajtsák végre és erről jelentést kér.

Inclyte comitatus Soproniensis!

Facta jam per inclytam cancellariam Hungarico-aulicam insinuatione aliunde constat dominum comitem Wenceslaum a Paar contra judaeum Herz Löw Manasses apud hoc judicium mareschalico provinciale Inferioris Austriae ob non praestitam duarum litterarum cambialium de 3-tia et 8-va Augusti 1740. restitutionem eidem per tres conformes sententias injunctam ultimum personalis arresti decretum imprastasse, illud vero ea de causa executioni mandari non posse, quod praedic-

tus judaeus modo Sopronii sub jurisdictione hujus inclyti comitatus domicilium habeat.

Quare inclytum comitatum amice requiro, quatenus in subsidium justitiae disponat, ut antefatus judaeus Herz Löw Manasses more solito in carceres civiles mittatur ac desuper reinsinuatio ad me fiat, quibus ad reciproca amicitiae officia paratus maneo. Viennae, die 24-ta Maii 1762.

Johann W. princeps Trautson manu propria,
provinciae Austriacae infra Anasum mareschallus.

Kívül: Inclyto comitatui Soproniensi.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok június havi csomójában.
Ívrétű papiros, vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon ki nem vehető betűkkel, zárlatán fődött alsóausztriai udvari bírósági pecséttel.

230.

1762. június előtt. A soproni tímárok a kimunkált bőr árának felemelését kéri Sopron megyétől, hogy megélhessenek, a rohonczi zsidóknak pedig az a mesterkedése, hogy a nyers bőrt drága pénzen előre összevásárolják. akadályoztassék meg.

Tekéntetes nemes vármegye!
Érdemünk fölött kegyes uraink!

Kegyessen fogh constálni a tekintetes nemes vármegyének, hogy az legközelebb volt limitationak alkalmatosságával a szőrös bőrnek az ára eleváltatott és mind ekkoráig in statu illo meghmaradott légyen. Mint-hogy pedig my, az kik az kimunkált bőr eránt semmi limitatit és elevatit nem vettünk, drága áron nem vehettük, hogy olcsón adhattuk volna. Azomban kölletik azt is nagy rövidségünkkel tapasztalnunk, hogy nemcsak ezen vármegyebéli helységekbe és városokba, sőt a külsokban is és signanter Rohoncra s máshova is a fabricákba a zsidók által drága pénzen előre is megvétettvén elhordattattnak, aminthogy nemrégén a rohonczi zsidók alattomban megvévén, ha a városbíró uram által el nem tiltattak volna, mind elvitettek volna. Minthogy azért mind az bőrnek, mind annak kimunkálásához tartozandó eszközöknek és materiáliáknak az ára anynyira fölment, hogy az mi professionkat, ha nem subleváltatunk. üzni lehetetlenség légyen, azonkívül a mesterségünk ollyas, hogy az bőrnek kimunkálásához nagy idő kívántatik, arra való nizvest, hogy az publicum az bőreknek szükségébül kárt ne szenvedjen, alázatossan folyamodunk a tekintetes nemes vármegyéhez, miltoztassék hozzánk is oly kegyességgel lenni, hogy mivel az mészárosok részéről az bőrnek ára eleváltatott, mi is ahoz mértékletes limitatit nyerhessünk, amely mellett professionkat tovább is foltathassuk és eő feölsege adójának fizetésére alkalmatossakká lehessünk. Azon fogyatkozást pedig, hogy az bőrek idegenek által el ne hordattassanak és azon praeemptionkat, amellyel az extraneusok ellen mindétig éltünk, megtharthassuk, kegyessen remedealni miltoztassék, mely kegyességéért élünk és halunk.

A tekintetes nemes vármegyének alázatos szolgálai:
sopronyi timárok közönségessen.

Kívül: Az tekintetes nemes vármegyéhez nyújtandó alázatos instántiaja az belől meghírt sopronyi timároknak.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok június havi csomójában.

Ivrtű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon lépő hímszarvas, míg a másik oldalon csupán C betű vehető ki.

231.

1762. június 21. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli Sopron megye közönségével, hogy mivel a magyar és lengyel zsidók bálákba csomagolva dohányt és egyéb árut visznek ki minden ellenőrzés nélkül Lengyelországon és Boroszlón keresztül Porosz-Sziléziába, a szekereik elé pedig 10—12 szép magyar vagy lengyel lovat fognak be, ahol azután a legnagyobb csendben nemcsak az áruikat, hanem a lovakat is eladják szekerestül, mindez nemcsak a kincstár kárával történik, hanem a közérdeket is sérti és bár már történt intézkedés a kir. kamarán keresztül e visszaélések megakadályozására, mindazonáltal a megye területén is éber figyelemmel vigyázzanak és ha valamit észlelnének, az áru lefoglalása és az emberek letartóztatása mellett az ilyen esetet azonnal jelentsék.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Relatum est suae majestati sacratissimae, quod judaei ex Hungaria et Polonia majores fasciculos ex tabaca conficiant et ad medium convolverum balu dictorum aliis mercibus repletorum collocent, currus ejusmodi vasis aut convolucris oneratos 10 aut 12 pulchris Hungaricis aut Polonicis equis praejungant, sicque in Silesiam Borussicam per Poloniam et Vratislaviam usque absque eo, quin alicubi visitentur, proficiscantur, ubi dein ejusmodi equi, currus et quod his impositum est, in summo silentio remanent.

Cum autem haec et similia non tantum proventibus regiis, verum etiam altissimo servitio regio ac ipsi quoque regno summe praejudiciosa et damnosa sint.

Hinc quemadmodum via camerae regiae aulicae suo loco jam dispositum habetur, ut in stationibus cumprimis tricesimalibus ejusmodi negotiatoribus judaeis omnimode invigiletur ac evehenda per eos convolucra diligenter visitentur et investigentur, ita etiam praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus in gremio sui eas actutum facere noverint dispositiones. ut praedeclaratis judaeis omni attentione invigiletur, ne quid tale in damnum et praejudicium regionum proventuum ac etiam status publici perniciem in futurum quaqua ratione attentare possint, pro casu demum quo aliquis simile quid practicare attentans deprehenderetur, penes deentionem tum personarum, cum et corporis delicti de ejusmodi casu indilate consilio huic locumtenentiali regio informationem submittere nove-

rint eadem praetitulatae dominationes vestrae. In reliquo autem sua majestate sacratissima clementer jubente intuitu cursus cupreae monetae emanatas benignas patentales literas in sui gremio per solitas currentationes de novo publicari faciant, illarumque observationi et effectui omnimode insistant. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima prima Junii anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislaus Balogh manu propria.

Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, judicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ivrétű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések vannak.

Bemásolva ezt a rendeletet az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1332—4. oldalain is megtalálhatjuk.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1762. aug. 8-án Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott és ezt a határozatot hozta:

... quod currentatibus et re ad casum deveniente informatio submitteatur.

232.

1762. június 21. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, tegyék közhírré, hogy akik zsidó csecsemőt szülei akarata ellenére tartana keresztvíz alá, az nemcsak súlyos egyházi, hanem világi büntetésben is részesül.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio hisce intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus in gremio sui ad notitiam omnium publicare noverint, ne ullus Christianorum ad conferendum Haebreorum aut aliorum infidelium infatibus baptismum invitis eorum parentibus sub comminatione incursus gravium tum ecclesiasticarum, cum civilium paenarum se se immittere praesumat. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die vigesima prima Junii anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislaus Balogh manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et iuratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ívrétű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentia Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban *comitatui Soproniensi* megjegyzések vannak.

Bemásolva ezt a rendeletet az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1331—2. oldalain is megtalálhatjuk.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1762. aug. 8-án Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott és ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur et observabitur.

Ez a rendelet megtalálható a Sopron városi levéltárban is Repos. I. fasc. 28. nr. 62. jelzés alatt, amelyet a városi tanács júl. 16-án megtartott tanácsülésében vett tudomásul. (1762. évi Proth. Sen. Lat. 43.)

233.

1762. június 25. Sopron. Szerződés egyfelől Hofer Péter soproni polgár és droguista, másfelől Jakab Lázár nagymartoni zsidó között 400 mázsa hamuzsír szállítására. A zsidó tartozik a hamuzsirt egy éven belül saját költségén Sopronba leszállítani mázsánként 6 forint 30 krajcárért. Előleg fejében kap 400 forintot, azután minden mázsa után készpénzben 5 forint 30 krajcárt, de ezért a pénzért Hofertől köteles lesz árut venni. Amelyik fél a szerződést nem tartja be, az 400 forint büntetést fizet.

An heute zu ende gesetzten dato ist zwischen herrn Peter Hofer burgerlichen materialisten allhier an einem und dann Jacob Lazarus hochfürstlich Esterházischen schutzjuden von Matterstorff am andern theil nachfolgender contract verabredet, geschlossen und zu pappier gebracht worden und

1-mo verspricht Jacob Lazarus von untengesetzten dato an in einen jahr vierhundert centen guten, autentischen, weiser calcinirten, einfolglich annehmlichen potaschen auf seine eigene unkosten franco hieher nach Oedenburg zu liefern, jeden centen veraccordirter massen per 6 fl. 30 kr. gerechnet. Und solle die lieferung von monath zu monath geschehen und richtig praestiret werden, dahingegen

2-do bezahlet herr Peter Hofer alsogleich bey unterzeichnung dieses contracts, als eine drangabe baar vierhundert gulden und verobligiret sich bey jedesmahliger lieferung den betrag, jeden centen nemlich a 6 fl. 30 kr. gerechnet richtig und baar zu bezahlen, doch das bey jedwedem centen,

so geliefert wird, von denen zur drangab empfangenen 400 fl. jederzeit 1 fl. mithin bis zu endlicher ablieferung der 400 centen auch die 400 fl. vollends ab und eingerechnet werden sollen.

3-to solle Jacob Lazarus auch verbunden seyn bey allmahliger lieferung von ihm herr Peter Hofer an waaren vor eben so viel gulden kaufflich abzunehmen, als er centen eingeliefert haben wird, daferne aber

4-to Jacob Lazarus mit der monathlich versicherten ablieferung guter authentischen pottasche nicht zuhalten und bey jeden centen vor eben so viel gulden an waaren nicht erkauffen oder auch herr Peter Hofer vermög getroffenen accord die bare zahlung nicht leisten sollte, so solle beiderseits ein poenfall von 400 fl. dergestalt ausgesetzt seyn, dass der fällige und nicht zuhaltende theil solche alsogleich baar bezahlen, im verweigerungs fall aber der andere theil solches vinculum per 400 fl. an desselben vermögen nach selbst eigenen belieben und wohlgefallen ohne alle weitlaufftigkeit sogleich zu desumiren befugt und berechtiget seyn solle. Sollte aber

5-to bey endigung dieses contracts jahrs herr Peter Hofer wegen weiterer lieferung einen neuen contract abzuschliessen gefällig seyn, es sey gleich dass der pottasche am preiss steige oder falle, so solle ihm herr Peter Hofer vor allen andern contrahenten der vorzug hiermit ausdrücklich vorbehalten seyn.

Dessen zu mehrer versicherung sind gegenwärtigen contracts zwey gleichlautende exemplaria errichtet und unter beyderseits eigenhändiger unterschrift und petschafft ausgefertigt worden. Oedenburg, den 25-ten Juny 1762.

L. S. Peter hofer.

L. S. Jacob Lazarus jud in Matterstorff.

Sopron városi levéltár, Lad. XXIII et X. fasc. 3. nr. 74 14.
Egykorú, egyszerű másolat.

234.

1762. július 12. előtt. Obermayer Ferenc bécsi szalaggyártó polgár Mária Terézia királynőhöz fordul segítségért Lebl Áron nagymartoni zsidó ellen, aki 500 forintnál is már többel tartozik neki, ha a kamatokat és a fáradságát is felszámítja, de sem Fraknón és Óbudán, sem Pesten és Bécsben nem tudott ellene eredményt elérni, mert Nagymartonban semmije nincs, örökre vándorol az országban, mert Lázár zsidó számára lovakat vásárol és Jeszenák János hercegi jószágigazgató oltalomlevelével ellátva kibújik kötelezettsége alól.

Sacratissima etc.

Majestati vestrae sacratissimae acerbe repraesentare necessitor, perhibentque copialiter sub A. et B. humillime annexae schedae cambiales, qualiter Aron Lebl judaeus Mattersdorffensis jurisdictionis principis Eszterhazy mihi computato interesse ac expensis quingentis et ultra florenis liquido debeat et esto apud provisorem dominalem in Frakno anno

1759. mense Novembri fine consequendae praetensionis hujus, me suo ordine insinuaverim, ex eo tamen nec absque justo dolore vacuus abscessi, quod memoratus judaeus alioquin obaeratus nihil executioni substernendum possideat, imo metu creditorum raro domi visibilis, alibi locorum divagetur. Inaudiens nihilominus paulo desuper cum Vetro-Budae morari, commissionem dedi illico jure quantocyus ibidem conveniatur, quo subsecuto ad evadendum cumprimis personalem arrestum caventem mihi stiterat, hoc licet ego contentus, superveniente nihilominus Joanne Jeszenak, asserentibusque judaeis Vetro-Budensibus, quod in servitis alterius judaei Lazari quippe, equorum ad rationem militiae majestatis vestrae administratoris esset, protectionales ac testimoniales, eum nimirum jurisdictionis principis Eszterhazy esse, eo facilius obtinuit. Fidejussor porro taliter absolutus, debitor a cura liberatus, immunisque factus, mea vero securitas rursus evanuit. Interpellavi ego hic exposit Viennae specificatae praetensionis meae causa dictum Lazarum ac per aversionem 200 fl. in chartis bancalibus pro totali summa verbis quidem obtulit, ubi nihilominus seriae accordae et facilitandae rei causa ultro memet insinuassem, eum medio tempore abhinc discessisse intellexi, quo tamen post notabilem intercapendinam denuo adveniente eum majoris fidei ac firmitatis causa notario publico ad latus habito rursus accessi, quatenusve contentationi meae adminiculo esset, ultro requisivi, quam interessata vero igitur nec acceptabili propositione ac resolutione dimitti me ab eo contigerit, instrumentum notariatus sub C. uberius testatur. Maerore justo plenus, quo tantam infelix homo ob jacturam pusilaminitate repletus me convertam, intellexi memoratum Aron Lebel quaestum cum equis se solo et pro parte sua jam exercere, nundinasque in Hungaria continuo frequentare et favit sors, ut occasione ultimarum nundinarum festo Sancti Medardi Pestini celebrari solitarum in ipsum offenderim, vanis attamen nisi pollicitis me rursus lactare aut potius distingere ac divexare volendo securitati capitalis mei prospecturus assistentiam magistratus Pestiensis imploravi quidem, citra spem tamen intuitu supramemoratarum protectionalium ac testimonialium, ideo esto nisi et principaliter quia eotum ad latus judaei Lazari, in servitio igitur majestatis vestrae exstitisset, obtentorum, per eundem tamen judaeum in facie judicii pro sui astuta legitimatione et ad circumveniendum judicem nequiter productarum ad fatum Joannem Jeszenak, qua alioquin jurium principatus Eszterhaziani directorem, exhibente litera D. relegatus exstili, qui esto terminum indubie praefigi faciet, ad hunc tamen vagabundus judaeus de communi omnium, ipsorum quoque judaeorum sermone, eo minus compariturus est unquam, quo is domi habeat penitus nihil, imo uxor ejus cum prolibus stipe collecta viveret, nec revertendi ei amplius sit animus. His pro dolor! taliter constitutis, quibus in angustiis aut potius ipsa jam jactura verser miser, docente cumprimis praeallegato instrumento C, negotiatio ejus cum feris et barbaris gentibus, vita proinde ejus quoque summo omni momento exposita haberetur periculo, altissimo judicio humillime substerno. Et quia, nisi majestas vestra tam graviter damnificato mihi clementissimo succurrat remedio, incitas meas eo heu! certius viderem prae oculis, quo aere alieno pariter gravatus personae meae ob judaei fraudem et dolum infalli-

bile immineret periculum, imo quida fides. quam in quaestu et commercio habui, jam cessaret, professionis quoque ultro continuandae insufficiens, fidelis 30 et ultra annorum contribuens civis cum uxore et prolibus cana jam in senectute facto judaei intereo.

Quare majestati vestrae sacratissimae profusis amarissimis lachrymis de genu humillime supplico, praedeclaratum acerbum statum meum et circumstantias pientissime cordi summere, de congenitaque augustissima clementia adversus profugum, vagabundum, manifestumque, ut dicam, impostorem judaeum Aron Lebl ubi ubi in regno deprachendum mihi benignissimo captivatorio materne sue currendo me cum uxore ac prolibus a gravi damno, subsecuturoque tristi interitu clementissime liberare dignetur. Quam gratiam etc.

Majestatis vestrae sacratissimae humillimus etc.

Franciscus Obermayer civis Viennensis
et textor strophilorum.

Sopron megyei levéltár, melléklete a 235. sorszám alatt közölt királyi parancslevélnek.

Egykorú, egyszerű másolat ívrétű papiroson.

Bemásolva ez a kérvény még megtalálható az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1321—5. oldalain is.

235.

1762. július 12. Bécs. Mária Terézia királynő megparancsolja Sopron megye közönségének, hassanak oda, hogy Obermayer Ferenc bécsi polgárnak Lebl Áron nagymartoni zsidó az adósságát megfizesse és az elért eredményről jelentést tegyenek.

Maria Theresia dei gratia Romanorum imperatrix, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae regina apostolica, archidux Austriae etc.

Reverendi, honorabiles, spectabiles ac magnifici, magnifici item egregii et nobiles fideles nobis dilecti! Ex copialiter advoluta Francisci Obermayer civis hujatis et textoris strophiorum humillima instantia uberius percepturi estis, quam sensibilter admodum queruletur in eo, quod liquidissimum debitum suum ab Arone Lebl judaeo Materstoffensi sub jurisdictione principatus Eszterhazyani constituto ob diversas eidem debitori suo ex parte dominii terrestralis impertitas protectionales gravi suo damno rehabere haud possit? cujusve idcirco remedii causa supplicet?

Quapropter vobis penes praeadnexae instantiae communicationem hisce benigne committendum esse duximus, quatenus apud dictum dominium terrestrale supremo nomine nostro disponere noveritis, ut idem antelato supplicanti in merito dictae praetensionis suae jus et justitiam in sensu regni legum quo celerius administrare, nosque super eadem qualiter administrata medio vestri humillime ac inominse informare teneatur. Vobis de reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die duodecima

mensis Julii anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo secundo.

Maria Theresia manu propria.

comes Nicolaus Palffy manu propria.

Ladislaus Batta manu propria.

Kivül: Reverendis, honorabilibus, spectabilibus ac magnificis, magnificis item egregiis et nobilibus N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus ac toti universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, fidelibus nobis dilectis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpajzs, míg a másik oldalon arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával.

Bemásolva ezt a királyi parancsot az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1320—1. oldalain is megtalálhatjuk.

Sopron megye közönsége ezzel a leirattal 1762. aug. 8-án Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

... quod cum principatu communicabitur et habita de statu causae informatione eadem suae majestati submittetur.

236.

1762. július 12—14. A soproni városi bírói szék 11 csavargó zsidót elővigyázatosságból, hogy a Margit-napi vásárkor ne lophassanak, börtönbe vetett, a vásár befejeztével pedig szabadon bocsátotta és a város területéről kitiltotta.

Nomen et cognomen incaptivati	Conditio	Religio	Aetas annorum	Locus nativitatis	Tempus quo incaptivatus est
Vollfgangus Emanuel	judaicus	haebraeus	50	Trebits in Moravia	1762. 12. July
Josephus Samuel	similis	similis	42	Holesovium ibidem	eodem
Bernardus Jacobus	aeque talis	similis	42	Neo-Raussnicz	eodem
Löbl Hirschl	similis	similis	50	Gáttha	eodem
Abraham Jacobus	similis	similis	38	Svaba prope Norimbergam	eodem
Jonas Abraham	deto	deto	40	Ujhely	eodem
Aaron Abraham	deto	deto	53	Bazinium	eodem
Josephus Löbl	deto	deto	30	Koricson in Moravia	itidem
Samuel Löbl	deto	deto	30	Bazinium	deto
Isaac Jacobus	deto	deto	40	Schanbek prope Budam	deto
Hirschl Jacobus	deto	deto	38	Holicsium	1762. 12. July

Delictum et causa, ob quam captus est: Omnes hi judaei, qua suspecti et vagabundi non equidem ex quopiam delicto aut crimine, sed unice ut finis ipsorum in civitatem hanc adventus occasio videlicet furandi in nundinis eorum celebratis praepediatur.

Exitus ex carceribus: 14. July, terminatis videlicet nundinis e carceribus dimissi et ex civitate educti sunt.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Prothocollum conceptuum 66—7.

Ugyanitt 60—1. oldalakon mindez rövidebb formában szintén olvasható.

1762. július 14. Schaden Ignác bécsi kereskedő Benedek Márton zalaegerszegi zsidón még 11 forint 30 krajcárt követel, aki viszont azt állítja, hogy ezt az összeget már egy másik zsidó jelenlétében, aki ez alkalommal távol van, megfizette. Az ügy tisztázásáig a vitás összeget a zsidó letétbe helyezi a soproni városi bírói széknél.

Den 14-ten July 1762. erschiene herr Ignatius Schaden, ein kauffmann aus Wien, welcher wieder den juden Martin Benedic von Szala-Egerszegh geklaget, dass er ihme annoch lauth seines handbuchs vor allhier in Oedenburg gegebenen credit einen rest von 11 fl. 30 cr. schuldig verblieben, weilen aber erst bemeldter jud solchen rest zu anderer zeit in gegenwarth eines andern juden, welcher dermahlen nicht hier ist, bezahlt zu haben vorgiebt und verspricht anbey biss künfftigen Elisabeth marckt diese seine qualificatam durch bemeldten juden zu dociren, so hat es biss dahin sein bewenden, er jud Martin Benedic aber hat biss zu ausstragung der sache die 11 fl. 30 cr. zu gerichtshanden deponiret.

Sopron városi levéltár, 1762—1763. évi Gerichts diarium 2—3.

1762. július 14. Hertzfeld Mózes és Seckl Löbl stomfai zsidók és üzlettársak a soproni városi bírói szék előtt ügyvédeként vallanak.

Eodem (den 14-ten Julii 1762.) fatiren Moises Hertzfeld und Löbl Seckl companions von Stampfen in omnibus causis tam contra alios quosque, quam contra eosdem movendis procuratores in genere.

Sopron városi levéltár, 1762—3. évi Gerichts diarium 3.

1762. július 14. Franckl Izrael és Mentzl Áron János pozsonyi zsidók és üzlettársak a soproni városi bírói szék előtt ügyvédeként vallanak.

Eodem (den 14-ten Julii 1762.) haben auch Israel Franckl und Johann Aron Mentzl companions in Pressburg procuratores in genere fatiret.

Sopron városi levéltár, 1762—3. évi Gerichts diarium 3.

1762. július 14. Mandl Hirschl Wolf pozsonyi zsidó Szarka Ferenc soproni polgár ellen fennálló adósságügyében Tóth János soproni sebészt nevezi meg meghatalmazottjának.

Eodem (den 14-ten Julii 1762.) fatiret Wolff Hirsch Mandl von Pressburg in schuldsachen contra tit. herrn Frantz von Szarka herrn Johann Toth burgerlichen chyrurgum alhier pro plenipotentiaro usque ad revocationem.

Sopron városi levéltár, 1762—3. évi Gerichts diarium 3.

1762. július 16. Úgy a polgármester, mint a városbíró bejelentik a soproni tanácsnak, hogy Heimler Sámuel soproni polgár ellenében számosan, így több zsidó is kérte követelésének betáblázását.

Den 16-ten July 1762.

Referiret tit. herr burgermeister, dass wider herrn Samuel Heimler, erstlich zwar dessen bruder Heimler, sodann die jungfrau Christiana Wasin und der Moyses Löbl vorgestrigen tages ihr an bemelten Samuel Heimler habende anforderungen pro intabulatione angemeldet haben, ingleichen referiret auch tit. herr stadtrichter, dass sowohl erwähnter Moyses Löbl, als auch Joachim Aron Wentzel, Christian Tobias Gsettnier, Moyses Hertzfeld und Löbl Sekel, Kopl Mandl, David Salamon Mandl ihre an oberwähnten herrn Samuel Heimler habende schuldforderungen inen auch vorgestern, als den 14-ten hujus zur intabulation angemeldet haben. Vide Rathspatocoll folio 123 et 124.

Soproni városi levéltár, 1761—1770. évi Intabulationsbuch 13.

Az 1762. évi Rathspatocoll 1233—4. oldalain ennek a betáblázásnak elrendelését valóban megtaláljuk.

1762. augusztus előtt. A sopronmegyei zsidó hitközségek ismételtén azzal a kéréssel fordulnak Sopron megyéhez, hogy a birkahús fontjának 4 magyar dénárban megszabott árát oly mértékben emeljék fel, hogy a zsidó mészárosok meg tudjanak élni, a zsidó lakosság pedig elegendő húshoz tudjon jutni.

Hochlöbliches comitatt!

Hochgebiethende herrn herrn!

Wir arme hochfürstlich Esz(t)erháizische schutzjuden sind nochmahlen bezwungen einem hochlöblichen comitat in aller unterthänigkeit vorzutragen, dass wir in betrachtung dessen, weilen das schöpsen fleisch das

pfundt vor 4 ungrisch unseren juden fleischhackern, welche in der oberen linie begrieffen sind, wo das fleisch jederzeit um etwas theurers ausgehacket wird, limitiret ist worden, fast durch die ganze wochen kein pfundt fleisch bekommen können, sondern in ermanglung des fleisches fast alle zu grund gehen und verderben müssen, weilen die schöffe auf denen viehmarkten sehr hart zu bekommen sind und um einen sehr hohen preys verkauft werden so zwar, dass unsere fleischhackere bey diesen limitirten preys all ihr haab und guth einbiessen und zu aufgelegten bettler werden müsten. Wir wolten es ja herzlich gern vor einen groschen das pfundt bezahlen, wenn wir nur genugsames fleisch bekommen könnten, wovon sie dennoch nicht einmal das brod genugsam zu geniessen hätten. Derowegen gelanget an ein hochlöblichen comitat unser unterthänig gehorsamstes anlagen und bitten, hochdasselbe geruhe unseren juden fleischhackern das schöpsen fleisch dergestalten gnädigs zu limitiren, damit sowohl wir arme juden mit genugsammen fleisch versehen werden, als auch unsere arme fleischhackere dabey bestehen können, vor welche grosse gnade mit erdencklichster submission ersterben.

Eines hochlöblichen comitats unterthänig gehorsamste dienere:

N. N. in der oberen linie begrieffene hochfürstlich
Eszterházische juden gemeinden.

Kivül: An ein hochlöbliches Oedenburger comitat, unsere hochgebiethende herrn herrn unser unterthänig gehorsamstes anlagen und bitten, ut intus.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában. Eredeti beadvány ívrétű papíron, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon pedig arabeszk.

243.

1762. augusztus 3. Pozsony. A m. kir. kamara értesíti a m. kir. helytartótanácsot, hogy a hunfalvi zsidók panaszát orvosolták és ezentúl tőlük a honiak után szedni szokásos harmincadot fogják követelni.

Sacratissimae caesareae apostolico regiae majestatis, dominae dominae clementissimae regiae camerae Hungarico-aulicae nomine altefatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentia Hungarico per amice reinsinuandum circa instantiam judaeorum in possessione Hunsdorff comitatui Scepusiensi ingremiata commorantium eatenusque, quod ab ipsis ultra ordinariam in regno hocce Hungariae subrepartitam tolerantialem taxam alia etiam in finitimis tricesimalibus officiis a Polonicis et Valachicis judaeis exigi solita taxa desumatur, conquerentium penes amicam titulati excelsi consilii insinuatum de dato 14-ae May 1762. communicatam acceptis unde oportebat requisitis informationibus disposuisse praelibatam regiam hanc cameram aulicam, ut memorati judaei Hunsdorffenses, qua intranei tractentur, per consequens ultra quottam e taxa tol-

rantiali Hungarica ipsis adrepartitam titulo alterius quaestuariæ dictæ ac ab extraneis judæis in finitimis tricesimis exigì solitæ taxæ nihil ab iisdem desumatur.

Quod ipsum perofficiose notum reddit titulato excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico regia hæc camera Hungarico aulica ac in reliquo eidem titulato excelso consilio ad quævis mutui officii genera prompta, parataque manet.

Ex consilio regiae camerae Hungarico-aulicæ Posonii, die 3-a Augusti 1762. celebrato.

Paulus Krusper manu propria.

Kivül.: Sacratissimæ caesarea apostolico regiae majestatis, dominae dominæ clementissimæ regiae camerae Hungarico-aulicæ nomine altæfatae suæ majestatis excelso regio locumtenentiali Hungarico consilio peramice assignandum.

O. L. C.—29, Lad. B. fasc. 1—6, folio 13—4.

Ivretű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: F. R. W. betűkkel, a szöveg alatt legalul középen: *collationata per G. S.*, végül előlapon: *praesentata 11. Augusti 1762., 12-a relata.*

A címzés alá vörös viaszba nyomott kerek pecsétnek csak a helye látható.

244.

1762. augusztus 12. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Szepes megyének, közöljék a hunfalvi zsidókkal, hogy ezentúl magyar honosokra érvényes harmincadot fogják tőlük szedni.

Comitatui Scepusiensi.

Judæi in possessione Hunsdorff comitatui huic adjacente degentes apud consilium hoc locumtenentiale regium in eo conquesti sunt, quod licet iidem taxam tolerantialem in regno hoc Hungariæ alioquin persolvant et pro extraneis nullatenus considerari debeant, attamen in officio tricesimæ Késmarkiensi et aliis Poloniæ vicinis taxam etiam illam, quam judæi Polonici et Valachici, qua extranei, in regiis Superioris Hungariæ tricesimis a mercibus in regnum hoc indui et isthinc efferri solitis in vicem tolerantiae præstare debent in rata tertialitate, signanter a singulo 2½ educendi vini urnarum vasculo florenos 2 den. 50, a panni vero inductione florenos 25 aut 30 ultra competens vectigal dependere adstringantur, taliterque duplici onere graventur.

Qua antelatorum querulantium judæorum expositione abhinc cum camera regia Hungarico-aulica communicata existente siquidem eadem nuncfata camera regia Hungarico-aulica reinsinuasse semet acceptis prævio in passu unde oportebat requisitis informationibus disposuisse, ut memortai Hunsdorffenses judæi, qua intranei tractentur, adeoque ultra quotam e taxa tolerantiali Hungarica adrepartitam titulo alterius quaestuariæ dictæ ac ab extraneis judæis in finitimis tricesimis exigì solitæ taxæ nihil ab iisdem desumatur.

Hinc idipsum praetitulatis dominationibus vestris pro requisita praerepetitorum Hunsdorffensium judaeorum notitia et directione praesentibus intimat consilium hoc locumtenentiale regium. Datum Posonii, die 12-a Augusti 1762.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C.—29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 15—6.

Fogalmazvány néhány törléssel és betoldással a szövegben.

245.

1762. augusztus 14. Jakab Ábrahám, József és Joachim rohonci zsidók 3 éves szerződést kötöttek Konajder János Antal győri kereskedővel hamuszír szállítására, aki 322 forinttal és 3 üsttel maradt nekik adós. Mivel első fokon nem nyerték meg a pert, fellebbeztek a tárnokszékhez, de csak annyit értek el, hogy Konajder perköltség címen tőlük 50 forintot követelhet, minden másban az elsőfokú ítélet jogerős marad.

In causa Abrahami, Joseph et Joachim Jacob protectionalium judaeorum Rohonciensium, ut A. A. et appellantium contra et adversus Joannem Antonium Konajder civem et mercatorem Jaurinensem, ut I. et appellatum coram magistratu liberae regiae civitatis Jaurinensis mota et transmissa.

Species fasti.

Partes A. A. cum parte I. certum vincularum contractum de administrandis per tres contractuales annos cineribus clavellatis ineunt, parque I. eundem contractum per acceptationem et persolutionem cinerum praefatorum usuroboravit. Accidit tamen sub defluo contractuali tempore, quod pars I. non modo pretium resultans administratorum florenorum 322 cr. 7, sed et tres lebetes apud eandem partem I. depositos violenter detinendo nec ad judiciariam admonitionem restituendo a praeexposito contractu simpliciter resilierit. Indultu itaque articulorum Matthiae regis decr. 6-ti 17., Uladislai decr. 1 art. 38. et 31. 1723. partem I. in jus vocando sibi tam quoad violentam detentionem praeexpositae restantis pecuniariae summae, quam et lebetum, vincularis item poenae, damnorumque ad 2000 florenos exurgentium, expensarumque desumptionem sibi jus et justitiam administrari cupiunt, uti haec omnia ex actione sub nr. 1. contractu, sub nr. 2. specificationibus vulgo conto dictis, sub nr. 4., 5. et 6. testimonialibus super admonitione et responsione facta, sub nr. 7. et aliis demum testimonialibus sub nr. 8. uberius patent.

Az így megindított fellebbviteli perben a felperesek azt igyekeztek bebizonyítani, hogy az alperes nem teljesítette a szerződést, míg ezzel szemben az alperes éppen az ellenkezőjét állította és a felpereseket vádolta minden mulasztással imigyen:

I. ad cognoscendam negotii hujus veritatem et eruendum id, quidnam pars una contrahentium alteri obligabatur, sequentia adducit.

Partes A. A. primo obligatae fuerunt, ut cineres in Gönczszeigiensi, Alokaldensi et Süttoriensi fabricis clavellandos parti I. per stipulatum triennium pactato eatenus pretio divendant et administrent. Secundo ut nemini alteri vel unum pondo cinerum distrahant. Tertio ut omnem fraudem et dolum praecaveant. Quarto ut non alios, quam ex praedictis fabricis cineres administrent. Queritur jam, an his conditionibus actores satisfecerint? Pro negativa stant sequentes rationes: partes A. A. omnes tres praenominatas fabricas non erexerunt. 2-o docente producto sub C. secundo contractuali anno fabricam Gönczszeigiensem deseruerunt et unum lebethem partis I. inhypothecatum abalienarunt. Tertio teste producto sub D. partes A. A. cineres inibi concoctos aliis, non parti I. vendiderunt. 4-o alios cineres parti A. subtruserunt, adeoque 5-o dolo et fraude egerunt. 6-o per desolationem fabricae parti I. omnem securitatem ademerunt. 7-o jam secundo contractuali anno devolvente, docente producto sub B. non amplius cineres clavellarunt. 8-o esto ad sex lebethes 600 florenos, ad unum quemlibet lebethem 100 florenos computando, levaverint, tamen nonnisi cum tribus lebethibus clavellarunt. 9-o posteaquam jam partes A. A. a clavellatione cessassent, tamen pecunias parti I. prae manibus suis retinuerunt. Ex praemissis quaeritur, quisnam contractum violaverit? Certe eveniet esse eundem violatorem, qui obligationi suae non satisfecit et contra fidem contractualem egit. E diametro pars I. inscia, quod clavellatio non prosequatur, inscia desolationis fabricae, abalienationis lebethis, fraudis et doli partium A. A. contractui 5 adhuc mensibus bona fide anno 1754-o inhaesit. His autem ad notitiam partis I. pervenientibus fides partibus A. A. servari non debuit, cum fidem datam fregerint. Et haec omnia feriunt partes A. A., quod autem pars I. contractum non violaverit, apparere exinde 1-o omnes contractus similes de genere suo esse obligatorios, obligationem autem per partes A. A. violatam fuisse ex praecedentibus evictum habetur, consequenter et ex parte I. contractus pro obligatorio haberi nequit, nam 2-o cineres praefense inexoluti non sunt conformitate contractuali administrati. 3-o rupto per partes A. A. contractu cessavit omnis ejusdem obligatio et revixerunt jura singularia partium, petit igitur partes A. A. in poenalitate contractuali una cum expensis convinci.

Végül ez a hosszadalmas per ezzel a végső ítélettel fejeződött be:

Anno 1762-o die 14-a mensis Augusti in inclyta sede thavernicali deliberatum est:

Adjectis parti I. titulo expensarum per partes A. A. vigore contractus sub numero 2-o stipulatarum bonificandis florenis quinquaginta, latas in reliquo magistratuales sententias approbari.

Soproni városi levéltár, Extractus processuum occasione celebrationis inclytæ sedis thavernicalis... anno domini 1762—o die 27-a Julii et subsequentibus judicialiter revisorum (nincs oldalszámozva).

1762. augusztus 25. előtt. Ebner Simon, mint a pozsonyváraljai szabócéh céhmestere, azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy Macholt zsidó szabónak, ki most 6 segéddel és 2 inassal dolgozik, tiltsa meg úgy a segédek, mint az inasok tartását, ám ami munkát saját kezével el tud végezni, ez legyen neki szabad, ellenkező esetben öök, akik 27-en vannak a céhben, megélni nem tudnak.

Hochlöbliche königlich Hungarische stadthalterey!
Ihro excellencien und gnaden, gnädig gebietende herrn!

Dass ein ehrrsammes auf den allhiesigen königlichen schlossgrundt befündliches schneider handwerck in all unterthönigkeit ein hochlöbliches königliches consilium mehrmahlen anzugehen sich unterfanget, veranlasset es der jüdische schneider Macholt, da selber zu folge den von einen hochlöblichen königlichen consilio beangenehmten und würcklich rathabirten hochherrschaftlichen Carl Pálffischen commission gefühlten sentenz, ut A., sich also trifft, dass berührter jud bereits nicht allein zur gemeine synagogischen und auswärtigen schneider arbeith ein oder zwey, sondern 6 gesellen und 2 lehrjung zum seinen behülff halte, dass wür in 27 köpf bestehende schneider meister einer für den andern durch ganze wochens frist kein arbeith seinetwegen erhaschen können, folgbahr mitler weill in das gänzliche verderben andurch gesezet wurde.

Wie schmerzlich die beangenehm- und rathabirung eröffterter sentenz wür empfinden, lassen jedermäniglich vrtheilen, nachdeme der hochherrschaftlicher herr causarum director Jessenack noch anno 1745. wegen vertilgung einiger eingischlichenen pfuscher- und frettereyen die untersuchung vorgenommen und mittelst hochherrschaftlichen befehlen solchen würcklich die arbeith untersaget und bey 12 fl. pehnfahl sowohl denen Christen, als juden bey einem fretter was arbeith zu lassen auf dass schärfste verboten, an heüer aber leyder wür arme die ohne deme kaum den täglich unterhalt ihnen gewinnen mögen, das widerspill erfahren müssen, das wür würcklich, als Christen unterdrückt, der bekante judt hingegen beschitzet wird.

Gelanget dannenhero unser allunterthönig fussfallendes bitten, ein hochlöbliches königliches consilium geruhe gnädig inbetracht unsern arm- und mitlosen standt, die allda in dieser angelegenheit würcklich befindlichen acta nebst der instantz auf dass neüe zu assumiren und vermög selben doch uns Christen zu manuteniren und den juden Macholt die gesellen und lehrjung, als ein fretter zu halten, auf dass schärfste zu verbietten, hingegen aber ihme juden was er mit eigener handt alleinig sowohl an synagogischen, als auswärtigen schneider arbeith verferttigen mag, nachdeme auch hochherrschaftlicher will also ist, zuzustehen. Die wür in gewärtigung einer gnädigen schutz und hilfs beistehung allstatts in hoche gnaden und hulden vns recommendiret.

Eines hochlöblichen königlich Hungarischen locumtenentiale consilii vnterthänig ergibeinster dienner:

Siman Ebner dermahlen zechmeister eines ehrsamten auf den königlichen schlossgrundt befindlichen schneider handtwercks.

Kivül: An ein hochlöblichen königlich Hungarischen stadthalterey, ihro excellencien und gnaden, gnädig gebietenden herrn vnterthäniges anflehen eines ehrsamten auf den königlichen schlossgrundt befindlichen schneider handwerckh, ut intus.

O. L. C. — 29. Lad. A. fasc. 22. folio 17—8.

Ivrétű papíros, melynek vizjegye: koronás címerpaizs, alatta M. A. N. betűkkel, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 25. Augusti 1762., 26-a relata.*

247.

1762. augusztus 27. előtt. A pozsonyi szabómesterek a városi tanács segítségét kéri Betlehem József pozsonyváraljai zsidó ellen, aki engedély nélkül 6 segéddel dolgozik és inasokat is tart és aki elveszi tőlük a kenyeret, amikor ügyis a nagy verseny miatt alig tudnak megélni.

Wohledler stadtmagistrat!
Hochgünstig gebietende herren!

Wiewohlen dem jüdischen schneider Joseph Bethlehem innhalt wiederholter hochgräflicher Pálffyscher herrschafftts verordnungen unter unnachlässig schwehrer strafe und verlust des schutzes auferleget worden nicht nur allein keine gesellen zu befördern und lehrjungen zu halten, sondern auch von aller schneider arbeit ausser der synagog abzustehen, so will doch dermahlen seine unarth sich noch weiters erstrecken, da er 6 gesellen förderet, lehrjungen haltet und ungehindert zu hiesinger stadt herein arbeitet.

Wenn nun denen auswärtigen Christen articulariter, um wie viel mehr dann denen unglaubigen jüden unter straf des contrabandes verbothen ist, zu hiesiger stadt herein zu urbeiten und uns contribuenten unsere nahrung zu entziehen. Dennoch, da der jud die herrschafftlichen officiers auf seine seite zum faueur gebracht zu haben scheint, billig besorgen, es möchte auf ein oder andere wiedrige weise unseren gerechtigkeiten ein eintrag geschehen.

So gelanget an einem wohledlen magistrat unser unterthänigstes bitten in betrachtung, dass wir ohnehin theils mit Christen pfuscheren und theils auswärtigen meistern, die allesammt von hiesiger stadt ihre nahrung hohlen, mithin auf allen seiten umgeben sind und gekränkert werden der gestallt, dass schon mehrere von uns in die ausserste armuth versetzet worden, uns noch weiters bey unseren gerechtsamen, in erfor-

derungsfall auch bey höheren instantien vätterlich handzuhaben sofort uns zu erlauben, dass wir dergleichen einbringende fremde und respective judische waarn auf allhiesigen stadtgrund ungehindert contrabandiren mögen. Gleichwie nun dieses der dissfals gnädigst ergangenen rescripten eines hochlöblichen consilii gleichförmig und zu abwendung unsers beförchtenden endlichen ruins zuträglich seyn wird, so verharren unausgesetzt.

Eines wohledlen magistrats unterthänigst treu gehorsamste bürger sämtliche schneider meister allhier.

O. L. C. — 29. Lad. A. fasc. 22. folio 19—20.
Egykorú egyszerű másolat.

248.

1762. augusztus 27. Pozsony. A pozsonyi tanács a városi szabómesterek kérelmét a m. kir. helytartótanács jóindulatába ajánlja és azt a maga részéről is hathatósan támogatja.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini gratiosissimi colendissimi!

Qualemnam instantiam hujus sartorum contubernium hisce diebus excelso consilio regio locumtenentiali demisse recommendandam nobis exhibuerit, ex ejusdem hicce annexa genuina copia idem excelsum consilium regium locumtenentiale gratiose simul ac uberius informari dignabitur.

Quia igitur dicti contubernii petitum justum fore agnovissemus, nobisque cives hujates pro omni posse in justis ac lictis secundare ex officio magistratuali incumberet, idem contubernium excelsi consilii regii locumtenentialis gratiosae ac praepollenti protectioni demisse commendantes, pro eodemque ne eorundem privilegio, hucdumque observato usui contrarii quid subarcensis judaeus moliri et attentare queat, humillime intercedentes nosmet gratis et patrocinio excelsi consilii regii locumtenentialis devovemus omni cum veneratione perseverando.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi et obsequentissimi:
Posonii, 27-a Augusti 1762.

N. N. judex, substitutus consul, caeterique liberae regiaeque civitatis Posoniensis senatores.

O. L. C. — 29. Lad. A. fasc. 22. folio 21—2.
Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon ki nem vehető betűkkel és előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 30. Augusti 1762., eadem relata.*

A boríték a pecséttel együtt hiányzik.

1762. augusztus 30. előtt. Machold pozsonyváraljai zsidó szabó a m. kir. helytartótanácsához folyamodik védelemért, mivel a keresztény szabók el akarják őt tiltani segédek és inasok tartásától, pedig ő főleg csak a nemesek számára dolgozik.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!
Domini domini benignissimi gratiosissimi!

Quantumvis liberum artis sartoriae exercitium ex benigna excelsi consilii regii locumtenentialis dispositione anno 1760. emanata mihi admissi extitisset ac in consequenti per sententiam quoque sedis dominalis postremo sub 17-a hujus mensis Augusti celebratae in eodem ultro stabilitus fuisset, quamvis inquam nullos civiles, ast potissimum pro nobilitate labores perficerem, nihilominus tamen sartores magistri contuberniales in obversum praeattactae benignae ordinationis me miserum persequi non cessant et in laboribus meis eo restringere cupiunt, ne soldales aut tyrones servare audeam. Quia vero per hujusmodi restrictionem necessaria subsistentiae media mihi ita praescinderentur, ut ne quidem communes datias, minus vero ipsam tolerantialem taxam dependere possem.

Ideo ad gratiam et benignitatem excelsi consilii regii locumtenentialis humilis recurro profunda in submissione supplicando, dignetur idem excelsum consilium locumtenentiale regium adversus memoratorum sartorum impetitiones me benigne protegere, quo opificium meum absque ulla praeinsinuata restrictione ulterius etiam libere et imperturbate exercere valeam. Pro qua gratia et benignitate emorior.

Excelsi consilii regii locumtenentialis humillimus:

Machold in plaga subarcensi degens judaeus.

Kivül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum, dominos dominos benignissimos gratiosissimos humillima instantia introscripti supplicantis.

O. L. C. — 29. Lad. A. fasc. 22. folio 27—8.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: lilium. míg a másik oldalon: F. C. P. betűkkel, végül az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 30. Augusti 1762., eadem relata.*

1762. augusztus 30. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Pozsony megyét, hogy a pozsonyváraljai keresztény és zsidó szabók közötti viszályban még ez év febr. 5-én kiadott intézkedés továbbra is érvényben marad, a megye tehát öröködjék afelett, hogy annak rendelkezéseit az érdekeltek betartsák.

Comitatus Poseniensis.

Sartoribus Christianis in plaga subarcensi commorantibus in eo, ne judaeus aequè sartor Machold dictus in praejudicium Christianorum

sodales et tyrones asservare praesumat, remedium poni supplicanti-
bus, e contra judaeo praenominato praefatos supplicantes a petito suo veluti
prioribus consilii hujus dispositionibus adversante amoveri efflagitante.

Quandoquidem mediante consilii istius intimato abhinc ad praetitu-
latis dominationes vestras die 5-a Februarii anno 1760. elargito disposi-
tum extitisset judaeis sartoribus liberum omnino sit non solum communes
synagogae labores, sed et tales, quos pro re nata extranei horsum venien-
tes aut nefors nobiles ab ipsis desiderarent, perficere, imo cum nundinae
publicae omnibus liberae essent ac universis res et manufacturas suas in
iisdem distrahendi facultas admissa haberetur, licitum sit saepedictis
judaeis sartoribus paratas manufacturas suas in publicis, uti attackum
est, nundinis distrahere, ea nihilominus lege, ut in gremio loci pro inhabi-
tatoribus ejusdem Christianis opificium exercere aut extra nundinas
publicas manufacturas suas venum exponere praesumant. Casum in con-
trarium gravem omnino paenam subituri, quo admissio manifeste utique
consequeretur iisdem judaeis sartoribus necessarios judaeos sodales et
tyrones admittendos ac in quantum parte in hac per sartores Christianos
turbarentur, eosdem manutenendos fore.

Eapropter praetitulatis dominationibus vestris hisce intimandum
esse duxit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus reflexe ad
praecitatum 5-ae Februarii intimatum, cui nunc etiam insistit consilium
hoc locumtenentiale regium, judaei sartores in exercendo per se ipsos,
quam etiam sodales et tyrones praededucta modalitate opificio manu-
teneantur, Christiani vero sartores a ponendis parte in hac obicibus et
impedimentis quibusve arceantur. Datum Posonii, die 30-a Augusti 1762.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C. — 29. Lad. A. fasc. 22. folio 23—4.

Fogalmazvány.

A m. kir. helytartótanács 1762. aug. 30-i, tehát ugyane napi keltezéssel csak-
nem szösz szerint azonos, de mégis *mutatis mutandis*, leiratot intézett Pozsony váro-
sához is (uo. folio 25—6.).

251.

1762. szeptember 27. Heimler Illés soproni kereskedő csödbe ment. Töb-
bek között zsidóknak 830 forinttal tartozott, amely összeg fedezet hiányá-
ban elveszett.

Anno 1762. den 27-ten Septembris ist . . . herrn Eliae Heimlers kauff-
und handelsmanns allhier concursus debitorum angestellet und derensel-
ben liquidation und juxta prioritatem magistratualiter determinatae
privilegialitatis intabulationis atque aetatis contentation folgender mas-
sen beschehen . . .

Zu obspecificirten vermögen (1490 fl. 47 $\frac{2}{3}$ den) sein nachfolgende
creditores, alss

Moyses Hertzfeld und compagnie von Stampfen lauth auszügl de dato 1-ten May 1761. 20 fl. 75 den.

.....
Moyses Hertzfeld et compagnie von Stampfen lauth charta bianca de dato 22-ten Novembris 1761. 96 fl. 25 den.

Isräel Fränkl lauth charta bianca de dato 23. Novembris 1761. 70 fl.

Idem lauth wechselbrief de dato 3-ten Marty 1762. 30 fl. 75 den.

Moyses Hertzfeld und compagnie von Stampfen lauth charta bianca de dato 3-ten Marty 1762. 100 fl. 15 den.

Idem lauth deto den 2-ten May 1762. 78 fl. 5 den.

Isräel Fränkl lauth charta bianca de dato 2-ten May 1762. 93 fl. 65 den.

Idem lauth conto de dato 13-ten July 1762. 54 fl. 50 den.

Moyses Hertzfeld lauth conto de dato 13-ten July 1762. 98 fl. 25 den.

Koppel Mandel lauth conto de dato 13-ten July 1762. 187 fl. 95 den.

Summa deren passiv schulden 3657 fl. 75 den.

Mivel a zsidók nyújtotta hiteleknek fedezetére már semmi sem maradt, ezért rájuk is vonatkozik ez a megjegyzés:

Reserviret . . . wie auch alle übrige in der liquidation specificirte, hier aber leer ausgehende creditores ihre jura generaliter.

.....
Sopron városi levéltár, Prothocollum judicarium 1761—1763. — 162, 171—2, 174.

252.

1762. szeptember 27. A soproni városi bírói szék Löbl Joachim és Ábrahám Joachim lengyel zsidókat az aranypénz beváltásánál tanúsított csalárdságuk miatt börtönbe veti, ahonnet csak nov. 8-án engedi őket szabadon.

Nomen et cognomen incaptivati: Joachimus Löbl.

Conditio: judaeus.

Religio: haebraeus.

Aetas: annorum 56.

Locus nativitatis: Polonia.

Nomen et cognomen incaptivati: Joachimus Abrahamus.

Conditio: judaeus.

Religio: haebraeus.

Aetas: annorum 48.

Locus nativitatis: Polonia.

Tempus, quo incaptivatus est: 27-a Septembris 1762.

Delictum et causa, ob quam captus est: propter practicas in permutatione aurearum monetarum fraudulentas circumventiones.

Exitus ex carceribus: posteaquam cum iisdem modolitate excelso consilio locumtenentiali regio in submissione repraesentata processum fuisset, 8-a Novembris 1762. dimissi sunt.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Prothocollum conceptuum 68—9.
Ugyanitt a 62. oldalon ez a bejegyzés kissé rövidebben megismétlődik.

253.

1762. szeptember 28. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. helytartó-tanácsnak, hogy Löbl Joachim és Ábrahám Joachim lengyel zsidókat, akik útlevéllel ellátva a városban aranypénzt áron felül vásároltak össze és ékszerekkel kereskedtek, miközben csalárdságot követtek el, fogságra vetették. Kérnek utasítást arra nézve, hogy engedjék-e őket tovább is üzérkedni avagy tanácsolják el a városból.

Hasonló értelemben írnak a m. kir. kamarának is Pozsonyba.

Excelsum consilium locumtenetiale regium Hungaricum!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

Polonici duo judaei, Joachim Laibl et Joachim Abraham vocati in liberam et regiam civitatem isthanc Soproniensem venientes ac passualibus et respective recognitionalibus literis hic sub numeris 1-o, 2-o, 3-o et 4-o, 5-o originali advolutis provisi in civitate hac varias quidem a mercatoribus hujatibus merces coemerunt et tam his, quam et clenodiis apud se habitis quaestum exercuerunt, sub manu nihilominus apud diversos cives hujates aureos superaddito praeter et ultra valorem intrinsecum ad quodlibet frustum medio et quandoque integro etiam grosso commutarunt et conquisiverunt intentione dubio procul commutatos taliter aureos e regno hoc in Poloniam aut alias etiam hostiles ditiones quaestus gratia evehendi, quo inaudito nos praememoratos judaeos in praesentiam nostri accersiri fecimus et licet quidem interrogati per nos judaei, cur nam iidem, quave de causa monetam auream conquirant et pro eadem ultra intrinsecum etiam valorem solvant, semet declarassent, quod hi jam huc, jam illuc itinerantes monetam auream argentea caeteroquin leviorum pure et praecise tantum majoris commoditatis causa conquirant, cum nihilominus totiesfati judaei in ipsa aureorum permutatione variis dolosis artibus utentes cives et inhabitatores hujates defraudare studeant et braxatori hujatis sub ipsa commutatione aureorum tria frustra fraudulenter surripuerint. Securitati publicae prospecturi eosdem sub custodiam accepimus, alto excelsi consilii locumtenentialis regii Hungarici judicio negotium isthoc substernentes et ulteriores eatenus gratiosos ordines praestolaturi, num judaeos hos antelatis passualibus provisos in civitate hac ultronee tollerare vel vero praevisis ex rationibus publico nocivos in patriam ipsorum remittere debeamus. In reliquo altis gratiis devoti profundissima cum submissione manemus excelsi consilii locumtenentialis

regii humillimi servi: N. N. consul, judex et senatus liberae ac regiae civitatis Soproniensis, Sopronii, 28-a Septembris 1762.

Soproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 229.

A soproni tanács ugyane napról keelve csaknem szószó szerint azonos felterjesztést intéz a m. kir. kamarához Pozsonyba. (Uo. 229—30.).

Mindkét felterjesztést a soproni tanács szept. 27-én megtartott tanácsülésében határozta el (1762. évi Proth. Sen. Lat. 62.).

254.

1762. október 8. Pozsony. A m. kir. kamara a soproni tanács értésére adja, hogy aranypénzt szabad vásárolni, de ha a két lengyel zsidó családságot követett el, úgy azért büntessék meg őket. Az ékszerekkel való kereskedés esetében a zsidók igazolják, hogy a harmincadot megfizették.

Prudentes ac circumspecti domini!

Praesciti judaei Polonici, si majoris praecise commoditatis causa velut eatenus constituti declararunt, auream pro argentea moneta addito praeterea superplure in gremio illius liberae ac regiae civitatis conquirant et commutent, quin monetam vetitam benignis patentibus praescriptam per eosdem commutari et efferri posse observetur, rationem judaeos tales a simili monetae alias libera permutatione inhibendi aut detinendi hoc in passu subversari non advertentes praefatis dominationibus vestris ad perceptas eatenus informatorias suas hisce reponimus: praeattactos judaeos praevio ex capite quidem dimittendos. In quantum attamen per fraudulentam aureorum trium subreptionem, non minus ac alios hac ratione commissos dolosos actus semet reos effecissent. paenalitate sibi alioquin praecognita omnino plectendos esse.

Cum caeteroquin autem repetitos judaeos quaestum cum clenodiis ibidem exercuisse referatur, de his vero facile praesummi possit: memorata clenodia pari nefors fraude cum aerarii damnificatione in regnum inducta fuisse. Ideo praefatis dominationibus vestris una committimus, quo crebrofatos judaeos in praesentia loci tricesimalis officialis super eo constituent, num attacta clenodia praemissa horum debita in officiis tricesimalibus insinuatione et pertricesimatione induxerint? iisdemque injungant, ut semet eatenus schedis tricesimalibus accurate legitiment. Posonii, die 8-a Octobris 1762.

N. N. sacratissimae caesareo-regiae apostolicae majestatis regiae caesareae Hungaricae aulicae consilarii.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis N. N. consuli, judici et senatoribus liberae regiaeque civitatis Soproniensis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 28. nr. 111.

Ivretű papiros, melynek vízjegye: az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon F A K betűkkel, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, bévül az alsó szélén: *collationata*, kívül pedig a címzés alatt: *praesentata 16-a Octobris 1762.* megjegyzésekkel.

Ezt a rendeletet a soproni tanács okt. 16-án megtartott tanácsülésében vette tudomásul (1762. évi Proth. Sen. Lat. 64.).

1762. október 10. előtt. A pozsonyi 28 magyar és 50 német szabómester Mária Terézia királynőhöz benyújtott folyamodványukban sanyari anyagi helyzetüket ecsetelik. Amikor amúgyis sokan vannak és alig tudnak megélni, veszélyes versenytársaiknak kell tekinteniök a külön céhben tömörült 25 pozsonyváraljai szabót és ott még egy zsidót, aki 6 segéddel dolgozik, ezenfelül a Káptalan-utca a kanonokok védelme alatt telve van kontárokkal, úgyszintén a 6 nemesi kúria, köztük a pálosok udvarháza, olyannyira, hogy ha lenne is munkájuk, nem tudnak segédeket fel fogadni, mert azok a kontároknál dolgoznak. Üdvös lenne a 30 forintos mesterjog helyett a mesterek záros számát megállapítani, miként Németországban ez így van, de legesleginkább a kontárok üzelmeinek betiltását kéri.

Allerdurchleichtigste, grossmächtigste und unüberwündlichste Römische kayserin, auch zu Hyspanien, Hungarn un Böheim königin, ertzherzogin Öesterreich, herzogin in Lothringen und Baar, grossherzogin in Toscana etc.!

Allergnädigste kayserin, königin, landesfürstin und frau etc.!

Wür sammentliche getreygehorsamste burgerliche privilegirte hungarische und deütsche schneidermeistere in der königlich hungarischen freystadt Prespurq unterwinden unss in aller tieffester demuth vor eüer Römisch kayserlich und königlichen apostolischen mayestet allerhöchsten thron zu ihero geheylligten füßen zu legen und bitten demüthigist und fussfälligist eüer kayserlich königliche mayestet geruhen in allerhöchsten gnaden gegenwärtige allerunterthänigste repraesentation unserer angelegenheit in allertieffester demuth sich vortragen zu lassen und wird eüer kayserlich königliche mayestet ohnehin in allerhöchsten andenkhen schweben, wie allerhöchst dieselbte vor ohngefähr einem jahr den allergnädigsten befehl zu ertheilen geruhet haben, dass die allhiesige zunfft deren burgerlichen stadt-schneider-meistern alle und jede, welche bey unserer handwerkhs-zunfft als meister sich einverleiben zu lassen dass verlangen tragen, wür solche gegen erlegung 30 fl. annehmen sollen. Welch allergnädigsten kayserlich königliche befehl wür in allertieffester submission nicht nur allein kniebiegend veneriren, auch darwider etwa zu murren oder zu contradiciren ums keines weges unterfangen, vil weniger es gesinnet seind, sondern nur einige wichtige puncta, welche den ursprung daraus nemmen wurden, fussfälligst zur allergnädigsten einsicht und beherzigung zu entdekhen und zu repraesentiren, undzwar:

Primo, nachdeme in allhiesiger sehr kleinen stadt ohnehin eine grosse anzahl und überhaüffung deren burgerlichen schneider meistern sich befindet, dass wür unss wegen sothaner überhaüffung allschon zertheilen müssen und die hungarischen von denen deütschen abgeschieden worden seind also, dass nunmehr aus einem würllichen zwey handwerkhszechen entstanden seind, aus welchen die helffte in solcher grossen armuth leben, das sie kaum weder die königliche portiones noch

übrige praestanda gebührlicher massen abführen und zu praestiren im stande seind. Worzu noch pro

Secundo in allernädigste consideration zu ziehen stehet, dass über die erst gemelte anzahl denen burgerlichen stadtmeistern noch eine absonderliche schneiderzunfft und handwerkh in ebenfahls zimlicher anzahl auf dem Schlossberg und Zukhermantel unter den schutz de grafens Caroli Palffy kayserlich königlichen feldmarschallens sich befinde, die sich von ihrem grund alleinig zu nähren ausser stand seind, dahero sich nicht entbeden unsere kundschaften von der stadt an sich zu ziehen und uns ohnediss zahlreichen armen stadtmeistern und contribuenten mit ihrer arbeith die nahrung entziehen und solcher gestalten stürzen und zu grunde richten. Hieran aber ist es noch nicht genug, sondern es ist pro

Tertio die allhiesige sogenannte Capitel gassen ebenfahls mit noch anderen derley schädlichen brodentziehern, das ist stöhrern und pfuschern voll angefühlet, die sich unter den schutz deren allhiesigen herren canonicorum in ihren behausungen, nicht minder auch noch in denen allhiesigen 6 freyhäusern oder curien, worunter auch die in der stadt selbst situirte curia Paulinorum begriffen ist, aufhalten, ja so gar zu 2 und mehrere gesellen beständig halten und zu unseren schaden und nachtheil protegiret und geschützet werden, alda offentlich und häufig pfuschen und sich auf ermelte freyheit schutz und protection verlassen, mithin weder königliche portiones noch andere onera praestiren, unss stadtmeistern und armen contribuenten die kundschaften abfischen und gleichermaßen das brod von dem munde rauben, zu geschweigen noch deren bey allhiesigen herrschaften in der livrée stehenden bedienten. So nun einem stadtmeister etwa eine praessante arbeith, als vor die kayserlich königlichen regimenten etc. zustosset, kan der meister zu beschleinigung sothaner arbeith auf denen herbergen keine gesellen finden und bekommen, sondern stekhen alle bey ermelten stöhrern und pfuschern in der arbeith. Wann aber solche stöhrer und pfuscher durhc eine allerhöchste verordnung abgeschaffet wurden und die gesellen bey denen stadtmeistern, welche sodan beständig arbeith hetten, in der arbeith stunden, muste der meister vor solche nicht nur allein die königliche portiones zum nutzen des allerhöchsten kayserlich königlichen aerarii, sondern auch die übrige onera der stadt praestiren. Zu deme werden solche gesellen in keiner handwerkhs ordnung gehalten, mithin bey denen heylligen gottesdiensten, nemlich quaterember-messen, Corporis Christi umgängen und dergleichen offentlichen uebungen, ja auch bey der bruderschafts-laade niemahlen erscheinen, auf ihre bestimmte herberg nicht gehen, sondern sich alleine bey denen stöhrern und pfuschern in ihren schlupf-winkeln aufhalten. Endtlichen so können wür pro

Quarto nicht umhin für euer kayserlich königlichen mayestet auch dises allerunterthänigst vorzustellen, das, wann es bey der jüngsthin allernädigst ergangenen verordnung beruhen solte, das jedweder, so die 30 fl. erleget, meister werden könne, so beförchten wür leider eine allzugrosse überhäuffung zum nachtheil der ohne diss bey allhiesiger kleinen stadt grossen anzahl deren schnei(der)meistern, da würrklich schon etliche 50 deutsche und über 28 hungarische stadtmeistere ohne denen,

wie gemelt, auf dem Zukhermantel und Schlossberg in mehr als 25 bestehenden schneidern, nebst extra einem juden daselbst, we(l)cher unter den praetext vor die synagoge zu arbeitthen, beständig 6 gesellen förderet, seine arbeit offentlich in die stadt traget und unss das brod abnimmt, ohne deren gemelten 6 curien und Capitelgassen wohnenden pfuschern zu gedenkhen, sich würklich vorfinden und wird endlich dahin kommen, dass die schneidergesellen keine verwittibte meisterin noch ihre töchter achten, welche demnach verstossener in ihren betriebten armuths standte und miserie verlassener verbleiben werden müssen, sondern dass nächste beste dienstmensch, die sich etwa 30 fl. erspahret oder wohl gar zu leihen genommen, heyrathen und sich als meister in das handwerkh einzudringen trachten wird, sich sodan mit kindern beladen, entlich verderben absterben und seine erzeugte kinder schlüsslichen zum last des gemeinen weesens bey der stadt als bettler hinterlassen oder aber nichts als leithe ansetzen, schulden machen, arbeit annehmen, solche sodan weithers versetzen, auch wohl gar verkauffen, die zum handwerkh erlegte 30 fl. in fine finali in den wind schlagen und sich mit der flucht unsichtbar machen, wie es allschon die erfahrung allhier bezeigt und mäniglich bekant ist.

Dahingegen aber, wann es bey der bishero gepflogenen gewohnheit verblibe, besonders aber, wan dem handwerkh ohnmassgeblich ist, von allerhöchster stelle ein gewisse zahl deren bey dem handwerkh sein sollenden meistern, wie es in anderen wohl regulirten städten in ganz Deutschland zu sein pflaget, gesezet werden möchte, so wurde nach absterben eines meisters denen hinterlassenen wittwen und waysen unter die arme gegriffen, der wittib ein tauglicher geselle zugegeben und da solcher die wittib oder tochter zu heyrathen und meister zu werden suchete oder auch ein hinterlassener meisters-sohn wurde selbiger um die helffte des ansonstig gewöhnlichen geld-erlags in dass handwerkh als meister aufgenommen werden müssen, welches aber mit der taxa deren 30 fl. nicht erfolgen kann, sondern es werden nach absterben deren meistern nichts als arme wittiben, waysen und die kinder als bettler zur last der stadt und ganzen gemeinde, überbleiben müssen.

Wann nun allergnädigste kayserin, königin, landesfürstin und frau wür bedrangte sowohl hungarische als deutsche burgerliche privilegierte stadtschneider meistere in unseren gegenwärtigen sehr calamitosen und unss mit weib und kindern das verderben androhenden umständen nach Gott keine andere zuflucht, beystand, hilffe und trost, als bey euer kayserlich königlichen apostolischen mayestet, als unser allergnädigsten kayserin, königin und landesmutter zu suchen und zu finden wissen, auch in aller weltdt khundbahr und geprissen wird, das allerhöchst dieselbte aus angebohrner kayserlich königlichen clemenz und milde gegen die armen und bedrangten, besonders aber gegen ihro getreue unterthanen niemahlen ohne allergnädigste hilffe ungetröst von sich gehen zu lassen gewohnet seind.

Alss gelanget an euer kayserlich königliche apostolische mayestät unser allerunterthänigst gehorsamst und fussfälligstes bitten allerhöchst dieselbe geruhen unss armer getreue burgerliche unterthanen und privilegierte stadtschneider meistere in unseren allerunterthänigst repraesent-

tirten 4 punctis in allerhöchsten kayserlich königlichen landesfürstlichen gnaden zu erhören und, damit auch die oben allerunterthänigst nahmhafftgemachte und unter zerschidener unbefugten protection so häufig zu unseren allergrösten schaden und praejudiz eingedrungene pfuscher eradiciert und abgeschaffet werden möchten, dessentwegen sowohl, der besagten curien willen, an dass löblichen Prespurger comitat, als auch an die übrige behörden dass erforderliche in allerhöchsten gnaden ergehen und solch allergnädigsten befehl unseren dermahlen ohnedeme bereits bey der renovation und allergnädigsten confirmation ligenden alten freyheiten, jedoch ohne allerunterthänigsten mass-verschreibung, allermildest einverleiben zu lassen. Vor welche allergnädigste kayserlich königliche gnade wür nicht allein guth und bluth, als getreye unterthanen vor euer kayserlich königlichen mayestät zu sacrificiren unss allerunterthänigst anerbieten, sondern auch mit wei bund kindern um höchst erwünschten aufnahm dero alldurchleüchtesten ertzhauses beglikhte langwürige regierung und gloriosen zuschikhenden sig über ihre feinde Gott ohne unterlass lebenslang bitten und anflehen werden. Unss zu allergnädigsten bitt-gewähr empfehlende.

Euer Römisch kayserlich königlichen apostolischen mayestät etc. unterthänigst gehorsamste:

samentliche hungarisch und deutsche burgerliche stadtschneider
meistere in der königlichlichen hungarischen freystadt

Prespurg.

Kivül: An die durchleüchteste, grossmächtigste und unüberwündlichste Römische kayserin, frau frau Maria Theresia, auch zu Hyspanien, Hungarn und Böheim königin, ertzherzogin in Oesterreich, herzogin in Lothringen und grossherzogin in Toscana etc., allerunthänigst gehorsamst und fussfälligstes bitten und anlangen sammentlicher hungarisch und deütscher burgerlichen privilegirten stadtschneider meister in der königlichen hungarischen freystadt Prespurg, prout allergnädigste abschaffung deren sowohl in denen freyen curien, als anderen innen benannten orthten in der königlichen húngarischen freystadt Prespurg und Schlossberg so häufig zu unseren grösten schaden und ruin angewachsenen und sich aufhaltenden stohrern und handwerkhs pfuschern betreffendt selbstten verfasst.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 22. folio 29—32.

4 ívrétű papiros, melynek előlapján ez a feljegyzés olvasható: *præsentata 10. Octobris 1762*. Ugyanitt ez az elintézés található: *Supplicantes ad inclytum consilium locumtenentiale regium, cujus aliunde activitatis est negotia opificum pro justo et aequo accomodare, remitti.*

Ex consilio regio Hungarico aulico. Vienna, 14. Octobris 1762.

Ladislaus Batha de Watta manu propria.

1762. október 12. Kismartonban Adélffy Antal alispán elnöklete alatt ülő hercegi úriszék egyfelől gróf Paár János Vencel, másfelől Herz Löw Manasses kismartoni zsidó között még 1740-ben 45 000 forintról kiállított két váltó ügyében a peres felek között az alábbi egyezséget hozta létre; a zsidó aláírta a gróf által megírt és f. évi okt. 8-án kelt reversálist, amely megőrzésre az úriszék iratai között lesz 4 hónapig, de ha ennek elteltével a zsidó számára kedvező döntést vagy intézkedést nem tudna felmutatni, akkor ezt a reversálist gróf Paárnak kiadják. A zsidó azonnal kiszabadult a börtönből és a zsinagógában megesküdt, hogy 4 hónapig Kismartont nem fogja elhagyni.

Anno 1762. die 12-a Octobris in commissione sui sede dominali celsissimi sacri Romani imperii principis Nicolai Eszterhazy de Galantha in domo commissionali Kissmartoniensi sub praesidio domini spectabilis Antonii Adélffy celebrata.

In causa excellentissimi ac illustrissimi domini comitis Joannis Venceslai a Paar medio advocati sui egregii Josephi Blasovszky cum libello sub A. A. comparentis contra judaeum Hertz Löw Manasses nunc Kissmartonii commorantem

deliberatum est:

Judaeo Hertz Löw Manasses penes binas anno 1740. emanatas literas campatorias ad desumptionem 45 mille florenorum contra excellentissimum ac illustrissimum dominum Joannem Venceslaum comitem a Paar excelso judicio marechallatus Inferioris Austriae annis praeteritis procedente evenit, quod idem judaeus in processu succubuerit et talem sententiam acceperit, ut eadem literae ad cassandum titulato domino comiti restituantur, ad quem effectum obtinendum dominus comes a Paar benignum a sua majestate sacratissima sub dato 14. Aprilis anno 1762. mandatum impetravit, in quo licet quidem de personali aresti nihil per expressum committeretur, judaeusque Manasses se literas easdem campatorias prae manibus non habere, verum easdem apud agentem suum¹ Haimmerle Viennae habitantem existere cum oblatione etiam desuper deponendi juramenti declarasset: officiolatus nihilominus celsissimi principis Eszterházy judaeum sub initium adhuc praeteriti mensis Julii in arestum deduci fecit et hactenus etiam septuagenario seniore et morbo quoque affectum ibidem absque omni effectu detinuit, nunc vero eidem judaeo ex parte domini comitis a Paar tales reversales ad subscribendum sub dato 8-ae Octobris anni 1762. fuerant propositae, quod is intra annum et diem easdem binas campatorias seu obligatorias literas procurare et restituere velit et si hoc non fecerit, eadem literae pro nullis habeantur, quas reversales judaeus in aresto constitutus quidem subscripsit, sed ad manus officiolatus dominalis usque dum commissio seu sedes dominalis celebrata fuerit, conservandas et demum ibidem exhibendas deposuit. Quibus nunc

¹ A keresztnév helye üresen hagyva.

productis existentibus et advocato quoque domini comitis a Paar comparente, literasque reversales sibi resignandas postulante, judaeo vero extractum prothocolli supremi caesareo-regii justitiae tribunalis sub E. super eo, quod causam ad sui integrum restitutionem in hoc negotio moverit, sonantem exhibente, suique ex aresto dimissionem et medii anni pro mododictae causae prosecutione respirium concendum et interea literas reversales prae manibus judiciariis asservandas expetente, in his circumstantiis ne judaeus in hocce and statum pendentem per in causam attractum coram tribunali caesareo-regio causam deducto praecipitur et suffocetur, ex alia vero parte domino comiti a Paar de securitate prospiciatur, pro satisfactione partium sequens modus ponitur: ut ex parte domini comitis a Paar concinnatae, per judaeumque subscriptae et coram sede dominali quoque rati habitae reversales acceptentur, judaeusque erga easdem et erga juramentalem de hinc non recedendo cautionem ex aresto aliunde ingruentibus jam frigidioribus temporibus eidem ob grandae-vam aetatem insupportabili dimittatur et eidem quatuor mensium spatium pro lite illa coram supremo caesareo-regio justitiae tribunali incaminata concedatur, reversalesque literae interea inter acta sedis dominalis asserventur, intra quod tempus si idem judaeus nihil contrarii quoad latas contra se sententias coram sede vel officiolatu dominali exhibuerit vel vero campsoiales literas non restituerit, prae manibus judiciariis eousque asservandae reversales domino comiti a Paar vel ejusdem homini extradentur.

Judaeus Manasses in judiaca synagoga in praesentia dominalis et advocati Paariani ipse super eo, quod per quatuor mensium spatium hinc nullorsum divertet, impositum juramentum deposuit, taliterque ex aresto est dimissus et reversales inter acta judiciaria sequestratae et retentae sunt.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Egykorú, egyszerű másolat ívrétű papiroson, melynek vízjegye: ugró hímszarvas az egyik oldalon, míg a másik oldalon C. S. betűk vehetők ki.

Bemásolva ez az úriszéki ítélet megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1516—9. oldalain is.

257.

1762. október 20. Pozsony. Rausch János Antal főharmincados és Schmidt Theodor harmincadellenőr bizonyítják, hogy Löbl Joachim és Ábrahám Joachim lengyel zsidók nemcsak jún. 18-án, hanem aug. 18-án is az általuk Lengyelországba szállított áruk után a harmincadot lefizették.

Attestatum.

Wür endes unterschriebene beckenen hiemit der wahrheit zu stayer, welcher gestalten die pohnische handelsjuden, alss Joachim Abraham und Joachim Löwl annoch in diesen zu ende zillenden 1762-ten jahr untern 18-ten Juny sowohl, alss 18-ten Augusti nicht nur alleine sich allhier befunden, sondern auch zerschiedene sachen und waaren, welche dieselbe nacher Pohlen abgeschicket oder selbsten hinausgeführt, verdreissiget

haben. Ein solches haben wür hiemit bekräftigen wellen. Actum Pressburg, den 20-ten Octobris 1762.

Johann Anton Rausch manu propria,
kayserlich-königlicher oberdreissiger.

Theodor Schmidt manu
propria, königlicher controlor.

Papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, előlapon két vörös viaszba nyomott címeres gyűrűpecséttel.

Ez az irat csatolva van a m. kir. helytartótanács 1762. okt. 29-én kelt rendeletéhez, amelyet 258. sorszám alatt közlünk.

Bemásolva ez az irat megtalálható még az 1762. évi Proth conceptuum 277—8. oldalain is.

258.

1762. október 29. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli a soproni táncossal, hogy Löbl Joachim és Ábrahám Joachim lengyel zsidók esetét jelentették a királynőnek, kinek az a parancsa, hogy a két zsidóval szemben a törvényes úton járjanak el és az eredményt jelentsék.

Prudentes ac circumspecti nobis honorandi!

Intuitu judaeorum Joachimi Leibl et Joachimi Abraham in libera ac regia hac civitate ex capite nonnullarum maleversationum inarestatorum submissam civici hujus magistratus sub 28-va Septembris informationem consilium hoc locumtenentiale regium una cum advolutis quinduplicis ordinis passualibus percepit et suae majestati sacratissimae repraesentavit.

Quo in passu siquidem sua majestas sacratissima clementer rescripsisset, ut adversus praememoratos judaeos suo legali modo procedatur.

Idcirco civico huic magistratui penes specificam hic in originali reanexorum transmissionem de benigno jussu regio hisce intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus contra suprafatos judaeos suo legali modo procedere ac de rei hujus eventu consilium hoc locumtenentiale regium suo tempore informare noverit. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die vigesima nona Octobris millesimo septingentesimo sexagesimo secundo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislaua Balogh manu propria.

Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, toti denique communitati liberae ac regiae civitatis Soproniensis nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 28. nr. 119.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs. a másik oldalon arabeszkkel, alatta F G P betűkkel, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt e feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, ezenkívül bévül a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *civitati*

Soproniensi, végül a címzés alatt: *praesentata 4-a Novembris 1762.* megjegyzések olvashatók.

Ezt a rendeletet a soproni tanács nov. 4-én megtartott tanácsülésében vette tudomásul (1762. évi Proth. Sen. Lat. 66.)

259.

1762. november 8. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. helytartó-tanácsnak, hogy a két lengyel zsidót nemcsak a sörfőzőmestertől elcsent arany megtérítésére, hanem ezenfelül még a kir. kincstár javára 12 arany megfizetésére ítélték el.

Excelsum consilium locumtenentiale regium Hungaricum!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

Ex gratioso excelsi consilii locumtenentialis regii Hungarici sub 29-a recens transacti mensis Octobris ad nos dato intimato humillime intelleximus sacratissimam caesaream et apostolicam regiam majestatem in ordine ad judaeos ex capite observatae et in permutatione aureorum practicatae fraudis sub custodiam acceptos clementissime resolvisse, ut contra eosdem legali modo procedatur. Ad exigentiam proinde clementissimae hujus resolutionis regiae qualemnam fiscus civitatis hujus inquisitionem peragi fecerit, quibusve ex motivis antelatos judaeos non tantum in refusione unius ex subreptis braxatori civitatis hujus tribus frustis per eosdem adhuc retenti aurei convincerimus, sed et in duodecim aureis in modernis circumstantiis summo aerario obventuris et numerandis mulctaverimus, ex advolutis pluribus informari dignabitur. Super quo dum in consequentiam praementionati gratiosi intimati excelsum consilium locumtenentiale regium demisse informamus, gratiis et alto patrocinio devoti jugi cum venerationis cultu manemus excelsi consilii locumtenentialis regii Hungarici humillimi servi: N. N. consul, judex et senatus liberae et regiae civitatis Soproniensis. Sopronii, 8-va Novembris 1762.

Soproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 257.

Ezt a felterjesztését a soproni tanács nov. 7-i tanácsülésében határozta el (1762. évi Proth. Sen. Lat. 68.).

260.

1762. november 13. Kismartonban ülésező hercegi úriszék Obermayer Ferenc bécsi polgár és Lebel Áron nagymartoni zsidó között békés egyezséget hoz létre olyan formán, hogy a zsidó azonnal lefizetett Obermayernek 100 forintot és ígérte, hogy legközelebb Bécsben még 150 forintot fog fizetni, ezzel szemben Obermayer minden további követelésétől elállott.

Anno 1762-do die 13-ia mensis Novembris occasione sedis dominalis celsissimi principatus Eszterházyani Kismartonii in domo commissionali celebratae

Item in causa Francisci Obermayr Viennensis civis et mantilium confectoris, qua creditoris, ut A. contra et adversus judaeum Mattersdorfensem Aronem Lebel, qua debitorem. velut I., (in qua deliberatum est:)

Posteaquem praedictus actor vigore dupplicium campsozialium literarum de superque judicio proposita praetensarum expensarum specificatione ultra 500 fl. in debitore desumi petisset, eatenusque interventae partium declarationes coram judicio perlectae et examinatae ac tam Obermayr quam Aaron Lebel in figuram judicii vocati, sufficienterque pro et contra quoad realitatem actoreae praetensionis auditi extitissent, partes eadem erga efficacem sedis dominalis interpositionem et adhortationem ad sequentem coram judicio stipulatis manibus roboratam devenerunt amicabilem compositionem, ut videlicet:

judaeus Aaron Lebel nunc statim creditori suo Francisco Obermayr centum florenos et exposit Viennae 150 fl., adeoque in toto 250 fl. deponat, Obermayr vero in supra declaratis dupplicis ordinis campsozialibus contentas praetensiones suas plenarie casset et judaeum ab omni nunc vel in futurum formanda eatenus praetensione sua securum reddat. Quas campsoziales Obermayr coram judicio per totum etiam cassavit et in usu roborationem hujus amicabile ab Aarone Lebl 100 fl. effective sibi deponi curavit, de superque cum cautela, quod residuos 150 fl. Viennae levandi facultatem reservet, judaeum quietavit. Actum Kissmartonii, de 15-a Novembris 1762.

Relatum et praesentatum sub generali inclyti comitatus congregatione die 22-da Decembris in libera regiaque civitate Soproniensi continuative celebrata per Joannem Stefanics inclyti comitatus Soproniensis supremum judicem nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok december haví csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye kétfejű sas, fején koronával.

261.

1762. november 18. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségének tudomására hozza, hogy a kincstár Öesterreicher Sándor zsidóval 600.000 mérő takarmány szállítására kötött szerződést, ezért legyenek segítségére és öröködjének afelett, hogy vámot és révpénzt szekerei után ne szedjenek.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem de administrandis sexcentis millibus metretarum pabuli annonarii ad rationem exercitus caesareo-regii contractus cum judaeo Alexandro Öesterreicher initus, eidemque libera annonae coemptio in regno hoc concessa haberetur.

Hinc idipsum praetitulatis dominationibus vestris finem in eum

significat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus eidem judaeo et hominibus ejus, qua ad rationem exercitus caesareo-regii juxta initum eatenus contractum pabulum procuraturis requisitam, dum desideraverint, assistentiam praebere, unaque in gremio sui disponere noverint, ne ab eodem et hominibus ejus, prout et currubus per eum conducendis naulum vel vectigal teloniale desummatur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima octava Novembris anno millesimo suptingentesimo sexagesimo secundo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislau Balogh manu propria.

Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium, juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok december havi csomójában.

Ivretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések találhatók.

Bemásolva ezt a rendeletet az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1512—3. oldalain is megtalálhatjuk.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1762. dec. 21-én Sopronban megtartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur et observabitur.

262.

1762. november 18. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. kamarának, hogy Löbl Joahim és Ábrahám Joachim lengyel zsidók az ékszereket, amelyekkel kereskedtek, az országban vásárolták össze, így szabályszerűen jártak el, viszont azért, mert egy aranyat elcsentek, nemcsak ennek megtérítésére, hanem azonfelül még a kir. kincstár javára 50 forint megfizetésére ítélték el és azután őket szabadon engedték.

Excelsa camera regia Hungarico-aulica!

Domini domini et patroni gratiosissimí!

Judaeos Polonicos Joachimum quippe Löbel et Joachimum Abrahamum hic propter fraudulentam aureorum permutationem inarestatos ad exigentiam idcirco nobis gratiose emanati mandati in praesentia hujatis tricesimalis officialis super eo examinatos, an videlicet clenodia, quibus-

cum in regno hocce Hungariae, signanter vero civitate isthac quaestum exercuerunt, ab extraneis provinciis cum debita in officiis tricesimalibus insinuatione et pertricesimatione induxerint, fassos fuisse, se clenodia ea, quae in civitatibus regni Hungariae vendiderant, non ex aliis provinciis induxisse, verum in regno hocce coemisse, adeoque cum nulla fraudulenta circumventionem in relatione ad officia tricesimalia testimonio quoque in inquisitione hac praesentis officialis tricesimalis gravari potuissent, eosdem hoc in passu sine mulcta liberos, in puncto autem fraudulenta subreptionis aureorum in quantum gravari poterant, in refusione fraudulenter subrepti unius aurei damnificato restituti atque mulcta 50 florenorum in his necessitatibus dono gratuito ex parte civitatis istius praestando adnumerandorum convictos, taliterque praestita praemissa mulcta e carceribus dimissos esse humillime informamus. In reliquo nosmet altis gratiis et patrociniis profundo cum obsequio substernentes manemus excelsae camerae regiae Hungaricae aulicae humillimi servi: Christophus Josephus Ernst consul, Wolffgangus Artner iudex, Leopoldus Artner, Franciscus Ignatius Pellican, Joannes Bartholomeus Ehrlinger, Michäel Beck, Leopoldus Ernst, Georgius Beck, Daniel Hochholtzer liberae regiaeque civitatis Soproniensis senatores. Sopronii, 18. Novembris 1762.

Sproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 259.

Ezt a felterjesztését a soproni tanács a nov. 18-án megtartott tanácsülésében határozta el. (1762. évi Proth. Sen. Lat. 70.)

263.

1762. november 20. A soproni városi bírói szék Hirschl Gábor nikolsburgi zsidót lopás gyanúja miatt börtönbe veti, de mert a lopást rábizonyítani nem lehetett, onnét még aznap szabadon engedi.

Nomen et cognomen incaptivati: Gabriel Hirschl.

Conditio: judaeus.

Religio: haebraeus.

Aetas: 52 annorum.

Locus nativitatis: Nikolsburgum in Moravia.

Tempus, quo incaptivatus est: 20. Novembris 1762.

Delictum et causa, ob quam captus est: furti cujusdam in nundinis patrati insimulatus.

Exitus e carceribus: eodem furto non edocto incarceratus 20. Novembris sine paena dimissus est.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Prothocollum conceptuum 70—1.

Ez az eset ugyanítt a 62. oldalon is rövidebben leírva megtalálható.

1762. november 29. előtt. A pozsonyi magyar és német szabómesterek a m. kir. helytartótanácsához folyamodnak és azt kérik, hogy szabadítsák meg őket a kontároktól, akikhez számítják a Pozsonyváralján dolgozó zsidó szabót is, akinek 6 keresztény segédje van.

Hochlößliches kayserlich königliches Hungarisches consilium locumtenentiale!

Ihro excellenz, gnädig und hochgebiethendeste herren herren!

Nachdeme wür samentliche, sowohl hungarische, als deütsche privilegirte burgerliche schneidermeistere annoch im verwichenen monath Augusto bey einem hochlößlichen consilio locumtenentiali memorialiter eingekommen, welche memoriale durch den allhiesigen löblichen stadt-magistrat begleitet worden und darinnen unterthanig gehorsamst gebetten eüer excellenz und gnaden geruhen unss armen bedrangten burgerlichen schneid(er) meisteren und contribuenten in hohen gnaden beyzustehen und durch dero hohe autoritet und vermögen dass erforderliche vorzukheren, damit die so häufige angewachsene handwerkhs pfuscher oder störrer, worunter der jüdische synagog-schneider auf dem Schlossberg, so immer zu 5 und mehrere Christliche schneider gesellen förderet, accidentaliter auch begriffen ist, welche sich grösten theils sowohl in dem allhiesigen und auf dem schlossgrund situirten curien, als und besonders in denen allhiessigen capitular häüssern unter solchen schutz und protection ohnbefugt aufhalten und ihre wohnungen darinnen haben, auch zu 2 und mehrere gesellen fördern und unss bedrengten burgerlichen contribuenten samt weib und kindern solcher gestalten durch ihre häufige pfuscherey gewissenloss, auch sogar dem kayserlich königlichen allerhöchsten aerario selbstem zum nachtheil und schaden, dass brod von dem munde entziehen und abstellen, doch möchten restringiret und abgeschaffet werden.

Da wür aber mit keiner favorablen resolution begnädiget worden, haben wür ihro kayserlich königlichen mayestät unseren bedrangten und wehemüthigen höchst schädlichen umstand allerunterthänigst fussfälligst vorgestellet und repraesentiret mit allerunterthänigster bitte unss ihro allerhöchste kayserlich königliche milde schutz und hilffe angedeyen zu lassen und in allerhöchsten gnaden dass nöthige an ihre behörden desentwegen ergehen zu lassen, damit ermelte, unss so schädliche pfuscher und störrer abgeschaffet und restringiret werden möchten.

Gelanget demnach an eüer excellenz und gnaden unser samentlich unterthänig gehorsamstes anlangen und bitten, hochdieselbe geruhen, fals eine allergnädigste resolution erfolgen möchte, unss in beherzigung unserer armuth in hohen gnaden beyzustehen und zu schützen. Welcher hohen gnade wür lebenslang ingedenkh bleiben und ersterben werden.

Eüer excellenz und gnaden unterthänig gehorsamste:

samentliche hungarische und deutsche burgerliche privilegirte stadtschneider meister in der königlichen hungarischen frey-stadt Prespurg allhier.

Kivül: An ein hochlöbliches kayserlich königliches Hungarisches consilium locumtenentiale etc., ihro excellenz, gnädig und hochgebiethendeste herren etc. unterthänig gehorsamstes bitten samentlicher hungarisch und deutschen burgerlichen privilegirten stadt-schneidermeister allhier, prout intus.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 22. folio 33—4.

Ivretű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: F. A. R. betűkkel, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 29. Novembris 1762., eadem relata.*

265.

1762. december 2. Pozsony. A m. kir. helytartótanács tudomásul veszi a soproni tanácsnak a két lengyel zsidóra vonatkozó legutóbbi nov. 8-án kelt jelentését, de mert a szept. 28-i felterjesztésükben egyéb csalárdtságokról is említést tettek, ezekre nézve miként jártak el és milyen eredménnyel, várják a kiegészítő jelentésüket.

Prudentes ac circumspecti nobis honorandi!

Ex literis civici hujus magistratus sub 8-va praeteriti Novembris isthuc datis, earumque accessorio intellexit consilium hoc locumtenentiale regium certos judaeos ibidem ex capite nonnullarum maleversationum detentos in uno aureo ex tribus a loci braxatore surreptis apud se adhuc retento ac praeterea in 12 aureis summo aerario regio obventuris magistratualiter convictos haberi.

Quoniam vero civicus hic magistratus contextu primaevae repraesentationis suae sub 28-va ejusdem mensis isthuc factae plures maleversationum casus retulisset et signanter quod iidem judaei dum mercibus ibidem coemptis et clenodiis apud se habitis quaestum exercuerint, etquidem uti videretur, citra depensionem solitarum tricesimarum adeoque cum damno et defraudatione aerarii regii, quodve aureos ultra etiam intrinsecum valorem permutaverint, permutatos dubio procul e regno hoc in Poloniam aut alias etiam hostiles ditiones quaestus gratia evecturi. De his autem qualiter investigatis et compertis ac de eo, quid, quoad personas praefatorum ulterius disposuerit? quidve subesse potest, quod hi passualibus suis hincinde comeantes solitas visas apponi non curaverint? civicus hic magistratus in moderna sua informatione nullam facerent mentionem.

Ideo reflexe ad dispositionem consilii hujus locumtenentialis regii de benigno jussu regio factam eidem hisce reintimari, quatenus super his quoque qualiter investigatis, compertis et actis? requisitam consilio huic locumtenentiali regio submittere noverit informationem. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die secunda Decembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo celebrato.

Eorundem benevoli:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislaus Balogh manu propria.

Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. iudici primario, consuli, caeterisque senatoribus et juratis civibus, toti denique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 28. nr. 128.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszkkel, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban: *collationata H(lavách)*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt: *praesentata die 10. Decembris, 15-a responsum 1762.* megjegyzések olvashatók.

Ezt a rendeletet a soproni tanács dec. 10-én megtartott tanácsülésében vette tudomásul, (1762. évi Proth. Sen. Lat. 73.) és dec. 15-én válaszolta meg l. a 268. sorszámmal.

266.

1762. december 12. Pozsony. Lévi Salamon zsidó és két fia elismerik, hogy Himberger és Wachtler pozsonyi kereskedőknek 1000 forinttal tartoznak és ezt az összeget ígérk 10 éven belül megfizetni még pedig olyformán, hogy 1763. év elejétől kezdve minden soproni országos vásárkor 25 forintot fognak megadni.

Wir endes unterschrieben, einer für alle und alle für einem, also in solidum bekennen hiemit für unsere erben und erbsnehmere, dass wir vermög abgeschlossener rechnung herrn Himberger (und) Wachtler schuldig verblieben gulden tausend, sagen fl. 1000, gleichwie nun wir sothanne summa richtig befunden, so geloben wir selbe in zeit von zehen jahren, undzwar in folgenden terminen, als alle Oedenburger marckt fl. 25, sagen fünffundzwaintzig zu bezahlen, undzwar hier zu den anfang machen den folgenden 1763. Oedenburger fasten marckt und so lang zu continuiren, biss obbemelte summa gänzlich getilget. Solte aber wider allenfalls die obbemelten fl. 25 nicht bezahlt werden, wie oben gemeldet, so sind die herrn creditores befüget sich um den gänzlichen betrag von obbemelter summa sogleich zahlhafft zu machen an unsern gesammten haab und güter, welches alles wir hiemit in specie et genere verhypotheciren alles und jedes selective der licitation und an meistbiethenden, praescissis omnibus juris remediis, juristitiorumque temporibus non obstantibus zahlhafft zu machen. Pressburg, den 12-ten Decembris 1762.

Levi Salamon in jüdischer schriftt.

Lebl Levi Salamon.

Joachim Levi Salamon in Nielsburg.

Dass obstehende abschrift seinem vorgezeigtem originali gleichförmig und gleichlautend seye, bezeuget meine hieruntergestellte ausfertigung. Pressburg, den 19-den Decembris 1769.

L. S. Johann Caspar Puchovssky manu propria,
geschworne gerichtsauctuarius allda.

Soproni városi levéltár, 1770. évi Prothocollum conceptuum 35—6.

267.

1762. december 13. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja a soproni tanácsnak, hogy Löbl Joachim és Ábrahám Joachim lengyel zsidók személyleírását küldjék meg.

Prudentes ac circumspecti nobis honorandi!

Circa judaeos Joachimum Löbl et Joachimum Abraham ex capite nonnullarum maleversationum in libera et regia hac civitate detentos siquidem occurrentes eatenus circumstantiae exposcerent, ut personarum eorum descriptiones horsum submittantur.

Noverit proinde civicus hic magistratus personas eorum genuine describere, istius modique descriptiones consilio huic locumtenentiali regio indilate submittere. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima tertia Decembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo secundo celebrato.

Eorundem benevoli;

comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislaus Balogh manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 28. nr. 131.

Ivretű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszkkel alatta F. G. P. betűkkel, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, ahol ez a feljegyzés van: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *civitati Soproniensi*, végül a címzés alatt: *praesentata den 20. Decembris 1762.* megjegyzések olvashatók.

Ezt a rendeletet a soproni tanács dec. 20-án megtartott tanácsülésében vette tudomásul (1762. évi Proth. Sen. Lat. 75.) és dec. 24-én válaszolta meg l. a 272. sor-számot.

1762. december 15. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. helytartó-tanácsnak, hogy a két lengyel zsidót a soproni harmincados jelenlétében kihallgatták és azok úgy vallottak, hogy az ékszereket a kismartoni és a környékbeli zsidóktól kapták eladásra és nekik csak csekély hasznuk volt ebből. Azt nem tagadták, hogy árut szállítottak ki Lengyelországba, de ez után harmincadot fizettek, amit bizonyítani is tudtak. Mivel egy arany elcsenésén kívül mást rájuk bizonyítani nem lehetett, ezért törvényes eljárást ellenük indítani nem állott fenn ok, miért az elcsent arany megtérítésén kívül a kir. kincstár számára fizetendő 50 forintra büntették meg és szabadon engedték őket azzal a figyelmeztetéssel, hogy Sopronban többé ne merjenek kereskedni.

Excelsum consilium locumtenentiale regium Hungaricum!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

In consequentiam gratiosi excelsi consilii locumtenentialis regii sub 2-a labentis in merito duorum ex capite in iisdem observatarum et in permutatione aureorum practicatorum maleversationum sub custodiano acceptorum Polonicorum judaeorum ad nos dati intimati humillime significamus praememoratos per nos excelsae quoque camerae regiae Hungarico-aulicae repraesentatos erga gratiosum sub 8-a praeteriti mensis Octobris anni currentis interventum intimatum camerale in praesentia hujatis tricesimalis officialis desuper, an videlicet clenodia, mercesque alias seu hic seu alibi divenditas cum debita in tricesimis insinuatione ex alienis provinciis in regnum hoc invexerint, examinatos fassos esse, quod hi clenodia, ut praemisum est, hic divendita non ex provinciis extraenis induxerint, verum eadem a judaeis Kismartoniensibus et respective quaestus gratia huc venire solitis coemerint, itidemque his Sopronii accepto ex iisdem exiguo lucro divendiderint, quod ipsum etiam nunc memorati judaei in praesentiam et consessum magistratus citati recognoverint. Porro non negarunt, quod merces quaspiam e regno hoc in Poloniam evexerint, ab iisdem tamen testantibus nobis reproductis et hic in humilitate copialiter advolutis tricesimalium officialium Posoniensium testimonialibus consuetam tricesimam dependerint, ut adeo in ordine ad fraudulentam quampiam aerarii caesareo-regii circumventionem aut damificationem recognoscente ipso etiam in praehabita cum iisdem inquisitione praesente tricesimali officiale nulla in parte gravari, adeoque nec propterea, sed nec ob repraesentatam commutatorum aureorum in Poloniam aut alias ditiones hostiles evectionem, caeteroquin nec ex inquisitione ipsorum nec aliunde eveniensem aut comprobata poena legali affici, nec denique propter praetensam in commutatione aureorum practicatam, sufficienter tamen et adequate ex parte duorum in transmissa inquisitione contentorum mercatorum Samuelis utpote Thiring et Petri Hoffer non edoctam maleversationem mulctari poterant. Quod passuales eorundem excelso consilio locumtenentiali regio transmissas attinet, interrogati, cur antelati judaei hincinde itinerantes iisdem solitas visas per locorum iudices apponi

et superinscribi non curaverint? reposuerunt se passim ubique tantam notitiam habuisse, ut passualibus ipsorum super inscribendas visas minus necessarias esse judicaverint. Denique siquidem gratiosum sub 29-a praeteriti mensis Octobris anni labentis ad nos datum excelsi consilii locumtenentialis regii intimatum nos eo inviaverit, ut contra et adversus praememoratos judaeos legali modo procedamus, ex transmissa vero inquisitione praeter surreptionem trium aureorum apud civitatis hujus braxatorem in permutatione interventam nullus alter casus forum seu jurisdictionem nostram respiciens providisset. Nos eosdem deposita praevie mulcta ipsis in 50 florenis in modernis circumstantiis aerario caesareo-regio obventuris dictata ac restituto aureo ex praevio modo subtractis tribus retento, reflexe etiam ad perpessos carceres citra ulteriorem poenam liberos dimisimus ac in reliquo iisdem ulteriorem et in futurum hic Sopronii ne fors practicandam aureorum permutationem, velut publico nocivam serio et sub comminatione majoris animadversionis interdiximus. In reliquo nos altis gratiis et praepotenti patrocinio devovemus et profundissimo venerationis cultu manemus excelsi consilii locumtenentialis regii Hungarici humillimi servi N. N. consul, iudex et senatus liberae ac regiae civitatis Soproniensis. Sopronii, die 15. Decembris 1762.

Soproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 276—7.

269.

1762. december 22. Sopron. Sopron megye közönsége a királynőnek felterjeszti azt a megegyezést, amelyet a kismartoni úriszék hozott létre Obermayer Ferenc bécsi polgár és Lebl Aron nagymartoni zsidó között.

Sacratissima caesareo-regia apostolica majestas!
Domina domina clementissima!

Erga benignum majestatis vestrae sacratissimae ad humillimam Francisci Obermayr civis Viennensis et textoris strophiorum instantiam contra debitorem suum judaeum Matersterffensem Aronem Lebl die 12-ma mensis Julii anni delabentis infrascripti clementissime emanatum, nobisque directum mandatum eas apud principatum Eszterhazianum fecimus dispositiones, ut causa praelibati querulantis in sede dominali ejusdem principatus assumatur, terminaturve. Qualiter autem eadem causa accommodata sit, ex isthic humillime advoluto, nobisque per supremum judicem nobilium nostrum Joannem Stefanics pro testimonio adhibitum relato attractae sedis dominalis opere altefata majestas vestra sacratissima clementissime informari dignabitur. Gratiae caesareo-regiae devoti in profunda subditali reverentia emorimur. Ex generali congregatione nostra die 22-da mensis Decembris anno 1762. Sopronii continautive celebrata.

Majestatis vestrae sacratissimae humillimi, perpetuoque fideles subditi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Fogalmazvány papiroson néhány törléssel és betoldással a szövegben.

Bemásolva ez a felterjesztés megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1525. oldalán is.

270.

1762. december 22. Sopron. Sopron megye közönsége a királynőnek felterjeszti azt a megegyezést, amelyet a kismartoni úriszék hozott létre gróf Paár János Vencel és Herz Löw Manasses zsidó között.

Sacratissima caesareo-regia apostolica majestas!
Domina domina clementissima!

In causa domini comitis Joannis Venceslai a Paar contra judaeum Hertz Löw Manasses nunc Kysmartonii commorantem coram sede dominali principatus Eszterhaziani mota qualemnam sententiam eadem sedes dominalis tulerat, ex advoluta ejusdem copia summeffata majestas vestra sacratissima benignissime informari dignabitur. Clementiae caesareo-regiae humillime commendati perseveramus. Ex generali congregatione nostra die 22-da mensis Decembris anno 1762. Sopronii continuative celebrata.

Majestatis vestrae sacratissimae humillimi, perpetuoque fideles subditi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1762. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Fogalmazvány papiroson egy törléssel a szövegben.

Bemásolva ez a felterjesztés megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1526. oldalán is.

271.

1762. december 23. Pozsony. A m. kir. kamara súlyos megrovásban részesíti a soproni tanácsot, hogy Löbl Joachim és Ábrahám Joachim lengyel zsidókat megfelelő igazoltatás nélkül szabadon engedték, egyben figyelmeztetik őket, hogy jövőben intézkedéseiket pontosabban tartsák be.

Prudentes ac circumspecti domini!

Commisimus equidem praefatis dominationibus vestris sub 8-a praeteriti mensis Octobris, ut praescitos binos judaeos Polonicos, utpote Joachimum Löbl et Joachimum Abraham, nuper penes civitatem hanc suis ex rationibus inarrestatos velut circa clanculariam etiam clenodiorum, quibus cum intra regnum quaestum exercuissent, inductionem suspectos

super eo quoque constituent, num attacta clenodia praemissa horum debita in officiis tricesimalibus insinuatione induxerint? iisdemque injungant, ut semet eatenus schedis tricesimalibus accurate legitiment.

Apparet interim e submissa praevis in merito antelatarum dominationum vestrarum informatione supradictos judaeos erga nudum eorundem assertum in eo, quod quaestionata clenodia nullatenus ex aliis provinciis induxerint, ast in eodem hoc regno coemerint, quo super tamen adminus schedis propriis provisi esse debuissent, libere dimissi extiterint.

Cujusmodi igitur connivens factum quemadmodum a supracitata ordinatione nostra multum discrepat, ita illud praefatis dominationibus vestris hisce improbantes easdem una hortamur, quatenus, a modo deinceps dispositiones camerales, signanter altissimum aerarium respicientes, accuratius observare non omittant. Posonii, die 23-a Decembris 1762-do.

N. N. sacrae caesareo-regiae apostolicae majestatis camerae regiae Hungarico-aulicae consilarii.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis dominis N. N. consuli, judici et senatoribus liberae regiaeque civitatis Soproniensis Vienna Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 28. nr. 135.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon címerpaizs, a másik oldalon F A R betűkkel, zárlatán a pecsételés halvány nyomával, míg bévül alul közepen: *collationata per Sk*, kívül pedig a címzés alatt: *praesentata die 5-ta January 1763*. felyjegyzések találhatók.

Ezt a rendeletet a soproni tanács 1763. jan. 5-én tartott tanácsülésében vette tudomásul (1763. évi Proth. Sen. Lat. 2.).

272.

1762. december 24. Sopron. A soproni tanács a m. kir. helytartótanács utasítására Sopronban fogságban tartott két lengyel zsidónak, Löbl Joachimnak és Abrahám Joachimnak személyleírását felterjeszti.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

Descriptionem Joachim Löbl et Joachimi Abraham judaeorum Polonicorum praesentibus humillime annexam excelso consilio regio demisse submittimus, nosque altis gratiis recommendantes profundissima devotione manemus excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici humillimi servi: N. N. consul, judex et senatus liberae ac regiae civitatis Soproniensis. Sopronii, 24-ta Decembris 1762.

Descriptio duorum in carceribus liberae ac regiae civitatis Soproniensis detentorum judaeorum Polonicorum Joachimi utpote Löbl et Joachimi Abraham.

Joachimus Löbl judaeus oblongae faciei, ossibus maxillaribus sola pelle tectis et in declivem maciem abeuntibus, crinibus nigris, ad utrumque humerum pendulis et canitie intermixtis, statura supra mediocrita-

tem, dentibus anterioribus aliquantis per prostantibus, barba rarescente et toto corpore exhaustam et siccam hominis speciem prae se ferente, portans pileum et vestitum judaicum, magnis manicis insartis, loquelam habens praecipitem et indistinctam, ut vix intelligi possit, in reliquo frons oculi vultus et gestilationes levem hominem prae se ferunt, qui per singula momenta fletum et risum absque sufficienti utriusque affectus expressione fingere didicit.

Descriptio Joachimi Abraham.

Joachimus Abraham calvescentis capitis rotundae et rubrae faciei, staturam prae se ferens mediocrem et pinguem, barbam densam et oblongam et una cum superciliis ac capilitio eleganter ruffam et nonnisi in barbae finibus castaneo colore temperatam, vestes et biretum portans, velut socius ejusdem judaicum et quocunque rabino dignum, pollens gravitate iudicii et loquelae, resque suas implicitas multum meditabundus tractat.

Soproni városi levéltár, 1762. évi Prothocollum conceptuum 280—1.

273.

1763. január 17. Sopron. Stefanics János sopronmegyei járási főszolgabíró bizonyítja, hogy 1762. ápr. 17-én kiűtött rettenetes tűzvészben Sopronkeresztúrott 44 zsidó ház égett le bennük levő minden ingósággal együtt, miáltal 7.000 forint kárt szenvedtek.

Infrascriptus praesentium per vigorem recognosco, quod posteaquam penes gratiosam inclytæ universitatis comitatus Soproniensis exmissionem contribuentium Németh Kereszturiensium inclyto comitatui huic Soproniensi adjacentium damna per incendium die 17-a mensis Aprilis anni recenter evoluti 1762. sera nocte et fataliter in praefato oppido Németh Keresztur erumpens illata die 2-da mensis Maii revidissem, una repererim quadraginta quatuor judaicos incolas, quorum domus conflatae ac in parte etiam exustae fuerunt. Non minus, quod in rebus mobilibus veluti mercibus et indumentis ac suppellectilibus ad fidem eorum debitam in praesentia rabini eorum sub Bon dicto juramento revelatis in specifico connotatis et per me singillative de frusto in frustum limitatis damnum septem millium florenorum una cum concrematis domibus perpressi fuerint. Super quibus praesentem meam, eamque humillimam inclytæ universitati facio relationem sub particulari inclyti comitatus congregatione in libera regiaque civitate Soproniensi die 17-ma mensis Januarii 1763. celebrata.

Joannes Stefanics inclyti comitatus Soproniensis
processualis supremus iudex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi részleges közgyűlés január havi csomójában. Vízjegynélküli papiros, az aláírás mellett vörös viaszba nyomott homályos nyolcszögletű gyűrűspeccsével.

1763. január 31. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségének értesére adja, hogy Öesterreicher Sándor hadseregszállító zsidó kérésére a királynő megtiltotta Oppenheimer zsidónak, hogy Magyarországon terményt vásároljon. Sopron megye tegye azonnal közhírré ezt a rendelkezést és örökdjék annak betartása felett.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem sua majestas sacratissima erga humillimam judaei Alexandri Eszterreicher pabuli quaestoris instantiam clementer resolvisset ut judaeo Oppenheimer adimpleta semel sibi incumbente pro statibus Inferioris Austriae administratione nulla amplius naturalium coemptio in regno hoc Hungariae concedatur.

Ideo noverint praetitulatae dominationes vestrae benignam hanc resolutionem caesareo-regiam non exceptata generali vel paticulari congregatione in gremio sui indilate publicam facere, neve eidem contraveniatur, debite invigilari curare. Datum ex consilio locumtenentiali regio Posonii, die trigesima prima Januarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo tertio celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislauș Balogh manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo ac vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati domino- rum praelatorum, baronum, magnatum ac nobilium comitatus Sopronien- sis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési iratok február havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések vannak.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1583. oldalán is.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1763. febr. 17-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta.

... quod pariter per currentales publicabitur.

1763. február 1. Hirschel Náthán, a nagymartoni zsidók soproni kóser vendéglőse, bírói figyelmzettetést kap, hogy Tröppel Rozínának kóser bor miatt járó 12 forint 17 $\frac{1}{2}$ dénár tartozását és pincebér címén még 2 forintot 15 napon belül fizesse meg.

Den 1-ten Februarii 1763. wurde Nathan Hirschel garkoch der Matteredstorfer juden gemeinde allhier gerichtlich admoniret der Rosina Tröpplin die derselben nach gepflogener verrechnung wegen behandelten kascher wein annoch schuldig verbliebene 12 fl. 17 $\frac{1}{2}$ den. samt den kellerzins per 2 fl. nach verlauff von 15 tügen zu bezahlen, im widrigen fall geschehen wird, was recht ist.

Sopron városi levéltár, 1762—3. évi Gerichits diarium 28.

1763. február 7. előtt. Bolla Zsigmond sopronmegyei alszolgabíró előtt Pitterhofer János Orbán neje, Riedl Anna Mária pert indít Jachiel Mátyás farádi zsidó ellen, aki 400 forint adósságból csupán 149 forint 40 dénárt fizetett meg.

Expositum est mihi Sigismundo Bolla incltyi comitatus Soproniensis vicejudici nobilium nomine et in persona Annae Mariae Riedlin, Joannis Urbani Pitterhoff conthoralis. qualiter Matthaeus Jachiel in possessione Farad incltyto comitatus hicce Soproniensis ingremiata actu degens judaeus in anno adhuc 1758. partim a seniore Georgio condam Riedl, exponentis videlicet parente, partim ejus noverca, Anna Maria quippe Freidlingin, partim denique praenominato ejus marito, Urbano Pitterhoff diversis vicibus insimul florenos 400 sub spe intra spatium duorum aut trium mensium una cum legali interusurio fiendae indubiae persolutionis, uti ex literis quoque obligatorialibus hicce sub littera B. adnexis pateret, mutuo levando se se debitorem effecerit. Ex qua etiam summa neglectoque ejus interusurio tametsi idem judaeus successively 149 florenos denarios 40 depurasset, residuitatem nihilominus ejusdem summae, neglectique interusurii erga iteratas quoque amicas exponentis requisitiones tantum abest, ut persolvisset, ut potius diversos praetextus et subterfugia hinc et inde quaeritando persolvere recursaret damno et praepjudicio exponentis sano gravi ac manifesto.

Quia vero id, quod cuique suum esset, cuilibet juxta communem distributivam justitiam restitui deberet, neminemque cum damno alterius locupletiolem fieri communis justitia permitteret, debitum autem juxta leges patrias, signanter articulos 51. 1715., 31. 1659. una cum expensis et neglecto interusurio persolvi deberet, proles denique tenore Tit. 53. 1-ae parentibus in omnibus rebus suis succederent.

Hinc praedeclarata exponens et A. praenominatum judaeum Mathaeum Jachiel, velut I. ratione et praevia coram me, tanquam in articulo 35. 1729. definito iudice in jus et causam convenire, sibi quae intuitu praemissarum servatis de iude servandis in uno certo, eo tamen competenti termino imputatis, si quae forent imputandis et defalcatis defalcandis jus et justitiam, debitumque juris et et justitiae complementum administrari cuperet praecitatis, aliisque, si e re fuerit, uberius citandis patriae legibus, praxique judiciaria id ipsum jugiter et connexive exigentibus.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnévnél, Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratcsomóban.

277.

1763. február 7. Jobaháza. — 1764. április 3. Nemeskér. Bolla Zsigmond sopronmegyei alszolgabíró Pitterhofer János Orbán neje, Riedl Anna Mária és Jachiel Mátyás zsidó között folyó perben úgy ítélkezik, hogy a zsidó csupán 2 forint 1 $\frac{1}{2}$ krajcárral tartozik és ezt köteles megadni, viszont perkoltséget nem köteles fizetni, mert felajánlotta a megegyezést, mit a felperes nem fogadott el.

Anno 1763. die vero 7-ma mensis Februarii in possessione Jobahaza incltyto comitatus Soproniensi, districtuique fluvii Raba adjacente habita coram perillustri ac generosis dominis Sigismundo Bolla praeattacti incltyti comitatus Soproniensis viceiudice nobilium, eidemque adjunctis Emerico Török et Joanne Alföldi juratis assessoribus levata est causa honestae faeminae Annae Mariae Riedlin, Joannis Urbani Pitterhoff conthoralis, ut A. contra et adversus judaeum Mathaeum Jachiell actionetenus uberius denotatum, velut I.

A felperest Radó József, míg az alperest Szilágyi István képviselte, akik egymással végnélküli vitatkozásban álltak, melynek leközlését feleslegesnek véljük.

A per tárgyalását többször elhalasztották, így először 1763. nov. 14-én Kapuvárott folytatták, 2-szor 1764. febr. 6-án Vadosfán, 3-szor ismét Kapuvárott 1764. márc. 13-án, végül 1764. ápr. 3-án Nemeskéren ért véget ezzel az ítélettel:

Deliberatum est:

Licet quidem pars A. ad aquisitionem ex capitali florenorum quadringentorum praetensive adhuc restantis summae debitorialis florenorum ducentorum quinquaginta denariorum vero sexaginta causam praesentem instituerit, inque hujus comprobationem instrumetum originale sub NB. juri exhibuerit ac vigore ejus praeattactam summam restantialem sibi una cum interusurio et expensis ad hunc processum factis adjudicari reali executine mediante peteret et adurgeret, cum tamen instrumentum idem actorem sub NB. productum nonnisi summam ducentorum florenorum per partem I. obligatum in se complecteretur, eidemque immediate

subnexus quietantionalibus clarum evaderet ex praeapposita summa debitoriali florenos centumquingaginta septem cruciferos vero quinquaginta duos et medium per partem I. effective solutos fuisse, insuper ex extractu libri mercantilis sub nro 7-mo juri exhibito pateret partem A. in defalcationem praetensae actionalis summae anno 1759. merces a parte I. in valore 40 florenorum accepisse, hancque coemptionem manu propria in libro mercantili descriptam in judicio recognovisse, taliter itaque cum praeapposita quietantionali summa florenorum centum quinquaginta septem, cruciferorum quinquaginta duorum et medii in defalcationem praetensae summae ducentorum florenorum insimul florenos centum nonaginta septem cruciferos quinquaginta duos et medium levatos extitisse in aprico esset, ac ideo defalcatis modo scriptis florenis centum nonaginta septem cruciferis quinquaginta duobus et medio ex summa praetensa ducentorum florenorum velut rite solutis restantes adhuc florenos duos cruciferos septem et medium parti A., pretio pennulae in allegato, sed per partem I. minime comprobato, exmisso ac eatenus eandem ad suam competentiam relegato, adjudicari, executionemque decerni. Ac demum, siquidem pars A. testante instrumento nri 3-tii ad computum secum ineundum partem I. in exordio adhuc litis hujus judicialiter admoneri fecerit, minime tamen ad eundem accesserit, expensas suas, velut sibi sponte causatas ferre teneri.

Mindkét fél fellebbezett, amit a bíróság engedélyezett.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnévnel Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratsomóban.

278.

1763. február 8. előtt. Sámuel Jakab szentmiklósi zsidó ifj. Nagy Pál sopronmegyei főszolgabíró előtt elpanaszolja, hogy még 1760-ban 200 forintot kölcsönzött gróf Karaffa Károly nejének, De Grünne Mária Terézia grófnőnek, aki ezt az adósságát megadni nem akadja, miért kénytelen el-
lené pert indítani és ezért kéri ezirányú intézkedését.

Exponitur mihi juniori Paulo Nagy de Bük incltyti comitatus Soproniensis supremo processuali judici nobilius nomine et in persona judaei Jacobi Samuel in oppido Szentmiklos praefato comitatu Soproniensi adjacenti habito commorantis, qualiter illustrissima domina comitissa Maria Theresia De Grünne, illustrissimi domini comitis Caroli Karaffa (tit.) charissima consors anno adhuc 1760. die vero 20-a Januarii medio reverendissimi domini Georgii Bilácz parochi oppidi Szentmiklós ab eodem exponente judaeo Jacobo Samuel florenos Rhenenses 200 erga legale sex pro cento annuatim currens interesse mutuo et sub spe infallibilis persolutionis levando semet debitricem effecisset, eadem nihilominus illustrissima domina comitissa immemor ejusmodi obligationis suae eandem summam capitalem ducentorum florenorum non ut erga benevolam etiam

requisitionem, sed neque erga judiciariam admonitionem in praesentiarum usque persolvisset, persolvereque intenderet de praesenti quoque, quin imo arripiendi contra se processus et fundandarumque expensarum ansam dedisset damno et praejudicio exponentis gravi admodum et manifesto.

Cum autem debita hujusmodi non modo data obligatione mediante, verum etiam per articulos 144. 1647., 31. 1659. et 51. 1715. una cum restanti interusurio, fatigiisque et expensis persolvenda venirent, eapropter vellet antelatus exponens judaeus et A. illustrissimam dominam comitissam Mariam Theresiam De Grünne, illustrissimi domini comitis Caroli Karaffa conthoralem et I. coram me dispositione articuli 35. 1729. in jus et causam convenire ac ad mentem praeallegatarum regni legum tam de capitali, quam et accessoriis summae praenotatae, expensis item et fatigiis in considerationem assumendis cum imputatione nihilominus ne fors imputandorum et defalcatione defalcandorum judicium et justitiam administrari effectiva executione mediante.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Toml 2-di nr. 10. jelzésű iratsomóban.

279.

1763. február 8. Jobaháza. Alföldy János sopronmegyei esküdt bizonyítja, hogy Jachiel Mátyás farádi zsidó kérésére Pitterhofer Orbán csornai lakos nejét, Riedl Mária asszonyt figyelmeztette, hogy hagyjon fel perével, mivel a zsidó nem tartja magát adósnak és éppen ezért már előre tiltakozik a perköltség ellen.

Alább meghirtt praesentibus recognoscalom, hogy die 8-va mensis Februarii anni infrascripti 1763. Farádon, ezen tekéntetes nemes Sopron vármegyei helségben lakozó Jachiel Matyás zsidonak instántiajára Csornán meghirtt Sopron vármegyei mezővárosban lakozó Riedl Maria asszony, Pitterhoff Orba(n) házostársa ellen coram figura juris ez ide alább meghirtt törvényes admonitiót vittem végben: tudniillik törvényessen admoneáltottya Farádon ezen tekéntetes nemes Sopron vármegyében lakozó Jachiel Mátyás zsidó ugyan emlétett tekéntetes nemes Sopron vármegyében Rábaközben Csorna nevezetű mezővárosban lakozó Riedl Maria aszont, Pitterhoffer Orbán házostársát avigre, hogy minimü adosságbéli processust indétott mostan nemzetes vitézlő Bolla Zsigmond uram, ugyan tekéntetes nemes Sopron vármegyei vicebíró uram előtt főntnevezett zsidó ellen, hogy azon kereskedésétül recedallon és hagra félben. Egyébberánt a főntnevezett zsidó minthogy magát adósnak nem tartya, mindennek előtte és mind moston azon keresetrül tett és á főntnevezett asszony által okozott és okozandó költségekrül solenniter protestál és a törvény színe előtt is azokrül törvényessen elégtételt kívány. Ezen törvényes admonitióra Riedl Maria admonita asszony így felelt, hogy eő á keresetétül ell nem áll, mert igaz lelkére mondja, hogy igaz keresete vagyon. Mely,

általam vigben vitt törvényes admonitiorul és arra tett feleletrül adtam ezen subscriptionnal és pöcsétemmel megherősített testimonialis leveletemet. Signatum Jobahaza. die et anno, ut supra.

Alföldy János, tekéntetes nemes Sopron vármegyei esküttl manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnévnél, Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratcsomóban.

Az aláírás mellett vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűs címerpecsét látható.

280.

1763. február 8. Röjtök. Dongó József sopronmegyei esküdt bizonyítja, hogy ifj. Felsőbüki Nagy Pál főszolgabíró utasítására gróf Karaffa Károly nejét, De Grünne Mária Terézia grófnőt Sámuel Jakab zsidó ellen márc. 16-ra Horpácsra törvénybe idézte.

Infrascriptus recognosco praesentium per vigorem, quod ego perillustris ac generosi domini junioris Pauli Nagy de Felsőbük, inclyti comitatus Soproniensis supremi iudicis nobilium literas certificadorias una cum actione ac acclulis sub subscriptione et sigillo ejusdem pro parte et ad instantiam judaei Jacobi Samuelis in oppido Szentmiklós inclito comitatus Soproniensis adjacentie habito commorantis emanatas, illustrissimae vero comitissae Mariae Theresiae De Grünne, illustrissimi domini comitis Caroli Karaffa consorti sonantes ac terminum diei 16-a mensis Martii anni modo labentis infrascripti in se complectentes in possessionem Horpács praefato comitatus Soproniensis adjacentem medio spani eiusdem illustrissimae comitissae Joannis Michaelis Erth in oppido Sentmiklos in praefato comitatu Soproniensis existente servientis legitime exhibuerim ac certificaverim. Super qua praevio modo per me peracta dictarum actionis et certificariorum exhibicione ac in conformitate earundem subsecuta citatione praesentes meas jurium supradicti judaei Samuelis futuram ad cautelam deservituras sigillo et syngrapha propriis comunitas extradedi literas testimoniales. Signatum Rütök, die 8-a mensis Februarii 1763.

Josephus Dongo inclyti comitatus Soproniensis juratus accessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 10. jelzésű iratcsomóban.

Az aláírás mellett vörös viaszba nyomott gyűrűspecsét van.

1763. február 19. Sopron. Palkovics Mátyás sopronmegyei törvényszéki ülnök bizonyítja, hogy 3 év előtt hallotta, amikor Pitterman Orbán mészáros a kapuvári tiszttartói hivatalban kijelentette, hogy Hirschl Mátyás farádi zsidó 200 forinttal tartozik neki.

Infrascriptus per praesentes recognosco Urbanum Pitterman professione sua lanionem ante annos circiter tres summam nonnisi ducentorum florenorum et nihil plus in Mathia Hirschl judaeo Faradiensi praetensionis coram officiolatu Kapuvariensi firmisse. Super quo praesentes subscriptione et sigillo usuali communitas eidem Mathiae Hirschl extradandas esse duxi litteras testimoniales. Sopronii, die 19. Februarii 1763.

Mathias Palkovics inclyti comitatus Soproniensis tabulae judiciariae assessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnévnél, Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratcsomóban.

Vízfoltos, nagyon elhalványodott írású papiros, melynek vízjegye: F A R betűk. Az aláírás mellett fekete viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűs pecséttel.

1763. február 24. Hirschl Náthán nagymartoni zsidó Tröppel Rozinának járó 12 forint 17 1/2 dénár tartozását a soproni városi bírói szék előtt megadja, míg a 2 forint pincebért akkor fizesse meg, amikor a borát elszállítja.

Den 24. Februarii 1763. nachdeme Nathan Hirschl judn von Mattersdorf den 1. Februarii dieses jahrs gerichtlich auferleget worden der Rosina Tröpplin 12 fl. 17 1/2 den. vor erkaufften kascherwein und 2 fl. kellerzinss zu zahlen, als erlegte er 12 fl. 17 1/2 den. kauffschilling, den kellerzinss per 2 fl. solle er. sobald er den wein wegschaffet, ihr Tröpplin ebenfahls erlegen. Die 12 fl. 17 1/2 den. hat die Tröpplin von gerichtstisch allso gleich erhoben.

Sopron városi levéltár, 1762—3. évi Gerichts diarium 31.

1763. március 11. Néhai Komáromi János Péter soproni orvos és neje, Artner Katalin többek között Löb Mayer zsidónak 88 forinttal tartoznak. Ez az összeg fedezetet nyer a ház árából.

Anno 1763. den 11-ten Marty . . . ist nachfolgende des verstorbenen herrn Johann Petri Comaromy medicinae doctoris und dessen ehewrauen Catharinae, einer gebohrnen Artnerin creditorum liquidation und subsequenter contentation gepflogen worden . . .

Summa des gantzen vermögens 10.537 fl. 25 den.

(Ezek között szerepel: 5 tagwerck wiesen bey den Juden freydhoff 420 forintra becsülve.)

A hitelezők között találjuk:

32. Jud Mayer Löb lauth ausszügl de dato 1758. rest nach abzug 49 fl. 50 den.

33. Idem lauth ausszügl de anno 1761. nach abzug 38 fl. 70 den.

Contentation:

23-o jud Mayer Löb lauth ausszügl in 2 posten 88 fl. 20 den. wird gewisen auf den hauss-rest per 489 fl. 36 den. mit 88 fl. 20 den.

Sopron városi levéltár, Prothocollum judicarium 1761—1763. — 193—5, 200, 205.

284.

1763. március 14. A soproni tanács tudomásul veszi a m. kir. helytartó-tanácsnak Wolf Sámuel és Seligh Izrael zsidók, valamint Lecher Antal ellen kiadott körözölevelét, akik a prágai börtönből megszöktek.

1763. március 14-én megtartott tanácsülési jegyzőkönyvből:

Alius ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis sub 21-ma Februarii cum adnexa descriptione personarum judaei Samuelis Wolff annonae negotiatoris, item judaei Pragensis Israelis Seligh Hamburger et Antonii Lechner e carceribus Pragensibus profugarum emanatum intimatum, ut adhibita solerti investigatione repertos unacum rebus et effectibus magistratus inarrestari faciat, excelsumque consilium e vestigio informet.

Determinatum est, ut perillustris dominus judex investigari curet, quo praemissis dispositionibus satisfieri et excelsum consilium informari possit.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Prothocollum Senatorium Latinum 36.

285.

1763. március 18. Pozsony. A m. kir. kamara felszólítja Sopron megye községét, hogy a megyebeli zsidók türelmi adójának 825 forintnyi hátralékját hajtsa be.

Excellentissimi, illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis colendissimi, observandissimi!

Judaeorum communitas in gremio inclyti comitatus illius degens ad rationem taxae tolerantialis quanti sibi pro annis 1761. in 2.565 florenis

et 1762. aequae in tot florenis adrepartiri conjunctim adhuc in florenis 825 den. 67 1/2 restantaria est.

Velut autem ea esset altissima intentio regia, ut talismodi taxa in ratis angarialibus a collectoribus quavis vice anticipato incassetur, praefata econtra judaica communitas emensam sibi summam per integros duos annos non depurasset, adeoque compulsivis etiam mediis ad depurandorum depurationem adstringenda foret.

Ita praetitulatas dominationes vestras hisce requirendas esse duximus, quatenus praefatam in sui gremio degentem judaeorum communitatem ad mox et illico praestandam restantem tolerantialis taxae summam suo modo adstringi facere ac collectoribus ad eorundem requisitionem assistentiam suam praebere velint. Posonii, die 18-a Martii 1763.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad servitia et officia paratissimi:

sacratissimae caesareo-regiae apostolicae majestatis regiae camerae Hungarico-aulicae consiliarii.

Kivül: Excellentissimis, illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium, caeterisque juratis asesoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium inclyti comitatus Soproniensis, dominis nobis colendissimis, observandissimis Vienna Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési iratok május havi csomójában.

Ivretű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon címerpaizs, a másik oldalon világosan ki nem vehető betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, bévül a szöveg alatt legalul középen e feljegyzéssel: *collationata*.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1641—2. oldalain is.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1763. máj. 30-án Nemeskéren megtartott közgyűlésben foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

... cujusmodi assistentiam comitatus facta requisitione praebere non intermittit.

1763. március 22. Sopron. Peck János György soproni belső tanácsos és mint a doktor Gánsel-féle tanulóifjúsági alapítvány kezelője, a soproni tanács előtt bevallja, hogy azt az 5 napszám nagyságú rétet a Zsidótemető mellett, amelyet doktor Komáromy Péter ellen elrendelt csődből 420 forint értékben megkapott, ezért az összegért eladta Zügen Pálnak.

Den 22-ten Marty 1763.

Fatiret tit. herr Johann Georg Pöckh des inneren raths allhier und administrator der doctor Ganselischen studirenden jugend fundation, dass er die bey weylant herrn doctor Peter Komaromy fürgewesten concursu nebst anderen vermögen pro contentatione substernirte und per

420 fl. geschätze, auch auf oberwehnte fundation gekommene 5 tagwerck wiesen bey den Judenfreidhoff an herrn Paul Zügen mit dem nemlichen rechte, gleichwie obwohlgedachter herr administrator solche überkommen, um vorgesezten schätzungspreiss per 420 fl. verkaufft und übergeben habe petendo ad librum fassionum zu nehmen und den gewöhnlichen extractum zu extradiren. Actum Sopronii in senatu anno dieque praemissis.

Soproni városi levéltár, 1761—1764. évi Fassiionsprothocoll 37—8.

287.

1763. március 28. előtt. Bernsteinier János András soproni kereskedő Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó ellen, mivel az neki áru fejében 1703 forint 30 krajcárral tartozik, Palkovics Mátyás hercegi tiszttartó előtt, mint e célra kijelölt bíró előtt, pert indít.

Actio prudentis ac circumspecti domini Joannis Andreae Bernsteinier civis et mercatoris Soproniensis, ut A. contra et adversus judaeum Matterstorffensem Gottlieb Jacob, ut I. spectabili ac generos domino Mathiae Palkovics, qua per inclytam commissionem Essterházianam in hac causa delegato judici exhibita et praesentata tenoris sequentis.

Qualiter videlicet praefatus judaeus Gottlieb Jacob docentibus quadruplicis ordinis literis obligatorialibus sub nro 2-o, 3-o, 4-o et 5-o hic adnexis annis praeteritis 1755-to quippe et 1756-to praenominatae parti A. et affini ac socio eotum suo domino scilicet (Georgio) Limberger pro variis ab iisdem acceptis mercibus in 1703-bus florenis 30 crucigeris debitor effectus, licet solutionem in certis terminis praestandam stipulasset, tantum tamen abest, ut stipulatos terminos observasset, ut potius praefata praetensione post interventam partis A. a socio et affine suo separationem in partem A. devoluta existente, non curatis iteratis amicis requisitionibus in notabili adhuc summa restantarius manserit damno et praepjudicio partis A. gravi ac manifesto.

Quia vero dictantibus legibus regni, signanter Matthiae decreti 6. articulo 17. et Uladislai decreti 1. articulo 38. prouti quis se ligaret, ita etiam jus ac judicium recipere teneretur, liquida vero debita tam ex ratione cessantis lucri et emergentis damni, quam de dictamine articuli 144. 1647. et 31. 1659. una cum interusurio et expensis adjudicari solerent et deberent.

Eapropter cuperet pars A. partem I. pro uno certo termino citandam in jus conveniri, eoque adveniente sibi in conformitate praecitatarum legum ac praeproductarum obligatorialium tam quod summam capitalem, quam et legalia accessoria defalcatis nihilominus defalcandis et imputatis, si quae forent, imputandis adaequatum jus et judicium executione quoque mediante impendi et administrari cum generali reservata.

Kivül: Actio prudentis ac circumspecti domini Joannis Andreae Bernsteinier civis et mercatoris Soproniensis, ut A. contra et adversus judaeum Mattersterffensem Gottlieb Jacob, ut I.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Bernsteinier családnév alatt fasc. 13. nr. 1.

420 fl. geschätze, auch auf oberwehnte fundation gekommene 5 tagwerck wiesen bey den Judenfreidhoff an herrn Paul Zügen mit dem nemlichen rechte, gleichwie obwohlgedachter herr administrator solche überkommen, um vorgesezten schätzungspreiss per 420 fl. verkaufft und übergeben habe petendo ad librum fassionum zu nehmen und den gewöhnlichen extractum zu extradiren. Actum Sopronii in senatu anno dieque praemissis.

Soproni városi levéltár, 1761—1764. évi Fassionsprothocoll 37—8.

287.

1763. március 28. előtt. Bernstein János András soproni kereskedő Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó ellen, mivel az neki áru fejében 1703 forint 30 krajcárral tartozik, Palkovics Mátyás hercegi tiszttartó előtt, mint e célra kijelölt bíró előtt, pert indít.

Actio prudentis ac circumspecti domini Joannis Andreae Bernsteiner civis et mercatoris Soproniensis, ut A. contra et adversus judaeum Matterstorffensem Gottlieb Jacob, ut I. spectabili ac generos domino Mathiae Palkovics, qua per inclytam commissionem Essterházianam in hac causa delegato judici exhibita et praesentata tenoris sequentis.

Qualiter videlicet praefatus judaeus Gottlieb Jacob docentibus quadruplicis ordinis literis obligatorialibus sub nro 2-o, 3-o, 4-o et 5-o hic adnexis annis praeteritis 1755-to quippe et 1756-to praenominatae parti A. et affini ac socio eotum suo domino scilicet (Georgio) Limberger pro variis ab iisdem acceptis mercibus in 1703-bus florenis 30 crucigeris debitor effectus, licet solutionem in certis terminis praestandam stipulasset, tantum tamen abest, ut stipulatos terminos observasset, ut potius praefata praensione post interventam partis A. a socio et affine suo separationem in partem A. devoluta existente, non curatis iteratis amicis requisitionibus in notabili adhuc summa restantiarius manserit damno et praejudicio partis A. gravi ac manifesto.

Quia vero dictantibus legibus regni, signanter Matthiae decreti 6. articulo 17. et Uladislai decreti 1. articulo 38. prouti quis se ligaret, ita etiam jus ac iudicium recipere teneretur, liquida vero debita tam ex ratione cessantis lucris et emergentis damni, quam de dictamine articuli 144. 1647. et 31. 1659. una cum interusurio et expensis adjudicari solerent et deberent.

Eapropter cuperet pars A. partem I. pro uno certo termino citandam in jus conveniri, eoque adveniente sibi in conformitate praecitatarum legum ac praeproductarum obligatorialium tam quod summam capitalem, quam et legalia accessoria defalcatis nihilominus defalcandis et imputatis, si quae forent, imputandis adaequatum jus et iudicium executione quoque mediante impendi et administrari cum generali reservata.

Kivül: Actio prudentis ac circumspecti domini Joannis Andreae Bernsteiner civis et mercatoris Soproniensis, ut A. contra et adversus judaeum Matterstorffensem Gottlieb Jacob, ut I.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Bernstainer családnév alatt fasc. 13. nr. 1.

1763. március 28. — december 13. Sopron — Nemeskér. Bernsteinér János András soproni kereskedőnek Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó elleni perében Palkovics Mátyás hercegi tiszttartó, mint elsőfokú bíró, azt az 500 forint károsodást, amit a zsidó mézének bírói zárata miatt szenvedett el, megítéli és így a zsidó tartozását 319 forintban állapítja meg. Ezt az ítéletet Bernsteinér megfellebbezi, de a hercegi fellebbviteli bíróság azt jóváhagyja, mire Bernsteinér a megyei bírósághoz fellebbez, amely viszont az 500 forintot nem ítéli meg, miért most a zsidó fellebbez a kir. táblához.

Anno 1763. die 28-a Martii in libera regiaque civitate Soproniensi coram domino Mathia Palkovics celsissimi principatus inspectore levata est causa prudentis ac circumspecti domini Joannis Andreae Bernsteinér civis et mercatrois Soproniensis, ut A. contra et adversus judaeum Matterstorf-fensem Gottlieb Jacob, ut I.

Et pro praenominata parte A. egregius Carolus Neuhold sufficientibus requisitis instructus legitimus procurator cum solitis cautelis et reservatis de jure et praxi processuali reservari consvetis, inhaerendoque legibus regni producit actionem sub nro 1-o et literas obligatorias quadruplicis ordinis sub nro 2-o, 3-o, 4-o et 5-o ac cupit in conformitate actionis. ibidemque citatarum legum adaequatam satisfactionem reali cum effectu sibi impendi et administrari cum generali reserva.

Praenominatus judeaus Gottlieb Jacob in persona comparendo semet declarat, quod pro die 22. Aprilis denuo comparere et defensam suam in merito inchoare velit. Casu, quo autem procedentem dominum delegatum judicem eotum abesse contingeret, etiam in absentia ejus apud procuratorem partis A. comparere et agenda agere infallibiliter se obliget.

Pro A. oblationem partis I. acceptat. illucusque autem reservanda reservet.

Deliberatum est.

Partibus ab utrinque agentibus in diem 22. Aprilis consentientibus ea lege causam praesentem differri, ut termino eodem adveniente sepositis omnibus exceptionibus pars I. in merito agenda agere obligata sit.

Mathias Palkovics inspector, qua in causa praesenti judex manu propria.¹

Anno 1763. die 10. May.

Pro A. idem, qui prius procurator, causam praesentem reassumendo ad eruendam praetensionem suam sequentem duceret calculum:

Anno 1755. die 7. Januarii pars I. a parte A. et socio eotem suo domino Georgio Limberger merces excipiendo in 420 fl.

Debitor effectus solutionem intra trium mensium spatium docentibus obligatorialibus sub nro 1-o stipulat. quo termino non observato inter-usurium quoque a tempore morae, id est 7-a Aprilis 1755. usque 14. Julii

¹ 1. oldal.

1756. computandum et per judaeum I. obligatum jure praetenditur in 31 fl. 50 den.

Anno eodem die 3. May testante producto sub nro 2-o idem judaeus denuo pro acceptis mercibus se obligat in 350 fl. intra trium mensium spatium persolvendis, quo termino non observato judaeus I. interusurium a tempore non observati termini obligatum seu die 3. Augusti 1755. usque 14. Julii 1756. computandum persolvere obligabitur in 19 fl. 25 den.

Anno eodem die 2-a Augusti docente producto sub nro 3-o judaeus I. erga terminum duorum mensium pro acceptis mercibus iterato semet obligat in 511 fl., sed nec hoc termino observato interusurium a tempore morae obligatum a die 2. Octobris 1755. usque 14. Julii 1756. per judaeum I. pendendum computari debet, quod constituit fl. 22 den. 89.

Summa fl. 1354 den. 6.

Anno 1756. die 14. Julii judaeus I. in defalcationem praeattactae summae semet deposuisse praetendit fl. 343., quam solutionem tamen legitime comprobare debet.

Qua summa a priori detracta manerent adhuc fl. 1011 den. 64. Interusurium a die 14. Julii 1756. usque 3. Martii 1757. efficeret per 7 $\frac{1}{2}$ mensem fl. 37 den. 93.

Anno 1756. die 29. Julii idem judaeus iterato testante producto sub nro 4-o pro mercibus debitor effectus in fl. 422 den. 50. Terminum solutionis trimestralem posuit, quo tamen per eundem non

Latus fl. 1462 den. 07.¹

observato interusurium a tempore non observati termini obligatum a die 29. Octobris 1756. usque 3. Martii 1757. computari debet in fl. 4 den. 80.

Summa fl. 1486 den. 87.

Anno 1757. die 3. Martii judaeus se persolvissse praetendit, id quod tamen legitime comprobare debet, fl. 300.

Qua a priori summa detracta restant fl. 1186 den. 87.

Interusurium a 3. Martii 1757. usque 14. Julii 1758. constituit per unum annum 4 $\frac{1}{3}$ mensem fl. 96 den. 85 $\frac{2}{3}$.

Summa fl. 1283 den. 72 $\frac{2}{3}$.

Anno 1758. die 14. Julii judaeus in defalcationem hujus summae se deposuisse praetendit fl. 300.

Qua summa 300 fl. a priori detracta restant fl. 983 den. 72 $\frac{2}{3}$. salvo errore calculi, quam restantem summam 983 fl. 72 $\frac{2}{3}$ den. una cum restanti interusurio a die 14. Julii 1758. computando, defalcatis tamen, si quae forent adhuc defalcandis et imputatis imputandis sibi adjudicari peteret et reservat.

Pro I. producit sub litera A. computum cum Limbergio initum, ex quo patet partem I. eidem Limbergio debitorem mansisse in florenis mille centum novem decim, id est fl. 1119. Item exhibet sub litera B. quietationales Limbergianas remonstrantes in defalcationem praeviae summae solutos fuisse florenos trecentos, id est fl. 300, adeoque summa capitalis subsisteret quidem in fl. 819. Quia tamen per indebitam mellis per dominum Stanner nomine affinis sui Limberger coram iudice civitatis factam

¹ 2. oldal.

inhibitionem exlucrari, exposit mellis distractione praeter effluxum in notabili quantitate in 500 fl. demnificatum semet esse praetenderet, doceretque producto sub C. idem mel(l) ex 500 centenariis constans singulum a fl. 13 petatum fuisse, sed propter inhibitionem distrahi nequivisse, exposit vero docente sub D. producto nonnisi pro fl. 12 caeroplastae Paulo Schöffman dividitum esse, adeoque in singulo centenario floreni unius damnum sentisse, cupit praevium causatum in fl. 500 damnum in defalcationem summae debitorialis fl. 819 imputari reservando reservanda.¹

A felperes ügyvédje természetesen az 500 forintnyi kár beszámítását nem fogadja el, mely után a bíró a per további tárgyalását jún. 7-re halasztja el.²

Elérkezvén az újabb tárgyalási idő Palkovics Mátyás bíró ítéletével a zsidónak adott igazat és így annak adósságát 319 forintban állapította meg.³ Ez ellen a felperes ügyvédje ad inclytam commissionem Eszterháziának appellat, mit a bíró megenged.

1763. júl. 11-én volt a fellebbviteli bíróság ülése Kismartonban, mely az elsőfokú ítéletet jóváhagyta,⁴ mire a felperes ügyvédje Sopron megye törvényszékéhez fellebbez.⁵

A megye törvényszéke Nemeskéren dec. 13-án foglalkozott ezzel az ügygel és ezt az ítéletet hozta:

Praetensione partis actoreae liquida praetensione e converso judaei illiquida existente, adeoque cum praetensione partis A. confundi nequeunte, sed et inhibitione non divenditionem mellis verum tantum securitatem deponendae pro melle summae usque ad vires actoreae praetensionis afficiente, adeoque praetenso judaei damno ad factum inhibitionis referri nequeunte judaeum I. in totali 819 florenorum summa, ejusdemque legalibus accessoriis interusurio quippe et expensis occasione executionis eurendis et liquidandis convinci, fineque peragendae executionis praesentem processum ad altefati celsissimi principatus dominalem sedem remitti.

Pro judaeo I. lata inclytae sedis judiciariae sententia minus contentus eandem maturioris revisionis causa ad inclytam tabulam regiam judiciariam appellat, sententionalesque transmissionales elargiri petit.

A megyei törvényszék a fellebbezéshez hozzájárul.⁶

A kir. tábla ítéletét nem ismerjük.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Bernstainer családnév alatt fasc. 13. nr. 1.

¹ 3. oldal, ² 4. oldal, ³ 6. oldal, ⁴ 8. oldal, ⁵ 9. oldal.

⁶ 10. oldal.

289.

1763. május előtt. A sopronkeresztúri zsidó hitközség azzal a kéréssel fordul a sopronmegyi alispánhoz, hogy a szörnyű tűzvész okozta nagy károkra való tekintettel adjon számukra ajánló írást, mert a m. kir. helytartótanácsához kívánnak fordulni segítségért.

Hochwohlgebohrner gnädiger herr!

Ewer hochwohlgebohrn und gnaden mit gegenwärtiger instanz beschwerlich zu fallen dringet uns die bittere noth und das unbeschreibliche

elend, in welches wir durch die in April leetzt abgewichenen jahres im hochfürstlichen Esterhazischen markt Kreuz entstandenen erschrecklichen feuersbrunst sind versectet worden. Wann wir nun bereits an verschiedenen orten unsere noth geklaget und uns auch an das hochpreiswürdige königliche consilium in tiefster unterthänigkeit zu wenden denken, als ergeth an ewer hochwohlgebohrn und gnaden unsere fussfälligste bitte, hochdieselben geruhen uns gnädigst nochmahls einen bericht und attestat von unserm elende nach Pressburg in unsere eigene hände mildest zustellen zu lassen um uns desselben zu unserer hülfe bedienen zu können, die wir in erwartung einer favorablen resolution in fussfälligster unterthänigkeit beständig ersterben.

Ewer hochwohlgebohrn und gnaden

N. N. die sämtliche juden gemein in Creuz.

Kivül: An dem hochwohlgebohrnen gnädigen herrn, herrn N. N. pro tunc höchstmeritirten herrn vicegespann, unsern hochgebietenden gnädigen herrn fussfälligstes bitten, ut intus.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési iratok május havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszkkel, alatta F. C. P. betűkkel.

290.

1763. május 2. Reischer András soproni polgár ígéri, hogy Hirsch Sámuel csepregi zsidónak a tőle megvett bőr ára fejében járó 7 forint tartozását a soproni Margit-napi vásárkor megadja.

Den 2-ten May 1763. verspricht meister Andre Reischer dem juden Hirschen Samuel von Csapring diejenigen 7 fl., welche er demselben vor erkaufte leder schuldig verblieben. nächstkommenden Margarethen marckht baar und richtig zu bazahlen.

Sopron városi levéltár, 1763--4. évi Gerichts diarium 2.

291.

1763. május 2. Hofer Péter soproni droguista és Gstettner Keresztély Tóbiás bécsűjhelyi kereskedő 600 mázsa hamuzsírra kötöttek szerződést Lázár Jakab nagymartoni zsidóval, aki mostani országos vásárkor 2 hordó hamuzsírt szállított le, amelyet Gstettner vett magához, de a legközelebbi szállítmányt már Hofer fogja megkapni és így felváltva tovább a teljes mennyiség átvételéig, mire Gstettner a két fuvaros fuvardíját, 14 forintot kifizette.

Eodem (den 2-ten May 1763.) ist zwischen herrn Peter Hofer burgerlichen materialisten und herrn Christian Tobias Gstettner burgerlichen kauff- und handelsmann in Wienerisch Neustadt folgender vergleich

getroffen worden, nachdem nemblichen Jacob Lazarus schutzjud von Mätlerstorff wegen ablieferung 600 centner pottasche vermöge errichteten contract sich beyderseits verbindlich gemacht, diesen seinen contract aber bey herrn Gstettner zwar gar nicht, bey herrn Hofer aber nur auf 100 centner zugehalten, ausser dass er bey gelegenheit dieses jahrmakts ad rationem des herrn Hofers 2 vass pottasche geliefert hat, welche dermahlen herr Gstettner als juris prioritatem praetendens zu und an sich nehmen, nächstkünftige lieferung aber ihm herrn Hofer zugefallen solle und solle mit dieser wechselsweise unter einander verstandenen übernehmung der pottasche lieferungen so lange continuiren, bis beyde theile in folge ihres vor sich habenden contracts vollständig befriediget seyn werden. Worbey herr Gstettner auch gegen übernehmung vorbemelter 2 vass pottasche denen fuhrleuten das fuhrlohn mit 14 fl. baar bezahlet und besagte fuhrleuth, als Csörge Pál und Szemenyei János zu ihren sicheren handen empfangen haben.

Sopron városi levéltár, 1763—4. évi Gerichts diarium 2—3.

292.

1763. május 5. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Polacsek Áron morva zsidó ellen személyleírásos köröző parancsot ad ki, mivel bebizonyosodott róla, hogy beteg állatok húsát mérte ki.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Caeterum siquidem certus judaeus Moravus, Aaron Polatsek cognominatus de eo reus compertus, quod carneus bubulam ex pecoribus partim infirmis, partim vero suapte intereuntibus vendiderit, fuga semet salvaverit.

Ideo praetitulatis dominationibus vestris penes ejusdem judaei personae descriptionis isthic acclusionem intimari, quatenus in eundem judaeum in gremio sui solerter inquiri, repertum actutum comprehendi et sub secura custodia detineri facere, desuperque informationem consilio huic locumtenentiali regio e vestigio submittere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die quinta Maii anno millesimo septingentesimo sexagesimo tercio celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Ludovicus de Batthyan manu propria.
Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési jegyzőkönyv május havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentia*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi megjegyzések* láthatók.

E körözéshez az alábbi személyleírás van csatolva:

Descriptio personae.

Est subditus Poszkoviczensis, in albo equo equitans, circiter 50 annorum, altae macilentae staturae, Germanice et Bohemice loquitur. Habet castanei coloris hinc inde canos capillos et similem barbam, portat longam oleagini coloris viridem alba agnina pelle subductam chlamydem cum flavis aeneis nodis, nigram ex pelle subuculam et caligas ex pelle vituli ocreas, juxta relata delirus, apud judaeorum communitates jam hic, jam ibi se detinere solet.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1763. máj. 30-án Nemeskérén megtartott közgyűlésében foglalkozott és miközben azt bemásoltatta a közgyűlési jegyzőkönyvébe, ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur et re ad casum deveniente observabitur. (1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1762—4.)

Ezt a rendeletet a soproni tanács is megkapta és azt 1763. máj. 30-án megtartott tanácsülésben vette tudomásul és ezt a határozatot hozta:

Conclusum est, ut descriptio dicti profugi judei in vernaculam linguam valvis affigenda vertatur ac in quantum aliqui Bohemorum isthuc advenirent, seseque legitimare nequirent, amandentur et ad loca nativitatis eorundem invientur. (1763. évi Proth. Sen. Lat. 67.)

293.

1763. május 31. Nemeskér. Sopron megye közönsége arra való tekintettel, hogy a sopronkeresztúri zsidó hitközség a múlt évi óriási tűzvészkor 7.822 forint 50 dénár kárt szenvedett, a m. kir. kamara támogatását kéri, hogy a királynőtől egyévi türelmi adó elengedését vinnék keresztül.

Excelsum camerale consilium regium Hungarico-aulicum!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Judaei in oppido Keresztur comitatui huic nostro ingremiato comorantes anno superiore 1762. exorto in eodem oppido nocte intempesta fatali incendio, ignisque voragine absumptis domibus ac suppelletilibus et mercibus, uti ex fidedigna relatione accepta damna revidentis, investigantis processualis supremi judicis nobilium nostri coram nobis facta constaret, damnum fl. 7.822 den. 50 perpassi sunt. Ut damnificati aliquantulum respirare, ferendisque oneribus publicis aptiores evadere possint,

attacti oppidi judaica communitas medio nostri ad gratiosum excelsi cameralis consilii efficax patrociniū confugiendo humillime exorat, dignetur semet apud suam majestatem sacratissimam pro illa paterne ac una efficaciter interponere, quatenus altefata sua majestas sacratissima ex ingenita sibi clementia eidem communitati unius anni taxam tolerantialem benigne relaxare dignetur, cujus miserandae sorti nos quoque compatiendo demisse supplicamus, dignetur excelsa camera regia apud suam majestatem sacratissimam relaxationem praelibatae taxae tolerantialis potenti suo patrociniū gratiose effectuare, pro qua gratia et favore perseveramus. Ex generali congregatione nostra die 31-ma Maii anno 1763. in possessione Nemesker continuative celebrata.

Ejusdem excelsi cameralis consilii regii Hungarico-aulici humillimi obsequentissimi servi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési iratok május havi csomójában.

Fogalmazvány több törléssel és betoldással a szövegben papiroson.

Bemásolva ez a felterjesztés megtalálható az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1703—4. oldalain is.

E felirat tisztázata megtalálható O. L. C. — 29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 52—3. jelzés alatt ezzel a nagy eltéréssel:

... perpassi sunt. Cum proinde tam enormiter damnificatis et prope ad peram exutis et aequitas et publici boni ratio subveniri svadeat hinc miserandam eorum sortem, exploratae ejusdem excelsi cameralis consilii aequanimitati enixe recommendamus et in omni obsequio perseveramus...

294.

1763. június 1. Bécs. Vogl Antal János Gáspár bécsi kir. közjegyző Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó kérésére jogai védelmére két bizonylatot átír és ezekre vonatkozólag tanúvallomásokat is közöl.

In nomine Domini amen.

Im jahr Christi 1763. Römmer zünsszahl XI. zu latein indictio genant, an einen mittwoch, als den 1-ten Juny zu Wienn in Öesterreich, unter hersch und regierung des allerdurchläuchtigst, grossmächtigst und unüberwindlichsten Römischen kayssers Francisci primi in Germanien und zu Jerusalem königs, herzogen zu Lotharingen und Bäär, grossherzogens zu Toscana etc. auf requisition Gottlieb Jacob judens zu Matterstorff habe ich öffentlicher notarius nachmittag zwischen 4 und 5 uhr mich zu herrn Johann Michäel Mosser burgerlichen leebzelter und honighandlern alhier in sein in dem sogenant Ruckhensadlischen hauss in ersten stokh besizende wohnzimmer sowohl, als auch zu herrn Paul Schöffmann gleichfahls burgerlichen leebzelter und hönighandlern in seine beym Greiffen in der Carthnerstrassen zu ebener erde innhabende wohnung verfüget und beeden ihre hiernoch von worth zu worth folgende attesta-

ta de dato 13-ten Aprilis 1763. und respective 14-ten July 1758. zur recognoscirung vorgezeiget, auch selbe befraget, ob sie wohlgedachte beede attestata ausgestellt und eigennhändig unterschrieben haben, auch selbe durchaus die grundliche wahrheit in sich enthalten? Tenor primi attestati de dato 13-ten Aprilis 1763.

Ich endes unterschriebener attestire hiermit die wahrheit zu steuere, wie dass ich unterschriebener von Gottlieb Jacob dass seinige hönig in Öedenburg ligendt insgesamt belauff 500 centen in jahr 1758. den Öedenburgischen Maymarkht erkauffen wolle, so mir der Gottlieb damahl den centen per fl. 20 geschätzt, ich aber von ihme Gottlieb solches insgesamt á 13 fl. so gleich begehrt und weillen ich vermög gewis(s)en verboth von ihme nicht behandeln habe können, als habe sogleich in Wienn von meinen mitmeister alhier á fl. 15 erkauffen müessen, beszeine hiermit. Wienn, den 13-ten April 1763.

L. S. Johann Michäel Mosser, burgerlicher leebzelter und hönigshandler alda.

Tenor secundi attestati de dato 14-ten July 1758.

Hiemit bekänne ich unterschriebener, wie das ich erkaufft habe von juden Gottlieb Jacob zerko 300 centen hönig, als nemblich 70 centen fain- und 230 rauches hönig, den centen in Öedenburg abgeholt per zwölf gulden. Mätterstorff, den 14-ten July 1758.

Paul Schöffmann.

Nach also vorgezeigt beeder seithigen attestatis haben mir beede, undzwar der herr Mosser geantwortet:

Responsum: es seye dise sein wirklich ausgestelltes attestatum und habe selbes eigenhändig unterschrieben und gefertiget, seye auch durchaus die gründliche wahrheit, weiters beyfügend, dass andere gedachtes hönig den centen per 15 fl. von ihme meinen requirenten erkauffen wolle, ja seine leibliche frau mutter aus besonderen gefahlen den centen á 15 fl. hinnach alhier in Wienn habe bezahlen müessen, weillen auf des requirenten hönig schon dass verboth ware.

Herr Schöffmann erwiderte mir:

Responsum: gedachtes attestatum habe er ebenmässig selbst ausgestellt, habe auch sein vollkommene richtigkeit und seye sowohl die gottgefällige wahrheit, als seine eigene handunterschrift.

Welch alles ich sohin tragenden amts wegen getreulich ad notam genohmen, meinen gewöhnlichen notariats-protocoll inseriret und zu wahrer und offentlicher beglaubigung alles dessen dem gedachten Gottlieb Jacob gegenwärtiges instrument unter meiner gewöhnlichen notariats fertigung extradiret. Actum anno. loco, die, mense ac hora, ut supra.

Antonius Joannes Casparus Vogl manu propria, autoritate apostolica coesareo-regia notarius publicus juratus. agens et judiciorum advocatus in fidem praemissorum requisitus.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Bernstainer családnév alatt fasc. 13. nr. 1.

Ivrétü papiros, melynek vizjegye: korona alatt az egyik sorban: B H A Z, míg a másik sorban: V et V C betűkkel, az aláírás mellett rézmetszetbe véselt közjegyzői jeggyel.

1763. június 27. *A soproni tanács értesíteni fogja gróf Grassalkovich Antal kamaraelnököt, aki Simon Lázár zsidó és Barth József közti per mielőbbi befejezését kívánja, hogy a pereskedő felek ügyvédei miatt nem lehetett idáig ítéletet hozni.*

1763. jún. 20-án megtartott tanácsülési jegyzőkönyvből:

Perlectae quoque sunt excellentissimi domini comitis Antonii Grassalkovichs camerae regiae Hungarico-aulicae praesidis de dato 9-na Junii emanatae literae, mediantibus quibus causae per judaeum Lazarum Simon contra Josephum Parth motae accelerationem magistratui commendat.

Super quibus rescribendum determinatum est: facto partium lite agentium procuratorum hoc hincinde excurrentis, altero vero morbo correpto conflictante, non vero magistratuali praeattactam causam hucdum finaliter decidi et terminari non potuisse.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Prothocollum Senatorium Latinum 79.

1763. június 27. *A soproni tanács arra való tekintettel, hogy Mária Terézia királynő Simon Lázár zsidónak Barth József ellen indított pere befejezését sürgeti, elhatározza, hogy a kir. kancelláriának jelenteni fogják, hogy e per elhúzódásának elsősorban az ügyvédek az okai.*

1763. június 27-én megtartott tanácsülési jegyzőkönyvből:

Dein perlectum et acceptatum est benignum suae majestatis sacratissimae sub dato 18-vae decurrentis hujusce mensis ad instantiam Lazari Simonis haebrei emanatum promotorium mandatum. ut causa ejus contra Josephum Parth concivem hujatem anno 1760. mota et in merito judicio jam submissa proximus assumatur et decidatur.

Conclusum est, ut excelsae cancellariae regiae rescribatur et repraesentetur praeattactam causam ex eo, quod procuratores pro et contra allegantes mox unus sub ipsis juris terminis per notabile tempus, alter vero diuturniore morbo impeditus vel hoc enim restituto itidem sub decursu terminorum juris ad diversos comitatus excurrerit et causas ibidem promoverit, eo etiam accedente, quod in causam attractus ad quorundam officialium extra regnum constitutorum officialium testimonia pro sui defensiva necessaria provocaverit, eademque in praesens etiam obtinere nequiverit, adeoque pro iisdem conquirendis legalem terminum sibi indulgeri petierit, hucdum in judiciariam revisionem assumi et decidi nequaquam potuisse. Commissum et determinatum etiam est, ut idem excellentissimo domino camerae praesidi causae attactae accelerationem commendanti mutatis mutandis rescribatur.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Prothocollum Senatorium Latinum 81--2.

1763. július 1. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. kancelláriának, hogy Simon Lázár zsidó és Barth József soproni polgár között folyó per azért húzódik el, mert az egyik ügyvéd sokszor távol van, a másik ügyvéd pedig sokat betegeskedik, azonkívül az alperes olyan tisztek vallomására hivatkozik, akik az országon kívül tartózkodnak és ezért nehéz tőlük beszerezni a bizonyságukat.

Excelsa cancellaria regia Hungarico-aulica!

Domini domini et patroni gratiosissimi!

Homagiali devotione percepto benignissimo suae sacratissimae caesareo-regiae et apostolicae majestatis de dato 18. recenter evoluti mensis Junii erga Lazari Simonis haebrei in eo depromptam querelam, quasi vero ob conniventiam nostram in causa sua contra Josephum Parth concivem hujatem intuitu 6000 florenorum summae, quam mododicto debitori ad rationem statuendorum equorum pro militibus Hungaricis aptorum numeravit, coram nobis mota, proque ferendo finali judicio praetensive submissa justitiae administrationem consequi haud possit, emanato promotorio mandato humillime respondemus, quod estoquidem quaerulantis haebrei causam quo celerius pro jurata obligatione manereque judiciali nostro legibus item et justitiae conformiter ex merito nos decisuros sperassemus, idque unice in votis habuissemus, evenisse nihilominus, quod procuratoribus in praedicta causa pro et contra allegantibus mox uno per notabile tempus sub ipsis juris terminis continuo abhinc absente, altero vero vel diuturniori morbo domi detento vel hoc resanato similiter ad terminos judiciarios et diversos comitatus excurrente, causasque promovente non tam facto, quam ipsorummet procuratorum propria etiam culpa eadem causa in tam longum protelata, inque praesens ex merito indecisa haereat. Cui accederet et hoc, quod pars in causam attracta in ordine ad ultimam eidem deliberative impositam probam, sine qua finale et decisivum judicium ferri haud potest, ad nonnullos inclytorum regiminum extra regnum Hungariae illicitorum officiales provocando sese eandem probam ex distantiae ratione minime praestare posse obverterit, proque conquiendis ab iisdem officialibus ad eandem probam necessariis, defensaeque jurium suorum, sicut multum sperat, deservituris testimoniis terminum legi conformem sibi indulgeri petierit, huncque eidem ex justis et aequi ratione, ne vel iuribus suis frustretur aut quoquo modo in iis praecipitur, ea tamen severa sub conditione et lege, ut in finale experiri velit judicium, illico post juristitium messis sibi incumbentia agat, concedendum esse duxerimus, nulli dubitantes, quin idem in causam attractus strictissimae obligationi sit satisfactorius, ipse vero quaerulans haebreus justitiae administrationem in effectu quo otius cosecuturus. Nos in reliquo altis patrocinii profundissima devotione substernentes manemus ejusdem excelsae cancellariae regiae Hungarico-aulicae humillimi servi:

Sopronii, 1. Julii 1763.

N. N. consul, iudex et senatus liberae ac regiae civitatis Soproniensis.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Prothocollum conceptuum 191—2.

Simon Lázár zsidó érdekében 1763. jún. 9-én gróf Grassalkovich Antal, a pozsonyi m. kir. kamarai elnök is írt a soproni tanácsnak, kinek júl. 1-i kelettel a soproni tanács a fentivel csaknem szószерint azonos levélben válaszolt. (Uo. 192—3.).

Ezt a két felterjesztést említi a soproni tanács júl. 1-én megtartott tanácsulése (1763. évi Proth. Sen. Lat. 83.).

298.

1763. július 19. *Schlesinger Márk zsidó néhai Zuberka Katalin soproni polgárnőnek és szűcsnek 124 forinttal adósa maradt katonai köpönyegekbőléléseiért.*

Anno 1763. den 19. July ist . . . wegen verlassenschaft weyland frau Catharina verwittibten Zuberkein gewesten burgerlichen kirschnern allhier gerichtliche abmittlung folgender gestalt geschehen:

Schulden in das guth:

Marx Schlesinger jud ist schuldig wegen gefütterten montour pel-tzen 124 fl.

Sopron városi levéltár, Prothocollum judicarium 1763—1764. — 5., 7.

299.

1763. július 30. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács figyelmezteti Sopron megye közönségét, hogy két mármaroszi zsidó, akik Szomolnokon rezeset kívántak venni, 10 tekercs hamis souverain dour aranyat hoztak forgalomba, amelyek, hogy mennyiben térnek el az igazaktól, ennek részletes leírását adják, azonkívül csupán 2 forint 44 krajcárt érnek. Sürgősen tájékoztassák erről a lakosságot és a megye területén fekvő városokat is.*

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Szomolnokienae inspectoratus officium sua via demisse repraesentavit suae majestati caesareo-regiae, quod ped duos fine coemendi cupri e comitatu Maramarossienae eorum adventantes judaeos decem frusta falsae monetae souverain dour cum inscriptione anni 1759. allata et erogata fuerint, quae falsae monetae species vera non modo crassior, verum etiam pars ejusdem interior argentea, in exteriori parte auro solum obducta esset atque a veris souverains dor sequentibus signis apparenter distincta, quod in falsis his effigies suae majestatis sacratissimae multo elevatior ac in veris cernatur in inscriptione circa effigiem ad voces Imp. G. Hun. Boh. R. nullibi punctum positum observetur. Loco literae G. apud D. G. litera C. conspiciatur, in altera vero parte vox Brab. false separata et punctum, quod in voce Brab posteriori literae b postponi debuisset, cum

Ly Bra. b. praepositum habeatur. Ulterius demum falsitas monetae hujus ex ipso tinnitu, utpote qui non tam clari soni ac in veris esset, dignoscibilis foret, quod item ex suscepta Szomolnokini falsae hujus monetae proba et valvatione evenerit, simile falsae monetae frustum octo granorum defectum habere et in intrinseco valore absque aggio non plus, quam 2 fl. 44 cr. valere.

Proinde praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio hisce intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus eousque etiam donec ulteriori, quae proximius subsequetur, valvatione per supremum Viennense monetarum officium regium suscepta, figura falsae hujus monetae cupro incidi, literaeque patentes parari valeant, pro omnium in tempore habenda noticia et directione de praemissa falsa moneta, requisitam actutum et non expectata generali aut particulari congregatione in gremio sui publicationem facere ac interea, donec in hoc merito etiam ad liberas et regias civitates intimata expedientur, medio vicecomitis sui dispositionem hanc civitatibus sibi ingremiatis notam reddere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die trigesima Julii anno millesimo septingentesimo sexagesimo tercio.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislav Balogh manu propria.

Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár. 1763. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kék, titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzés van.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1763. aug. 29-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicatum est. (1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1757—9.)

Megkapta ezt a rendeletet a soproni tanács is, amely aug. 8-án megtartott tanácsülésében vette azt tudomásul és ezt a határozatot hozta:

Quod ipsum non solum officiis perceptoratus cassae contributionalis, quam et reliquis civitatis istius perceptoribus significandum, sed et pro omnium publica notitia valvis germanico idiomate affigendum esse determinatum est (1763. évi Proth. Sen. Lat. 97—8.).

1763. augusztus 1. előtt. A sopronkeresztúri zsidó hitközség a m. kir. kamarától a türelmi adó mérséklését kéri, mert azt megfizetni nem tudják.

Hochlöbliche kayserlich königliche Hungarische hofcamer!
Gnädigst hochgebietente herren herren!

Wir haben in aller submission öfters unsern nothfal kläglich angebracht und nicht nur die unerträgliche execution zu vermayden, dan auch uns eine gnad zuzutheilen. Dessen dennoch ohngeachtet ist uns die execution eingelegt worden und dahero uns gezwungen befunden 300 fl. schulden zu machen und die tolleranz tax abführen zu können. Anjezo aber da mir arme abrandter in grossen schulden steken, auch aus der stand seyn die noch rukständige 300 fl. tolleranz zu erlegen.

Bitten also allerunterthänigst eine hochlöbliche kayserlich königliche Hungarische hofcamer geruhe uns an der tolleranz tax eine relaxation gnädigst angedeuhen zu lassen, für welche hohe gnad ersterben.

Einer hochlöblicher kayserlich königlicher Hungarischer hofcamer unterthänigste:

Creüzer juden gemeinde.

Kivül: An eine hochlöbliche kayserlich königliche Hungarische hofcamer, gnädigst hochgebietente herren herren unterthänigstes bitten inbemelt Creüzer juden gemeinde pro ein gnädigen tolleranz tax relaxirung.

O. L. C. — 29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 58—9.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: cimerpaizs, míg a másik oldalon: F. A. K. betűkkel, előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 1. Augusti 1763.*

1763. augusztus 16. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy mivel Neumann Károly Frigyes Sándor keresztény hitre áttért zsidó az ország területéről számúzve van, amennyiben a közölt személyleírás alapján mégis elfognák, ezt azonnal jelentsék, hogy intézkedni lehessen Temesvárra történő eltoloncolásáról.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Ex quo sua majestaes sacratissima clementer decrevisset, ut quidam per sacrum baptismum renatus judaeus Carolus Fridericus Alexander Naimon cognominatus, velut homo ex projectis suis periculosus ex omnibus caesareo-regiis ditionibus, uti ex Hungaria et Transylvania penitus amandetur et eliminetur ac ita quidem, ut si is alicubi in ditionibus caesareo-regiis deprehensus fuerit, statim comprehendatur et Temesvarinum deducatur.

Hinc praetitulatis dominationibus vestris penes personae ejusdem hominis descriptionis acclusionem hisce de benigno jussu regio intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus ad effectum benignae hujus resolutionis caesareo-regiae circa praefati judaei comprehensionem in gremio sui necessaria disponant eadem praetitulatae dominationes vestrae. Pro casu ac idem in gremio comitatus istius interciperetur, consilium hoc informaturae fine illo, ut abhinc intuitu ejusdem Temesvarinum promovendi apud obvios comitatus opportuna ordinari valeant, interea vero idem sub securo custodia detineatur.

Datum ex consilio regio locumtenentiale Hungarico Posonii, die decima sexta mensis Augusti, anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo tercio celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilibus et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum ac nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta *F. C. P.* betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kirtikos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

A csatolt személyleírás így szól:

Descriptio judaei Caroli Friderici Naumann, qui est parvae, macilentae staturae, pallidae et oblongae faciei, parvorum oculorum, superciliorum subrufforum, oblongi cuspidati nasi. Gestat album capillamentum, 60 circiter annos natus.

Bemásolva ez a körözés megtalálható még az 1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1792—4. oldalain is.

Sopron megye közönsége 1763. aug. 29-én Nemeskércen megtartott közgyűlésében foglalkozott ezzel az ügyel, ahol ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur et re ad casum deveniente observabitur.

A soproni tanács szept. 5-én megtartott tanácsülésében foglalkozott ezzel a rendelettel és ezt a határozatot hozta:

Conclusum est, ut praeinsinuati intimati tenor unacum descriptione praeattacti ex regnis suae majestatis sacratissimae haereditariis eliminati hominis proxime convocandae communitati communicetur. (1763. évi Proth. Sen. Lat. 110.).

1763. augusztus 18. Pozsony. A m. kir. helytartótanács a mármaroszi zsidók által forgalomba hozott hamis souverain dour aranyakról további tájékoztatást ad Sopron megye közönségének.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Caeterum ex priori aequae ex benigno jussu regio die 30-a ultimo exacti mensis Julii abhinc expedito intimato jam perceperunt praetitulatae dominationes vestrae qualisnam falsa moneta souverain dor dicta Szomolnokini per quosdam judaeos e comitatu Maramarossiensi fine coemendi cupri eorsum advenientes cum inscriptione anni 1759. allata et erogata fuerint.

Quia vero medio tempore camera regia Hungarico-aulica aliud de eodem 1759. anno praetactae monetae souverain dor falsum frustum in valore intrinseco 2 florenos 40 cruciferos 3 $\frac{3}{4}$ denarios constituens suae majestati sacratissimae submisisset, a veris nihilominus in eo distinctum, quod pars illa cum effigie respectu alterius cum insignibus aequalis, non autem quod in veris observaretur, inversa conspiciatur.

Hinc id ipsum interea etiam donec eatenus quoque necessariae patentes parari potuerint, iisdem praetitulatis dominationibus vestris ita clementer jubente caesareo-regia et apostolica majestate praesentibus pro notitia et directione, instituendaque eatenus indilata in gremio sui requisita publicatione intimari. Datum ex consilio regio locumtenentialem Posonii, die decima octava Augusti, anno millesimo septingentesimo sexagesimo tertio celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislav Balogh manu propria.
Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpajzs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentialem Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzések olvashatók.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1763. dec. 16-án megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur et observabitur. (1761—1764. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1870—2.)

1763. szeptember 1. Lázár Simon zsidó Parth József soproni polgár elleni perében Laitner Gottliebét és Neuhold Károlyt nevezi meg ügyvédjéül.

Den 1-ten Septembris 1763. constituiret herr Lazar Simon herrn Gottlieb Laitner und herrn Carl Neuhold zu seinen gevollmächtigten in causa sua wider herrn Joseph Parth usque ad revocationem.

Sopron városi levéltár, 1763—4. évi Gerichts diarium 29.

1763. szeptember 12. A soproni tanács, mint elsőfokú hatóság, Simon Lázár zsidó és Parth József soproni sörfőző között folyó perben a 6.000 forintból, amit Parth kapott kézhez, 4.987 forintot jogosan felhasználnak mond ki, de 1.012 forintot és az ezután felszámítható kamatokat, összesen tehát 1.458 forintot a zsidónak vissza kell fizetnie. Parth ez ítélet ellen a tárnokszékhez fellebbez.

Anno 1763. die 12. Septembris deliberatum est . . .

Hinc a praespecificatis parti I. numeratis 6.000 florenis primum quidem pro acceptatis juxta productas sub G. et H. ac tum deliberative pro sufficientibus agnitas, quam et per partem A. allegative pro talibus recognitas assentationis listas equis 24 pretio frustatim 44 florenis pactato et insimul constituyente 1056 fl.

Intertentione item 74 equorum teste praeattacto bellici commissarii á Stöhr sub A. ad processum exhibito testimonio die 3-tia Januarii anni 1758-vi in hujatibus cassarmis habitorum per spatium bis 24 horarum vigore contractus nro 2-do signati parti I. incumbente, dein vero propter eorundem equorum facto cujuscunque demum non interventam assentationem eandem partem A. feriente, adeoque a 5. Januarii usque 5-tam Februarii anni 1758-vi, adeoque per 32 dies pro singulo equo á 25 denariis computata 592 fl.

Mercede 11 servorum curam equorum 74 habentium per 32 dies á 25 denariis 88 fl.

Intertentione 12 teste producto litera H. notato 2-da Aprilis 1758-vi assentatorum a 6-ta Februarii usque praeattactam 2-dam Aprilis dietim reque pro singulo frusto a 25 denariis computata, adeoque pro 56 diebus 168 fl.

Pro duobus servis ad hos 12 equos necessariis singulo dietim a 25 denariis, adeoque pro totidem 56 diebus 28 fl.

Pro intertentione 7 juxta idem productum sub H. 4-ta Aprilis assentatorum equorum dietim pro singulo a 25 denariis computata, adeoque pro 58 diebus 101 fl. 50 den.

Et pro his equis necessarii unius servi 58 dierum competentia dietim a 25 den. 14 fl. 50 den.

Juxta quietantiam sub D. ad processum exhibitam per partem judaeo A. solutis 1325 fl.

Et denique teste alterius ordinis in processu sub litera E. producta quietantia repetito judaeo A. restitutis 1614 fl. 30 den.

Adeo insimul 4937 fl. 30 den.

Per partem I. judaeo A. praevia modalitate respective renumeratis, respective vero pro intertentione equorum conversis ac denique pro assentatis et acceptatis 24 equis competentibus et harum serie repetitae parti I. adjudicatis a praespecificatis 6.000 florenis defalcatis eandem partem I. in residua 1012 fl. 70 den.

Summa capitali, interusurio item a capitali 2627 fl. usque 3-tiam Aprilis 1758. restante, a 5-ta Aprilis 1758., die videlicet ultimae assentationis usque 17-mam Junii 1759. pro uno anno, duobus et una tertialitate mensis á 6 per centum computato in 188 fl. 26 den.

Et denique a praespecificata 1012 fl. 70 den. summa capitali juxta praeductum calculum usque 17-mam Junii 1759. restante, adeoque ab eadem 17-ma Junii 1759. usque 12-a Septembris anni currentis 1763. pro 4 annis et duobus et quinque sextalitatibus mensis computato in 257 fl. 38 $\frac{1}{3}$ den.

Insimul vero salvo errore calculi in 1458 fl. 34 $\frac{1}{2}$ den. convinci et aggravari, convictamque et aggravatum pronunciari, intuitu 150 fl., quos pars I. in producto lit. B. notato partis A. affini administrationem equorum parti I. a judaeo A. procuranti titulo discretionis solvisse praetenderet, hic locum habere et partem A. ferire nequeuntium ad praeattactum partis A. affinem, si et in quantum semet eodem quidpiam obtenturum speraret, regressu in salvo permanente.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. — 85—7. oldalszámok alatt.

Az alperes ezt a soproni tanács által hozott bírói ítéletet megfellebbezte a tárnokszékhez, amely 1766. márc. 12-én Pozsonyban hozta meg az ítéletét. Ez annyira kedvező volt az alperes részére, hogy nemcsak változtatás nélkül elfogadta Parth Józsefnek 142. sorszám alatt leközlött elszámolását, aki 6000 forint előleget meghaladóan még 322 forint 18 krajcárt követelt Simon Lázár zsidótól, hanem ezenfelül a zsidót még 146 forint perköltség megfizetésében is elmarasztalta. (Uo. 106—110. oldalszámok alatt.)

1763. szeptember 26. Bécs. Hermann haditanácsi ügynök bizonyítja, hogy Lázár Simon zsidó kijelentése szerint a 4.000 ló leszállításából még hiányzó 416 lovat pótolni nem képes, éppen ez okból őt terhelő 12.000 forint adósság miatt.

Ich endes gefertigter bekenne hiemit der wahrheit zur steuer, dass nachdeme respectu deren untern ersten Novembris 1757. von einen hochlöblichen kayserlich-königlichen directorio in publicis et cameralibus mit

dem auch kayserlich-königlichen rimonta pferd-oberlieferanten herrn Lazar Simon zu stellen contrahirten 4.000 stuckh husaren pferde sich nach der hand geäußeret, dass wegen 416 derley pferden die behörige assentlisten abgänglich, gedachter lieferant auch aus denen mehrfachlig angezeigten umständen diese weiters nachzutragen ausser stand wäre, nicht nur die hierwegen ihme angerechnete schuld per 10 187 fl. 6 cr., sondern auch wegen diesen nicht in tempore gelieferten 4.000 stuckh rimonten annoch 1.812 fl. 54 cr., zusammen also 12.000 fl. sicherstellend und ich mich pro superabundanti, als caventen mitfertigen müssen. Ein solches habe mittls meiner eigenhändigen nahmens unterschrifft und pettschafts fertigung bekräftigen wollen. Wienn, den 26-en Septembris 1763.

Johann . . . von Hermann manu propria,
hofkriegsrath agent.

Sopron városi levéltár, Causae civiles fasc. 34. nr. 525. 195. jelzésű oldalszám alatt.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon virágcsokor-féleség, alatta I. C. P. betűkkel, az aláírás mellett vörös viaszba nyomott ovális alakú címeres gyűrűspecséttel.

306.

1763. október 2. előtt. Az oroszvári zsidó hitközség azt kéri a m. kir. helytartótanáctól, hogy a nagy tűzvész okozta káruk miatt néhány évre mentesüljenek a türelmi adó megfizetése alól.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!
Domini domini benignissimi gratiosissimi!

Vix Deo auxiliante vires nostras, quas ignis ante quinquennium die 20-a Augusti Oroszvarini exortus nimium quantum attenuaverat, aliquantulum recollegimus, dum infaustum incendium die 21-a Julii circa primam noctis vigiliam in oppido Oroszvár exortum nos quoque miseros ex quotidiano quaestu viventes adeo oppressit, ut flammis internam etiam domiciliorum nostrorum et fornicum mercantilium corripientibus tota quanta substantia nostra, quae ob ignis vehementiam et adjutorii defectum nullo modo salvari poterat, combusta et in nihilum redacta. Afflictus status noster autem eo miseriarum deductus sit, ut praeter exiguum vestitum, quem e somno evigilantes in summo terrore corporibus nostris injecimus, nihil nobis remanserit, nobisque dura necessitas imposita sit quotidianum victum nostrum ex aliorum benevolentia et commiseratione obtinendi.

In his proinde extremis nostris miseriis ad excelsi consilii regii locumtenentialis benignitatem supplices recurrimus et profundissima cum submissione per Deum omnipotentem gratiosum ejusdem patrocinium exoramus in eo, ut cum his binis jam vicibus nos opprimentibus exitialibus flammis ad infimum paupertatis statum detrusi nec quaestui priori continuando pares nec vitae mediis prospiciendi, multo minus vero huc-

dum praestitis publicis oneribus ulterius quoque supportandis sufficientes simus, rem nostram sibi benigno cordi summere, eoque inviare dignetur, ut ex clementia suae majestatis caesareae regiae taxae tollerantialis solutio, quae nos in florenis ducentis triginta octo cruciferis quadraginta quinque annuatim tangebatur, per aliquot annos, donec ex benedictione divina amissas vires reassumere poterimus, benigne relaxetur. Pro qua benignitate et gratia supplices emorimur.

Excelsi consilii locumtenentialis regii subjectissimi et indignissimi servi:

communitas judaica Oroszvariensis.

Kivül: Ad excelsum consilium locumtenentiale regium etc., dominos dominos benignissimos gratiosissimos supplex instantia introsertae com(m)unitatis judaicae Oroszváriensis.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—8. folio 54—5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon városi címer, a másik oldalon: IGLAV felírással, előlapon ezzel a megjegyzéssel: praesentata 2. Octobris 1763., 3-a ejusdem relata.

307.

1763. október 19. Oroszvár. Nagyabonyi Csiba János mosonmegyei alispán bizonyítja, hogy folyó évi júl. 22-i tűzvész az oroszvári zsidó hitközség minden értékét annyira elhamvasztotta, hogy néhány éven át képtelenek a türelmi adó megfizetésére.

Infrascriptus tenore praesentium fateor et recognosco, quod posteaquam oppidum Oroszvár inclyto comitatui Mossoniensi adjacens die 22-da Julii anni currentis nocturno quidem tempore ignis voragine totaliter ferme consumptum fuisset, hujusce fatalitatis occasione omnis judaica communitas hic loci degens universis domesticis suppellectilibus suis ac rebus etiam mercantilibus, ne unica quidem familia excepta, totaliter adeo incinerata exstiterit, ut praeter vitam iisdem penitus nihil supermanserit, unde etiam coguntur nunc quoque apud alias hincinde degentes judaicas communitates ostiatim, respective vitae media sibi quaereri. Taliter itaque iisdem tam extreme realiter damnificatis merito tantisper a quibusvis solutionibus privatis et publicis immunitandi essent, nam intra defluxum trium aut quatuor annorum semet ad statum priorem vix aut plane non reponere valebunt, sed neque ob hunc eorum statum calamitosum, omnibusque mediis destitutam communitatem his in circumstantiis cum taxa tolerantiali ex 238 florenis 45 (denariis) consistente etiam cum qualicunque executione praemendam ultra progradiri posse, nisi obtenta quapiam ex clementia caesarea regia aliquot annorum relaxata. Tali etenim adjuvamine subsecuto fors rursum sub tempore immunitatis vires suas haecce comunitas restauratura esset, ut ita hujusce taxae tollerantialis debitam solutionem juxta ipsorum consuetudinem continuare pos-

set. Caeterum super praemissorum realitate hasce eidem judaicae communitati extradedi ex officio literas testimoniales manu propria subscripta et sigillo meo usuali roboratas. Oroszvarini, die 19-a mensis Octobris anno domini 1763.

Joannes Csiba de Nagyabony, sacratissimae caesarae regiae apostolicae majestatis consiliarius et incltyi comitatus Mossoniensis vicecomes.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 56—7.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: címerpaizsos koronás kétféjű sas, az aláírás alatt vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűs címerpecséttel, míg az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 24. Octobris 1763., 27-a ejusdem relata.*

308.

1763. november 10. Alsó-Ausztria területéről Magyarországba kitoloncoltak között volt Blau Wolf pozsonyi zsidó is, aki hamis játékos.

Specification

deren untern 10-ten Novembris 1763. zuzolge von hochlőblichen kayserlich- kőniglichen Nieder-Ősterreichischen regierung ergangenen hohen verordnung von hierauss mit dem herbst haubtschub in das kőnigreich Hungarn etc. abgeschobenen schubmässigen personen, wie folgt:

.....
Blau Wolff, 26 jahr alt, von Prespurg gebūhrtig, ein jud, leedig wegen falschen spielen.
.....

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok január havi részleges közgyűlési iratai között.

309.

1763. november 14. Kapuvár. Ifj. Felsőbüki Nagy Pál sopronmegyei főszolgabíró Sámuel Jakab zsidó ellenében gróf Karaffa Károly nejét, De Grünne Mária Terézia grófnőt 200 forint tartozása, az elmaradt kamatok és 40 forint perköltség megfizetésére ítéli el.

Anno 1763. die vero 14-ta mensis Novembris in oppido Kapuvár incltyto comitatui Soproniensi adjacenti habito coram perillustri ac generosis dominis juniore Paulo Nagy de Feölsőbük incltyti comitatus Soproniensis supremo judice nobilium, necnon Antonio Bene et Ladislao Balogh juratis assessoribus antelati comitatus levata est causa judaei Jacobi Samuel, velut actionetenus uberius declaratae partis, ut A. contra et adversus illustrissimam dominam comitissam Mariam Theresiam De Grünne, illustrissimi domini comitis Caroli Karapha charissimam consortem, velut I.

A felperest Lukinich György ügyvéd, míg az alperest Tieftrunk Zsigmond ügyvéd képviselte, ki az adósságot elismerte és csupán azt kérte, hogy a lefizetésre dec. 10-ig adassék idő.

Deliberatum est.

Debito actionali per partem I. coram figura juris allegative recognito, adeoque expositione actionis clare conprobata existente eandem illustrissimam comitissam I. in conformitate etiam legum actionalium tam in summa capitali ducentorum florenorum, quam vero restantis interusurii et expensarum sub litera E. productarum judicialiter tamen ad florenos 40 limitatarum refusione judicialiter convinci et aggravari, exequendumque executionem in conformitate pro parte A. in allegatae declarationis et per partem I. non difficultatae decerni.

Junior Paulus Nagy de Bük inelyti comitatus Soproniensis supremus judex nobilium manu propria.

Ladislaus Balogh ejusdem inelyti comitatus Soproniensis adjunctus juratus assessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 10. jelzésű iratsomóban.

310.

1763. november 21. Gerstl Dávid nagymartoni zsidó a soproni városi bírói széktől engedélyt nyer egy vásári árusbódé felállítására.

Den 21. dito (Novembris 1763.) ist dem Gerstl David juden von Matteredstorr ein platz zu aufriechtung einer markht hütten gerichtlich verwil liget worden.

Sopron városi levéltár, 1763—4. évi Gerichts diarium 41.

311.

1763. december 8. Veitl Márkus nagymartoni zsidó a soproni városi bírói szék előtt azt a 15 forintot, amivel Linzer Mátyás soproni polgárnak tartozott idei bor árában, lepecsételten leteszi.

Den 8-ten dito (Decembris 1763.) erlegte der jud Marcus Veitl die dem Matthias Lintzer vor erkaufften heurigen wein annoch schuldigen 15 fl. versigelter zu gerichts handen.

Sopron városi levéltár, 1763—4. évi Gerichts diarium 52.

1763. *A nagymartoni, a sopronkeresztúri, a lakompaki és a kismartoni zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.*

Empfang von juden contract.

Den 1-ten May überbrachte die juden gemeinde von Matterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1762. bis ende Aprilis 1763 mit 15 fl. — den.

Von 1-ten May bis letzten Octobris 1763. empfienge ich von derselben auf das 2-te halbe jahr 15 fl. — den. . . . 30 fl. — den.

Den 1-ten May bezahlte die juden gemein von Creutz das halbjährige contractgeld wegen derselben in dieser stadt zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1762. bis letzten April 1763. mit 10 fl. — den.

Ferner erhielt ich auf das anderte halbe jahr von 1-ten May bis letzten Octobris 1763. 10 fl. — den. . . . 20 fl.

Den 1-ten May überbrachte die juden gemein in Lackenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1762. bis ende April 1763 mit 10 fl. — den.

Mehr dieselbe auf das anderte halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris 1763. 10 fl. — den . . . 20 fl. — den.

Latus 70 fl. — den.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Eisenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1762. bis letzten April 1763. mit 15 fl. — den.

Abermahl dieselbe auf das anderte halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris 1763. 15 fl. — den. . . . 30 fl. — den.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1763. évi Cammer rechnung 101—2

1764. január 10. Pozsony. *A m. kir. helytartótanács felszólítja Sopron megye közönségét, hogy mivel a megyebeli zsidók immár 1490 forint türelmi adóval vannak hátralékban, ennek behajtásáról gondoskodjanak, a tűzvész által kárt szenvedett sopronkeresztúri zsidókról pedig részletes jelentést terjesszenek fel, hogy intézkedni lehessen.*

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Quandoquidem judaei in gremio comitatus hujus Sopronienses manentes ad rationem taxae tolerantialis jam duorum et quod excedit, annorum spatio florenis 1490 den. 75 restantarii forent, hinc, ne per ulteriorem ejusmodi restantiarum accumulationem earum exactio difficilior

evadat, praetitulatis dominationibus vestris reflexe etiam ad praecedanea intimata praesentibus porro quoque intimari, quatenus praenotatarum restantiarum celeriori exactioni et depurationi omnimode intentae esse, neve hae dehinc etiam accrescant, verum potius memorata tolerantialis taxa in re et tempore adjustetur, perquam sollicite curare noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae.

Caeterum erga literas praetitulatarum dominationum vestrarum judaeos in oppido Keresztur manentes atque anno superiore 1762. per exortum in praefato oppido nocte intempesta incendium ad florenos 7.822 den. 50 damnificatos et prope ad peram exustos pro alleviatione commendatum sub 31-a Maii et anni ultimo transactorum ad excelsam cameram regiam Hungarico-aulicam datas, illinc vero ad consilium hoc locumtenentiale regium transpositas praetitulatis dominationibus vestris hisce reintimari, quatenus antequam in ordine ad sublevandos repetitos judaeos hic loci ulteriora agantur, super eo, an omnes omnino vel saltem aliqui et qui de nomine et cognomine praefatorum judaeorum, quamve graviter quilibet eorum per occasionem illiusmodi incendii damnificati ac utrum domus et quot ac ipsa etiam illorum synagoga eorum combusta fuerit? quantum item singulus damnificatorum hoc modo judaeorum titulo quottae tolerantialis sibi annue adrepartitum habuerit, solveque consveverit? celeriore investigationem et respective conscriptionem peragendam ordinare, taliterque peractam consilio huic locumtenentiali regio quantocyus submittere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima Januarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo quarto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Paulus Balassa manu propria.
Ladislau Balogh manu propria.
Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilibus et juratis assessoribus, toti denique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ívrétű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bővül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjelölések találhatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1764—1787. évi közgyűlési jegyzőkönyv 143—4. oldalain is.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1764. ápr. 2-án Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

Peracta per processualem supremum iudicem nobilium Joannem Steffanits praeattactorum investigatione et conscriptione eadem excelso consilio transmittetur et cum comitatus in puncto incassationis taxae tolerantialis et restantiarum requisitus fuerit, assistentiam suppeditare non intermittet.

1764. január 11. *A soproni tanács azt a 180 forint 75 dénárt kitevő adósságát és ezután megegyezés alapján felszámított 25 forint kamatot, amely Peüsch János András soproni polgárt és szappanfőzőt terheli még atyja után, Mahr Ábrahám sopronkeresztúri zsidó kérésére betáblázza.*

Den 11. Januarii 1764.

Ist pro parte Abraham Mahr hochfürstlich Eszterhazischen schutzjuden in Teütschcreütz dasjenige capital, welches Jacob Peüsch burgerlicher ungarischer hutmacher alhier den 9-ten Januarii 1748. demselben schuldig geworden per 180 fl. 75 den. und dann die von dieser summa per fünffundzwanzig gulden verglichener massen gesezte interessen wider Johann Andre Peüsch seiffensiedermeister alhier, als welcher von erst gedacht seine vatter einen hauss-antheil und zugleich erwehnte schuld den 9-ten Januarii 1764. überehmen, ad mentem legis vorgemercket und intabuliret worden.

Soproni városi levéltár, 1761—1770. évi Intabulationsbuch 41.

1764. január 23. előtt. *A bonyhádi zsidók azt kérik Mária Terézia királynőtől, tegye lehetővé, hogy Baranya megyében szabadon kereskedhessenek, mert másképpen megélni nem tudnak.*

Sacratissima etc.

Semper quidem priscis temporibus etiam judaeis in regno Hungariae existentibus quaestus exercitium liberum erat et nec per articulum 29. anni 1741. ab alio, quam vini quaestu in partibus regni Hungariae superioribus excercendo inhihentur, potissimum autem ab eo tempore, quo taxae tolerantialis regulata est, in usu hujus beneficii manutenebantur, quin immo etiam opificiorum exercitium suo modo regulatum ipsis admissum habetur, cum justum sit, ut in tot partes contribuere debentibus necessariae subsistentiae et onera publica ferendi media neutiquam praescindantur.

Nec nos in inclyto comitatu Tolnensi, signanter autem in possessione Bonyhad residentes judaei, caeteroquin hoc in passu ansam querulandi habemus, praeterquam quod inclytus comitatus Baranyiensis in gremio sui ab omni quaestus exercitio nos arceat ea quidem ratione, ut si quis nostrum in locis eidem inclyto comitatui ingremiatis ovinam aut caprinam pellem vel aliud aliquid emat aut vendat, per officiales aut servitores comitatus non modo res empta aut vendita detinetur aut sequestratur, verum peculiaris insuper poenalitas desumitur ac ita beneficium quaestus nobis praeccluditur.

Clementissima domina! Possessio Bonyhad stat in limitibus praefatii comitatus Baranyiensis et propter viciniam. situmque loci absque quaestu in his partibus excercendo subsistere non possumus nobisque et publico deficiemus, nisi modus aquirendi nobis admittatur.

Et quamvis haec procedendi norma in praejudicium publici quaestus nobis alias in toto regno admissi vergat, quamvis item excelsum locumtenentiale consilium de admittendo judaeis quaestu apud eundem inclytum comitatum reiteratas fecisset dispositiones, hae tamen in praesens etiam omni effectu destituuntur et dum fiducia factarum dispositionum unus, alterve eo excurrisset, loco sperati alicujus obelli formalitate praedeclarata est damnificatus.

Accidit insuper in ultimis Sanctae Catharinae nundinis Quinqueecclesiis celebratis, quod quidam judaeus aliquas pelles ovinas emerit, eas nihilominus jam effective emptas iterum restituere et depositum pretium recipere debuerit, ut adeo impedimenta quaesturae etiam ad publicas nundinas per indirectum extendantur.

Proinde qua contribuentes, aliaque onera publica ferentes altissimam majestatis vestrae protectionem e genibus humillime imploramus, dignetur altefata majestas vestra apud praelibatum inclytum comitatum Baranyensem benigne et efficaciter disponere, ut sicut per regnum alibi, ita ibidem quoque liberum quaestus exercitium nobis admittatur et hactenus desumptae res et poenalitates restituantur. Pro qua gratia emorimur.

Majestatis vestrae sacratissimae infimi subiti:

Judaei in possessione Bonyhad inclyto comitatui
Tolnensi adjacente residentes.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 126.
Egykorú egyszerű másolat.

316.

1764. január 23. Bécs. Ferenc német császár megparacsolja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a bonyhádi zsidók panasza tárgyában hallgassa ki azokat, akiket ki kell hallgatni és erről tegyen jelentést javaslatával együtt.

Franciscus dei gratia electus Romanorum imperator, semper Augustus ac Germaniae, Hierosolymorumque rex, qua corregens etc.

Reverendissime, reverendi, spectabiles, magnifici, magnifici item et egregii, fideles nobis dilecti! Ex copialiter advoluta judaeorum in possessione Bonyhád degentium humillima instantia et ejus allegato uberius percepturae sunt fidelitates vestrae, quam sensibiliter in eo conquerantur, quod esto eisdem etiam opificiorum exercitium suo modo regulatum admissum haberetur, hoc tamen non obstante ipsos comitatus Baranyensis in gremio sui ab omni quaestus exercitio in universum arceat et ea quidem ratione, ut si quis ipsorum ovinam aut caprinam pellem vel aliud aliquid emat aut vendat, per officiales aut servitores comitatenses non modo res empti aut vendita detineatur et sequestretur, verum peculiaris insuper poenalitas ab eisdem desumatur, pro qualive idcirco sibi adferendo remedio supplicent.

Quapropter fidelitates vestrae hoc in passu audiendos audire, submittebantque sibi circumstantialiorem informationem isthuc cum depro-

menda opinione sua quo celerius fieri potuerit, transmittere noverint. Quibus de reliquo gratia et clementia nostra caesareo-regia benigne, jugiterque propensae manemus. Datum in archiducali civitate nostra Vienna Austriae, die vigesima tertia mensis Januarii anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo quarto.

Franciscus manu propria.

comes Franciscus Eszterhazy.

Ladislaus Batta manu propria.

Kivül: Reverendissimo, reverendis, spectabilibus ac magnificis, magnificis item et egregiis N. N. praesidi et consiliariis consilii nostri regii locumtenentialis Hungarici, fidelibus nobis dilectis Posenii ex officio.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 127—8.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon: arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét töredékével, a szöveg alatt legalul a jobb sarokban: *B(atta)* feljegyzéssel, végül előlapon ez olvasható: *praesentata 1. Februarii 1764., 3-a relata.*

317.

1764. február 3. A m. kir. helytartótanács felszólítja Baranya megyét, hogy a bonyhádi zsidók panasza tárgyában tegyen jelentést.

Comitatui Baranyiensi.

Ex copialiter advoluta judaeorum in possessione Bonyhád degentium humillima ad majestatem suam sacratissimam introporrecta instantia et ejus allegato uberius percepturae sunt praetitulatae dominationes vestrae, quam sensibiliter in eo conquerantur, quod esto eisdem etiam opifiorum exercitium suo modo regulatum admissum haberetur, hoc tamen non obstante ipsis praetitulatae dominationes vestrae in gremio sui ab omni quaestus exercitio in universum arceant et ea quidem ratione, ut si quis ipsorum ovinam aut caprinam pellem vel aliud aliquid emat aut vendat, per officiales aut servitores comitatenses non modo res empti aut venditi detineatur et sequestretur, verum peculiaris insuper paenalitas ab eisdem desumatur, pro qualive idcirco sibi adferendo remedio supplicentur.

Penes cujus communicationem praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio hisce intimat consilium hoc regium locumtenentiale, quatenus super merito praemissae instantiae circumstantiali isthuc auditis audiendis submittant informationem eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio die 3-a Februarii 1764.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 129—30.

Fogalmazvány.

1764. február 7. Pozsony. A m. kir. helytartótanács meghagyja Sopron megye közönségének, hogy Österreicher Lázár Sándor zsidónak követelési behajtásában minden segítséget megadjanak.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Caeterum judaeo Alexandro Lazaro Oester(r)reicher in ordine ad id, ut is praetensiones suas apud diversos respectu pabuli administrationis in annis praeteritis 1761. et 1762. ad rationem caesareo-regii exercitus assumptae subcontrahentes etiamnum habitas citra graviore sumptus consequi possit, assistentiam concernentium magistratum per suam majestatem sacratissimam clementer sibi ordinari supplicante praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio hisce intimari, ut si et in quantum suprafatus judaeus intuitu praedenotatarum praetensionum suarum semet apud comitatum quoque hunc suo modo insinuaverit, ejusmodique praetensiones suas rite legitimaverit, sibi hoc in passu omnis pro re nata assistentia praebeatur et justitia prompte administretur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posenii, die septima mensis Februarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo quarto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Ladislaus Balogh manu propria.

Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, judicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum ac nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés látható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 181—3. oldalain is.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1764. ápr. 2-án Nemeskőren megtartott közgyűlésében foglalkozott és ezt a határozatot hozta:

... quae utriusque ordinis puncta observabuntur.

Ezt a rendeletet a soproni tanács is megkapta, amely márc. 28-án megtartott tanácsülésében foglalkozott vele ezt a határozatot hozván: *conclusum est, ut pro re nata eidem praeinsinuato intimato satisfiat* (1764. évi Proth. Sen. Lat. 32.)

1764. február 7. A soproni városi közgyűlés kifogásolja, hogy a zsidók egész héten át a városban tartózkodnak, a kóser vendéglős pedig kiszolgálja őket, aki több haszonbért fizethetne.

Den 7-ten Februarii 1764. (közgyűlési jegyzőkönyv.)

8-o nachdeme vormahls die juden sich dahier über dem freytag, ja vor mehr jahren auch über nacht nicht aufhalten dörrfern, zu dato aber selbe gantze wochen dahier verbleiben, die sogenannte char-kuchler auch, denen es pur allein in denen marken auszukochen erlaubet walir, beständig denen juden dahier die kost geben, so fragt es sich, ob die juden nicht auf den in vorigen jahren gehalten gebrauch reduciret, die char-kuchler aber auch nicht ein mehreres bezahlen sollen.

Sopron városi levéltár, 1764. évi Rathspatocoll 327.

1764. február 13. Pécs. Baranya megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy a zsidókat a nyilvános vásárok kivételével valóban nem tűrik meg a megye területén, mert erre szabályrendeletük van, egyébként a felpanaszolt büntetést el szokták engedni, ha a zsidó földesura ezt kéri. A pécsi Szent Katalin-napi vásárkor azért vették el a juh-bőröket egy zsidótól, mert a mézárosok ezt jogtalanul adták el neki, mivel szerződésük értelmében a szűcsöknek kell minden bőrt átadniok. Egyébként a zsidó visszakapta pénzét és büntetést sem fizetett.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini domini gratiosissimi colendissimi!

Erga querimoniam judaeorum in possessione Bonhád vicino Tolnensi comitatui adjacente residentium primo in eo, quasi vero praeter mulctam, si quis extra tempus nundinarum quidpiam intra gremium istius nostri comitatus mercetur aut vendat, res ejusmodi isthic per officiales aut servitores comitatenses detineantur, 2-do quasi vero non obstante excelsi consilii regii iterata dispositione quaestus eis non admitteretur ac denique tertio, quod in postremis festo Sanctae Catharinae servatis nundinis quidam judaeus emptas cutes ovinas vendenti restituere sit coactus, suae majestati sacratissimae suplice libello nobis penes gratiosum excelsi consilii regii de dato 3-a ultimo evoluti mensis Januarii intimatum advoluto positam humillime referendum habuimus. Etquidem ad primum ejusdem querimoniae punctum: in hocce comitatu nostro statutum jam a multis retroactis annis usque praesens illibate vigere, quo judaei non ab incolatu

tantum arcentur, sed et praeter tempus anniversale nundinarum, si de loco ad locum divagari, tanto magis quaestum exercere velint, omnio repellantur, publica utilitate hoc ipsum merito exposcente, siquidem alias materialia, ex quibus gremiales nostri opifices manufacturas suas producunt, domesticae necessitati eriperentur hacque ratione, quod domestica tellus fert et parciore sumptu domi comparari potest, alibi majore pretio emptum caristiam lege quoque damnatam propigneret. Hinc duobus ante annis factum, ut judaeo de possessione in possessionem quaestus gratia commeanti, in ipsaque cutium educatione deprehenso ob praevariationem supramemorati diuturno usu firmati statuti erga praeviam determinationem nostram mulcta florenorum 12 fuerit irrogata, restitutis tamen ei, quasquas penes se habuit, mercibus. Et hunc unicum fuisse, quoad reminisci possumus, birsagationis casum, quum judaei querulantes ad pluralitatem sinistre ampliant. Reliquis autem, si unus alterve casus occurrit, citra ullam mulctam, ubi domini eorum terrestres apud vicecomitem nostrum se se insinuassent, simpliciterque condonatam fuisse ejusmodi transgressionem. Porro quoad secundam querimoniam: illud de plano a veritate alienum est, quod videlicet nobis unquam sive directe a sua majestate sacratissima seu abs excelso consilio regio impositum fuisset, ut improbae huic nationi cum lucro quippe suo in defraudationem cumprimis miserae plebis semper intentae liberum extra tempus nundinarum admittamus quaestum. Nitebantur quidem illi crebrius importunis suis apud excelsum consilium regium precibus hoc ipsum exoperari, at, postquam excelsum consilium regium motiva nostra queis eos gremio nostra in perpetuum extorres esse debere remonstraveramus, gratiose percepisset, iis hactenus acquiescere dignabatur, taliterque illi hactenus voti sui compotes nunquam fieri poterant, ut adeo existimari debeat, quod intervenientibus ab ultima talismodi periclitatione aliquot annis, dum rursus excitantur oblitteratam saepius tentati postulati seu apud nos sive excelsum consilium regium esse memoriam sibi blandiantur. Quod demum receptas occasione ultimarum festo Sanctae Catharinae celebratarum nundinarum pelles ovinas attinet, illas erga legitimam pellionum Quinqueecclesiensium in eo querelam, quod hi cum lanionibus Quinqueecclesiensibus stabilem eatenus contractum esto habeant, laniones tamen judaeo ejusmodi cutes clam vendiderint, ab eodem judaeo curru uni, alter enim currus clandestine elapsus fuerat, impositas omnino receptas, pecuniamque ipsi restitutam fuisse, quin mulctam ullam subiverit, quam alias praementibus ipsae leges patriae dictant, quod illicitae tum ex contractu, quam et ob vetitam praeemptionem venditionis factum lanionibus in praesentiam nostri occasione hac statutis, culpamque suam in praesentia mentionatorum pellionum isthic confitentibus serio improbavimus. Qui in reliquo gratiis, gratiosaeque protectioni enixe commendati manemus. Datum ex generali congregatione nostra die 13. mensis Februarii anno domini 1764. Quinqueecclesiis celebrata.

Excelsi consilii regii locumtenentialis obsequentissimi, humillimi servi:

universitas comitatus de Baranya.

Kivül: Excelso consilio regio locumtenentiali, dominis dominis nobis gratiosissimis colendissimis Vienna ex officio Posonii.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 131—2.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: kétfejű sas, zárlatán zöld viaszba nyomott kerek pecsét helyével, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 3. Martii 1764., 8-a ejusdem relata.*

321.

1764. február 17. A soproni városi tanács kimondja, hogy a zsidókat csak hétfőtől péntekig tűri meg a városban, a kóser vendéglősök vagy új szerződést kötnek a várossal vagy bezárják a vendéglőjüket.

Den 17-ten Februarii 1764. ist denen juden magistratualiter aufgetragen worden, dass selbe von montag an nur bis freytag sich dahier aufhalten, in freytag aber sich von hier wekhpakhen sollen, die charkuchler aber, als welche gegen einer geringen arenda die charkucheln halten, sollen entweder einen neuen contract eingehen oder es wird ihnen nicht erlaubt seyn die charkuchel dahier zu halten.

Sopron városi levéltár, 1764. évi Rathsprothocoll 47.

322.

1764. február 21. Kreichel János György soproni polgár és szíjgyártó, valamint neje, Katalin Jakab József sopronkeresztúri zsidónak 44 forinttal tartoznak, amely adósság kiegyenlítést nyer az árusbódéjuk árából.

Anno 1764. den 21-ten Februarii . . . ist meister Johann Georg Kreichel burgerlichen riemers allhier und Catharina dessen ehewürthin creditorum liquidation und contentation vorgenommen worden. . .

Schulden aus dem guth.

Joseph Jacob jud von Creuz lauth obligation de dato 13-ten July 1757., intabuliert 2-ten Marty 1761. capital 35 fl.

Interesse rest auf 4 jahr 7 monath 9 fl. 61 $\frac{1}{3}$ den.

Contentation.

Joseph Jacob Creutzer jud an capital und interesse 44 fl. 61 $\frac{1}{3}$ den. wird gewiesen auf dem halben laden-rest per 145 fl. 331 $\frac{2}{3}$ den. mit 44 fl. 61 $\frac{1}{3}$ den.

Sopron városi levéltár, Prothocollum judicarium 1763—1764. — 110—1.

1764. március 13—26. *Hirschl Abrahám bazini zsidó Steier János veperdi jobbágyot lopásra beszéli rá és a lopott holmit tőle megveszi. Ezért a soproni városi bírói szék mindkettőt börtönbe veti, egyenként 40 botütést kapnak és a város területéről kitiltják őket.*

Nomen et cognomen: Joannes Steier

Conditio: subditus.

Religio: romano catholicus.

Aetas seu annorum: 43.

Locus nativitatis: possessio Vepersdorff comitatus Soproniensi ingremiata.

Tempus, quo incarceratus est: 13. Martii.

Delictum et causa, ob quam captus est: quod cuidam mercatori Posoniensi Vachtler nominato, apud quem videlicet in nundinis hujatibus vices mediastini egit, merces aliquas furatus sit et judaeo vendiderit.

Exitus ex carceribus cum expressione qualiter mulctatus extiterit? Mercibus majori in parte restitutis 26-ta Martii 40 baculis punitus et Sopronio relegatus est.

Nomen et cognomen: Abrahamus Hirschl.

Conditio: judaeus.

Aetas seu annorum: 40.

Locus nativitatis: Bazinium.

Tempus, quo incarceratus est: 13. Martii.

Delictum et causa, ob quam captus est: quod dictum Joannem Steier ad furandum animaverit et res, mercesque furtivas ab eodem scienter emerit.

Exitus ex carceribus cum expressione qualiter mulctatus extiterit? 26-ta Martii pariter 40 baculis exceptus, ex civitate relegatus et ex aresto dimissus est.

Soproni városi levéltár, 1764. évi Prothocollum conceptuum 147—8.

Hirschl Abrahám zsidó kihallgatási jegyzőkönyvét 327. sorszám alatt közöljük. E két bűnös esetének leírását megtaláljuk még az 1765. évi Prothocollum conceptuum 36—7. oldalain is.

1764. március 14. *Kapuvár. Schenk János Mátyás hercegi tisztviselő bizonyítja, hogy az elhunyt Riedl Györgynek Mátyás csornai zsidó 200 forinttal tartozott, aki után ez az adósság lányára, Annára szállt.*

Dass in inventario nach ableiben des herrn Georg Riedl die schuld von Csorner jud Mátyás mit zweyhundert gulden Reinisch geschriben stehen und der tochter Annae zugetheillet worden seye, bescheine hiemit. Schlos Kapuvár, den 14-ten Marty 1764.

Johann Michael Schenk manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Riedl családnévnél Tomi 3-tii nr. 9. jelzésű iratcsomóban.

Az aláírás mellett vörös viaszba nyomott ovális alakú gyűrűspecst van.

1764. március 15. Jobaháza. Bolla Zsigmond sopronmegyei alszolgabíró ifjabb Komjáthy Istvánt Mátyás beledi zsidó és neje, Izsák Marinka ellenében Nemeskéren ápr. 3-ra kitűzött tárgyalási napra megidézi.

Istentül sok jokat kívánok kegyelmednek!

Méltóságos groff Cziráky uraságh Beledben lakozó Matyás nevezetű arendás sidoja és felesége, Isák Marinka minemő törvényes processust inditot előttem kegyelmed ellen es azon processus az utolsó törvénynek alkalmatosságával mi karban maradt, elhiszem, frisen emlékezik kegyelmed reá. Minthogy pedig azon processusnak mindeddig vége nem szakadván annak további continuatióját az fölpörösök előttem sürgetik, azért azoknak törvényes kívánságoknak és az magam biroi hivatalomnak is eleget tenni kívánván azon kijelentett processusnak ujravalo reassumptiójára, discussiojára és finalis decisiojára rendeltem ezen 1764-ik esztendőbeli proxime következő Aprilis havának 3-dik és több elégséges törvényes napjait ezen tekéntetes nemes Sopron vármegyében lévő Nemeskéry helységben terminusul meglenni, mely napra és helyre kegyelmed jól számot tartván, hogy maga szükséges védelmezésére előttem és adjungalondo esküt uram előtt megjeleni el ne mulasson praesentibus általam jo idein reflexorie citáltotik és certificáltotik. Maradván töbnyire kegyelmednek igaz joakarója:

Jobaháza, die 15-a Martii 1764.

Bolla Sigmond. tekéntetes nemes Sopron vármegyei vicebiro manu propria.

Kívül: Beledi helységben lakozó nemes ifjabb Komláti István uramnak adassék ezen reflexorio certicatoria levelem Beled.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-dí nr. 9-o jelzésű iratcsomóban.

Papiros vízjegy nélkül, zárlatán vörös viaszba nyomott kerek gyűrűs pecséttel és hátlapján ez egykorú feljegyzéssel: *Terminus in Nemeskér 3. Aprilis 1764.*

1764. március 16. Kapuvár. Bolla Zsigmond sopronmegyei alszolgabíró kihallgatja Kéthely István farádi nemes, ki elmondja, hogy Jachiel Mátyás zsidó elismerte, hogy 400 forinttal volt adós a Riedl családnak, de ebből már kevés van hátra.

Aláb megíratlak praesentibus recognoscallyuk, hogy ez most folyó 1764-dik esztendőben Martius havának 16-dik napján Kapuvárri, ezen tekintetes nemes Sopron vármegyei mezzővárosban, ugymint törvényesen praefigált terminuson és helyen az törvén színe előtt Farádi most irtt vármegyei helységben resideáló nemes Kéthely István uram személye

szérínt megjelenvén hitinek letitele után általunk Riedl Maria asszony, Pitterhoff Orbán házastársa instantiájára arra kerdesztetett, hogy ha tud-gya-é? avagy hallotta-é? s kitől, hogy hán száz forintokat kirtt föll legyen mastanságh Farádi helységben lakozó Jachiel Mátyás néhai eőreg Raidl György csornai ispán uramtul, ugy annak eőszvedgyitül, Freindling Mária asszontul, ugy nemkülömben annak veitül, Pitterhoff Orbántul. Melyre most irtt Kéthely István uram azt felelte, hogy ezelőtt esztendő-vel emlitet Jachiel Mátyás zsidó fatens Kéthely István uram házánál nevezett Pitterhoff Orbányal és Radó Joseff urammal megjelenvén azon al-kalmatosságal sokszor emlitet zsidó kerdesztetett arra, hogy menyi pinzt vett föll nehaj eőregh Riedl György uramtul és annak felesigitül, ugy nemkülömben Pitterhoff Orbántul, melyre is fatens Kéthely István uram fülő hallattára ezen szokkal felelt á zsidó: igenis négyszáz forintok-kal ados voltam mind az eőregh Riedl Györgynek, mind felesiginek és Pit-terhoff Orbánnak, de megfizettem, ha volna is valami hátra, nem sok. Vessünk számot abbul, ki teczik, menyi marat még fönt.

Mely praevio modo á törvény színe előtt tett vallásárul adtuk föntirtt instans Riedl Maria asszony, Pitterhoff Orban házastársa jussainak jő-vendőbeli cautelajára szolgálándó testimonialisunkat. Anno, die, locove, quibus supra.

Bolla Sigmond procedens vicebiro manu propria.

Török Imre adjunctus eskütt manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica. Riedl családnévnél Tomi 3-tii nr. 9. jel-zésű iratesomóban.

327.

1764. március 17. Hirschl Abrahám bazini zsidó kihallgatási jegyző-könyve, akit lopott holmi megvételével vádolnak. A zsidót deresre húzták, 17 korbácsütést mértek rá, de még ezután is megmaradt tagadása mellett.

1764. den 17-ten Marty.

Wie inquisit heisse, wie alt, was standes, glaubens und von wannen er seye?

Responsum: Abraham Hirschl, 40 jahr alt, ein jud von Pösing.

Was dessen verrichtung dahier gewesen seye? Responsum: er habe umb etliche gulden messerl und hemtnöpfel zum verkauffen hieher auf dem markt gebracht, selbe auch theils verkaufft, theils aber und die über-bliebene zweyen ihme ohnbekanten juden auf borg gegeben, von welchen er aber, weillen er in arest gekommen, das geld nicht bekommen.

Warumen inquisit in arest gekommen? Responsum: herr Wachtler habe ihn in arest nehmen lassen, weillen er in verflossenen Elisabeth markt von Johann Steürer, einem Weperstorffer bauren hemt-bsetzeln und bandln geauftet.

Ob inquisit in verflossenen Elisabeth markt von den Weperstorffer bauren hemt-bsetzeln und bandl erkaufft und in was für gattungen solche bestanden? Responsum: ja, er habe 16 stükl hemt-bsetzeln und 8 stükl Niederländer bandl zusammen per 10 fl. erkaufft.

Ob inquisit gewust, dass der Weperstorffer bauer bey herrn Wachtler ein helffer gewesen und dass die erkauffte hemtbsezel und bandl gestohlene wahr seye? Responsum: inquisit habe weder gewust, dass der Weperstorffer bauer bey herrn Wachtler ein helffer noch auch dass die erkauffte wahr gestohlen seye, sondern der Weperstorffer bauer seye bey den brauhaus zu ihn gekommen und ihn diese waar feilgebothen, und zwar das stükl vor 75 den. Inquisit fragte ihn, woher er solche genohmen, worauf er erwiederet, dass er ein fuhrmann seye und solche gefunden habe.

Ob inquisit nicht auch in diesen fassten markt gedachten bauern angederet, dass er etwas verkauffen bringen solle, weillen er bey denen in verflossenen Elisabeth markt von ihn erkaufften bandl und hemt-bsezelnen schaden gelitten und verlohren und ob er auch in diesen markt etwas von ihn erkaufft? Responsum: nein, er habe den bauern nicht angederet, dass er ihm etwas zu verkauffen bringen, sondern der bauer seye selbts zu ihn gekommen und inquisiten gemeldet, er habe einige bandl zu verkauffen. Inquisit sagte ihn, er solle selbe bringen, hierauf gieng inquisit fort. Nach der hand aber habe bauer solche an einen anderen juden verkaufft, zu inquisiten aber habe der bauer nichts gebracht und er habe auch von ihn weder etwas gekaufft nich mit ihn umb etwas gehandelt.

Facta confrontatione saget der Weperstorffer bauer all dasjenige dem juden unter das gesicht, was er in seinem güttigen examine in ansehung deren zweymahligen diebstahlen und deren verkaufften waaren fatiret hat und verharet auf seiner aussaage addendo und reflectiret den juden noch darauf, dass er ihn ja nebst einen kleinen stükl Bachus, auch 2 kreitzer auf brandwein gegeben, dass er ihn nur etwas zu verkauffen bringen solle.

Der jud aber laugnete alles.

Inquisit solle nun die wahrheit bekommen und dasjenige gestehen, welches ihme der bauer in das gesicht gesaget, widrigen fahls wird mann ihn mit schärfte angreifen.

Responsum: es könne nichts andern gestehen, alss was er bereits ausgesaget.

Endlichen ist inquisit auf den deres gezogen und unter empfangenen 17 korbatsch-streich befraget worden, ob er die wahrheit bekennen wolle, allein verharete in negativa.

Kivül: Inquisition des Abraham Hirschl judens, 1764. purisirt.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 6. nr. 296.

Két ívrétű papiros, a szövegben számos javítással és betoldással.

1764. március 26. *Lopás miatt soproni börtönbe került egy zsidó és egy verperi lakos, akik 40—40 botütést kapnak, azonkívül az utóbbit 25 évre kiltották Sopron területéről.*

Den 26-ten Marty 1764. der Wepersdorfer und der jud, so in puncto furti eingezogen worden, sind jeder, undzwar der erster cum relegatione ad 25 annos mit 40 stockstreich abgestrafet worden.

Sopron városi levéltár, 1764. évi Rathsprotocoll 76.

1764. március 30. *Gottlieb Jakab nagymartoni zsidónak a soproni városi tanács meghagyja, hogy Neumayer József szatócstól kibérelt árusbódét azonnal üritse ki és amennyiben lenne követelése, ám azt keresse.*

Den 30-ten Marty 1764. dem Gottlieb Jacob hochfürstlich Eszterhazischen schutzjuden in Mattersdorf, welcher des Joseph Neumayers burgerlichen greisslers laden vermög errichteten contracts auf 3 jahr aufgenommen, hat ein wohledler rath aus ursachen, dass kein jude berechtiget seye einig gewölb in arenda aufzunehmen und ein depositorium zu machen, auferleget, dass derselbe das mit dem Neumayr getroffenen contracts ungeachtet ihme widerholten Neumayer alsogleich einräumen und falls der jud an ihn was zu fordern hatte, sich mit demselben verrechnen und contentiren lassen solle.

Sopron városi levéltár, 1764. évi Rathsprotocoll 82.

Eodem (den 31-a Martii 1764.) a soproni városi bírói szék Kreichel Tóbiás és János György testvérek bolthelyiségét nyilvános árverésen 500 ft-ért eladván e vételárból Kreichel János György hitelezői közül

Joseph Jacob jud von Creutz, in dessen nahmen herr Ignatz Pöckh das geld bey gericht erhoben, fl. 44 den. 61 $\frac{1}{3}$ kapott.

Sopron városi levéltár, 1763—4. évi Gerichts diarium 83.

1764. március. A sopronkeresztúri zsidó hitközség amidőn megköszöni Sopron megyének a két év óta tanúsított jóindulatát, azt kéri, hogy néhány éven át még mentesüljenek az adófizetés alól.

Hoch und wohlgebohrne, hochedelgebohrne, hochgebietende gnädige herrn! Hochlöbliche session!

Einer hochlöblichen session fallen wir endes unterzeichnete vermittelst gegenwärtiger unterthänigster supplique zu füssen und erstatten dem demüthigsten danckh für die grosse und verehrungswürdige güte, welche hochdieselbe seit zwey jahren uns durchs feurs so sehr mitgenommenen armen Creuczer juden angedeihen lassen. Wie wir nun auf keine weisse vermögend sind solche grosse clemenz anders alss mit fussfälligst tiefster demuth zu verehren und vor aller welt zu verkündigen. Alss ergethet an eine hochlöblichen session unser fussfälligstes bitten, hochdiesselbe geruhen in betracht unsers unaussprechlich erlittung schadens ferner unser in gnaden eingedenkh zu sein und etwan noch einige jahr der abgaaben wegen einen nachlass zu machen, indeme wir uns biss dato nicht auss unsern nöthen helffen können. Die wür in erwartung einer favorablen resolution in fussfälligster demuth verharren.

Einer hochlöblichen session unterthännigste:

N. N. sämtliche juden gemeinde in Creucz.

Kivül: An eine hochlöblichen session des hochlöblichen Oedenburger comitats, unsern hochgebietenden gnädigen herrn fussfälligstes flehen und bitten, ut intus, die sämtliche juden gemeinde in Creucz betreffend.

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Eredeti kérvény ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon címerpaizs, a másik oldalon A. B. betűkkel.

1764. április 3. Pozsony. A m. kir. kamara megkeresi a m. kir. helytartó-tanácsot, mivel a mosonmegyei zsidó hitközségek a türelmi adó fizetésében igen késedelmesek, ezért az a kívánsága, hogy katonai végrehajtás mondassék ki ellenük.

Sacratissimae caesareo-regiae apostolicae majestatis dominae dominae clementissimae regiae camerae Hungarico-aulicae nomine ejusdem altefatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico peramice insinuandum: communitates judaeorum in comitatu Mossoniensi degentes in depuranda impositae sibi taxae tolerantialis rata eo morositatis devenisse, ut praeterquam hanc ad rationem pro praeterito et currente anno nullam penitus praestiterint solutionem, easdem adhuc pro anno 1762. in florenis 307 restantiarias esse comperiatur.

Tametsi interim praedictae judaeorum communitates via camerali per constitutos taxae illius collectores ad praestandorum praestationem crebrius stringerentur, comitatus illius assistentia iteratis vicibus expectatur. Quia nihilominus hanc non usque adeo stricte impendi aut sufficere observetur ex eo, quod in restantiarum incassatione ullus in praesens subsequatur effectus.

Praelibatum idcirco consilium locumtenentiale regium hisce per amice requiri, quo praedictas restantias a morosis judaeorum communitatibus assistentia comitatensi, ut patet, non sufficiente brachio etiam militari stricte incassandas disponere haud gravatim velit. In reliquo regia haec camera aulica praelibato consilio regio locumtenentiali Hungarico ad quaevis mutui officii genera prompta, parataque manet.

Ex consilio regiae camrae Hungarico-aulicae Posenii, die 3-a Aprilis anno 1764.

Ludovicus de Konkel manu propria.

Kivül: Sacratissimae caesareo-regiae apostolicae majestatis dominae dominae clementissimae regiae camerae Hungarico-aulicae nomine ejusdem atefatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico peramice assignandum.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6, folio 60—1.

Ivrétü papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: címerpaizs, míg a másik oldalon F. A. R. betűkkel, a címzés alatt vörös viaszba nyomott ovális alakú pecsét nyomával és bévül a szöveg alatt legalul *collationata per S. K.* feljegyzéssel, végül előlapon *praesentata 9. Aprilis 1764., eadem relata* felírással.

333.

1764. április 3. Neumayr József soproni szatócs Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó részére a soproni városi bírói szék előtt 135 forintot lefizetett, azonban a zsidó a szerződés betartását követeli, miért a letett összeg a bíróságnál marad.

Eodem (den 3-n April 1764.) erlegte Joseph Neumayr burgerlicher greissler alhier vor einen löblichen alhiesigen stadtgericht den Gottlieb Jacob Materstorffer juden 135 fl. ladenzinns, nachderne solcher contract magistratualiter cassiret worden und ist bemelter jud ad levationem berührter summam gerichtlich admoniret worden. Auf welche gerichtlichen admonition obbemelter jud protestiret und sich seine jura in ansehung des mit bemelten Joseph Neumayr auf 3 jahr errichteten mündlichen contract wegen bemelten laden generaliter reserviret, einfolglich sind die 135 fl. bey gerichts handen liegen verbliben.

Sopron városi levéltár, 1763—4. évi Gerichts diarium 84.

1764. április 9. A m. kir. helytartótanács felszólítja Moson megyét, jelentse, mi az oka annak, hogy a megyebeli zsidó hitközségek a türelmi adó megfizetésében annyira hátramaradtak?

Comitatui Mossoniensi.

Camera regia Hungarico-aulica consilio huic regio lomuntenentiali insinuavit, qualiter communitates judaeorum in comitatu hocce degentes in deputanda impositae sibi taxae tolerantialis rata eo morositatis deventerint, ut praeterquam hanc ad rationem pro praeterito et currente anno nullam penitus praestiterint solutionem, eadem adhuc pro anno 1762. in florenis 307 restantiaras esse comperiatur.

Tametsi interim praedictae judaeorum communitates via camerali per constitutos taxae illis collectores ad praestandorum praestationem crebrius stringerentur, praetitulatarumque dominationumstrarum assistentia iteratis vicibus expetatur, quia nihilominus hanc non usque adeo stricte impendi aut non sufficere observetur ex eo, quod in restantiarum incassatione ullus in praesens subsequatur effectus, hinc praetitulatis dominationibus vestris hisce intimat consilium hoc regium locumtenentiale, ut quid in toto hocce praemisso negotio subsit, isthuc circumstantialiter submittant informationem eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio die 9-a Aprilis 1764.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. I—6. folio 62—3.
Fogalmazvány.

1764. május 10. Farád. Szekfü Pál sopronmegyei esküdt bizonyítja, hogy Beledí Mátyás zsidó és neje, Izsák Marinka, az ő jelenlétében Tóth Ferenc beledí mészárostól még 1762-ben barátságosan is és törvényes úton is kérték az 50 forint megadását, ki azonban fizetni nem tudott, hanem haladékokat kért.

Aláb meghírtt vigore praesentium recognoscálok, hogy Beledí Mátyás zsidó és ennek felesége, Isák Marinka azon 50 ft-ból álló adosságokat, mellyel Toth Ferencz akkori beledí mészáros nékiek tartozik, minek előtte az actioakat általam nem exhibeáltatták, az elmúlt 1762. esztendőben mind magok az én jelenlitemben szépségessen, mind pedig általam törvényessén is fönt megnévezétt Toth Ferencztől kértik és keretettik, áki is mindazonáltal akkor még nem füzethetett, hogy még egy kevis várazozással legyenek, az adosságott ném tagadván, eőket kérte. Mellyről adom ezen hiteles testimonialis levelemet saját kezem írásával és usualis pöcsetemel corroborálván. Signatum Farád, die 10-a Maj 1764.

Szekfű Páll tekéntetes nemes Sopron vármegyei esküth manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 2-di nr. 9-0 jelzésű iratcsomóban.

Papiros, melynek vizjegye: ugró himszarvas. Az aláírás mellett vörös viaszba nyomott gyűrűspecsét töredékével.

336.

1764. május 16. Beled. Bolla Zsigmond sopronmegyei alszolgabíró ifjabb Komjáthy Istvánt bírói ítélet alapján végrehajtja 82 forint erejéig Mátyás beledi zsidó és neje, Izsák Marianna javára, ki a zsidó házaspárnak átad Beled határában 3 db ingatlant és azonkívül 10 forintról szóló vállót.

Infrascripti praesentium per vigorem recognoscimus et attestamus, quod in processu illo judiciario, quem judaeus Mathias et consors ejusdem Marianna Isák, ut A. contra et adversus Franciscum Toth possessionis Beled inclyto comitatu huicce Soproniensi ingremiatae lanionem, velut primi ordinis I., non secus nobilem juniorem Stephanum Komeáty, velut 2-di ordinis I. die 19-a mensis Februarii anni 1762. in possessione Beled modofato comitatu adjacenti habita coram nobis intuitu liquidi debiti florenorum 88 in processu uberius declarati moverant et suscitaverant ac sub termino judiciario in possessione Farád memorato huicce comitatu Soproniensi adjacenti 7-ma et subsequentibus diebus mensis Maji anni modo currentis 1764. habito vigore in hocce processu judiciario latae finalis sententiae praememoratus nobilis junior Stephanus Komeaty in florenis octuaginta duobus convictus extiterat ac virtute ejusdem sententiae judiciariae executio quoque exequendorum ad saepefatam possessionem Beled pro die 16-ta mensis Maji anni delabentis 1764. praefixa fuerat, extunc praevia legali insinuatione praemissa nos ad modofatae possessionis Beled faciem exeundo saepenominatum nobilem juniorem Stephanum Komeáty, tanquam convictam partem 2-di ordinis I. judicialiter admonuimus, quatenus ad vires praememoratae summae convictivae, florenorum utpote 82 fundum sufficientem assignare velit. Qua praemissa judiciaria admonitione totiesfatus nobilis junior Stephanus Komeaty coram convocatis et ad latus nostrum assumptis nobili Georgio Kovács, provido Georgio item Kovács iudice loci, providis item Stephano Horváth, Stephano Kozma, Adamo Németh, Joanne Buty et Joanne Füzi juratis praeattacti loci sequentes fundos per modonominatos convocatos aestimatos in sortem summae convictivae respective ipse, respective vero mater ejusdem Helena Szabó, relicta nobilis condam Joannis Komeati assignarunt:

Primo fundum certum vulgo Feőlsőkert nominatum in territorio praeattactae possessionis Beled situatum, inque vicinitatibus tam superiori, quam inferiori relictae dominae Alexandro Dividianae existentem praememorata mater convictae partis I. tanquam ad se jure hereditario pertinentem loco filii ex amore maternali assignavit, qui etiam fundus per saepememoratos convocatos limitatus extitit ad florenos 25.

Item ipsa pars convicta I. portionem suam avitam et divisionaliter sibi obventam vulgo Pusztakert nominatam, inque vicinitatibus ab oriente fratris sui nobilis Joannis Komeati, ab occidente vero fratris pariter sui Andreae Komeáty aequae in territorio saepefatae possessionis Beled situatam assignavit, quae etiam per suprafatos convocatos limitata est ad fl. 11.

Demum pars eadem I. assignavit terram arabilem trium cubulorum capacem in diverticulo Árokköz nuncupato una cum seminata autumali pariter in territorio Beledienzi in vicinitatibus ab oriente nobilis domini Nicolai Vörös, ab occidente vero providi Francisci Hanczel coloni illustrissimi domini comitis Ladislai Cziraki, tanquam propriam jureque divisionali sibi obventam et per praescriptos convocatos limitatam ad fl. 36.

Postremo in adaequatam praeattactae summae convictive excontentationem parte triumphante A. non contravertente assignavit pars I. carthabiancam super florenis 10.

Qui punctatim appositi assignationales fundi exportant insimul fl. 82.

Taliter totali summa convictiva eveniente fundi praedecarati parti A. per nos jure executionali possidendi assignati sunt. Super quibus etiam praesentes quoque nostras testimoniales dedimus in possessione Beled anno et die, quibus supra.

Sigismundus Bolla inclyti comitatus Soproniensis vicejudex nobilium manu propria.

Emericus Török ejusdem inclyti comitatus juratus assessor manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszólál Tomus 2-di nr. 9-o jelzésű iratcsomóban.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: címerpaizs, a másik oldalon I I K betűkkel.

1764. május 22. Nemeskér. Sopron megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak felterjeszti a tűzvész által kárvallott sopronkeresztúri zsidók névsorát, egyben azt kéri, hogy e zsidók több éven át mentesüljenek a türelmi adó megfizetése alól.

Excelsum consilium locumtenentiale regium!
Domini domini gratiosissimi, colendissimi!

Ex advoluta conscriptione gratiose perspecturum est excelsum consilium locumtenentiale regium, quinam judaeorum in oppido Keresztur comitatui huji nostro ingremiato commorantes, qualiave damna per exortum in praefato oppido incendium anno superiore 1762. acceperint, qualiter item synagoga quoque illorum eorum combusta fuerit, quantum denique singulus damnificatorum judaeorum titulo quottae tolerantialis annue solvere consveverit, penes cujus submissionem humillime supplicamus, dignetur excelsum consilium locumtenentiale regium semet apud suam majestatem sacratissimam paterne ac una efficaciter interponere, quate-

nus altefata sua majestas sacratissima ex ingenita sibi benignitate antelatis damnificatis judaeis taxam tolerantialem per aliquot annos clementissime relaxare dignetur, ut clementia caesareo-regia respirantes ferendo publicae contributionis oneri aptiores evadant. Gratiis et favoribus devoti in profunda veneratione perseveramus. Ex generali congregatione nostra die 22-da mensis Maii 1764. in possessione Nemesker continuative celebrata.

Ejusdem excelsi consilii locumtenentialis regii humillimi, obsequentissimi servi:

universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok május havi csomójában.

Fogalmazvány néhány törléssel a szövegben papiroson, melynek vízjegye: ugró himszarvas.

Tisztázatlanban ez a fogalmazvány megtalálható még az 1764. évi közgyűlési iratok Miscellanea című csomójában is.

Bemásolva ez a felterjesztés megtalálható még az 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 335. oldalán is.

E felterjesztésben említett jegyzéket a tűzkárokról 226. sorszám alatt közöljük.

338.

1764. június 14. A m. kir. helytartótanács Moson megye értésére adja, hogy a tűzvész által sújtott oroszvári zsidók türelmi adóját öfelsége nem engedte el, mivel a zsidók egymásért kezességet vállaltak.

Comitatibus (sic!) Mossoniensi.

Iis, quae ad suplicem judaeorum Oroszvariensium ob perpersum ex incendio damnum a taxa tolerantiali semet immunitari petiverunt, abhinc suae majestati caesareo-regiae relata exstiterunt, altefata sua majestas sacratissima clementer rescribere dignata est, ut siquidem universi in regno hocce Hungariae degentes judaei respectu iisdem impositae tolerantialis taxae unus pro omnibus et omnes pro uno in solidum cavissent et fundamento similis obligationis id, quod communitas judaica Oroszvariensis per fatale incendium omnibus facultatibus, vitaeque mediis privata solvere nequiret, reliqui in Hungaria degentes judaei supportare et solvere tenerentur.

Atque hinc quemadmodum similis relaxatae nullum hactenus exstaret exemplum, sed et ob malam consequentiam, aliasque exemplificationes taxae tolerantialis relaxatio judaeis Oroszvariensibus admitti haud potest, ita praemissam benignam resolutionem caesareo-regiam praetitulatis dominationibus vestris pro notitia et directione ac respective praefatorum suplicantium insinuatione praesentibus intimari. Datum ex consilio die 14-a Junii 1764.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6, folio 64—5.

Fogalmazvány a szövegben elég sok törléssel, betoldással és javítással.

Ezt az intimatum-ot eredetileg Moson és Sopron megyék részére akarták kiadni. Sopron megye nevét valami okból törölték, de a címzésben a „comitatibus” szóban ezt kijavítani elfeledték.

1764. június 14. A m. kir. helytartótanács közli a m. kir. kamarával, hogy a királynő sem az oroszvári, sem a sopronkeresztúri tűzvész által sújtott zsidó hitközség türelmi adóját nem engedte el, mivel a zsidók egymásért kezességet vállaltak.

Excelsae camerae caesareae regiae Hungarico-aulicae peramice insinuandum sacram caesareo-regiam et apostolicam majestatem erga prothocollum comissionis mixtae in negotio judaeorum taxae tolerantialis ordinatae signanter circa judaeos Oroszvarienses ob perpersum ex incendio damnum a taxa tolerantiali per triennium immunitandos sibi submissum clementer resolvisse, ut siquidem universi in . . . (szó szerint az előző irat megfelelő részével.) relaxatio non tantum judaeis Oroszvariensibus, sed et judaeis Kereszturiensibus recentissime isthuc medio comitatus Soproniensis recurrentibus aequae per incendium damnificatis admitti haud potest.

Praemissam itaque benignam resolutionem caesareo-regiam praelibatae camerae regiae Hungarico aulicae fine sibi praecognito hisce peramice insinuati praedictorum locorum judaeis abhinc conformitate praetactae benignae resolutioni regiae medio suprafatorum concernentium comitatuum sub hodierno insinuatis existentibus. Ex consilio die 14-a Junii 1764.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C. — 29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 66—7.
Fogalmazvány a végén két betoldással.

1764. június 14. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségének értesére adja, hogy miként az oroszvári zsidók nem kaptak türelmi adó kedvezményt a tűzvész okozta káruk után, ugyanez a királyi intézkedés vonatkozik a sopronkeresztúri zsidókra is.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Quandoquidem sua sacra caesarea et regio-apostolica majestas ad humillimam judaeorum Oroszvariensium in comitatu Mossoniensi degentium atque pariter ac Kereszturienses judaei ob perpersum ex incendio damnum a taxa tolerantiali per aliquot annos immunitari supplicantium instantiam sub 9-a labentis clementer resolvere dignata fuerit. quod, siquidem universi in regno Hungariae degentes judaei respectu iisdem impositae tolerantialis taxae unus pro omnibus et omnes pro uno in solidum cavissent et fundamento similis obligationis id, quod communitas judaica Oroszvariensis per fatale incendium omnibus facultatibus, vitaeque mediis privata solvere nequiret, reliqui in Hungaria degentes judaei supportare et solvere tenerentur, sed neque similis relagatae ullum hactenus

extaret exemplum. Idcirco ob malam etiam consequentiam, aliasque exemplificationes petito repetitorum Oroszvariensum judaeorum deferri haud possit.

Veluti proinde memorati Oroszvarienses judaei abhinc conformitate praeattactae benignae resolutionis regiae medio suprafati concernentis comitatus sub hodierno inviantur, ita ex identitatis ratione a modofatis judaeis desumpta praedeductam, benignam resolutionem caesareo-regiam praetitulatis quoque dominationibus vestris erga earundem isthuc sub 22-a praeteriti Maii quoad exustam gremialium judaeorum Kereszturiensium communitatem datas literas praesentibus reintimat consilium hoc locumtenentiale regium. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die decima quarta mensis Junii anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo quarto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi:
comes Joannes Erdody manu propria.
Ladislaus Balogh manu propria.
Carolus Fabiankovich manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum ac nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok július havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpajzs, a másik oldalon arabeszk, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata F(abiankovich)*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések vannak.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható még az 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 375—7. oldalain is.

Sopron megye közgyűlése semmiféle megjegyzést sem fűzött ehhez a rendelethez.

341.

1764. június 14. *Scheich Fülöp lakompaki zsidó 52 forint kölcsönt vett fel Hüpfel Gottlieb soproni polgártól, melynek biztosítására ezüst tárgyakat adott zálogba. Mivel a zsidó a kölcsönt nem fizette vissza, e tárgyak bírói becslés alapján Hüpfel birtokába mentek át, aki tartozik a többletet, 14 forint 31 1/3 dénárt a zsidónak kifizetni.*

Den 14-ten Juny 1764. nachdeme herr Gottlieb Hüpfel den Philip Scheuch juden von Lackenbach auf ein und andere silber versätz, als auf einen scokolade tätzen 19 loth wegend 16 fl., dann auf einen silbernen schreibzeug 25 fl., item auf einen vorleeg löffel 12 3/4 loth im gewicht 11 fl., zusammen alss 52 fl. vorgestrecket, welcher nach wiederholden gerichtlichen admonitionen obspecificirte versätze nicht ausgelöset, als wurde zur übermaas und ex superabundanti eine quindena gerichtlich

indulgiret. Nach verflüssung dessen in fall derselbe sich noch weiters weichern solte, der versatz pro parte des herren inhabers gesetzmässig abgeschätzt und ad vires debiti demselben zu exequiret werden solte.

Da nun bemelter jud auch diese quindenam nicht observiret, als wurde der versatz durch herren Andreas Kanecker burgerlichen goldschmid allhier geschätzt und bestunde der gantze versatz in 58 1/2 loth á 23 groschen betraget in geld 67 fl. 31 1/3 den.

Die schuld hingegen des versatz inhabers 53 fl.

Verbleibet den juden hinauszu zahlen 14 fl. 31 1/3 den., welche auch herr Hüpffl ihme juden zu zahlen haben wird, daher auch der versatz herren Hüpffl, als innhabern, gerichtlich zugesprochen und ausgehändigt worden.

Sopron városi levéltár, 1764—6. évi Gerichts diarium 20—2.

342.

1764. június 25. Pozsony. A m. kir. helytartótanács arra való tekintettel, hogy Sáros megyében egy keresztény csecsemő kegyetlen meggyilkolása miatt merő gyanúból 30 zsidónál többet börtönbe vetettek, akiknek érdekében a pozsonyváraljai zsidók közbevetették magukat, egyben kérték ez esettel kapcsolatban megindult féktelen zsidógyűlölet továbbterjedésének a megakadályozását is, Sáros megyében szükséges intézkedések megtétele után felszólítja Sopron megyét, hogy amennyiben ilyen zsidógyűlölet terjesztéséről tudomást szerezne, azt csirájában erélyesen fojtsa el.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres et generosi domini nobis observandissimi!

Communitate judaeorum in plaga subarcensi Poseniensi degentium facto ad consilium hoc locumtenentiale regium recursu querulante in eo, quod ob certum Christianum infantem in comitatu Saarossiensi crudelissime trucidatum et taliter repertum ex mera suspicione 30 judaeis plures in eodem comitatu Saarossiensi in carceres magistratuales conjecti et in praesens in iisdem detenti habeantur, quin imo funestum hunc casum eo vulgus jam inundasse, ut nullus judaeorum utut innocentissimus sive in praefato Saarossiensi seu etiam aliis regni comitatibus vitae, fortunarumque suarum securitatem sibi polliceri queat, nullaue aetatis aut demeriti habita ratione ex publico odio de gente hac judaica vel ideo concepto, quod per viles quosdam croci et aromatum circumforaneos venditores et vel ex hac identitate quaestus judaeis infensos imago trucidati illius infantis Christiani circumferatur, taliterque vulgus magis, magisque ad odium erga judaeos habendum provocetur.

Ut proinde malo huic ex ipsa publicae securitatis subversante ratione obex ponatur, quemadmodum apud praelibatum comitatum Saarossiensem circa casum hunc funestum suo modo debite ac quo celerius cognoscendum et dijudicandum opportuna quaequae abhinc sub hodierno disponuntur.

Ita praetitulatis dominationibus vestris hisce intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus in gremio sui mox et illico efficaciter disponere noverint, ne judaei in regno hoc commorantes et onus taxae tolerantialis eisdem impositae ferentes in comaeatu ex odio solum ex praeducto casu per vulgus concepto indiscriminatim detineantur, comprehendantur aut quovis alio modo divexentur et molestentur. Similium porro imaginum trucidati illius infantis Christiani per ejusmodi circumforaneos attentata, uti exponeretur, venditio et in vulgus taliter data dimanatio sistatur et penitus quam severissime interdicatur, deque praemissorum effectu consilium hoc locumtenentiale regium informetur. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die vigesima quinta mensis Junii anno millesimo septingentesimo sexagesimo quarto celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum ad officia paratissimi:
comes Ludovicus de Battyan manu propria.
Ladislau Balogh manu propria.
Franciscus Hatos manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1764. évi közgyűlési iratok július havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések vannak.

Bemásolva ez a rendelet megtalálható az 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 421—3. oldalain is.

Sopron megye közönsége 1764. júl. 30-án Nemeskőren megtartott közgyűlésében foglalkozott ezzel a rendelettel, mellyel kapcsolatban ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales jam publicatum est et perscribetur excelso consilio judaeos ab odium simile gentis nullam hactenus in comitatu isthoc persecutionem passos fuisse.

Ez a rendelet megtalálható a Soproni városi levéltárban is Repos. I. fasc. 30. nr. 71. jelzés alatt. A soproni tanács júl. 16-án megtartott tanácsülésében foglalkozott ezzel a kérdéssel, ahol ezt a határozatot hozta:

Determinatum est: ut praevia excelsi consilii regii ordinatio lingua vernacula pro omnium notitia valvis publicis ex ratione securitatis judaeorum et publicae affigantur, circumforanei autem, si qui isthuc venirent et dictam imaginem venderent, eatenus severissime inhibeantur ac pro casu et re nata idem excelsum consilium regium informetur (1764. évi Proth. Sen. Lat. 64—5.).

1764. július 18. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy Sáros megyében megölt csecsemő esetével kapcsolatban Sopron városában semmiféle olyan gyanús jelenséget tapasztalni nem lehet, ami a zsidók biztonságát legcsekélyebb mértékben is veszélyeztetné.

Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

In ordine ad judaeos in regno hoc commorantes et tolleratos, ne videlicet iidem propter cujusdam Christiani infantis in comitatu Sarossiensis interventum trucidationis casum quacunque ratione molestentur aut divexentur, gratiosos ejusdem excelsi consilii locumtenentialis regii sub 25-ta praeteriti mensis Junii nobis impertitos ordines modalitate consueta publico notos reddidimus. Velut autem de praesenti, sed nec occasione recentius hic Sopronii celebratarum nundinarum publicarum imago illius trucidati infantis vendita est, ita pro munere nostro magistratuali ex subversante etiam publicae securitatis ratione invigilaturi et necessaria disposituri sumus, ne seu hoc in passu gratioso excelsi consilii mandato per quemcunque contraveniatur seu vero judaei eatenus inconvenienter tractentur aut modalitate quacunque demum divexentur, verum potius plena securitate frui possint ac valeant. In reliquo profundissima veneratione manemus.

Excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici humillimi servi:
Sopronii, 18-a Juliü 1764.

N. N. judex, substitutus consul et senatus
liberae regiaeque civitatis Soproniensis.

Soproni városi levéltár, 1764. évi Prothocollum conceptuum 159.

1764. július 20. Hüpfel Gottlieb soproni polgár a soproni városi bírói szék előtt Scheich Fülöp zsidónak kifizeti a neki járó 14 forintot.

Eodem (den 20-ten July 1764.) erlegte herr Gottlieb Hüpfel diejenigen 14 fl., welche derselbe lauth gerichtlichen adjudication und abschätzung des ihme von juden Scheuch sub dato 14-ten Juny versätzten silbers hinauszuzahlen schuldig verblieben, welche der jud Scheuch auch erhoben hat.

Sopron városi levéltár, 1764—6. évi Gerichts diarium 31

1764. augusztus 3. előtt. Az oroszvári zsidók azt kéri a m. kir. helytartó-tanáctól, hogy egyrészt állapítsa meg, hogy a tűzvész miatt hány évig mentesek a türelmi adó megfizetése alól, másrészt helyettük milyen arányban fizessék azt meg a többi zsidó hitközségek.

Excelsum consilium regium locumtenentiale!
Domini domini benignissimi gratiosissimi!

Altissimam clementiam caesareo-regiam in eo, ut, quod nos utpote ob fatale incendium omnibus facultatibus, vitaeque mediis privati titulo impositae nobis taxae tolerantialis solvere nequimus, id ipsum reliqui in Hungaria degentes judaei supportare et solvere teneantur, sub dato 14-ae Junii anni labentis 1764. inclyto comitatu Mossoniensi gratiose intimatam, gratiosam item efficacemque excelsi consilii regii locumtenentialis in exoperanda benigna hacce resolutione regia adhibitam operam immortalis submisissimaeque cum gratiarum actione suspicimus.

Quamquam autem clementissima haec resolutio regia afflicto statu nostro imensum solamen attulerit, congruo attamen ejus effectu potiri non speramus, nisi ulterior excelsi consilii regii locumtenentialis benignitas accesserit eo, quod citra concursum altae auctoritatis et dispositionis excelsi consilii regii locumtenentialis in nostris viribus non consistat, tum quidem praedecaratos reliquos judaeos ad persolvendam ratam nostram tolerantialem compellendi, tum vero tempus et durationem praestandae loco nostri talismodi taxae definiendi.

Proinde humillimum refugium nostrum porro quoque ad excelsum consilium regium locumtenentiale dirigimus in profunda subjectione supplicantes, dignetur non solu(m)modo tempus, quamdiu videlicet reliqui in Hungaria degentes judaei loco nostri taxam tolerantialem dependere obligabuntur, gratiose determinare, verum et, ut haec supportatio realem quoque sortiri effectum valeat et debeat, suis in locis aequae gratiose disponere et committere. Pro qua benignitate et gratia profunda cum subjectione emorimur.

Excelsi consilii regii locumtenentialis subjectissimi et humillimi servi:

N. N. judex, totaque communitas judiaca
Oroszváriensis.

Kívül: Ad excelsum consilium regium locumtenentiale etc., etc., dominos dominos benignissimos gratiosissimos humillima instantia introscriptae communitatis judicae Oroszváriensis.

O. L. C. — 29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 68—9.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, alatta B. W. betűkkel, míg a másik oldalon RORBACH szóval, előlapon pedig e feljegyzéssel: praesentata 3. Augusti 1764.

1764. augusztus 16 előtt. A bonyhádi zsidók Mária Terézia királynőtől még január hónapban felterjesztett kérvényük kedvező elintézését kérik, hogy Baranya megyében szabadon kereskedhessenek.

Sacratissima etc.

Praeterito mense Januario anni currentis in facto impediti per comitatum Baranyiensem omnis generis quaestus querelas nostras ad gratiarum et justitiae thronum deponere et pro ferenda medela e genibus instare necessitabamur. Cum autem intra gremium praelibati comitatus omnis emptio aut venditio, omneque quaestus exercitium nunc quoque simpliciter impediatur, nos vero quaestus beneficio destitui ad praestandam taxam tolerantialem, ferendaque alia onera jamjam inhabiles effici-mur et nisi eatenus ex gratia majestatis vestrae remedium positum fuerit, plene ad incitas redigemur.

Idcirco reflexe ad praeallegatam humillimam instantiam nostram liberum quaestus exercitium nobis indulgeri e genu humillime supplica-mus emorientes.

Majestatis vestrae sacratissimae infimi subditi:

judaei in possessione Bonyhád inclyto comitatu
Tolnensi adjacente residentes.

O. L. C. — 29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 133—4.

Egykorú egyszerű másolat.

1764. augusztus 16. Bécs. Mária Terézia királynő a bonyhádi zsidók kérvé-nyét elintézés céljából a m. kir. helytartótanácsnak leküldi.

Maria Theresia etc.

Reverendissime etc. Fidelitatibus vestris hic copialiter adjacentem judaeorum in possessione Bonyhád comitatu Tolnensi adjacente degen-tium instantiam in consequentiam prioris benigni mandati nostri eisdem sub 23-a mensis Januarii anni currentis expediti ea ratione benigne com-municamus, quatenus circa querimoniam attactorum judaeorum audien-dos proximius audire, capiendamque eatenus informationem nobis cum opinione, votoque suo proximius submittere noverint. Quibus caeteroquin etc. Datum Viennae, die 16-a Augusti 1764.

Maria Theresia manu propria.

,comes Franciscus Eszterhazy manu propria.

Ladislav Batta manu propria.

O. L. C. — 29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 135—6.

Egykorú egyszerű másolat, előlapon ezzel a feljegyzéssel: 23-a Augusti 1764. relata.

1764. augusztus 26. Fraknóvára. Katter János Mihály hercegi tiszttartó előtt Mayr Simon és Lázár Simon nagymartoni zsidó mészárosok bevallják, hogy a szarvasmarha és a birka faggyújának mázsáját mennyi áron adták el annak a soproni szappanfőzőmesternek, aki a Prunner-féle házban lakik.

Wür endes unterschriebene schutzjuden von dem marckth Mätterstorff bekennen in dem hochfürstlich Eszterhazyschen amt der graf-schafft Forchtenstain, dass wür dem Öedtenburger saiffensieder meister, welcher auf dem Prunerischen hauss besitzet, das innsslet von dem r. v.¹ rindtvieh in verflossenen 1763-er jahre per vierzehn gulden, anheur aber den centner durchaus per zwölf gulden, item das, sit venia, schoff innsslet den centner in verflossenen 1763-er jahre per vierzöhen gulden, anheur aber eilff gulden verkaufft haben. Zugleich auch bekennen wür, dass deren Christen fleischhackern innsslet der centner jedesmahlen um 30 cr. mehrer, als deren juden werth seye. Urkundt dessen unssere eugene handtschrifft. Datum amt Forchtenstain, den 26-ten Augusti 1764.

héber írás

id. est: Mayr Simon.

héber írás

id est: Lasarus Simon.

Dass die zwey schutzjuden all obiges in dem hochfürstlichen amt frey in gegenwarth meiner bekennet, ist zeugnuss meine förtigung, dié et anno, ut supra.

Johan Michäel Katter manu propria, verwalter,

Sopron megyei levéltár, 1764. évi augusztus havi részleges közgyűlés iratai között. Ívrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizs, a szöveg alatt ovális alakú fődött címerpecséttel.

Bemásolva ez a nyilatkozat megtalálható még az 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 31. oldalán is.

¹ e két betűnek kétségtől: *reverenter venia* lesz az értelme.

1764. november 1. E napon kezdődő katonai évre a sopronmegyei zsidó hitközségeknek az alábbi táblázatban foglalt állami és megyei adót kell fizetni.

Repartitio

quantum contributionalis incluti comitatus Soproniensis pro anno militari 1764. et 65. seu a 1-a Novembris 1764. usque ultima Octobris 1765.

	Habet dicas	Ad quas ad pro cassa militari á fl. l. den. 70	Obtingant pro cassa domestica á. den. 20.
Kismarton intra maenia	87	147 fl. 90	17 fl. 40 den.
Kismarton extra maenia	120	204 fl. —	24 fl. — den.
Ibidem Haebrei	128	217 fl. 60	25 fl. 60 den.
Nagymarton Haebrei	80	136 fl. —	16 fl. — den.
Kabold Haebrei	26	44 fl. 20	5 fl. 20 den.
Lakenbach Haebrei	53	90 fl. 10	10 fl. 60 den.
Keresztur Haebrei	60	102 fl. —	12 fl. — den.

Sopron megyei levéltár, 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 817—821.

1764. november 18—23. A soproni városi bírói szék Hirschl Sámuel trencsényi és Löbl Gábor galgóczi zsidót kisebb lopás miatt börtönbe veti, majd 15 botütést mérve rájuk szabadon engedi.

Nomen et cognomen: Hirschl Samuel.

Conditio: judaeus.

Aetas: 22 annorum.

Locus nativitatis: Trenchinium.

Tempus, quo incarceratus est: 18. Novembris.

Delictum et causa, ob quam captus est: ob patratum in nundinis publicis levius furtum.

Nomen et cognomen: Gabriel Löbl.

Conditio: judaeus.

Aetas: 32 annorum.

Locus nativitatis: Galgoczinum.

Tempus, quo incarceratus est: 18. Novembris.

Delictum et causa, ob quam captus est: ob consimile furtum.

Exitus ex carceribus cum expressione, qualiter mulctatus existitit: die 23-a Novembris ambo 15 baculorum ictibus puniti, ex carceribus abhinc dimissi.

Soproni városi levéltár, 1764. évi Prothocollum conceptuum 10—1.

Ugyanitt a 25. oldalon a 27—8. sorszámok alatt a fentieket megismételve olvashatjuk.

351.

1764. november 21. *A soproni városi tanács megismétli korábbi határozatát, hogy a zsidók hétfőtől péntekig tartózkodhatnak a városban, a sábeszüket már nem ülhetik meg itt, sem szobát nem bérelhetnek. A kóser vendéglősök: ez évben megtartott 4 vásár bére fejében 4 dukátot, jövőben pedig minden országos vásár után egy dukát haszonbért kötelesek fizetni.*

Eodem (den 21-ten Novembris 1764.) ist denen juden, welche sich wegen den handeln dahier aufzuhalten pflegen, abermahl bedeu'tet worden, dass selbe dahier nicht anderst, als von montag bis freytag zu verbleiben, folglichen freytag sich aus hiesiger stadt zu begeben haben werden, dannenhero innen auch in hinkunfft weder ihren schabes dahier zu halten noch viel weniger einiges zimmer in zünss aufzunehmen und sich gleichsamb dahier sesshaft zu machen gestattet werden solle. Belangend aber die chorkuchler, nachdeme selbe zu markhszeiten bey so grosser anhero künfft deren juden in verschiedenen victual sachen einen nahmhaften abgang haben, so ist ihnen magistratualiter aufgetragen worden, dass einjeder derenselben für die in diesen 1764-ten jahr gehaltenen vier jahrmarkt vier species duggaten, in hinkunfft aber jedweder charkuchler für jeden jahrmarkt einen duggaten zu bezahlen haben wird.

Sopron városi levéltár, 1764. évi Rathsprothocoll 298—9.

352.

1765. január 22. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács személyleírásos elfogató parancsot ad ki Hauer Lőrinc pozsonyi lakos és neje, Orsolya ellen, aki a pozsonyi királyi várból ezüstöt lopott és azt Valentin Löbl pozsonyváraljai zsidónak adta el.*

Illustrissimi!

Viccomes comitatus Psoniensis repraesentat consilio huic locumtenentiali regio, qualiter ex invinculati in plaga subarcensi judaei Löbl Valentin post benevole elicita coram figura judicii sedis criminalis dominii Psoniensis diebus 16. et 17. labentis continuative celebratae reiterata examina fassione evenierit, quod idem argentum, velut praefatae sedi relatum est, mense adhuc Augusto anno proxime evoluto ex arce regia Psoniensi furto sublatum per quempiam Laurentium Hauer, cujus opera per longius tempus in praedicta arce utebatur, die 7-a praeteriti mensis Decembris anni 1764. sibi traditum distraxerit.

Dum igitur praeallata sedis criminalis in nomen et existentiam provocati sedulo inquisivisset, unaque comprehensionem ejus statuisset, accidit, ut idem die 14. currentis conducto quodam Slavonico curru duobus equis praejuncto collectis impedimentis suis ex hospitio suo extra urbem et plagam subarcensem intra vineas habita domo una cum uxore et prolibus suis nescitur quo fuga semet subduxerit. Hinc penes isthic advolutam personae descriptionem praetitulatis dominationibus vestris hisce intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus in praefatum furem et ejus uxorem sedulo inquirant, comprehensum incaptivari faciant et de effectu consilium hoc locumtenentiale regium informent. Datum ex consilio regio locumtenentiale Posonii, die vigesima secunda Januarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo quinto celebrato. Praetitulatarum dominationum vestrarum ad officia paratissimi: comes Josephus Keglevits manu propria. Carolus Fabiankovits manu propria.

Descriptio.

Hauer Lőrincz középszerű, fekete hajú, Austriabul Horn nevő helységből származando, vörös s fehér lajbliba jár, circiter 40 esztendő.

Felesége, Ursula rendes személy, középszerű, circiter 30 esztendő, Csehországbul való. egyik fia 11, második 8, ki szemet fajdollya, harmadik 1 esztendő lészen, leányok pedig 5 esztendő.

Sopron megyei levéltár, 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 683—4.

Sopron megye közönsége 1765. febr. 25-én Nemeskénen megtartott közgyűlésében foglalkozott ezzel a körözéssel és ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur et observabitur.

353.

1765. február 14. A soproni tanács a királynő érdeklődésére jelenteni fogja, hogy Simon Lázár zsidó és Barth József között folyó perben az ítélet még nem hangzott el, de mihelyt ez megtörténik, fellebbezésre a tárnokszéknek felküldik.

Die 14-ta Februarii 1765.

Acceptatum est suae majestatis sacratissimae ad instantiam Josephi Parth processum per judaeum Simon Lázár contra se motum intra dominium ad sedem tavernicalem transmittendum ordinari petentis sub dato 7. currentis emanatum clementissimum mandatum, ut circa expositionem in acclusa instantia deductam suae majestati sacratissimae genuina informatio submittatur.

Determinatum est, ut sua majestas sacratissima tum de substrato processus Parthiani tum etiam super eo, quod idem processus a quibusdam quaestionibus indecise relictis dependens nondum concludi, consequenter ut mancus superrevisorio transmitti nequiverit, huncque ut primum post diaetam terminatus fuerit, in conformitate ferendae sententiae servatis de jure tavernicali servandis transmissum iri.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum Senatorium Latinum 8.

1765. február 24. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. kancelláriának, hogy mihelyt az országgyűlés miatt elrendelt törvénykezési szünet véget ér, Simon Lázár zsidó és Barth József között folyó pert sietnek befejezni és fellebbezésre a tárnokszéknek fel fogják küldeni.

Excelsa cancellaria regia Hungarico-aulica!

Domini domini et patroni gratiosissimi!

Benignum suae majestatis sacratissimae in causa Josephi Barth civis hujatis super admittenda sibi processus per judaeum Lazarum Simon coram foro hocce civili contra se moti intra dominium ad sedem tavernicalem transmissione recurrentis ad nos fine dandae genuinae informationis expeditum mandatum profundissima devotione percipientes excelsam cancellariam regiam Hungarico-aulicam demississime informamus: antelatum judaeum Lazarum Simonem equorum administrationem pro regiminibus caesareo-regiis in se assumpsisse, dictoque Josepho Barth subalternam eorundem conquisitionem in aliqua sui parte anticipatis eidem ad praemissorum rationem 6000 fl. concedidisse, qua nihilominus in effectum plene non abeunte, e converso judaeo anticipatas suas pecunias ad vires praetensae instantiae sibi solvi petente idem coram magistratu hujate litem movit, in qua praefatus Josephus Barth ex rationibus processui in allegatis in florenis 1458 — 34 $\frac{1}{3}$ den. convictus exstitit. Interea partibus circa quaestionem appellatae intra vel extra dominium admittendae allegantibus, eaque Josepho Barth extra dominium admissa, idem certas literas obligatorias super 4000 florenis apud publicum civitatis hujus elocatis pro fundo executionis denominavit quidem. Quia nihilominus quaestionatae obligatorias nonnisi haeredum Fisherianorum, sub quorum nomenclaturam etiam consors Josephi Barth caderet, nomine emanatae haberentur, hinc etiam iisdem pro fundo executionis per judaeum non acceptatis, judicialiterque rejectis eidem Josepho Barth deliberative impositum exstitit, ut fundum immediate ad se pertinentem et convictivae sententiae suffecturum denominaret. Praeattacto nihilominus Josepho Barth praeter et ultra uxoream portionem in atelatis obligatorialibus latentem, proprios etiam suos 2000 fl. iisdem inesse allegante, proque asserti sui investigatione juratam e gremio senatus exmissionem fieri petente, sed et judiciario sequestro quaestionatas obligatorias ad mentem articulorum 28. 1715. et 28. 1729. affici postulante, duos etiam e gremio juratos senatores praemissa investigaturos, eatenusque relatores exmisimus quidem, sed moderna regni diaeta juris cursum sistente nec exmissorum relatio in processu assummi, nec denique circa sequestrum deliberari potuit.

Processu itaque nondum concluso et tam a reali denominationis fundo quam indecisa sequestri quaestione dependente recurrit quidem saepefactus Josephus Barth ad excellentissimum dominum comitem tavernicorum pro mandato intra dominium transmissionali, sed non scitur, dicam suam excellentiam illud capite ex hoc, quod processus per juristi-

tium diaetae interruptus, nondum conclusus habeatur, consequenter qua mancus etiam cum mandato transmitti non possit vel quod succumbens non nudum dumtaxat transmissionale mandatum, sed mandatum intra dominium contra tenores articuli appellatas in liquidis debitis sufficienter regulantis extrahere voluerit, denegasse. Ubi proinde finita diaeta jura regni legalem suum cursum sortirentur, nos processum a quibusdam adhuc quaestionibus indecise relictis dependentem plene terminare et foro superrevisorio juxta latam sententiam observatis de jure observandis transmittere non intermitteremus. Nos altis gratiis devoti profundissima submissione manemus.

Excelsae cancellariae regiae Hungarico-aulicae humillimi servi:
Sopronii, 24-ta Februarii 1765.

N. N. consul, judex et senatus
liberae regiaeque civitatis Soproniensis.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum conceptuum 137—9.

355.

1765. március 3. Sopron. A soproni tanács a m. kir. kancelláriának küldött előző felterjesztéséhez elfelejtette csatolni Barth József eredeti kérvényét. Ezt a mulasztását most pótolja.

Excelsa cancellaria regia Hungarico-aulica!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

Errone nupernam humillimam in causa judaei Lazari Simonis et civis hujatis Josephi Barth eidem excelsae cancellariae regiae Hungarico-aulicae submissam repraesentationem nostram expedientis et obsigillantis contigat, quod supplicantis Josephi Barth humillima suae majestati sacratissimae porrecta, clementissimoque mandato regio in originali acclusa instantia remissa non sit, velut autem eatenus veniam dari demisse petimus, ita etiam penes transmissionem ejus nosmet ulterioribus altis excelsae cancellariae regiae Hungarico-aulicae gratiis humillime devoventes et profundissima submissione manemus excelsae cancellariae regiae Hungarico-aulicae humillimi servi:

Sopronii, 3-tia Martii 1765.

N. N. consul, judex et senatus
liberae regiaeque civitatis Soproniensis.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum conceptuum 139.

1765. március 4. Littmann Márkus lakompaki zsidó Sopronban börtönbe kerül, mivel Krug Nándor soproni kereskedőnek 81 forint 50 $\frac{1}{2}$ dénárral tartozik. Ez adósságból most 20 forintot azonnal megad, azután minden vásárkor egy dukátot fog fizetni, melyért a lakompaki zsidó előljáróság kezességét vállal, mire a zsidó kiszabadul a börtönből.

Den 4-ten Marty 1765. erschiene herr Ferdinand Krug burgerlicher kauf- und handelsmann allhier und produciret 2 schuldbriffe und respective vergleich, einen de dato 30-ten Octobris 1761. per 75 fl. 50 $\frac{1}{2}$ den., den andern per 6 fl., welche Marx Littmann von Lackenbach schuldig geblieben. Da nun derselbe dem vergleich nicht zugehalten und hier und dorten in flichten herumgegangen, folgsam qua manifestus debitor arediret worden, als hat sich derselbe zum anderten mahl mit herren Krug dahin verstanden, das er alsogleich 20 fl., den überrest aber successive, und zwar alle marck in Oedenburg bies zur gänzlichen tillgung der schuld einen ducaten zahlen wolle, wie dann zu mehrer sicherheit, als bürger und zahler für diese schuld gut gestanden Löw Samuel derckrichter von Lackenbach, Joseph Moyses und Löwl Hirschl geschworne und älteste von der Lackenbacher gemeinde versichert haben, das wenn der hauptschuldner auch mittler zeit mit todt abgehen solte, sie ihrer geleisten bürgschaft ein genügen leisten sollen, worüber der jud Marx Littmann des arrestes entlassen worden.

Sopron városi levéltár, 1764/6. évi Gerichts diarium 77—8.

1765. március 6. A soproni városi bírói szék Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó panaszát meghallgatva kimondja, hogy a 3 évre megkötött szerződés Neumayr József soproni polgárral és szatóccsal, bár nem írták alá, az érvényes, mert a zsidó a 3 évi haszonbért, 99 forintot Neumayr árusbódéjának használatára előre kifizette és mert azt egy éven át már birtokolta is.

Den 6-ten Marty 1765. erschiene Gottlieb Jacob jud von Matterstorf und beklaget sich wieder Joseph Neumayr burgerlichen greissler, das derselbe wieder den klären inhalts des auf drey jahr errichteten contracts und beklaget sich wieder Joseph Ne(u)mayr burgerlichen greissler, dass derselbe wieder den klären inhalts des auf drey jahr errichteten contracts laden los und aufgekündigt habe. Bate dahero mehrgedachten Joseph Neumayr die observirung des contracts gerichtlich aufzutragen. Hingegen giebt Joseph Neumayr vor, das der contract nicht unterschrieben, folgsam derselbe nich gehalten seye solchen zu halten, worüber gerichtlich beschlossen worden, das ungeacht der contract durch unterschrifft beder contrahirenden theils nicht solenisiret werden, herr Neumayr aber

in allen stücken solhen dergestalten nachgelebet, das nicht nur der jud ein gantzes jahr hindurch auch bey gelegenheit derer 4 marckzeiten richtig genossen, sondern auch 99 fl., als ein dreyjährige stipulirte arenda auf einmahl und zum voraus den Joseph Neumayr bezahlet und hiedurch den contract auf drey jahr lang gelten gemacht, da er doch nur eines jahrs arenda mit 33 fl. zubezahlen schuldig gewesen wäre. Bey den ex effectu observationis et usuroboratae pecuniariae acceptationis bekräftigten drey jährigen contract sein bewenden haben und durch versprechung vieleicht anderwärtig größern arenda keines wegs invalidiret, jedoch bey vorfallenden verkaufung des ladens die darum begriffene clauseln beachtet werden sollen.

Sopron városi levéltár, 1764—1766. évi Gerichts diarium 84—6.

358.

1765. április 11. Sopron. Sopron megyében nemcsak a zsidó hitközségek voltak mentesek a katonai beszállásolás alól, hanem Kismartonban a falakon kívül és kívül bizonyos részek, a ruszti kúria, a pálosok bánfalvi zselerei és Léka várának egyik tartozéka.

1765. április 11-én Sopron megye Illésy Ferenc alispán elnökle alatt ülést tartott Sopron városában és a katonaság elszállásolásával foglalkozott. Abból indultak ki, hogy a megyében a sz. kir. városokat is figyelembe véve 3.349 $\frac{1}{2}$ porta van nyilván tartva, quae portae efficerent quidem 123.057 (dicae), verum cum ex his subtrahendae vinirent exemptorum, videlicet

Kismarton intra maenia	87
Kismarton extra maenia	120
Haebreorum in Kabold	26
Item in Nagymarton	80
Haebreorum in Kabold	126
Lakenbach	53
Keresztúr	60
Curia Rustensis	5
Leuka infra etiam	6
Vandorff inquilinorum patrum	
Paulinorum	21
(Summa)	586

Ideo manet portionibus militaribus subijciendae dicae 122.471.

Ad quarum quamlibet quadragesimam quartam dicam obtingit una portio militaris.

Ezek figyelembevételével történt a katonaság elszállásolása.

Sopron megyei levéltár, 1764—1767. évi közgyűlési jegyzőkönyv 745—6.

1765. május 8. A soproni tanács azt a 98 forint 18 krajcárt, amellyel váltó alapján Weingartner Zsófia soproni özvegyasszony tartozik Löw József sopronkeresztúri zsidónak, betáblázza.

Den 8. May 1765.

Ist pro parte eines Creützer judens, nahmens Joseph Löw eine charta bianca de dato 7. May 1765. capital per 98 fl. 18 kr. wider Sophia Weingartnerin wittib alhier ad mentem legis vorgemercket und intabuliret worden.

Soproni városi levéltár. 1761—1770. évi Intabulationsbuch 59.

1765. június 27. Fülöp kismartonai zsidó kihallgatási jegyzőkönyve, ki azzal van gyanúsítva, hogy Fikermund alezredes lakásából egy aranyórát lopott volna el.

Anno 1765. den 27. Juny ist in beyseyn tit. herrn Ignatii Kistners des löblichen seiner majestät des Römischen königs Josephi dragoner regiments herrn oberlieutenants und wohl verordneten auditeur sub praesidio perillustreis domini Christiani Josephi Ernst ordinarii judicis, praesentibus perillustribus dominis Ludovico Buchholcz et Ludovico Richardo Liebezeit senatoribus et commissariis nachfolgende inquisition geschehen.

Wie inquisit heisse, wie alt und wes standes er seye? Responsum: Philipp, ein jud von Eisenstadt unter hochfürstlichen Eszterházischer protection lebend, beyläufig 46 jahr alt.

Was inquisitens thun hier und mit was er sich ernähre? Responsum: mit verhandlung allerley alter sachen.

Warumen inquisit in arrest gekommen? Responsum: es habe ein ihme unbekannter herr officier auf ihn der argwohn gemacht, als ob er tit. herr obristlieutenant von Fikermund eine goldene uhr entfremdet hätte.

Ob inquisit gestrigen tages in vormeldt tit. herrn obristlieutenant seinen quartier gewesen und was dessen thun allda war? Responsum: ja, er seye zwischen 9 und 10 uhr vormittag in vorgedacht tit. herrn obristlieutenant seiner wohnung gewesen und habe sich allda angefraget, ob kein zupfgold zu verkaufen wäre? Hätte auch bey dieser gelegenheit ihro excellenz frauen generalin, gräfin von Martiny einen rosenkranz mit einen silbernen creuz von viligran arbeit zu verkaufen anerbotten, als er aber in antwort erhalte, dass kein zupfgold zu verkaufen wäre, ihro excellenz frau generalin aber den rosenkranz nicht kaufen wolle, wäre er sodann gleich fortgegangen.

Wer bey dieser gelegenheit noch zugegen gewesen? Responsum: tit. frau obristlieutenantin von Fikermund und hochderselben freyle tochter.

Ob inquisit bey dieser gelegenheit nicht gesehen, dass eine goldene uhr am fenster hienge? Responsum: nein, er habe nichts gesehen.

Als man ihm also kein zupfgold verkaufen, hingegen auch den rosenkranz nicht abkaufen wollte, wohin inquisit sothan gegangen und was vor verrichtungen? Responsum: er seye sogleich zu den hiesigen buchdrucker gegangen und habe seinen buchdrucker gesellen eine silberne dosen, als um welche dieser gesell schon einmal gehandelt, zum verkauf anerbotten, jene auch ihme per 9 fl. und einen siebenzehner an trinkgeld verkauft.

Wohin inquisit vom buchdrucker gegangen? Responsum: in die kahrkuchel. Er seye in die kahrkuchel gegangen um alldorten einen gewissen Lackenbacher juden, Lazaro Schlichter, welchen die an buchdrucker gesellen verkaufte dosen zugehörete, das davor empfangene und eingenohmene geld per 9 fl. zu behändigen, allwo er auch das mittagmahl eingenommen.

Wohin inquisit nach eingenommenen mittagmahl gegangen? Responsum: zu den in Serpiliusischen haus wohnhaften handschuchmacher, allwo er sich einer bey ihn angefrimdtler ledernen hosen halber, wann selbe fertig wird, angefraget.

Wohin inquisit sothan gegangen? Responsum: als er eben bey erwähnten handschuchmacher gewesen, wäre der Fikermundische bediente mit einer stadtquardie dahin gekommen und habe ihn mit sich zu tit. herrn obristlieutenant von Fikermund geführt.

Als inquisit dahin gekommen, was man von ihm gewollt? Responsum: seine excellencz frau generalin, gräfin von Martynin hätte inquisiten, als sie noch mit denen übrigen gästen an der tafel ware entdeckt, dass in der fruh aus dem nehmlichen zimmer, in welchen inquisit gewesen und den rosenkranz zu verkaufen anerbotten, eine goldene uhr verlohren gegangen, fragte ihn also, ob er hievon keine wissenschaft hätte, ob solche nicht vielleicht selber inquisit genohmen habe, allein er antwortete, dass er davon nicht das mündeste wisse, keine uhr auch nicht gesehen habe.

Wohin inquisit weiters gegangen? Responsum: er seye just im begriff gewesen zu tit. herrn stadtrichter zu gehen um alldort eine silberne tabackdosen käuflich anzufeilen und es begegnete ihm des gerichtsansagers bub, so inquisiten gemeldet, dass er eben um ihn habe gehen wollen. Er solle also zu tit. herrn stadtrichter kommen. Inquisit stellte sich sogleich vor das löblichen stadtgericht, durch welches er gewarnet worden, er wolle sich nicht aufhalten, sondern gutwillig bekennen, ob er von der entfremdeten uhr keine wissenschaft habe oder vielleicht selbst der dieb seye? Allein inquisit antwortete, dass ihme von dieser ganzen sache nicht das mündeste bewusst seye.

Wohin inquisit sothan gegange? Responsum: auf anverlangen tit. herr obristlieutenant von Fikermund seye er von dem löblichen stadtgericht zugleich in arrest geführt worden.

Ob inquisit gestern tages gegen zehen uhr fruh ausser obspecificirt bereits entdeckten oertern nicht noch irgendwo sonst und bey wem gewesen seye? Responsum: er seye sonst niergends gewesen.

Ob inquisit nicht in dem Hüllingerischen und Schönhoferischen haus

gewesen und die Schönhoferin selbstn befraget, ob dermahlen bey ihr keine Rätzen seyen? Responsum: nein.

Worüber Catharina Hüllingerin und Catharina Schönhoferin vorge-ruffen und befraget worden, ob dieser nicht derjenige jud seye, der da gestrigen tages bey ihnen beeden gewesen und der Hüllingerin zwar ei-nige sachen zu verkaufen anerböthen, die Schönhoferin aber um Rätzen gefragt, welche bekennen, dass dieser nicht diejenige seye, massen der-selbige etwas grösserer und magerer statur ist, welcher ein weissliches kleid und ein ganz kleines nur aus etlichen haarl bestehendes bartl hat. Und nachdeme die Hüllingerin erzehlet, dass derselbige jud an sie ein frauzimmer pätzl nebst ohrringel verkaufen wollen, erinnerte sich inquisit und bekennte, dass derjenige jud, so dieses pätzl zu verkaufen herum getragen, von Matterstorff seye und Löbel heisse, welcher eben so aussie-het, wie die Hüllingerin ihn oben umständlich beschrieben.

Kivül: Philipp judens inquisition de dato 27-ten Juny 1765.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 7. nr. 319.

Két ivrétű papiros, a szövegben néhány helyen förléssel.

361.

1765. július 1. Löbel Jakab nagymartoni zsidót a soproni városi bírói székhelyén kismartoni zsidóra vonatkozólag kihallgatja.

1765. den 1-ten July.

Wie er heisse etc.? Löbel Jacob von Matterstorff, ein fürstlicher schutzjud, 36 jahr.

Ob inquisit öftters hieher komen? Responsum: er komme zwar nicht ál ordentlich hieher, sondern nur wann er etwas zu habe.

Ob inquisit den Philipp juden von Eysenstadt kennt und ob er nicht etwan sein comorad seye? Er kenne ihn, aber seye kein comorad zu dem-selben, weder auch mit anderen.

Ob inquisit nicht auch mit silber sachen dahier haussieren zu gehen pflege? Responsum: nicht in alle heusser, sondern nur in einige, wo er glaubet etwas lesen zu können.

Ob inquisit nicht in den Schönhoferischen hauss gewesen und umb Ratzen allda gefragt? Ja, er seye allda gewesen und habe umb Ratzen gefragt in willens an dieselbe ein goldenes patzl und ohrringen zu ver-kauffen.

Ob inquisit nicht auch zu einer gewissen Hüllingerin gekommen und was ende? Responsum: er habe ebenfahls diesen geschmukh angefeillet, weillen sie aber solchen kauffen wollen, habe er und die Fleischakher umb selbigen einige schaaff zu verkauffen.

Ob inquisit nicht jemahls in der general Martinischen hauss gewe-sen? Nein, in seinen leben nicht seye auch bereith sich zur herrschafft zu stellen.

Ob inquisit den 26-ten Juny nicht bey den graf Martinischen hauss vorbey gegangen und wohin? Responsum: ja, er seye in der fruh zwischen 6 und 7 uhr vorbey gegangen und zu herrn von Wezstein gegangen, wel-

cher ihm einen an der schuld angenommenen schmuck zu verkauffen geben, welchen aber inquisit. da er solchen nicht verkauffen können, wider zuruckgestellt.

Was vor eine kleydung derselbe auff sich gehabt, nicht etwa einen weissen rock? Responsum: nein, keinen weissen nicht, wohl aber seinen gewöhnlichen bleyfarben rock, den er anjezo an leib habe.

Ob er den 26. Juny mit dem juden Philip nicht geredet? Responsum: ja, in der karkuchel, allwo er ihn silberne leichterl abkauffen und vor das 10 groschen geben wollen. Allein da ein anderer jud schon 11 groschen und der jud Philip solche auch um diesen preiss geben wollen, seye er wider fortgangen.

Wer noch zugegen gewesen in der karkuchel? Responsum: der karkuchler, sein weib, der Schlichter von Lackenbach.

Wohin inquisit so gegangen seye? Zu einen goldarbeither; der ihm sein schwartz gewordenes patzen putzen und einen ring ändern sollte.

Ob inquisit sodann mit dem juden Philipp tag nicht mehr geredet? Ja, undzwar in der chorkuchel zum andertenmahl, allwo er inquisiten den mit ihr furgewesten casum wegen der entfremdeten uhr erzehlet.

Wie dieser Philipp den inquisiten seine begebenheit erzehlet? Responsum: er seye denselbigen tag in den general Martinischen hauss gewesen und habe der gräfin einem rossenkrantz zu verkauffen anerbothen. alss sie aber solchen nicht kauffen wolte, er jud aber kein zupfgold zu kauffen bekommen, währe er wekhgegangen, noch selbigen tag aber zum general Martini beruffen und wegen der entfremdeten uhr befraget, sothann zu herrn stadtrichter geführt worden.

Ob ihm der jud Philip keine uhr gewiessen? Responsum: nein, er habe bey ihn kein uhr gesehen, wolle auch leib und leben davor geben.

Ob er ihn schon lang khenne und was ihm von des Philips juden auführung wissend seye? Responsum: er khene ihm schon lang, wisse aber von ihm nichts, als alles guttes. Seye übrigens ein ehrlicher jud, der niemanden etwas schuldig seye.

Soproni városi levéltár, Lad. XLVII et XX. fasc. 7. nr. 321.

Két ívrétű papíros, melyekből azonban az egyikén írás nincs. A szövegben sok lörlés és betoldás van.

1765. július 12—17. A soproni városi bírói szék Markus Izsák bazini zsidót lopás miatt 16 botbüntetés után a börtönből kiengedi.

Isac Marcus judaeus, 28 annorum, Báziniensis, die 12. Julii ob commissum levius furtum incarceratus, re attamen furto ablata proprietario restituta 16 baculorum ictibus pulsatus die 17-a ejusdem mensis dimissus exstitit.

Soproni városi levéltár, 1766. évi Prothocollum conceptuum 82.

Ez a bejegyzés uo. az 58—9. oldalakon lényegében megismétlődik.

1765. július 13—18. A soproni városi bírói szék Löbl Gábor zsidót lopás gyanúja miatt börtönbe veti. Mivel a lopást rábizonyítani nem lehetett, ezért büntetés nélkül szabadon engedi, azonban a város területéről kitiltja.

Nomen et cognomen: Gabriel Löbl.

Conditio: judaeus.

Religio: haebreus.

Aetas seu annorum: 36.

Locus nativitatis: Eipelicz ex Moravia.

Tempus, quo incarcerationatus est: 13-tia Julii.

Delictum et causa, ob quam captus est: in praeattacto furto complicitatis insimulatus.

Exitus ex carceribus expressione, qualiter mulctatus est? Complicitate tamen non edocta inarestatus 18-va Julii absque mulcta dimissus ei Sopronio amandatus est.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum conceptuum 14—5.

Rövidebb formában ennek az esetnek leírását még olvashatjuk uo. 39—40. oldalakon is.

1765. augusztus 12. Parth József soproni külső tanácsosnak azt a kérését, hogy Simon Lázár zsidó miatt bírói zárlat alá vett 1830 forintját nem lehetne-e kellő biztosíték ellenében kiadni és azt kamatoztatni, a soproni városi tanács az ellenfél ügyvédjének beleegyezése nélkül nem tudja teljesíteni.

Eodem (den 12-ten Augusti 1765.) erschiene vor einem wohledlen rath herr Joseph Parth und bate, dass ihme diejenige 1830 fl. 90 $\frac{1}{3}$ den., in welchen derselbe in dem durch den juden Simon Lazar entgegen ihn geführten process convinciret und laut getrichtlichen sentenz in sequestrum genommen worden. damit solche bis zu der sachen endlichen austrag nicht ohne frucht liegen bleiben mögen, gegen genugsame sicherheit und bürgschafft möchten extradiret werden. Wesswegen aber ein wohledler rath anstand genommen und determiniret hat, dass solch des herren Parthens ansinnen des gedachten judens advocaten herrn Carl Mikos müsse kund und zu wissen gemacht werden.

Sopron városi levéltár, 1765. évi Rathsprotocoll 172

1765. augusztus 16. A soproni városi tanács Parth József külső tanácsosának azt a kérését, hogy a bírói zárlat alá vett 1830 forintját kellő biztosíték ellenében adják ki, nem tudja teljesíteni, mert ellenfelének, Simon Lázárnak ügyvédje ezt nem engedi meg.

Eodem (den 16-ten Augusti 1765.) nachdeme herr Joseph Parth dess äussern raths allhier bey einem wohledlen rath geziemend angehalten, dass ihme diejenige 1830 fl. 90 $\frac{1}{3}$ den., in welchen derselbe in dem durch den juden Simon Lazar entgegen ihn geführten process gerichtlich convinciret, sothane summa aber auf dessen begehren, weilen erstgedacht sein gegner hier nicht ansässig, der process hiernebst auch durch ihn appellirt ist, auf dem fall, wann nämlich gedachter herr Parth, wie er hoffet, bey höhern gerichten mit günstiger bescheid erfreuet würde, gerichtlich sequestriret worden, gegen genugsame sicherheit und bürgschafft aus dem gerichtlichen sequestro möchten ausgehändiget werden, damit solche nicht fruchtloss liegen bleiben möchte, sich auch dahin erkläret hat, bemeldte summam auf dem fall, wann der von einem wohledlen rath gefällte sentenz in höhern gerichten bestätigtet oder aber sonst durch gerichtliche befehle ihme diese summa zu erlegen aufgetragen werden sollte, solchesamt der bis dahin á 6 per centum verfallenden interesse nach vorheriger 14 tägiger aufkündigung ohne allen ersinnlichen ausflüchten hinwiderum baar erlegen wolle. Herr Carl Mikos aber, als dess gesagten judens procurator und sachwalter aus dem grunde, dass der juden im process obgesieget, eingewendet hat, nämlich dass, wann ja obberührte summa bis zur endlichen der sache entscheidung etwas fructificiren sollte, solche nicht herrn Parth, wohl aber dem juden ohnerachtet er hier nicht possessioniret, jedoch allzeit im stande seyn wird allen hieraus entstehenden schaden ersetzen zu können, allen falls herr Parth in foris super-revisoriis triumphfüren sollte, ausgefolget werden müsste. Als hat ein wohledler rath nun hierin falls zu keiner verantwortung gezogen zu werden, determiniret, dass die 1830 fl. 90 $\frac{1}{3}$ den. noch ferner unter dem sequestro judiciario verbleiben sollen und übrigens herren Joseph Parthen zu höheren behörden sich zu wenden angerathen worden.

Sopron városi levéltár, 1765. évi Rathspatent 175—6.

1765. szeptember 20. előtt. Márkus Mózes ugodi zsidó azt kéri földesurától, gróf Eszterházy Károly egri püspöktől, hogy 60 forintra becsült ugodi házának árát végre megkaphassa. Kérését teljesítik.

Méltóságos kegyelmes uram, uram!

Uj esztendő napkor multt tizenegy esztendeje mioltátul fogva Ugodban vett saját házomban laktam excellentiád protectioja alatt mind Bittó uramtul, mind (tit.) Balog Ferenc regens uramtul contractus szerint öly modban hagyattatván, hogy ha üdüvel az méltóságos uraság az nevezett

helységben engemet meg nem akarna tartani, házomnak böchü szerint való árát le fogja tenni vagy leteteti. Remenségem kívül az multt Szent György napkor dominalis praefectus uram nem tudom mi okbul rajtam ki adván és utobb pünkösöd tájban Banschreiber uramnak jelenlétiben kőmívesek és ugodi bírák által házamat hatvan foréntokra megböcsültetvén sok izbéli instantiámra praefectus uram házomnak árát mindekkoráig ki nem fizettette. Én kötelességem szerint mingyárt Szent György napkor az méltóságos uraság részírül számtartó uramat tellyesen conteltaltom, egy fillérrel adós nem maradtam, mindenkoron is alázatos kész fizető voltam, azért házomnak áráért alázatossan installok és ha gratiat találnék excellentiád előtt, méltoztatnék engemet továbbra is regens uramnak contractusa szerint ugodi helységben előbeni árendában kegyessen megszenvedni. Minden alázatossággal maradván excellentiádnak érdemtelen szegény szolgálja:

Marcus Moyses ugodi zsidó.

Kívül: Az nagyméltóságú galánthai gróff (tit.) Eszterházi Károl méltóságos egri püspök etc., etc., ő excellentiájához instantiája ugodi zsidóé.

Soproni városi levéltár, N. R. A. fasc. 33. nr. 10. 1.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye: szarvas. hátlapján az alábbi írásokkal:

Fizettesse ki praefectusunk, ha helyyes oka ellenére ninchen. Pápán. die 20. Septembris 1765.

Gróf Eszterházy Károly egri püspök.

Expositio quidem in paragrapho: nem tudom mi okbul rajtam kiadván etc. falsa est, quia juxta petitionem instantis intervenit, quod transeat, cum consveta nequitia scriptionis notarii papensis intervenire, non obstante dominus rationista exsolvet in fl. 60, id est fl. sexaginta. Papae. 20. Septembris 1765.

Stephanus Tóth praefectus manu propria.

Dass ich sothane sechzig gulden Rheinisch von Paper herrn rendt-mayster Johann Krauss richtig und baar erhalten habe, hiermit bescheinige. Papa, 24-ten Septembris 1765.

Héber aláírás.

Az ív belső oldalán még ez az írás van:

1765. Häusser erkaufft per 60 fl. — den., welche dem gewesten Ugo-der juden Marcus Moyses vor seyn gehabtes hauss seyndt bezahlte worden. Nro 651.

1765. november 13. A soproni tanács királynői parancsra elhatározza, hogy amennyiben Simon Lázár zsidó és Barth József között folyó perben Barth elegendő biztosítékot fog nyújtani és erre a királynő elrendeli majd a bírói zárlat alatt tartott 1830 forint kiadását, úgy ezt a felsőbb intézkedést végrehajtják.

Die 13-tia Novembris 1765.

Acceptatum est clementissimum suae majestatis sacratissimae ad instantiam Josephi Parth 1830 fl. et 90 den. convictionalem summam ad rationem Lázari Simon dicti judaei in contractuali causa contra eundem triumphantis executam et sub sequestro judiciario existentem usque finalem dictae causae in foris superrevisoriis decisionem erga cautionem extradandam petentis de dato 12-mae mensis Octobris emanatum mandatum, quatenus suae majestati sacratissimae super eo, an dictus supplicans quoad interea sibi extradandam praeattactam convictionem summam sufficientem cautionem praestare possit, fidelis et genuina informatio submitatur.

Ad exigentiam cujus determinatum est, ut dicto supplicanti Parth erga strictissimas sufficientique cautione obfirmatas reversales et respective obligatorias de se dandas facta desuper suae majestati praevia genuina relatione, subsecutaque benigna resolutione quaestionata summa convictiva extradetur. Informatio desuper vide in Prothocollo conceptuum pagina 310. (et) sequentes.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum Senatorium Latinum 84.

1765. november 13. A soproni tanács jóváhagyja azt a felterjesztési javaslatot, amit Simon Lázár zsidó számára bírói zárlat alatt tartott 1830 forint tárgyában a m. kir. kancelláriának felküldenek.

Eodem (die 13-tia Novembris 1765.).

Informatio ad excelsam cancellariam regiam in negotio Josephi Parth reflexe ad clementissimum suae majestatis sacratissimae sub 12-ma Octobris interventum mandatum intuitu sibi erga cautionem extradandae convictionalis summae 1830 florenorum 90 denariorum ad rationem judaei Simon Lazar dicti sub judiciario sequestro existentis et depositae assumpta et perlecta est. Vide Conceptuum prothocollum paginam 310.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum Senatorium Latinum 86.

1765. november 14. előtt. Barth József soproni polgár reverzálisában ígéri, hogy azt az 1830 forintot, amelyet Simon Lázár zsidó számára a soproni tanács bírói zárlat alatt őriz, amennyiben azt visszakapja, felszólításra 15 napon belül visszafizeti. Kraller Mátvás soproni polgár mindezt kezességet vállal.

Ich Joseph Barth bekenne hiermit, das nachdeme diejenige summa geldes per eintausenndachthundertdreyssig gulden 90 $\frac{1}{3}$ den., in welcher ich laut der untern 26-ten Juny laufenden jahrs 1765. in den von juden Simon Lázár wider mich bey hiesigen löblichen stadtmagistrat erregten process gefällten gerichtlichen sentenz convinciret worden, auf mein verlangen und aus dem meinerseits in process allegirt und angezohenen grund, das nemlich mein obbemelter gegner hier nicht ansässig seye, sequestiret, auf mein bey vorgedacht löblichen stadtmagistrat gehorsamst gethanes anschuchen aber und um damit selbe auf dem fall, wann ich, wie ich hoffe, bey und in denen höhern gerichtern eine favorable und bessere sentenz erhalten sollte, nicht fruchtlos liegen bleibe, aus dem sequestro ausgefolget worden, ich mich kraft gegenwärtigen reverses und obligation dahin verbindlich gemacht, das wann die obbemeldt wieder mich gefällte magistratual sentenz auch in denen foris superrevisoriis bestätigtiget und mithin vorermeldte summa deren 1830 fl. 90 $\frac{1}{3}$ den. mir ab und dem juden Simon Lázár, als meinem gegner, zugesprochen wurde, ich solche mit den bis dahin verfallenden landes brauchigen 6 percentigen interesse nach vorhergehender funfzehentägigen ankündigung ohne all ersinnlicher ausflucht im baaren gelde anwiederumen zu handen eines löblichen hiesigen stadtmagistrats, als aus wessen handen ich solches empfangen, zu erlegen schuldig seye. Im widrigen fall solle oftbemeldt löbliches stadtmagistrat berechtiget seyn nicht nur aus meinen eigenen, sondern auch meines zu mehreren und vollkommener sicherheit vorangeregter summa erbethen und gestellten, auch mit unterschriebenen bürgens herrn Matthiae Kraillers des äusseren raths allhier sämtlichen vermögen nach selbst eigenen gefallen, wie und wo beliebig, auch durch öffentliche licitation den baaren betrag obiger 1830 fl. 90 $\frac{1}{3}$ den. zu verschaffen. Zu versicherung dessen habe sowohl ich Joseph Barth, als auch mein herr bürg gegenwärtigen revers und obligation eigenhändig unterschrieben und mit unseren beygedruckten gewöhnlichen pettschaften bekräftiget.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum conceptuum 312—3.

1765. november 14. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. kancelláriának, hogy Barth József, akitől Simon Lázár zsidó részére 1830 forintot bírói zárlat alá vettek, kellő biztosítékot tud nyújtani arra az esetre, ha ezt a zárlatot feloldanák és neki a pénzt visszaadnák.

Excelsa cancellaria regia Hungarico-aulica!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

Percepto in homagiali submissione clementissimo suae majestatis sacratissimae in favorem Josephi Barth convictionalem 1830 florenorum 90 denariorum et ad rationem judaei Lázári Simon in certa coram nobis minata causa triumphantis sequestro judiciario affectam summam sibi erga oblatam cautionem extradari supplicantis in eo ad nos expedito mandato, ut eatenus an videlicet supplicans Barth sufficientem pro securitate praestatae convictionalis summae sibi extradandae cautionem praestare possit, humillimam relationem nostram submittamus. Eandem excelsam cancellariam regiam Hungarico-aulicam demississime informamus, antelatum supplicantem praespecificatam 1830 florenorum 90 denariorum summam die 16-ta praeteriti mensis Augusti erga oblatam cautionem, statutamque fidejussionem sibi extradari petiisse, partis nihilominus adversae advocato petitioni huic et desideratae sequestri relaxationi reclamante, summamque convictivam potius judaeo, velut parti triumphanti, erga praestandam pariter cautionem extradari petente, ne exinde ad casum potissimum subsequendae in foris superrevisoriis causae reformationis novae enascantur lites, praespecificatam summam sub sequestro judiciario ultronee relinquendam et neutri partium extradandam decrevimus. Diffiteri interim non possumus, quod si tam ipse convictus et de praesenti supplicans Barth, quam et per eundem statutus fidejussor in conformitate isthic advoluti exemplaris eas de se dederint reversales, ut pro casu subsequendae convictivae sententiae nostrae approbationis in defectu paratae pecuniae summa integralis ex bonis eorundem collective et selective sumptis cum renunciatione omnium juris beneficiorum, adeoque etiam licitatione mediante instantanee procurari et exequi possit, sufficiens omnia praespecificatae summae adsit securitas, intuitu cujus extraditionis ultiores clementissimos ordines in humilitate praestolamur ac in reliquo altis gratiis devoti profundissima devotione manemus excelsae cancellariae regiae Hungarico-aulicae humillimi servi:

Sopronii, 14-ta Novembris 1765.

N. N. consul, judex et senatus
liberae et regiae civitatis Soproniensis.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum conceptuum 310—2.

1765. november 18. A soproni városi bírói szék több morvaországi zsidót, hogy ne lophassanak. elővigyázatosságból fogságba vet, kiket a vásár végeztével büntetés nélkül szabadon enged, de Löbl Dávid nikolsburgi zsidót, aki egy asszonytól 12 garast lopott el, 15 botbüntetésre ítéli és a város területéről kitiltja.

Abrahamus Löbl 34 annorum Pischoniensis, Joannes Abraham 20 annorum Nikelspurgensis, Aron Löbl 34 annorum et Moyses Aron 18 annorum Hölestabeliensis, Hirsch Samuel 25 annorum Mirliczensis, Isräel Aron 13 annorum Hölestabeliensis et Moyses Abraham Niclspurgensis judaei, omnes ex Moravia die 18-a Novembris, qua suspecti et vagabundi, nonquam alia, quam committendorum, perpetratorumque furtorum causa ad nundinas isthuc adventates ne furandi occasionem habeant, per tempus nundinarum ad custodiam accepti ac terminatis nundinis, qua nulli crimini impliciti sine mulcta dimissi sunt.

David Löbl judaeus, 26 annorum Nikelsburgensis ex Moraviae marchionatu 18-a Novembris ex eo, quod cuidam ad nundinas venienti foeminae 12 grossos ex sacco furatus sit, in carceres conjectus, expostque pecunia restituta 15 baculis pulsatus dimissus et abhinc amandatus.

Soproni városi levéltár, 1766. évi Prothocollum conceptuum 83—4.
Ugyanott a 62—3. oldalakon a fenti szöveg lényegében megismétlődik.

1765. november 26. Bécs. Mária Terézia királynő meghagyja a m. kir. helytartótanácsnak, hogy mivel a bonyhádi zsidók ügyében elrendelt intézkedésének még mindig nem tettek eleget, ezirányban szükséges jelentést sürgősen szerezzék be és azt javaslatukkal együtt küldjék meg.

Extractus benigni mandati de dato 26-ae Novembris 1765. Viennae expediti.

Deinde meminerint fidelitates vestrae, qualiter eisdem tenore alterius benigni mandati regii adhuc sub die 23-a mensis Januarii anni 1764. expediti clementer commissum fuerit, ut circa judaeorum in possessione Bonyhád degentium in eo positam querimoniam, quod eosdem comitatus Baranyiensis in sui gremio ab omni quaestus exercitio in universum arceat, audiendos audiant, acceptamque circumstantialem informationem cum opinione sua quo celerius isthuc submittant.

Quoniam vero demandata haecce informatio nec in praesentiarum supervenisset, antelati autem judaei pro ponendo quoad praemissam querimoniam suam remedio ulterius etiam suppliciter recurrissent, eapropter fidelitatibus vestris harum serie clementer committendum esse duximus, ut si et quantum praevio modo demandatam informationem

nondum accepissent, celeriore ejus submissionem indilate adurgere et acceptam penes demissam opinionem suam eatenus deponendam nobis sine ulteriori mora submittere non intermittant. Datum, ut supra.

Maria Theresia manu propria.

Comes Franciscus Eszterházy manu propria.

Josephus Jablanczy manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 137.

Egykorú egyszerű másolat előlapon e feljegyzéssel: 2-a Decembris relata.

373.

1765. december 18. A soproni városi tanács azt az 1830 forintot, amit Simon Lázár zsidó elleni perben bírói zárlat alá vett, királyi engedély alapján Parth Józsefnek Kraller Mátyás kezességé mellett kiadja.

Den 18-ten Decembris 1765. referiret tit. herr burgermeister, dass herr Mathias Kraller sich erkläret hat für diejenige 1830 fl. 90 $\frac{1}{3}$ den., in welchen herr Joseph Parth in dem durch den juden Simon Lazar entgegen ihn geführten process convinciret und auf gesagt herren Parthens anlangen auf den fall, wänn derselbe in foris superrevisoriis einen favorablen sentenz bekäme, bis zur endlichen entscheidung und der sachen austrag sub sequestro genommen, nachmahls aber auf allerhöchste kayserlich-königlichen verordnung, damit besagte summa nicht fruchtloss liegen bleibe, gegen genugsame sicherheit aus dem sequestro ihme ausfolgen zu lassen verwilliget worden, bürgschafft zu leisten und die hierüber ausstellende schuldobligation unterschreiben wolle. In folge dessen dann herr Kraller und herr Parth vorberuffen wurden und nachdeme selbte die schuldobligation unterschrieben, als ist mehrgedachte summa derer 1830 fl. 90 $\frac{1}{3}$ den. herren Parth extradiret und der schuldbrieff in die eisene truhen gelegt worden.

Sopron városi levéltár, 1765. évi Rathsprotocoll 265—6.

374.

1765. december 18. A soproni polgármester jelenti a soproni tanácsnak, hogy kir. engedély alapján Simon Lázár zsidó részére bírói zárlattal lefoglalt 1830 forintot, amelyért Kraller Mátyás kezességet vállalt, Barth Józsefnek visszafizették.

Die 18-va Decembris 1765.

Perillustris dominus consul super eo relationem fecit Matthiam Kraller sese coram eodem declarasse, quod in ordine ad summam 1830 fl. 90 den. judaeo Simoni Lazar in causa contractuali contra Josephum Parth adjudicatam et sub sequestro judiciario existentem, ex quo sua majestas sacratissima vi clementissimi sui mandati eandem dicto Parth erga reversales et cautionem praestandam extradandam ordinasset, cautionem pro eodem Josepho Parth praestare ac reversales subscribere velle, in consequentiam cujus antelato cavente Matthia Kraller cum repetito Josepho

Parth magistratualiter constitutis et eadem reversales in ipso conclavi senatorali subscribentibus eadem quaestionata 1830 fl. 90 den. summa ad effectum praeallati benigni caesareo-regii mandati saepefato Josepho Parth extradata fuit.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Prothocollum Senatorium Latinum 93—4.

375.

1765. december 22-ről keltezett és Sopron megye járási főszolgabírájának sajátkezű aláírásával ellátott kimutatás szerint Csepregen élő iparosok, kereskedők, molnárok, pásztorok, idegen községbeli szőlőbirtokosok stb. adója az 1765/6. évi katonai évre névszerint pontosan ki van vetve és felsorolva.

E kimutatásból tudjuk, hogy Csepregen ebben az időben két zsidó lakott, akiknek adója a következő:

Moyses zsidó személlétül, szücs mesterségétől, egy kecskéjétül fizet mindenestül 3 ft 60 dénárt.

Hársl zsidó személlétül, kalmárkodásátul, 2 vonyos marhájátul fizet 5 ft 40 dénárt.

Sopron megyei levéltár, 1763. évi közgyűlési iratok Miscellanea nevű csomójában.

Ugyanitt egy cédulára írva találjuk Paiter Mihály csepregi polgármesternek alábbi feljegyzését:

Zsidó Hárslitul percip(iáltam) kölcsön pénzt:

1-o kétt csaszár aranyott 8 ft 33 $\frac{2}{3}$ dénárt.

2-o item Hárslitul 3 ft 25 dénárt.

(Summa) 11 ft 58 $\frac{2}{3}$ denár.

376.

1765. Sopron városának ebben az évben a két zsidó kóser vendéglős haszonbér címén 48 forintot fizet le.

Empfang von jüdischen kahrküchen alhier.

Nachdeme die juden alhier in denen burgershäusern 2 kahrküchen errichtet, als hat ein wohledler rath beschlossen, dass sie von diesen zweyen kahrküchen alle jahrmarckt 8 fl. bezahlen sollen, undzwar empfienge ich noch von Margarethen marckt 1764. 8 fl. — den.

Von Elisabeth marckt 1764. 8. fl — den.

Von fasten marckt 1765. 8 fl. — den.

Von May marckt 8 fl. — den.

Von Margarethen marckt 8 fl. — den.

Von Elisabeth marckt 8 fl. — den.

48 fl. — den.

Latus et summa dieser rubric per se.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Cammer rechnung 84.

1765. *A nagymartoni, a sopronkeresztúri, a lakompaki és a kismartoni zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.*

Empfang von juden contract.

Den 3-ten May erlegte mir die juden gemein von Matterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1764. bis ende Aprilis 1765. mit 15 fl. — den.

Von 1-ten May bis letzten Octobris 1765. erhielt ich von derselben auf das 2-te halbe jahr 15 fl. — den. . . . 30 fl. — den.

Den 3-ten May bezahlte die juden gemeinde von Creutz das halbjährige contractgeld wegen derselben in dieser stadt zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1764. bis ende Aprilis 1765. mit 10 fl. — den.

Ferner erhielt ich auf das anderte halbe jahr von 1-ten May bis letzten Octobris 1765. 10 fl. — den. . . . 20 fl. — den.

Den 3-ten May bezahlte die juden gemeinde in Läckenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1764. bis letzten April 1765. mit 10 fl. — den.

Abermahl dieselbe auf das anderte halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris 1765. 10 fl. — den. . . . 20 fl. — den.

Latus 70 fl. — den.

Den 3-ten May erhielt ich von der juden gemeinde von Eisenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1764. bis letzten April 1765. mit 15 fl. — den.

Mehr von derselben auf das anderte halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris 1765. mit 15 fl. — den. . . . 30 fl. — den.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1765. évi Cammer rechnung 85—6.

1766. január 20. Pozsony. A m. kir. helytartótanács aziránt érdeklődik Sopron megye közönségénél, hogy a tűzvész által sújtott sopronkeresztúri zsidó hitközségnek sikerült-e a türelmi adójuk megfizetésére a többi zsidó hitközségtől segítséget kieszközölnie? Ezirányú jelentésüket mielőbb tegyék meg.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem scire intersit, num judaei Kereszturienses per postremum fatale incendium damnificati intuitu praestandi sibi ad depurandam ratam suam taxae tolerantialis cujuspiam adjutorii medio tempore et qualiter cum aliorum judaeorum communitatibus et quibus nefors egerint aut convenerint?

Idcirco noverint praetitulatae dominationes vestrae genuinam ac circumstantialiorem informationem super praemissis capere, acceptamque isthuc proximius submittere. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima Januarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus et respective ad officia paratissimus:

comes Nicolaus Palffy manu propria.

Carolus Fabiankovich manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1766. évi közgyűlési iratok február havi csomójában.

Ivretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán a kir. titkos pecsétnek alig észrevehető nyomával, ahova elfelejtették a szokásos feljegyzést rávezetni, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések vannak.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1766. febr. 24-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatva a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

Quo in merito exmittitur supremus processualis iudex nobilium Joannes Stefanics pro debita rei investigatione, faciendaque inclutae universitati relatione. (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 113—4.)

Ezzel a rendelettel teljesen azonos szövegű parancs ment Moson megyéhez is azzal a különbséggel, hogy Kereszturienes helyett: *Oroszvarienses* van írva.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 80.

379.

1766. január 20. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Sopron megye közönségét, hogy mivel a megyei zsidók idáig 1594 forint türelmi adóval vannak hátralékban, mindent kövessenek el, hogy ez az összeg minél előbb megfizettségük.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem judaei in gremio comitatus hujus Soproniensis manentes ad rationem taxae suae tolerantialis pro anno 1765. in florenis 1594 den. 87 $\frac{1}{2}$ restantiarum forent et non vane metuendum sit, ne per ulteriorem ejusmodi restantiarum accumulationem earum exactio successive cum summo aerarii regii dispendio difficilior evadat.

Hinc praetitulatis dominationibus vestris harum serie intimari, quatenus praenotatarum restantiarum celeriori exactioni et depurationi omnimode intentae esse, neve hae dehinc accrescant, ast potius memorata tolerantialis taxa in re et tempore accuratissime adjustetur, perquam sollicitè curare noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die vigesima Januarii anno millesimo septingentesimo sexagesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus, ad officia paratissimi:

Albertus manu propria.

Ladislaus Balogh manu propria.

Carolus Fabiankovich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Vienna Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1766. évi közgyűlési iratok március havi csomójában. Ívretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, mely alatt levő betűk nem vehetők ki, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, kívül pedig a jobb alsó sarokban *comitatus Soproniensi* megjegyzés olvasható.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1766. márc. 21-én Sopron városában megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatva a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

Comitatus in exactione praedictae eorundem restantiae omnem adhibeat solertiam. (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 264—5.)

380.

1766. január 24. Pozsony. A m. kir. kamara értesíti a m. kir. helytartótanácsot, hogy a zsidók türelmi adójánál igen sok a hátralék, de nem kétlik, hogy a szükséges rendelkezéseket a megyéknél már megtették. Feltűnően sok a hátralék Moson megyében, ahol 1762 óta egy dénárt sem fizettek be és félő, hogy a beszédők ezt az összeget vagy elsikkasztották, vagy maguk céljára kamatoztatják, ezért azt kérik, utasítsák a megyét, hogy egy szolgabíróat váratlanul küldjön ki a zsidó hitközségekhez, ki azokat elszámoltassa és ennek eredményét közöljék velük.

Sacratissimae caesareo-regiae apostolicae majestatis, dominae, dominae clementissimae regiae camerae Hungarico-aulicae nomine ejusdem altéfatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico peramice insinuandum. Ex relatione commissionis mixtae in negotio

taxae tolerantialis judaicae considentis supratitulato consilio locumtenentiali regio alioquin notum esse, quam nobiles de praeattacta taxa tolerantiali penes communitates judaicas etiamnum haereant restantiae. Et esto quidem regia haec camera Hungarico-aulica confidat praelibatum consilium locumtenentiale regium penes concernentes comitatus eas jam fecisse dispositiones, quo restantiae hae celerius et omni cum rigore exigantur. Quia vero inter complures morosas communitates memoratae restantiae penes solam communitatem judaicam in comitatu Mosoniensi degentem ita jam accreverint, ut penes illam trium annorum obtingens haereat, supponi e converso haud possit, quod collectores etiam si fors ab Oroszvariensibus et Kismartoniensibus¹ per fatalia incendia graviter damnificatis adrepartitum eisdem quantum desummi nequivit, a reliquis pariter judaeis per totum hocce tempus plane nihil incassaverint, sed potius suspicandum foret, quod iidem collectores exactam nefors istiusmodi taxam in proprios usus ac privatam usuram converterint. Ideo excelsum consilium locumtenentiale regium praesentibus peramice requiri, quatenus comitatus Mosoniensi injungere haud gravetur, ut is officialem comitatensem ex improviso ad praefatos judaeos exmittat et medio hujus num ad rationem impositae sibi taxae tolerantialis ab anno 1762. quidquam et signanter quantum et cui effective praestiterint? accurate investigari curet et de comperto circumstantiali relationem fine illo exhibeat, quo pro re nata in maleversantes nefors collectores pro aliorum quoque exemplo condigna statui possit animadversio.

Cujusmodi submittendam antelati comitatus relationem dum sibi haud gravatim communicari perofficiose expetit regia haec camera Hungarico-aulica una ad quaevis mutui officii genera prompta, parataque manet.

Ex consilio regiae camerae Hungarico-aulicae Posonii, 24-ta Januarii 1766.

Josephus Leeb manu propria.

Kivül: Sacratissimae caesareo-regiae apostolicae majestatis, dominae clementissimae regiae camerae Hungarico-aulicae ejusdem altefatae suae majestatis excelso consilio regio locumtenentiali Hungarico peramice assignandum.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 78—9.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, amelyben vadászkürt látható, míg a másik oldalon: F. A. R. betűkkel, kívül a címzés alatt vörös viaszba nyomott ovális alakú pecsét nyomával, a belső oldalon legalul: *collationata per S. K.*, végül ismét kívül az előlapon: *praesentata 3. Februarii 1766.* fellejegyzésekkel.

¹ elírás: *Kereszturiensibus* helyett!

1766. január 29. A soproni városi tanács Breyer Izsák Illés nagymartoni zsidóval 3 éves szerződést köt a zsidó kóser vendéglő fenntartása és hétfőtől péntekig a városban tartózkodó zsidók elszállásolása ügyében, amely célra átengedi a Rózsa-utcában fekvő régi sörfőzőházat évi 270 forint haszonbér ellenében, egyúttal 7 pontba foglalja össze a kikötéseit, amelyek betartását a zsidó megígéri.

Juden contract.

Anno 1766. den 29-ten Januarii nachdeme denen in Eisenstadt, Mattersdorf, Creutz und andern benachbahrten fürst Eszterházyschen orthschafften wohnhafften schutzjuden von vielen jahren her erlaubet, das selbe gegen einen gewissen in die cammer cassa jährlich zu bezahlenden gelde in die hiesige stadt hereingehen und von montag an bis freytag ihren handel treiben können, diese aber auser ihren dahier habenden chor-kucheln auch in verschiedenen burgers häusern sich aufzuhalten pflegen, dahero umb allen bishero und zum öfftern schon beobachteten unterschleiff in zukunfft zu vermeyden, hat ein wohledler rath dieser königlichen frey-stadt Oedenburg beschlossen, das fürohin dahier nur ein einziger chor-kuchel gehalten und in selbiger die hier ankommende und tollerirte juden ihre verpflegung und unterkommen haben sollen, dahero auch in beyseyn von seithen einer ehrsammen gemeinde, derer herrn vormünder und deren mehresten herrn des äusseren raths zwischen hiesig gemeiner stadt und Isaac Eliam Breyer von Matterstorff gebührtigen, dermahlen aber zu Wienn in condition stehenden juden nachfolgender contract errichtet, verabredet und zu papier gebracht worden, als

Erstens ertheillet hiesiger stadtrath und gemeinde ihm bestandt juden Isaac Elias Breyer die freyheit einzig und allein eine chor-kuchel vor die obangeregte judenschafft dahier zu halten und zu errichten, undzwar auf 3 jahr, das ist von 24-ten künfftigen monaths Aprilis angefangen bis wieder 24-ten Aprilis 1769. und wird demselben hiermit auch erlaubet vor die chor-kuchel erfordernus die nöthige victualien auf hiesigen platz oder wochen märckten zu erkaufen, doch das er unter diesen einkauf nicht etwann einen vorkauffler abgebe, victual-sachen von denen anhero komenden frembden ablöse, sothann weiter verkauffe und gleichsam damit einen förmlichen handel treibe und dieses zwar unter verlustigung dererselben victualien und zumahlen eine zu hinterbringung deren haubtsächlich an marckts-zeiten häufiger anhero komenden juden nöthige wohnung dahier härter zu bekommen, als will hiesige stadt ihm juden das in der Rosengassen habende alte bräuhaus bis künfftigen Georgii tag einraumen und falls dasselbe mittler und wehrender arenda-zeit nicht etwann verkauffet wurde, auf obige drey jahr in arendam überlassen und dergestaltten in verpachtung geben, das derselbe sich dessen pur zur hinterbringung deren anhero komenden juden bediene, nicht aber etwan in solchen einiges depositum oder niederlag, wie es immer nahmen haben mag, halte oder in jenen brandtwein zu brennen oder ansonstige nutzniesung sich zuzuziehen veranmassen solle, wohingegen

Andertens er bestandt jud vor die freyheit zwar die chor-kuchel zu halten und zu derselben einzigen nothdurfft die victual sachen auf hiesigen platz einzukauffen jährlich einhundertzwanzig, vor das alte bräuhäus aber titulo census ebenfahls jährlich einhundert und funffzig gulden, zusammen also 270 fl., undzwar jedesmahl von viertl zu viertl jahr mit 67 fl. 50 den, anticipato zu bezahlen und da

Drittens wie bereits oben und in praeambulo gegenwärtigen contracts erwähnt worden, denen wegen handel und wandel anhero kommenden fürst Eszterházyschen schutzjuden nicht länger, dann von montag bis freytag sich dahier aufzuhalten erlaubet, als wird er bestandtnehmer auch über obbemeldte zeit unter straff per —¹ keinen juden einigen aufenthalt verstatten, es wäre dann, das selbe wegen ungestüm der witterung freytag von hier nicht abgehen könnten, wessentwegen doch jedesmahl bey hiesigen stadtgericht die anmeldung geschehen solle.

Viertens wird er bestandtnehmer auch keine verdächtige und haubtsächlich zur marckts zeit des stehlens wegen anhero kommende juden zu beherbergen oder denenselben einigen aufenthalt noch vielweniger gar etwann einen unterschleiff bey ohnausbleiblicher straffe und schwerer anthung zu geben sich veranmassen, sondern solche und derley alsogleich der obrigkeit anzeigen, ingleichen wird

Fünfftens er bestandt-jud bey obrigckheitlichen straffe sich nicht veranmassen von Christen oder juden einige gestohlene und verdächtige sachen abzulösen und derley schlechte leuthe dardurch zu fürdern, sondern solche in allen fählen und bey wahrnehmung einigen verdachts alsogleich den löblichen stadtgericht anzeigen. In übrigen, weillen

Sechstens der bestandtnehmer vor die anhero kommende juden auch hinlänglichen kascha-weines benötigt ist, als wird derselbe solchen zur lesenszeit bey und unter hiesiger burgerschafft machen und pur allein von hiesiger burgerschafft abzunehmen gehalten, nicht aber einigen etwann gar heimlicher weise herein zu schwärzen unterstehen, das nöthige bier und brandt-wein aber sich dahier allein anschaffen, die verleüthgebung auch sothanen hier erkaufft und gemachten kascha weines unter denen juden zwar verstattet werden, doch das er unter dieser erlaubnus nicht etwann auch in der ihne exarendirten behausung oder gar über die gassen in die Christen weine oder anderes getränck abgeben oder verleithgeben solle bey allmahlig ohnausbleiblich obrigckheitlichen straffe. Solte aber

Siebentens durch seine oder der seinigens fahrlässigkeit, welches Gott in gnaden abwenden wolle, einiges feuer entstehen, wird er bestandtnehmer mit all seinen vermögen davor zu haften schuldig und gehalten seyn. Und fahls

Schliesslichen nach geendigter obigen drey jährigen arenda-zeit ein anderer sich vorfindete, so da vor die verpachtung der chor-kuchel ein mehreres, als dermahliger arendator versprechete, solle derselbe gehalten seyn, ihme Isaac Eliae Breyer die zu unterbringung deren juden erforderliche und durch jetzt gedachten Breyer anschaffende mobilien in billigen, auch fahls sie selbst unter einander nicht einig werden könnten, ge-

¹ nyitva hagyva a szám helye!

richtlich auszusprechenden preys abzulösen. Urkund dessen ist gegenwärtiger contract in zwey exemplarien ordentlich gefertigter extradiret worden. Oedenburg, den —¹ 1766.

Sopron városi levéltár, 1766. évi Rathsprotocoll 77—81.

Ez a szerződés nem lépett érvénybe, l. a 386. sorszámot!

¹ a hónap és nap helye nyitva hagyva.

382.

1766. február 3. A m. kir. helytartótanács meghagyja Moson megyének, hogy mivel a megyebeli zsidók már 3737 forint türelmi adóval vannak hátulálékban, ezért valószínű, hogy a beszedők azt elsikkasztották vagy maguk céljára hasznosítják. A megye váratlanul küldjön ki hozzájuk egy szolgabíró, aki őket elszámoltassa és ennek eredményét jelentsék.

Mosoniensi comitatui.

Siquidem penes comunitatem judaeorum in comitatu hoc degentium restantiae taxae tolerantialis ita jam accreverint, ut eadem florenos 3737 crucigeros 46 $\frac{1}{2}$ pro praeterito triennio efficient, supponi e converso haud possit, quod collectores, etiam si fors ab Oroszvariensibus et Kissmartoniensibus¹ per incendia damnificatis quantum eorum desummi nequivisset, a reliquis pariter judaeis per totum hocce trienni tempus plane nihil incassaverint, sed potius suspicandum foret, quod iidem collectores exactam nefors istiusmodi taxam in proprios usus ac privatam usuram converterint.

Idco praetitulatis dominationibus vestris harum serie intimari, quatenus unum e comitatensibus officialibus ex improvise ad praefatos judaeos exmittere et medio hujus num ad rationem impositae sibi taxae tolerantialis inde ab anno 1762. quidquam ac signanter quantum et cui effective solverint? accurate investigari curare et de qualiter compertis genuinam et circumstantialiorem informationem consilio huic locumtenentiali regio sine mora et indilate submittere noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum etc. 3-a Februarii 1766.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 77.

Fogalmazvány.

¹ helyesen: Kereszturiensibus.

383

1766. február 17—26. A soproni városi bírói szék Hirschl Sámuel vágujhelyi zsidót, akit már egyszer kitiltottak a városból és mégis visszajött és lopott, egy órára kalodába zárta, majd 30 botbüntetésre ítélte és Sopron területéről örök időre száműzte.

Nomen et cognomen: Hirschl Samuel.

Conditio: judaeus.

Aetas: 25.

Locus nativitatis: Vágujhely.

Tempus incarcerationis: 17-a Februarii.

Delictum et causa, ob quam captus est: quod jam semel abhinc amandatus occasione nundinarum anniversariarum civitatem subintraverit et civi cuidam chlamidem abstulerit.

Exitus ex carceribus cum expressione qualiter mulctatus? Pegmati in foro publico per horam expositus et 30 baculorum ictibus pulsatus 26-a Februarii in perpetuum relegatus existit.

Soproni városi levéltár, 1766. évi Prothocollum conceptuum 254—5.

Az 1767. évi Proth. conceptuum 32. oldalán ezt a feljegyzést megismételve olvashatjuk.

384.

1766. február 25. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Baranya megyének, jelentse, hogy a rohonci vagy más zsidók a megye területén a nyilvános vásároknál idején kívül is kereskednek-e?

Baranyiensi comitatus.

Siquidem sua sacra caesarea et regio-apostolica majestas in eo informari clementer cupiat, an Rohoncenses aut alii judaei in gremium comitatus hujus Baranyiensis quaestus exercendi causa extra tempus etiam publicarum nundinarum hactenus admitti consueverint aut admissi fuerint?

Idcirco praetitulatis dominationibus vestris harum serie de benigno jussu regio hisce intimari, quatenus super praemissis genuinam et adaequatam informationem isthuc quo citius submittere noverint eadem praetitulatae dominationes vestrae. Datum etc. 25-a Februarii 1766.

Fabiankovich manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 138.

Fogalmazvány egy betoldással a szövegben.

385.

1766. február 26. Németjárfalu. Temlin Zsigmond mosonmegyei esküdt jelenti, hogy a boldogasszonyi zsidók a türelmi adójukat 1762-ben Pozsonyban a kamaránál befizették, míg a gátai zsidók 37 forintot átadtak Perl oroszwári zsidóbírónak. Mivel pedig ez időtől kezdve a köpcsényi, az oroszwári és a rajkai zsidók nem fizettek türelmi adót, így ők sem fizettek. Arról pedig, hogy a tűzvész sújtotta oroszwári zsidók türelmi adóját ők adják meg, szó sem lehet, amikor a magukét sem tudják megfizetni.

Quandoquidem in conformitate gratiosi excelsi consilii regii locumtenentialis in eo emanati intimati num communitates judaeorum inclito huic comitatus Mosoniensi ingremiatae ad rationem impositae sibi taxae tolerantialis ab anno 1762. quidquam ac signanter quantum et cui effective solverint? a iudicibus judaeorum communitatis Boldogh Assany et

Gáttha ex improvise singillative in praesentiam mei accersitis et convocatis indagassem ac serio et accurate eosdem examinando investigassem, iidem benevole confessi sunt, quod pro anno quidem 1762. praefatae communitates impositas sibi taxae tolerantialis competentias incassatas habuerint, easque Posonium deportatas excelsae camerae erga quietantiam levandas obtulerunt verum ex ratione hac, quod reliquae judaeorum communitates, signanter Kóptsény, Oroszvár et Rajka huicce inclyto comitatu incorporatae competentias suas eadem occasione non attulerint, acceptatae non extiterunt, quas Boldogh Assonyienses retulerunt, Gathenses vero prae manibus judaei judicis Oroszvariensis Perl vocati erga quietantiam in florenis 37 crucigeris 53 reliquerunt. Ab illo autem tempore semet nihil penitus solvisse retulerunt. Eadem occasione id etiam investigatum extitit, an judaei Oroszvarienses intuitu adjutorii propter perpessam incendii fatalitatem et qualiter nefors cum aliis judaeorum communitatibus egerint aut convenerint? Ad hoc punctum reposuerunt, quod praenominatae reliquae communitates judaeorum Oroszvariensium onus in se assumere nec possint nec teneantur, cum nec propria onera supportare et competentias suas depurare sint capaces. Super qua praemisso modo elicitae eorundem responsione praesentem inclytae universitati facio relationem. Signatum Németh Jándorff, die 26-a Februarii 1766.

Sigismundus Temlin inclyti comitatus Mosoniensis juratus assessor manu propria.

O. L. C.-29, Lad. B. fasc. 1—6. folio 73—4.
Egykorú egyszertű másolat.

386.

1766. február 27. Sopron város közgyűlése nem helyesli, hogy a zsidó kóser konyha és a zsidók elszállásolása egy házban történjen, hanem a régi állapot fenntartása mellett van.

Anno 1766. den 27-ten Februarii praesente communitate.

.....
2-do auf das alte brauhaus, bis solches per licitationem publicam ver-
kauftet wird, gemeine stadt einiger massen fructificire, habe ein wohled-
ler rath solches an einen gewissen juden. so hiesige chorkuchel in ver-
pacht genohmen, mittelst nachstehenden contract in arendam zu lassen
erachtet, welcher ebenfahls einer ehrsahmen gemeinde comuniciret wird.
.....

Ad 2-dum veillen zu beförchten, dass wann die juden chorkuchel in
einem haus währe, verschiedene unterschleif sich aüsseren dörffen, alls
gehet einer ehrsahmen gemeinde ansünnen dahin, dass diese chorkuch-
lerey in statu moderno und in verschienen burgers hauseren gelassen
werden solle.
.....

Soproni városi levéltár, 1766. évi Rathsprotocoll 75—6, 86.

1766. március 1. Körtvélyes. Naszvady János mosonmegyei szolgabíró jelenti, hogy a köpcsényi, az oroszvári és a rajkai zsidó hitközségek a türelmi adójukat 1762. évig bezárólag a m. kir. kamarának megfizették. Ezt követően úgy a köpcsényi, mint a rajkai zsidó hitközség, amit e célra beszédtek, azt szükségletükre felhasználták, az oroszváriak pedig leégtek és így fizetni nem tudnak.

Infrascriptus inclyti comitatus Mosoniensis iudex nobilium praesentium per vigorem testor et recognosco, quod juxta commissionem a spectabili et generoso domino Francisco Zichy de eadem praelibati inclyti comitatus substituto vicecomitis (sic!) mihi datam, in consequentiam vero gratiosi per excelsum regio-Hungaricum locumtenentiale consilium intuitu ab anno 1762. per judaicas communitates in inclyto hocce comitatu degentes ad hucdum restantis taxae tolerantialis emanati ac qualiter, quantumve tractu temporis incassatum et cui quid effective solutum investigandum ac eatenus submittendam informationem ordinantis intimati convocatis in processu Cis-Lajthano, inque oppidis Köpcsény, Oroszvár, Rayka commorantium iudicibus, juratis ac potioribus communitatum judaeis, porro in modalitatem ac effectivam a supramemorato anno restantis taxae tolerantialis incassationem et solutionem inquirendo testante id ipsum quietantia excelsae camerae Hungarico-aulicae de dato 25-a mensis Junii 1763. emanatae tam antiquam restantiam, quam et pro anno 1762. obvenientem persolvere evenierit. Oroszvarienses vero judaei facta in modofato dato solutione mox post unius mensis spacium 22-a quippe Julii anni ejusdem exusti in alienis vicinorum locorum laribus habitationem suam quaerere necessitati ea de ratione nihil incassare ac solvere potuerint, Köptsenienses vero et Raykenses impositas quidem fecisse ac ad rationem obvenientis sibi taxae tolerantialis partem aliquam etiam incassasse, verum quia ex parte excelsae camerae universalis omnibus communitatibus imposita ac intra ipsos subdivisa summa seorsive a communitatibus non acceptaretur, sed integram summam insimul deponere necessitarentur, Oroszvariensis vero communitas ob perperum per incendium damnum in via instantiae existens ad redintegrationem universalis summae in praesentiarum quottam suam non persolverit, incassatas pecunias suas partim in quotidianas communitatis necessitates, partim vero in persolutionem debitorum suorum pro depuratione onerum comitatensium, dominalium ac ipsius quoque taxae tolerantialis contractorum tantisper convertisse. Ex hinc in eo instarent, ne una communitas per alterius tardio rem solutionem incassatis pecuniis suis detineatur, ut a quavis communitate compositis pecuniis suis quotta sua singillatim acceptaretur, excelsa camera gratiose ordinare dignaretur. In ordine vero per Oroszvariensem communitatem ex ratione per incendium perperum damni praetensae indemnitis et libertatis ac per communitates inclyto comitatu ingremiatas fiendam quottae eorundem persolutionis demisse deprecarentur, siquidem variis caeteroquin et majoribus oneribus gravati pro moderno difficiliore rerum statu neque de propriis necessitatibus suis prospicere possint.

Super qua modalitate praevia peracta investigatione et accepta super praemissis informatione humillimam inclytae universitati facio relationem. Datum Körtvéles, die 1-a Martii 1766.

Joannes Naszvady iudex nobilium manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 73.

Egykorú egyszerű másolat.

388.

1766. március 7. előtt. Az oroszvári tűzkárosult zsidó hitközség Moson megye közönségéhez folyamodik azért, hogy mivel a kétévi türelmi adómentességük tárgyában a többi zsidó hitközség részéről eddig még nem történt semmi sem, lépnének közbe érdekükben a megfelelő helyen.

Inclyta universitas etc.

In profundissima demissione reflectere necessitamur inclytam universitatem, qualiter posteaquam in annis 1758. et 1763. oppidum Oroszvár inclyto comitatus huicce ingremiato exorto in eodem horribili incendio potiori sui in parte conflagrasset, nos quoque judaei ibidem degentes cum universis nostris supellectilibus et rebus mercantibus incinerati fuissimus, subsequenter quidem ad ultimam fatalitatem coram inclyto universitate fine relaxatae ad exemplum aliorumque praefati damnificati oppidi contribuentium ex quanto nostro tolerantiali nobis a proportionem adrepartito per biennium obtinendae demisse institerimus, recomandatique omnino simus per inclytam universitatem eatenus apud excelsum consilium regium locumtenentiale, abinde vero coram altissimo scaratissimae caesariae et apostolico regiae majestatis throno supplex noster libellus promotus extiterit. Quia nihilominus gratioso praetitulati excelsi consilii ad inclytum comitatum huncce expedito intimato mediante eam benignam super praeexposito petito nostro resolutionem regiam supervenisse intellexissemus, quod veluti judaei in inclyto hocce Hungariae regno degentes respectu depurandae impositae sibi taxae tolerantialis semet is solidum obligassent, ita hanc quoque nobis a proportionem obvenientem quotam in concreto solvendam, supportandamque haberentur, proinde instantibus nobis in particulari eatenus deferri nequire. Quoniam autem in sensu praeexpositae benignae resolutionis regiae onus ejusmodi nobis damnificatis ex integrali quanto tolerantiali per biennium post incendium computando obveniens nec adusque quidem per reliquos in regno Hungariae degentes judaeos in concreto depuratum haberetur, neque per communitatem nostram dependi valeret, ob idque restantia nostra tolerantialis taxae de tempore in tempus in tantum excrescatur, ut successu temporis depurandis iis nosmet omnino vel ideo etiam impares futuros praevideamus, quod depensione quotannis apud inclytam administrationem Ovariensem 166 fl. 6 crucigerorum propter liberum quaestus exercitium, quo reliquae comitatus huic ingremiatae communitates absque ulla solutione fruerentur, vires nostrae propediem exhauriantur. Ex eo coram inclyta universitate in profundissima submissione de novo instandum esse duximus, quatenus de ingenta sibi erga contribuentem populum be-

nevolentia, sublevandique studio quoad praeexpositum postulatam nostrum suis in locis gratorias vices suas interponere dignaretur. Pro qua immensa gratia immortales Deo omnipotenti reponendo grates emorimur.

Inclytæ universitatîs humillimî, infimique servi:

communitas judaica oppidi Oroszvar.

Ad universitatem comitatus Mosoniensis, dominos dominos gratiosissimos colendissimos.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 72.

Egykorú egyszerű másolat.

389.

1766. március 7. Magyaróvár. Moson megye közönsége az oroszvári zsidó hitközség kérelmét pártolólág a m. kir. helytartótanácsához felterjeszti, az egyes zsidó hitközségeknél pedig váratlanul végrehajtott ellenőrzés a türelmi adó szempontjából milyen eredménnyel járt, az erre vonatkozó jelentéseket szintén mellékelik.

Serenissime dux, regie locumtenens et excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domine, domini benignissime gratiosissimi colendissimi!

Conformitate benigno-gratiosae serenitatis vestrae regiae et excelsi consilii regii locumtenentialis intimationis sub 20-a Januarii anni currentis elargitae circa id, num judaei Oroszvarienses per postremum incendium damnificati intuitu praestandi sibi ad depurandam ratam suam taxae tolerantialis cujuspian adjutorii medio tempore et qualiter cum aliorum judaeorum communitatibus et quibus nefors egerint? aut convenierint? genuina et circumstantialis informatio desideratur.

Tenore porro alterius die 3-a subsequentis mensis Februarii amenati benigne gratiosi intimati ad judaeos hujus comitatus unus e comitatensibus officialibus ex improviso exmittendus et medio hujus num ad rationem impositae sibi taxae tolerantialis inde ab anno 1762. quidquam ac signanter quantum et cui effective solverint? accurata investigatio et de qualiter compertis aequè genuina ac circumstantialis informatio submittenda exposcitur.

Qua in utraque connexive quasi una materia judaeos comitatus hujus ac taxam eorum tolerantialem respiciente per exmissos praevis comitatenses officiales nostros investigatione peracta existente qualis nobis eatenus relatio exhibita est, eandem in finem requisitae informationis serenitati vestrae et excelso consilio regio locumtenentiali in advolutis demisse et obsequiose submittimus.

Caeterum autem praeventio-nis Oroszvariensibus judaeis ob praetactam sui ex incendio interventam enormem damnificationem pro relaxata quottae taxae tolerantialis instantialiter coram nobis supplicanti-

bus que madmodum a paritate aliorum contribuentium, quibus pro ejusmodi fatalibus casibus relaxam impertiri assoleret, ita his quoque ex taxa tolerantiali pro ulteriori eorum conservatione proportionatam relaxatam merito impertiendam censes praeattactam instantiam serenitati vestrae regiae et excelso consilio regio locumtenentiali benigno gratiose secundandam, commendandam duximus. Qui in reliquo cum omni respectu et veneratione perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die 7-a mensis Martii 1766. in regio privilegiato oppido Magyarovar celebrata.

Serenitatis vestrae regiae et excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici humillimi obsequentissimi obligatissimi servi:

universitas comitatus Mosoniensis.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 75—6.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye: koronás címerpaizsban vadászskűrt, alatta: G. V. L. S. betűkkel és előlapon e feljegyzéssel: praesentata 17. Martii 1766., eadem velata.

390.

1766. március 12. Pécs. Baranya megye közönsége jelenti a m. kir. helytartótanácsnak, hogy sem a rohonci, sem más zsidónak a megye területén kereskedni a nyilvános vásárok kivételével nem szabad. Azok a zsidók, akik hamuzsir főzésével foglalkoznak, ideiglenesen a megye területén tartózkodhatnak, azonban a kereskedés nekik sincs megengedve.

Serenissime dux regie locumtenens!

Excelsum consilium regium locumtenentiale!

Domini domini benignissimi gratiosissimi!

Dum sub 25. Februarii anno labente informatio exigitur de eo, an Rohonczenses aut alii judaei in gremium hujusce nostri comitatus fine quaestus extra tempus publicarum nundinarum hactenus admitti consueverint? sequentibus humillime obsequimur, nimirum gentem hanc ex vete re comitatus statuto, quemadmodum ad gratiosam excelsi consilii regii de dato 31-ae Januarii anni 1764. intimatum ex generali congregatione nostra die 13-a Februarii eodem 1764. anno celebrata humillime perscripseramus, usque praesens illibate servato in gremium ejusdem hujus comitatus exercendi quaestus causa praeter tempus publicarum nundinarum haudquaquam admitti. Illos autem, qui cineres clavellatos exurunt, intermaliter quidem hic commorari, nullas tamen merces inducere quire, sed soli clavellationi operam dare. Penes cujusmodi humillimam informationem nostram benignitati, altisque gratiis demisse commendati perseveramus. Datum ex generali congregatione nostra die 12. mensis Martii anno domini 1766. in episcopali civitate Quinqueecclesiensi continuative celebrata.

Regiae serenitatis vestrae et excelsi consilii regii locumtenentialis humillimi, obsequentissimi servi:

universitas comitatus de Baranya.

Kivül: Sacratissimae caesareo-regiae et apostolicae majestatis regio per Hungariam locumtenenti, serenissimo Saxoniae duci, excelsique consilii locumtenentialis regii Hungarici praesidi et consiliariis, dominis dominis nobis benignissimo gratiosissimis Vienna ex officio Posonii.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 139—140.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon futó hímszarvas, míg a másik oldalon világosan ki nem vehető 3 betűvel, zárlatán zöld viaszba nyomott kerek pecsét nyomával és az előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 26. Aprilis 1766., 3-a ejusdem relata.*

391.

1766. március 12. Parth József soproni polgár Simon Lázár zsidó elleni 300 db huszárló szállítására vonatkozó perét megfellebbezte a tárnokszékhez, ahol a zsidó 12 pontban igyekszik bebizonyítani, hogy neki van igaza, amit Parth József pontról-pontra megcáfol. Ez a per Parth József teljes győzelmével ér véget, miként ezt a következő szám alatt közölt tárnokszéki ítélettel bizonyítja.

In apellata causa Josephi Parth, ut appellantis et A. contra Lazarum Simon, velut appellatum et I. a magistratu civitatis Soproniensis transmissa.

Species facti.

Praenominatus Josephus Parth a praedicto Lazaro Simon judaeo 6.000 florenos levando semet ad procurandos et statuto pro termino sistendos 300 bonae qualitatis et constitutae altitudinis ad servitium regium militare pro Hungaricis equitibus aptos equos obligat, in casum autem contrarium adaequatam de juribus et facultatibus suis satisfactionem procurandi plenariam praefato Lazaro Simon praescissis omnibus juridicis remediis attribuit facultatem, quia vero praeassumptae obligationi suae haud satisfacisset, attactus Lazarus Simon praesentem contra eundem movet processum.

Ennek a pernek megvannak az előiratai is a Soproni városi levéltárban Causae civiles fasc. 34. nr. 525. jelzés alatt. Ez iratcsomóból számos darabot közlök ebben a kötetben, így a tárnokszék ítéletét is oklevélbe foglalva 392. sorszám alatt, miért mindezekre e helyütt csupán hivatkozom.

A 48 főlő oldalt megtöltő pertárgyalásból az alábbi részlet közlését tartom érdemesnek:

A. indictatum per partem I. praevio modo computum subsistere et acceptari non posse demonstratur sequentibus, etquidem

1-mo juxta tenorem praeproducti contractus puncti 1-mi ea fuit obligatio partis I., ut 300 bonae qualitatis et 14., 15 pugnorum altitudinis equos, etquidem 200-os usque 15-tam Februarii anno 1758. 100 vero usque 15-am subsequentis mensis Martii administrare et effective tradere teneatur, juxta sensum vero puncti 2-di et 3-tii obligabatur pars I. consuetam recognitionem, vulgo assentlistam seu lieferungs schein dictam per

officialia regiminum tales equos acceptantium subscriptam post factam administrationem equorum eo fine producere, ut in conformitate talis probatorii documenti solutio solvendorum institui possit, verum pro 1-mo termino 200 equi statui non sunt, neque assentationis lista producta, per consequens partem I. obligationi suae non satisfecisse certum est. Productum sub A. non est tale probatorium documentum, neque pro assentationis lista haberi potest, productum vero sub B. est simplex scarteta, quae alioquin nullam probam praestat.

2-do virtute praeproducti contractus boni et validi equi statui debuissent, sed ipsa pars I. in subtractis superius allegatis suis recognoscit equos sub A. contentos per militiam acceptatos non fuisse, hinc sequitur eosdem defectuosos et contractualibus requisitis minus provisos fuisse. Recognitio domini Stöhr sub A. non est tale instrumentum, quale sibi partes contra-hentes constituerunt, neque continet recognitionem officialis regiminis tales equos acceptantis, sed nec probat equos illos de qualitatibus suis ad servitium regium halibes fuisse.

3-tio esto recognitio illa domini Stöhr de validitate equorum vim aliquam haberet, nec in eo casu parti I. prodesse potest, quia ex administratis per eandem equis tantum 5 frusta 5-ta Februarii acceptata fuisse evinceret, unde sequeretur reliqua frusta requisitas qualitates non habuisse, secus per officialem regiminis Szécsényiani sine dubio plures acceptati forent.

4-to non recognoscit idem dominus Stöhr eadem 74 frusta sibi, ut assentanti commissario assignata fuisse, si pars I. hoc fecisset, necessario debuisset dominus Stöhr talem listam assentationis, qualis hic sub nro 4-to continetur, cum accurata descriptione coloris, altitudinis, aetatis et qualitatis equorum concinnare et per officialem regiminis praesentem subscriptam expedire, unde apparuisset, qualesnam equi 3-tia Januarii 1758. statuti et per militiam acceptati sint, quibus non probatis nec premium nec onus intertentionis praetendi potest.

5-to saepius attactum testimonium Stöhrianum ex eo etiam vigorem habere non potest, quod nullam sciti sui rationem assignet, unde nam sciat numerum equorum, an ipsos numeraverit aut numerari curaverit vel vero simplici partis I. relationi fidem habuerit, quae sciti ratio ad eliciendam probam adeo esset necessaria, ut sine ea tali attestato fides haberi non possit.

6-to omnes conditiones contractuales de bonis equis intelligendae fuerant et tamen notorium esset partem I. quaestionatos equos ex curribus rusticorum pro 16, 17 florenis coemisse ac taliter sibi prodesse, aera-rium regium vero damnificare studuisse.

7-mo quoniam pars A. erga talem, ut est sub nro 4-to assentationis listam quoad assentatos et acceptatos equos sui excontentationem ab aera-rio regio consequi soleat, de tali etiam pars I. sibi providere et assentationem equorum suorum legitimare debuisset.

8-o productum sub B. de quibusdam expensis per partem I. in intertentionem equorum factis sonans est simplex scarteta, illudque tum ideo nullam probam praestat, quod sit proprium partis I. testimonium, cum vero quod eatenus nullam assentationis listam producat.

9-no licet probari quiret partem I. talem, prout conventum erat numerum equorum statuisse, evenissetque partem I. in intertentionem illorum aliquos sumptus fecisse, attamen in casu, quo iidem in assentatione rejecti fuissent, omnes tales sumptus pars I. titulo damni parti A. bonificare debuisset, hoc ipsum in isto non assentationis aptorum equorum casu in considerationem venire et ipsam partem I. sumptus suo ferre necesse est.

10-mo memorati sub B. praetensione detracti floreni 150 aequae considerationem subire non possunt, quia productum illud scarteticum esset proprium partis I. testimonium et non probaretur partem A. summam illam levasse, sed nec productum sub C. quidpiam parti I. opitulatur, quia tam ex contractu sub nro 2-do, quam et quietantia partis I. hic sub nro 5-to producta apparet eandem partem I. florenos 6.000 accurate percepisse, contra quam quietantiam particularis connotatio sub C. plane nullam probam facere potest.

11-mo quamvis omnia, quae in producto sub B. continentur, probari quirent, non tamen aliae expensae, quam quae parti I. per augustam aulam bonificarentur, parti quoque I. admitti possent, sed quod praesenti in instituto expensarum suarum bonificationem sperari non possit, pars I. producit, pars A. instantiam suam penes connotationem partis I. sub B. suae majestati sacratissimae exhibitam et indorsationem ejusdem sub nro 6-to, unde manifeste prodiret, omnes illas partis I. praetensiones per suam majestatem sacratissimam rejectas et pro nullis declaratas esse.

12-mo notum est parti I., quod levatis a parte A. 6.000 florenis directa Viennam ascenderit et loco debitae gratitudinis in damnum partis A. cum excelso directorio in publicis et cameralibus anno 1759. intuitu subministrandorum equorum absque praescitu partis A. ad contractum condescenderit et tamen nec unicum equum administraverit, taliterque doloso agendi modo non servata contractuali obligatione oneris contractualis et expansorum 900 circiter florenum resartionem effugere non potest. Remonstrato proinde eo, quod partes contrahentes quoad probationis instrumentum sibi in puncto 2-do regulam constituerint et pars I. nec eidem, nec aliis punctis contractualibus satisfecerit, cupit producta sub A., B., C. tanquam contractuali tenori repugnantia rejici et habita ad quietantiam sub nro 5. reflexione partem I. in onere contractuali cum expensarum et damnorum refusione convinci.

I. ad praemissa partis A. motiva responderet sequentibus, etquidem

Ad 1-mo verum omnino esse, quod pars I. 300 equos semet administraturam in contractu obligaverit et tamen in puncto 1-mo expressa cum conditione, ut pars quoque A. successive 50 frustra acceptare teneatur, cum autem ex 74 frustis pro 1-mo termino administratis solum 24 frustra acceptata fuerint et parti I. remanserint 50, plures amplius pars I. administrare non obligabatur, quia jam in principio statim contractus tenoribus per partem A. satisfactum non est, non servatis autem conditionibus pacta etiam non servantur. Quod attinet assentationis listam, eatenus pars I. obligationi suae satisfecit, producendo superioris belli commissarii attestatum sub A., in quo videre est, quod ex jam administratis 74 equis 24 assentati et per militiam acceptati fuerint.

Ad 2-dum remansi parti I. 50 equi non ideo per militiam acceptati non sunt, quasi vero ad servitium regium militare minus idonei fuissent, verum ideo, quod ob malas partis A. dispositiones per militiam et belli commissarium lustrati et revisi non fuerint et ea etiam esset ratio, quod eatenus quoque pars I. listam assentationis producere non possit. In reliquo dominum Stöhr sufficit recognovisse 24 equos per officiales regiminis acceptatos esse, manifestae igitur sequelae est eosdem bonos et idoneos fuisse, alia vero 50 frustra, cum nullus miles pro iisdem venerit, per ipsum assentari non potuerant, cum tamen testetur 74 simul et semel administratos fuisse, 50 vero parti I. remansisse et onus intertentionis eorundem partem A. manere debere, credibile est attestantem commissarium omnes illos vidisse et pro idoneis agnovisse.

Ad 3-tium prodit ex eodem attestato domini Stöhr non solum 5 equos, verum etiam alios 12 2-da Aprilis, alios 7 4-ta ejusdem, insimul vero 24 per militiam acceptatos haberi, per consequens si attestatum illud juxta assertum partis A. de bona 5 equorum qualitate fidem obtinet, de aliis 19 quoque, velut in eodem attestato contentis fidem facere debet. Ex eo namque, quod 5-a Februarii tantum 5 frustra acceptata sint, non sequitur reliqua requisitas qualitates non habuisse, ratio enim non acceptanceis plurium eotum ea fuit, quod officialis ille Szécsényianus plurium indigentiam non habuerit.

Ad 4-tum attestatio Stöhriana de vivis per partem I. administratis et ad casarmam Soproniesem illocatis equis 74 sufficiens est ad evincendum id, quod pars I. pactatum terminum observaverit, nec erat necessarium equos illos commissario bellico realiter consinare, cum ille curam illorum in se non assumpsisset, sed nec descriptio coloris, aetatis, altitudinis fuit necessaria, quia hoc ultra tenorem contractus per partem A. praetenditur.

Ad 5-tum quod dominus Stöhr, juxta attestatum suum, quaestionatos equos ipse viderit et numeraverit, dubitari non potest, quae visio et numeratio pro scientiae ratione omnimode sufficiens est, nisi per partem A. contrarium probetur.

Ad 6-tum objecta, quoad coemptos ex currubus rusticorum equos partis A. praetensa difficultas partem I. convincere non potest sive enim eosdem pro 16 florenis coemit sive dono acquisivit. Pars I. sufficit, quod nudum partis A. assertum in jure locum non habeat, nec eundem ab onere probationis sublevet.

Ad 7-mum verum quidem esse, quod pars I. teneatur assentationem et acceptanceum equorum probare, sed negatur ad tale probatorium documentum se obligasse, prout est productum sub nro 4-to, forma etenim in contractu nulla est praescripta et nihil interesset seu hac seu alia forma probetur. In reliquo cum pars A. pretium assentatorum equorum sub A. penes instrumentum belli commissarii ab excelso directorio jam consecuta esset, per praesens institutum partem I. nonnisi circumvenire et damnificare contendit.

Ad 8-vum recognoscit pars I. productum sub B. non esse formale probatorium documentum, cum nemo possit sibi testimonium praestare, sed pro calculo dumtaxat reputari debet, qui, ut primum accuratus est, probam quoque pedolere solet et hinc, nisi pars A. equos partis I. defectuosos

esse probaverit, onus intertentionis eorundem juxta productum sub B. et § contractuale 5-tum post effluxum bis 24 horarum spatium ferre tenebitur.

Ad 9-num hoc ipso, quod parti A. in assentatione partis I. equi rejecti non fuerint, nullos in intertentionem illos sumptus habuit, pars I. vero ideo praetendere potest, quia praeter tempus contractuale nro 50 frustra suis expensis alere debuerit.

Ad 10-m intuitu detractorum sub B. contentorum 150 florenorum pars I. offert corporale juramentum, productum autem sub C. tum ideo fidem habere debet, quod sit posterius productis actoreis sub nro 2. et 5-to, cum vero, quod fidedignitas officii regii tricesimalis in dubium vocari non possit.

Ad 11. siquidem pars I. cum parte A. contractum inivisset, nullum ad praesentem casum aerarium regium influxum habet et ideo neque damnum sentire debet, per consequens pars I. bonificationem damnorum suorum non ab aerario regio, sed a parte A. praestolandam habet. Instantia porro partis A. suae majestati sacratissimae porrecta praetensioni partis I. quoad onus intertentionis nulla in parte obesse potest, quia pars A. instantiam illam pro favore suo concinnando actionalem contractum eidem non annexuit, unde videre fuisset, quod post spatium bis 24 horarum onus intertentionis in se assumpserit, quod si fecisset, resolutionem illam non obtinuisset, testante hoc ipsum in instantiae decreto subtracto §-pho: dass es der ordnung contract zu wider seye, quod nimirum sua majestas sacratissima partem A. cum parte I. sine refusione intertentionis contraxisse. Praeterea praeattacta instantia ex eo etiam parti I. nihil officere potest, quod per suam majestatem sacratissimam magistratui praesenti, qua in causa hacce procedenti transmissa non sit. Denique instantia eadem magis pro parte I. militaret, siquidem prodiret ex eadem partem A. fassam fuisse, quod contractus coemptionis et administrationis equorum cum directorio initus per contrarium decretum revocatus sit et haec esset ratio, cur illa 50 frustra pars A. per militiam abduci non curaverit, cum nullam ipsorum amplius indigentiam habuerit, non vero, quia defectuosi fuissent et hinc quemadmodum insperatae hujus mutationis pars I. causa non fuit, ita nec damnum sentire posset.

Ad 12-m non esse hic quaestionem, an pars I. cum alio contraxerit, nec ne? sed num contractui satisfactum sit, cui partem I. satisfecisse praemissa testarentur. Et hinc ad petitam oneris contractualis et praetenso-
rum 900 florenorum refusionem pars I. tanto minus obligaretur, cum tantam summam in distributione honorarium et discretionum pure in damnificationem partis I. inaniter profundere pars A. nihili duxisset. Edocto proinde eo, quod per statutionem 74 equorum terminum administrationis pars I. observaverit et ex iis nonnisi 24 acceptati fuissent. petit residuum intertentionis onus in conformitate calculationis sub B. parti A. imponi, semetque ab ejusdem impetitione absolvi.

1766. március 12. Pozsony. Idősb Batthyani Ádám gróf kir. tárnokmester és ülnöktársai Simon Lázár zsidó és Parth József soproni sörmesterek között katonai lőszállítás miatt folyó perben, amely fellebbezés folytán került színük elé, mindenben Parth Józsefnek adnak igazat és így nemcsak azt a 322 forintot ítélik meg neki, amit az előlegben kapott 6.000 forinton felül felszámított, hanem perköltség címén még további 146 forint megfizetésére kötelezik a pervesztes zsidót.

Nos comes senior Adamus de Batthyan perpetuus in Németh Ujvár, utriusque sacratissimae caesareae et regio apostolicae majestatis camerarius, consiliarius actualis intimus et thavernicorum per Hungariam magister damus pro memoria, quibus expedit. universis, quod dum nos occasione celebrationis sedis nostrae thavernicalis pro die 17-ma mensis Februarii et subsequentibus anni 1766. in liberam ac regiam civitatem Posoniensem indictae et promulgatae una cum spectabili ac generoso domino Josepho Kvassay de eadem excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici consiliario et vicesgerente nostro, egregiis item prudentibus ac circumspectis Augustino Balásy et Francisco Zlätinyi Budensis, Michaelae Crinesz Pestiensis, Alexandro Dubniczay Cassoviensis, Georgio Kajdacsy et Balthazare Schütz Posoniensis, Joanne Koczeth et Andrea Pauly Tyrnaviensi Francisco Ignatio Pellican et Andrea Torkos Soproniensi, Laurentio Vincze Szakolczeni, Michaelae Vörös et Samuele Baranyi Szegediensi, Joanne Ferdinando Husty Moderensi, Francisco Fodor Gynziensi, Joanne Pandy et Georgio Komáromy Debreczeniensi, Joanne Szentpetery Szattmár Nemethiensi, Antonio Podlucsayi Carponensi, Joanne Schnaid Jauriensi, Nicolai Baranyai Neoplantensi et Andrea Ribinyi Zomboriensi. omnibus omnino liberarum et regiarum thavernicalium civitatum senatoribus et praelibatae sedis nostrae thavernicalis juratis assessoribus, reliquis ad jurisdictionem nostram pertinentibus civitatibus ob fundatas idcirco adductas rationes hac vice dispensatis, in praeattacta hac civitate Posoniensi congregatis pro ferendo coram nobis causantibus moderativo iudicio consedissemus, unaque fuisset constituti, extunc prudens ac circumspectus Josephus Parth civis et magister braxator liberae regiaeque civitatis Soproniensis exhibuerit et praesentaverit certum contractualem et respective computualem contra se per judaeum Lazarum Simon coram magistratu praefatae liberae et regiae civitatis Soproniensis motum et terminatum, via dein appellationis ad sedem hanc nostram thavernicalem maturioris revisionis gratia deductum processum petendo latas in partibus, velut sibi nimis onerosas sententias ex rationibus et motivis processualiter adductis emendari. Cujus petitione exaudita, praemissisque de jure et consuetudine thavernicali praemitti solitis processum eundem, allegationesque partium inibi contentas cum universis documentis et quibusvis causae momentis in accuratiorem trutinam summando, praehabito desuper mutuo tractatu juxta ac consultatione talem, uti sequitur, tulimus et partibus pronuntiavimus deliberationem atque sententiam.

Quamvisquidem pars A. actionalis contractus sub nro 2-do producti puncto 1-mo praescriptis qualitatibus et ibidem pactata mensura neutiquam instructos, imo ad servitia militaria minus idoneos, ideoque in superrevisione Viennensi rejectos equos per partem I. administratos, taliterque ulteriorem attactorum equorum assentationem ex parte supremi bellici commissariatus Soproniensis culposo ipsiusmet dictae partis I. facto intermissam fuisse, documentis sub nro 6, 7, 8, 9, 10. et 12-mo juri exhibitis probare contendisset, insimul autem fundamento contractualis puncti 4-ti universa ex talismodi minus idonea equorum administratione enata damna neglectus, interusuraque et expensas litis sibi per partem I. bonificanda praetendisset.

Quia nihilominus in obversum praemissorum dicta pars I. 1-mo id quod ad exigentiam contractualis puncti 1-mi sub dato adhuc 3-tia mensis Januarii anni 1758-vi contractualiter stipulata 14 et quod excedit pugnorum mensura eminentes ac secus etiam aptos et penes propriam medio mandatarii actorei teste documento sub litera K. sum adhibitione eatenus peritorum factam investigationem pro idoneis agnitos nro 74 equos in casarimis Soproniensibus insimul congregatos habuerit, ex documentis sub A, F, G, H. et I. productis et 2-do etiam id, quod ex praespecificatis praevio modo per partem I. administratis nro 74 equis sub dato 5-ta mensis Februarii ad rationem inclyti regiminis Szechéniani numero quinque, sub dato autem 2-da et 4-ta mensis Aprilis supra attacti anni 1758-vi numero novemdecim, itaque in toto 24 equi effective assentati et neutiquam Viennam, veluti pars A. ex documento sub nro 8-vo praetenderet, quorsum utpote contractus partis I. in puncto assentationis aut superrevisionis equorum nullo modo extensus foret, ast Jaurinum, ut sub litera H. transpositi fuerint, authenticis omnino et ad formam, modalitatemque per ipsam partem A. sub nro 4-to projectatam, emanatis assentationum listis sub literis A., G. et praedicta litera H. exhibitis.

Denique 3-tio etiam id, quod supernatantes reliqui partis I. numero quinquaginta equi nullatenus ex defectu contractualis mensurae aut praetensae inhabilitatis, quin potius ex ratione, quod intermedio tempore ipsius partis A., tanquam principalis admodiatoris, cum supremo Viennensi directorio prae habitus, erga partem tamen I. hoc in passu minime correlativus contractus alteratus, simul vero ad collectionem quatuordecim et medium ac etiam quindecim pugnos in altum efferentium equorum novi ordines parti A. extradati fuerint ac per consequens iudaeo A. assentationem de regula et obligamine contractuali sibi incumbentem in tempore negligente, ex immediate praeallegata alterationis prioris contractus per praelibatum Viennense directorium interventae ratione, deinceps neque commissariatus officium prae habitos partis I. equos acceptandi aut assentandi ordines habuerit, prae manibus ejusdem partis I. in acceptati et minus assentati remanserint, praeter ac ultra propriam mentionati iudaei A. ad altissimum thronum regium, coram quo, utpote computualem partis I. sub B. contentam damnificationis praefensionem non tantum pro legali agnovit, sed etiam quia hanc dictae parti I. qua submodiatori suo ad prae-

scriptum initi cum eodem contractus persolvendam praevidisset, sibi per altissimum aerarium regium bonificandam supplicuit delatam sub nro 6-to instantiam, ex aliis quoque jam provocatis, non absimiliter sub nro 7-mo, item sub literis I., L. et M. productis authenticis processualibus instrumentis, contraque inoperosum denuo juxta instrumenta sub nro 8-vo et 9-no ad augustam aulam sine fundamento sumptum, cumque provocatis sub G. et H. documentis, nec quoad nomen admodiatoris, nec item annum et diem, sed nec numerum aut colorem eorum cohaerens, ideoque omni prorsus applicabilitatis principio destitutum ac juxta praeattactum nri 9-ni instrumentum de latente fraude et dolo actoreo Viennae non abs re subsumptum contractualis obligaminis subterfugium eadem praerepetita pars I. evidenter docuisset.

Contractuali proinde dictae partis I. implemento ex praemissis sufficienter evicto, quin et illis, quae de lege et praxi ipsi actori incubuissent, per iteratas vero magistratuales deliberationes eidem parti I. incongrue impositae fuissent, probis adaequate suppletis, quoniam pars A. Sopronium tempestive statutos partis I. numero 72 equos ad praescriptum contractualis, ut praemissum foret, puncti 5-ti post effluxum bis viginti quatuor horarum spatium, longiori tempore et integraliter assentari facere ex lata sua propria culpa neglexisset, taliterque conditionibus et contractuali obligationi suae in ipso statim primariae equorum administrationis limine contravenisset, stabilito praeviis ex rationibus et legalibus fundamentis sub litera B. producto partis I. computu, in quantum legitimae sub litera B. comprehensae, summamque florenorum 6.322 cr. 18 efficientes partis I. imputationes actionalem fl. 6.000 anticipato per partem A. praenumeratam summam florenis 322 cr. 18 superarent, dicta parte I. ab impetitione partis A. simpliciter absoluta, eandem potius partem A. non solum in supernatanti florenorum 322 cr. 18 summa, verum ob illegalem hanc et vexativam dumtaxat litem, etiam in expensis sub litera O. productis, judicialiter tamen ad florenos 146 reductis et parti I. refundendis convinci, taliterque reformatis magistratualibus sententiis processum praesentem fine reserationis sequestri reexequendorum per consequens, respective autem exequendorum executionis, imo et casu ita exigente extradandam parti I. compassualim ad partes remitti.

Super qua praevio modo lata reformatoria sententia ad instantiam suprafati Josephi Parth, velut triumphantis jurium ejusdem pro cautela et tuitione necessarias per manus egregii Georgii Kajdacsy sedis nostrae tavernicalis jurati notarii extradandas esse duximus et concendendas literas sententiales, testimoniales, absolutorias communi svadente justitia. Datum in libera et regia civitate Posoniensi, die duodecima mensis Martii anno domini 1766-to.

Lecta et extradata per Georgium Kajdacsy, inclytae sedis tavernicalis juratum notarium manu propria.

Sopron városi levéltár, Causae, civiles fasc. 34. nr. 525. — 105—110. oldalszámok alatt egyszerű egykorú másolatban.

1766. március 12. Mivel Szakony János soproni polgár Ábrahám József lakompaki zsidónak 80 forinttal volt adósa, amelyet megfizetni nem tudott, ezért a bírói végrehajtás folyamán 100 forintért eladták az 5 hold nagyságú Pócsidombi szántóját és a zsidó ennek árából lett kielégítve.

Den 12-ten Martii 1766. nachdeme herr Johann Szakony lauth producirter obligation de dato 21-ten Junii 1765. den juden Joseph Abraham von Láckenbach 80 fl. baar geld schuldig geworden, solche aber seinen versprächen gemäss mit baaren geld nicht bezahlen können, als wurde auf instanz des creditoris die gerichtliche execution vorgenommen und ex fundis, welche herr debitor selbst vorgeschlagen, als 5 joch Potzmann acker, welcher wegen seiner schlechten laage und grund per 100 fl. verkauft worden, folgender massen peragiret;

Das capital bestunde in 80 fl.

Interesse von 13-ten Julii 1765., id est a tempore judicariae querelae auf 8 monath 3 fl. 5 $\frac{2}{3}$ cr.

Citations unkosten 1 fl. 31 cr.

Executio judicaria 1 fl.

Ordinario citanti 30 cr.

(zusammen) 86 fl. 6 $\frac{2}{3}$ cr.

Und ist obbemelten debitori der rest per 13 fl. 53 $\frac{1}{3}$ den. extradiret worden.

Sopron városi levéltár, 1764—1766. évi Gerichts diarium 125—6.

1766. március 12. Szakony János soproni polgár azt az 5 hold nagyságú Pócsidombi szántót, amelyet bírói végrehajtás folytán, hogy kifizethesse Ábrahám József lakompaki zsidót, el kellett adnia, 100 forintért Feichtinger Mátyásnak adta el a szokásos szavatosság mellett.

Den 12-ten Martii 1766. sind diejenigen 5 joch Potzmann äcker, welche dem herren Johann Szakony, als debitori pro parte des judens Joseph Abrahams von Láckenbach vor 86 fl. 6 $\frac{2}{3}$ cr. gerichtlich exequiret, wegen ihrer schlechten und sandigen laage aber in toto auf 100 fl. geschätzt worden, von obbemelten herren Szakony vor sich und seine erben oder legatarien an herren Mathias Feichtinger gerichtlich verkauft und jure perennali mit auszahlung des noch übrigen restes per 13 fl. $\frac{1}{3}$ cr. und gesatzmässiger schadloshaltung ihm herren kaufer übergeben worde.

Sopron városi levéltár, 1764—1766. évi Gerichts diarium 126—7.

1766. március 22. Sopron. Stefanics János sopronmegyei járási főszolgabíró Sopron megye közgyűlésének jelenti, hogy a sopronkeresztúri zsidó hitközség a türelmi adójuk tekintetében eleddig a többi zsidó hitközségtől még semmiféle segítséget nem kaptak, a kir. harmincadhivatal is csupán annyit tud, hogy a többi hitközség 312 forintot a sopronkeresztúriak helyett remélhetőleg le fog fizetni.

Infrascriptus recognosco per praesentes, quod posteaquam anno 1766. die 5-a mensis Martii intuitu taxae tolerantialis judaeorum in opido Keresztur inclyto huic Soproniensi adjacente existentium per postremum die quippe 17-a Aprilis anno adhuc 1762. exortum fatale incendium damnificatorum qualiter iidem respectu praestandi adjutorii ad depurandam sibi adrepartitam taxae tolerantialis quottam cum aliis judaicis communitatibus et quibus egerint aut quoquo modo convenerint benigno excelsi consilii locumtenentialis intimato, gratioaque inclyti universitatis comitatus hujus Soproniensis determinatione et respective exmissione ita exigentibus inquisivissem, inquirendoque ex ejusdem communitatis judaicae Kereszturiensis judice rescivissem hactenus eidem communitati nullum prorsus subsidium per alias communitates judaicas praestitum fuisse. Idcirco officium quoque tricesimae regium ad ipsam Kereszturium judaeorum petitionem hoc in passu certiora relaturum adeundo, inibique noviter percontando nullam aliam, quam si et in quantum communitates judaicae in inclyto comitatu hocce Soproniensi reperibiles 312 florenos unde unde repartitos et per communitatem Kereszturiensem sperative tantum praetensos in locum damnificatorum judaeorum Kereszturiensem persolvere vellent, bonificationem affingere praevideretur.

Super quibus praesentem meam, eamque humillimam inclytae universitati facio relationem sub generali inclyti comitatus congregatione die 22-a Martii 1766. in libera regiaque civitate Soproniensi continuative celebrata. Relatum per Joannem Stefanics inclyti comitatus Soproniensis processualem supremum judicem nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok július havi csomójában.

Egykorú, egyszerű másolat papiroson.

Bemásolva ez a jelentés megtalálható még az 1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1767—8. oldalain is.

396.

1766. június 6. A soproni városi bírói szék figyelmezteti Neumayr József soproni szatócs özvegyét, hogy 45 nap alatt fizesse meg Gottlieb Jakab nagymartoni zsidónak az árusbódé bérletéből még visszajáró összeget, a babkereskedéssel kapcsolatos üzleti ügyüket pedig hiteltérdemlően bizonyítsák.

Den 6-ten Juny 1766. nachdeme weylandt Joseph Neumayer gewester burgerlicher greissler allhier lauth dem mit dem juden Gottlieb Jacob von Mätterstorff auf 3 jahr geschlossenen contract demselben seinen greissler laden gegen jährlichen 33 fl., folglich auf 3 jahr per 99 fl. zu be-

zahlen habenden zinnss im bestand verlassen, im voraus auch 135 fl. wirklich empfangen, dieser aber den laden selbst nicht länger, als von 3-te April 1764. bis 4-te May 1765. auf monath besessen und genossen, folglich nach abzug des monatlichen laden zinnsses per 35 fl. 75 den. annoch ein schuldrest per 99 fl. 25 den. ausständig verbleibet, als ist obbemelten Neumayrs hinterlassene wittib Anna Maria vor einen löblichen stadgericht admoniret worden dessentwegen so wohl, als wegen den von obigen ausstand von der zeit des aufgehörten ladenzinsses nach inhalt des contracts und respective gerichts diarii de dato 6-ten Martii 1765. zu bezahlen kommenden interesse innerhalb 6 wochen 3 tåg, als einen burgerlichen frist richtigkeit zu pflegen, in widrigen fall geschehen soll, was recht ist. Was übrigens den zwischen dem defuncto und dem juden vorgehabten bohnenhandel und die darüber bey desselben lebzeiten annoch vorgenommenen berechnung abelaget, solle dieselbe beyderseits entweder durch zeugen, worauf sie sich beruffen oder auf andere art klar erwiesen oder was der Neumayr restirend verblieben, dargethan werden, auf welchen fall dann auch beyden partheyen recht und gerechtigkeit wiederfahren solle.

Soproni városi levéltár, 1766—1768. évi Gerichts diarium 4—5.

397.

1766. július 13—21. *A soproni városi bírói szék Kayen József horitschoni zsidót lopásban való bűnrészesség miatt 40 botütésre ítéli és a város területéről kitiltja.*

Josephus Kayen judaeus, 43 annorum ex Horitschon in Moravia eadem praemissa die (13-a Julii) ex eo, quod cum socio fure in praedictis nundinis praetextu mercationis strophiorum et lemniscorum quaestorem vaniloquiis circumveniret, manusque ejus prehenderit, quo socius ejus sublatis interea aliquot strophiiis auffugere potuerit, seseque taliter furti complicem reddiderit, perpresso 8 dierum carcere aequae 40 baculorum ictibus die 21-a Julii correptus et relegatus.

Soproni városi levéltár, 1767. Prothocollum conceptuum 34.

Ezt a bejegyzést uo. a 28—9. oldalakon megismételve olvashatjuk.

398.

1766. július 16. *Az alsóausztriai kormány utasítására többek között Hirsch Sámuel 21 éves pozsonyi zsidót is Alsó-Ausztria területéről kitoloncoltak Magyarországba.*

Specification

deren untern 16-ten July 1766. von hieraus mittels des sommer hauptschubs zufoolge eine von der hochlöblichen kayserlich-königlichen Nieder-Osterreichischen regierung ergangenen hohen verordnung in Hungarn abgeschobenen schubmässigen personen, allss

.....
Hirsch Samuel 21 jahr alt, von Prespurg aus Hungarn gebürtig, ledig,
ein jud, alss eine anhero nicht (*sic!*) per 1.
.....

Sopron megyei levéltár, 1766. évi augusztus havi részleges közgyűlés iratai között.

399.

1766. július 28. Pozsony. A m. kir. helytartótanács abból az alkalomból, hogy Pest megyében egy ötéves zsidófiút a szülei akarata ellenére megkereszteltek, utasítja Sopron megye közönségét, hogy az ezirányú régebbi szigorú tilalmat ismét tegyék közhírré.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Novo rursus casus eveniente, eoque suae majestati sacratissimae sua via relato existente in eo, quod certus quinquennis judaicus puer insciis et invitis parentibus in comitatu Pestiensi per quendam catholicum illicite sane et contra benignam, eamque positivam suae majestatis sacratissimae ordinationem in anno adhuc 1762. interventam et per regnum sub 21-a Junii eodem anno circulariter intimatam, non ita pridem baptisatus fuerit.

Praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio hisce de-nuo intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus praeattac-tam ordinationem caesareo-regiam in eo videlicet, ne ullus pueros judaeo-rum aut aliorum infidelium invitis et insciis parentibus baptisare et surri-pere sub comminatione incursus gravium tam ecclesiasticarum, cum civi-lium poenarum praesumat, interventam et sub praemisso dato sibi abhinc intimatam de novo rursus in gremio sui pro omnium notitia et exacta ob-servatione suo modo publicare noverint. Datum ex consilio regio locum-tenentiali Posonii, die vigesima octava mensis Julii anno millesimo sep-tingentesimo sexagesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus, ad officia pa-ratissimi:

comes Joannes Csáky manu propria.

Franciscus Hatos manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, judicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati domino-rum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Sopronien-sis, dominis nobis observandissimi Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1766. évi közgyűlési iratok október havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol az a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzés olvasható.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1766. okt. 6-án Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott, mikor is azt bemásoltatta a közgyűlési jegyzőkönyvébe és ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur. (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 708—9.)

Ez a rendelet megtalálható a Soproni városi levéltárban is Repos. I. fasc. 32. nr. 58. jelzés alatt. A soproni tanács aug. 1-én megtartott tanácsülésében vette tudomásul ezt a rendeletet, ahol ezt a határozatot hozta:

Determinatum est, ut tam praeallegata praecedanea, quam et praesens nova haec dispositio selecti communitati nota fiat et rursus publice (1766. évi Prot. Sen. Lat. 69.).

A soproni tanács megfélekedve arról, hogy e rendelettel már foglalkozott, szept. 9-i tanácsülésében azt ismét tárgyalta, amikor ezt a határozatot hozta:

... quod ad cujusque notitiam cum selecta communitate communicabitur et suo modo publicabitur (1766. évi Proth. Sen. Lat. 86.).

400.

1766. augusztus 18. *Schey Fülöp lakompaki zsidó Fischer János Vilmos soproni polgárnak 33 forint 21 dénárral tartozik, amely összegből 8 forint 85 dénárt azonnal megad, a többit pedig 14 napon belül fogja megfizetni.*

Eodem, den 18-te Augusti 1766. bekennet Philipp Scheü jud von Lankenbach herrn Johann Wilhelm Fischer 33 fl. 21 den. aufrichtig schuldig zu seyn, woran er alsogleich erlegte in baaren 8 fl. 85 den., den rest verspricht er von heüt über 14 tag richtig zu bezahlen, widrigen falls solle mit dessen an heüte vor einen löblichen stadtgericht beschehenen einwilligung das bey herrn Fischer befindliche pfand an dem meistbiethenden verkauft oder geschätzt und solcher gestalt gedachter herr Fischer befriediget worden.

Sopron városi levéltár, 1766—1768. évi Gerichts diarium 10.

401.

1766. augusztus 22. *Blasovszky József soproni ügyvéd kérésére a soproni tanács kihallgatja Torkos András belső tanácsost Simon Lázár zsidó és Barth József között folyt perrel kapcsolatban, ki nem tud mást, minthogy Kajdácsy tárnokszéki jegyzőtől hallotta, hogy előtte Barth olyan kijelentést tett, hogy Blasovszky ügyvédnek perköltség címén 100 aranyat kell fizetnie.*

Eodem (die 22-da Augusti 1766.)

Dein perillustris dominus Josephus Blasovszky exsurgens duplicis ordinis De eo utri puncta exhibuit et praesentavit petendo super iisdem dominorum testium excipiendas fassiones et declarationes futura suorum

jurium pro cautela extradari, quorumquidem primi ordinis punctorum deutralium tenor esset talis:

1-mo fateatur testis deposito praevis corporali juramento, an Josephus Parth civis hujas sub decursu inclytae sedis tavernicalis anno corrente Posonii celebratae ante vel post revisionem causae illius, quam Simon Lazar judaeus contra ipsum coram amplissimo liberae ac regiae civitatis magistratu moverat, finaliterque terminaverat, apud fatentem fuerit nec ne? si ita

2-do an idem Parth ante vel post revisionem causae suae fatenti dixerit, quod egregio Josepho Blasovszky causam isthic promoventi 100 aureos promiserit et quomodo circumstantialiter enarret?

3-tio cum praeter absolutionem appellantis Josephi Parth mentionatus judaeus in 468 florenis coram praelibata sede convictus fuisset, hancque summam Josephus Parth in dominio Palfiano exequi curasset, an repetitus Parth vel Posonii vel Sopronii dixerit fatenti, quod utprimum causa ipsius felicem ibidem exitum habuerit vel praespecificatam summam a judaeo acquisiverit, illico praelibato Josepho Blasovszky 100 aureos persolvere velit.

4-to an idem Parth coram solo teste vel etiam altero quopiam de praemissis locutus fuerit et coram quo, nominet eum.

Super quibus praeinsertis punctis testis perillustri dominus Torkos stante magistratuali sessione sub eo, quo obstrictus est juramento, sequentem scripto fecit et exhibuit declarationem:

Ad 1-mum fatetur se quidem positive non scire, an fatenti Josephus Parth dixerit se perillustri domino Blasovszky advocato suo finito processu 100 aureos pro fatigio soluturum esse, bene attamen se reflectit perillustrem dominum Kaidacsy inclytae sedis tavernicalis notarium coram fatente dixisse Josephum Parth sibi conquestum fuisse in eo, quod magnas in eundem processum habuerit expensas, prout et quod perillustri domino Blasovszky 100 aureos exsolvere debeat.

Ad 2-dum et 3-tium nihil siquidem semet eatenus non reflecteret.

Ad 4-tum nihil praeter id, quod in puncto primo.

Secundi ordinis De eo utri punctorum vero tenor talis est:¹

Soproni városi levéltár, 1767. évi Prothocollum Senatorium Latinum 76—7.

¹ ninc folytatása, noha 2 oldal üresen van erre a célra kihagyva, de elmulasztották a tanúkihallgatást bejegyezni!

402.

1766. szeptember 30. Plechel György Sámuel elhunyt soproni polgárnak és kereskedőnek több sopronkeresztúri, nagymartoni, lakompaki, rohonci, németújvári, keszthelyi és zalaegerszegi zsidó összesen 1413 forinttal maradt adósa. Ennek az összegnek behajtását a soproni városi bírói szék kényszerre tartotta.

Anno 1766. den 30-ten Septembris ist . . . weyland herrn Georg Samuel Plechels gewesten bürgerlichen kauf- und handelsmanns sämtliche vermögen inventiret und beschrieben worden, welches in nachfolgenden bestunde, als:

.....
Ausser bevorstehenden activ schulden sind noch zweifelhaftte vorhanden, als:

.....
3-tio Philip Jacob jud von Creutz lauth schein de dato 10-ten Juny 1756. nach geschehenen abschlags zahlungen annoch ein rest 94 fl. 25 den.

4-to Scheu Philipp jud von Creutz lauth schein de dato 12-ten Septembris 1763. annoch ein rest per 27 fl.

5-to Löw Aron jud von Mättersdorff lauth schein de dato 2. Septembris 1756. 123 fl.

No 6-to idem lauth schein de dato 11. Januarii 1757. 123 fl.

7-mo Salomon Jacob jud von Mättersdorff lauth schein de dato 18-ten Octobris 1754. annoch ein rest per 45 fl. 50 den.

8-vo Jacob Lázár jud von Mättersdorff lauth schein ohne jahr 36 fl. 75 den.

9-o idem lauth schein de dato 11. Augusti 1757. 63 fl. 87 $\frac{1}{2}$ den.

10-mo Marx Schäbsel jud von Rechnitz de dato 30-ten Aprilis 1754. 279 fl.

11-mo idem de dato 24. Januarii 1754. ein rest per 81 fl.

12-mo Marx Notel jud von Rechnitz lauth jüdisch ausgefertigten schein ein rest per 88 fl. 54 den.

13-tio Marx Isaac jud von Lákenbach lauth schuldschein de dato 3. Januarii 1753. annoch einen rest 58 fl. 48 $\frac{1}{3}$ den.

14-to Wolf und Moyses Salomon juden von Güssingen vermög jüdisch ausgestellten schein 136 fl. 47 $\frac{1}{2}$ den.

15-to Samuel Abraham Leithersdorffer jud von Creutz lauth schein de dato 8. Juny 1758. annoch einen rest per 54 fl. 50 den.

16-to Marx Wolf jud von Keszthely lauth schuldschein de dato 6-ten May 1764. ein rest per 43 fl. 33 $\frac{1}{3}$ den.

17-mo Salamon David jud von Szala-Egersseg lauth schein de dato 13-ten July 1765. nach abzug den 13-ten July anni currentis gemachten abschlags-zahlung annoch rest 157 fl. 40 den.

.....
Soproni városi levéltár, 1764—1767. évi Gerichts prothocoll 172, 179—180.

1766. november 13. A m. kir. helytartótanács nemtetszéssel vette tudomásul a két monosmegyei tisztviselő jelentését a megyebeli zsidó hitközségeknél a türelmi adójuk tekintetében végrehajtott vizsgálat eredményéről és Moson megyének szigorúan megparancsolja, hogy az oroszváriak kivételével a többi hitközségtől 6 héten belül hajtsa be annál is inkább a hátralékot, mert máskülönben katonai végrehajtás fog következni. E tárgyra vonatkozó jelentésüket pedig tegyék meg.

Comitatui Mossoniensi.

Literas praetitulatarum dominationum vestrarum circa restantias laxae tolerantialis penes communitatem judaeorum in comitatu hoc degentium ita jam accretas, ut eaedem pro praeterito triennio florenos 3737 kr. 76 $\frac{1}{2}$ efficiant, cum peractis eatenus magistratualium suorum officialium duplicis ordinis investigationibus sub 7-a praeterlapsi mensis Martii horsum exaratas accepit consilium hoc locumtenentiale regium ac una adductas tenore praeattactarum investigationum per judaeos hos Mossonienses in exculpationem sui praetextuosas et sinistras rationes cum admiratione et disciplicentia intellexit. Siquidem cumprimis etiam id, quasi excelsa camera regia Hungarico aulica universitatem omnibus communitatibus ac intra ipsas subdivisam impositam seorsive a communitatibus haud acceptaret, quam sinistre adstruatur? vel ex eo etiam liqueat, quod perhibentibus ejusdem etiam investigationibus communitates judaeae Köpcseniensis, Oroszvariensis et Rajkensis quottam suam pro anno 1762., aliis utpote Boldogasszonyiensibus et Gathensibus etiam de facto pro eodem quoque anno restantibus persolverint. Unde etiam luculenter omnino elucesceret, impositam praerepetitis in comitatu hoc manentibus judeais taxam tolerantialem per praelibatam cameram Hungarico-aulicam per partes etiam acceptatam extitisse. Quemadmodum etiam licet quidem illa, velut judaeis in singulis comitatibus degentibus in complexo adrepartita ab individuis communitatibus seorsive acceptari nequeat, attamen pactalium etiam summarum in defalcationem totalis quanti iisdem judaeis communitatibus adrepartiti acceptatio nequaquam difficultaretur. Porro neque id, quod judaei Oroszvarienses per incendium damnificati quottam suam dependendo non fuerint, reliquis communitatibus, velut nullum cum illis nexum hebentibus, utique suffragari, potuit, quo minus et hae ratam suam exolvere debuerint. Denique integrum haud erat incassatas ad rationem obvenientis sibi taxae tolerantialis pecunias in alios usus convertere.

Quapropter hujusmodi praefatorum judaeorum praetextuosa et infundata exculpatione nullam omnino attentionem, quin potius gravem indignationem merente supratitulatis dominationibus vestris denuo quoque hisce serio ac districtim reintentari, quatenus eaedem praeattactas judaeorum suorum restantias, non intellecta huc tamen judaeorum Oroszvariensium per incendium damnificatorum quotta, omni cum rigore ac cum interminatione etiam executionis militaris adversus eosdem judaeos in casum ulterius suae morositatis indispensabiliter exmittendae quo celerius ac ad summum in quatuor angaricalibus terminis post efluxum sex

septimanarum a dató praesentis intimationis computandum inommissexigi facere ac de effectu regium hoc locumtenentiale consilium dein informare noverint eadem dominationes vestrae. Datum 13-a Novembris 1766.

Aszalay manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 70—1.

Fogalmazvány egy-két betoldással, törléssel és javítással a szövegben.

404.

1766. november 13. A m. kir. helytartótanács ismételten nyomatékosan meghagyja Sopron megye közönségének, hogy arra nézve, hogy a sopronkeresztúri zsidók a türelmi adójuk megfizetésére tudtak-e valamely segítséget maguknak szerezni, sürgősen tegyenek jelentést.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres ac generosi domini nobis observandissimi!

Meminerint praetitulatae dominationes vestrae, qualiter nam eisdem sub 20-a adhuc Januarii anni deflui abhinc intimatum exstiterit, ut super eo, num judaei Kereszturienses per postremum fatale incendium damnificati intuitu prestandi sibi ad depurandam taxae tolerantialis quottam suam cujuspiam adjutorii medio tempore et qualiter cum aliorum judaeorum communitatibus et quibus nefors egerint aut convenirent? circumstantialem informationem capiant, acceptamque isthuc proximius submittant.

Quo in merito nulla etiamnum praeattactarum dominationum vestrarum superveniente informatione ad hujus indilatam submissionem easdem dominationes vestras praesentibus serio reflecti. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima tertia mensis Novembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo sexto celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus et ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, judicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok január havi csomójában.

Ivrtű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *inclyto comitatu Soproniensi* megjegyzések láthatók.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. jan. 7-én Nemeskéken megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatva a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

... ad quod perscribetur informationem eatenus jam submissam esse (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1067—9.).

405.

1766. november 17. A nagymartoni, a sopronkeresztúri, a lakompaki és a kismartoni zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.

Empfang von juden contract.

Den 1-ten May erlegte mir die Mattersdorfer juden gemein das gewöhnlichen contractgeld aufs halbe jahr, id est von 1-ten Novembris 1765. bis ultimam Aprilis 1766. mit 15 fl. — den.

Den 17-ten Novembris ebendieselbe von 1-ten May bis letzten Octobris 1766. auf das 2-te halbe jahr 15 fl. — den. . . 30 fl. — den.

Den 29-ten April bezahlte die juden gemein von Creuz vom 1-ten Novembris 1765. bis ende Aprilis 1766. das gewöhnlichen contractgeld auf ein halbes jahr mit 10 fl. — den.

Ebendieselbe auf das 2-te halbe jahr, id est a 1-ma May bis letzten Octobris 1766. mit 10 fl. — den. . . 20 fl. — den.

Den 29-ten April bezahlte die juden gemein in Lackenbach auf das halbe jahr, id est vom 1-ten Novembris 1765. bis ultimam Aprilis 1766. 10 fl. — den.

Eadem den 17-ten Novembris auf das 2-te halbe jahr, id est a 1-ma May bis ultimam Octobris 1766. 10 fl. — den. . . 20 fl. — den.

Latus 70 fl. — den.

Den 1-ten May erhielten von der juden gemein in Eisenstadt das halbjährige contractgeld, id est 1-a Novembris 1765. bis ultimam Aprilis 1766. 15 fl. — den.

Eadem den 17-ten Novembris auf das 21-te halbe jahr, id est a 1-ma May bis ultimam Octobris 1766. 15 fl. — den. . . 30 fl. — den.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1766. évi Cammer rechnung 89—90.

406.

1766. Hirschl Náthán zsidó 100 db falitéglát vásárol meg Sopron városától, amelyért 50 dénárt fizet.

Von heurigen 1-ten ziegelbrand:

.....
Nathan Hirschl 100 mauerziegl 50 den.
.....

Soproni városi levéltár, 1766. évi Cammer rechnung 116.

1766. Sopron városának ebben az évben a két zsidó kóser vendéglős házsonbér címén 32 forintot fizet le.

Empfang von jüdischen kahrkucheln allhier.

In diesem jahre empfienge ich von denen juden wegen ihren in denen burgerlichen häusern allhier errichteten zwey kahrkucheln die ihnen von einem wohledlen rath alle jahrmärckte zu zahlen aufgetragene 8 fl., und zwar:

Von fasten markt 8 fl. — den.

Von May markt 8 fl. — den.

Von Margarethen markt 8 fl. — den.

Von Elisabeth markt 8 fl. — den.

32 fl. — den.

Latus et summa dieser rubric per se.

Soproni városi levéltár, 1766. évi Cammer rechnung 88.

1767. január 29. A soproni városi tanács ismét javasolja, hogy a zsidó kóser konyha ügyében szerződés köttessék, mire a közgyűlés megjegyzi, hogy a zsidók a szerződés pontjaira gondolkodási időt kértek és kaptak.

Den 29-ten Januarii 1767. praesente communitate.

2-do ob mit denen juden und chorkuchlern dahier nicht ein förmlicher contract errichtet und dieselbe merklich eingeschränkt werden sollen, wie dann sie juden vor einen wohledlen rath und einer ehrsamten gemeinde vorgestanden und denenselben die puncta, nach welchen der contract verfasst werden solle, communiciret worden.

Ad 2-dum in betreff derenjenigen puncten, nach welchen der juden contract errichtet werden solle, haben sich sie juden eine bedänkhzeit zur überlegung ausgebethen, welche denenselben auch vergünstiget worden.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Rathspröcolli 18.

1767. február 11. A soproni városi bírói székhely Neumayr József elhunyt soproni szatócs tartozását Gottlieb Jakab nagymartoni zsidóval szemben 102 forint 34 dénárban állapítja meg, amelyet az özvegynek húsvétig ki kell fizetni, viszont a zsidó követelését 4 mázsa bab iránt nem ismeri el jogosnak.

Den 11-ten Februarii 1767. auf die bey einen löblichen stadtgericht angebrachte klage des juden Gottlieb Jacob von Mätterstorff wider weylendt Joseph Neumayrs burgerlichen greisslers allhier hinterlassene

wittwe, nachdem nehmlich vorgedachter jud die bonificirung derjenigen 135 fl., welche der verstorbene Neumayr als einen anticipirten ladenzins von ihm juden richtig empfangen und im jahr 1764. den 3-ten April zu gerichts handen zwar erleget, aber auch alsogleich wiederum von da weg- und mit sich genohmen hat, praetendirte. Da aber aus der zwar nicht unterschriebene, jedoch ganzer 13 monath hindurch usuroborirten contract so wohl, wie auch aus den von mehrermelten juden producirten extract aus dem gerichts diario de dato 5-te Martii 1765. erhellet, dass er Neumayr nur 99 fl. als einen auf 3 jahr anticipirten zinnss empfangen hätte und also die über die 99 fl. praetendirte 36 fl. ohnfehlbahz zurückgezahlet haben müsse, als sind den juden Gottlieb Jacob nach abzug des auf 13 moneth verfallenen zinnsses per 35 fl. 75 den. als ein capital rest annoch zugesprochen worden 63 fl. 25 den., wegen des in den contract stipulirten interesse aber auf 1 jahr 9 $\frac{1}{3}$ monath 6 fl. 74 den., wie auch ein raitrest wegen den bohnenhandel per 9 fl. 55 den. und weillen der jud annoch bey lebzeiten des verstorbenen Neymyrs von denen von ihm empfangenen 36 metzen bohnen der wittib wiederum 4 metzen zurückgeben hat, als wird der preis davon, den metzen á 2 fl. 50 den. gerechnet, hier angesezet mit 10 fl., hierzu kommet noch der versschlag, welchen der verstorbene für den juden machen lassen und ihm bey der bohnen verrechnung angerechnet per 7 fl. 25 den., dann wegen der empfangenen bethziechen 5 fl. 55 den., in allen also 102 fl. 34 den., welche schuldposten die wittib den juden auf nächstkommende Osterferien zu bezahlen haben wird, was aber die annoch praetendirten 4 metzen bohnen anbelanget, weillen nicht erwiesen worden, dass der verstorbene solche empfangen, als wird die desswegen gemachte praetension seponiret.

Sopron városi levéltár, 1766—1768. évi Gerichts diarium 25—6

410.

1767. március 5. *A m. kir. helytartótanács meghagyja Baranya megyének, hogy a bonyhádi zsidók kérelme tárgyában a szabályrendeletet, amelyre hivatkoznak, minél előbb küldjék meg.*

Comitatui Baranyiensi.

Iis, quae praetitulatae dominationes vestrae intuitu judaeorum Bonyhadiensium sibi quaestum extra tempus nundinarum in gremio comitatus hujus haud admitti querulantium sub 12-a Martii anno postremo evoluta isthic repraesentarunt, abhinc sacratissimae suae majestati humillime relatis clementer rescribere visum est summe fatae majestati suae, ut antequam merito in hoc ulteriorem benignam resolutionem suam elargiatur, quoad casum hunc specificum a titulatis dominationibus vestris conditum statutum praevis exigatur et sacratissimae suae majestati medio consilii istius locumtenentialis regii demisse submittatur.

Noverint itaque supratitulatae dominationes vestrae quaestionatum statutum horsum, etquidem in authentica copia atque per extensum quamprimum submittere. Datum 5-a Martii 1767.

Aszalay manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 143.
Fogalmazvány.

411.

1767. március 5. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli Sopron megye közönségével azt a királyi elhatározást, hogy mivel a zsidók egymásért kezességet vállaltak, ez okból minden évben a tűzvész okozta károkat írják össze, hogy az ily módon kieső türelmi adót szét lehessen osztani a többi zsidó hitközség között.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Crebrius evenire, ut judaei in regno hocce degentes hic et illic per fatales incendiorum casus damnificati fine eisdem benignae impertiendae ex quanto taxae tolerantialis proportionatae cujusdam relaxatae supplices suos ad sacratissimam suam caesareo-regiam majestatem sumant recursus.

Et siquidem universi in Hungaria manentes judaei respectu iisdem impositae tolerantialis taxae singuli pro omnibus et vicissim in solidum cavissent, fundamentoque similis obligationis praevio modo damnificatorum judaeorum istius modi taxae quotam per eos dependi nequeuntem reliqui per Hungariam commorantes judaei exolvere tenerentur.

Hinc clementer velle summe fatam majestatem, ut cum fine cujusvis anni ab universis et singulis comitatibus fidedigna judaeorum eodem anno per incendia nefors damnificatorum connotatio cum specifica quanti per eosdem ad taxam tolerantialem hactenus praestiti designatione eo fine consilio huic locumtenentiali regio submittatur, quatenus dein juxta dividendem subrepartitio fieri queat, quantam partem judaica communitas in singulo comitatu ex illa summa taxae tolerantialis per incendii damna eodem anno decedente in se assumere et loco damnificatorum deponere debeant.

Cujusmodi itaque clementissimam resolutionem caesareo-regiam pro exacta et accurata observatione praetitulatis dominationibus vestris harum serie de benigno jussu regio intimat consilium hoc locumtenentiale regium. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die quinta mensis Martii anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus et ad officia paratissimus:

Albertus manu propria.

Josephus Aszalay manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ivretű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált lilium, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *incltylo comitatui Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. ápr. 29-én Sopron városában megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatva a közgyűlési jegyzőkönyvébe ezt a határozatot hozta:

... quam gratiosam dispositionem comitatus huic suo tempore effectui dare neutiquam intermittet. (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1447—9.)

412.

1767. március 9. előtt. A soproni tanács 5 pontban foglalja össze azokat a kikötéseit, amelyekhez alkalmazkodni kell Sopron városával szerződéses viszonyban álló zsidó hitközségekhez tartozó zsidóknak, valamint annak a két zsidónak, akik Sopronban kóser vendéglőt tarthatnak.

Puncta, nach welchen die judenschafft hinführo gehalten werden soll.

Erstens solle denen unter hochfürstlich Eszterházyischen schutz stehenden und mit der stadt in contract lebenden juden gemeinden alle montag in die stadt hereinzukommen gestattet und dieselben dem alten gebrauch nach wieder alle freytag nacher haus zu gehen gehalten seyn. dahero auch die bürgerschaft nicht berechtiget seyn solle denen juden quartier und beständige wohnung in zinns zuverlassen, weilen dergleichen absteig-quartier bey denen garküchlern zubekommen ist.

Anderstens denen juden insgesamt nicht erlaubet seyn casserwein, bier, brandtwein oder rosoli hereinzuführen unter fiscations und confiscations-straff, zumahlen allhier in Oedenburg gemachter cosser tischtrunk bey denen garkucheln ebenvahls zubekommen seyn wird.

Drittens sollen denen juden, welche in die stadt hereinkommen, nicht erlaubet seyn, einigen cosserwein zu dem ende zu machen, um solchen zu marckt oder andern zeiten öffentlich oder heimlich auszuschenken oder ein depositorium zum commercio zu halten, weill mann nicht gesonnen ist der judenschafft allhier einen schank oder ein praejudicirliches commercium einzugestehen, wohin gegen

Viertens obspecificirter Eszterházyischer judenschafft und contractual gemeinden bis weitere disposition gestattet wird zwey garkucheln zu haben, welche die hereinkommende juden onangezogener massen beherbergen und mit kost und trunk zur marckt und anderen zeiten versehen können, aber auch gehalten seyn sollen den cosserwein bey der hiesigen

burgerschaft zu machen und keinen fremden wein hereinzuschwärtzen unter 12 fl. straffe, wie denn auch

Fünfftens denen garkuchlern nicht wird erlaubt seyn die schädliche und durch allerhöchste befehl so sehr verbothene vorkaufferey weder vor sich noch andere juden auszuüben unter confiscation deren verkaufften sachen, nicht weniger wird denen garküchlern alles ernstes verbothen schlechte vagirende und keiner gewissen herrschaft untergebene juden und schlechtes gesindel auszuhalten, auch auf das feuer gute obsicht zu haben, dann im fall durch ihre hinlässigkeit entstehen solte, dieselben mit ihrem haab und guth und persohn dauor gut stehen sollen, vor welche garküchlerey einjeder derselben alljährlich 100 fl. gemeiner stadt cassa zubezahlen und zur sicherheit genugsame bürgschaft zu leisten haben wird.

Mellékletként csatolva a m. kir. kamarának 414. szám alatt közölt rendeletéhez

413.

1767. március 9. előtt. A kismartoni zsidó hitközség a m. kir. kamarához fordul panaszával a soproni tanács által a zsidók számára kiadott szabályzat miatt, amelynek 2-ik és 4-ik pontját sérelmesnek tartja és annak megváltoztatását kéri.

Hochlöblich königlich Hungarische hofcammer!

Ihro excellenzien und gnaden!

Gnädig hochgebiethende herrn herrn!

Euer excellenzien und gnaden geruhen aus der copey. A.-lichen beylage, ut A. gnädig zu entnehmen, was vor ein abkommen in forma contractus entzwischen der königlichen freyen stadt Oedenburg eines und der hochfürstlich Eszterházi unterthänigen juden gemeinde zu Eysenstadt und dieser gemeinde mitincorporirten übrigen judenschafften anderten theils de dato Oedenburg, unter den verflossenen 1741. jahr beschlossen und fest gestellet worden, welch contractmässiges abkommen die obernannte juden gemeinde bis heutigen tag gehorsamst befolget hat und solchen auch weiterhin nachleben wird.

Wann denn aber wider all vorige observanz die hier sub litera B. beygehende regulirungs-puncta des löblichen Oedenburger stadtmagistrats in gravirlicher neuerung zum vorschein gekommen, nach welchen die judenschafft führohin zu Oedenburg gehalten werden soll, als unterfangen wir uns gesamte juden gemeinde, die wir zu beförderung handels und wandels zum besten des publici, auch eines allerhöchst königlichen aerarii und zu vermehrung eingeführter toleranz gelder zu Oedenburg unserer handelschafft betreiben, einer hochlöblich königlich hofcammer in allobligenster submission quoad numerum 2-dum und 4-tum obangezogener regulirungs-punctorum B. unterthänigst vorzustellen, das weilen in betref des nunmehr einzuführen verbotenen coscher-weins, brandweins oder rosoli zum verschleiss und nur mit einem flaschen keller zur unumbgänglich eigenen nothdurfft ein grosser unterscheid vorwallte, wo in ansicht des letzteren diejenige consumenten, welche eigene

coscher-wein im keller zu haus liegen haben und auf etwelche täge zur jahrmarckts-zeit nacher Oedenburg ankommen, deren angewohnten trunck von besserer güte nicht bringen, davor aber eine schlechte klaurer und noch dazu vor theures geld erkaufen sollen, natürlicher weise hierunter zum profit derer gar-kuchler gravirt seyn müsten, welches wider alle billigkeit schreitet, wo sogar zu Wienn, da alles aufs genauest und höchste genohmen wird, ja in allen übrig königlichen freystädten des königreichs Ungarn einen dahin abreysenden nicht verschränckt und verboten ist, einen flaschen keller weinn zu seiner nothdurfft mitbringen zu dürfen.

Wann dann nun nicht münder wir zugleich zu hochgnädigen erkenntnus euer excellenzien und gnaden in betref der an die daselbst befindlich zwey jüdische grakucheln adstringirt werden wollenden einkehr und dahin assignirt zeitigen aufenthalts unterthänig submittiren.

Ob disfalls uns nicht ein grosses gravamen zuwachse? indem eben dadurch denen garkuchlern implicate die freyheit ertheilet wird uns nach belieben detaxiren zu können, und zwar unter dem vorwand des von jahr zu jahr höher und höher ansteigen könnenden garkuchels bestandts quanti schlecht bergelaufenes gesindl aber, welches ebenfahls zu jahrmarckts-zeiten in denen garkucheln beherberget wird, die gelegenheit findet, wenn wir unsere waaren verkauft und zu geld gemacht, uns berauben zu können, wo auch die sorgsamste verwahrung vor einen dieb nicht sicher, als sehen wir uns genöthsachet sothane erhebliche gravirungen zur gnädigen beherzigung und abstellung unterthänigst vorzutragen.

Wie zumahlen nun solcher gestalt sothane vorgekommene neuerungen dem vorigen instituto gäntzlich contracariren, wir aber, da wir bey diesen und jenen freund um uns und unserer baarschaft sicher zu wissen zu Oedenburg einlogiret, niemanden zur last gefallen und auf solche weise zur last fallen werden, auch übrigens die frage ist?

Ob ein löbliches stadtmagistrat daselbst sonder ratihabirung höchster gehörde derley dispositiones in vim legis machen zu können berechtiget sey? die da per indirectum die schwächung des freyen commercy, wie auch des toleranz-quantum nach sich ziehen.

Derowegen bewendet an eine hochlöblich königlich hofcammer unser unterthänigstes anlagen und bitten, hochdieselben geruhen in gnädiger erwegung des allen an den löblichen stadtmagistrat der freyen königlichen stadt Oedenburg das behörige zur abstellung sothaner gravaminum in gnaden gelangen zu lassen, die wir in tiefester submission beharren.

Euer excellenzien, gnaden und einer hochlöblich königlich hofcammer unterthänigst demüthige gesämtlich Eysenstädter und dahin incorporirten juden gemeinden nebst andern dahin abgehenden juden.

Kivül: An eine hochlöblich königlich Hungarische hofcammer, ihre excellenzien und gnaden, unsere gnädigst hochgebiethende herrn herrn unterthänigste vorstellen und bitten ingedachter supplicanten.

A m. kir. kamara 414. szám alatt közölt rendeletének egyik melléklete kívül ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 9. Marty 1767.*

1767. március 10. Pozsony. A m. kir. kamara meghagyja a soproni tanácsnak, hogy a kismartoni zsidó hitközségnek mellékletben megküldött panasza tárgyában tegyék meg a jelentésüket.

Prudentes ac circumspecti domini!

Qualiter, quibusve e motivis communitas judaica Kissmartoniensis ejatibus judaeis incorporata ob nova quaequam regulationis puncta eidem praescripta medelam sibi ferri exoret. ex annexo supplici libello, accessoriisque nobis in specie rursum remittendis pluribus intellecturae sunt praefatae dominationes vestrae.

Committendum proinde duximus iisdem dominationibus vestris, ut praevia ex ratione cameram hanc regiam Hungarico-aulicam ocius informare noverint. Posonii, die 10-a Martii 1767.

Sacrae caesareo-regiae apostolicae majestatis
regiae camerae Hungarico-aulicae consilarii.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis dominis N. N. consuli, judici et senatoribus liberae regiaeque civitatis Soproniensis Sopronii ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 33. nr. 21.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon: F A C betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, míg bévül legalul a középén: *collationata*, kívül pedig a címzés alatt: *praesentata 20-a Martii 1767. feljegyzésekkel.*

Ehhez a leirathoz csatolva van 3 db melléklet, amelyekből kettőt 412. és 413. sor-számok alatt közlünk.

Ezzel a leirattal a soproni tanács márc. 10-én megtartott tanácsülésében foglalkozott, ahol így határozott:

... et ad alterius effectum determinatum fuit, ut ad singula attactae judaicae commutatis instantiae ejusdem puncta informatio submittatur (1767. évi Proth. Sen. Lat. 21.)

1767. március 18. A soproni városi tanács felszólítja Veitl Márkus zsidót és társát, Gerstl, hogy a kóser könyha után a bőjti vásárra járó 20 forint árendát fizessék meg, nehogy kénytelenek legyenek más megoldást keresni.

Eodem (den 18-ten Martii 1767.) nachdeme ein wohledler rath dem juden Marcus Veitl und Gerstl die charkuchlerey in hiesiger stadt gegen an das cameramt zu denen gewoh(n)ten jahrmarckts-zeiten abzutragender arenda verstattet hat, diese aber mit der versprochenen zahlung am jüngst verflossenen fastenmarckte nicht zugehalten. als wurde gedachter Marcus Veitl vorgefordert und ernstlich ermahnet für sich und seinen cameraden Gerstl die erste zahlung mit 20 fl. demnächstens zu leisten und bey einem löblichen stadtgericht zu erlegen, hinfüro aber

von markt zu marckte jedesmahl ebenfalls 20 fl. dem herren stadtcamerer zu behändgen, widrigenfalls ersagte charkuchlere nicht nur bey denen aüssern stadt-thören aufgehalten, sondern schlechterdings abgeschafft und die charkuchlerey anderen juden verarendiret werden solle.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Rathspatocoll 46—7.

416.

1767. április 1. A soproni városbíró jelenti a tanácsnak, hogy a zsidó kóser vendéglősöket felszólította az árenda megfizetésére, kik közül az egyik hajlandó fizetni, míg a másik nem, azonban utóbb Schmidt Frigyes személyében kezeit állított.

Eodem (den 1-ten April 1767.) referiret tit. herr stadtrichter, dass die jüdischen charkuchlere, Marcus Veitl und Gerstl vor demselben constituiret und angehalten worden die 20 fl., welche sie nach verwichenen fastenmarckt an das cammeramt hätten zahlen sollen, zu erlegen. Deren ersterer versprochen seinen theil mit 10 fl. demnächstens zu entrichten, der andere aber vorgewendet, wie dass er in ansehung des hohen bestands nicht bestehen könne und lieber die charkuchlerey fahren lassen wolle. Dem ungeachtet aber, weil derselbe bis dato sich solcher nicht begeben, mithin schuldig vor seinen theil ebenfalls 10 fl. zu zahlen, so hat er, nachdem er nicht zahlen konnte, herren Friedrich Schmid zum caventen dargestellt, deme aufgetragen worden die 4 emer koscher wein, die er bey ihm liegen hat, nicht eher, es seye dann dass er die 10 fl. wird erlegt haben, verabfolgen zu lassen.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Rathspatocoll 74—5.

417.

1767. április 3. Sopron. A soproni tanács a m. kir. kamarának jelenti, hogy már 1741. óta szerződésben állnak a sopronkörnyéki zsidó hitközségekkel szabad kereskedésük megengedése céljából és ezért évi 100 forintot fizetnek, a két zsidó kóser vendéglős pedig évi 80 forint hasznobért ad, akik gondoskodnak a városba jövő zsidók szállásáról, italáról és ételéről, így a kismartoni zsidóknak semmi okuk nincs panaszkodni, mert a soproni polgároknak is tilos idegenből bort és pálinkát behozni.

Excelsa camera regia Hungarico-aulica!
Domini domini et patroni gratiosissimi!

In demissum gratiosi ad nos expediti intimati cameralis excelsam cameram regiam Hungarico-aulicam quoad judaeos de sibi per constitutionem duorum sic dictorum karkuchler praetensive illata injuria et vendi, quaestusque suos exercendi impossibilitate quaerulantes humilli-

me informamus. Anno 1741. erga iteratas judaicorum communitatum in principatus Eszterhazyani civitati huic advicinantibus possessionibus degentium preces non minus, quam et ipsiusmet celsissimae domus Eszterhazianae interpositionem in eo ex parte civitatis cum antelatis communitatibus judaicis noviter coalitum fuisse, ut pro admissio accessu in civitatem et quaestus exercitio communitas quidem Kismartoniensis 30 florenos, omnes vero insimul 100 annuos florenos ad cassam civitatis domesticam dependere teneantur, prout id ipsum ex rationibus civitatis hujus domesticis quotannis excelsae camerae regiae Hungarico-aulicae submitti solitis pateret. Cum interim sub nomine judaeorum jurisdictioni praeattacti principatus subjectorum alii quoque exteri civitatem ingressi in eadem diutius quandoque delituerint, hospitia privata sibi conduxe- rint ac tam in distrahendis et supprimendis rebus furtivis quam et prae- emptione quarumvis rerum venalium, quam denique invectione et edu- cillatione vinorum extraneorum tam privative quam et sub ipsis etiam haederis practicata supra modum excesserint, semet omnium fere et majorum, quam ipsi cives beneficiorum participes reddiderint, absque eo, quin ab his usurpatis et ultra praehabitu cum iisdem contractum extensis beneficiis quidpiam publico solverint, magistratus tam securi- tati publicae quam et judaeorum ipsorum quaestus gratia isthuc adven- tantium necessitati, quam denique cassae domesticae utilitati prospicere volens novum et recurrentium instantiae advolutum contractum et con- ventionem iisdem proposuit amplectendam, quam siquidem conven- tionem in forma projecti concinnatam et duobus isthic existentibus sic dictis karkuchler pro expensione communicatam cum acceptare et ad ibidem expressatam 200 florenorum arendam accedere noluerint, sed neque etiam praestare valeant, in eo cum mentionatis duobus karkuch- ler coaluimus, ut pro quibuslibet et singulis nundinis annualibus et sub his exercita coctura et admissio vini educillo in locum antehac singilla- tive a quibuslibet nundinis annualibus soluti unius aurei singulus anga- riatim decem, ambo vero 20 atque adeo pro integro anno universim 80 florenos ad cassam civitatis domesticam dependant humillime confisi excelsam cameram regiam Hungarico-aulicam paterne agnituram. Nos per id rem publicae cassae domesticae proficuum atque adeo approba- tione dignam fecisse, ut adeo recurrentes judaei nec de interdicta vini et praetensivi potus mensalis invectione justam quaerulandi ansam habeant, cum apud hujates judaeos karkuchler optimae sortis vina defe- cata et juxta ritum eorum confecta invenire possint, sub praetextuata vero invectione potus mensalis, nonnisi vina extranea et alia potulenta cum praejudicio publici inducere contendant et substernimus alto ex- celsae camerae regiae Hungarico-aulicae judicio num et qua ratione judaeis ejusmodi extraneorum vinorum inductio admitti deberet, dum vina ad selectum isthic invenire possunt et inductio eadem hujatibus quoque civibus de statuto negatur, pro solis utpote nobilibus regni lege- tenus reservata. Et haec sunt, quae in obversum recurrentium judaeo- rum instantiae humillime referenda habuimus demissime supplicantes, quo magistratuale factum nostrum in bonum unice et emolumentum cassae domesticae colimans gratiose approbare et ratificare, quaerulan-

tibus vero judaeis silentium imponere dignaretur. Gratiis in reliquo devoti profundissima submissione manemus.

Excelsae camerae regiae Hungarico-aulicae humillimi servi:
Sopronii, 3-a Aprilis 1767.

totus magistratus exceptis dominis consule
et Joanne Pelcz.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Prothocollum conceptuum 50—52.

418.

1767. április 29. A soproni városi tanács újból figyelmezteti Veitl zsidó kóser vendéglőst, hogy a haszonbért fizesse meg, társának, özvegy Hirschlnének pedig megengedi, hogy 2 akó kóser bort behozhat a városba.

Eodem (den 29-ten April 1767.) ingeleichen ist auch der charkuchler Veitl und die jüdin verwittibte Hirschlin charkuchlerin constituiret und denenselben ernstlich aufgetragen worden, dass der erstere sowohl für den vergangenen, als bevorstehenden Maymarckt seine gebühr per 20 fl., letztere aber 10 fl. bis künftigen 3-ten May erlegen sollen, als widrigenfalls nach scharffe mit ihnen verfahrenet werden soll. Und weilen gedachter Hirschlin erst neulich statt des Veitels cameraden die charkuchlerey zugestattet worden und vorgegeben, dass sie mit coscher wein noch nicht versehen, dannenhero gebethen, dass ihr erlaubet werden möchte einige emer ersagten weins hereinzuführen, als ist derselben gesuch gewähret worden indess und bis sie sich nach und nach mehr coscher wein einschaffen wird können, auch instehenden marckt 2 emer hereinzuführen.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Rathspatocoll 114.

419.

1767. április 29. Löw Ábrahám és Gottlieb Jakab zsidók, akik néhai Plechl György Sámuel soproni kereskedő raktárát átvették, a városi tanácsnak a foglalóval együtt 3093 forintot lefizetnek.

Eodem (den 29-ten April 1767.) haben die juden Abraham Löw und Gottlieb Jacob wegen dem gegen 25 pro cento rabatt übernommenen Georg Samuel Plechlischen waarenlager mit einbegriff der an herren Samuel Czepez erlegten drangab 3093 fl. 50 cr. auf das rathhauss dargebracht, welche sich richtig befunden und determiniret worden, dass ihnen statt quittung ein prothocolls extract solle hinausgegeben werden.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Rathspatocoll 116.

1767. május 1. előtt. Jegyzéke azoknak a Simon Lázár-féle adósoknak, akik Magyarországon tartózkodnak.

Specification

jener Lazarischen debitorum, welche sich in Hungarn befinden. Nr. 1-o einer in teütscher sprach von Carl Mikoss ausgestellter zahlbahrer charta bianca de dato 16-a Novembris 1760. per 50 Cremnizer ducaten, id est 210 fl.

Der Carl Mikoss ist als ein procurator zu Oedenburg in Hungarn wohnhafft und dessen charta bianca bereits zahlbahr.

Nr. 3-o ein in teütscher sprach von Moyses Daniel Lackenbacher aussgestelter wechselbrief de dato 4-ten Augusti 1766. per 100 fl.

Der Moyses Daniel, des Simon Lazar schwager, ist in Lackenbach bey Oedenburg, alss ein handelsjud haussässig und dessen wechselbrief erst im August 1767. verfallen.

Nr. 5-o eine in teütscher sprach von Carl Mikoss unterfertigte zahlbahre charta bianca de dato 28-ten Novembris 1760. per 300 fl.

Diese charta bianca des Carl Mikoss, dessen caracteur und aufenthalt in nro 1-o zu erseRhen, ist ebenfalls schon zahlbar.

Nr. 59-o eine in teütscher sprach von Carl Mikoss de dato 21-len July 1764. augestelte quittung per 10.560 fl.

Die von dem in nro 1-o und 5-o hier oben gedachten Carl Mikoss ausgestelte quittung, worauf das Pester contributionale nach ausweiss des in der Lazarischen vermögens specification angemerkten nro 12. verpfändet, ist derzeit zahlbahr.

Nro 60-o ein in jüdischer sprach von Joseph Frankfurt aus Eissenstadt de dato 2-ten Octobris 1766. ausgestelter wechselbrief per 6 Cremnizer dugaten, id est 25 fl. 12 cr.

Der Joseph aus Frankfurth ist dermahlen ein handelsjud in Eissenstadt und dessen wechselbrief bishero verfallen.

Nr. 76-o ein in teütscher sprach zwischen Simon Lazar, Georg und Matthias Fenhk errichteter verkaufs contract eines zu Grosshöflein befindlichen hauses de dato 24-ten Octobris 1764., krafft dessen der Lazar in die beede Fenhk als kaufere noch zu forderen hat 2.000 fl. samt einem zur sach gehorigen pferdt contract de dato 10-ten Septembris 1757.

Diese zwey gebrüdere Fenhk seynd bauren zu Grosshöflein und die forderung schon zahlbahr.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában. Eredeti kimutatás ívrétű papiroson, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel.

Ez a kimutatás kétségkívül melléklete volt a 421. sorszám alatt közölt helytartótanácsi rendeletnek.

Bemásolva ez az irat megtalálható még az 1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1870—1. oldalain is.

1767. május 1. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értésére adja Sopron megye közönségének, hogy mivel Simon Lázár zsidóról kiderült, hogy a kincstárt megcsalta, ezért Bécsben börtönbe vetették, minden ingó- és ingatlan vagyonát és követelését zár alá vették, akiknek tehát tartozásuk van vele szemben, kizárólag a kir. fiskusnak szabad fizetniök.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem clementer ordinatum haberetur, ut omnia bona tam mobilia, quam immobilia ad judaeum Sominem Lazar ob denunciatas tempore ultimi belli in administratione equorum erga suum aerarium regium multifarias defraudationes in carceribus Viennae detentum etiam in regno hoc Hungariae spectantia pro securitate ejusdem aerarii regii aresto afficiantur.

Ex quo porro ex indicato statu activo saepefati judaei Simonis Lazar maximam bonorum illius partem in regno hoc Hungariae situari pateret, adeoque necessarium omnino sit eo provisionem facere, quo haecce bonorum pars pro securitate summi aerarii regii a modo in sequestrum sumatur, ejusque debita activa seu credita efficaciter exigantur.

Quemadmodum itaque omnes tam campsoriales, quam et obligatoriae literae in bonis praedicti judaei Simonis Lazar Viennae adinventae aulicae camerae Viennensi eum in finem originali consignatae jam haberentur, ut sua ex parte etiam fiscus regius ad consequenda ejusmodi debita indilate excitetur atque debite instruatur.

Ita etiam cum praevidendum sit, quod ex parte debitorum intuitu solutionis ad manus fisci regii praestandae nonnulla obstacula emergere possint, nisi debitoribus praevie qualem in finem hujusmodi debita per fiscum regium exigi necesse sit, legitime significaretur et respective enunciaretur.

Hinc specificationem antelati judaei debitorum in comitatus hujus gremio degentium praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio fineque eo transmittendam habet consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus iisdem debitoribus intiment, quod siquidem sua majestas occasione quarundam a praerepetito judaeo Lazar denunciaturum summi aerarii regii defraudationum omnia ejus bona pro securitate ejusdem aerarii interimaliter sequestro affici, omniaque ejus hincinde haerentia credita et obligationes, tesserisque nummarias per fiscum regium occupari necessarium esse duxisset, ideoque spectata justitiae ratione clementer ordinasset, ut omnes et singuli hujus judaei debitores in praefixis terminis debitorum eorum praestationes erga restitutionem illarum obligationum, tesseractumque nummariarum unice ad manus fisci regii eatenus jam instructi consignare, ideoque omnia haecce debita pro realiter inhibitis censere teneantur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die prima mensis Maii anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimī:

comes Nicolaus Palffy manu propria.
Franciscus Subich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok május havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentialis Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban ez a megjegyzés olvasható: *comitatui Soproniensi*.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. máj. 29-én Sopron városában megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatva a közgyűlési jegyzőkönyvébe ezzel kapcsolatban ezt a határozatot hozta:

Quo in merito processualibus iudicibus nobilium jam instructis debitae ordinationes factae sunt. (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1589—92.)

422.

1767. május 13. Pécs. Baranya megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak másolatban megküldi herceg Battyány Károlyhoz még 1742-ben írt levelüket, amelyben Úszög pusztán megtelepedett zsidó eltávolítását kívánták. Ezt a levelet szabályrendeletüknek tekintik, ahhoz ragaszkodnak és az abban foglaltak érvénybenmaradását kéri.

Senerissime dux, regie locumtenens et excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!

Domini domini benignissimi gratiosissimi!

Excussis ad benignum, gratiosumque excelsi consilii regii de dato 5-tae Martii anni praesentis circa judaeos in possessione Bonyhád comitatui Tolnensi adjacente degentes ad nos expeditum intimatum aliorum ejusdem excelsi consilii regii locumtenentialis in annis superioribus, notanter 1725. sub 9-na Julii, 1727. sub 19-a Julii ac denique 1735. sub 23-a Septembris interventorum intimatum, ergaque illa per universitatem hanc latarum determinationum tenoribus regiae serenitatis vestrae, excelsoque consilio regio demisse respondendum habebamus, quod nos determinationem illam, ubi domino eorum comiti, moderno principi Carolo de Battyány ad praedium suum Úszogh huic nostro comitatui adjacens certum in anno 1742. judaeum recipienti intuitu amotionis hujus velut in praeaddictis intimatis fundatae scriberemus, interveniam, inque literas, quarum genuinam copiam horsum advolvimus, transcriptam semper pro statuto nostro habuerimus, inviolateque non modo ad annum 1742., quo judaei illius intuitu praeducta intervenerunt,

verum in praesens usque servaverimus. Motivum etiam ex articulo 19. 1729. ob contiguitatem regni Sclavoniae promentes, siquidem res spoliis, expilationibus et praedociniis, quae inibi frequentia sunt, quemadmodum etiam annus immediate praeterlapsus talibus insignis erat, subtractas occasio nasceretur judaeis, si in hoc comitatu oberrare tolerarentur vendendi, occultandi et per eos clam ad alias partes promovendi, hacque ratione modus eas recuperandi et in spoliatores debite animadvertendi eidem regno Sclavoniae haud superesset. His igitur legalibus ex motivis speramus futurum, ut in immemoriali gentem hanc alias etiam ab indole sua Christianorum fortunis inhiantem et ad fallendum semper vigilem apud nost extra tempus nundinarum minime tolerandi usu ulterius etiam relinquamur. Cujus intuitu benignae ac gratiosae protectioni regiae serenitatis vestrae, excelsique consilii regii nos humillime commendamus, assidua obsequendi promptitudine perseverantes. Datum ex generali congregatione nostra die 13-a mensis Maji anno domini 1767. in episcopali civitate Quinqueecclesiensi continuative celebrata.

Altefatae regiae serenitatis vestrae et excelsi consilii regii locumtenentialis obsequentissimi humillimi servi:

universitas comitatus de Baranya.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6, folio 144—5.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizsban vadászskűrt, míg a másik oldalon homályosan látható szavakat kiolvasni nem lehet, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 28. May 1767., eadem relata.*

423.

1767. július 5. Sopron. Mikos Károly soproni ügyvéd kijelentése szerint nemhogy ő tartoznék Simon Lázár zsidónak, hanem még neki van 2.183 forint követelése, amelynek kifizetését a m. kir. udvari kamarán keresztül majd kérni fogja.

Responsionis perillustris domini Caroli Mikos ad transmissam mihi, per meque cum eodem domino Carolo Mikos communicatam debitorum judaei Simonis Lazar specificationem, talis, qui hic subsequeretur, tenor est:

Nachdeme den 5-ten Juny 1767. die von einer hochlöblichen ungarischen königlichen hoffcammer überschickhte specification der Simon Lazarischen schulden mit dem Carl Mikos ist communicieret worden, so hat derselbe darauf folgendermassen geantwortet.

Erstens das sowohl die in der obligation de dato 16-ten Novembris 1760. begriffene funfzig Cremnitzer dugaten, alls auch die in der sub dato 28-vo Novembris 1760. enthaltene dreyhundert gulden wären dem Carl Mikos durch dem juden Simon Lazar angewisen und verordnet worden zu beförderung und bestreitung der unkosten dererjenigen processen, welche jud Lazar wider den Öedenburger breymaister Joseph Parth und Paul Milkovich wegen der pferdt lieferung angestellet anzuwenden, über welche fünfhundertzehn gulden oberwehnter Carl Mikos an noch von seinen eigenen geldt vierhundert fünfundachtzig gulden ausgeleget, derer bonificierung derselbe auch rechtmässig praetendieret.

Anderstens weillen Carl Mikos die kayserlich königlichen obligation über zwölfftausend gulden, welche derselbe ad fundum contributionalem civitatis Pestiensis anticipieret und dargelihen, von welchen auch die statt Pest das interesse 6 per centum abzuführen schuldig, im monath July 1764. dem juden Simon Lazar cedieret und lauth der in der communicierten specification be(y)geschlossenen quittung sub dato 21-ae July 1764. von solcher zwölfftausend gulden nicht mehr, alls zehentausend fünfhundertsechzig gulden empfangen hat, derohalben hat der Carl Mikos wegen den ruckhstand der zwölfftausend gulden annoch eintausend vierhundertundvierzig gulden in capitali von dem Simon Lazar zu erheben nebst den von 21-ten July 1764. angewachsenen und 6 per centum gerechneten interesse, welches bis den 5-ten Juny 1767. zweyhunderthachtundfunfzig gulden ausmachet, folgends des Carl Mikos seine rechtmässige forderung, welche derselbe an des Simon Lazar seiner massa zu suchen hat in allen zweytausendeinhundert dreyundachtzig gulden ausmachet. Wann nun diese liquidierte billige anforderung des Carl Mikos in erwegung gezogen wird, so erhellet daraus, dass er Carl Mikos dem Simon Lazar nichts schuldig seye, sondern villmehr der Carl Mikos die contentierung seiner anforderung, welche aus zweytausend einhundertdreyundachtzig gulden bestehend, aus dem Simon Lazarischen vermögen zu erwarten habe, um welche er auch gebührendermassen bey einer hochlöblichen königlich ungarischen hoffcammer anhaltet. Sopronii, die 5-ti Junii 1767.

Super hac responsione sua petit etiam sibi extradari solitas testimoniales.

Kivül: Declaratio perillustris domini Caroli Mikos circa debita Lazari judaei sub NB.

Sopron megyei levéltár, melléklete volt a 429. sorszám alatt közölt okiratnak. Bemásolva ez az írat megtalálható még az 1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1869 a—c oldalain is.

424.

1767. augusztus 4. A zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottság a m. kir. helytartótanácshoz írt jelentésében a bonyhádi zsidók kérelme tárgyában összefoglalja mindazt, ami e kérdésben idáig történt és azt javasolja, hogy a Baranya megye részéről szabályrendeletnek tekintett és herceg Battyány Károlyhoz intézett 1742. évből származó levelet öfelségének küldjék fel.

Anno 1767. die 4-a Augusti celebrabatur commissio in negotio taxae tolerantialis judaeorum stabiliter ordinata.

Praeside: excellentissimo domino comite Joanne Balassa, praesentibus spectabili domino Josepho Kvassay, spectabili domino Michaelae Kálloczy, spectabili domino Carolo Fabiankovics, domino Josepho Aszalay secretario.

Posteaquam intuitu judaeorum Bonyhadiensium sibi quaestum extra tempus nundinarum in gremio comitatus Baranyensis haud admitti

querulantium ad gratiosum excelsi consilii locumtenentialis regii sub 25-a Februarii anno superiore expeditum intimatum in eo, num Rohonczenses vel alii judaei in gremium ejusdem comitatus extra tempus etiam nundinarum quaestus causa hactenus admissi fuerint? antelatus comitatus reflexe ad priora informasset gentem hanc ex vetusto suo statuto usque praesens illibate servato in gremium sui praeter suprafatum publicarum nundinarum tempus fine exercendi quaestus haudquaquam admitti, illos vero, qui cineres clavellatos exurunt, interimaliter quidem ibidem ast soli clavellationi operam dantes, nullasque merces inducere queunt commorari. Tenore protocolli sui caetera inter hoc quoque super merito sub 31-a praeteriti mensis Octobris confecti obsequiose proposuerat mixta haec commissio praenarratam comitatus de Baranya informationem in obsequium benigni hoc in passu sub 17-a Februarii anno 1766. interventi rescripti regii. fineque clementissimae eatenus elargiendae resolutionis sacratissimae suae majestati demisse repraesentandam esse. Caeterum in quantum comitatus hic mediante priori sub 13-a Februarii anni 1764. submissa repraesentatione, ad quam ultro etiam provocasset, id quoque exposuisset, quod nunquam sibi intimatum extiterit, ut praescitis judaeis liberum in gremio sui extra tempus publicarum etiam nundinarum quaestum admittat, in ordine ad id in eodem praeallegato protocollo observatum fuerat, anno adhuc 1750. 27-a Julii eidem comitatu non obstante jam et eotum per hunc allegata circa interdictam judaeis e vicino comitatu Tolnensi in gremium sui negotiationis causa excursionem facta determinatione sua per excelsum consilium locumtenentiale regium expressis verbis commissum extitisse, ut istiusmodi promiscuum quaestum et commercium praenuncupatis judaeis amplius non difficultet.

Interim praelibatum regium locumtenentiale consilium in demissa repraesentatione sua de dato 13-a Novembris anni praefati 1766. provocando etiam ad reliqua motiva hac super re sacratissimae suae majestati sub 20-a Januarii anni ejusdem 1766. demisse repraesentata, cum et ex praenarrata comitatus istius relatione dilucido evenerit neque Rohonczenses, neque vero ullos alios judaeos in gremium ejusdem comitatus extra tempus nundinarum exercendi quaestus causa hactenus unquam admissos fuisse. Hinc summenuncupatam majestatem suam porro etiam omni in humilitate interpellare dignabatur, quatenus attactum comitatus hujus statutum deinceps quoque manutenendum benignissime annuere dignaretur. In reliquo autem praeinductum intimatum suum de 27-a Julii anno adhuc 1750. expeditum eo sensu intelligendum venire humillime declaravit excelsum consilium locumtenentiale regium, ut quemadmodum aliis quibuslibet tempore publicarum nundinarum promiscuus et liber quaestus passim pateret, ita hic eodem nundinarum tempore saepefatis judaeis difficultari non debeat.

Quibus omnibus praevio modo sacratissimae suae majestati demisse repraesentatis clementer visum est summe fatae majestati die 18-a praeterlapsi Februarii rescribere, ut priusquam ulteriorem isthic benignam resolutionem elargiatur, quoad casum hunc specificum a comitatu

Baranyiensi conditum statutum praevia exigatur et suae majestati caesareo-regiae submittatur.

Ad cujus benigni jussus regii exigentiam factis per excelsum consilium locumtenentiale regium apud saepememoratum comitatum necessariis dispositionibus idem sub 13-a evoluti mensis May in advolutis rescribit semet determinationem illam suam, vigore cujus velut in intimatis praelibati consilii locumtenentialis regii annis adhuc 1725., 1727. et 1735. interventis fundatae domino moderno principi Carolo de Battyán intuitu amovendi ad praedium suum Úszög in anno 1742. recepti cujusdam judaei copialiter praeadnexas literas exarasset, semper pro statuto suo habuisse et in praesens usque inviolate observasse, motivo etiam ex articulo 19. 1729. ob contiguitatem regni Sclavoniae sumpto. Ac proinde in hocce immemoriali fallacem et ab indole etiam Christianorum fortunis inhiantem gentem illam extra tempus nundinarum in gremio sui haud tolerandi, usu porro etiam protegi supplicat.

Votum.

Quam proin antelati comitatus Baranyensis informationem una cum adnexis literis per eundem in anno adhuc 1742. celsissimo domino principi Carolo de Battyán fine amovendi ad praedium suum Úszög eotum recepti cujuspian judaei exaratis, cujusmodi videlicet determinationem suam comitatus hic semper in vicem statuti sui tenuisse ac inpraesentiarum usque inviolate observasse declararet, summenuncupatae majestati suae in obsequium praeinducti benigni jussus regii id elementer praecipientis, ut quoad casum hunc specificum conditum ab eodem comitatu statutum exigatur et suae majestati sacratissimae submittatur, profunda in submissione repraesentandam humillime proponimus. Salvo etc.

comes Joannes Balassa manu propria.

Kivül: Protocollum commissionis in negotio taxae tolerantialis judaeorum ordinatae et die 4-a Augusti 1767. celebratae circa informationem comitatus Baranyensis quoad judaeos Bonyhadienses submissionem.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 146—9.

Két ívrétű eredeti jegyzőkönyv, melynek előlapján ez a feljegyzés olvasható: *praesentata 7. Augusti 1767., eadem relata.*

425.

1767. augusztus 7. A m. kir. helytartótanács a zsidók ügyével foglalkozó vegyes bizottságnak a bonyhádi zsidók és Baranya megye közötti viszályra vonatkozó jelentését herceg Battyány Károlyhoz még 1742-ben írt levél másolatával együtt a királynőnek felterjeszti.

Suae majestati!

Sacratissima etc.

Commissio mixta in re taxae tolerantialis ordinata contextu demisse adnexi protocolli sui retulit consilio huic locumtenentiale regio, qualiter

comitatus Baranyensis ad exigentiam benigni sacratissimae majestatis vestrae sub 18-a retroacti Februarii interveni rescripti, idque circa judaeos Bonyhadienses sibi quaestum extra tempus nundinarum in gremio antelati comitatus haud admitti querulantes clementer praecipientis, ut quoad casum hunc specificum conditum ab eodem statutum exigatur et summe fatae majestati vestrae demisse repraesentetur auditus caetera inter repraesentaverit semet determinationem illam suam, vigore cujus has, qua pariter una cum literis ejusdem comitatus humillime adnectuntur, principi Carolo de Batthyán respectu amovendi ad praedium suum Úszögh in anno adhuc 1742. recepti cujuspian judaei exaratas literas suas semper pro statuto suo habuisse ac impraesentiarum usque inviolate observasse.

Quod ipsam proinde penes humillimam praeadnexam repraesentationem consilium hoc regium locumtenentiale alte fatae majestati vestrae caesareo-regiae in humillimum praeinducti benigni mandati regii obsequium omni in submissione refert, semet vero altissimis etc. Datum 7-a Augusti 1767.

Aszalay manu propria.

Expediatur comes Balassa manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 150—1.

Fogalmazvány a szövegben néhány törléssel és betoldással.

426.

1767. augusztus 7. Pozsony. A m. kir. helytartótanács felszólítja Sopron megye közönségét, hogy a megyében élő zsidók számáról, adóikról és foglalkozásukról minél előbb tegyenek jelentést.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Quandoquidem sacratissima sua caesareo-regia apostolica majestas super eo clementer informari vellet, quot numero familiae judaicae et quot capita in quolibet comitatu, civitate et districtu separatas portas habente actu praeexistant? quidve eisdem cum in comitatibus, tum in civitatibus aut districtibus separatas portas habentibus tam contributionis quam aliarum praestationum, quid item taxae tolerantialis titulo et juxta quam normam imponi soleat? qualemve professionem seu opificium et quaestum memorati judaei exercere consueverint?

Hinc regium hoc locumtenentiale consilium praetitulatis dominationibus vestris hisce de benigno jussu regio intimat, quatenus super praemissis omnibus specificam et individualement informationem horsum proximius submittere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die septima Augusti anno millesimo septingentesimo sexagesimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vstrarum benevolus ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus iudicibus nobilium ac iuratis assessoribus, totique universitati domino-
rum praelatorum, baronum, magnatum ac nobilium comitatus Soproni-
ensis dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megye levéltára, 1767. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.
Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik
oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűk nem látszanak, zárlatán vörös viaszba nyo-
mott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locum-*
tenentiali Hungarico, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegy-
zés olvasható.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. aug. 17-én Sopron városában
megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyző-
könyvébe ilyen határozatot hozott:

...informationem submittat (1766—1768. évi közgyűlési jegyző-
könyv 1845—6.).

Ez a rendelet megtalálható a Soproni városi levéltárban is Repos. I.
fasc. 33. nr. 75. jelzés alatt. A soproni tanács aug. 19-én megtartott ta-
nácsülésében vette tudomásul ezt a rendeletet, ahol ezt a határozatot
hozta:

Ad quod rescribetur, in gremio civitatis hujus quidem nullos ju-
daeos in certas familias divisos, verum in circumvicinis principatus Esz-
terhaziani oppidis et possessionibus complures existere, hosque ob con-
cessum sibi ad civitatem hanc quaestus exercendi causa commeatum et
aditum titulo contractualis pecuniae certam annualem quotam ad cas-
sam civitatis publicam dependere solere. (1767. évi Proth. Sen. Lat. 60.)

427.

1767. augusztus 7. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értesíti Sopron me-
gye közönségét, hogy a sopronkeresztúri zsidókat ért tűzvész tárgyában
elmúlt jan. 7-én írt levelük nem található, ezért azt másolatban küldjék
meg.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres
item ac generosi domini nobis observandissimi!

Ad literas praetitulatarum dominationum vestrarum intellitu judae-
orum Kereszturiensium per exortum illic incendium damnificatorum
sub 7-a adhuc evoluti Januarii horsum exaratas praesentibus reintimari,
ut siquidem prior, ad quam provocaretur, sub 22-a quippe Martii anni su-
terioris passu in hoc submissa earundem informatio, isthic haud repe-
riatur, eandem in duplica regio huic locumtenentiali consilio ocyus sub-
mittere noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die
septima Augusti anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo
celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimí:

comes Paulus Balassa manu propria.
Josephus Aszaláy manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis. perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus. iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzés található.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. aug. 17-én Sopron városában megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott.

...quae ex moderna generali congregatione submittetur (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1846—7.).

428.

1767. augusztus 7. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy a megyebeli zsidóságnál immár 2.624 forintra emelkedett türelmi adó hátralékot minden rendelkezésre álló eszközzel minél előbb hajtsák be, a jövőt illetőleg pedig gondjuk legyen a pontos befizetésre.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Relatum est consilio huic locumtenentiali regio, qualiter judaeorum in gremio comitatus hujus commorantium taxae tolerantialis restantiae jam ad summam 2.624 fl. 87 $\frac{1}{2}$ den. accreverint.

Quoniam vero non abs re metueretur, ne per ulteriorem ejusmodi restantiarum accumulationem harum incassatio successive cum magno aerarii regii dispendio difficilior reddatur.

Hinc regium hoc locumtenentiale consilium praetitulatis dominationibus vestris hisce serio intimandum duxit, quatenus eadem possibilibus quibusvis studiis eo quam solertissime intentae esse noverint, ut pro praeterito quidem praespecificatae restantiae quo celerius exigantur et depurentur, pro futuro vero dicta tolerantialis taxa in re et tempore quam exactissime dependatur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die septima mensis Augusti anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia patissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.
Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában. Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpalzs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzés található.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. aug. 17-én Sopron városában megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

...adhibitis omnibus mediis incassetur et depuretur (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1860—1.).

429.

1767. augusztus 17. Sopron. Stefanics János sopronmegyei járási főszolgabíró kivizsgálása szerint Lázár Simon zsidónak megyei adósaitól pénzt behajtani aligha lehet, mert mindegyiknek komolyan számításba vehető kifogása van.

Infrascriptus praesentium per vigorem recognosco, quod penes gratiosam anno modo labente 1767. die 29-na mensis May emanatam inclutae universitatis determinationem in judaei Lazari debita activa in regno Hungariae et in incluto comitatu hocce Soproniensi diversis in locis existentia inquirens eadem taliter subsistere compererim.

1-mo debita perillustris domini Caroli Mikos in libera regiaque civitate Soproniensi residentis sub dato 16-ta Novembris 1760. florenorum 210, sub dato 28-a Novembris 1760. fl. 300, denique sub dato 21-a Julii 1764. fl. 10.560 in eo subsistere, prout scripta praenominati domini Mikos declaratio hicce sub NB. advoluta demonstrat.

2-do aliud 100 florenorum judaei Lackenpachensis Moyses Daniel nuncupati de dato 4-to Augusti 1766. emanatum taliter per judaeum Moyses recognoscitur, quod siquidem modo nominatus Moyses Daniel retroactis annis sollicitatorem Lazari suis in locis oportunis egerit atque ideo non modo fatigia, sed et expensas habuerit, neque a Lazaro mercedem fatigiorum suorum receperit, ideoque praetensionem Lazari in ipso factam aut cassandam aut per prius mercedem fatigiorum suorum per Lazarum refundendam venire nemo denegabit.

3-io debitum judaei Kiss-Martoniensis Josephi Frankfurter priori consimile de dato 2-ae Octobris 1766. in florenis 25 cr. 12 expositum ita refertur, quod judaeus Josephus Frankfurter magno tempore Lazaro famulatus sit, cum autem salarium annuum sive aliam mercedem famulitii tempore non perceperit, hanc itaque 25 florenorum 12 cr. summam ideo a Lazaro mutuam esse recognoscit, ut hac via fatigiorum mercedem rehabere valeat.

4-to debitum Georgii et Mathiae Fenck Nagy—Heffleiniensium incolarum ex contractu de dato 24-ta Octobris 1764. ematum fl. 2.000 siquidem adhuc uberioris indagationis esset, actuque sub processu et spe favorabilis sententiae existeret, ideoque pro evidenti debito haberi nequit.

Super quibus praesentem meam, eamque humillimam inclytae universitati facio relationem sub generali inclyti comitatus congregatione die 17-a Augusti in libera regiaeque civitate Soproniensi celebrata anno 1767.

Joannes Stefanics inclyti comitatus Soproniensis supremus iudex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok augusztus havi csomójában, ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon ki nem vehető ábrával, alatta F. C. P. betűkkel.

Ez a jelentés megtalálható még az 1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1867—9. oldalaira is bemásolva.

430.

1767. augusztus 20. A soproni városi bírói szék előtt Ábrahám Sámuel kecskédi zsidó magára vállalja sógorának, Izrael Izsák mihályi zsidónak 126 forint 9 krajcár tartozását Schey Áron nagymartoni zsidóval szemben, amelyet 3 részletben fog megfizetni, melynek teljesítésével a váltót visszakapja.

Eodem, den 20-ten Augusti 1767. erkläret sich vor einen löblichen stadtgericht Abraham Samuel jud von Kecskét in Kemenyesallya, dass er diejenige 126 fl. 9 cr., welche dessen schwager Isaac Israël von Mihály an Aaron Scheü von Matterstorff laut von sich ausgestellten wechselbrief von alliessigen fastenmarkt dieses laufenden 1767-gsten jahrs schuldig geworden, über sich genohmen so zwar, dass er das dritel davon mit 42 fl. 3 cr. anjezo alsogleich, ein dritl nächstkommenden Sankt Michaelis, den rest davon aber künftigen Elisabeth markt dieses jahrs um so gewisser baar und richtig bezahlen wolle, als widrigen falls ihm Scheü frey stehen solle sich an des Abraham Samuel seinen schaafen, welche dessen bruder fast wochentlich auf den Oedenburger viehmarkt herauf treiben, zahlhaft zu machen. Bey gänzlicher zahlung hingegen ist er Aaron Scheü schuldig ihm Abraham Samuel obbemelten wechselbrief alsogleich auszuhändigen.

Soproni városi levéltár, 1766—1768. évi Gerichts diarium 52—3.

1767. augstus 25. Sopron. A soproni tanács jelenti a m. kir. helytartó-tanácsnak, hogy Sopronban zsidók nem lakhatnak és így türelmi adó sem folyik be utánuk, de a szabad kereskedésük megengedése végett évi 100 forintot, a két kóser vendéglős pedig évi 80 forint haszonbért fizetnek.

Serenissime dux regie locumtenenes et
 Excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum!
 Domini domini benignissime gratiosissimi, colendissimi!

In humillimum obsequium benigni et gratiosi sub 7-a labentis ad nos dati intimati regiam serenitatem vestram et excelsum consilium locumtenentiale regium Hungaricum demississime informamus. Liberam et regiam civitatem hanc Soproniensem cum principatus Eszterházyani arcis Kismarton, locorumve Keresztur, Nagymárton et Lackenbach judaïcis communitatibus in anno adhuc (1741.) ad eam conventionem et contractum condescendisse, ut iisdem judeis licitum omnino sit diebus Lunae civitatem intrare, in eademque diebus Martis, Mercurii, Jovis et Veneris ea lege commorari, quaestum in emptione et venditione clenodiorum, aliarumque rerum mobilium exercere, ut diebus Veneris e civitate ad domicilia sua redeant, nec sabatha sua isthic in civitate colere audeant, a cujusmodi admisso introitu et quaestus exercitio communitas quidem arcis Kismarton florenos 30, communitas vero Nagymarton florenos 30 et communitas oppidi Keresztur florenos 20 ac denique communitas Lackenbach totidem florenos 20 annue ad civitatis domesticam dependit. Porro cum tam praeinsinuati, quam et alii ad hebdomadelos et annuales nundinas ac secus diversis aliis in negotiis horsum adventantes et in civitate commorantes judaei victum et potum ritui eorundem conformatum habere debeant, duo isthic habentur judaei communi vocabulo karkuchler nominati, qui adventatibus victum et potum juxta ritum eorundem confectum praestant et subministrant, pro cujusmodi iisdem admisso coctionis et educilli beneficio repetiti duo judaei ad cassam civitatis pariter domesticam annuos universim 20 florenos dependunt. In reliquo nulli judaeorum domicilium isthic figendum admittitur atque adeo nec taxa quaedam alia quocunque titulo desumitur. Penes cujus humillimam relationem benignitati gratiis et alto patrocínio devoti etc.

Regiae serenitati vestrae et excelsi consilii regii locumtenentialis Hungarici humillimi servi:

Sopronii, 25-a Augusti 1767.

N. N. consul, judex et senatus
 liberae et regiae civitatis Soproniensis.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Prothocollum conceptuum 158—9.

1767. szeptember 17. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli Sopron megye közönségével, hogy mivel Lázár Simon zsidó ügyében Bécsben egy kijelölt bíróság fog ítélni, ezért ebbe a kérdésbe egyetlen megye se avatkozzék bele.

Przepitzky báró kirablásában részes Ábrahám zsidó ellen személyleírásos köröző parancs megküldetik.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Posteaquam sacrae suae caesareo-regiae apostolicae majestati benigne visum fuit in negotio eruendarum judaeo Simoni Lázár imputatarum aerarii regii defraudationum peculiare judicium delegatum in archiducali civitate Viennensi constituere ac propterea clementer velit, ne semet ad negotium hocce seu directe seu vero per indirectum quoquo modo comitatus immittant, multo minus autem testes aut complices eodem in negotio Viennam advocati super elicitis coram antelato ejusmodi judicio delegato fassionibus citra expressum benignum mandatum regium in regno hocce constituentur et examinentur.

Hinc idipsum praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio finem eum praesentibus intimat consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus praemissae clementissimae dispositioni et voluntati caesareo-regiae semet omnimode accomodare noverint.

Caeterum isthic adnexam personae descriptionem certi judaei Abraham nominati de complicitate latrocinii in barone Przepitzky in Moravia commissi graviter indicati consilium hoc locumtenentiale regium praetitulatis dominationibus vestris eum in finem transmittit, quatenus eandem in gremio sui publicare ac una disponere noverint, ut in casum, quo praenominatus judaeus reperiretur, is e vestigio comprehendatur et in carceribus sub securo custodia interea detineatur, desuperque informacio isthuc indilate submittatur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima septima Septembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum dominationumstrarum benevolus ad officia paratissimi:

Georgius de Appony manu propria,
Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, judicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyo-

mával, ahol ez a feljegyzés látható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban ez a megjegyzés van: *comitatus Soproniensis*.

A csatolt személyleírás így hangzik:

Beschreibung.

Jud Abraham von Kogetein aus Mähren, gegen 50 jahr alt, mittlerer jedoch starker statur, von angesicht dirr und schwarz, hat schwarze augen, eine dirre hohe gespizte nase, hat einen starken grauen bart, ist mit einem kennbaren leibschaden behafftet, redet sehr hochdeutsch und pflegt einen blauen belcz von tuch mit weissen schafften gefüttert zu tragen.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. dec. 9-én Nemeskércen megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

... quod per currentales publicabitur (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 2042—4.).

433.

1767. szeptember 24. előtt. Zellmanovich Wolf zsidó azzal a kéressel fordul Simon Lázár zsidó ügyében kijelölt bírósághoz, hogy az általa felsorolt magyarországi és lengyelországi zsidók számára védlevél adassék ki, hogy ne kelljen félniök Simon Lázár-párti emberek bosszújától.

Hochlöbliches, kayserlich-königliches in des judens Lázár Simon inquisitions sachen allergnädigst aufgestelltes judicium delegatum etc.

Demnach vernommener massen in anbetref des schutzes meiner zur inquisition hier nöthig gewester leuthen die hohe verordnung in dem kunigreich Hungarn und denen daselbstigen comitatern publiciret werden solle, dieses aber ihnen von darumne wenig nützlich seyn mächte, allermassen deren einige aus Pohlen, die andern aus verschiedenen orthschafften des königreichs Hungarn seynd. mitfolglich im fall sothane publicirung, wie es zu geschehen pfleget, einige zeit aussgehalten wurde oder obschon diese hohe verordnung publiciret werden möchte, in einiger zeit ins vergessen gerathen und mit der zeit, wann ein jeder derselben sich mit ni(c)hts zu legitimiren hätte, wiewohlen nicht von comitat, jedoch von andern privat leuthen und Lazarischen anhang gekränkert werden dörrfte, in sorge dessen sodann und da diesse leuthe ohne jedens besondern diessfälligen urkund sich in oder durch Hungarn in Pohlen zu reysen nicht getrauen. alss gelanget an euer excellenz und gnaden mein unterthänigst gehorsamstes bitten hochdieselbe um ersparung weiter unkösten und damit diese meine leuthe, und zwar Mannes David und Abraham Mayer aus Pohlen, Abraham Jacob von Simonthurn aus Hungarn, Ahron Löbl von Mattersdorf. David Löbl von Ofen auch aus Hungarn fördersam expediret würden, gnädigst zu verfügen

geruhete, womit einjeder derenselben mit einen schutz decreto und seiner jezt und künfftigen siherheit vor rache des Lazarischen anhangs versehen werden möchte. Dahin etc. etc.

Euer excellenz und gnaden unterthänigst gehorsamster:

Wolff Zellmanovich.

Sopron megyei levéltár, melléklete a 434. sorszám alatt közölt helytartótanácsi rendeletnek.

Bemásolva ez a kérvény megtalálható még az 1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1739—41. oldalain is.

434.

1767. szeptember 24. Pozsony. A m. kir. helytartótanács másolatban közölve Zellmanovich Wolf zsidónak kérvényét, Sopron megye közönségét megfelelő eredményes intézkedés megtételére utasítja.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Ex hicce in paribus adnexa judaei Wolff Zelmanovics humillima instantia uberius intellecturae sunt praetitulatae dominationes vestrae. qualiter idem metuat, ne testes per se in causa contra alterum judaeum Simonem Lázár suscitata Viennam evocati in suo abinde reditu per aliquem et signanter praedicti judaei Lázár assecclas quapiam injuria, ignominia aut alio quodam malo afficiantur, adeoque quidnam eatenus ordinari supplicet.

Quam instantiam praetitulatis dominationibus vestris de benigno jussu regio finem in eum transmittit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus circa praefati supplicantis testes in praeadvoluta instantia denotatos suis locis in gremio sui mox disponere noverint, ne iidem testes praemissa de causa in rebus seu vero in personis suis quacunque ratione molestentur, iidemque adversi quidpiam inferatur, multo minus autem super iis, quae praeattacto in negotio Viennae elicuerunt, constituentur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die vigesima quarta Septembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus, ad officia paratissimi:

comes Joannes Csáky manu propria.

Joannes Hlavách manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok október havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsétnek alig látható nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hun-*

garico, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzés olvasható.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. okt. 5-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott, melyet bemásoltatott a közgyűlési jegyzőkönyvébe és ilyen határozatot hozott:

... quod re ad casum deveniente observabitur. (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1938—9.)

435.

1767. október 5. Nemeskér. Sopron megye közönsége a m. kir. helytartótanáccsal közli, hogy a tűzvész által sújtott sopronkeresztúri zsidók türelmi adójának megfizetésében a többi zsidó hitközség mennyiben ad segítséget, erre nézve mellékelik a járási főszolgabíró 1766. márc. 22-i jelentését.

Serenissime dux!

Quod judaeis Kereszturiensibus per exortum illic incendium damnificatis fine depurandae tolerantis taxae iisdem adrepartitae titulo adjutorii per alias judaeorum communitates praestitum fuerit? aut porro praestandum sit? ex submissa sub dato 22-ae Martii anni recens praeterlapi comitatus hujusce nostri informatione, advolutaque eidem judicis nobilium pro investigatione exmissi relatione cognoscere excelso regio locumtenentiali consilio pronum erit. Quo proinde dum provocamus, in submissione persistimus. (Datum ex generali congregatione die 5-a Octobris anno) 1767. in possessione Nemesker celebrata. Regiae serenitatis vestrae, excelsique regii locumtenentialis consilii Hungarici humillimi, obsequentissimi, obligatissimi servi: universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 2021—2.

436.

1767. november 9. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értésére adja Sopron megye közönségének, hogy a királynő parancsa értelmében a Bécsben börtönben ülő Simon Lázár zsidó nejének, Schlichter Évának bárhol az országban szabad tartózkodását biztosítsák.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Sacra et apostolica sua majestate caesareo-regia benigne resolvente, ut circa liberam et ubivis locorum tutam Evae Schlichterin Viennae incarcerati judaei Simonis Lázár consortis permansionem congrua per regnum disponantur.

Noverint proinde praetitulatae dominationes vestrae idipsum in gremio sui observandum consueta modalitate disponere. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die nona mensis Novembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus, ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.
Joannes Hlavách manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1767. évi közgyűlési iratok december havi csomójában. Ivretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét alig látható nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzések olvashatók.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1767. dec. 9-én Nemeskőren megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásolatva a közgyűlési jegyzőkönyvébe minden megjegyzés nélkül tudomásul vette (1766—1768. évi közgyűlési jegyzőkönyv 2072.).

437.

1767. Sopron városának ebben az évben a két zsidó kóser vendéglős haszonbér címén 80 forintot fizet le.

Empfang von jüdischen kahrküchen alhier.

In diesen jahr erhielt ich von denen juden wegen ihnen in denen burgerlichen häusern alhier errichteten zwey kahrküchen die ihnen von einem wohlgeden rath alle jahrmäreckte zu zahlen aufgetragene 20 fl., und zwar:

Von fasten marckt 20 fl. — den.

Von May marckt 20 fl. — den.

Von Margarethen marckt 20 fl. — den.

Von Elisabeth marckt 20 fl. — den.

80 fl. — den.

Latus et summa dieser rubric per se.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Cammer rechnung 85.

438.

1767. A nagymartoni, a sopronkeresztúri, a lakompaki és a kismartoni zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot fizet le.

Empfang von juden contract.

Den 4-ten May bezahlte mir die juden gemein von Matterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1766. bis ende Aprilis 1767. mit 15 fl. — den

Von 1-ten May bis letzten Octobris 1767. emfienge ich von derselben auf das 2-te halbe jahr 15 fl. — den. . . . 30 fl. — den.

Den 4-ten May erlegte die juden gemeinde von Creutz das halbjährige contractgeld wegen derselben in dieser stadt zugelassenen handels von 1-ten Novembris 1766. bis letzten April 1767. mit 10 fl. — den.

Ferner erhielt ich auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis letzten Octobris 1767. 10 fl. — den. . . . 20 fl. — den.

Den 4-ten May bezahlte die juden gemeinde in Lackenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1766. bis ende Aprilis 1767. mit 10 fl. — den.

Mehr dieselbe auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis letzten Octobris 1767. 10 fl. — den. . . . 20 fl. — den.

Den 4-ten May erhielt ich von der juden gemeinde von Eisenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1766. bis letzten

Latus 70 fl. — den.

April 1767. mit 15 fl. — den.

Abermahl von derselben auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis ende Octobris 1767. 15 fl. — den. . . . 30 fl. — den.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1767. évi Cammer rechnung 86—7.

439.

1768. február 23. előtt. Milkovits Pál nagyihölányi hercegi alattvaló azzal a kéréssel fordul II. József császárhoz, hogy Simon Lázár zsidó ellen immár 9 év óta folyó pere, amely neki idáig 4328 forint költségbe került és ezáltal koldusbotra jutott, az úriszék előtt végre befejeztessék és ő az igazsághoz juthasson.

Allerdurchlaüchtigster etc.

Dass eüer k. k. mayestät auf mein in dem monath May des abgewichenen 1767-ten jahrs fussfälligst eingereichte supplique jenen meinen process, so ich wider den arretirten Simon Lazar juden, mit welchen ich allschon in den 1757-ten jahr wegen liferung 100 stuk rimonta pferdt einen affter contract angestossen, zu dessen erfüllung ich auch sothane hussarn pferdter zur bestimmten zeit an das gehörige ort, nemlich nacher Oedenburg ohne einigen defect laut commissariatischer zeugnuss wirklich gelifferet, allein weilen der erstgedachte wissen und gewissenlose jud und als einhöchst sträfflicher landtkindiger ströchler nach der hand unwissend meiner aus disen meinen contract von der pactirten maass die halbe faust betrügerischer weise, welches derselbe allhier bey der gerichtlichen inquisition selbstem eingestenden, eradiret, also ist es geschehen, dass meiner nur 14 faust hohe pferdter von denen zu übernehmung sothaner pferdten commandirten militair officiers mir zu empfindlichst ohnwiderbringlichen schaden zuruckgeschlagen worden und obwohlen ich zwar disen angestossenen contract stadtmagistrat und

commissariat-kündiger massen buchstäblich erfüllet, ohnerachtet dessen bin ich auf des mehrberührten judens blosses angeben ohne weiteren procediren in 2.258 fl. condemnirt und darvor mein hauss samt aller zugehörde abgeschätzt worden, allschon in das 9-te jahr mit nunmehr ohnerschwinglichen unkösten führen müssen und annoch führen muss durch die in des Simon Lazar judens inquisitions sach angeordnetes judicium delegatum ohnpartheyisch untersuchen und mir sodann solhen process, in welchen mir über die empfangene 2.420 fl. an muthwillig verursachten schaden, reiss und anderen unkösten annoch eine bonification per 4.328 fl. 30 $\frac{1}{2}$ cr. bis zur erfolgend sedis dominalis bestättigung beygelegt worden samt allen documenten, worüber alle zeügen ihne betrügerischen juden in gegenwart der verordneten commission einen körperlichen ayd in das angesicht abgelegt haben, in authentico extradiren und ad suam competentiam nacher Eisenstadt pro finali decisione remittiren zu lassen geruhet haben. esrtatte ich samt meinen trostlosen eheweib und 4 ohnversorgt blutarmen kindern ohnaufhörlichen fussfälligen dank.

Nun obwohlen ich zwar disen meinen via novi erweckt und mit derley bewährten documenten und geschwohrnen zeügen-aussagen belegten process, dass ich mir zur erlangung justiz und gerechtigkeit nun sichere hoffnung ganz gewiss beygehen lassen kann, allernädigst anbefohlner massen praesentirt, auch um die dermahleinstige final decision, besonders aber den hochfürstlichen causarum directorem allschon zum viertenmahl inständigst ersuchet. so bin doch von denselben bald mit disen, derselbe kunte dermahlen disen process nicht ausmachen, es solle über solchen das löbliche comitat sprechen oder solle solchen allerhöchsten orts ausgemachet werden, nach verspliterung so vieler reiss-unkösten abgewisen worden.

Allernädigster kayser, könig und herr herr! Aufrichtig zu bekennen, ich bin während dises meines wider einen so mächtig und allerseiths fürdringenden juden allschon über 9 ganze jahr kostbahr geführten processen in einen solchen armuthstand veraset worden, dass mir, meinen weib und 4 kindern nach gänzlich verödeten würtschafft, erloschenen credit nichts mehr, als der leydige bettstab übrig ist. Ehe und bevor ich solchen höchstschmerzlich ergriffen, so habe ich jene ohnendliche clemenz, von welcher viel 1.000 getreue contribuirende unterthanen leben und für eure mayestät Gott anbetten, fussfälligst anflehen, bevordernst weilen ich zu meinen ansonsten gnädigst dermahlen abwesenden fürsten und grundherrn meine zuflucht nicht nehmen kann und gelanget solchemnach an euer kayserlichen mayestät mein fussfälligstes bitten, allerhöchst dieselbe geruhen aus dero allerhöchst angestammten clemenz, womit diesen mein meisten theils durch den hochfürstlichen causarum directorem Jeszenák allschon in das 9-ten jahr immerhin verschoben, vor etlichen monathen via novi erwentler und mit denen bewehrlisten neuen beweissthümmern rechtens gegründete belegter process bey dem ersthaltend hochfürstlichen sede dominali vorgenommen, untersucht und sodann mir landes gesetzmässige justiz und gerechtigkeit widerfahren solle. mittels eines allerhöchst königlichen rescripts

durch das löblichen Oedenburger comitat gnädigst anbefehlen zu lassen.
Vor welch kayserlich-königlichen gnad etc.

Eüer Römisch kayserlichen mayestät allerunterthänigst gehorsambster:

Paul Milkovics, hochfürstlich Eszterhazyscher unterthan
zu Gross Höflein in Hungarn.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Melléklete volt II. József császár 440. sorszáma alatt közölt leiratának.

Bemásolva ez a kérvény megtalálható még az 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 218—21. oldalain is.

440.

1768. február 23. Bécs. II. József császár megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy Milkovits Pálnak mellékelten csatolt kérvényére, aki perben áll Simon Lázár zsidóval, jelentésüket minél sürgősebben tegyék meg.

Josephus II-dus dei gratia electus Romanorum imperator, semper augustus ac Germaniae, Hierosolymarum etc. rex, archidux Austriae, qua corregens.

Reverendi, honorabiles, spectabiles ac magnifici, magnifici item egregii et nobiles, fideles nobis dilecti! I(s)thic in paribus advolutam Pauli Milkovics intuitu sui quoad eas, quas contra judaeum Simonem Lazar habet praetensiones, coram sede dominali principis Eszterházy ventilati processus, humillimum ad nos recursum summentis instantiam vobis hisce eo fine benigne communicandum esse duximus, quatenus super totali supplicantis expositione genuinam ac adaequatam informationem isthuc proximus ac demisse submittere noveritis. Vobis in reliquo gratia nostra caesareo-regia benigne propensi manemus. Datum in archiducali civitate Vienna Austriae, die vigesima tertia mensis Februarii anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo octavo.

Josephus manu propria.

comes Franciscus Eszterhazy.

Franciscus Skerlech manu propria.

Kívül: Reverendis, honorabilibus, spectabilibus ac magnificis, magnificis item egregiis et nobilibus N. N. supremo ac vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus ac toti universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, fidelibus nobis dilectis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét töredékével, míg bévül a szöveg alatt a jobb alsó sarokban: *Sk(erlech)* feljegyzés látható.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1768. ápr. 21-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

... quod cum celsissimo principatu communicatum est, informatio-
que ex moderna itidem generali congregatione submittetur (1768—1769.
évi közgyűlési jegyzőkönyv 217—8.).

441.

1768. február 23. Hirschl Ábrahám nagymartoni zsidó Dorn Péter soproni polgárnak 20 forinttal tartozik, mely után már 4 forint kamat is jár. Ez adósságból a zsidó rokonai 15 forintot azonnal megadnak, a fennmaradó 9 forintot pedig féléven belül egyenlő havi részletekben kell megfizetni.

Den 23-ten Februarii 1768. nachdeme Abraham Hirschl jud von Matterstorff laut seinen unter den 30-ten April 1764. an Peter Dorn ausgestellten schuldschein jetzgedacht denselben 20 fl. aufrecht schuldig worden, dieser eben bis dahero weder der auf 4 fl. angeloffenen interesse noch das capitals wegen richtigkeit gepflogen und das mehrern sicherheit im versatz gegebene pfand, so in silbernen rock knöpfen. 500 kranátl und einer Leonischen goldporten mit 2 elln bestehet, eingelöset. Als ist daselbe auf anhalten des creditoris vor einen löblichen stadtgericht geschätzt, weillen aber der eigentliche werth desselben nicht höher, als 12 fl. 37 1/2 den. befunden worden, als erklärten sich des debitoris schwager und vetter Nathan Jocham Hirschl und Nathan Hirschl beyde juden von Matterstorff, dass sie gegen zu sich nehmunk des pfandes sogleich baar 15 fl. erlegen, er debitor aber den noch übrigen schuldrest per 9 fl. von heut dato an innerhalb einen halben jahr montlich mit 1 fl. 50 den. um so gewisser zu bezahlen haben solle, als im widrigen fahl vorermelt sein schwager und vetter auch dessentwegen gut stehen und bürg und zahler seyn wollen.

Soproni városi levéltár, 1766—1768. évi Gerichts diarium 72—3.

442.

1768. március 5. Sopron. A soproni tanács felvilágosítást kér a szentgyörgyi tanácstól, hogy Guttman Ábrahám zsidó, aki lopás miatt Sopronban börtönben il. valóban Szentgyörgyön a Podmaniczky-jéle házban él nejével és egyetlen fiával, amiként ezt vallotta?

Perillustres ac generosi domini amici et vicini nobis colendissimí!

Judaeus certus, qui semet Abrahamum Guttman nominari dicit et occasione nuper hic Sopronii celebratarum annualium nundinarum ex capite perpetrati furti ad carceres nostros deductus est, in benevolo secum praeliminariter praehabito examine fassus est, quod is in libera et regia civitate hac Sancti Georgiensi, ibidemque existente domo sic dicta Podma-

niczkyana cum uxore et unigenito filio suis sub protectione praenumerati domini Podmaniczky vitam agat. Cum itaque scitu necessarium nobis sit, num praevia haec incarcerationi judaei elicitata fassio vera vel sinistra sit, praetitulatas dominationes vestras in subsidium etiam justitiae officiose requirendas esse duximus, quo instituta, si necesse esset, sua via ulteriori investigatione nos tam de anteacta vita ejusdem, quam et super eo informare et edocere velint, num verum sit, quod idem Guttman in praefata domo Podmaniczkyana cum uxore et filio suis habitet? Cujusmodi officiositatis studium nactis quibusvis occasionibus demerituri jugi veneratione manemus.

Praetitulatarum dominationum vestrarum servi, amici et vicini obligatissimi:

Soproni, 5-a Martii 1768.

N. N. consul, judex et senatus
liberae et regiae civitatis Soproniensis.

Perillustribus ac generosis dominis N. N. judici et senatui liberae et regiae civitatis Sancto Georgiensis, dominis amicis et vicinis colendis-
simis Sancto Georgii.

Soproni városi levéltár, 1768. évi Prothocollum conceptuum 90—1.

443.

1768. március 8. Eibel Anna Mária elhunyt fivérének 5 forint tartozását
Veitl Márkus soproni kóser vendéglősnek legkésőbb szüretig megadja.

Den 8-ten Martii 1768. verspricht Anna Maria Eiblin den jüden Marcus Veitl garkuchler allhier diejenigen 5 fl., welche ihr verstorbenener bruder, Hannss Stuppacher, ohngefahr vor 5 jahren zu leihen genohmen, längstens bis auf nächstkünftige weinlese zu bezahlen, welches anerbiethen auch der creditor angenohmen.

Sopron városi levéltár, 1766—1768. évi Gerichts diarium 74.

444.

1768. március 11. Szentgyörggy. A szentgyörggyi tanács értesíti a soproni tanácsot, hogy Guttman Ábrahám zsidóról, aki öt hét előtt költözött be Podmaniczky Sándor nemesi házába, csupán annyit tudnak, hogy Pozsonyváraljáról való, igazi neve: Hartman Ábrahám, neje és fia van, eltávozott a soproni vásárba, ahonnét még nem tért vissza.

Perillustres ac generosi domini amici et vicini nobis colendissimi!

Posteaquam circa judaeum Abrahamum Guttman investigationem peregissemus, evenit eundem ante quinque circiter septimanas in civitatem hanc appulisse et in domum curialem spectabilis domini Alexandri Podmaniczky condescendisse, subsequenterque uxore et filio minorenni

tantisper relictis Sopronium pro nundinis descendisse, nec ab eo tempore redivisse. Cujus consors dum de ubicatione, nomine et cognomine maritali interrogata fuisset, reproduxit passuales literas in Posoniensi oppido subarcensi sub extradata notariali, sigilloque oppidano expeditas, in quibus observare fuit praedictum judaeum Abrahamum Hartman nominatum exstitisse. De ejus actis et factis, velut advenae et in curiali fundo residentis et ignoti, quemadmodum nec in publico nec in privato nobis quidpiam constaret, ita praemissa in finem responsi obsequiose declarantes favoribus amicis com(m)endati manemus.

Praetitulatarum dominationum vestrarum servi amici et vicini obligatissimi:

In Sancto Georgio, die 11-a Martii 1768.

N. N. judex, consul et senatus liberae regiaeque civitatis Sancto Georgiensis.

Kivül: Perillustribus ac generosis dominis dominis N. N. judici, consuli et caeteris liberae regiaeque civitatis Soproniensis senatoribus, dominis amicis et vicinis colendissimis Posonio Sopronii.

In causa criminali.

Soproni városi levéltár, N. R. A. fasc. 33. nr. 22.

Durva bordázatú ivrétű papíros, melynek vízjegye: címerpaizs, zárlatán fődött, Szent Györgyöt ábrázoló kerek címerpecséttel. A címzés alatt e feljegyzés található: *praesentatu 16. Marty 1768.*

445.

1768. április 11. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségét megsűrgeti a megyebeli zsidók összeírása és annak felküldése miatt.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Meminerint praetitulatae dominationes vestrae, qualiter eisdem ex benigno sacratissimae majestatis suae caesareo-regiae jussu sub 7-a adhuc praeterlapsi Augusti abhinc intimam exstiterit, quatenus super eo, quot numero familiae judaeicae et quot capita in gremio sui actu praeexistent? quidve eisdem tam contributionis quam aliarum praestationum, quid item taxa tolerantialis titulo et juxta quam normam imponi soleat? qualemve professionem seu opificium et quaestum attacti gremiales judaei sui exercere consveverint? specificam et individualement informationem horsum proximius submittere noverint.

Quoniam vero post effluxum tanti licet temporis a parte supratitulatarum dominationum vestrarum passu in hoc nulla etiamnum isthuc supervenisset informatio, summefata autem majestas sua istiusmodi universales judaeicarum familiarum conscriptiones sibi quo celerius demisse repraesentari amplius etiam clementer adurgeret.

Hinc easdem ad praedesideratas conscriptiones quantocyus ac ad summum intra bimestre spatium a die percipiendae reflexoriae hujus intimationis computandum horsum rite et inomisse submittendas praesentibus serio reflecti. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die undecima mensis Aprilis anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimi:

comes Paulus Balassa manu propria.

Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok június havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált lilium, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzés van.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közönsége 1768. jún. 30-án Neemeskőren megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ezt a határozatot hozta:

... quem in finem committitur processualibus iudicibus nobilium, ut demandatam investigationem quantocyus peragant, eandemque sub futura generali congregatione exhibeant (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 459—460.).

446.

1768. április 21. A kismartoni hercegi úriszék II. József császár utasítására röviden összefoglalja Milkovits Pál nagyhöflányi hercegi alattvaló és Simon Lázár zsidó között katonai löszállítás miatt keletkezett per eddigi lefolyását, amelyben Milkovitsot tudatlansága és bizonyítékainak hiánya folytán első fokon 2258 forintban el kellett marasztalni. Az új perfelvételben ítélet még nem történt, mert 1767. febr. elején Simon Lázár zsidót Bécsben börtönbe vetették és így befejezni a pert csak úgy lehet, ha a börtönben ülő zsidó helyettesítéséről hivatalos intézkedés történik.

Demissa informatio

in causa judaei Simonis Lazar contra Paulum Milkovits oppidi Nagy Höfflein in comitatu Soproniensis ad arcem et dominium Kiss Martony spectantem subditum, velut respectu 100 equorum ad rationem caesariae regiae militiae coemendorum ex contractu inter praenominatum judaeum et subditum inito coram sedē dominali celsissimi principatus Eszterhazyani suscitata ex parte ejusdem sedis dominalis inelyto comitatus anno 1768. 21. Aprilis exhibita.

Anno 1757. die 6-ta Decembris Simon Lazar et Paulus Milkovics ineunt contractum sub A., in quo 1-mo Milkovits se obligat 100 equos absque discrimine coloris 14 pugnorum et non minores nec juniores 4 nec seniores 7 annis omnes in anterioribus pedibus soleandos, absque capitali defectu usque 15-ta Februarii 1758. ita statuendos, ut successive per 40 frusta caesareo regio comissario Sopronii erga proprias expensas administrare et resignare possit, 2-do judaeus Simon Lázár e converso se obligat erga quamvis omnibus conditionibus absolutam administrationem, solitamque assentacionis listam et quitetantiam pro singulo frusto eidem Paulo Milkovits solvere velle florenos Rhenenses 40, in cuius pactatae solutionis et contractus usu roboracionem 3-tio idem judaeus Simon Lázár prae memorato Paulo Milkovits in instanti deponit florenos 2000 et appromittit eidem mox post statutos 50 equos rursum 1.000 florenos et post ultimam administrationem, productionemque assentacionis listarum restantes adhuc 1.000 florenos illico absque protelatione in paratis plene et adaequate deponendos, 4-to Milkovits contractum hunc in solidum subscripsit et se obligat, quod si usque pactatum terminum integram equorum administrationem non observaret aut non effectuaret, omne hinc caesareo regio aerario emergens damnum bonificare velle, assignatque pro hypotheca omnia sua bona mobilia et immobilia ad casum hunc per judaei Simonis Lazar mandatarium occupanda, e converso 5-to si Milkovitsio singulam equorum administrationem etiam si 40 tantum frusta fuerint, caesareo-regius bellicus comissarius intra bis 24 horas non acceptaret, extunc Lazar ad omnes expensas, quae sibi pari ratione a caesareo regio supremo comissariatus officio bonificabuntur, bonificandas semet obligat.

Milkovitsius ergo, ut ad implementum huius contractus obligationi suae satisfaciat, mox, ut contractum cum Lazaro consumasset, ipso die, id est 6-ta Decembris Viennae allocutus ipsum est aliquis equorum quaestor informando eundem, quod aliqui Ungarici equi navibus frumento oneratis praeiuncti nro 96 in suburbiali civitate Leopoldstadt advenerint vaenui expositi, qui equorum quaestor ad requisicionem Milkovitsianam eosdem equos Ungaricos ex praenominata suburbiali civitate Leopoldstadt ad aliam suburbialem civitatem Widen ex conditione transferendos obtulit, ut idem Milkovits pro fatigio a singulo frusto, quos coempturus esset, ipsi eundem florenum solvere debeat. Huic obligationi Milkovits satisfecit et ex ipsissimis 96 equis ea ipsa die 22 coemit. Dedit ipsi et judaeus Lazar statim post initum contractum 12 equos elustratos, quae 34 frusta cum aliis 18 subsequa die, id est 7-um Decembris a variis Hungaricis subditis Viennam concurrentibus coemptis, adeoque nro 52 equos ad Gros Höfflein, locum quippe habitationis suae propriis expensis transpelli curavit. Ascendit exposit Milkovits iterum Viennam circa 23. vel 24-tam eiusdem mensis Decembris et rursum a variis ex Ungaria advenientibus hominibus lanionibus et aliis ad rationem implementi contractus erga immediatae paratae solutionis praestationem comparavit equos nro 24, hosque reliquis ad Gros Höfflein praevio modo depulsis adjecit ita, ut iam insimul habuerit nro 76 equos.

A 24-ta vel 25-ta Decembris 1757. usque 3-tia Januarii 1758. coemit rursum Sopronii in hebdomadalibus nundinis nro 38, quos in educillo ad

Cervum ibidem erga proprias expensas in stabulo usque speratam assentationem asservavit, adeoque his cum praespecificatis in unam summam computatis habuit insimul equos effective 114.

Eodem proinde anno 1758. die 3-a Januarii, prout attestatio caesareo-regii bellici commissarii a Stöhr manifestum reddit, idem Milkovits fine adimplendi contractus sui statuit e praevio modo comparatis 62 quos et prout contractus praecipit, modofato bellico commissario assentandos insinuavit, prius autem in ordine ad idoneitatem per fabros Sopronienses equorum peritos investigari curavit, sed ex his nonnisi 1-us, etquidem subseque 4-ta Februarii pro regimine Széchenyano ea de causa acceptatus fuit, quia primitivus inter judaeum et supremum bellici commissariatus officium ad 14 pugnos initus contractus medio tempore fuit immutatus, pugnique in secundario contractu de dato 15-to Januarii, ut quietantia agentis judaici Juliam Orengho perhibet, ad 14 et $\frac{1}{2}$ ac ultra sunt elevati, judaeoque maius pretium est accordatum, de quo ultimo contractu judaeus Milkovitsio nihil dixit. Interim Milkovits bona fide et contractui cum judaeo inito confisus equos praevia modalitate conquistos et coemptos. Soproniumque pro assentatione deductos in praementionato diversorio ad Cervum ultronee intertenuit, immo loco illius unius assentati alium statim substituit et agenti Lazariano. utpote domino Czengho rem et circumstantias non acceptationis notificavit, responsumque accepit, ut cum equis tantum expectet. Tandem advenit scriba Orenghianus 3-tia Martii 1758. cum supremo equorum in academia Neostadiensi magistro et ex ibidem existentibus 62 Milkovitsianis equis ad mandati excellentissimi domini supremi campi marechalli comitis a Daun 20 frustra. inter quos ex elustratis Lazarianis 2 erant. pro necessitate academiae Neostadiensae accepit et pro his non quidem Milkovitsio. sed agenti Orengho. prout attestatio sub eodem C. testatur. soluti et depositi fuerint floreni 1.079 cr. 10.

Loco horum Neostadium datorum equorum Milkovits rursum ex propriis in Nagy Hofflein asservatis 18 et ex 12 Lazarianis elustratis equis duos, adeoque insimul 20 substituit volens pro assentatione 62 equos semper in promptu habere, quos una cum reliquis in Nagy Hofflein habitis sub spe futurae assentationis magnis expensis intertenuit. venit tamen circa 4-ta Aprilis ejusdem anni dominus locumtenens Stim ex regimine Baranyiano. qui ex Milkovitsianis 62 equis ad hoc usque tempus Sopronii detentis, siquidem quantitas eorum 14 pugnos superasset, una cum duobus Lazarianis, ut praemissum, inter 62 contentis nro 6 acceptavit et assentarique fecit. Hancque interventam acceptationem et assentationem Milkovits mox agenti Orengho iterum insinuavit, jussusque fuit, ut cum residuis equis adventum officialium regiminum exspectaret. Interim officiales non advenierunt et Milkovits vero coactus fuit cum ingenti sumptuum et expensarum in intertentionem, curamque equorum factarum profusione usque mensem Maii et Junii expectare et cum a judaeo Lázár tunc in variis provinciis divagante quid cum equis facere debeat, nullos ordines acceperit, tam illos, quos Sopronii, quam et reliquos in Nagy Hofflein habitos equos, prout potuit, distrahere, e vero ob contractos interea capitales defectus excoriari curare, uno

verbo enormiter damnificatus experiri, quod equi tandem semet ipsos consumerint.

Judaeus Lazar fatales has Pauli Milkovits circumstantias procul dubio rescivit, ideo quamvis 1762. Sopronii fuerit, inde vero Viennam ascederit fine ineundi computus aut resciret, an Milkovits contractui sive integre sive in parte satisfecerit, eundem non adivit, sed jam per unum, iam per alium, ut de perceptis 2.000 florenis ipsi satisfaciat, commonuit memorato Paulo Milkovits semper semet ad computum cum eodem judaeo Lazaro necessario ineundum provocante.

Anno igitur 1763. 15-ta Junii idem judaeus sedi dominali celsissimi principatus Eszterhazyani porrigit instantiam et petit, ut Milkovits producat assentationis listas et in quantum pretium administratorum equorum anticipatos 2.000 florenos non attingeret, residuum hoc refundi, erga quam instantiam praefigitur Paulo Milkovits 10 dierum terminus, iungiturque ipsi. ut assentationum listas producat, legitimandaque sufficienter legitimet. Adveniente porro termino ita, prout prius sine sufficientibus probis comparuit et praeter certum computum, nonnullasque attestaciones nihil aliud produxit.

Eodem anno 1763. 10-ma Augusti reassumpta fuit rursum causa judaei contra Milkovits, attulitque Milkovits aliquas novas probas, sed per judaeum difficultatas et per Milkovitsium plene haud evictas, cui adhuc ex superabundanti 3-tius demum terminus preemptorius pro 15-ta Augusti fuit praefixus et ut quoad promotionem praetensionis suae tunc adhuc assistente advocato destitutus viam ac modum conquirendarum probarum nancisceretur, suppeditata sunt ipsi ex sedis dominalis commembris talia instructionis puncta, quae in comparandis ad eruendam justitiam eundem omnino satis manuducere potuerunt. Ad effectuationem horum porro tanto maiori tempore indigebat, cum dicasteria et officiales, inter quos rei gestae series versabatur, longe dissiti existebant, adeoque longius etiam fatigium hincinde, expensasque plures praequirebant, quae ab attenuato alioquin Milkovitsio tam cito, uti fieri debuissent, fieri nequebant. Judaeus interim sibi satisfieri importune oportune adursit et Milkovitsio rem et causam hanc negligente, tandem ex parte Milkovits nullo alio documento producto existente, quam quod comitis generalis Szetsenyi secretarius attestatus fuerit Milkovitsium generali instantiam porrexisse in eo, quod commendati regiminum equos Milkovitsianos Sopronii ideo non acceptaverint, quia secundum contractum inter judaeum Lázár et supremum belli commissariatus officium initum equi remundales per Milkovitsium statuendi majores quam 14 pugnorum esse debuissent et siquidem colonellus regiminis Széchiniani comes Erdődy alioquin expectaretur, usque eius adventum praestoleri debeat. Attestatione itaque hac ad meritum causae decidendum minus sufficiente sedes dominalis prioribus decisionibus suis inhaesit et Milkovitsium in defectu probarum, concomitanter non productarum assentationis listarum ac eo quoque non comprobato, quod contractus cum judaeo initus alteratus et correctus fuit, eundem facto computu convicit in 2.258 florenos 28 1/2 crucigeros.

Verum est, quod Milkovits huic sententiae non acquieverit et tanquam rudis homo beneficii appellatae ignarus continuo sibi respirium postulaverit et in gratia dominali fiduciam posuerit, quemadmodum anno 1764. in Januario suae celsitudini, celsissimo principi, domino suo terrestri novam instantiam porrexat et semet per sedis dominalis sententiam gravatum exposuit, spernere se habere declaravit et comprobaturum appromisit, quod is contractum cum judaeo Lázár initum plene implevit, per consequens evinci posse se non judaeo, sed hunc ipsi debitorem esse demisse supplicuit, pro remedio novoque judicio instituendo tanto a fortiori, cum causam inter se et judaeum Lazar vertentem per commissionem sive sedem dominalem sufficienter haud excussam haberi praetendebat.

Erga quam Milkovitsianam instantiam princeps anno 1764. 12-a Januarii sub subscriptione regentis et plenipotentiarii sui Petri Ludovici de Rachier gratiose resolvit, ut Milkovits contra judaeum Lázár via novi procedere, novasque suas probas medio tempore conquisitas producere possit. Quae resolutio mox judaeo est notificata, interim crebrofatus judaeus nihil egit, imo sub manu rem eo deduxit, ut vi gratiosae resolutionis ad ipsius importunam instantiam 1764. 10. Octobris emanatae bona Milkovitiana ad vires praeexpositae summae convictitiae medio provisoris Kiss Martoniensis sine scitu superiorum officialium, adeoque etiam sine ulteriore dispositione sedis dominalis exequi debuerint, nihilominus tamen bona executae prae manibus Milkovitsianis manserunt ita, ut nec interusurium a tempore executionis judaeo solverit. His ita actis denuo experrectus Paulus Milkovits resolutioni de dato 12-da Januarii pro ipso elargitae insistens conqueritur et supplicat, ut facultates ipsius 28. Octobris per officialem dominalem judicialiter in sequestrum et executionem sumptae restituantur, ad quam ipsius instantiam princeps resolvit de dato 30. Octobris ejusdem anni 1764., ut Milkovitsius causam hanc via novi prosequi, novasque probas exhibere possit et tandem ex illis novum iudicium praestolari, interea vero resolutio quoad executionem observari debeat.

Anno 1765. 20. Januarii adurgetur judaeus Lazar, ut agenda agat et rationes via novi adducat, prout etiam agere incepit et primi procuratoris sui allegata semet revocaturum, si Milkovits nihil in contrarium habuerit, declaravit et agenda appromisit, quemadmodum anno 1766. 16-ta Decembris causa haec Kiss Martonii per sedem dominalem etiam in revisionem fuit assumpta, interim partim absentia judaei, partim advocatorum parte ex utraque constitutorum occupationes, partim deinde officialibus comitatensibus et dominalibus propter incidentia urbarialia negotia occupatis existentibus et hac de causa nec testimonio comitatensi ad revisionem causae applicari queunte, quamvis sedes dominalis sine etiam hoc consentiente etiam judaeo, sed contravertente avvocato Milkovitsiano progredi voluisset, processus hic celerius continuari et terminari haud potuit, sed ad aliud tempus partibus notificandum differri debuit.

Interea autem anno 1767. circa initium Februarii judaeus est captus et Viennae inarestatus, cuius captivitatem et inarestationem Milkovits resciendo a sede dominali declinavit et Viennae instantiam porregit et coram excelsa commissione contra judaeum Simonem Lazar Viennae ordinata praetensionem suam promovit, concomitanter acquisitionem adursit. Annoque currenti 1768. 2-da Januarii apud sedem dominalem in Kiss Martonii celebratam se insinuans talem fecit declarationem, quod negotium ipsius Viennae jam sit finitum et decisum, in vimque decisionis praesentavit his acclusa E. duo instrumenta seu attestationes per dominos deputatos antelatae excelsae commissionis Viennensis sibi extradatas, quae dumtaxat examen judaei Lazar et aliquorum testium in se continent. Responsum ad hoc per sedem dominalem et dominum suae celsitudinis causarum directorem fuit, quod illa instrumenta nullam decisionem contineant et negotium contra captivum Simonem Lazar assummi non possit, quae per dominum Jeszenak pluribus dicta fuisse in memoriali memorantur, illa Milkovits sine scitu suo agentem imposuisse, memorialeque sibi per eum perlectum non fuisse coram sede dominali 7-a et 8-vum currentis mensis Aprilis Kiss Martonii praesente testimonio comitatensi domino iudice nobilium Joanne Stefanits et iurato assessore recognovit.

Haec igitur sunt, quae in causa et processu Milkovitsiano contra judaeum Lazar informationis loco genuine suppeditari poterant. Si tamen ea esset benigna suae majestatis sacratissimae voluntas, ut negotium Milkovitsianum durante etiam aresto Lazari assummatur, dignetur eidem ad hanc litem curatorem seu advocatum ordinare, actaque cum his vel Lazaro communicanda benigne disponere, sedes dominalis faciet, ut negotium isthoc ultro citroque per partium responsa et replicas quo citius concertetur et finiatur, tandemque in sede dominali adhibitis juris peritis viris assummatur et decidatur.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.
4 ívrétű papiros, amely eredeti tisztázatnak látszik.

Ezt a jelentést egyébként bemásolták az 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 349—358. oldalaira is.

447.

1768. április 21. Nemeskér. Sopron megye közönsége II. József császár parancsára Milkovits Pál nagyhőflányi jobbágy és Simon Lázár zsidó között folyó pereskedésben a kismartoni hercegi úriszék jelentését felterjeszti.

Sacratissima caesareo-regia etc.

In humillimum benignae majestatis vestrae sacratissimae de dato 23-ae mensis Februarii erga instantiam Pauli Milkovits ad comitatum huncce expeditae ordinationis obsequium datam ex parte principatus Esterhaziani in momento praetensionis Milkovitsianae cum omnibus eo pertinentibus actis informationem hisce demisse advolvimus. Nosque ingenitae majestatis vestrae sacratissimae benignitati devoventes homa-

giali in cultu emorimur. Datum ex generali congregatione nostra in possessione Nemeskér, die 21-a mensis Aprilis 1768. celebrata. Majestatis vestrae etc. humillimi, perpetuoque fideles subditi: universitas comitatus Soproniensis.

Sopron megyei levéltár, 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 427.

448.

1768. május 13. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közölvén Sopron megye közönségével, hogy a tűzvész által károsult sopronkeresztúri zsidók 3 évi türelmi adó-mentességet nyertek olyformán, hogy a rájuk eső 161 forintot a többi hitközségnek kell arányosan megfizetni. arra figyelmeztetik a megyét, hogy legyen gondjuk e részlet megadására is.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Ex quo in consequentiam etiam clementissimae hoc in passu sub 5-a Martii anno postremo evolutae resolutionis regiae communitati judaeorum Kereszturiensi, prout et nonnullis aliis in regno hocce existentibus judaicis communitatibus, velut annis superioribus per incendium graviter damnificatis rata sua tolerantialis quotta per integrum triennium a die perpassae istius fatalitatis computandum benigne relaxata haberetur, e converso autem decedens taliter ex quanto taxae tolerantialis in toto summa 2.163 florenorum 63 crucigerorum reliquis in regno isthoc existentibus judaeorum communitatibus proportionate adrepartita esset, etquidem ea ratione, ut istae ex summa illa pro praetactato integro triennio exustis relaxata obvenientem sibi partem tantquam caeteroquin etiam exiguum quid constituentem anno hocce currente 1768. ultra propriam suam quottam in se assumere et loco damnificatorum persolvere teneantur, per consequens judaei illi, qui praeter et ultra praevio modo damnificatos in comitatu hocce degerent, supra propriam suam annue adrepartitam obtingentiam insuper loco incineratorum a proportionem 161 florenos 69 $\frac{1}{4}$ den. titulo taxae tolerantialis anno currente infallibiliter persolvendos haberent.

Hinc noverint praetitulatae dominationes vestrae gremiales judaeos suos super praemissis rite et debite instruere. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima tertia Maii anno millesimo septingentesimo sexagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimi:

comes Nicolaus Palffy manu propria.

Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok június havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált lilium, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések vannak.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közönsége 1768. jún. 30-án Nemeskérén megtartott közgyűlésben foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ezt a határozatot hozta:

... quod ipsum per processuales iudices nobilium communitatibus judaicis notificatur, cumque tricesimatore etiam Soproniensi, cui antelatum taxam tolerantialem incassare incumbit, communicabitur (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 468—9.).

449.

1768. május 13. Pozsony. A m. kir. helytartótanács értésére adja Sopron megye közönségének, hogy a megyebeli zsidók az elmúlt 1767. évről még 1.537 forint türelmi adóval vannak hátralékban, ezért kötelesek úgy ezt, mint a folyó évi adót behajtani.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Siquidem relatum esset consilio huic locumtenentiali regio judaeos in gremio comitatus hujusce degentes titulo taxae tolerantialis pro anno 1767. in fl. 1537 den. 65 restare, hinc consilium hoc locumtenentiale regium praetitulatas dominationes vestras praesentibus reflectendas duxit, quatenus eadem omni cum efficacia eo connituntur, in gremialium judaeorum suorum taxa tolerantialis tam pro praeterito restans quantum depuretur, quam et currens in re et tempore rite dependatur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima tertia mensis Maii anno millesimo septingentesimo sexagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimi:

comes Nicolaus Palffy manu propria.
Franciscus Subich manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensi, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok június havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált lilium, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a megjegyzés látható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt a bal alsó sarokban: *collationata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* feljegyzések vannak.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közönsége 1768. jún. 30-án Nemeskérén megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe minden megjegyzés nélkül tudomásul vette (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 505—6.).

1768. június 3. A soproni városi tanács Benedek György és Mihály testvérek, soproni kereskedők megesküvése után úgy ítélkezik, hogy Gottlieb Jakab nagymartoni zsidónak azt a 100 forint hiányt, ami egy olvasatlanul átadott pénzes zacskóból hiányzott, meg kell térítenie. Erre nézve a városbíró megfelelő utasítást nyer.

Eodem (den 3-ten Juny 1768.) nachdeme herr Georg und Michael Benedik burgerliche kauf- und handelsleute allhier mittelst einer an- noch untern 20-ten May anni currentis 1768. eingereichten instanz einem wohledlen rath beschwerlich vorgestellet, dass, nachdeme an heuer bey gelegenheit des dahier gehaltenen fasten jahrmarkts der jud Gottlieb Jacob von Matterstorf herrn Georg Benedik ein säckl geld ungezehltster mit angebliche 350 fl. in groschen zu dem ende mittelst des Benedickischen lehrjungs Tobias Rorätz übergeben lassen, damit solches nacher Wien befördert werden möchte, herr Georg Benedic solches auch durch seinen brudern herrn Michael Benedic an seine behörde überschicket, sich aber bey überzahlung dieses sackls in Wien ein abgang von netto 100 fl. geäussert. Diesemnach die herren Benedic sich zu erhaltung auf ihres credits benöthiget gesehen die abgängige 100 fl. gut zu machen und von den ihrigen vorzuschieszen in hoffnung ihren regress diessfalls von erwähnten juden Gottlieb zu erhalten mit bitten, ein wohl- edler rath geruhe die gutmachung dieser abgängig gewesten und wie gemeldet, durch die herren Benedic bereits ersetzten 100 fl. ihme juden Gottlieb Jacob um sogeneigter aufzutragen, als sowohl sie herren Benedik, als auch ihr jung Roratz darüber einen körperlichen eid abzuschwören sich anheischig machen, dass dasjenige säckel geld, so wiederholter jud Gottlieb per 350 fl. dem jung Roratz, dieser herrn Georg Benedik, dieser aber seinem bruder herrn Michael Benedik, letzterer aber in Wien an seine behörde übergeben, durch dieselben weder eröffnet noch auch daraus ein craitzer genohmen, vielmehr wie der jud Gottlieb selbes dem jung Roratz zugestellet, unverletzter an seine behörde in Wien übergeben worden seye. Bey so gestalt der sache nun und da ein wohledler rath das anerbothene jurament ihnen herren Benedik und derenselben jung deferieret, zu dem ende auch den heutigen tag pro termino anberaumet, als ist nach abgeschwornen juramentern magistratualiter determiniret worden, dass offtberührter jud Gottlieb Jacob denen herren klägern sothane 100 fl. gutzumachen schuldig seye und werde die herren Benedik in weigerungsfall zu allhiesig löblichen stadtgericht zu erlangung der gerichtlichen assistenz und realen execution verwiesen.

Formulae juramenti.

Ich Georg Benedic schwöre zu Gott, dass ich dasjenige sackl geld, welches der jud Gottlieb Jacob meinem jung Tobias Rorätz mit angeblichen 350 fl. in groschen in verfloffenen fastenmarckt behändiget hat, weder aufgemacht noch viel weniger das darinnen befindliche geld ge-

zählet, sondern, wie solches vorgedacht mein jung mir übergeben, selbes meinem bruder Michael Benedic zu dem ende behändiget, damit solches herrn Ignatz Hüttling nacher Wienn überbracht werden solle. So wahr mir Gott hilfe und sein heilige evangelin.

Ich Michael Benedic schwöre zu Gott, dass ich dasjenige sackl geld, welches mein bruder Georg Benedict, als ein von dem juden Gottlieb Jacob meinem jung Tobias Rorác in verfloßenen fastenmarckt allhier mit angeblichen 350 fl. in groschen behändigtes geld ohne das sackl zu eröffnen oder das darin befindliche geld zu zählen an herren Ignatz Hüttling nacher Wienn überbracht und demselben überbracht habe. So wahr mir Gott hilffe etc.

Soproni városi levéltár, 1768. évi Rathsprothocoll 152—4.

Rorác Tóbiás kereskedőtanonc esküszöve Lad. XXIII et X. fasc. 3. nr. 74 23. jelzés alatt szintén fennmaradt és így hangzik:

Formula juramenti per Tobiam Rorác, antelatorum mercatorum Georgii quippe et Michäelis Benedict tyronem, coram eodem praelibato magistratu die 20-a Junii 1768-vi praestiti:

Ich Tobias Rorác schwöre zu Gott, dass ich dasjenige sackel geld, welches der jud Gottlieb Jacob zu Mattersdorff mir an verfloßenen fastenmarckt per 350 fl. übergeben, solches ohne eröffnungs oder aus solchen 1 kreitzer herauszunehmen meinem herrn Georg Benedict behändiget habe. So wahr mir Gott helfe und sein heiliges evangelium.

451.

1768. július 25. előtt. *A húnfalvi zsidó hitközség a m. kir. helytartótanács-hoz fordul panaszával az eperjesi katonai parancsnok miatt, aki kezdetben 4 garas, most pedig már csak egy dukát lefizetése mellett engedi meg, hogy a városba bemehessenek, a külvárosban való éjszakázásukat viszont egészen megtiltotta. E sérelmük orvoslását kéri.*

Ihro königlichen hochheit etc.!

Allerdurchleuchtigster königlicher printz, herzog zu Sachssen und Teschen etc., königlicher stadthalter des königreichs Hungarn etc. Allergnädigster und allerhöchstgebiethendester fürst und herr herr, wie auch

Hochlöbliches kayserlich königliches Hungarisches consilium locumtenentiale regium, ihre excellenz. gnädig und hochgebiethendeste herren herren!

Nachdeme wür samentliche juden gemeinde von Hunsdorf in dem löblichen Zipser comitat unsere handlung in das Saroscher comitat von so langen jahren her ungehintert und ungkränkhter getriben, auch uns jederzeit erlaubet gewesen nacher Eperies frey zu gehen und alldieweilten daselbst ein königliches 30-igstamt, welches wür nicht ohne uns alda zu melden vorbey gehen können, sich befindet, der 30-igst expedition wegen in der vorstadt logiren und nachten zu können, auch wan uns eine herrschafft verlanget hatte, ohne einigen entgelt oder mindester bezahlung in die stadt selbst ein und aus nach aller nothurfft zu gehen gratis und frey passiret worden seind. Dermahlen aber ereignet sich, das der jezige (pl. tit.) herr comendant, so erst incirca vor 2 jahren dahin angestellet

worden ist, uns mit einer aufgebrauchten neyerung gewaltig kränkheth, also zwar das er von uns vor jedesmahl in die stadt zu gehen schon von ermelten 2 jahren her allzeit 4 groschen zu zahlen erzwungen, anbey einen soldathen mitzugehen verordnet. Ja sogar erst von einer kurzen zeit her so oft immer ein jud von unserer gemeinde wegen aufhabenden beschäfftigungen zu ersagten Eperies in die stadt hineinzugehen bemüssiget wird, anstatt der vorhin aufgebrauchten 4 groschen anjezo nicht alleine einen duggaten zu erlegen anverlanget, sondern auch noch darzu uns nicht gestattet in der vorstadt das nachtlager zu geniessen, mithin uns nicht einmahl so vile zeit zugelassen wird, das uns die zetel in dem 30-igst amt unterschriben werden können, indeme er uns so gar schon um mitternachts zeit von der vorstadt und aus unseren nachtligern verjagen lassen.

Wann nun ein solches in Hungarn nie erhörtes verfahren mit der judenschaft uns sehr schmerzlich fallet, auch unserer handlung einen unsturtz androhet und verursacht, wür auch ohnmöglich glauben können, das solcher befehl von der allerhöchsten landesfürstlichen stelle ergangen sein könne, da wür doch, als getrey juden und insassen, unser toleranz und andere uns betreffende onera publica praestiren und alljährlich richtig bezahlen um den allergnädigsten königlichen und landesfürstlichen allerhöchsten schutz zu geniessen. Da wür nun bey diser der sache beschaffenheit nicht wissen können, von weme die sache eigentlich dependire, dahero

Gelanget der ganzen juden gemeinde von Hundsdorff samt und sonders unser allerunterthänigst gehorsamstes anflehen und bitten, ein hochlöbliches kayserlich königliches Hungarisches consilium locumtenentiale regium geruhe uns dermahlen bedrangte juden gemeinde ex plenitudine autoritatis suae regiae in allerhöchsten gnaden beyzustehen und zu schutzen, damit wür in unserer handlung nicht gehemmet und von solcher gewaltiger taxirung, sowohl als verfolgung befreyet werden und unsere handlung, wie vorhin, frey und ungehintert exerciren können, auch desentwegen das erforderliche gnädigst zu verfiengen. Die wür in getröstung einer gnädigsten resolution uns zu fereren hohen gnaden und protection in tieffester demuth empfehlen ersterbende.

Eüer excellenz und gnaden etc. unterthänigst getreü gehorsamste:

die ganze juden gemeinde von Hunsdorff aus dem löblichen Zipser comitat.

Kivül: An ihre königlichen hochheit den durchleüchtigsten fürsten und herrn herrn Albertum herzogen zu Sachsen und Teschen, auch königlichen stadthaltern des konigreichs Hungarn etc., wie auch hochlöblichen kayserlich königlichen Hungarischen consilium locumtenentiale regium, ihre excellenz, gnädig und hochgebiethendeste herren herren etc. unterthänigst allergehorsamstes anflehen und bitten der samentlich und ganzen juden gemeinde aus Hundsdorff in dem löblichen Zipser comitat prout intus des mehreren gnädigst zu entnemmen.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 17—8.

Ivrétü papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon az írás miatt világosan ki nem vehető ábrával, előlapon pedig ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 25. July 1768.*

1768. július 25. A m. kir. helytartótanács felszólítja a legfőbb katonai parancsnokságot, hogy az eperjesi katonai parancsnok a hánfalvi zsidókat minden fizetés nélkül engedje be a városba, a külvárosban való éjjeli megszállásukat pedig ne tiltsa meg.

Supremae armorum praefecturae.

Communitas judaeorum in possessione Hunsdorff comitatus Scepu-siensi ingremiata degens contextu hic advolutae instantiae queritur in eo, quod tametsi antenac liberum in comitatu Sarossiensi quaestum exercere, civitatemque Eperiessiensem ingredi et ibidem in tricesima regia negotia finire judaeis semper permissum fuerit, ante duos tamen annos dominus commendans Eperiessiensis statuerit, ut judaeus civitatem ingressurus taxam 4 grossorum deponere obligetur, moderno autem tempore ei jam rem devenisse, ut in locum antehac desumi solitorum 4 grossorum non tantum unus aureus ab iisdem Eperiessini per praelibatum dominum commendantem praetendatur, sed neque ullo modo conceditur, ut judaeus in suburbio pernoctare possit, pernoctare vero attentans de media etiam nocte inde expellatur.

Penes cujus communicationem excellentiam vestram hisce officiose requirendam habet consilium hoc locumtenentiale regium, ut cum taxatio haec judaeorum in nulla resolutione regia fundata esse videatur, quatenus apud praedictum dominum commendantem Eperiessiensem dispo-nere haud gravatim velit, ut imposterum ab istius modi judaeorum taxatione, qui ex ratione officii tricesimalis civitatem ingredi necesse habent, simpliciter abstineat. Datum 25. Julii 1768.

Johannes Hlavács manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 19.
Fogalmazvány.

1768. augusztus 18. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye köz-ségét újból megsürgeti, hogy a megyebeli zsidók összeírását terjesszék fel.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Non latet praetitulatas dominationes vestras, qualesnam specificas et individuales judaicarum familiarum conscriptiones regium hoc locum-tenentiale consilium a praetitulatis dominationibus vestris posterius etiam quippe sub 11-a retroacti Aprilis etquidem ad summum intra be-mestre spacium sibi submitti in vim etiam iteratorum benignorum man-datorum desideraverit?

Istiusmodi interim conscriptionis intuitu a parte praetitulatarum dominationum vestrarum nulla vel in praesens accepta relatione ad hujus indilatam submissionem easdem rursum serio hisce moneri. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die decima octava mensis Augusti anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimī:

comes Paulus Balassa manu propria.
Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok október havi csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét helyével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensis* megjegyzés van.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közgyűlése 1768. okt. 17-én Nemeskőren megtartott közgyűlésben foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ahhoz megjegyzést nem fűzött (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 756—7.).

454.

1768. augusztus 18. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Sopron megye közönségének megparancsolja, hogy az immár 4.646 forint hátralékra növekedett zsidó türelmi adó behajtása érdekében, ha szükségesnek mutatkoznék, katonai végrehajtást vegyenek igénybe.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Ex tabella restantiarum tolerantialis judaeorum taxae sane displicenter observato eo, quod judaei in gremio comitatus hujusce degentes pro annis 1767/68. incluso etiam eo, quod ipsis invicem aliorum per incendium damnificatorum judaeorum modalitate abhinc nupere intimata persolvendum venit, ex integro in summa florenorum 4.646 den. 39 $\frac{1}{4}$, adeoque ultra totale annum obtingens suum jam restent. Consilium hoc locumtenentiale regium praetitulatis dominationibus vestris hisce ex benigno mandato regio serio intimat, ut eaedem talismodi restantiaros judaeos, si et in quantum comitatensis non sufficerit, etiam cum assistentia militari ad successivam quidem et per partes effectuant, quo celeriore tamen totalis restantiae suae depurationem serio adstringere haud omitant, ne secus hujusmodi restantiae progressu tenporis inexigibiles red-

dantur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima octava Augusti anno millesimo septingentesimo sexagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimí:

comes Paulus Balassa manu propria.
Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok október havi csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik oldalon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzés van.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közönsége 1768. okt. 17-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

... processualis iudex nobilium Joannes Stefanics fine investigandarum ejusmodi restantiarum exmissi. (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 758—9.)

455.

1768. augusztus 22. Pozsony. Gróf Pálffy Lajos a m. kir. helytartótanács-hoz írt levelében a hunfalvi zsidó hitközség panaszát az eperjesi katonai parancsnok ellen alaptalannak jelenti ki és ezt 4 melléklettel bizonyítja, miért megbüntetésüket kívánja. Egyébként intézkedett, hogy a katonai parancsnok ezentúl semmiféle taksát se szedjen tőlük.

Löbliches königliches Hungarisches locumtenential consilium!

Die mir mittelst deroselben beliebten schreiben vom 25-ten elapsi communicirte beschwärde der juden gemeinde zu Hunsdorff gegen den commandanten zu Eperies habe ich sogleich diesen zugefertigt und von selbem darüber die nähere auskunft und respective verantwortung abgefordert. Ein so anderes ist mir nunmehr folgenden innhalts zugekommen, dass von denen vorigen vestungs commandanten bey jedem eingang deren juden zwar ein ducaten abgenommen worden seye, auch der vorige stadtrichter Wrahelly von jedem in die stadt passirten juden 2, 3, auch 4 fl. habe abnehmen lassen, welche tax jedoch unter dem jetzigen commandanten herrn obristen von Papp auf 4 groschen herabgesetzt worden. Falsch aber und ohne grund seye, dass man anjetzo wider einen ducaten abseiten des commando von gedachten juden habe verlangen und abnehmen lassen. Die beylaage sub nro 1-mo zeige gantz deutlich, dass der stadt

magistrat zu Eperies selbst an gesuchet habe denen Hunsdorffer juden nicht zu gestatten, dass selbe auf die jahrmärckte zu Eperies eingelassen werden. Durch die zweyte beylaage werde erwiesen, dass die nicht einlassung deren juden in besagte stadt auch in einem ergangenen befehl von einem löblichen königlichen Hungarischen locumtenential consilio fundiret seye. Das anderweite attestatum bezeige, dass dis Hunsdorffer juden wenig oder gar nicht bey dem dortigen dreyssigst amt zu thun hätten und expediren lassen und endlichen dass, wie die vierte beylaage ausweist, die übernachtung deren juden nicht von dem commando, sondern von dem stadt magistrat verboten und verwehret worden seye. Gleichwie nun aus allen deme gantz gründlich erhellet, wie unstatthafft, falsch und vermessen solane beschwården der Hunsdorffer judenschafft gegen das Eperieser vestungs commando angebracht worden seye, also lebe auch der gantzlichen zuversicht, ein löbliches königliches Hungarisches locumtenential consilium werde dieses vermessene der ehre und ansehen eines vestungs commando zu nahegehende unternehmen widerholter juden gemeinde gemessen abstraffen lassen und andurch eröffnetem vestung commando eine hinlängliche und eclatante satisfaction zu verschaffen belieben. Ich gewärtige von deroselben hierunter treffenden veranlassung eine ohnbeschwårte ruckäusserung, wo inzwischen mehrbesagten vöslungs commando unter einem auftrage von abnehmung einer tax von der judenschafft sich zu enthalten, wann anderst solche nicht etwa in einer herabgelangten mir zur zeit unwissenden hofs verordnung gegründet wäre. Womit beharre.

Einem löblichen königlichen Hungarischen locumtenential consilii dienstsschuldigster diener:

Prespurg, den 22-ten Augusti 1768.

L(udwig) g(raf) Palffy.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 20—1.

Egykorú egyszerű másolat. A 4 db melléklet nincs meg.

456.

1768. augusztus 25. A m. kir. helytartótanács meghagyja Szepes megyének, hogy a hunfalvi zsidók panaszával szemben felhozottakat adják tudomásukra és erről jelentést tegyenek.

Comitatui Scepusiensi.

Communitas judaeorum in possessione Hunsdorff comitatui huic Scepusiensi ingremiata degens medio supplicis libelli sui coram consilio hoc locumtenentiali regio querulose exposuit, quod tametsi antehac liberum in comitatu Sarossiensi quaestum exercere, civitatemque Eperjesiensem ingredi et ibidem in tricesima regia negotia finire judaeis semper permissum fuerit, ante duos tamen annos dominus commendans Eperjesiensis statuerit, ut judaeus civitatem ingressurus taxam 4 grossorum deponere obligetur. Moderno autem tempore eo jam rem devenisse, ut in locum antehac desumi solitorum 4 grossorum non tantum unus aureus ab

iisdem Eperjessini per praelibatum dominum commandantem praetendatur, sed neque ullo modo concedatur, ut judaeus in suburbio pernoctare possit, pernoctare vero attentans de media etiam nocte inde expellatur.

Cujusmodi antelatorum judaeorum supplicem posteaquam consilium isthoc regium cum suprema armorum in Hungaria praefectura fine ponendi eatenus congrui remedii communicasset, quidnam eatenus auditus dominus commendans Eperjessiensis mox facto supremo armorum praefecto, iste vero regio huic consilio responsi loco dederit? qualiterve prae-expositam judaeorum querimoniam sinistram et infundatam esse declaret? ex hicce in originali erga specificam remissionem una cum allegatis adnexo praelibati armarum praefecti reinsinuato uberius innotescet prae-titulatis dominationibus vestris.

Penes quorum communicationem regium hocce locumtenentiale consilium eisdem dominationibus vestris harum serie intimandum duxit, quatenus super iis, quae adversus praerepetitorum judaeorum expositionem in praeadnexis uberius adducuntur, judaeos istos constituere ac demum desuper genuinam informationem horum proximius submittere noverint. Datum 25-a Augusti 1768.

Aszalay manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 22—3.
Fogalmazvány egy betoldással.

457.

1768. augusztus 28. Kismarton. Schlesinger Sámuel Márk zsidó ezévi kismartoni óriási tűzvész alkalmával 2520 forint kárt szenvedett.

Nota

des mir Samuel Marx Schlesinger in dene bey der frau von Kucheniz in bestand gehabte gewelber durch den jungst in hiesiger stadt entstandene feuersbrunst schaden geschehen:

Stuhlweissenburger wolle gegen 76 centn fl. 2280

Weiss lederne sabl kuplen 40 stuckh 40.

An diverse mondurs sortn und lederwerkh circa 200 fl.
fl. 2520.

Eisenstadt, den 28-ten Augusti 1768.

In Kussenitzschischen hauss.

Kívil: Samuel Marx Schlesinger, ein jud und mondourlieferant wegen seines depositorii in der frauen Alexandrina Kuschenitschischen hauss ad numerum 17-mum spectans.

Sopron megyei levéltár, 1768. évi közgyűlési iratok közti külön csomóban.

Ez a kimutatás az összesített kimutatásban is változatlanul szerepel a 17. sor-szám alatt.

1768. aug. 2-án tört ki az a szörnyű nagy tűzvész, amely Kismarton városát néhány ház kivételével egészen elhamvasztotta. E tűzvész a zsidó negyedre, amely külön falut alkotott és a hercegi kastélyt megkímélte. Egyedül Schlesinger Sámuel Márk zsidónak volt a városban Kusenits Alexandra asszony házában raktárhelyisége, amely szintén a tűz martaléka lett.

1768. október 12. A soproni tanács tudomásul veszi a m. kir. helytartó-tanácsnak szept. 22-én kelt és két zsidó gonosztevőre vonatkozó körözö-levelét, akik a csehországi Libau városában éjnek idején Christoph Vencel mészárost kirabolták és ezirányban intézkedik.

Eodem (Die 12-a mensis Octobris 1768.)

Sequentia adhuc praesentata et publicata sunt excelsi consilii locum-tenentialis regii intimata, etquidem

De dato 22-ae elapsi mensis Septembris, quo mediante de benigno jussu regio intimatur occasione rapinae circa finem anni prioris in oppido regni Bohemiae Libau dicto apud Ianionem loci Venceslaum Christoph tempore nocturno perpetratae turmam latronum et furum ex meris judaeis consistentem detectam fuisse, quodve de hoc crimine suspectus et incarceratus quidam judaeus Isaac Wolff non solum crimen hoc confessus sit, verum etiam complices ac alios duos judaeos, qua adjutorum aliorum furtorum ab illa ipsa latronum turma commissorum nominatenus patefecerit ac ideo committitur, ut illorum duorum attactorum judaeorum personae descriptio publicetur, quo in eos ubique locorum inquiri, deprehensique comprehendere ac de casu interceptionis informatio genuina eidem excelso consilio submitti possit. Quod praeattactum intimatum unacum eidem advoluta regii appellationum tribunalis P(r)agensis suae majestati sacratissimae facta repraesentatione, eidemque subjunctis personarum descriptionibus selectae communitati notum reddetur.

Soproni városi levéltár, 1768. évi Prothocollum Senatorium Latinum 84—5.

459.

1768. november 1. után. Kimutatás arról, hogy e napon kezdődő katonai évben a sopronmegyei zsidó hitközségeknek mennyi állami és megyei adót kell fizetni.

Repartitio

quanti contributionalis inclyti comitatus Soproniensis pro anno militari 1768/9., seu a 1-a Novembris 1768. usque ultimam Octobris 1769.

Ad quas obtingunt.

	habet dicas	pro cassa mili- tari a fl. l den. 62		pro cassa do- mestica 22 den.	
		fl.	den.	fl.	den.
Kismarton, haebrei	138	223	56	30	36
Nagymartony, haebrei	90	145	80	19	80
Kabold, haebrei	30	48	60	6	60
Lakenbach, haebrei	56	90	58	12	32
Keresztur, haebrei	70	113	40	15	40

Sopron megyei levéltár, 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1042—6.

1768. november 8. Hüpfel György Gottlieb soproni polgár kezében 250 forint kölcsöne fejében Schlüchter Jakab Lázár lakompaki zsidónak záloga van, amely most tulajdonába megy át a szokásos feltételek mellett.

Den 8-ten Novembris 1768. hat auf instanz herrn Georg Gottlieb Hüpfels und hierauf erfolgte commission eines löblichen stadtgerichts herr Johann Michael Frauenschuch goldarbeiter allhier die sub dato 12-a Junii 1766. auf 5 monath von Lazarus Jacob Schlüchter schutzjuden in Lákenbach an herrn Hüpfel per 250 fl. ohne ring versetzte zwey garnituren eine rothe und eine grüne per 230 fl. geschätzt und weilen der jud nur ein halbjähriges interesse daran abgeführt und den versatz bishero ohn- ausgelösst gelassen, auch anbey sich verobligiret, dass in nicht erfolgten in der obligation bestimmten auslösungs termin der versatz verfallen seyn solle, als ist herrn Hüpfel der in handen habende versatz für seine anforderung gerichtlich übergeben worden. Im fall aber dieser versatz bey erfolgenden verkauf mehrers als das darauf hafftende capital, interesse und unkosten ertragen würde, so solle herr Hüpfel den überschuss an dem schuldner hinaus zu zahlen verbunden seyn.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. Gerichts diarium 45—6.

1768. december 17. Nemeskér. Stefanics János járási főszolgabíró jelenti Sopron megye közönségének, hogy az elmúlt nov. 14-én elment a soproni harmincadhivatalba, ahol Piaczol Károly harmincados nemcsak szóval, hanem a csatolt írásával is azt bizonyította, hogy a megyebeli zsidók csupán az utolsó negyedévi türelmi idővel tartoznak, amelynek összege 641 forint.

Infrascriptus praesentium per vigorem recognosco, quod posteaquam ego penes gratiosam inclytae universitatis exmissionem in restantias taxae tolerantialis inclyto comitatu huic Soproniensi ingremiatarum judaicarum communitatum in regia tricesima Soproniensi, velut incassationis foro et loco pro eo, ut si et in quantum restantiae judaeorum in inclyto comitatu hocce Soproniensi degentium pro anno modo labente 1767/8. persolvendae extarent, ad earundem quo celerius fiendam depurationem vigore benigni excelsi regii locumtenentialis consilii intimati eatenus emanati per inclytum quoque comitatum disponi possit, die 14-a mensis Novembris antedicti anni 1768-vi inquisivissemus, eotum perillustris dominus Carolus Piaczol Soproniensis regius tricesimator et inspector non solum verbali relatione sua, sed et scripto attestato, velut ex officio exarato hic sub signatura annexo judiacas communitates in hocce inclyto comitatu existentes praeter ultimam anni hujus angariam nihilo restare confirmaverat. Quantum autem ex repartitione angariali prae manibus

antelati domini tricesimatoris existente rescire mihi licuerat, angarialem omnium judiacarum communitatum obtingentiam nonnisi 641 florenos 40 den. exportare adinveni. Super quibus praesentem meam, eamque humillimam inclytae universitati facio relationem sub particulari inclyti comitatus congregatione die 17-a mensis Decembris anno 1768-vo in possessione Nemeskér celebrata. Joannes Stefanicus inclyti comitatus Soproniensis supremus iudex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár. 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 990—1.

462.

1768. december 17. Nemeskér. Sopron megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy a megyebeli zsidók a soproni harmincadhivatal bizonyága szerint csupán az utolsó negyedévi türelmi adóval tartoznak, ami 641 forintot tesz ki.

Rescripta ex hac particulari diei 17-ae Decembris congregatione expedita et primum quidem in negotio judaeorum.

Serenissime etc.

Accepto in omni submissione excelsi regii locumtenentialis consilii sub dato 18-vae Augusti quoad restantiam taxae tolerantialis gremialibus comitatus hujus judaeis adrepartitam benigno gratioso intimato ex fidedigna hacce occasione nobis exhibita processualis supremi judicis nobilium relatione intelligimus judaeos in comitatu hocce degentes pro annis 1767. et 1768. adrepartitam sibi praeattactae tolerantialis taxae ratam ad tertium usque repurasse, unicaque ultima anni hujus plus minus 641 fl. den. 40 constituyente angaria restare, tabellae proinde, cujus excelsum regium locumtenentiale consilium benigno gratioso meminisse dignatur, errorem quempiam inesse debere. Quod ut luculentius serenitati quoque vestrae, excelsoque regio locumtenentiali consilio pateat, tum praeattactam processualis judicis nobilium relationem, cum vero adnexum eidem tricesimae Soproniensis, quae ex incumbente sibi munere praescriptam tolerantialem taxam incassare consuevit, superinde factum testimonium praesentibus humillime advolvimus, nosque serenitatis vestrae benignitati etc. perseveramus. Datum ex particulari congregatione etc.

Sopron megyei levéltár, 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 992.

Megvan ez a felterjesztés fogalmazványban is az 1768. évi közgyűlési iratok fasc. 121. jelzésű csomójában.

463.

1768. december 17. Nemeskér. Sopron megye közönsége e napon megtartott közgyűléséből a megyebeli zsidók összeírását 9 mellékletben csatolva a m. kir. helytartótanácsnak megküldi.

Serenissime etc.

Specificam, individualemente judaeorum in comitatu hocce degentium, opificii item ac quaestus per eosdem exerceri soliti ac denique tolerantialis taxae, quantique contributionalis iidem adrepartitorum conno-

tationem per processuales supremos judices nobilium recentius terminatam, subque nuperrima generali congregatione exhibitam praesentibus conformitate benignis gratosi excelsi regii locumtenentialis consilii de dato 11-ae Aprilis et 18-ae Augusti 1768. dispositionibus sub numeris 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. et 9. in omni demissione advolvimus, nosque ingenitae serenitatis vestrae benignitati, excelsique locumtenentialis regii consilii patrocinio devoventes jugi inveneratione perseveramus. Datum etc.

Sopron megyei levéltár, 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1098.

464.

1768. december 19. Pozsony. A m. kir. helytartótanács személyleírásos körözparancsot küld meg Sopron megye közönségének azokról a zsidókról, akik a csehországi Libau helységben lakó mészáros kirablásában résztvettek.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Ex hicce copialiter adnexa a regio in Bohemia appellationum tribunali submissa personarum descriptione uberius intellecturae sunt praetitulatae dominationes vestrae, qualesnam judaei, qui in ulteriori inquisitione cum judaeis occasione rapinae in oppido Libán apud Ianionem loci perpetratae incarcerationis habita, qua adjutores, plurium alia rapinarum nominetenus indigitati sunt, elabendo fuga sibi consuluerint.

Proinde iisdem titulatis dominationibus vestris hisce de benigno jussu regio intimandum duxit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus eas in gremio sui facere noverint dispositiones, ut judaei in praeacclusa descriptione denotati sedulo perquirantur, reperti actutum comprehendantur et securae custodiae tradantur, desuperque informatio horum indilate submittatur.

Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die decima nona mensis Decembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo octavo celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimi:

Albertus manu propria.

Josephus Aszalay manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok Miscellanea nevű csomójában.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpaizs, a másik oldalon arabeszk, mely alatt levő betűk nem látszanak, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg bévül a szöveg alatt bal alsó sarokban: *collatio nata*, kívül pedig a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzések vannak. A csatolt személyleírások ezek:

Consignation jener neuerdings entdeckten jüdischen räubern, deren nachstehende beschreibungen bis den 7-ten November abgenommen worden, als:

1-mo des judens Schnepkowitz oder Przewastawlick. Dieser jud ist gross und starker statur, hat schwarze haar, grosse augen, blattermasig in angesicht, redet deutsch und böhmisch, ist ledig und überall zu haus, diesen juden nennen die jüdischen räuber untereinander auch Kugel.

2-do des judens Srole. Diese ist aus Hungarn gebürtig, verheurathet, ohngefahr 4 oder 25 jahr alt, mittelmässiger statur, mager, hat gelbliche haar, einen kleinen ganz gelblichen bart, einen bösen kopf, redet deutsch und gebrochen böhmisch, er wird feldscherer genannt, weilen sein vater in Hungarn feldscherer ware und er auch diese profession treibet.

3-tio des judens Eissig Gederer. Dieser jud giebet vor aus dem reich zu seyn, ist 5 oder 36 jahr alt, mitlerer statur, sehr dick, verheurathet, hat gelbliches haar, ein kleines gelbliches bartel und traget einen weisslichen rock und schwarzes camisohl.

4-to des judens Permon taschenspieler. Dieser ist gross, mitlerer complexion, ohngefahr 40 jahr alt, hat einen schwarzen bart und dergelichen haare, grosses maul, redet deutsch und böhmisch, ist verheurathet, produciret sich in verschiedenen häusern vor geld mit der zaszenspielerey, seiner profession ist er ein feldscherer und giebet vor von Collin zu seyn.

5-to des judens David aus Schwaben. Dieser jud ist klein von person, etwas untersetzt, ohngefahr 28 jahr alt, verheurathet, hat schwarze haar, aber keinen bart, weilen ihm solcher nicht wachset, eine grosse nase, böhmisch kann er nicht, er ist aus Schwaben begürtig und schnupfet stark toback.

6-to des judens Salamon. Dieser ist 22 jahr alt, aus Pohnisch Lissau gebürtig, ledig, ziemlich grosser magerer statur, eines länglichen glatten und spitzigen angesichts und röthlicher backen, hat schwarzbraune kurze haar und derley augenbram, in denen haaren einen kappel steckend, redet die deutsch-jüdische sprach. Hat um den hals ein altes karmasinfarbes seidenes tüchel. traget einen alten braunen mit rothen rasch gefütterten rock mit einem krangel und rothen vorschuss, ein alt grün zeigenes kamisohl mit messingenen knöpfen, darunter auf dem leib ein alt grün tafetenes zehengeboth, gelbe doch aber sehr abgeschmutzte hirschlederne beinkleider, lichtblau wollene strümpf, ordinari schuch mit gelben viereckigten durchgebrochenen schnallen, einen schlechten schwarzen hut und eine weiss und roth gestreifte baumwollene mützen. Dieser jud hat bereits auf dem rucken das relegations-zeichen R. P. O. eingeschröpft.

7-mo des juden Löbl. Dieser ist grosser statur, weissen angesichts, 6 oder 27 jahr alt, ledig, hat weissliche haar und derley augenbram, ist aus dem reich gebürtig und redet deutsch und jüdisch.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1769. jan. 30-án Nemeskérén megartott közgyűlésében foglalkozott, ahol ezt a határozatot hozta:

... quod per currentales publicabitur. (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1151.)

465.

1768. Sopron városának ebben az évben a két zsidó kóser vendéglős haszonbér címén 80 forintot fizet le.

Empfang von jüdischen kahrküchen alhier.

Die juden bezahlten in diesem jahr wegen in denen burgerlichen häusern alhier errichteten zwey kahrküchen die ihnen von einem wohl-edlen rath alle jahrmärckte derowegen zu entrichten auferlegte 20 fl. undzwar:

Von fastemmarckt 20 fl. — den.

Von May marckt 20 fl. — den.

Von Margarethen marckt 20 fl. — den.

Von Elisabeth marckt 20 fl. — fl.

80 fl. — den.

Latus et summa dieser rubric per se.

Soproni városi levéltár. 1768. évi Cammer rechnung 77.

466.

1768. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.

Empfang von juden contract.

Den 1-ten May erlegte mir die juden gemein von Matterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1767. bis letzten April 1768. mit 15 fl. — den.

Von 1-ten May bis letzten Octobris 1768. erhielt ich von derselben 15 fl. — den. . . 30 fl. — den.

Den 4-ten May bezahlte die juden gemein von Creutz das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1767. bis letzten April 1768. mit 10 fl. — den.

Dann empfieng ich auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis letzten Octobris 1768. mit 10 fl. — den. . . 20 fl. — den.

Den 3-ten May erlegte die juden gemein von Lackenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1767. bis letzten April 1768. mit 10 fl. — den.

Ferner von 1-ten May bis letzten Octobris 1768. auf das 2-te halbe jahr 10 fl. — den. . . 20 fl. — den.

Den 1-ten May bezahlte die juden gemein von Eysenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1767. bis

Latus 70 fl. — den.

letzten April 1768. mit 15 fl. — den.

Endlichen auf das 2-te halbe jahr vom 1-ten May bis letzten Octobris 1768. mit 15 fl. — den. . . . 30 fl. — den.

Latus per se.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár. 1768. évi Cammer rechnung 78—9.

467.

1769. január 16. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja a soproni tanácsnak, hogy csavargó, főleg Lengyelországból bevándorló zsidókat ne fogadjanak be és amennyiben már ilyenek náluk letelepedtek volna, ezekre és anyagi körülményeikre nézve jelentést tegyenek.

Prudentes ac circumspecti nobis honorandi!

Relatum esse consilio huic locumtenentialem regio ac per idem dein sacratissimae suae majestatis, quod judaei vagabundi cum uxoribus et prolibus suis nunc solito plures in gremium regni hujus ex variis oris advertent et in locis, in quibus judaicae communitates degunt, per plures dies commorando rogata stipe vitam tollerent.

Et siquidem omnino perspicuum esset, quod istiusmodi vagabundi egestate pressi et signanter ex ratione actu vigentium in Polonia circumstantiarum ad regnum isthoc semel recipientes publico utiles haud essent, quin imo praecipuis etiam judaeis in regno hocce domicilia sua habentibus non exiguo sint aggravatio ex eo, quod ipsi ex instituo suo judaico hujusmodi vitae mediis destitutos per unum diem alere ac dein ulterius promoveré necessitentur, ast et christiani etiam contribuentes per hocce genus oberrantium pauperiorum hominum saepius defraudentur et exhauriant.

Hinc clementer velle sacratissimam majestatem suam eas dispositiones instituendas esse, ut hujusmodi vagabundi extranei judaei requisitis passualibus destituti ab aditu regni istius arceantur.

In ordine autem ad eos, qui jam praevio modo eorsum appulissent, isthicque jam praeexisterent specificam prius super eo capiendam informationem clementer juberi, quoniam, quive in individuo hujusmodi extraneorum judaeorum in regno hoc reperiuntur? unde demum ii eorsum venerint? num et qualibus facultatibus ac mediis provisi sint? et an et quid contributionis aut taxae tolerantialis vel aliarum praestationum titulo in publicum dependant?

Noverit proinde civicus hicce magistratus ad effectum praedeductae benignae resolutionis regiae in gremio sui necessaria disponere, porro quoad supra nuncupatos in gremio sui nefors jam praeexistentes judaeos praedesideratam specificam informationem horsum submittere. Datum ex consilio regio locumtenentialem Hungarico, Posonii, die decima sexta

mensis Januarii anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo nono celebrato.

comes Nicolaus Palffy manu propria.
Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis N. N. judici primario, consuli, caeterisque senatoribus ac juratis civibus, totique communitati liberae regiaeque civitatis Soproniensis nobis honorandis Sopronium ex officio.

Soproni városi levéltár, Repos. I. fasc. 35. nr. 4.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye nem vehető ki, zárlatán fődött kir. titkos pecséttel, mely alatt ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, hátlapján alul a jobb szélén: *civitati Soproniensi*, míg a címzés alatt: *praesentata 1-ma Februarii 1769*, végül kívül: *13-tia Martii in congregatione selectae communitatis publicatum* megjegyzésekkel.

Ezt a rendeletet a soproni tanács febr. 1-én megtartott tanácsülésében vette tudomásul, ahol ezt a határozatot hozta:

Quod praeinsinuaturn intimatum cum selecta communitate fine suo modo fiendae publicationis communicabitur et pro casu, quo semet ex iisdem praedictis judaeis aliqui passualibus tamen provisi isthuc recipe-rent, desiderata magistratualis informatio submittetur. (1769. évi Proth Sen. Lat. 10.)

468.

1769. január 30. Nemeskér. A kismartoni zsidó hitközségnek 6200 forint adóssága van.

Conscriptio debitorum ex parte communitatum in processu superiori extra Rabam contractorum.

.....
Haebraei Kiss Martonienses.

A domina de Klamperg 1000 fl. a cento 5.

A cive Kiss Martoniense Josepho Altman 1000 fl. a cento 5.

A Joanne Schemitz 400 fl. a cento 5.

A judaeo Lev Leüitterstarf 2000 fl. a cento 5.

A judaea Veronica Vertheim 1000 fl. a cento 5.

Ex fundationalibus summis 800 fl. a cento 6.

Summa 6200 fl.

Interesse restantia: —

.....
Super quorum capitalium cognitione, taliterque adinvento statu meam, eamque humillimam, inclytae universitati facio relationem in possessione Nemeskér sub generali inclyti comitatus congregatione die 30-a Januarii 1769. celebrata Joannes Stefanits inclyti comitatus Soproniensis processualis supremus judex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok január havi csomójában.

24 főlőből, azaz 48 ívnagyságú oldalból álló papirosfüzet teleírva igen tanulságos tartalommal.

Nagymarton, Lakompak, Kabold és Sopronkeresztúr helységek kivétel nélkül szerepelnek e kimutatásban, de mert e helységekben élő zsidók politikai községet nem alkottak, ezért adósságaik nincsenek felsorolva.

1769. február 15. Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó 100 forinttal tartozik Benedek György és Mihály soproni kereskedőknek. Mert fizetni nem akar, a soproni árusbódéjában levő áruiból bírói végrehajtással adósságát a felmerült költségekkel együtt kifizetik.

Den 15-ten Februarii 1769. ist vermög vorhergehenden sentenz und magistral determination pro parte der herrn gebrüdere Georg und Michael Benedik burgerlichen kauf- und handelsleuten allhier wider den juden Gottlieb Jacob von Matterstorf die gerichtliche execution vollgezogen worden, und zwar bestunde derer kläger anforderung in 100 fl.

Tit. herrn stadtrichters diurnum judicarium 1 fl.

Tit. herrn stadthauptmanns executions diurnum 1 fl.

Des herrn actuarii gebühr mit innbegriff der expedirten executionallium 1 fl.

Schötzungs gebühr der in execution zu nehmenden waaren für die zwey dazu gerichtlich exmittirte herrn kaufleute 1 fl.

Für den gerichts ansager 40 den.

Vor drey mahliges citiren 65 den.

Vor den extract aus dem raths prothocoll 40 den.

Und dann für die zwey stadtkuardie, welcher zur execution gebraucht worden 23 $\frac{1}{3}$ den.

zusammen 105 fl. 68 $\frac{1}{3}$ den.

Zur contentation obiger anforderung, nachdeme der schuldner keine baare bezahlung leisten wollen, sondern nur die in seinem marktgewölb noch übrig gebliebene und meisten theils verlegene waaren vorgeschlagen, als sind nach vorher gegangener gerichtlichen schätzung nachstehende stücke von diesen waaren in executionem genohmen worden, als

2 schock Pohnische gefärbte parchet leinwath a 10 fl. . . . 20 fl.

2 detto glanz oder Teschner leinwath a 12 fl. . . . 24 fl.

$\frac{3}{4}$ detto schwarze glanz Pohnische 7 fl. 50 den.

1 schock gedruckte und schon verlegene 9 fl.

36 $\frac{1}{2}$ elln halbrásch á 6 groschen 10 fl. 95 den.

60 elln blau gestreifte zwilch a 8 cr. 8 fl.

60 ellen detto 8 fl.

18 $\frac{1}{2}$ elln detto á 16 cr. 4 fl. 93 $\frac{1}{3}$ den.

9 stück leibfarber zwilchband á 70 den. 6 fl. 30 den.

10 stück schwefelfarbe detto á 70 den. 7 fl.

summa 105 fl. 68 $\frac{1}{3}$ den.

Welche vorspecificirte waaren denen herr creditoribus jedoch intra quindenam redemptibiliter gerichtlich adjudiciret und darüber die testimoniales ausgefertigt worden.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. évi Gerichts diarium 62—3.

1769. február 15. Sopron. Horváth László sopronmegyei esküdt hivatalosan figyelmezteti a soproni tanácsot, hogy Gottlieb Jakob zsidó és Benedek György és Mihály soproni kereskedők között folyó perben a hercegi íriszék illetékes bírászkodni, mivel a zsidó Nagymartonban lakik és hercegi alattvaló.

Infrascriptus praesentium per vigorem recognosco, quod die 15-ta mensis Februarii anni labentis 1769. in libera regiaeque civitate Soproniensi amplissimum praelibatae liberae regiaeque civitatis Soproniensis senatum in solita curia senatoria considentem ac per eum ipsammet etiam liberam regiamque civitatem Soproniensem in concreto pro parte et ad requisitionem celsissimi sacri Romani imperii principis Nicolai Eszterhazy de Galantha etc. (tit.) judicialiter admonuerim ac inhibuerim sequentibus: pro parte sacri Romani imperii principis Nicolai Eszterhazy de Galantha, perpetui in Frakno etc. (tit.) amplissimus liberae regiaeque civitatis Soproniensis magistratus in concreto judicialiter admonetur super eo, quatenus certum judaeum Gottlieb Jacob nominatum in oppido Nagymarton inclyto comitatu Soproniensi, dominioque Frakno adjacenti degentem, ibidemque domum habentem et sub protectione celsissimi principis constitutum, adeoque indubitatae jurisdictioni suae celsitudinis subiectum praetextu cujuspian praetensionis per Georgium et Michaellem Benedict mercatores hujates formatae et apud supratitulati celsissimi principis officiolatum nullamtenus insinuatae, tantominus liquidatae sive in persona sive in rebus ejusdem ad liberam regiamque civitatem Soproniensem quaestus et commercii causa inductis per arrestationem aut nefors attentandam executionem nullo modo damnificare praesumat, verum supradictos mercatores, si quam praetensionem contra eundem judaeum haberent, de praescripto Tit. 25-ti Partis 3-ae ad suam competentiam inviare velit, casum in contrarium celsissimus princeps fine manutenendae jurisdictionis suae contra liberam regiamque civitatem Soproniensem vias legales reservaret, solitas super hacce admonitione ac respective inhibitione judiciaria testimoniales praestolando. Super qua praevia modalitate peracta admonitione ac respective inhibitione praesentes jurium celsissimi principis pro cautela deservituras extradedi litteras testimoniales. Datum anno, die, locove, quibus supra.

Ladislaus Horvath inclyti comitatus Soproniensis juratus assessor manu propria. L. S.

Soproni városi levéltár, Lad. XXIII et X. fasc. 3. nr. 74 22.
Egykorú egyszerű másolat.

1769. február 23. *Prága vára. A cseh gubernium felkéri a m. kir. helytartó-tanácsot, hogy Herz Löw Manasses kismartoni zsidó ügyében a szükséges intézkedést az igazság érdekében megtenni szíveskedjék.*

Hochlöbliche kayserlich-königliche Hungarische regirung zu Presburg!

Einer hochlöblichen kayserlich-königlichen regirung thätte man hirmit nicht verhalten, welcher gestalten der fürst Eszterhasischen schutzjud Herz Löw Manasses in betref des von dem königlichen cammer procuretore wider selben eingeklagten wucherischen handl den recursum zwar ergriffen, jedoch wegen berichtigung der diesfälligen samentlichen revisions praestandorum es zu kein end gebracht werden mag, da doch vermögdenen rechten allerdings darauf ankommt, damit so wohl in ansehung des von dem juden Manasses abzulegen kommenden juramenti calumniae, als der hirzu erlegenden oder der zu verbürgenden ihm vermittelt des untern 26-ten Juny 1765. an seinen vorgewesenen, nun verstorbenen mandatarium den landesadvocatem Schwarz de Lauro erlassenen decreti damahlen nur wegen dem königlichen fisco zugesprochener 1550 fl. mit 221 fl. 25 cr. 4 $\frac{2}{7}$ den. ausgewiesenen septimae litis, dann darbey untereinstens vorbehaltener weitheren bestimmung respectu des auch in commissum erklärten tritts theils seines sammentlichen beweg- und unbeweglichen vermögens die fürkehrung getroffen werde. Welchem nach dann mann eine hochlöbliche regirung anmit in subsidium juris belangete, ob selbte nicht besagten zu Eysenstadt im königreich Hungarn sesshaftten juden lauth § 7. art. 5. et 8. der kayserlich-königlichen neuen process ordnung sub termino sex septimanarum zu behöriger ablegung des juramenti calumniae anhero zu verweisen, nicht minden zu der erlegenden oder verbürgung der in so weit ausgemessenen 7. litis anhalten und entlichen seinen vermögen betrefend weilen selbter in gedachten Eysenstadt sesshaft, folgsam sein vermögen hierlandes nicht wissent seyn kann, durch seine behörde eruiern und so dann dessen wahren vermögen stand so wohl an bewöglich, als unbeweglichen güthern in authentischen abschrifften anhero zu kommen zu lassen belieben würde, gleich wie wir solches in allen gelegenheiten zu erwiederen nie entfallen werden. Geben ob dem königlichen Prager schloss, den 23-ten Februarii 1769.

N. N. der Römisch kayserlich-königlichen mayestät obrister burggraf, praesident, dann rätthe des landes gubernii in königreich Böhheim.

Johann graf von Kollovrat.

Franz Fridrich von Rutner.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Egyszerű másolat ívrétű papíron, amely melléklete a 472. sorszám alatt közölt oklevélnek.

Ez a megkeresés másolatban megtalálható még az 1768–1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1338–40. oldalain is.

1769. március 13. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Sopron megye közönségének, hogy a cseh gubernium felkérésére Herz Löw Manasses kismartoni zsidóra vigyázzanak, hogy meg ne szökhessen és vagyonát el ne tüntesse, amíg ügyében az illetékességi kérdés nem tisztázódik.

Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimi!

Ex hicc advolutis gubernii regii Bohemici ad consilium hoc locumtenentiale regium exaratis literis uberius perspecturae sunt praetitulatae dominationes vestrae, qualiter nam, quave de causa idem gubernium cupiat in subsidium justitiae certum judaeum Hertz Löw Manasses nuncupatum Kismartonii degentem et ad jurisdictionem principis Eszterházy spectantem tanquam ex parte regii in Bohemia cameralis procuratoris coram modofato gubernio praetensum usurarium per consilium hocce regium eorsum fine depositionis juramenti calumniae sub termino 6 septimanarum inviari, porro praestandam emensam septimam litis adstringi, denique antelati judaei substantiae tam mobilis, quam immobilis authenticam connotationem seu inventarium abhinc sibi submitti.

Quo in merito tametsi quidem consilium hoc locumtenentiale regium sub hodierno sacratissimae suae majestati caesareo-regiae demissam repraesentationem faciat in eo, quatenus antelatus coram Bohemico gubernio contra praenotatum judaeum procedens actor procurator nimirum in Bohemia cameralis ad sequendum forum rei benigne inviaretur, ne tamen interea etiam usque dum praesenti in substrato uberius quid actum ordinatumque exstiterit, crebronuncupatus judaeus hic in elusionem justitiae vindicativae fuga nefors aliorum elabatur, resque suas quoquo modo subducat, eapropter idem hocce consilium praetitulatis dominationibus vestris hisce intimandum duxit, quatenus suprafato judaeo omni cum sedulitate invigilandum ordinare noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die decima tertia mensis Martii anno millesimo septingentesimo sexagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimus:

Albertus manu propria.

Ladislaus Balogh manu propria.

Josephus Aszalay manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Ivretű papíros, melynek vízjegye az egyik oldalon koronás címerpalzs, a másik oldalon arabeszk, alatta F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos

pecsét halvány nyomával, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg ugyanitt a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzés található.

Ezzel a rendelettel Sopron megye közönsége 1769. ápr. 5-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

... quod cum celsissimo principatu communicabitur et observabitur.
(1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1136—8.)

473.

1769. április 8. *Hirschlné zsidó özvegyasszony, soproni kóser vendéglősné elismeri, hogy kóser bor árában 14 forinttal tartozik Trinkl János soproni polgárnak, amelyet máj. 1-re megfizet.*

Den 8-len April 1769. gestehet die jüdische wittib Hirschlin garkücherin allhier an Hanss Trinkl allhiesigen burgersmann vierzehnen gulden vorgeborgten und bey ihme gemachten koscher-wein richtig schuldig zu seyn. Verspricht auf nächstkommenden Sanct Philippi und Jacobi markt zu bezahlen, welche zeit ihr auch zur richtigkeit-machung hiermit gerichtlich indulgirt worden, wo im widrigen fall was recht, geschehen solle.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. évi Gerichts diarium 69.

474.

1769. április 3. *Nemeskér. Sopron megye négy járási főszolgabírója egyöntetűen azt jelentik Sopron megye közgyűlésének, hogy a megye területén idegen tartományból bevándorolt zsidót nem találtak.*

1.

Infrascriptus vigore praesentium recognosco, quod posteaquam erga benignum et gratiosum excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum fine investigationis vagabundorum judeorum perquisitionem instituissem, in processu tamen superiori infra Sopronium nullibi commorari aut se detinere compererim. Super quo inclytae universitati humillimam facio relationem.

Paulus Nagy de Bük supremus processualis iudex nobilium
manu propria.

2.

Infrascriptus fidem facio, in processu superiori intra Rabam nullos neque Polonicos, neque alienarum provinciarum judeos, verum ex ditio-nibus caesareo-regiis, majori autem in parte ex districtu Kis-Martoniensi inclyto comitatus huicce ingremiato adventantes, domiciliaque sua ex in-

dultu dominorum terrestrium capientes hicce reperiri. Super quo etiam inclytae universitati humillimam facio relationem. In possessione Nemeskér, sub generali congregatione die (3-a) mensis (Aprilis anno 1769.) celebrata.

Matias Palkovi(c)h inclyti comitatus Soproniensis supremus
iudex nobilium manu propria.

3.

Infrascriptus praesentibus recognosco, quod processum inferiorem intra Rabam investigando nullum in eo Moravicum aut ex alienis provinciis oriundum judaeum, sed ex ditionibus caesareo-regiis et potissimum ex dominiis celsissimi principatus Eszterhaziani superioribus inclyto comitatui huic Soproniensi ingremiatis descendentes, hicque potissimum in bonis dicti principatus habitationes suas locantes repererim. Super qua etiam inclytae universitati humillimam facio relationem. In possessione Nemeskér, sub generali congregatione die 3-a Aprilis anno 1769. celebrata.

Josephus Hannibál inclyti comitatus Soproniensis supremus
iudex nobilium manu propria.

4.

Infrascriptus vigore praesentium recognosco, quod posteaquam erga benignum et gratiosum excelsi consilii regii locumtenentialis intimatum fine investigationis vagabundorum judaeorum perquisitionem instituissem, in processu tamen inferiore extra Rabam nullibi commorari aut se detinere compererim. Super qua inclytae universitati humillimam facio relationem.

Daniel Sághy inclyti comitatus Soproniensis processus inferioris extra Rabam supremus iudex nobilium manu propria.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.
Eredeti jelentések papiroson.

E jelentéseket bemásolva találjuk az 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1365—7. oldalain.

475.

1769. április 3. Nemeskér. Sopron megye közönsége a m. kir. helytartótanácsnak jelenti, hogy a megye területén idegen tartományból bevándorolt zsidó nem tartózkodik.

Serenissime etc.

In ordine ad benigno-gratiosum excelsi regii locumtenentialis consilii de dato 16-ae Januarii anni labentis intimatum profunda in demissione famulamur, intra ambitum comitatus hujus quospiam ex exteris provinciis horsum figendae mansionis causa profectos judaeos nequaquam reperiri, transituris vero nefors deinceps judaeis ejusmodi non alia meliori ratione obicem poni posse, quam si in limitibus provinciarum, e quibus egrediuntur, districtim disponatur, ne exitus judaeis ejusmodi in hocce Hungariae regnum indulgeatur. Cuius ingenitae serenitatis vestrae benigni-

tati, excelsique regii locumtenentialis consilii patrocínio commendati persistimus.

Sopron megyei levéltár, 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1285.

476.

1769. április 11. *Latis János Mihály elhunyt soproni polgár és német szabó két lakompaki zsidónak zálogra 163 forint 95 dénárt kölcsönzött, mely követelés behajtása a gyermekekre szállott.*

Anno 1769. den 11-ten April . . . ist nach absterben weyland Johann Michäel Latis gewesten teutschen schneidermeisters und stadtbürgers allhier nach innhalt seines de dato 30. Dezembris 1768., publicationis vero 21. Januarii 1769. hinterlassenen testaments . . . die abmittlung und respective vertheilung folgendermassen vollzogen worden:

.....
Schulden in das guth, undzwar auf versätz.

Jud Veitel von Läckebach ist auf seine im versatz gegebene 3 silberlöfel, 1 silber vergoldten becher, 1 silberne haarnadel, 3 goldene ringel und eine halssbetten von perln und granateln schuldig capital 25 fl.

Interesse rest von 11-ten July 1767. bis 11-ten April 1769. auf 1 jahr 9 monath nach abzug des daran bezahlten guldens annoch 1 fl. 62 $\frac{1}{2}$ den.

Eben dieser jud auf einen andern versatz, welcher in einem säckel verpetschieret ist, capital 100 fl.

Interesse von 16-ten Juny 1768. bis 16-ten April 1769. auf 10 monath 5 fl.

Jud Jacob Schlüchter von gedachten Läckebach ist auf 2 carniol und 2 smaragd ring, wie auch ein paar silber schnallen schuldig 19 fl. 83 $\frac{1}{3}$ den.

Ausser dem sind ein silberne dossen, 2 goldene ohrringel und 12 silberne mieder háfftel versetzt per 12 fl. 50 den.

.....
Ez az aktív tartozás a gyermekek között felosztásra került anélkül, hogy az részletezve lenne.

Soproni városi levéltár, 1768—1769. évi Prothocollum judicarium 45—7. 52.

477.

1769. április 17. *Kismarton. Schlanstein Edmund kismartoni hercegi tisztartó jelentése szerint Herz Löw Manasses kismartoni zsidónak ingatlan vagyona nincs, az ingóságát pedig hatóságilag összeírták, de ez a csekélység is a feleségét illeti meg a hozománya fedezete fejében.*

Gehorsamste relation.

Über das von dem hochlöblichen kayserlich-königlichen oberst burggraffen amt in Böhmen an die hochlöblichen statthalterey in königreich Hungarn de dato 25-te Martii 1769. überschückte compas schreiben und darauf von hochgedachter hochlöblichen Hungarischen statthalterey untern 13-ten mannaths Martii dieses jahrs an das löbliche Öedenburger

comitat erfolgten befehl an betreff des fürst Eszterházyschen schutzjudens Hertz Leeb Mánásses wegen von dem königlichen Böhmischen cammer procuratore wider demselben eingeklagten wucherischen handl die vorkehrung gemacht werden solle, dass dieser jud vor austrag der sache seins beweglich- und unbewegliches vermögen nicht auf seiten bringen und die flucht ergreifen möge.

Zumallen dann dieser hohe befehl von besagten löblichen comitat untern 8-ten April dieses jahrs mit der hiesigen fürst Eszterházyschen herrschafft comuniciret worden, alss hat man von seiten derr herrschafft zu folge sothannen hohen befehls, weillen dieser jud kein eigenthumliches hauss noch andern unbewegliche gütter besitzt, dessen mobilien mit aller behutsamkeit beschrieben und solche geschätzter massen hiermit specificirter sub A. gehorsamst anlegen, anbey anerwegen sollen, dass auch über dieses wenige vermögen öffters berührter jud Manasses nicht einmahl die freye disposition habe, gestalten derselbe von seinen eheweib ihme zugebrachten viertaussend gulden heurathgut lauth ratificirten heurathscontract de dato 16-te Januarii 1754. derselben sein gesamtes vermögen verhypotheciret hat.

Dass dieser jud Manasses dermahlen in der that mitloss seyn, zeigt die erfahrenheit und bekräftiget auch solches beyliegende abschrift B. seines untern 11-ten Decembris 1759. in einer anderen sache abgelegten juramenti paupertatis. Übrigens aber ist eröffterter jud vrbietig auf allmahliges begehren in eingangs ernenter sache wegen den ergriffenen recursum entweder alhier oder zu Wienn bey der hochlöblichen regirung das juramentum calumniae abzulegen. Womit mich gehorsamst empfehle.

Schloss Eissenstadt, den 17-ten April 1769.

Edmund Schlanstein manu propria,
fürst Esterhazischer verwalter.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.

Eredeti példány ívrétű papiroson, amely melléklet a 472. sorszám alatt közölt oklevélhez.

Másolatban ez a jelentés megtalálható még az 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1340—2. oldalain is.

478.

1769. április 17. A kismartoni hercegi uradalmi hivatal kimutatása szerint Herz Löw Manasses kismartoni zsidó ingósága 112 forint 30 krajcár értékű.

Beschreib- und schätzung

deren mobilien und effecten des fürst Eszterházyschen schutzjudens Hertz Leeb Manasses.

In ersten zimmer.

- 1 gwandkasten geschätzt per 10 fl.
- 1 kleines schreibkästl per 3 fl.
- 1 harte bethstatt per 6 fl.

- 1 deto tischl 2 fl.
- 1 zerbrochenen spieg 1 fl.
- 1 tisch von bildhauer arbeits 3 fl.
- 2 schlaff sesseln 2 fl.
- 6 grüne sesseln 4 fl.
- 1 flaschen keller ohne flaschen 1 fl.
- 1 kupfernes höfen 2 fl.
- 1 messingner merssner 2 fl.
- 2 waschbeckh 30 cr.
- 1 runde the-wasser-kandl 1 fl.
- 1 messingene tätzen 1 fl.
- 1 porcellan theller 1 fl.
- 2 toppelte leichter von printz mettal 2 fl.
- 6 paar weisse caffeschallen 1 fl.
- 2 glässene leichter 1 fl.
- 4 grosse und 2 kleine alte bilder mitsammen 1 fl.
- 1 messingene lampen 1 fl.
- 5 paar kleine confectmesser und gapln mit dünen silber beschlagen 2 fl. 30 cr.
- 2 paar grüne vorhäng 1 fl.

Latus 49 fl.

In anderten zimmer.

- 1 zinnene suppensschüssel, 12 zinn schüssel, 24 deto theller, 4 kleine schüssel und 1 deto schallen bey 50 pfund 20 fl.
- 1 canape 3 fl.
- 2 schlaaff sessel 2 fl.
- 7 schlechte sessel 4 fl.
- 1 spieg 4 fl.
- 3 castrol 4 fl.
- 1 wärm prann 1 fl.
- 6 kupfferne schüsseln 6 fl.
- 1 kupfferner seicher 30 cr.
- 3 deto kleine wändln und 1 gluth pfann 30 cr.
- 2 messingene wandleichter 1 fl.
- 3 deto leichter 1 fl.
- 1 zinneres nachtschier 1 fl.
- 1 messingene lampen 1 fl.
- 1 schreibkästl ohne aufsatz 2 fl.
- 2 kästen mit aufsatz 6 fl.
- 1 kleines tischl 30 cr.
- 5 paar caffe schallen 1 fl.
- 1 blechene caffe und the kandl samt caffe mühl 2 fl.

In der cammer.

- 4 alte sessel 2 fl.
- 1 pistollen und 1 hirschfenger 1 fl.

Summa 112 fl. 30 cr.

Schloss Eissenstatt, den 17-te April 1769.
Edmund Schlanstein manu propria, Frantz Nigst manu propria,
fürst Esterhazyscher verwalter. räntmeister.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok április havi csomójában.
Eredeti példány ivretű papiroson, az aláírások mellé vörös viaszba nyomott két
gyűrűspeccsével: az egyik nyolcszögletű, a másik ovális alakú.

Melléklet a 472. sorszám alatt közölt oklevélhez.

Másolatban ez a leltár megtalálható még az 1768—1769. évi közgyűlési jegyző-
könyv 1342—5. oldalain is.

479.

1769. május 1—8. *Jakab János stomfai és Löbl Dávid nikolsburgi zsidó
lopás miatt Sopron város börtönébe kerülnek. Az elsőnek büntetése 15 bot-
ütés, míg második testi gyöngesége miatt nem kap büntetést, de mindket-
tőt kitiltják a város területéről.*

Nomen et cognomen: Joannes Jacob.

Conditio: judaeus.

Aetas annorum: 32.

Locus nativitatis: Stomfa.

Quando incarceratus? 1-a May.

Delictum et causa, ob quam incarceratus est: quod in anniversariis
nundinis cuidam mercatori aliquot paria tibialium abstulerit.

Qualiter mulctatus et quando dimissus est? quindecim baculorum ic-
tibus pulsatus et die 8-a May amandatus.

Nomen et cognomen: David Löbl.

Conditio: judaeus.

Aetas annorum: 33.

Locus nativitatis: Nicolsburg.

Quando incarceratus? 1-a May.

Delictus et causa, ob quam incarceratus est: quod in iisdem nundi-
nis fasciculum corii furatus sit.

Qualiter mulctatus et quando dimissus est? ad intercessionem ipsius-
met damnificati ex reflexione, quod rem ablatam ex integro restituerit
accedente corporis debilitate sine poena die 8-a May relegatus est.

Soproni városi levéltár, 1770. évi Prothocollum conceptuum 12—3.

480.

1769. május 8. *Pozsony. A m. kir. helytartótanács Frankl Izrael brünni
születésű, nikolsburgi zsidó elöljáró ellen személyleírásos elfogató paran-
csot ad ki, mivel a hitközségi pénztárból több ezer forintot elsikkasztott.*

1203. Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillus-
tres item et generosi domini nobis observandissimi!

Isthic advolutam judaei Isräelis Frankl Brunensis circuli in Moravia
senioris Nicolsburgo nuper cum aliquot millibus florenorum ex cassa ju-
daica contributionali nefarie ablatorum profugi personae descriptionem

praetitulatis dominationibus vestris finem in eum hisce transmittit consilium hoc locumtenentiale regium, quatenus circa ejusdem celeriozem, eamque solertem perquisitionem et comprehensionem ac pro casu comprehensionis securam detentionem in gremio sui opportuna disponere, desuperque consilium hoc locumtenentiale regium indilate informare noverint. Datum ex consilio regio locumtenentiale Hungarico Posonii, die octava mensis Maji anno millesimo septingentesimo sexagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimi:

comes Joannes Csáky manu propria.

Ladislaua Balogh manu propria.

Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium, iuratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár. 1769. évi közgyűlési iratok szeptember havi részleges közgyűlés csomójában.

Nyomdai úton sokszorosítva ívrétű papiroson, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét töredékével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locumtenentiale Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzés van.

A csatolt személyleírás így hangzik:

Beschreibung des von Nikolsburg den 16-ten März laufenden jahrs nachts schulden halber flüchtig gewordenen jüdischen landes eltesten Israel Frankels.

Dieser jud ist ein herrschaftlicher Nikolsburger unterthan, über 66 jahr seines alters. mittleren statur. länglicht brauneten angesichts, hat eine gespitzte nasen und hierauf eine kleine warzen, schwarze haare und einen deto bart mit grauen weissen haaren vermengt, redet lediglich die ordinari deutsche sprach und traget sich in schwarzen jüdischen kleidern. Actum Nikolsburg, den 29-ten März 1769.

Johann Braun manu propria, ober-ammann.

Sopron megye közönsége ezzel a körözéssel 1769. szept. 4-én Sopron városában megtartott közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatva a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

... quod per currentales publicabitur. (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1635.)

Ezt a köröző rendeletet megkapta a soproni tanács is, amely azt júl. 24-én megtartott tanácsülésében vette tudomásul és ezt a határozatot hozta:

Ad effectum cujus profugi judaei fine ejusdem perquisitionis personae descriptio, ubi necessum est, in paribus extradabitur. (1769. évi Proth. Sen. Lat. 71/3—72.)

1769. május 26. Potyond. Alföldy János sopronmegyei esküdt bizonyítja, hogy amikor Lőrinc Gottlieb mihályi zsidó részére Lendvay János jobaházi nemest pálinka árával való tartozása miatt végre akarta hajtani, az ennek a végrehajtásnak ellenszegült.

Alábbirt praesentibus recognoscalom, hogy minekutánna tekintetes nemzeti és vitézlő Palkovics Mátyás urnak, ezen tekintetes nemes Sopron vármegyének főszolgabírájának commissioja mellett Mihályiban most irt tekintetes Sopron vármegyei s Rábaközben situált mezővárosban lakozó Gottlieb Lőrincz zsidó Jóbaházán, többször irt Sopron vármegyei helységben lakozó nemes Lendvai Pál uramat bizonyos hitelben tőle vett pálinkának árabéli praetensioja véget az recenter elmúlt 1768-dik esztendőben september havának 19-dik napjára előmben törvényessen citaltatván azeránt ellene törvényes processust is indított volna, melly terminus alkalmatosságával nevezett Lendvai Pál uram, mint I. fél per non venit ex contumacia convinctatván az convictio szerint 9-a mensis Martii anni currentis 1769. pro executione exequendorum annak rendi s módgya szerint ki is mentem és az executiot tentaltam, de mivel többször irt Lendvai Pál uram az executio ellen elevato prae manibus suis habito baculo magat solenniter opponalta, azért ismét ad dandum rationem oppositionis pro die 19-a mensis Aprilis anni delabentis 1769. meghnevezett zsidó, mint A. fél, Lendvai Pál uram, mint opponens I. fél ellen, oppositionalis processust indítván és folytatván, abban is most nevezett I. fél oppositiojanak elegendő okát nem adhatván succumbált és így azon processus tekintetes committens főszolgabíró uramnak pro revisione referáltatván általam hozatott sententia approbaltatott is és én pro executione exequendorum kiküldtettem. Kihez képest titulált comittens főszolgabíró uram exmissiojabul praevia tamen legali insinuatione nevezet I. fel házához convocatus nemes Tóth György, Tóth Sándor és Kiss Imre uraimékkal die 23-a mensis May anni praesentis 1769. executiora el is mentem és amidőn az I. felnek házához érkeztem, maga Lendvai Pál uram személylye szerint az uteza ajtajában egy vastag bottforma, sövénybül kihuzott vesző lévén a kezében, előmben allott s az udvarára bé sem bocsátott, sött az utcza előtt úgy megthasztított, hogy csaknem az földre dültem és így semmi fundust pro executione nem denominálnván, sem az kezében lévő botot föl nem emelvén kántelenítettett az A. fél az I. félnek mezőn levő márhai közül ad vires summae denominálni, aminthogy elsőben is az borju csordára nevezett convocatus uraimékkal mentünk és ott egy tavali borgyujat az I. félnek convocatus uraimék ad fl. 4 böcsülvén, exequaltam és az A. felnek assignaltam, azután az ló csordára, onnénd az tehén csordára mentünk, mind a két helyen előre odamenvén Lendvai Pál uram keziben lévő bottját fölemelvén az executio ellen magat opponalta és pro opponente declaralta. Mellyekről is adtam ezen subscriptional és pöcsétemel megherősített testimonialis leveletem. Potyondon, die 26-a May anno 1769.

Alföldy János, tekintetes nemes Sopron vármegyei esküdt manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 4-ti nr. 10. jelzés alatt.

Ivrétű papíros, melynek vízjegye: címerpaizs, az aláírás mellett vörös viaszba nyomott nyolcszögletű gyűrűspecséttel.

482.

1769. június 1. Sárvár. Baruch Ábrahám sárvári zsidó elismeri, hogy ökrök ára fejében Knezevics Jakab és Antal Fülöp kereskedőknek 2400 forinttal tartozik, egyben igéri, hogy ezt az adósságát egy éven belül négy egyenlő részletben fogja megfizetni.

Alább meghirtt adom tudásokra mindeneknek, az kiknek illik, hogy én Jakab Knezevics és Phülöp Antal kereskedőknek bizonyos számú mégh 1768. esztendőben vásárlott ökrök árában adós marattam fl. 2.400, azaz kétezer négyszáz forintokkal, obligálván praesentibus magamat és successorimat, hogy az most folyó s alább irtt esztendőben esendő első juniustul fogva az esztendőt számlálván s az fönt irtt summát négy részre osztván úgy az egy esztendőnek folyása alatt négy terminust téven, tudni illik az első terminus a 1-a Junii négy holnapokigh egyezésünk szerint s illyképpen első októbernek napján itt Sárváratt forintot 600, mégh az jövő esztendőben első januariusnak napján fl. 600, ismét első aprilis napon fl. 600, utóllýára az esztendőnek kitleyessével, ugy mint az első juniuban forintot 600 s illyképpen az egész summát fogyasztkozás nélkül ki fogom fizetni. Ha pedig csak az első vagy többi terminus napokat is elmulatnám és az fönt irtt summát kifizetni nem akarnám, tehát adok creditor uraiméknak tellyes hatalmat, hogy rajtam és successorimon akárholy magok ereivel meghvehessék és ingó vagy ingatlan s akárholy találandó javaimbul magokat meglegegethessék. Mindezekről adom ezen obligatorialis levelemet tulajdon nevem subscriptionnal és pöcsetemmel megherősítvén. Sárván, 1-a Juny 1769.

Id est Abraham Baruch. L. S.

Én előttem Pruner György manu propria,

Nagy György tekéntetes nemes Vass vármegyének esküttye előtt manu propria.

Ezen zsidónak partikáit investigáltatván úgy találtatott, hogy fizető lehet. Ennek ellhitleyére adtam ki ezen írásomat.

Rátky Joseff manu propria. L. S.

Lecta et comportata cum originali per juratum assessorem testimoniale manu propria.

Sopron megyei levéltár, Acta iuridica, Knezevics családnévnél Tomi 2-dí nr. 1. jelzés alatt.

Egykorú, egyszerű másolat papíroson.

1769. június 19. Neumayr Anna Mária Brunano Lénárd soproni kereskedőnél 60 forint erejéig jótállt Notl Mihály rohonci zsidóért, amely összeget köteles lesz 45 napon belül megfizetni.

Den 19-ten Juny 1769. gestehet Anna Maria Neymayrin, dass dieselbe bey herrn Leonhard Brunano burgerlichen handelsman allhier vor den Rechnitzer juden Michael Nottl jüngst verflossenen Maymarkt gut gestanden sey und versprochen habe anstatt gedachten juden 60 fl. zu bezahlen, worauf ihr auch gerichtlich auferleget worden gedachte summam binnen 6 wochen 3 tåg abzuführen. im widrigen falle geschehen solle, was recht ist.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. évi Gerichts diarium 81

1769. július 1. Preiss János soproni polgár Flantsch Lajos soproni polgárnál és kötélgyártónál fennálló adósságát abból a pénzből fizeti ki, amit Löwel sopronkeresztúri zsidótól kapott bor ára fejében.

Den 1-ten July 1769. hat Johannes Preiss seine bey meister Ludwig Flantsch burgerlichen sailermeister allhier gehafftete activ schuld per 13 fl. 45 cr. von dem geld, was der Creuzer jud Löwel für den ihm assignirten wein bey einem löblichen stadtgericht allhier erleget hat, von gerichts handen baar erhoben und wurde auf solche art diese schuld getilget.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. évi Gerichts diarium 86.

1769. július 3. Nemeskér. Sopron megye közönsége e napon tartott közgyűlésében a csornai zsidónak azt a 78 forintját, amit hitelben Dugovits József vásárolt tőle különféle árukban, betáblázza.

Anno 1769. die 3-a mensis Julii in possessione Nemeskér . . . celebrata est generalis congregatio antelati comitatus hujusce Soproniensis, qua occasione . . . intabulata quoque sunt . . . debita . . . denique haebrei Csornensis fl. 78 den. 29 $\frac{5}{6}$, quibus eidem antelatus dominus Josephus Dugovits pro diversis mercibus ab eodem erga creditum acceptis restantiarius mansit.

Sopron megyei levéltár, 1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1445. és 1582.

1769. július 12—15. Löbl Márkus nikolsburgi zsidót lopás miatt a soproni városi bírói szék 20. Ábrahám Mózes bazini zsidót pedig ugyancsak lopás miatt 15 botütésre ítéli el és mindkettőt a város területéről száműzi.

Nomen et cognomen: Marcus Lövl.

Conditio: judaeus.

Aetas annorum: 26.

Locus nativitatis: Nicolsburg.

Quando incarceratus? 12-a Julii.

Delictum et causa, ob quam incarceratus est: quod occasione nundinarum cuidam rustico 3 florenos furatus est.

Qualiter mulctatus et quando dimissus? viginti baculorum ictibus pulsatus et 15-a Julii dimissus et relegatus.

Nomen et cognomen: Moyses Abraham.

Conditio: judaeus.

Aetas annorum: 40.

Locus nativitatis: Basinium.

Quando incarceratus? 12-a Julii.

Delictum et causa, ob quam incarceratus est: propter consimile fur-tum.

Qualiter mulctatus et quando dimissus? quindecim baculorum ictibus acceptis atque 15-a Julii relegatus.

Soproni városi levéltár, 1770. évi Prothocollum conceptuum 14—5.

1769. július 16. előtt. Wiener Spitzer Götzl pozsonyváraljai zsidó szücs a m. kir. helytartótanács-hoz fordul panaszával elmondván, hogy atyja, Wiener Löbl halála után annak iparát ő vette át, azonban a céhbeli mesterek nemcsak azt akadályozzák meg, hogy nemeseknek és idegeneknek dolgozhassék, hanem még a nyilvános vásároktól is el akarják tiltani. Ezért védelmüket és azt kéri, hogy miként atyja, úgy ő is az iparát űzhesse.

Serenissime dux regie locumtenens!

Excelsum consilium locumtenentiale regium!

Domine, domini benignissime gratiosissimi!

Benignissime meminisse dignabitur regia serenitas vestra et excelsum consilium locumtenentiale regium gratiosi intimati sui sub 5-a Februarii anno adhuc 1760. inclytam comitatus Posoniensem expediti, quo mediante judaeus Levl Wiener dictus pelliot et parens meus eo ex fundamento, cum contubernaes magistri pelliones in obversum articulorum 79. 1681., item 119. 1715. et alterius 119. 1723. liberum quarumlibet rerum quaestum admittentium, mercium hirsutarum quaestum sibi soli vendicare, taliterque monopolium quasi aliquod intra se cum praejudicio publici erigere non valerent, velut anno 1751. per benignas resolutiones

regias jam regulatus in praehabito quaestus exercitio stabilitus est. Judaeo huic Levl Vienner dicto. parenti meo jam demortuo, in omnibus tam videlicet in opificii et quaestus beneficiis, quam et ferendis publicis ac privatis oneribus successi, succedere etiam deberem in praehabito per genitorem meum, velut, uti praemisum est, anno 1751. per benignas resolutiones regias jam regulatum quaestus et opificii pellionum exercitio. Attamen nil obstante praemissa gratiosa excelsi consilii ordinatione contubernales magistri pelliones non tantum me ab omnibus dominorum magnatum, nobilium et advenarum laboribus arcent, verum etiam ab annualibus publicis nundinis in obversum praecitatorum articulorum cum praepredicio publici inhihent, imo elaborationem et praeparationem hirsutarum pellium domi meae per Christianos fiendam cum maximo meo damno mihi non admittunt, verum crudas pelles iisdem contubernalibus magistris pro elaboratione cum magnis meis sumptibus dare debeo, a quibus non ejus qualitatatis, cujus ipsis tradidi, elaboratas pelles recipio, imo non tantum quod ipsissimas non recipiam, sed multo deteriores.

Hinc serenitati vestrae regiae et excelso consilio locumtenentiali regio de genu humillime supplico, benignissime dignabitur me medio inclyti comitatus Posoniensis in conformitate praecitati gratiosi intimati sui in praehabito per patrem meum quaestus, opificiique pellionum exercitio stabiliri, neve per contubernales magistros pelliones in parandis dominorum magnatum, nobilium et advenarum laboribus impediatur et ab annualibus publicis nundinis in abversum praecitatorum articulorum inhihent, neve crudas pelles domi meae opera Christianorum majorem occasionem merendi habiturorum elaborare et parare possim benignissime ordinari facere. Pro qua benignitate et gratia emorior.

Regiae serenitatis vestrae et excelsi consilii locumtenentialis regii indignus servus:

Götzel Spitzer Vienner judaeus et pellio subarcensis.

Kivül: Ad serenissimum ducem regium locumtenentem et excelsum consilium regium locumtenentiale Hungaricum, dominum, dominos benignissimum, gratiosissimos humillima instantia introserti supplicantis.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 270—1.

Ivrétű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon: koronás címerpaizs, míg a másik oldalon arabeszkkel, előlapon e feljegyzéssel: *praesentata 16-ta Julii 1769, die 17-a ejusdem relata.*

1769. július 17. Pozsony. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Pozsony megyének, hogy Wiener Spitzer Götzel pozsonyváraljai zsidó szűcsöt iparának üzésében e célból még atyjának 1760. febr. 5-én kiadott rendelet előírása szerint megvédeni tartoznak.

Comitatui Posoniensi.

Judaeus Götzel Spitzer Vienner nominatus, professione sua pellio, in fundo subarcensi Posoniensi residens, contextu isthic in paribus acclusi supplicis libelli queritur in eo, quod contuberniales magistri pelliones ip-

sum non tantum ab omnibus dominorum magnatum, nobilium et advenarum laboribus arceant, verum etiam ab annualibus publicis nundinis cum gravi publici et supplicantis praejudicio inhibeant, imo elaborationem et praeparationem hirsutarum pellium domi suae per Christianos operandam cum maximo querulantis damno ipsi non admittant, ast ejusmodi pellis crudus contubernialibus magistris pro elaboratione dare cogatur, a quibus vilioris qualitatis pelles persoluta gravi elaborationis mercede saepe recipere debet.

Recordabuntur interim praetitulatae dominationes vestrae, qualiter controversia inter pelliones subarcenses et judaeum Lovl Vienner antehac obversatae per benignas resolutiones regias terminata et regulata extiterit atque adeo praetitulatis dominationibus vestris sub 5-ta Februarii anno 1760. fine manutationis mentionati Vienner contra impetitores ejus intimata habebatur.

Modernus vero supplicans fati functo patri suo Lovl Vienner in officio et ferendis oneribus publicis successisset, adeoque aequaliter ac pater suus considerari debeat.

Idcirco praetitulatis dominationibus vestris hisce intimandum esse duxit consilium locumtenentiale regium, quatenus in conformitate regulationum regiarum clementer interventarum etiam sub praecitata 5-ta Februarii anno 1760. expeditarum nuncfatum querulantem ac supplicantem per patrem suum quaestus, opificiique pellionari exercitio stabiliri facere, neve per contuberniales magistros pelliones in parandis pro dominis magnatibus, nobilibus et advenis laboribus impediatur, minus a nundinis publicis sive annualibus et elaboratione crudarum pellium opera Christianorum perficienda arceatur, disponere noverint eadem dominationes vestrae. Datum Posonii, 17. Julii 1769.

Sido consiliarius apposuit die 17-a Julii 1769.

O. L. C.-29. Lad. A. fasc. 1—21. folio 272—3.
Fogalmazvány egy-két törléssel a szövegben.

489.

1769. július 20. Nagymarton. Gottlieb Jakab nagymartoni zsidó sörfőző felettes hatóságához, herceg Eszterházyhoz fordul panaszával és védelmet kér tőle Benedek György és Mihály soproni kereskedők ellen, akiknek még Bécsben kiállított nyugtával kereskedőtanoncuk által két zacskóban, az egyikben 200, a másikban 350 forintot küldött. A nyugtát aláírva visszakapta, de később állítólagos hiány miatt, melyért már őt felelősségre vonni nem lehet, a soproni városi bírói szék a kereskedők esküjére mégis elítélte.

Species facti.

Dass meritum der zwischen mir Gottlieb Jacob von Mattersdorff und herrn Georg und Michael Benedict burgerlichen kauffleuthen zu Oedenburg fürgewater strittigkeit anbelangend.

Nachdem ich den 24-ten Februarii anni praeteriti 1768. zur zeit des eben dasselbst gehaltenen jahrmarckts zwey sakel geld, eines mit 200, das andere aber mit 350 fl. an Georg und Michael Benedict kauffleuthe in Oedenburg mittelst ihres zur erhebung dieses geldes zu mir mit meinen eigenen in Wienn ausgestellten wechselbrief abgeschickten lehrjungs gegen zuruckstellung des ausgestellten wechselbriefes ungezehlt übergeben habe mit beygefügt erklärung, das sie das geld alsogleich zahlen möchten, so glaubte gantz sicher, das sie kauffleuthe das geld auch alsogleich zahlen wurden und weilen den nehmlichen jahrmarkt mir von keinen abgang nichts gemeldet, mein wechselbrief aber bereits zuruckgestellt worden, hätte keine fernere forderung nicht vermuthet. Habe jedoch nachgehends erfahren müssen, dass wegen einen vergeblichen abgang an mir forderung gemacht werde und obwohlen ich sodann auf bedrohung, dass mann mich mit der wacht abhohlen wurde, zum Oedenburger stadtrath erscheinen müste, so habe mich doch jederzeit auf mein behörige instanz beruffen und dabey erwiedriget, dass ich nunmehr nach zuruckgestellten wechselbrief von dem in die dritte, vierde hand übermachen geld des geäuserten abgangs halber keine rechenschafft zu geben verbunden seye, sofern dieselben aber an mir eine weithere forderung zu haben vermeinen, so kanten sie mich derowegen bey meiner gehörigen instanz belangen. Dessen ungeachtet wurde denen kauffleuthen das jurament aufgetragen, welches da ich meinen gegnern abzuschwören niehmahlens überlassen habe, so bin hingegen ürbietig bey meiner rechtmässigen instanz das jurament in contrarium abzulegen, dass ich das nehmliche säckl mit 350 fl. von herrn Moser Wienerischen lebzehlter also per 350 fl. empfangen, wie ichs denen kauffleuthen Benedict übergeben habe. Datum Mattersdorff, den 20-ten July 1769.

Gottlieb Jacob (b)reyer.

Soproni városi levéltár, Lad. XXIII et X. fasc. 3. nr. 74 6.
Egykorú egyszérű másolat.

490.

1769. augusztus 8. Wollmann nagybajomi zsidó 10 hordó mézet rakatott le Weissmandl Kristóf soproni polgárnál, amelyet még 750 forint adósság terhel, miért úgy erre, mint a többi mézre bírói tilalmat mondtak ki. Ezek szemből Hirschl Baruch bécsi zsidó és társai hogy mézet szállíthassanak el, ez úgy vált lehetségessé, hogy Weissmandl szavatosságot vállalt a 750 forintért, melynek fejében Wollmann zsidó mézét zálogba kapja.

Den 8-ten Augusti 1769. nachdeme der jud Wollmann von Nagy Bayon vermög waagzettl den 13-ten July dieses jahr 10 tonnen honig in sporco mit 48 centen 65 lb. hier abwägen lassen und solches nebst andern honig sich bey meister Christoph Weissmandl befindet, darauf aber dem angeben nach eine schuld per 750 fl. annoch haftet, dessentwegen auch durch tit. herrn ordinarium judicem in verflossenen markt der verboth dahin geschehen, dass vor bezahlung obstehender summa wider obige 10

tonnen noch auch ein anderes honig von hier abgeföhret werden solle, nunmehr aber Hirschl Barach von Wien im nahmen auch seiner übrigen compagnionen einiges honig abführen wollen, dahingegen die herrn Benedik, als commissionati des oberwähnten judens Wollman der beschehen gerichtlichen inhibition inhaeriret und auf das honig, welches vorbemeldet Hirschl Baruch gestrigen tages fortführen wollen, abermahl den verboth renoviret, so ist an heut diese angelegenheit dahin entschieden worden, dass weilen vorerwähnter meister Christoph Weissmándl vor den ertrag deren obspecificirten 10 tonnen honig caviret, dass wann diese sache zwischen den kaufer und verkaufem in zeit von 4 wochen nicht abgethan und beygelegt wurde, er Weissmándl sonder einiger weitläufigkeit den bemeldten betrag cum eo, quod interest, zu gerichtshanden zu erlegen schuldig seye, wogegen ihm Weissmandl das recht auf das eingelegt und bey ihm depositirte honig, als ein unterpfand gerichtlich zugestanden werden. Auf welch geleiste Weissmandlische caution, dann auch das gefasste honig abzuführen gestattet worden.

Soproni városi levéltár. 1768—1770. évi Gerichts diarium 90—1.

491.

1769. augusztus 25. Pozsony. A m. kir. helytartótanács közli Sopron megye közönségével, hogy Löbel Dávid zsidó két társával szerződést kötött a hadsereg számára 400 db. ló leszállítására, miért szabad jövőüket-ménésüket és működésüket a megye területén biztosítsák.

1308. Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Quandoquidem vi contractus erga praevidiam benignam approbationem caesareo-regiam noviter initi certus judaeus David Löbel dictus cum sociis suis Jacobo Libermanovich et Mandel Rabinovich equos suppletorios nro 400 pro equitatu caesareo-regio procurandos et in Transylvania legionibus destinatis cum fine mensis hujus Augusti tradendos suscepit, una autem inter alias conditiones sacratissima sua caesareo-regia majestas clementer concessisset, ut durante hocce negotio suprafatus judaeus, ejusque necessarii assistentes quoad illorum personas tam per Transylvaniam, quam et regnum isthoc Hungariae absque ullo impedimento penes passuales litteras a caesareo-regio aulae bellico consilio extradatas libere ire, transire et redire possint, quemadmodum etiam praedictus judaeus una cum sociis suis praemissis passualibus munitus Transylvaniam ingressus jam esset.

Hinc regium hoc locumtenentiale consilium praetitulatis dominationibus vestris hisce de benigno jussu regio intimat, quatenus eadem in gremio sui necessarias dispositiones instituere noverint, ut repetitum nuncupato judaeo, ejusdemque sociis cum praedenotatis passualibus semet legitimaturis per Hungariam liber reditus et transitus concedatur. Datum ex consilio regio locumtenentiali Hungarico Posonii, die vigesima

quinta mensis Augusti anno domini millesimo septingentesimo sexagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia paratissimi:

comes Nicolaus Palffy manu propria.
Josephus Aszalay manu propria.

Kívül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium ac juratis assessoribus, totique universitati dominorum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Soproniensis, dominis nobis observandissimis Sopronium ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok október havi részleges közgyűlés csomójában.

Nyomdai úton sokszorosítva ívrétű papiroson, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét töredékével, ahol ez a feljegyzés található: *ex consilio regio locum-tenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzés van.

Sopron megye közgyűlése ezzel a rendelettel 1769. okt. 30-án Sopronban megtartott részleges közgyűlésében foglalkozott és azt bemásoltatván a közgyűlési jegyzőkönyvébe ilyen határozatot hozott:

... quod per currentales publicabitur (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1671—3.)

Ezt a rendeletet megkapta a soproni tanács is, amely azt szept. 13-án megtartott tanácsülésében vette tudomásul, ahol ezt a határozatot hozta:

Cui etiam pro casu, ubi eundem dictum judaeum Löbl hac transire contigerit, passualesque produxerit, satisfiet (1769. évi *Proth. Sen. Lat.* 86—7.).

492.

1769. augusztus 28. Mózes Izsák és Notl Mózes szentgróti zsidók Zeltner Józsefet vallják be ügyvédjüknek.

Den 28-ten Augusti 1769. constituiren Isaac Moyses und Notl Moyses, beyde juden von Szentgrod aus dem Szaladiensers comitat, in specie herrn Joseph Zeltner pro procuratore, in genere aber alle juramento regni adstrictos procuratores.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. évi Gerichts diarium 95.

493.

1769. szeptember 7. Bajom Mayr nagybajomi zsidó Gabriel Lajost nevezi meg ügyvédjéül.

Den 7-ten Septembris 1769. constituiret jud Mayr Bojon von Nagy Bajom aus dem Somogger comitat herrn Ludwig Gabriel pro procuratore in specie, uti et reliquos juramento regni adstrictos procuratores in genere.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. évi Gerichts diarium 98.

1769. szeptember 18. előtt. Abrahám Dávid hunfalvi zsidó a m. kir. helytartótanácsnak elpanaszolja azt az embertelen, zsarnoki bánásmódot, amelyet földesura, Berzeviczy István részéről kénytelen volt idáig elszenvedni, aki erőszakkal társult vele és egy másik zsidóval és ezenközben 232 forinttal maradt adósa. Ettől függetlenül kölcsönbe adott pénz és megvásárolt áru fejében 434 forinttal, lánya pedig 228 forinttal adósak. Ezt követőleg együttesen borkereskedésbe kezdtek, mely azonban 70 arany veszteséggel járt. Ennek fedezésére a földesura megengedte neki, hogy saját költségen pálinkafőzőházat, pajtát és istállót építsen, melyért 13 éven át haszonbért nem kell fizetnie, azután pedig évi 10 forint árendában egyeztek meg. A pálinkafőzőház felépítése és berendezése 3 ústtel 600 forintjába került, amelyet Berzeviczy István lánya az elmúlt június hónapban 4 cigány segítségével erőszakkal elvett tőle. Mindezekre ráadásul a földesúr elvette 2 lovát, 3 tehenét, szekerét, ekéjét és minden házi ingóságát, hogy csak az maradt meg neki, amit testén visel és ha nem menekül el, még börtönbe is vetette volna. Így ő 4 kiskorú gyermekével teljesen tönkrement. Az a kérése, hogy a m. kir. helytartótanács vegye pártfogásába és parancsolja meg, hogy a földesúr minden adósságát fizesse meg, az elvett ingóságát adja vissza, az okozott kárát térítse meg és a jövőben hagyja békén és hogy ne kelljen bosszújától tartania.

Ihro königliche hochheit!

Allerdurchleuchtigster königlicher prince, herzog zu Sachsen, Teschen und königlicher stadthalter im konigreich Hungarn etc. wie auch hochlöbliches kayserlich königliches consilium locumtenentiale regium etc.!

Allergnädigst, auch gnädigst und höchst gebiethendeste herren herren!

Mich zwinget die allerbitterste noth und trübsal mit bluthigen thränen das tyrannische, wider Gott und das gewissen lauffende unchristliche verfahren, so ein gewisser edelmann in Hungarn zu Hunnsdorff in dem Zipser comitat wohnhaft, bey welchen ich, als insass, bereits schon 14 jahr von anno 1755. mit weib und kind wohne, dessen nahmen Bresovicze Stephan, an mir armen juden und contribuenten verüebet, allerunterthänigst, aller wehemüthigst vorzutragen. Ich ware allzeit ein handelsjud und hätte meine nahrung durch wahrenhandel ehrlich gesucht und jederzeit meine gaaben und schuldige tolleranz bezahlet und behörig abgeföhret. Nachdem aber bemelter herr Breczovicze anno 1755. mit einem sicheren juden, Moyses Bilnizer, wider all mein verhoffen sich in eine handlungs compagnie eingelassen, hat selbiger mich anstat seiner person das werke zu föhren aufgenommen und beede compagnions sich mir obligiret all wochentlich mir 4 fl., das ist der jud die helffte mit 2 fl., der edlmann hingegen die anderte helffte auch 2 fl. zu geben und zu bezahlen. Der edelmann über die mir wochentliche 2 fl. anbey dass freye quartier und wohnung in seinem hause zu geben stipuliret und sich anheischig gemacht. Dises handlungs werkh wurde 2 jahr und 3 monath geföhret und

ich wurde auch von dem juden nach seinen versprechen allwochentlich richtig bezahlet, von dem edlmann hingegen habe ich bis gegenwärtige stunde keinen kreitzer von dem stipulirten wochenlohn deren 2 fl. weder gesehen noch empfangen, sondern auch meine wohnung bezahlen müssen, also das er mir vor die 2 jahr und 3 monath 232 fl. zu bezahlen schuldig verbliben.

Nach verfließung erst bemelter 2 jahren 3 monathen ist mehrgedachter edlmann mir sowohl an baaren ihm geliehenen geld, als auch von mir heraus genommenen waahren schuldig worden und verbliben 434 fl. 47 kr., dan auch seine tocht(er)frau Berszovicze Martonin ebenfahls fir heraus genommene waahren a parte 228 fl. 45 kr., wie aus beyligenden conto und specification sub litera A. et B. gnädigst zu entnommen ist. Endlichen hat diser edlmann mein grundherr, einen weinhandel ergriffen, mir derowegen mir (!) aufgetragen, ich solle auf seinen nahmen geld aufbringen, könte aber keines bekommen, doch leztlichen einen freund gefunden, welcher auf seinen nahmen endlichen 30 vass wein, jedes á 9 duggat bona fide auf credit hergegeben. Diweilen aber die 30 vass an capitali nur 270 duggat betrageten, der creditor aber gerne eine schuldobligation in numero rotundo haben möchte, hat selbiger noch darzu die güte gehabt und zu den wein, so nur 270 duggat ausmachete, annoch an baaren geld 30 duggat, damit es ein numerus rotundus mit 300 duggat in capitali werden können, auf einen termin von 3 jahren hergegeben. Bey diser beschaffenheit nun hat der edelmann mit mir folgender gestalten contrahiret, dieweillen ich des verschleisses wegen mich bemühen müsse, so solle der daraus entstehende gewinn unter uns in gleiche theile getheilet werden und jedweder die helffte dauon zu genießen haben. Es hat sich aber ergeben, das anstatt des verhofften gewinns sich ein verlust und schaden per 70 duggat geäußeret. Ich habe auch indessen dem creditori a conto des capitalis ex proprio 100 duggat bezahlet, das also der edlmann dermahlen nicht mehr als noch 200 duggat zu bezahlen schuldig ist, welche der edlmann anjezo von mir begehret und will von der schuld, so er mir vermög beylage lit. A. et B. nichts wissen. Da nun aber diesem weinhandel sich ein verlust per 70 duggat geäußeret, hatte der edlmann die ersezung bey mir ansuchet und dessentwegen in vicem mir angetragen und versprochen, das er mir erlaube auf seinem grund, jedoch propriis meis expensis, ein brandweinhauss, stadl und stallung vor das viech bauen, auch einen brunn graben zu können, wouon ich 13 jahr lang, damit ich einen regress haben möge, keinen zinss zu zahlen schuldig sein solle, welches pactum auch 13 jahr stehen solle. Nach expirirung solcher zeit hingegen solle ich gehalten sein alljährlich 10 fl. zinss zu zahlen und solle solcher zinss sich bis auf Kindes kinder extendiren. Mit welchen contract ich zu friden ware und vor 2 jahren auf solch sein worth und versprechen angefangen einen stadel und stallung zu bauen. Vor einem jahr dan, das brandweinhauss mit 2 brennkössl n von grund aufgebauet und mit aller nothwendigkeit eingerichtet, die stallung erweithert und noch darzu einen brunnen graben lassen. Da nun also die bemelte frau tochter Berszovicza Martonin ersehen, das mein erbautes brandweinhauss so gut eingerichtet seye, ist ihr der lust angekommen, selbstn brandwein zu brennen und

mich zu hemmen und zu kränken, daher den 4. Juny anni currentis in solch mein brandweinhaus gekommen, sich ohne einige praemonition gewaldthätig und eigenmacht eingedrungen und mir solches weggenommen. Dieweillen ich aber in meiner wohnung auch noch einen anderen brennkössel hatte, ist selbige den 16-n Juny neüerdings mit 4 zigeinern gekommen und mir auch solchen 3-ten brennkössel in meiner wohnung ebenfahls durch ermelte zigeiner gewaldthätig aus der mauer herausbrechen und reissen lassen, sohin den 3-ten brennkössel abgenommen und noch darzu mein weib mit schlägen tractiret, da mich doch das brandweinhaus samt kupfergeschier nebest der frucht über 600 fl. gekostet und hat mich so grossen schaden hindangestossen.

Dieses alles war nicht genug, sondern es hat der edlmann selbst herr Breszovicze Stephan, der mir nicht einen kr. schuld vorzeigen kan, er aber mir schuldig ist, mich mit gleichen gewald überfallen, mir meine eigenthümliche 2 pferde auf dem felde wegnehmen lassen, auch sogar nachtllicher zeit noch darzu 3 stukh khüe aus den stall, einen wagen nebst geschürr, einen plug und die frucht auf dem felde hinweg genommen und forthbringen lassen. Ja endlichen meine ganze habschafft und wirtschafft mitsamt zünn, kupfer, mössing, eisenen und holzenen geschirren, ja sogar die russige wäsche samt aller kleidung gewaldthätig mir weggenommen, also das ich nichts, als ein altes hemeth und das alte kleid auf dem leibe dauon gebracht und nota bene si ich mich nicht retiriret und entflohen were, hette er mich auch noch darzu in den arrest werffen lassen, wie er es schon vorhin einem anderen juden gemacht, deme er auf dem freyen feld vorgepasset, mit schlägen tractiret und all seine haabschafft und sachen weggenommen und ihn in den arrest werffen lassen, wessentwegen er auch schon einmahl bey dem allhiesigen hochlöblichen consilio locumtenentialem regio, auch bey dem löblichen comitat zu 3-mahlen wegen seiner tyranney verklaget und wegen solcher ungebührlichen vermessenheit zu 2-mahlen bestraffet worden ist. Ich habe mich auch zu den herrn vicegespan dessentwegen gemeldet, welcher mir einen brief an herrn judex nobilium behändiget die sache in güte zu vergleichen, aber vergeblich. Dahiروon dorthen wegen seines dem löblichen comitat bezeichnenden ungehorsam anhero ad excelsum consilium locumtenentiale regium relegiret worden.

Wann nun solches widerrechtliches, mehr als barbarisches factum nicht allein sträfflich, mir denmach höchst praejudicirlich und schädlich, als da ich primo den ganzen sommer hindurch keinen brandwein brennen dörfen noch können und wohl wenigstens 80 emer hette brennen können, bey jeden emer 1 fl. 30 kr. nuzen gehabt hette, sohin um 80 thaler zu schaden kommen. Secundo ganzer 2 jahr lang meine waahren-handlung verlassen und auf das brandweinhaus und brennen die zeit und mühe samst gehabten unkösten mich beflissen und bemühet, bey welcher handlung ich in solcher zeit gar leicht 600 fl. gewünnen können. Tertio mir nicht allein solche grosse schande angethan, wordurch ich um meinen guthen nahmen und credit gebracht, mithin der gestalten ruiniret, das ich mit 4 ohnmündigen kinder zum bettler geworden, das ich mir in solch meiner aussersten armuth. noth und elend keine andere hilffe und zu-

flucht nach Gott, als bey eüer königlichen hochheit und hochlöblichen consilio locumtenentiale regio zu suchen und zu finden weis. dan die armuth ist dermahlen, weilen all meiner habschafft spoliret worden, das ich vor Hunnsdorff aus bis anhero nacher Prespurg auf der strassen das brod zur nahrung mit bettlen samlen und suchen müssen um wider einen solchen barbarischen menschen und tyran gnädigsten schutz, beystand und gerechtigkeit zu finden und einen allergnädigsten befehl zu impetiren und zu beiwürrhen, damit ermelter edlmann bey meiner zurukhkunfft nacher Hunssdorff sich nicht an mir vergreifen und etwan nach seiner tyraney mit arrest, welches ich armer besorge, zu todt mortificiren möchte, sondern vilmehr ihme auferleget werden möchte, damit sich selbiger coram inclyto comitatu in güte zu verrechnen und mir wegen mir die so widerrechtlich hinweggenommene habschafft restituiren und wegen den brandweinhauss des ausgelegten geldes alle satisfaction leisten solle. Dahero

Gelanget an eüer königlichen hochheit und hochlöblichen consilium locumtenentiale regium mein um die barmherzigkeit Gottes willen allerfussfälligstes bitten, mir in consideration solch fast unmenschlichen verfahrens und beschädigung sich meiner in allerhochsten gnaden zu erbarmen und ob ich gleich ein armer jud, doch aber ein getreüer contribuent bin, aus allerhöchstgerechten einsicht und erkhanthus nicht zu lassen. das ein solcher edelmann mir armen mein mit grosser mühe, sorgfalt und fleis durch so vile jahr ehrlich erworbenes gut, recht zu sagen rauberischer weise, nach seinen willen eigenmächtig und gewaldthätig hinwegnehmen und sich mit meinen bitteren schweis und bluth sättigen, bereichern und mich in die äusserste armuth, noth und elend und mit weib und 4 ohnmündigen kindern durch bettlen mein tagliches brod und nahrung ohnverdienter weise zu suchen bemüssiget sein und verschmakhten solle. Dahero das erforderliche, aus allerhöchst angebohrner milde, clemenz und allergerechtesten erkhanthus das erforderliche wegen des an mir verübten violenti facti an seine behorde ergehen zu lassen, mittels welchen obbemelter edlmann Bresovicze Stephan zu Hunssdorff in den löblichen Zipser comitat wohnhafft mich nicht allein in integrum restituiren, wegen meiner an ihm zu suchen habenden schuld anforderung contentiren, sondern mich auch bey meiner zurukhkunfft, damit ich alldorth frey und sicher wandlen könne, mit nichten nach seiner vermessenen gewohnheit nach kränkhen solle und möge. Vor welche höchste gnade und assistenz Gott der allmächtige der gnadenreichste belohner sein wird, mich zu gnädigster willchur und resolution empfehlend ersterbe.

Eüer königlichen hochheit etc. auch exzellenz und gnaden etc. allerunterthänigst allerdemüthigster:

David Abraham armer jud und contribuent zu Hunnsdorff im löblichen Zipser comitat wohnhafft.

Kivül: An ihre königlichen hochheit, den durchleüchtigsten königlichen printzen Albertum, herzogen zu Sachssen, Teschen und königlichen stadthaltern des königreichs Hungarn etc., wie auch hochlöbliches Hungarisches consilium locumtenentiale regium etc. gnädigist, gnädig

und hochgebiethendeste herren herren etc. allerunterthänigst, allerfussfälligstes bitten und anflehen David Abraham judens und contribuentes von Hunnssdorff aus dem löblichen Zipser comitat pro, ut intus gnädigist zu entnemmen.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 24—28.

Az A. és B. melléklettel együtt 5 ívoldalas kérvény előlapon ezzel a feljegyzéssel: *praesentata 18-a Septembris 1769.*

Az A. melléklet tartalma ez:

Specification, was ich dem herrn Berszovicze Stephan, als meinem grundherrn in Hundsdorff in dem Zipser comitat sowohl an baaren geld gelihen und vorgestrekhet. als auch an zerschidenen waahren crediliret und abgegeben habe, als an bahren geld gelihen:

Den 1-ten May 1767. an baahren geld gelihen 108 fl.

Den 10-n Novembris 1767. auf seinen befehl seiner frauen mutter gelihen 90 fl. Nota bene! da mir aber auf solche 90 fl. expost 70 fl. a conto bezahlt worden, so verbleiben hierorths nur anzusezen 20 fl.

Eodem anno den 15-ten Marty gelihen 21 fl.

Den 20-n Augusti 1768. habe ich von ihme einen akher auf 2 jahr in arendam genommen, nachdeme aber, welches ich nicht gewust, solcher akher nicht sein eigen ware, so hat der rechtmässige eigenthumer mir solchen mitsamt der frucht widerumen weggenommen und ich habe in 2 jahren schaden geliten und damnficiret mit 150 fl.

Obbemelt mein grundherr hat mir erlaubet einen stall zu bauen, der mich 12 fl. gekostet, da selbiger aber mir solchen widerum abgenommen, mithin mir zu ersezen hat 12 fl.

An creditiren waahren gegeben:

12 ellen Calamank á 51 kr. . . . 10 fl. 12 kr.

10 ellen caton á 42 kr. . . . 8 fl.

5 ellen ganz rasch á 45 kr. . . . 3 fl. 45 kr.

3 lb. zukher á 45 kr. . . . 2 fl. 15 kr.

1 lb. caffe á 45 kr. . . . 45 kr.

1 lb. pfeffer á 1 fl. 12 kr. . . . 1 fl. 12 kr.

5 ellen galges oder feinen flanell á 24 groschen . . . 6 fl.

18 loth fischbein á 7 kr. . . . 56 kr.

3 lb. zukher und 3 lb. caffe zusammen . . . 4 fl. 48 kr.

9 elen halb-rasch á 21 kr. . . . 3 fl. 9 kr.

6 lb. zukher und 5 lb. caffe zusammen . . . 8 fl. 15 kr.

5 elen schwarzen zeug á fl. 30 kr. . . . 7 fl. 30 kr.

5 elen detto á 18 groschen . . . 4 fl. 30 kr.

1 ½ elen seiden traget á 2 fl. . . . 3 fl.

5 lb. zukher und 3 lb. caffe zusammen . . . 6 fl.

12 elen blauen zeug á 24 groschen . . . 14 fl. 24 kr.

5 elen caton á 16 groschen . . . 4 fl.

5 elen schwarzen zeug á 24 groschen . . . 6 fl.

16 loth fischbein á 7 kr. . . . 2 fl. 6 kr.

An anderen kleinigkeiten genommen, betraget . . . 27 fl.

Summa: 434 fl. 47 kr.

David Abraham jud von Hunssdorff in Zipser comitat.

A B. melléklet tartalma vizsont ez:

Selle die frau Berszevicze Martonin haben um empfa(n)g:

Abgab an wahren als nemlich:

2 weben schleyer oder batist leinwanth á 12 duggaten, macht 99 fl.

25 ellen Schlesinger leinwanth á 9 groschen 11 fl. 15 kr.

16 ellen caton á 12 groschen 9 fl. 36 kr.

22 ellen feinen detto á 17 groschen 18 fl. 42 kr.

1 stukh parchet á 9 fl.

1 furtuch caton á 2 fl. 33 kr.

9 ellen maar-bandt á 4 groschen 1 fl. 48 kr.

1 stukh N. Z. bandt á 1 fl. 30 kr.

Summa: 153 fl. 24 kr.

Hierauf empfangen á conto:

An paaren geld 13 duggaten 53 fl. 37 $\frac{1}{2}$ kr.

1 stukh inlandische leinwanth 4 fl. 7 $\frac{1}{2}$ kr.

Mehr in paaren geld 11 fl. 41 kr

Summa: 69 fl. 26 kr.

Bleibt schuldig: 83 fl. 58 kr.

Mehrmahlen abgeben:

5 stukh schmahle bandl á 1 fl. 30 kr. = 7 fl. 30 kr.

6 ellen leonischen spitzer á 15 kr. = 1 fl. 330 kr.

12 ellen schmahle detto á 12 kr. = 2 fl. 24 kr.

13 ellen grünen zeüg zu vorhängen á 42 kr. = 9 fl. 6 kr.

Summa: 20 fl. 30 kr.

Hierauf á conto empfangen:

Baahres geld 1 fl. 35 kr.

Detto 2 fl. 30 kr.

Summa: 4 fl. 5 kr.

Bleibt schuldig: 16 fl. 25 kr.

Widerumen abgeben:

1 gold-waag per 1 fl.

18 ellen feine leinwanth á 18 groschen = 16 fl. 12 kr.

15 ellen feinen caton á 17 groschen = 12 fl. 45 kr.

12 ellen gestreifften seiden zeig á 3 fl. 45 kr. = 43 fl. 12 kr.

Summa: 73 fl. 9 kr.

Hierauf abermahl á conto empfangen:

An paaren geld 11 fl. 49 kr.

12 ellen hauss-leinwanth á 12 kr. = 2 fl. 24 kr.

Detto bahr geld 2 fl. 30 kr.

Summa: 16 fl. 43 kr.

Bleibet schuldig: 56 fl. 26 kr.

Item abgegeben:

1 schock breitthe leinwanth á 9 duggat = 37 fl. 21 kr.

Hierauf á conto empfangen: 6 fl. 30 kr.

Verbleibt schuldig: 30 fl. 51 kr.

Ingleichen abgeben:

Ein pfundt gewicht und schalen 2 fl.

4 ellen schleyer leinwanth á 18 groschen = 12 fl. 36 kr.

9 ellen breithen muschelin á 2 fl. = 18 fl.

12 ellen parhet á 30 kr. = 6 fl.

12 ellen bänder á 7 $\frac{1}{2}$ kr. = 1 fl. 30 kr.

15 ellen bändl á 7 $\frac{1}{2}$ kr. = 2 fl. 15 kr.

3 stukh schmale bändl á 4 $\frac{1}{2}$ kr. = 4 fl. 30 kr.

84 ellen detto bändl zum einziehen á 5 kr. = 7 fl.

Summa: 53 fl. 51 kr.

Auf dise abgab á conto empfangen:

An baahren geld 9 fl. 10 kr.

Dan detto 3 fl. 36 kr.

(Summa): 12 fl 46 kr.

Verbleibt schuldig: 41 fl. 5 kr.

Suma sumarum: abgeben an wahren 338 fl. 15 kr.

Daran a conto empfangen: 109 fl. 30. kr.

Bleibet rest an der schuld: 228 fl. 45 den.

Die abgab beträgt: 338 fl. 15 kr.

Der empfang a conto: 109 fl. 30 kr.

Wan nun der empfang a conto von obiger abgaab abgezogen wird, so erhellet, das mir obige frau Berszovicze annoch einen rest shuldig verbleibe zu bezahlen per 228 fl. 45 kr.

Hunsdorff, den 16. Augusti 1769.

David Abraham jud von Hunssdorff in dem Zipser comitat.

495.

1769. szeptember 18. A m. kir. helytartótanács megparancsolja Szepes megyének, hogy Ábrahám Dávid hunfalvi zsidónak földesura, Berzeviczy István elleni panaszát vizsgálja ki és neki, megbizonyosodván e panaszok jogosságáról, igazságot szolgáltatasson.

Comitatui Scepusiensi.

David Abraham judaeus in Hunnsdorff comitatui huic ingremiato loco degens quam sensibilliter conqueratur, dominus illius terrestres Stephanus Bresovicze ante complures annos in societatem quaestus cum altero quodam judaeo se immittendo tractandi quaestus negotium querulanti concrediderit, stipulatam hebdomodalem mercedem vero huic in praesens non persolverit, dein vero diversas merces accipiendo tum ipse, cum et filia praefati Stephani Bresovicze restantiarii manserint, simili modo etiam in alio subseque coempto vini quaestu damnificatus sit, postremo vero ei locum pro aedificanda domo crematoria concedendo postquam querulans judaeus suis sumptibus domum erexisset et requisitis ahenis instruxisset, repetitus dominus illius terrestres ac respective filia ipsius mobilia, ahenae crematoria, pecora et fruges violenter ademerint, sicque recurrentem judaeum omnibus rebus suis, vivendique mediis via facti privaverint, ex isthic copialiter advoluta instantia uberius percepturae sunt praetitulatae dominationes vestrae.

Penes cujus instantiae communicationem iisdem hisce intimat con-

silium hocce locumtenentiale regium, quatenus investigatis genuine querulantis judaei praetensionibus pro ratione comperiendae injuriarum realitatis eidem judaeo jus et justiciam admimistrare ac pro re nata satisfactionem impendi effective curare noverint. Datum 18. Septembris 1769.

Anno praescripto die 19. Septembris appositus per secretarium Klobusiczky manu propria.

Die 20. ejusdem reviditur per consiliarium Andrassy manu propria.

O. L. C.-29. Lad. B. fasc. 1—6. folio 29—30.

Fogalmazvány egy törléssel a szövegben.

496

1769. szeptember 25. *Boschan Löwel vágújhelyi zsidó Marton Bertalant vallja ügyvédjéül.*

Eodem (den 23-ten Septembris 1769.) constitueret Löwel Boschan, ein jud vor Ungarisch Neustádl an der Waag, herrn Bartholomaeum Marton pro procuratore in specie, in genere aber omnes juramento regni adstrictos procuratores.

Soproni városi levéltár, 1768—1770. évi Gerichts diarium 104.

497.

1769. szeptember 26. *Jánosfa. Fülöp Jakab nagygeresdi zsidó pere György László nagygeresdi lakos ellen, akinek a mostohafia egy forint 60 dénárral adós dohány, bor, sör és pálinka árával.*

Anno 1769. die 26-ta mensis Septembris in possessione Jánosfa inclyto comitatui Soproniensi adjacente coram me infrascripto jurato assessore praedicti comitatus levata est causa Jacobi Fülöp judaei Nagy Geresdiensis, ut A. contra et adversus nobilem Ladislaum György in possessione Nagy Geresd antelato comitatui Soproniensi adjacente degentem, velut I.

Az A. fél szemelle szerint compareálván hol egy, hol masfeli aprolikos jóságat, ugymint dohant, bort, sört és palinkát hordván mostoha fiával edjütt az I. azon nevezett aprolékos partékaknak arra dugát ad fl. 1 den. 60, amelyet mivel az I. szépségessen meghfizetni mind ez ideigh nem kívánta és mastanságh is nem akárja, azért kerí azon praespecificáltt válosághos praetensiojának, cum praevia nihilominus ejusdem partis I. solita juris proclamatione, okozott és ne talántando megh ezután is okozandó költségeivel edjütt törvényessen leendő ajustatiojat és generalier reservál.

Az I. fél is szemelle szerint compáreál és minden költségek eránt protestalván magát adósnak nem isméri, hanem ha az I. mostoha fiának adta, attul kérje. Sokszor meghmotta, hogy eő reá ne adjon.

Az A. erre azt mondja, valamint a mostoha fia egy kenyéren volt, ugy a praespecificáltt jóságokat sem adta az mostoha fia emberségére, hanem az I. félnek, de masképpen nem csak evel, amit most az A. fel az

I. féltől kér, hanem többel és ugyan procedens eskütt uram által citáltatta is törvényessen, de az I. feleségével edjött nem várván a terminust, meghegyezett és a többiről contentálta az I., hanem 32 garasokkal adós maradt, akkoron semmi emlékezetett nem tiven mostoha fia felől.

Az I. továbbá is protestaly a koltségek eránt, mivel nem ados.

Deliberatum est.

(Az ítélet hiányzik, ehelyett sok törléssel és javitással megírt idézés fogalmazványa következik.)

Sopron megyei levéltár. Acta iuridica, Hebraeorum címszónál Tomi 4-tj nr. 3. jelzés alatt.

498.

1769. október 23. A m. kir. helytartótanács felszólítja a soproni tanácsot, jelentse, hogy az elmúlt országos vásár alkalmával Decente Domonkos görög kereskedő kérésére Salamon Joachim oroszvári zsidó árusbódéját miért záratta be, amikor annak atyja adósságához semmi köze nincs.

Die 10-a mensis Novembris 1769.

Praesentata sunt excelsi consilii locumtenentialis regii Hungaricae aulici quintuplicis ordinis diversarum materiarum intimata, etquidem:

Quartum sub nro 4109. de dato 23-ae ejusdem praeteriti mensis erga instantiam Joachimi Salomon judaei Oroszváriensis comitatu Mosoniensi degentis in eo querulantis, quod ut in patris sui substantia in vivis agentis hactenus non successerit aut cautionem pro debitis patris sui apud certum Dominicum Decente Graecensem mercatorem contractis fecisset, idem tamen his non obstantibus in praeteritis publicis nundinis hujatibus fornicem suum ex commissione judiciaria idem creditor praeccludi fecerit. Penes cujus communicationem committitur quatenus super eo, quid in re subsit, genuina informatio reddatur. Quo in passu ordinarius dominus judex facti speciem suppeditabit, quo eidem conformiter informatio submitti valeat.

Soproni városi levéltár, 1769. évi Prothocollum Senatorium Latinum 100—1.

499.

1769. október 31. Sopron megye 12 gyalogos és 5 lovas katonája részére a csepregi zsidó szállított köpenyt, amely 120 forintba került.

Specificatio

factarum vestium pro 12 nro militibus et 5 nro obequiatoribus

Judaco Csepregiensis pro clamidibus 120 fl.

Soproni, die 31-a Octobris 1769.

Sopron megyei levéltár, 1770. évi közgyűlési iratok február havi csomójában. Eredeti kimutatás ívrétű papíron.

1769. november 13. Pozsony. A m. kir. helytartótanács Przepiczky báró kirablásában részes magyarországi zsidó gonosztevők ellen személyleírásos köröző parancsot ad ki és azt Sopron megye közönségének megküldi.

4316. Illustrissimi, reverendissimi, spectabiles ac magnifici, perillustres item et generosi domini nobis observandissimi!

Posteaquam regium tribunal in marchionatu Moraviae sua via suae majestati sacratissimae demisse repraesentasset, qualiter certus ex capite complicitatis criminum latronei praedocinii in barone Przepiczky perpetratorum Brunae incarceratus neophytus Jacobus Gottfried, antehac judaeus Mayer dictus, in benevolo examine delicti hujusce sui alios quoque complures in regno hocce Hungariae degentes judaeos, velut coriphaeos praedenotatorum criminum detexerit et quoad personas etiam descripserit, adeoque in eisdem complices judaeos solerter inquirendos et pro re nata etiam comprehendendos supplicuisset.

Eapropter praetitulatis dominationibus vestris penes transmissio-nem hicce advolutae personarum descriptionis hisce de benigno jussu regio intimat consilium isthoc locumtenentiale regium, quatenus memoratos et in attacta personarum descriptione denotatos judaeos mox perquiri, sique adinventi fuerint, illico comprehendi facere, suae majestati sacra-tissimae vero desuper indilatam informationem submittere noverint, comprehensis interea etiam usque ulteriorem benignam ordinationem regiam in carceribus detinendis. Datum ex consilio regio locumtenentiali Posonii, die decima tertia Novembris anno millesimo septingentesimo sexagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia pa-ratissimi;

comes Paulus Balassa manu propria.
Josephus Klobusiczky manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item et generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, iudicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati domino-rum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Sopronien-sis, dominis nobis observandissimis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1769. évi közgyűlési iratok december havi részleges köz-gyűlés csomójában.

Ívrétű papiros, melynek vizjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik olda-lon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. titkos pecsét töredékével. ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatus Soproniensi* megjegyzés van.

A csatolt személyleírások így szólnak:

Nahmen und beschreibung deren von dem zu Brün ex capite complicitatis des an dem freyherrn von Prezepitzky verübten mords und raubes gefänglich insizendten neophyten Jacob Gottfried in seiner gerichtlichen bekanntnuss, als mitgehilffter dieses verbrechens angegebenen juden.

Jud Abraham Lössl 40 jahr alt, ist seinem vergeben nach aus Pohlen, hat ein kürzes schwarzes haar, er ist mehr kleiner, als mitlerer statur, pfleget sich in Hungarn zu Presspurg und Stampfen aufzuhalten.

Jud Salamon über 60 jahr alt, ist klein von persohn, hat ein kleines schwarzes bartl, aufenthalt ist meistens in Hungarn.

Jud Motche ist von Holleschau gebürtig, gegen 30 jahr alt, mehr gross, als mitlerer statur, hat ein grosse naasse, ist dik in gesicht und leib und einen ungeschikt groben gang, er ist verheurathet und haltet sich in Hungarn auf.

Jud Schmaya von Loschitz, wird zwischen 6 und 27 jahr alt seyn, weiss und hibsich von gesicht, mitler statur, hat schwarz, gekraustes haar, ist verheurathet und hat sein weib zu Loschitz.

Jud Jacob hat vorgegeben aus weitem ländern zu seyn, haltet sich mehrerertheils in Hungarn auf, ist 25 jahr alt, etwas kleiner, als mitlerer statur, mager, hat ein rundes gesicht, schwarzes haar und bartl, auch solche augen, ist ledig gewesen.

Jud Lazar, böhmisch Joseph genannt, ist 5 oder 36 jahr alt, verheurathet, von Loschitz gebürtig, von dannen er als kleiner bub weggekommen und haltet sich dermahlen meistens in Hungarn auf.

Jud Jacob der alte oder jüdisch Jankef genannt, ist gegen 50 jahr alt, klein von persohn, traget ein schwarzes bartl, soll seinem vorgeben nach ietzt zu Tschernohora branweinbrenner seyn, zur seit des raubes ist er aus Hungarn gekommen.

Sopron megye közgyűlése ezt a körözt 1769. dec. 18-án Nemeskérén megtartott részleges közgyűlésében tárgyalta, de a rendelet bemásolása a közgyűlési jegyzőkönyvbe elmaradt ezzel az indokolással: tenor abest (1768—1769. évi közgyűlési jegyzőkönyv 1882.).

501.

1769. december 14. Weissmandl Kristóf soproni polgár és sütőmester letévén Wollmann zsidó mézét terhelő 750 forintot, nemcsak erre a mézre, hanem Hirschl Baruch zsidó két láda árujára is bírói tilalmat nyer.

Den 14-ten Decembris 1769. nachdeme meister Christoph Weissmandl burgerlicher weissbek allhier laut gerichts diarium de dato 8-ten Augusti anni currentis vor das bey ihme gelegene und pro parte des judens Wollmann von Nagy Bajom seiner wider den Hirschl Baruch et compagnie von Wién habenden forderung wegen per 750 fl. in gerichtlichen verboth genommene honig dergestalten gut gestanden, dass der

gerichtliche auf besagtes honig gelegte verboth aufgehoben und wenn allenfalls innerhalb 4 wochen diese angelegenheit zwischen erstbemeldeten zwey juden in der güte nicht beygelegt werden sollte, er Weissmändl obigen honig betrag per 750 fl. zu bezahlen schuldig seyn wolle. Bis dahero aber diese affaire zwischen den beyden juden nicht ausgemachet worden, als hat besagter Weissmändl in folge seiner versicherten gutsprechung zu vermeidung aller weitlaufftigkeit und etwan damit verknüpften unkosten sothanen honig-betrag per 750 fl. bey einem löblichen stadtgericht baar erlegt und nachdeme dieses geld durch herrn Georg Benedik, als commissionatum obbemeldten judens Wollmann erhoben worden, zugleich geziemend angehalten, dass weilen das bey ihm in deposito liegende honig zu seiner bedeckung nicht hinlänglich, ein löbliches stadtgericht zu dessen völliger sicherstellung auch auf die bey frauen Brunanoin ad rationem des juden Hirschl Baruchs et compagnie abgelegte zwey kisten kaufmanns waaren den gerichtlichen verboth zu schlagen gelieben möchten.

Worauf gedachte frau Brunanoin vorberuffen und ihr gerichtlich auferlegt worden jetzt berührte waaren in so lange in beschlag zu halten und niemanden unter was immer vorwand auszuhändigen, bis meister Weissmändl wegen erlegten 750 fl. und etwan verne suchenden unkosten völlig contentiret und der verboth von gericht aus relaxiret seyn würde, wie sie dann auch den gerichtlichen befehl gehorsam nachzukommen versprochen hat.

Soproni városi levéltár. 1768—1770. évi Gerichts diarium 128—9.

502.

1769. december 22. Pozsony. A m. kir. helytartótanács az országos zsidó összeírás egyöntetű biztosítására nyomtatott táblázatot küld meg megfelelő rovatokkal Sopron megye közönségének és 7 pontba foglalja azokat a szempontokat, amelyek figyelembevételével az összeírásokat legkésőbb a jövő évi február végéig kell elvégezni.

4189. Illustrissimí. reverendissimí, spectabiles ac magnifici, perillustres item ac generosi domini nobis observandissimí!

Conscriptionibus judacorum hoc in regno Hungariae degentium erga factas abhinc intimationes peractis et consilio huic locumtenentiali regio per comitatus, civitates, districtus item separatas portas habentes submissis haud ita instructis existentibus, ut exinde pro futuro justa taxae tolerantialis repartitionis idaea erui ac ultro dignosci valeret, an et in quali quantitate taxa haec augeri, quave methodo repartiri queat, ad qualem item professionem et quaestum deinceps judaei restringendi sint, potissimum cum conscriptiones istas in uno eodemque comitatu, prout eae in diversis processibus per processuales judices nobilium peractae sunt, difformiter elaboratas ac diversis rubricis instructas esse comperiatur. Ut

proinde finis ac scopus, qui per eandem conscriptionem intenditur, eo celerius et exactius obtineatur, sacra sua caesarea regia et apostolica majestas benigne praecipit ac mandat, ut dictorum judaeorum in Hungariae regno degentium conscriptio juxta rubricas in adnexa tabella expositas per universos regni comitatus, civitates et distractus separatas portas habentes quamprimum peragatur, exmittendique e comitatibus, civitatibus et praeattactis districtibus fine antememoratae conscriptionis instituendae magistratuales officiales ea ratione instruantur, ut

1-o haec eorum prima cura sit, quatenus e singuli loci communitate judaica tria individua, quae animi maxime candidi comperient, unum utpote e classe prima sive opulentioribus, aliud vero e mediâ sorte, tertium denique e pauperioribus deligant, quae.

2-o praevis sermone accomodo ad edendam super omnibus conscriptionis rubricis candidam fassionem commonefacient, postmodum vero ad genuine et sincere revelandas omnes suas et in ipsorum communitate existentium judaeorum facultates per depositionem juramenti legi judaeicae rite consentientis, cujus formula isthic communicatur, adstringent.

3-o cum autem hoc versutiae deditum genus hominum occasione instituendae eorundem individualis conscriptionis multis fraudibus, uti quiret, horumque proinde nonnulli e loco conscribendo ad locum jam conscriptum pro quopiam tempore ne fors transire valerent, eapropter conscriptores adjurata tria individua primum et ante omnia interrogaturi sun, an omnes ad loci ejusdem, ubi conscriptio peragitur, communitatem spectanter judaei adsint? quo absente profecti fuerint? an aliqui extranei et quando in medium eorum advenerint? et denuo abscesserint? et signanter ad notitiam ipsorum quorsum? qui omnes peculiariter ad notam summendi erunt, ut suo tempore ex inspiciendis conscriptionibus erui valeat, an et ubi se conscribi fecerint? aut conscriptionem effugere adnisi sint?

4-to nudis dumtaxat fassionibus haud quaquam aquiescant, ast ipsam, quam judaei revelarunt, substantiam oculate si non ex integro et relate ad quodvis individuum saltem et minimum relate ad plerosque, cumprimis vero eos, quorum intuitu nonnullae subversantur reflexiones, disquirent.

5-to suapte natura intelligitur, quod postremae conscriptionis tabellae rubricae id tantum modo de facultatibus, proventu et utilitate inseri debeat, quod deductis expensis aut aliis oneribus titulo puri lucri resultat.

6-to necessitas exposcit, ut pro majori securitate et ad obviandum fraudi semet conscriptioni subducere queuntium individuorum cuilibet familiae, ut primum conscripta est, testimonium sub syngrapha conscribentium admanuetur, cujus adminiculo pro eo casu, dum negotiorum causa durante conscriptione semet ad alium locum quispiam judaeorum confert, illicque denuo de conscribendo eodem ageretur, semet super eo, quod effective jam conscriptus sit, legitimare queat, secus namque conscribendus aut ad notam summendus erit, in ordine ad locum et communitatem, cujus membrum se esse profitetur.

7-mo causa imposterum quoque denuo instuendae conscriptionis consultum est, ut judaei dehinc quoque in certas communitates disper-tiantur, quo eorundem dum et quando a communitate, ad quam spectant, certior notitia haberi possit, his porro communitatibus peculiares ante-signari praeficiendi, quorum officii erit quoad Hungariam ingressuros aut inde egressuros vel vero mortem oppetentes judaeos perquam vigi-lantem curam gerere et singulo trimestri connotationem specificam ac-crescentium aut decrescentium judaeorum jurisdictioni, cui subsunt ex-hibere, cui connotationi ad calcem semet subjungent, eos, qui ab exteris provinciis pro breviori aut longiori tempore in communitatis, cui prae-sunt, gremium causa exercendi dumtaxat temporanei quaestus, relicta ibi, unde venerunt, familia sua advenere, si etenim dictarum communi-tatum antesignari aut scienter unum, aliudve ejusmodi individuum reti-cerent aut vero eatenus accuratissimam vigilantiam adhibere negligere-nt, iidem severissime punientur, spectato interim eo, quod ubique loco-rum praesentes esse nequeant, vicariam quoad praemissa vigilantiam, cujuslibet loci seniori concredent atque cum hoc debitam correspon-den-tiam fovebunt, benigne caeteroquin confidendo sua majestas sacratissima conscriptionem hanc ad summum cum fine Februarii anni imminetis consilio huic locumtenentiali regio submissum iri.

Quemadmodum proinde idem hoc consilium locumtenentiale regium praeductam benignam resolutionem regiam praetitulatis dominationi-bus vestris intimat, ita et id de benigno jussu regio injungendum esse duxit, ut in conformitate praemissorum agenda agere noverint, effectuan-daque ita effectuare adlaborent, ut una conscriptiones praedesideratae usque finem affuturi mensis Februarii absque defectibus consilio huic locumtenentiali regio submittantur. Datum ex consilio regio locumtenen-tiali Posonii, die vigesima secunda mensis Decembris anno domini mille-simo septingentesimo sexagesimo nono celebrato.

Praetitulatarum dominationum vestrarum benevolus ad officia pa-ratissimi:

comes Nicolaus Palfy manu propria.

Ladislau Balogh manu propria.

Franciscus Hatos manu propria.

Kivül: Illustrissimis, reverendissimis, spectabilibus ac magnificis, perillustribus item ac generosis dominis N. N. supremo et vicecomitibus, judicibus nobilium et juratis assessoribus, totique universitati domino-rum praelatorum, baronum, magnatum et nobilium comitatus Sopronien-sis, dominis nobis observandissimis Sopronii ex officio.

Sopron megyei levéltár, 1770. évi közgyűlési iratok február havi csomójában. Ívretű papiros, melynek vízjegye az egyik oldalon stilizált liliom, a másik olda-lon F. C. P. betűkkel, zárlatán vörös viaszba nyomott kir. pecsét töredékével, ahol ez a feljegyzés olvasható: *ex consilio regio locumtenentiali Hungarico*, míg kívül a jobb alsó sarokban: *comitatui Soproniensi* megjegyzés van.

A mellékletként említett táblázat ma már nincs meg, ellenben a zsidó eskü így hangzik:

Ich schwehre nach der wahren meynung des allmächtigen Gottes, auch nach der wahren meynung deren rabinern, ohne einige hinterlist oder betrug, auch ohne einige falsche gedanken, dass ich alle diejenigen puncten, über welche ich befraget werde, treulich und wahrhaftig beantworten will und im geringsten, es mag nahmen haben, wie es wolle, nicht verschweigen will.

Wann aber, bewahre Gott, ich falsch schwehre, und ein oder andern puncten wissentlich falsch beantworten möchte, so sollen allen fluchen, welche in unsere bücher Moyses beschrieben seynd, über mich kommen, so ferne aber ich recht schwere, so sollen alle fluchen in seegen verändert werden amen.

Sopron megye közönsége ezzel a rendelettel 1770, febr. 7-én Nemeskéren megtartott közgyűlésében foglalkozott és ezt a határozatot hozta:

... ad quod committitur processualibus iudicibus nobilium, ut desideratam investigationem quantocius peragant, eandemque exhibeant.

A rendelet bemásolása a közgyűlési jegyzőkönyvbe elmaradt ezzel az indoklással: *cujus tenor non est inter acta hujus congregationis reperibilis (1770—1771. évi közgyűlési jegyzőkönyv 155—6.)*

Ezt a rendeletet megkapta a soproni tanács is, amely azt beragasztatta a latin tanácsjegyzőkönyvébe nemcsak a nyomtatott zsidó eskümintával, hanem a minta táblázattal együtt, mely utóbbinak leközlését nem tartottuk szükségesnek.

Egyébként a soproni tanács jan. 15-én megtartott tanácsülésében vette tudomásul ezt a rendeletet, ahol így határozott:

Super quo proximius rescribetur nullos in civitate hac domiciliatos cives existere, informatioque eatenus perhibente pag. 20-a Conceptuum prothocollis sub 20-a Januarii abinde expedita est. . . (1770. évi Proth. Sen. Lat. 6/1—9.)

1769. Sopron városának ebben az évben a két zsidó kóser vendéglős házszonbér címén 80 forintot fizet le.

Empfang von jüdischen kahrküchen alhier.

Die juden erlegten in diesen 1769-sten jahr wegen in denen burgerlichen häusern alhier errichteten zwey kahrküchen die ihnen von einem wohledlen rath alle jahrmärckte dessentwegen zu bezahlen auferlegte 20 fl., undzwar:

Im fasten marckt 20 fl. — den.

Im May marckt 20 fl. — den.

Im Margarethen marckt 20 fl. — den.
Im Elisabeth marckt 20 fl. — den.

80 fl. — den.

Latus et summa dieser rubric per se.

Soproni városi levéltár, 1769. évi Cammer rechnung 62.

504

1769. A kismartoni, a nagymartoni, a lakompaki és a sopronkeresztúri zsidó hitközség Sopron városával a szabad kereskedésük megengedése céljából kötött szerződésük értelmében ebben az évben 100 forintot lefizet.

Empfang von juden contract.

Den 3-ten May bezahlte mir die juden gemein von Matterstorff das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1768. bis letzten April 1769. mit 15 fl.

Von 1-ten May bis letzten Octobris 1769. mehr dieselbe 15 fl. . . . 30 fl. — den.

Den 3-ten May erlegte die juden gemein von Creutz das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1768. bis letzten April 1769. mit 10 fl.

Abermahl das 2-te halbe jahr nemlich von 1-ten May bis letzten Octobris 1769. mit 10 fl. . . . 20 fl. — den.

Den 3-ten May empfienge von der gemein von Läckenbach das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1768. bis letzten April 1769. mit 10 fl.

Dann von 1-ten May bis letzten Octobris 1769. auf das 2-te halbe jahr 10 fl. . . . 20 fl. — den.

Den 1-ten May erlegte die juden gemein von Eisenstadt das halbjährige contractgeld von 1-ten Novembris 1768. bis letzten April 1769. mit 15 fl.

Ferner auf das 2-te halbe jahr von 1-ten May bis letzten Octobris 1769. mit 15 fl. . . . 30 fl. — den.

100 fl. — den.

Summa dieser rubric 100 fl. — den.

Soproni városi levéltár, 1769. évi Cammer rechnung 63—4.

MUTATÓK

A zárójelben álló számok évszámok, amelyek az oklevél keltét jelzik. A zárójel nélküli számok az oklevelek sorszámai.

Rövidítések az indexben: A. A. = Alsó-Ausztria, csn. = családnév, hn. = helynév, l. = lásd, m = megye, szn. = személynév, uo. = ugyanott.

Fontos figyelmeztetés! A 226. sorszámu irat nevei nincsenek kijegyezve.

- Adélffy** Antal sopronmegyei alispán (1760) 175, 182. — (1762) 256.
- Albert** szász herceg (1766) 379. — (1767) 411. — (1768) 451, 464. — (1769) 472, 491.
- Alföldi** János sopronmegyei esküdt (1763) 277, 279. — (1769) 481.
- Aliman** József kismartoni polgár (1769) 478.
- Andrássy** csn. (1769) 495.
- Apponyi** György gróf (1767) 432.
- Arnsteiner** Márkus pozsonyváraljai zsidó (1750) 9. — (1753) 46.
- Artner** Farkas soproni városbíró (1762) 262.
- Katalin l. Komáromy.
- Lipót soproni tanácsos (1762) 262.
- Aszalay** József (1766) 403—4. — (1767) 410—1, 424—8. — (1768) 445, 448, 453—4, 456, 464. — (1769) 467, 472, 491.
- Abrahám** kogateini zsidó (1767) 432. — nyitrai zsidó (1754) 77.
- Áron bazini zsidó (1762) 236.
- Dávid hunfalvi zsidó (1769) 494—5.
- János nikolsburgi zsidó (1765) 371.
- Joachim lengyel zsidó (1762) 252—4, 257—9, 262., 265, 267—8, 271.
- Jónás vágújhelyi zsidó (1762) 236.
- József lakompaki zsidó (1766) 393—4.
- Mózes bazini zsidó (1769) 486. — nemes-szalóki zsidó pálinkafőző fia, József Áttér az ev. hitre, kinek neje, Sikos Zsuzsanna (1760) 179. — nikolsburgi zsidó (1765) 371.
- Aron** Izrael és Mózes höllestabeli zsidók (1765) 371.
- Márkus kismartoni zsidó (1762) 217.
- Bacsák** János pozsonymegyei főjegyző (1759) 140.
- Bajom** Mayr nagybajomi zsidó (1769) 493.
- bajor** posztókészítő (1757) 121—2.
- Balassa** Pál gróf (1760) 174—5, 178. — (1761) 202, 209. — (1762) 220, 231—2, 258, 261, 265, 267. — (1763) 274, 299, 301—2. — (1764) 313, 318. — (1766) 404. — (1767) 424—8, 436. — (1768) 445, 453—4. — (1769) 500.
- Balásy** Ágoston budai tanácsos (1766) 392.
- Balogh** Ádám nemeskéri ev. lelkész és superintendens (1760) 179. — (1761) 189, 192—3.
- Ferenc regens (1765) 366.
- László (1753) 109. — (1761) 187—9, 197—8, 209. — (1762) 220, 231—2, 258, 261, 265, 267. — (1763) 274, 299, 302. — (1764) 313, 318, 340, 342. — (1766) 379. — (1769) 472, 480, 502, — sopronmegyei esküdt (1763) 309.
- Banschreiber** csn. (1765) 366.
- Baranyai** Miklós újdéki tanácsos (1766) 392.
- Baranyi** Sámuel szegedi tanácsos (1766) 392.
- Barcsa** István újfalusi ev. lelkész (1761) 192.
- Barcza** István és Pál veszprémmegyei nemesek (1760) 179.
- Barinay** László (1754) 79, 87, 92. — (1759) 159. — (1760) 166, 171, 178, 182.
- Baruch** Ábrahám sárvári zsidó (1769) 482.
- Battha** László (1754) 85—6. — (1759) 158. — (1762) 235, 255. — (1764) 315, 347.
- Battyány** Ádám idősb. gróf kir. tárnokmester (1766) 392.
- Károly herceg (1742) 1. — (1767) 422, 424—5.
- Lajos gróf (1763) 292. — (1764) 342.
- Bácsmegyei** György sopronmegyei szolgabíró (1756) 3. — (1758) 128.
- János sopronmegyei esküdt (1758) 128.
- Bene** Antal sopronmegyei esküdt (1763) 309.
- Benedek** György és Mihály soproni polgárok és kereskedők (1763) 450. — (1769) 469—70, 489—90, 501.
- Benedicti** István pozsonyváraljai szűcs (1749) 8.

- Benedikt* Márton zalaegerszegi zsidó (1761) 205, 212. — (1762) 237.
- Benjamin* Bernát szabolcai zsidó (1756) 103, 107.
- Ber Farkas* kojtani zsidó (1761) 195.
- Bercsényi* francia huszárezred (1760) 182.
- Bernátsky* József soproni városi főjegyző (1762) 214.
- Bernsteiner* János András soproni polgár és kereskedő (1755) 94. — (1756) 102. — 1753. 135. — (1763) 287—8.
- Berzeviczy* István (1769) 494—5.
- Mártonné (1769) 494.
- Beszprémy* János sopronmegyei esküdt (1757) 122—3.
- Betlehem* József pozsonyváraljai zsidó szabó (1752) 30. — (1762) 247—8.
- Bilácz* György fertőszentmiklósi plébános (1760) 165. — (1763) 278.
- Bilnizer* Mózes zsidó (1769) 494.
- Bittó* csn. (1765) 366.
- Blasovszky* József soproni polgár és ügyvéd (1753) 63. — (1762) 256. — (1766) 401.
- Blau* Wolf pozsonyváraljai zsidó (1763) 308.
- Bolla* Zsigmond (1759) 143. — sopronmegyei szolgabíró (1762) 218—9. — (1763) 276—7, 279. — (1764) 325—6, 336.
- Boresch* Sámuel zsidó (1752) 27, 33.
- Bóna* Ferenc pozsonyváraljai szűcs (1749) 8.
- Boschan* Löbl vágújhelyi zsidó (1769) 496.
- Bossányi* Imre bars megyei szolgabíró (1753) 5. — nyitra megyei alispán (1756) 113.
- Miklós báró (1749) 5. — (1756) 108, 110—3. — (1757) 116.
- Braun* János nikolsburgi főhivatalnok (1769) 480.
- Breyer* Izsák Illés nagymartoni zsidó (1766) 381.
- Brunano* Lénárt soproni polgár és kereskedő (1769) 483, 501.
- Buchholz* Lajos soproni tanácsos (1765) 360.
- Buty* János beledi esküdt (1764) 336.
- Chotek* János gróf (1753) 127.
- Christoph* Vencel libaui mészáros (1768) 458, 464.
- cigányok* (1769) 494.
- Csment* János (1754) 77.
- Csabi* Ferenc (1752) 26.
- Csáky* Antal gróf abaújmegyei főispán (1754) 84—5.
- János gróf kerületi biztosságok igazgatója (1761) 187—8, 198. — (1766) 399. — (1767) 434. — 1769) 480.
- Csekonits* Pál (1758) 128.
- Csernely* László (1761) 201.
- Csiba* (Nagyabonyi) János mosonmegyei alispán (1763) 307.
- Csóy* Miklós sopronmegyei esküdt (1753) 63, 70.
- Rozina I. Illés.
- Csőrgye* Pál fuvaros (1763) 291.
- Czavojevs* Miso hajdú (1752) 42.
- Czepecz* Sámuel soproni polgár (1767) 419.
- Czinczár* Gyurágy görög kereskedő (1753) 72.
- Cziráky* (Dénesfalvi) György gróf (1762) 218—9. — (1764) 325.
- László gróf (1762) 218—9. — (1764) 325, 336.
- Czobor* család (1753) 64.
- Czuppon* Ferenc ügyvéd (1753) 63. — (1758) 128.
- Daun* gróf, marschal (1768) 446.
- Dániel* Mózes lakompaki zsidó (1767) 420, 429.
- Dávid* nyitrai zsidó (1754) 77, 79, 81. — sváb zsidó (1768) 464.
- Salamon zalaegerszegi zsidó (1766) 402.
- Decente* Domonkos görög kereskedő (1769) 498.
- De Grünne* Mária Terézia grófnő (1760) 165. — Karaffa Károly gróf neje (1763) 278, 280, 309.
- Desöffy* ezred (1759) 156.
- Diminini* Szára görög kereskedő (1753) 72.
- Dividi* Sándor özvegye (1764) 336.
- Domsics* Mihály (1744) 2.
- Dongó* József sopronmegyei esküdt (1763) 280.
- Sámuel sopronmegyei szolgabíró (1758) 132, 134, 136—7.
- Dorn* Péter soproni polgár (1768) 441.
- Dubniczay* Sándor kassai tanácsos (1766) 392.
- Dugovics* József sopronmegyei szolgabíró (1757) 121—3. — (1761) 192, 194. — (1769) 485.
- Ebner* Simon, a pozsonyváraljai szabócéh céh-mestere (1762) 246.
- Edvi* Sándor (1761) 208.
- Ehrlinger* János Bertalan soproni tanácsos (1762) 262.
- Eibel* Anna Mária I. Stuppacher.
- Eissig* Gederer zsidó (1768) 464.
- Emanuel* Farkas trebieli zsidó (1762) 236.
- Enoch* Ábrahám zsidó (1749) 5. — (1754) 90. — (1756) 108—9.
- Erdődy* gróf, ezredes (1768) 446.
- János gróf (1764) 340.
- Ernst* Keresztély József soproni városjegyző (1753) 18. — (1760)

184. — polgármester (1762) 262. — városbíró (1765) 360.
- Lipót soproni tanácsos (1762) 262.
- Erth János Mihály* fertőszentmiklósi ispán (1763) 280.
- Eszterházy Ferenc* gróf (1764) 316, 347. — (1765) 372. — (1768) 440.
- Károly gróf, egri püspök (1765) 366.
- Miklós herceg (1769) 470. — ezrede (1759) 156.
- hercegi jószágigazgató I. Jeszenák.
- hercegi számtiszt I. Haffner, Nigst.
- hercegi tisztartó I. Katter, Kloninger, Palkovics, Schenk, Schlanstein.
- hercegi uradalom (1751) 23. — (1757) 121. — (1767) 417, 426. — úriszéke (1762) 256, 260. — (1768) 439—40, 446—7.
- Ettenau János Ferenc* (1758) 130.
- Fabianovich György* (1744) 2. — (1751) 12, 19. — (1752) 25, 28, 33, 38. — (1753) 46, 64, 73.
- Károly (1759) 146, 159. — (1760) 166, 171, 174, 178, 182. — (1761) 187—8. — (1762) 220, 244, 250. — (1764) 317, 334, 338—40. — (1765) 352. — (1766) 378—9, 382, 384. — (1767) 424.
- Fabics Mátyás* beledi iskolaigazgató (1761) 190. — (1762) 216.
- Farkas nyitrai zsidó* (1754) 77, 79, 81.
- Ádám sopronmegyei esküdt (1752) 26. — kerületi biztos (1760) 164, 167.
- Márton (1757) 122.
- Feichtinger Mátyás* soproni polgár (1766) 394.
- Fenkh György és Mátyás* nagyhóflányi lakosok (1767) 420, 429.
- Ferenc római császár* (1751) 14. — (1763) 294. — (1764) 316.
- Fidler Mátyás* soproni polgár (1761) 210.
- Fikermund* alezredes (1765) 360.
- Fischel János* Zsigmond (1762) 223.
- Fischer örökösök* (1765) 354.
- János Vilmos soproni polgár (1766) 400.
- Flantsch Lajos* soproni polgár és kötelgyártó (1769) 484.
- Fodor Ferenc* községi tanácsos (1766) 392.
- francia király* (1760) 182.
- Frankel Izrael* nikolsburgi zsidó (1769) 480. — pozsonyváraljai zsidó (1762) 239, 251. — Lázár hunfalvi zsidó (1762) 227.
- Frankfurter József* kismartoni zsidó (1767) 420, 429.
- Frauenschuch János* Mihály soproni polgár és aranyműves (1768) 460.
- Freidlingin Anna* Mária I. Riedl.
- Fülöp* kismartoni zsidó (1765) 360—1.
- Antal kereskedő (1769) 482.
- Jakab nagygeresdi zsidó (1769) 497.
- Füzi János* beledi esküdt (1764) 336.
- Gabriel Keresztély* soproni tanácsos (1762) 214.
- Lajos soproni polgár és ügyvéd (1769) 493.
- Gallus Henrik* soproni polgár és varga és neje, Mária Anna (1749) 7.
- Gerstel* zsidó soproni kőser vendéglős (1767) 415—6.
- Dávid nagymartoni zsidó (1763) 310.
- Wolf pozsonyváraljai zsidó szabó (1759) 148, 157.
- Gottfried Jakab* kitért zsidó, azelőtt Mayer (1769) 500.
- Gottlieb Jakab* nagymartoni zsidó és sörfőző (1755) 94. — (1756) 102. — (1758) 135. — (1763) 287—8, 294. — (1764) 329, 333. — (1765) 357. — (1766) 396. — (1767) 409, 419. — (1768) 450. (1769) 419—70, 489.
- Lőrinc mihályi zsidó (1769) 481.
- Graborai Mihajla* görög kereskedő (1753) 72.
- Grassalkovich Antal* gróf m. kir. kamaraelnök (1763) 295—7.
- Gstettner Keresztély* Tóbiás bécsűj helyi kereskedő (1762) 241. — (1763) 291.
- Guttman Ábrahám* szentgyörgyi zsidó (1768) 442. — kinek igazi neve Hartman Ábrahám (1768) 444.
- György László* nagygeresdi lakos (1769) 197.
- Györy Ferenc* (1755) 96.
- Gyuragy* görög kereskedő (1753) 72.
- Haas Krisztina* (1762) 241.
- Hadik* huszárezred (1759) 156. — (1761) 198—200.
- Haffner János* József hercegi számtiszt özvegye, Tarnóczi Anna Mária (1756) 3.
- Haimarle* ügynök (1762) 256.
- Hamburger Selig* Izrael prágai zsidó (1763) 284.
- Hanczel Ferenc* beledi jobbágy (1764) 336.
- Hannibal József* sopronmegyei szolgabíró (1760) 474.
- Hartman Ábrahám* I. Guttman.
- Hartin* Magdolna cseléd-lány (1753) 62.
- Hatos Ferenc* (1763) 292.

- 299, 302. — (1764) 313, 318, 342. — (1766) 399. — (1767) 432. — (1769) 480, 502.
- Hauer** Lőrinc pozsonyi lakos és neje, Orsolya (1765) 352.
- Heimler** Illés soproni polgár és kereskedő (1762) 251.
- **Sámuel** soproni polgár (1762) 241.
- Herlein** Ferenc (1751) 13, 15, 20. — (1753) 68—9, 74. — (1754) 80—1, 83, 88, 90, 93. — (1755) 99. — (1756) 112. — (1757) 116—7.
- Hermann** János haditanácsai ügynök (1760) 184. — (1763) 305.
- Herz** Löw Manasses zsidó (1759) 160. — kismartoni zsidó (1762) 221—3, 225, 229, 256, 270. — (1769) 471—2, 477—8.
- Herzfeld** Mózes stomfai zsidó (1762) 238, 241, 251.
- Heyssl** Antal körmöcbányai esküdt és jegyző (1752) 42.
- Himberger** pozsonyi kereskedő (1762) 266.
- Hirsch** Sámuel csepregi zsidó (1763) 290. — mircsei zsidó (1765) 371. — pozsonyváraljai zsidó (1766) 398.
- Hirschl** zsidó özvegye, soproni kóser vendéglősné (1767) 418. — (1769) 473. — csepregi zsidó (1765) 375. — pozsonyváraljai zsidó orvos (1753) 46.
- **Abrahám** bazini zsidó (1764) 323, 327—8. — nagymartoni zsidó (1768) 441.
- **Baruch** bécsi zsidó (1769) 490, 501.
- **Benedek** vadosfai zsidó (1761) 194, 207—8.
- **Dávid** nagymartoni zsidó (1746) 4. — (1752) 34. — (1753) 62—3, 70.
- **Gábor** nikolsburgi zsidó (1762) 263.
- **Izsák és Mihály** sasvári zsidók (1752) 38.
- **Jakab** holicsi zsidó (1762) 236. — rausnici zsidó (1761) 195. — sopronkeresztúri zsidó (1760) 185.
- **Joachim** Náthán nagymartoni zsidó (1768) 441.
- **Löbl** gátai zsidó (1762) 236.
- **Mandel** pozsonyváraljai zsidó (1753) 46.
- **Mihály** pozsonyváraljai zsidó (1750) 9.
- **Náthán** nagymartoni zsidók soproni kóser vendéglőse (1763) 275, 282. — (1766) 406. — (1768) 441.
- **Sámuel** nagymartoni zsidó áttért a ref. hitre (1761) 201, 204. — trencséni zsidó (1764) 350. — vágújhelyi zsidó (1766) 383.
- Hlaváč** János (1759) 147. — (1760) 175. — (1761) 198, 202, 209. — (1762) 231—2, 258, 261, 265, 267. — (1763) 274, 301. — (1767) 434, 436. — (1768) 452.
- Hledík** élesekői számtiszt (1763) 64.
- Hochholzer** Dániel soproni tanácsos (1762) 262.
- Hofer** Péter soproni polgár és droguista (1762) 233, 268. — (1762) 291.
- Holzman** Mátyás ruszti hegymester (1753) 70.
- horvát** bán (1760) 164.
- Horváth** András völcseji nemes (1758) 131.
- **Ferenc** (1761) 208.
- **István** nagyalásnyi ev. lelkész (1760) 179. — (1761) 189. — beledi esküdt (1764) 336.
- **László** sopronmegyei esküdt (1769) 470.
- Huszty** János Nándor modori tanácsos (1766) 392.
- Hüllinger** Katalin soproni polgárásszony (1765) 360—1.
- Hüpfel** György Gottlieb soproni polgár (1764) 341, 344. — (1768) 460.
- Hüttling** Ignác bécsi polgár (1768) 450.
- Illeö** Márton sarródi lakos (1758) 134.
- Illés** János özvegye, Csóy Ruzsinka (1761) 194, 207—8.
- Illésházy** József gróf (1756) 108—9. — (1759) 159. — (1760) 182. — (1761) 189.
- Illésy** Ferenc sopronmegyei alispán (1765) 358.
- Izrael** Izsák mihályi zsidó (1767) 430.
- **Mózes** vas megyei zsidó (1752) 39—40.
- Izsák** surányi zsidó (1753) 49, 52.
- **Marinka** I. Mátyás.
- **Márk** lakompaki zsidó (1766) 402.
- Jablánczy** József (1762) 225. — (1765) 372.
- Jachiel**, másként Hirschl Mátyás farádi, később csornai zsidó (1758) 131, 139. — (1763) 276—7, 279, 281. — (1764) 324, 326.
- Jakab** zsidó (1769) 500. — másként Jankef zsidó, cernohorai pálinkafőző (1769) 500.
- **Abrahám, Joachim és József** rohanci zsidók (1762) 245. — simontoronyi zsidó (1767) 433. — svabai zsidó (1762) 236.
- **Ádám** csornai zsidó (1757) 121—3.
- **Bernát** neurausnici zsidó (1762) 236.
- **Fülöp** sopronkeresztúri zsidó (1766) 402.
- **Izsák** zsámbéki zsidó (1762) 236.
- **János** stomfai zsidó (1769) 479.

- József sopronkeresztúri zsidó (1761) 191. — (1764) 322, 330.
- Lázár nagymartoni zsidó (1766) 402.
- Salamon gyűlevizi zsidó (1752) 26. — nagymartoni zsidó (1766) 4.
- Jeszenák János, gróf Pálffy Pál Károly ügyésze (1752) 29–30. — (1762) 246. — hercegi jószágigazgató (1762) 234. — (1768) 439, 446.
- József II. császár (1768) 439–40, 446–7.
- zsidó (1760) 179. — ki- nek neve áttérése után Pál (1761) 192.
- Kajdacs György pozsonyi tanácsos és tárnokszéki jegyző (1766) 392, 401.
- Kanecker András soproni polgár és aranyműves (1764) 341.
- Karaffa Károly gróf neje I. De Grünne.
- Katter János Mihály fraknoi hercegi tisztartó (1764) 348.
- Kazó Ferenc nyárádi plébános és pápai alesperes (1760) 179.
- Kayen József horitschoni zsidó (1766) 397.
- Kállóczy Mihály (1767) 424.
- Károly III. király (1752) 37. — (1759) 156, 159.
- Kecskés András, gróf Pálffy Károly Pál uradalmi ügyésze, (1759) 148.
- Keglevich József gróf (1759) 147. — (1760) 166, 171. — (1761) 187–8, 197. — (1765) 352.
- Keller Károly báró néhai (1754) 91.
- Kéthely István farádi nemes (1764) 326.
- Királyi tárnokmester (1765) 354. — I. még Battyány, — helyettes tárnokmester I. Kvas- say.
- Kis Imre jobaházi lakos (1769) 481.
- Pál ügyvéd (1761) 194.
- Kistner Ignác főhadnagy (1765) 360.
- Klamperg asszony (1769) 468.
- Klein Jakab szenici zsidó (1761) 203.
- Klobusiczky József (1769) 495, 500.
- Kloninger Mátyás hercegi tisztartó (1760) 185.
- Knezevics Jakab kereskedő (1769) 482.
- Kochperger Illés ruszti hegymester (1753) 70.
- Koczeth János nagyszombati tanácsos (1766) 392.
- Kolleis Pál Ignác soproni polgár (1746) 4.
- Kollonits László gróf (1753) 76.
- Kolovrat János gróf (1769) 471.
- Komáromy György debreceni tanácsos (1766) 392.
- János Péter soproni orvos és neje, Artner Katalin (1763) 283, 286.
- Komjáthy András beledi lakos (1762) 216. — (1764) 336.
- István (1761) 190. — (1762) 216, 218–9. — (1764) 325, 336.
- János özvegye, Szabó Ilona (1764) 336.
- Konajder János Antal győri polgár és kereskedő (1762) 245.
- Koncsek Bernát (1751) 21. — (1752) 32. — (1753) 45, 47, 68, 71, 76. — (1756) 100.
- Konkel Károly Lajos (1751) 12, 19. — (1752) 25, 28, 33, 38. — (1753) 46, 64, 73. — (1754) 79, 82, 87, 91.
- Lajos (1764) 332.
- Korenika Pál ügyvéd (1761) 207. — (1762) 219.
- Kovács Éva (1761) 194.
- György beledi bíró (1764) 336. — beledi nemes (1764) 336.
- Kozma István beledi esküdt (1764) 336.
- Köröendi Antal körmöcbányai bányamester (1752) 42.
- István veszprémmegyei esküdt (1760) 179.
- Krailler Mátyás soproni külső tanácsos (1765) 369, 373–4.
- Krausz János pápai számtiszt (1765) 366.
- Kreichel János György soproni polgár és szíjgyártó és neje, Katalin (1761) 191. — (1764) 322, 330.
- Tóbiás soproni polgár (1764) 330.
- Krinesz Mihály pesti tanácsos (1766) 392.
- Krisán Mihály pozsonymegyei esküdt (1759) 148.
- Krug Nándor soproni polgár és kereskedő (1765) 356.
- Krusper Pál (1762) 243.
- Kubránszky András sopronmegyei esküdt (1758) 132, 134, 136–7.
- Kunze János Gottfried pozsonyváraljai szűcs- céh céhmestere (1749) 8. — (1759) 145, 149, 152–3.
- Kusenits Alexandra kis- martoni polgáras- szony (1768) 457.
- Kussniar Gyuro nemes (1752) 42.
- Kvassay József (1761) 189, 197. — (1762) 228. — helyettes tárnokmes- ter (1766) 392. — (1767) 424.
- Lackner János soproni polgár és mészáros (1761) 206.
- Lairer János ruszti vá- rosi jegyző (1753) 70.
- Laitner Gottlieb ügyvéd (1763) 303.

- Latis János* Mihály soproni polgár és német szabó néhai (1769) 476.
- László Péter* veszprémmegyei nemes (1760) 179.
- Lázár, csehül József* zsidó (1769) 500.
- *Jakab* nagymartoni zsidó (1762) 233. — (1763) 291.
- *Simon* nagykarolyi zsidó (1757) 125—7. — (1758) 129—30, 133. — (1759) 142, 144. — (1760) 181—2, 184. — (1762) 214, 234. — (1763) 295—7, 303—5. — (1765) 353—5, 364—5, 367—70, 373—4. — (1766) 391—2, 401. — (1767) 420—1, 423, 429, 432—4, 436. — (1768) 349—40, 446—7. — ügyében külön bíróság (1767) 432—4. — (1768) 439, 446. — neje, *Schlichter Éva* (1767) 436.
- *Simon* nagymartoni zsidó (1764) 348.
- Lebl* I. Löbl.
- Lecher Antal* (1763) 284.
- Leeb József* (1766) 380.
- Leidersdorfer Löw* zsidó (1769) 468.
- *Mendl* pozsonyváraljai zsidó (1759) 140—1, 143, 150—1, 163. — (1760) 168, 177, 180. — (1761) 187—8.
- *Sámuel Ábrahám* sopronkeresztúri zsidó (1766) 402.
- Lendvay János* jobaházi nemes (1769) 481.
- Levi* I. Lövi.
- Liebermanovich Jakab* zsidó (1769) 491.
- Lichtenstein herceg* (1761) 193.
- Liebezeit Lajos* Richárd soproni tanácsos (1765) 360.
- Limberger György* soproni polgár és kereskedő (1755) 94. — (1756) 102. — (1758) 135. — (1763) 287—8.
- Linzer Mátyás* soproni polgár (1763) 311.
- Lipót* I. király (1752) 29. — (1756) 100—1, 104. — (1757) 118. — (1759) 151, 157.
- Liptay András* pozsonymegyei szolgabíró (1759) 148.
- Littmann Márk* lakompaki zsidó (1765) 356.
- Löbl* (Lebl) zsidó (1768) 464. — *fischai* zsidó (1757) 124. — *sopronkeresztúri* zsidó (1769) 484.
- *Ábrahám pischoni* zsidó (1765) 371. — *szentjánosi* zsidó (1753) 64—6, 67.
- *Áron höllestabeli* zsidó (1765) 371. — *nagymartoni* zsidó (1762) 234—5, 260, 269. — (1767) 433.
- *Bálint* pozsonyváraljai zsidó (1765) 352.
- *Dávid* zsidó (1769) 491. — *budai* zsidó (1767) 433. — *nikolsburgi* zsidó (1765) 371. — (1769) 479.
- *Gábor eipelizi* zsidó (1765) 363. — *galgóci* zsidó (1764) 350.
- *Hirschl lakompaki* zsidó esküdt (1765) 356.
- *Jakab* nagymartoni zsidó (1765) 360—1. — *trencsénmegyei* zsidó (1752) 38.
- *József koricsoni* zsidó (1762) 236.
- *Joachim lengyel* zsidó (1762) 252—4, 257—9, 262, 267—8, 271.
- *Judás prágai* zsidó Pozsonyváralján (1752) 29. — (1759) 149.
- *Márkus nikolsburgi* zsidó (1769) 486. — *tolnamegyei* zsidó (1751) 10.
- *Mózes* zsidó (1762) 241.
- *Sámuel bazini* zsidó (1762) 236.
- Lössl Ábrahám* zsidó (1769) 500.
- Löw* (Löb) Ábrahám zsidó (1767) 419.
- *Aron* nagymartoni zsidó (1766) 402.
- *József* sopronkeresztúri zsidó (1765) 359.
- *Mandel* vasmegyei zsidó (1752) 39—40.
- *Mayer* zsidó (1763) 283.
- *Sámuel lakompaki* zsidóbíró (1765) 356.
- Lövi* (Levi) Salamon és fiai, *Lebl* és *Joachim nikolsburgi* zsidók (1762) 266.
- *Sámuel hainburgi* zsidó (1761) 203.
- Lukinich György* ügyvéd (1763) 309.
- Lulo Gyuro* hajdú (1752) 42.
- Macholt* (Machl) pozsonyváraljai zsidó szabó (1759) 157. — (1762) 246, 249—50, 264.
- Mahr* I. Mayer.
- Malasz csn.* (1762) 214.
- Mandl* I. Mendl
- Mannes Dávid* lengyel zsidó (1767) 433.
- Marek Jakab* kütteni zsidó (1760) 183.
- Martini grófnő* (1765) 360. — *tábornok* (1765) 361.
- Marton Bertalan* soproni polgár és ügyvéd (1769) 496.
- Mayer* (Mahr) Ábrahám lengyel zsidó (1767) 433. — *sopronkeresztúri* zsidó (1760) 164, 167. — (1764) 314.
- *Simon* nagymartoni zsidó (1764) 348.
- Mária Terézia* királynő (1751) 21. — (1752) 32. — (1753) 45, 47, 66, 71. 75—6. — (1754) 84—6. — (1756) 100. — (1759) 158. — (1760) 170. — (1762) 225, 235. — (1763) 296. — (1764) 315, 346—7. — (1765) 372.
- Márkus Izsák* bazini zsidó (1765) 362.

- Mózes ugodi zsidó (1765) 363.
- Mátis János** beledi lakos (1762) 216.
- Mátyás** beledi zsidó (1761) 190. — (1762) 216. — és neje, **Izsák Marinka** (1762) 218—9. (1764) 325, 335—6.
- király (1757) 121. — (1758) 134. — (1760) 181. — (1762) 218, 245. — (1763) 287.
- Mendl (Mandl) Hirschl Wolf** pozsonyváraljai zsidó (1761) 196. — (1762) 240.
- **Kopl** zsidó (1762) 241, 251.
- **Mihály gonawaldi** zsidó (1749) 7.
- **Salamon Dávid** zsidó (1762) 241.
- Menzl János Áron** pozsonyváraljai zsidó (1762) 239, 241.
- **Lázár** pozsonyváraljai zsidó (1753) 46.
- Meszlényi Ferenc** (1752) 26.
- Mihály** pozsonyváraljai zsidó (1759) 148, 158.
- Mikós Károly** soproni ügyvéd (1765) 364—5. — (1767) 420, 423, 429.
- Milukovich Pál** nagyhöflányi lakos (1767) 423. — (1768) 439—40, 446—7.
- Modits Pál** kapitány (1760) 164, 167.
- Mohr Felix** (1751) 12, 19. — (1752) 25, 28, 33, 38, 41. — (1753) 46, 64, 67, 73. — (1754) 79, 82, 87, 91—2.
- Moricz András** (1751) 14.
- Mosser János** Mihály bécsi polgár és bábsütő (1763) 294. — (1769) 489.
- Motche** holleschaui zsidó (1769) 500.
- Mózes** zsidó pálinkafőző (1761) 189. — zsidó szabó (1752) 42. — csepregi zsidó szücs (1765) 375.
- **Dániel** lakompaki zsidó (1757) 114. — zsidóbíró (1757) 119—20. — (1758) 132, 134, 136—7.
- **Izsák** szentgróti zsidó (1769) 492.
- **János nyitrai** zsidó sörfőző (1754) 77, 79, 81.
- **József** lakompaki zsidó esküdt (1765) 356.
- **Salamon** szentgyörgyi zsidó (1760) 183.
- Münich** körmöcbányai városi gazdasági felügyelő (1752) 42.
- Nagy Antal** (1761) 192.
- **György** vasmegyei esküdt (1769) 482.
- **János** farádi nemes (1757) 121—3. — nagyalásnyói lakos özvegye, **Sikos Zsuzsanna** (1760) 179. — (de Selyselye) veszprérmegyei főjegyző (1760) 179.
- **Pál** (de Felsőbük) sopronmegyei szolgabíró (1763) 278, 280, 309. — (1769) 474.
- Naszvady János** mosonmegyei szolgabíró (1765) 387.
- Natl Anna** Mária l. Priso-
- Nádasdy** huszárezred (1759) 156. — (1761) 198—200.
- **Lipót** gróf (1751) 14, 21. — (1752) 32. — (1753) 45, 47, 66, 71. — (1754) 85—6. — (1756) 100.
- nádorispán** (1754) 89. — l. még Pálffy.
- Náthán** tolnamegyei zsidó (1751) 10.
- Negedly József** (1761) 210.
- Neubauer Mihály** soproni polgár (1761) 205, 212.
- Neuhold Károly** ügyvéd (1763) 288, 303.
- Neuman Károly** Frigyes Sándor ker. hitre áttért zsidó (1763) 301.
- Neumayer József** soproni polgár és szatócs (1764) 329, 333. — (1765) 357. — özvegye, **Anna** Mária (1766) 396. — (1767) 409. — (1769) 483.
- Németh Ádám** beledi esküdt (1764) 336.
- Nigst Ferenc** hercegi számtiszt (1769) 478.
- Nikola Vreto** görög kereskedő (1753) 72.
- Nikolics Gyurágy** görög kereskedő (1753) 72.
- Notel Márk** rohonci zsidó (1766) 402.
- **Mihály** rohonci zsidó (1769) 483.
- **Mózes** szentgróti zsidó (1769) 492.
- Obermayer Ferenc** bécsi polgár és szalaggyártó (1762) 234—5. — 260, 269.
- Oppenheimer Simon** Sámuel zsidó (1756) 104—6. — (1763) 274.
- Orenko Mihály** Gyula (1758) 130. — (1762) 214. — (1768) 446.
- osztrák** kereskedők (1762) 215.
- Österreicher Lázár** Sándor óbudai zsidó (1760) 175. — (1761) 202, 209. — (1762) 261. — (1763) 274. — (1764) 318. — testvére: **Mózes** óbudai zsidó (1760) 175.
- Öttingen** herceg (1761) 195.
- Paar János** Vencel gróf udvari postamester (1762) 221—3, 225, 229, 256, 270.
- Fajter Mihály** csepregi polgármester (1765) 375.
- Palásthy Ádám** sopronmegyei esküdt (1753) 62.
- Palkovics Mátyás** (1757) 122 — sopronmegyei törvényszéki ülnök (1763) 281. — hercegi tisztartó ((1763) 287—8. — sopronmegyei szolgabíró (1769) 474, 481.
- Pammer Nándor** soproni polgár neje, **Schandorfer Sarlotta** (1753) 62—3, 70.

- Pandy János** debreceni tanácsos (1766) 392.
- Papp ezredes**, eperjesi városparancsnok (1768) 455.
- Parth József** soproni polgár és sörmester (1757) 125—6 — (1758) 129, 133. — (1759) 142, 144. (1760) 181. — (1762) 214. — (1763) 295—7, 303—4. — (1765) 353—5, 364—5, 367—70, 373—4. — (1766) 391—2, 401. — (1767) 423.
- Passardi** eszéki kamarai intéző (1753) 73.
- Pauly András** nagyszombati tanácsos (1766) 392.
- Paur Ferenc** ruszti hegy-mester (1753) 70.
- Pálffy család** (1742) 1. — ezred (1759) 156. — uradalom (1766) 401.
- **János** gróf nádorispán (1741) 2. — (1749) 5 — (1752) 28, 30, 35—6. — néhai (1754) 90. — (1759) 148—9.
- **Lajos** gróf (1768) 455.
- **Miklós** gróf (1752) 28, 35—6. — (1759) 156. — (1762) 225, 235. — (1766) 378. — (1767) 421. — (1768) 448—9. — (1769) 467, 491, 502.
- **Pál** Károly gróf (1751) 19, 21—2, 24. — (1752) 28—9, 35—6. — (1753) 61. — (1755) 98. — (1759) 140—1. — (1762) 255. — földesúri bizottsága (1759) 149—54 (1782) 246. — jószágigazgatója I. Potschucha, Szüllő. — pozsonyváraljai úriszéke (1752) 29—30. — (1759) 148—9, 157. — (1760) 166. — ügyésze I. Jessenák, Kecskés.
- Pászthory József** sopronmegyei szolgabíró (1751) 23. — (1753) 62—3, 70.
- Peck Ignác** soproni polgár (1764) 330.
- **János** György soproni tanácsos (1762) 214, 262. — (1763) 286.
- **Mihály** soproni tanácsos (1762) 262.
- Pelcz János** soproni tanácsos (1767) 417.
- Pellican Ferenc** Ignác soproni tanácsos (1762) 262. — (1766) 392.
- Perl oroszári** zsidóbíró (1766) 385.
- Permon kollini** zsidó (1768) 464.
- Petrich Elek** Godefrid soproni polgár neje. Schandorfer Julianna Terézia (1753) 63, 70.
- Peüsch Jakab** soproni polgár és magyar kalapos (1764) 314. — fia. János András soproni polgár és szappanfőző (1764) 314.
- Piaczol Károly** soproni harmincados (1768) 461.
- Pinkes Mózes** hunfalvi zsidó (1762) 227.
- **Salamon** tolnamegyei zsidó (1751) 10.
- Pintér Zsuzsanna** soproni posztókézfőző neje (1761) 205, 212.
- Pitterhofer János** Orbán mészáros (1758) 131, 139. — (1763) 281. — neje. Riedl Anna Mária (1763) 276—7, 279. — (1764) 326.
- Pittinger Lajos** pozsonyváraljai udvarbíró (1755) 98.
- Plechel György** Sámuel néhai soproni polgár és kereskedő (1766) 402. — (1767) 419.
- Podhráczky István** (1754) 91—2.
- Podlucsányi Antal** korponai tanácsos (1766) 392.
- Podmaniczky Sándor** (1768) 442, 444.
- Polacsek Áron** morva zsidó (1763) 292.
- Polák Joachim** zsidó (1762) 224.
- **Náhan** kismartoni zsidó (1751) 18. — (1758) 128.
- Poór András** soproni polgár és mészáros (1761) 206.
- **János** veszprémmegyei szolgabíró (1760) 179.
- Popovics Dimo** görög kereskedő (1753) 72.
- Potschucha György**, gróf Pálffy Pál Károly jószágigazgatója (1752) 29—30.
- Pós György** horpácsi mészáros (1757) 114, 119—20. — völcseji mészáros (1758) 132, 134, 136—7.
- **Mihály** (1758) 134.
- Praisch Máttyás** ruszti polgár (1753) 70.
- Prang József** Antal (1759) 160.
- Preiss János** soproni polgár (1769) 484.
- Prisoman** soproni polgár özvegye, Natl Anna Mária (1752) 34.
- Prunner György** (1769) 482.
- Przepitzky báró** (1767) 432. — (1769) 500.
- Puchovsky János** Gáspár pozsonyi törvényszéki jegyző (1769) 266.
- Rabinovich Mandel** zsidó (1769) 491.
- Rachier Péter** Lajos (1768) 446.
- Radistics Ignác** (1756) 110.
- Radó László** özvegye. Vidos Éva (1761) 191. és fiúk, József (1761) 194, 207. — (1763) 277. — (1764) 326.
- Rausch János** Antal pozsonyi főharmincados (1762) 257.
- rácok** (1744) 2. — (1765) 360—1. — kereskedők (1753) 57.
- Rátky József** (1769) 482.
- Reischer András** soproni polgár (1763) 290.
- Rexa Pál** ügyvéd (1759) 161.

- Révay* József báró (1751) 12, 19. — (1752) 25, 28, 33, 38. — (1753) 64, 67. — (1754) 79, 82, 87, 92. — Lőrinc báró, turóci főispán (1752) 42.
- Ribar* István (1754) 77.
- Ribinyi* András zombori tanácsos (1766) 392.
- Riedl* György csornai ispán (1758) 131, 139. — (1763) 276. — (1764) 324, 326. — özvegye, Freidling Anna Mária (1763) 276. — (1764) 326. — lányuk, Anna Mária, Pitterhofer János Orbán neje, l. ott!
- Roratz* Tóbiás soproni kereskedőtanonc (1768) 450.
- Rosner* Antal Benedek (1753) 44.
- Roth* örökösök (1746) 4.
- Rudolfi* ezred (1759) 156.
- Ruland* szabó (1751) 18.
- Rutner* Ferenc Frigyes (1769) 471.
- Salamon* zsidó (1769) 500. — lissau zsidó (1768) 464. — Joachim oroszvári zsidó (1769) 498. — Mózes óbudaí zsidó (1761) 203. — és Wolf szalonaki zsidók (1766) 402.
- Sartori* Ernő ezredes (1751) 18. — (1758) 128.
- Sághy* Dániel sopronmegyei szolgabíró (1769) 474.
- Sámuel* Ábrahám kecskédi zsidó (1767) 430. — Jakab fertőszentmiklósi zsidó vámos (1760) 165. — (1763) 278, 280, 309. — József holesovi zsidó (1762) 236.
- Sándor* László nemes (1752) 42.
- Sárándi* József (1761) 208.
- Schabsel* Márk rohonci zsidó (1766) 402.
- Schaden* Ignác bécsi kereskedő (1762) 237.
- Schandorfer* Julianna Terézia l. Petrich. — Sarlotta l. Pammer.
- Schemitz* János (1769) 468.
- Schenk* János Mihály hercegi tisztartó (1764) 324.
- Schepkowicz* vagy Przewlik zsidó (1768) 64.
- Schey* (Scheich) Áron nagymartoni zsidó (1767) 430. — Fülöp lakompaki zsidó (1764) 341, 344. — (1766) 400. — sopronkereszturi zsidó (1766) 402. — Salamon nagymartoni zsidó (1761) 186.
- Schindler* soproni polgár és kereskedő (1762) 224.
- Schlanstein* Edmund hercegi tisztartó (1759) 155. — (1769) 160, 477—8.
- Schlesinger* Izrael és Wolfgang zsidó testvérek (1759) 155—6, 159. — Izrael fia Márk és ennek fia, Sámuel kismartoni zsidó hadsegregszállító (1744) 3. — (1759) 155—6, 159, 162. — (1760) 170, 177, 180. — (1761) 198—200. — (1763) 298. — (1768) 457. — fiai: Herz, Márkus, Mihály és Wolfgang (1759) 156.
- Schlichter* Éva l. Lázár. — Lázár Jakab lakompaki zsidó (1765) 360—1. — (1768) 460. (1769) 476.
- Schmaya* Ischitz zsidó (1769) 500.
- Schmidt* Frigyes soproni polgár (1767) 416. — Theodor pozsonyi harmincadellenőr (1762) 257.
- Schnaid* János győri tanácsos (1766) 392.
- Schneller* Keresztély soproni polgár (1749) 7.
- Schöffman* Pál bécsi polgár és bábsütő (1763) 288, 294.
- Schönhofner* Frigyes soproni polgár és patkolókovács (1762) 214. — Katalin soproni polgárásszony (1763) 360. — Lipót soproni polgár és patkolókovács (1765) 360.
- Schütz* Boldizsár pozsonyi tanácsos (1766) 392.
- Schwarz* de Lauro csehországi orsz. ügyész (1769) 471.
- Seckl* Löbl stomfai zsidó (1762) 238, 241.
- Sedlmayer* József soproni polgár és patkolókovács (1762) 214.
- Seitl* Zsigmond (1746) 4.
- Senkl* Bernát tolnamegyei zsidó (1751) 10.
- Sidó* Mihály (1750) 9. — (1752) 40. — (1753) 50. — (1769) 488.
- Sikos* Zsuzsanna l. Ábrahám és Nagy.
- Simon* Jónás zsidó (1749) 7. — Sámuel zsidó l. Oppenheimer.
- Simson* Joachim nikolsburgi zsidó (1761) 195, 213.
- Skerlech* Ferenc (1760) 440.
- Splényi* huszárok (1757) 118.
- Srole* zsidó (1768) 464.
- Stanner* csn. (1763) 268.
- Stefanics* János sopronmegyei esküdt (1756) 3. — (1759) 143. — szolgabíró (1760) 171. — (1761) 198. — (1762) 226, 260, 269. — (1763) 273, 313. — (1766) 378, 395. — (1767) 429. — (1768) 445, 454, 461. — (1769) 463.
- Steuer* János veperdi lakos (1764) 323, 327—8.
- Stim* hadbiztos (1768) 446.
- Stöhr* főhadbiztos (1758) 133. — (1759) 142. — (1763) 304. — (1766) 391. — (1768) 446.

- Stuppacher* János, kinek nővére, Eibel Anna Mária (1768) 443.
- Subich* Ferenc (1767) 421. (1768) 449.
- Süle* István nagyalásosny lakos (1760) 179.
- Szabó* Ilona I. Komjáthy. — János farádi lakos (1757) 123.
- Szakonyi* Ferenc dabronyi ev. lelkész (1760) 179. — (1761) 189. 192—3.
- János soproni polgár (1766) 393—4.
- Szalai* Ferenc nagyalásosny bíró (1760) 179.
- Szarka* Ferenc soproni polgár (1761) 196. — (1762) 240.
- Szekfű* Pál sopronmegyei esküdt (1762) 219. — (1764) 335.
- Szemenyei* János fuvaros (1763) 291.
- Szentpétery* János szatmárnémeti tanácsos (1766) 392.
- Szeremlei* csn. (1761) 201.
- Széchenyi* generális (1768) 446.
- huszárezred (1758) 133. — (1759) 142, 156. — (1766) 391—2. — (1768) 446.
- Szilágyi* István (1763) 277.
- József sopronmegyei esküdt (1761) 194, 207—8.
- Szombathelyi* parancsnok (1760) 182.
- Szöke* Ferenc völcseji nemes (1759) 137.
- Szüllő* Zsigmond gróf Pálffy Károly Pál jószágkormányzója (1759) 148.
- Tarnóczi* Anna Mária I. Haffner.
- Temlin* Zsigmond mosonmegyei esküdt (1766) 385.
- Tevel* János sopronmegyei esküdt (1757) 122.
- Thiring* Sámuel soproni polgár és kereskedő (1762) 268.
- Tieftrunk* Zsigmond ügyvéd (1763) 309.
- Timon* József (1751) 22. — (1752) 31, 35—6. — (1753, 55, 65.
- Torkos* András soproni tanácsos (1766) 392. 401.
- Kristóf ügyvéd (1759) 145.
- Tóth* Ferenc beledi mézszáros (1761) 190. — (1762) 216, 218—9. — (1764) 335—6.
- György és Sándor jobaházi lakosok (1769) 481.
- István préфекtus (1765) 366.
- János soproni polgár és sebész (1762) 240.
- Pál ügyvéd (1762) 219.
- Török* (Turck) Ferenc (1754) 91—2. — (1763) 67.
- Imre sopronmegyei esküdt (1762) 219. — (1763) 277. — (1764) 326, 336.
- Károly Nándor soproni polgár özvegye, Mária Anna (1764) 4.
- Trautsohn* János W. herceg, alsóausztriai landmarschal (1762) 221, 229.
- Trinkl* János soproni polgár (1769) 473.
- Tröpplin* Rozina polgárasszony (1763) 275, 282.
- Turck* I. Török.
- ujoncok* (1760) 182. — (1761) 198.
- Ulászló* király (1757) 121. — (1758) 134. — (1760) 181. — (1762) 245. — (1763) 287.
- Varga* Miklós völcseji nemes (1759) 137.
- Vásányi* Márton özvegye, Weber Borbála (1753) 62.
- Veitl* lakompaki zsidó (1769) 476.
- Márkus soproni kóser vendéglős (1762) 224, — (1763) 311. — (1767) 415—6, 415. — (1768) 443.
- Vécsei* János debreceni superintendens (1761) 201.
- Vidos* Éva I. Radó.
- Vizkelety* Zsigmond sopronmegyei szolgabíró (1761) 201.
- Vincze* Lőrinc szakolcai tanácsos (1766) 392.
- Vogl* Antal János Gáspár bécsi közjegyző (1763) 294.
- Voye* József sopronmegyei főszámvevő (1760) 177.
- Vörös* Mihály szegedi tanácsos (1766) 392.
- Miklós beledi nemes (1764) 336.
- Wachtler* pozsonyi kereskedő (1762) 266. — (1764) 323, 327.
- Warkoweil* soproni polgár (1761) 210.
- Weber* Éva Borbála I. Vásonyi.
- Weingartnerin* Zsófia soproni polgárasszony (1765) 359.
- Weissmandl* Kristóf soproni polgár és sütőmester (1769) 490, 501.
- Wertheim* Veronika zsidónő (1769) 468.
- Wettstein* csn. (1765) 361.
- Wiener* Löbl Simon pozsonyváraljai zsidó szücs (1749) 8. — (1750) 9. — (1751) 12—17, 19—22, 24. — (1752) 29. — Prágából származott (1755) 98. — (1759) 145—6, 149—154, 163. — fia: Spitzer Götzel pozsonyváraljai zsidó szücs (1769) 487—8.
- Winkler* Bertalan (1760) 184.
- Wolf* Izsák cschországi zsidó (1768) 458.
- Márk keszthelyi zsidó (1766) 402.
- Sámuel zsidó élelmszerkereskedő (1763) 284.

Wollmann nagybajomi zsidó (1769) 490, 501.

Wrahelly eperjesi városbíró (1768) 455.

Zareczky István János körmöcbányai esküdt (1752) 42.

Závodszy János nyitrai megyei szolgabíró (1754) 77.

Zellmanovich Wolf zsidó (1767) 433—4.

Zeltner József ügyvéd (1769) 492.

Zenck Mátyás soproni mézsároslegény (1761) 206.

Zichy Ferenc mosonmegyei helyettes alispán (1766) 387.

Zlatinyi Ferenc budai tanácsos (1766) 392.

Zuberka Katalin polgáraszony és szűcs (1763) 298.

Zügen Pál soproni polgár (1763) 286.

zsidók (1744) 2. — (1752) 27—8, 33, 42. — (1753) 43. — (1757) 118. — (1759) 157. — (1761) 210. — (1762) 220. — (1764) 321. — (1769) 467, 474—5.

— nevük szerint. Arnsteiner, Ábrahám, Áron, Bajom, Baruch, Benedikt, Benjamin, Ber, Betlehem, Bilnizer, Blau, Boresch, Boschan, Breyer, Dániel, Dávid, Eissig, Emanuel, Enoch, Farkas, Frankel, Frankfurter, Fülöp, Gerstel,

Gottfried, Gottlieb, Guttmann, Hamburger, Herz, Herzfeld, Hirsch, Hirschl, Izrael, Izsák, Jachiel, Jakab, József, Kayen, Klein, Lázár, Leidersdorfer, Levi, Libermanovich, Littmann, Löbl, Lössl, Löw, Lövi, Macholt, Mandl, Mannes, Marik, Mayer, Márkus, Mátyás, Menzl, Mihály, Motche, Mózes, Náthán, Neuman, Notel, Oppenheimer, Österreich, Perl, Permon, Pinkes, Polacsek, Polák, Rabinovich, Salamon, Sámuel, Schabssel, Schepkowitz, Schey, Schlesinger, Schlichter, Schmaya, Seckl, Senkl, Simon, Simson, Srole, Veitl, Wertheim, Wiener, Wolf, Wollmann, Zellmanovich.

— helynevek szerint I. Bajmóc, Bars megye, Bazin, Beled, Bécs, Boldogasszony, Bonyhád, Buda, Csehország, Csepreg, Csernabó, Csorna, Egyházszeg, Eipelitz, Eszék, Farád, Fertőszentmiklós, Fischa, Galgóc, Gáta, Gonawald, Gyüleviz, Hainburg, Holesov, Holics, Hollerschau, Horitschon, Höllestabel, Hunfalu, Kabold, Kecséd, Keszthely, Kismarton, Kogetein, Kojtan, Ko-

ricson, Köllein, Köpcseny, Kütten, Lakompak, Lengyelország, Lissau, Lositz, Magyarország, Malacka, Máramaros megye, Mihályi, Mirlice, Morvaország, Moson megye, Nagybajom, Nagygeresd, Nagykároly, Nagymarton, Nemesszalók, Neuraussnitz, Nikolsburg, Nyitra, Nyitra megye, Oláhország, Oroszvár, Obuda, Özdög, Pischon, Pozsony megye, Pozsonyváralja, Prága, Rajka, Raussnitz, Rohonc, Sasvár, Sáros megye, Sárvár, Simontornya, Sopron megye, Sopronkeresztúr, Stomfa, Surány, Svaba, Svábország, Szakolca, Szalonak, Szenic, Szentgrót, Szentgyörgy, Szentjános, Tolna megye, Trebic, Trencsén, Trencsén megye Ugod, Ung megye, Vadosfa, Vas megye, Vágújhely, Várad, Zalaegerszeg, Zsámbék.

— csecsemőt tilos megkeresztelni szüleik akarata ellen (1762) 232. — (1766) 399.

— és keresztény alattvalókat elnyomni nem szabad (1752) 32, 35—6.

— iránti gyűlölet (1764) 342—3.

— kereskedők (1759) 147.

- Abauj megye* (1754) 82.
— főispánja l. Csáky.
- Alba Regia* l. Székesfehérvár.
- alsóausztriai* kormány (1750) 9. — (1759) 160. — (1762) 221—3. — (1763) 274, 309. — (1766) 398.
— landmarschal l. Trautsohn. — hivatalbírói ítélet (1762) 222—3, 256.
- Alsókdáld* hn. Vas m.-ben (1762) 245.
- Appony* hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- Aranyosmarót* hn. Bars m.-ben (1753) 56. — (1754) 89. — (1757) 115.
- Arva megye* (1752) 25. — (1753) 45.
- bajmóci* (Bannowitz, hn. Nyitra m.-ben) zsidók (1753) 48, 50.
- Baranya megye* (1753) 68—9, 72. — (1764) 317. — (1766) 384, 390. — (1767) 410, 422.
— nem tűr meg területén zsidót (1742) 1. — (1751) 10—3. — (1752) 39—40. — (1753) 43, 53, 64—7, 72. — (1760) 173. — (1764) 315—7, 320, 346—7. — (1765) 372. — (1766) 390. — (1767) 410, 422, 424—5.
—i huszárezred (1758) 133. — (1759) 142. — (1768) 446.
- Bars megye* (1753) 45, 54. — (1754) 89—90. — (1757) 115—7.
—ben csak egy zsidó lakik (1754) 89.
—ben zsidók nem lakhatnak (1753) 56. — (1756) 108—13.
—i szolgabíró l. Bossányi.
bazini (város Pozsony m.-ben) zsidók l. Ábrahám, Hirschl, Löbl, Márkus.
Bán hn. Trencsén m.-ben (1753) 60. — (1754) 89.
bánfalvi (Wandorf, hn. Sopron m.-ben) pálosok (1765) 358.
bányavárosok mentesek a zsidóktól (1753) 64—6.
—tól 7 mérföldre zsidó nem lakhat (1749) 5. — (1752) 37, 42. — (1753) 44—5, 48, 50—2, 54—60.
Beled hn. Sopron m.-ben (1761) 190. — (1762) 216, 219. — (1764) 325, 336.
—i bíró l. Kovács.
—i dülők: Árokköz, Felsőkert, Pusztakert (1764) 336.
—i esküdtek l. Buty, Füzi, Horváth, Kozma, Németh.
—i iskolaigazgató l. Fabics.
—i lakosok l. Hanczel, Komjáthy, Kovács, Mátis, Vörös.
—i mézárós l. Tóth.
—i zsidó l. Mátyás.
- Deremend* hn. Baranya m.-ben (1753) 72.
- Besztercebánya* (Neozolium) város (1753) 57.
- Bécs (Vienna Austriae, Wien) város (1750) 9. — (1751) 21. — (1752) 32. — (1753) 44—5, 47, 66, 71, 75—6. — (1754) 84—5. — (1756) 100, 104. — (1757) 118, 125. — (1758) 127, 130. — (1759) 147, 158—60. — (1760) 171, 174, 178, 182, 184. — (1761) 187—8, 197—8, 202, 209. — (1762) 222—3, 225, 229, 231—2, 234—5, 255—6, 258, 260—1, 267, 271. — (1763) 274, 285, 292, 294, 299, 301, 305. — (1764) 316, 318, 320, 340, 342, 347. — (1765) 372. — (1766) 378—9, 381, 390—2. — (1767) 413, 421, 432, 434, 436. — (1768) 440, 446, 450. — (1769) 477, 489. — 1, még Leopoldstadt, Wieden.
—i Kärtnerstrassen beim Greiffen (1763) 294.
—i közjegyző l. Vogl.
—i pénzverde (1763) 299.
—i polgárok l. Hüttling, Mosser, Obermayer, Schaden, Schöffman.
—i Ruckensadlisches ház (1763) 294.
—i zsidó l. Hirschl.
bécsújhegyi (Neustadt) katonai akadémia (1768) 446.
— kereskedő l. Gstettner.
- Bilics* hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- boldogasszonyi* (hn. Moson m.-ben) zsidók (1766) 385, 403.

- bonyhádi* (hn. Tolna m.-ben) zsidók (1764) 315—7, 346—7. — (1765) 372. — (1767) 410, 422, 424—5.
- Becrosló* (Vratislavia) város (1762) 231.
- Borsok* hn. Baranya m.-ben (1751) 10.
- Bossány* hn. Nyitra m.-ben (1758) 130.
- Boszkovitz* hn. Morvaországban (1763) 292.
- boszniai* püspök (1753) 73—4.
- Brünn* város (1769) 480, 500.
- Buda* (Ofen) város (1761) 209. — (1762) 236.
- i tanácsos l. Balásy, Zlatinyi.
- i zsidó l. Löbl.
- Burszentmiklós* hn. Pozsony m.-ben (1752) 38. (1753) 71.
- Burszentpéter* hn. Pozsony m.-ben (1752) 38. — (1753) 71.
- Cernahorai* (hn. Morvaországban) zsidó l. Jakab.
- Csallóköz*, sziget (1750) 148.
- Csehország* (1765) 352.
- i gubernium (1769) 471—2, 477.
- i ügyész l. Schwarz.
- i zsidó l. Wolf.
- Csepreg* hn. Sopron m.-ben (1760) 167. — (1761) 201. — (1765) 375.
- i polgármester l. Pajter.
- i zsidó (1760) 167. — (1769) 499. — l. még Hirsch, Hirschl, Mózes.
- Csorna* hn. Sopron m.-ben (1757) 122—3. — (1763) 279.
- i ispán l. Riedl.
- i zsidó (1769) 485. — l. még Jachiel, Jakab.
- Csornok* hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- Csőnge* hn. Vas m.-ben (1760) 179. — (1761) 192.
- dabronyi* (hn. Veszprém m.-ben) ev. lelkész l. Szakonyi.
- Dalmácia* területén zsidó nem lakhat (1753) 47.
- Darázs* hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- Debrecen* város (1761) 201.
- i prédikátor (1761) 197, 204.
- i superintendens l. Vécsei.
- i tanácsos l. Komáromy, Pandý.
- Diakovár* hn. Verőce m.-ben (1753) 73.
- Draskóc* hn. Turóc m.-ben (1753) 57.
- Dvornik* hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- Edve* hn. Sopron m.-ben (1761) 194, 207—8.
- egri* püspök l. Eszterházy.
- egyházzségi* (hn. Nyitra m.-ben) zsidók (1753) 54—5, 59.
- eipelitzi* (hn. Morvaországban) zsidó l. Löbl.
- Eisenstadt* l. Kismarton.
- Elefánt* hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- Emőke* hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- Eperjes*, város Sáros m.-ben (1768) 451—2, 455—6.
- i harmincad l. uo.
- i katonai parancsnok l. uo. — l. még Papp.
- i városbíró l. Wrahelly.
- Erdély* (1763) 301. — (1769) 491.
- eszéki* (város Verőce m.-ben) kamarai intéző l. Passardi.
- zsidók (1753) 73—4.
- éleskői* (vár Nyitra m.-ben) számtiszt l. Hledik.
- Farád* hn. Sopron m.-ben (1757) 121. — (1764) 335—6.
- i nemes l. Kéthely, Nagy, Szabó.
- i zsidó l. Jachiel.
- Felsőpulya* hn. Sopron m.-ben (1758) 128.
- Fertőszentmiklós* hn. Sopron m.-ben (1760) 165.
- i ispán l. Erth.
- i plébános l. Bilácz.
- i zsidó l. Sámuel.
- fischai* (hn. Morvaországban) zsidó l. Löbl.
- Fraknó vár* Sopron m.-ben (1764) 348. — (1769) 470.
- i tisztartó (1759) 234. — l. még Katter.
- Fünfkirchen* l. Pécs.
- Galgóc* hn. Nyitra m.-ben (1753) 52.
- i zsidó l. Löbl.
- gátai* (hn. Moson m.-ben) vámos (1752) 38.
- zsidók (1766) 385, 403. — l. még Hirschl.
- gonawaldi* (hn. Morvaországban) zsidó l. Mendl.
- Göncszeg* hn. (1762) 245.
- görög* kereskedők (1753) 43, 67, 69, 72. — (1759) 147. — l. még Czinczár, Decente, Dimin, Graborár, Gyuragy, Nikola, Nikolics, Popovics.
- Grosshöflein* l. Nagyhöflány.
- Güns* l. Köszeg.
- Güssing* l. Szalonak.
- Gyviak* hn. Körmöcbánya környékén (1752) 42.
- Győr* (Jaurinum) város (1749) 6. — (1751) 16—7. — (1752) 38. — (1762) 218. — (1766) 392.
- i polgár l. Konajder.
- i tanács (1762) 245.
- i tanácsos l. Schnaid.
- Győre* hn. Tolna m.-ben (1751) 10.
- Gyűlevíz* hn. Sopron m.-ben (1753) 62—3.
- i zsidó l. Jakab.
- bainburgi* (hn. A. A.-ban) zsidó l. Lövi.
- Hercegszöllös* hn. Baranya m.-ben (1753) 72.
- Himesháza* hn. Baranya m.-ben (1751) 10.
- holesovi* (hn. Morvaor-

szágban) zsidó l. Sámuel.
Holics hn. Nyitra m.-ben (1753) 71. — (1754) 86.
 -i zsidó l. Hirschl.
holleschaui (hn. Morvaországban) zsidó l. Motche.
Hont megye (1753) 45.
 -ben zsidó nem lakhat (1753) 58.
horitschoni (hn. Morvaországban) zsidó l. Kayen.
Horn hn. A. A.-ban (1765) 352.
Horpács hn. Sopron m.-ben (1763) 280.
 -i mézáros l. Pös.
Horvátország területén zsidó nem lakhat (1753) 47.
höllestabeli zsidó l. Áron, Löbl.
Hunfalu (Hunsdorf) hn. Szepes m.-ben (1769) 494.
 -i zsidók (1762) 227—8, 243—4. — l. még Ábrahám, Frankel, Pinkes.
 -i zsidó hitközség (1768) 451—2, 455—6.
Ipoly folyó (1753) 58.
Jaurinum l. Győr.
Jánosfa hn. Sopron m.-ben (1769) 497.
Jobaháza hn. Sopron m.-ben (1762) 219. — (1763) 277. — 279. — (1764) 325.
 -i lakos l. Kiss, Lendvay, Tóth.
Kabold hn. Sopron m.-ben (1769) 468.
 -i zsidók (1764) 349. — (1768) 459.
 -i zsidó hitközség (1760) 172.
Kapuvár hn. Sopron m.-ben (1763) 277, 309. — (1764) 324, 326.
 -i tisztartói hivatal (1763) 281.
kassai tanácsos l. Dubniczay.
kecskédi (hn. Vas m.-ben) zsidó l. Sámuel.

Kemenesalja, vidék Vas m.-ben (1767) 430.
keszthelyi (hn. Zala m.-ben) zsidó l. Wolf.
késmárki (város Szepes m.-ben) harmincadhivatal (1762) 227—8, 244.
Kéthely hn. Sopron m.-ben (1758) 128.
Királyfa (Königseiden) hn. Pozsony m.-ben (1755) 98.
Kisfalud hn. Baranya m.-ben (1753) 72.
 — hn. Sopron m.-ben (1761) 194.
Kismarton (Eisenstadt) város Sopron m.-ben (1759) 155. — (1761) 199. — (1762) 256, 260. — (1763) 288. — (1764) 349. — (1765) 358. — (1768) 439, 446, 457. — (1769) 160, 471, 474, 477—8.
 -i polgárok l. Altman, Kusenits.
 -i zsidók (1762) 268. — (1764) 349. — (1765) 358. — (1766) 381. — (1768) 459. — (1769) 468. — l. még Áron, Frankfurter, Fülöp, Herz, Polák, Schlesinger.
 -i zsidó hitközség (1760) 172. — (1761) 211. — (1763) 312. — (1765) 377. — (1766) 405. — (1767) 413—4, 417, 431, 438. — (1768) 466. — (1769) 504.
Klein Dorfl hn. Kőrmöcbánya környékén (1752) 42.
kogeteini zsidó l. Ábrahám.
kojtani zsidó l. Ber.
Komárom (Komorn) város (1751) 16—7.
 — megye (1754) 93.
koricsóni zsidó l. Löbl.
korponai (város Hont m.-ben) tanácsos l. Podlucányi.
Kovarc hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
Königseiden l. Királyfa.
kölleini (hn. Morvaor-

szágban) zsidó l. Permon.
Köpcsényi (hn. Moson m.-ben) vámos (1752) 38.
 — zsidók (1766) 385, 387, 403.
Kőrmöcbánya (Kremnitz) várcs (1752) 42. — (1753) 44, 57.
 -i bányamester l. Körmen di.
 -i esküdt l. Zareczky.
 — és jegyző is l. Heyssl.
 -i kamaragróf (1742) 42.
 -i városi gazdasági felügyelő l. Münich.
Körtvélyes hn. Moson m.-ben (1766) 387.
Kőszeg (Güns) város (1752) 38. — (1759) 159.
 -i tanácsos l. Fodor.
Krasznó hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
Kremnitz l. Kőrmöcbánya.
Kreutz l. Sopronkeresztúr.
künneni zsidó l. Marik.
Lakompak (Lackenbach) hn. Sopron m.-ben (1757) — 114, 120. — (1759) 137. — (1769) 468.
 -i zsidók (1758) 134. — (1764) 349. — (1765) 358. — (1768) 459. — l. még Ábrahám, Dániel, Izsák, Littmann, Löbl, Löw, Mózes, Schey, Schlichter, Veitl.
 -i zsidó hitközség (1760) 172. — (1761) 211. — (1763) 312. — (1765) 377. — (1766) 405. — (1767) 431, 438. — (1768) 466. — (1769) 504.
Lengyelország (1759) 147. — (1762) 253, 257, 265, 268. — (1767) 433.
 -i zsidók (1762) 227—8, 231, 243—4. — (1769) 467, 474, 500. — l. még Ábrahám, Löbl, Manes, Mayer.
Leopoldstadt, Bécs elővárosa (1768) 446.

Léka vár Vas m.-ben (1765) 358.
 Libau város Csehországban (1768) 458, 464.
 -i mészáros l. Christoph.
 Liptó megye (1753) 45, 51.
 Liptószentmiklós hn. (1753) 51.
 lissai (hn. Lengyelországban) zsidó l. Salamon.
 lositzi (hn. Csehországban) zsidó l. Schmaya.
 Lucs hn. Baranya m.-ben (1753) 72.
 Magyarország (1752) 27, — (1763) 274, 297. — (1767) 433. — (1769) 491, 500.
 -i zsidók (1762) 231.
 Magyaróvár hn. Moson m.-ben (1766) 388—9.
 -i vámos (1752) 38.
 malackai (hn. Pozsony m.-ben) zsidók (1751) 12.
 Mattersdorf l. Nagymarton.
 Máramaros megye (1753) 74.
 -i zsidók (1763) 299, 302.
 Mihályi hn. Sopron m.-ben (1781) 201.
 -i zsidó l. Gottlieb, Izrael.
 Mindszent hn. Baranya m.-ben (1753) 72.
 mirlicei zsidó l. Hirsch.
 Mocs hn. Baranya m.-ben (1753) 72.
 Modor város Pozsony m.-ben (1751) 16—7. — (1752) 38.
 -i tanácsos l. Huszty.
 Molnaszecsőd hn. Vas m.-ben (1760) 164.
 Morvaország (1751) 12. — (1752) 27, 33.
 -i legfelsőbb törvényszék (1769) 500.
 -i zsidók (1752) 27, 33. — (1769) 474. — l. még Polacsek.
 Moson megye (1752) 25. — (1763) 334, 338, 345. — (1766) 378, 380, 382, 388—9, 403.
 -i alispán l. Csiba, Zichy.
 -i esküdt l. Temlin.
 -i szolgabíró l. Naszvady.

-i zsidó hitközségek (1764) 332, 334. — (1766) 380, 403.
 Mosóc hn. Nyitra m.-ben (1753) 57.
 Nagyalásony hn. Veszprém m.-ben (1760) 179.
 -i bíró l. Szalay.
 -i ev. lelkész l. Horváth.
 -i lakos l. Nagy, Süle.
 nagybajomi (hn. Somogy m.-ben) zsidó l. Bajom, Wollmann.
 Nagycenk hn. Sopron m.-ben (1753) 62.
 Nagycsepcsén hn. Turóc m.-ben (1752) 42. — (1753) 44.
 nagygeresdi lakos l. György.
 — zsidó l. Fülöp.
 Nagyhöflány (Grosshöflein) hn. Sopron m.-ben (1763) 446.
 -i lakos l. Fenkh, Milkovich.
 nagykarolyi (város Szatmár m.-ben) zsidó l. Lázár.
 Nagymarton (Mattersdorf) hn. Sopron m.-ben (1758) 294. — (1769) 468, 489.
 -i zsidók (1764) 349. — (1765) 358. — (1766) 381. — (1768) 459. — l. még Breyer, Gerstel, Gottlieb, Hirschl, Jakab, Lázár, Löbl, Löw, Mayer, Schey.
 -i zsidó hitközség (1760) 172, 174. — (1761) 211. — (1763) 312. — (1765) 377. — (1766) 405. — (1767) 431, 438. — (1768) 466. — (1769) 504.
 Nagyszombat (Tirnavia város (1753) 101, 104, 106.
 — szerződés a zsidókkal (1756) 100—1.
 — területére zsidó nem léphet (1753) 64—5. — (1755) 95. — (1756) 100—1, 103—7. — (1757) 118.

-i tanács (1756) 101, 103—7. — (1757) 118.
 -i tanácsos l. Koczeth, Pauly.
 -i vámos (1752) 38.
 Nagytapolcsány hn. Nyitra m.-ben (1753) 48, 50, 52, 59. — (1755) 97. — (1758) 138.
 Nagyugróc hn. Bars m.-ben (1749) 5. — (1754) 89—90 — (1756) 108—13. — (1757) 115—7.
 Nádas hn. Hont m.-ben (1753) 58.
 Nedanóc hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
 Nemeskér hn. Sopron m.-ben (1751) 23. — (1757) 122. — (1758) 132, 136—7. — (1759) 162. — (1760) 169—70, 176—7. (1761) 192, 201, 204. — (1762) 219—20. — (1763) 277, 285, 288, 292—3, 299, 301. — (1764) 313, 318, 325, 337, 342. — (1766) 378, 399, 404. — (1767) 432, 434—6. — (1768) 440, 445, 447—9, 453—4, 461, 464. — (1769) 468, 472, 474, 485, 500, 502.
 -i ev. lelkész l. Balogh.
 nemesszalóki (hn. Veszprém m.-ben) zsidó l. Ábrahám.
 Nemesvis hn. Sopron m.-ben (1752) 26.
 Neozolium l. Besztercebánya.
 neurauusnitzi (hn. Morvaországban) zsidó l. Jakab.
 Neustadt l. Bécsújhely.
 Neutitschein hn. Morvaországban (1749) 7.
 nezsideri (hn. Moson m.-ben) vámos (1752) 38.
 Nemetjárfa (Németjandorf) hn. Moson m.-ben (1768) 385.
 Nemetország (1762) 255.
 Nikolsburg város Morvaországban (1769) 480.
 -i főhivatalnok l. Braun.
 -i zsidók l. Ábrahám, Frankel, Hirschl, Lévi, Löbl, Simson.

Nürnberg város Németországban (1762) 236.
nyárádi (hn. Veszprém m.-ben) plébános I. Kazó.
Nyitra folyó (1753) 48, 52, 54, 59. — (1754) 77—9, 81. — (1755) 97. — (1758) 138.
— megye (1752) 25, 38. — (1753) 45, 50, 52, 54—5, 59. — (1754) 77—81. — (1755) 96—7, 99. — (1756) 110—1, 113. — (1758) 138.
-i alispán I. Bossányi.
-i szolgabíró I. Zavodszky.
-i zsidók (1755) 95—7, 99. — (1758) 138.
— város (1754) 78—9, 81. — (1756) 111. — (1758) 138.
-i zsidók (1754) 77—81, 86. — I. még Ábrahám, Dávid, Farkas, Mózes.
Ofen I. Buda.
oláhországi zsidók (1762) 227—8, 243—4.
Oroszvár hn. Moson m.-ben (1763) 306—7.
-i zsidók (1752) 25. — (1766) 378, 380, 382, 385, 387, 403. — I. még Perl, Salamon.
-i zsidó hitközség (1763) 306—7. (1764) 338—40, 345. — (1766) 388—9.
Osterau hn. (1752) 27, 33.
Óbuda (Vetero-Buda) város (1762) 234.
-i úriszék (1761) 209.
-i zsidók (1753) 73. — I. még Österreichher, Salamon.
Ödenburg I. Sopron.
Özdög hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
-i zsidók (1753) 54—5, 59.
Pápa város Veszprém m.-ben (1761) 201. — (1765) 386.
-i alesperes I. Kazó.
-i számtiszt I. Krauss.
Pest megye (1751) 17. — (1766) 399.

— város (1751) 16—7.
-i adóhivatal (1767) 420, 423.
-i Medárd-napi vásár (1762) 234.
-i tanácsos I. Krinesz.
Pécs (Fünfkirchen, Quinqueecclesiae) város (1742) 1. — (1752) 39—40. — (1753) 43, 72. — (1760) 173. — (1764) 320. — (1766) 390. — (1767) 422.
-i Katalin-napi vásár (1764) 315, 320.
pischoni zsidó I. Löbl.
Potyond hn. Sopron m.-ben (1769) 481.
Pozsega megye területén zsidók nem lakhatnak (1753) 47. — még két évig lakhatnak (1753) 75—6.
Pozsony (Pressburg) város (1744) 2. — (1749) 5. — (1759) 9. — (1751) 14, 22, 24. — (1752) 29—30, 40—1. — (1753) 50—1, 61. — (1754) 85—6, 91—2. (1755) 96. — (1756) 105. — (1759) 140—1, 147, 154, 158—9. — (1760) 166, 171, 174—5, 182. — (1761) 187—9, 197—8, 202, 209. — (1762) 220, 228, 231—2, 243—4, 248, 250, 257—8, 261, 265—7, 271. — (1763) 274, 285, 292, 299, 301—2. — (1764) 313, 318, 320, 332, 340, 342. — (1765) 352. — (1766) 378—80, 385, 390, 392, 399, 401, 404. — (1767) 413, 421, 426—8, 432, 434, 436. — (1768) 444—5, 448—9, 453—5, 464. — (1769) 467, 472, 480, 488, 491, 494, 500, 502.
-ban Káptalan utca (1762) 255. — Pálosok kúriája (1762) 255. — Zuckermantel (1762) 255.
— melletti tábor (1751) 18.
-i harmincadellenőr I. Schmidt,

-i harmincados (1762) 268. — I. még Rauscher, Wachtler.
-i kereskedők I. Himberger, Wachtler.
-i lakos I. Hauer.
-i szabócéh (1762) 247—8.
-i szücsceh (1759) 163.
-i tanácsos I. Kajdacsy, Schütz.
-i törvényszéki jegyző I. Puchovsky.
-i vámos (1752) 38.
-i városi tanács (1751) 15, 19. — (1762) 247—8.
Pozsony megye (1751) 12, 15, 19—20, 22, 24. — (1752) 35—6, 38. — (1753) 46, 64—5. — (1754) 86. — (1756) 104. — (1759) 140, 145—6, 149—54, 157, 163. — (1760) 166, 178. — (1761) 187. — (1762) 220, 250, 254—5, 257—8. — (1763) 289. — (1769) 488.
-i esküdt I. Krisán.
-i főjegyző I. Bacsák.
-i szolgabíró I. Liptay.
-i zsidók (1751) 13.
Pozsonyváralja (1749) 8. — (1752) 29. — (1759) 149. — (1768) 444.
-i német és magyar szabócéh (1759) 148, 157—8, 161. — (1760) 166. — (1762) 249—50, 255, 264. — I. még Ebner.
-i szücsceh (1749) 8. — (1751) 19. — (1759) 145—6, 149—54, 163.
-i szücsök (1751) 14—5. — (1753) 61. — I. még Benedicti, Bóna, Kunzte.
-i udvarbíró I. Pittlinger.
-i úriszék (1765) 352.
-i zsidó hitközség (1764) 342.
-i zsidók (1752) 28, 31—2, 35—6. — (1753) 46, 61, 67, 71, 73. — (1759) 161. — I. még Arnsteiner, Betlehem, Blau, Frankel, Gerstel, Hirsch, Hirschl, Leidersdorfer, Löbl, Macholt, Mendl, Menzl, Mihály, Wiener.

- i zsidó szabók (1760) 166.
— (1762) 255.
- Prága város* (1769) 471.
- i börtön (1763) 284.
- i fellebbviteli bíróság
(1768) 458, 464.
- i zsidó l. Hamburger.
Löbl, Wiener.
- Pressburg* l. Pozsony.
- Quinqueecclesiae* l. Pécs.
- Racsic* hn. Nyitra m.-ben
(1758) 138.
- Rajcsány* hn. Nyitra m.-ben
(1752) 48, 50.
- Rajec* hn. Trencsén m.-
rajakai (hn. Moson m.-ben)
zsidók (1752) 25. —
(1766) 385, 387, 403.
- raussnitz* (hn. Morvaor-
szágban) zsidó l.
Hirschl.
- Rechnitz* l. Rohonc.
- Récsény* hn. Nyitra m.-ben
(1756) 113.
- rohonci* (Rechnitz, hn.
Vas m.-ben) zsidók
(1760) 173. — (1762)
230. — (1766) 384, 390.
— (1767) 424. — l. még
Jakab, Notel, Schab-
sel.
- Röjtök* hn. Sopron m.-ben
(1763) 280.
- Ruszt város* Sopron m.-ben
(1753) 63, 70. —
(1765) 358.
- i hegymester l. Holz-
man, Kochperger,
Paur.
- i polgár l. Praisch.
- i szállóüdülő: Pamgort
(1753) 63, 70.
- i városi jegyző l. Láirer.
- sarródi* (hn. Sopron m.-ben)
lakos l. Illeő.
- Sasvár* (Sassin) hn. Nyit-
ra m.-ben (1752) 38. —
(1753) 71.
- i zsidó l. Hirschl.
- Sáros megye* (1764) 342.
— (1768) 451, 456.
- i zsidók (1764) 342—3.
- Sárvár* hn. Vas m.-ben
(1769) 482.
- i zsidó l. Baruch.
- Selmecbánya* (Schem-
nitz), város (1749) 5. —
(1756) 110—3.
- simontornyai* (hn. Tolna
m.-ben) zsidó l. Jakab.
- Somorja* hn. Pozsony m.-ben
(1759) 148.
- Sopron* (Ödenburg) város
(1751) 16—8. — (1752)
34. — (1753) 62—3, 70.
— (1755) 94. — (1756)
102. — (1757) 124—6.
— (1758) 129—30, 133—
5. — (1759) 143—4, 147,
159. — (1760) 171, 178,
182, 184. — (1761) 187—
9, 193, 196—8, 202—3,
209 — (1762) 214, 225,
231—3, 253, 258—9,
261, 265, 267—72. —
(1763) 273—4, 281,
285—6, 288, 292, 294,
297, 299, 301—2. —
(1764) 313, 318, 340,
342—3. — (1765) 354—
5, 370. — (1766) 378—
9, 381, 392, 395, 399,
401, 404. — (1767) 411,
413, 417, 421, 423, 426—
9, 431—2, 434. — (1768)
439—40, 442, 444—6,
448—9, 453, 464. —
(1769) 467, 470, 472, 474,
480, 491, 499—500, 502.
- ba bort és pálinkát be-
vinni tilos (1767)
412—3, 417.
- ban Szent Mihály kapu
(1749) 7.
- ban zsidók állandóan
nem lakhatnak (1767)
431.
- városával szabad ke-
reskedése a zsidóknak
(1749) 6. — (1751) 23. —
(1761) 211. — (1763)
312. — (1765) 377. —
(1766) 405. — (1767)
412—3, 417, 431, 438. —
(1768) 466. — (1769)
504.
- i aranyműves (1765) 361.
- i állatvásár (1767) 430.
- i doktor Gänzel-alapít-
vány (1763) 286.
- i dúllók: Poczman (1766)
393—4. — Zsidótemető
(1763) 283, 286.
- i Fehér Ló vendéglő
(1768) 446.
- i ferences rendház (1746)
4.
- i harmincados (1768)
448, 462. — l. még
Piaczol.
- i házak: Hüllinger-féle
(1765) 360. — Martini-
féle (1765) 361. —
Prunner-féle (1764)
348. — Schönhofer-féle
(1765) 360—1. — Ser-
pilius-féle (1765) 360.
- i kaszárnnya (1758) 133.
— (1762) 214. — (1763)
304. — (1766) 391—2.
- i kat. konvent (1746) 4.
- i kereskedőtanonc l. Ro-
ratz.
- i kesztyűs (1765) 360.
- i kóser vendéglősök
(1764) 319, 321, 351. —
(1765) 376. — (1766)
386, 407. — (1767) 412,
415—8, 431, 437. —
(1768) 465. — (1769) 504.
— l. még Gerstel,
Hirschl, Veitl.
- i közgyűlés (1766) 386. —
(1767) 408. — kifogá-
solja a zsidók állandó
tartózkodását a város-
ban (1764) 319, 321, 351.
- i külső tanácsos l. Krai-
ler.
- i mészároslegény
l. Zenck.
- i nyomdász (1765) 360.
- i orvos l. Komáromy.
- i polgárok l. Benedek,
Bernsteiner, Blasov-
szky, Brunano, Cze-
pecz, Dorn, Feichtin-
ger, Fidler, Fischer,
Flantsch, Frauen-
schuch, Gabriel, Gal-
lus, Heimler, Hofer,
Hüllinger, Hüpfel,
Kanecker, Kolleis,
Krug, Lackner, La-
tis, Limberger, Lin-
zer, Marton, Mi-
kos, Neubauer, Neu-
mayer, Pammer,

- Parth, Peck, Petrich, Peüsch, Pintér, Plechel, Poór, Preiss, Pri-soman, Reischer, Schindler, Schmidt, Schneller, Schönhofer, Sedlmayer, Szakonyi, Szarka, Thiring, Török, Trinkl, Tröppel, Warkoweil, Weingartner, Weissmandl, Zuberka, Zügen.
- i polgármester (1762) 241. — (1765) 373—4. — (1767) 417. — l. még Ernst.
- i szappanfőző (1764) 438.
- i tanács (1744) 2. — (1749) 6. — (1760) 181. — (1761) 188, 196, 202, 209. — (1762) 231—2, 253—4, 258—9, 265, 267—6, 271—2. — (1763) 284, 286, 292, 295—7, 299, 301, 304. — (1764) 318, 321, 329, 342—3. — (1765) 353—5, 364—5, 369—70, 376. — (1766) 381, 386, 391—2, 399, 401. — (1767) 408, 412, 415—7, 426, 431. — (1768) 442, 444, 450. — (1769) 467, 470, 480, 489, 491, 502.
- i tanácsosok l. Artner, Buchhholcz, Ehrlinger, Ernst, Gabriel, Hochholtzer, Liebezeit, Peck, Pelcz, Pellican, Torkos, Tóth.
- i tímárok (1762) 230.
- i utcák Rózsa-utcában fekvő öreg sörfőzőház (1766) 381, 386. — Végfordulat (Ruckherzu) (1746) 4.
- i városbíró (1762) 241. — (1767) 416. — l. még Artner, Ernst.
- i városi bírói szék (1757) 124. — (1760) 183. — (1761) 195, 203, 205—6, 213. — (1762) 217. — (1764) 333. — (1766) 396. — (1767) 409, 430. — (1768) 441, 460. — (1769) 484.
- i városi főjegyző l. Bernacsky, Ernst.
- i vásárok (1762) 266. — (1765) 356. — bőjti vásár (1762) 266. — (1764) 327. — (1765) 376. — (1766) 407. — (1767) 415—6, 430, 437. — (1768) 450, 465. — (1769) 503. — Erzsébet napi (1761) 213. — (1762) 237. — (1764) 327. — (1765) 376. — (1766) 407. — (1767) 430, 437. (1768) 465. — (1769) 503. — Margit napi (1762) 224, 236. — (1763) 290. — (1765) 376. — (1766) 407, 437. — (1768) 465. — (1769) 503. — májusi vásár (1763) 294. — (1765) 376. — (1766) 407. — (1767) 418, 437. — (1768) 465. — (1769) 473, 483, 503.
- Sopron megye (1749) 6. — (1751) 23. — (1754) 79. — (1759) 147, 159, 162. — (1760) 168—72, 174, 176—8. — (1761) 187, 189, 193, 197—200, 202, 204, 209. — (1762) 215, 220, 225, 229—32, 235, 242, 260—2, 269—70. — (1763) 273—4, 285, 292—3, 299, 311—2. — (1764) 313, 318, 331, 337, 339—40, 342. — (1765) 352, 358. — (1766) 378—9, 395, 399, 404. — (1767) 411, 421, 426—9, 432, 434—6. — (1768) 439—40, 445, 447—9, 453—4, 461—4. — (1769) 472, 475, 480, 485, 491, 500, 502.
- i alispán (1763) 289. — l. még Adélffy, Illésy.
- i bizottság (1760) 167.
- i esküdt l. Alföldi, Balogh, Bácsmegyei, Bene, Beszprémy, Csay, Dongó, Farkas, Horváth, Kubránszky, Palásthy, Stefanics, Szekfü, Szilágyi, Tövel, Török.
- i főjegyző (1757) 122.
- i főszámvevő l. Voye.
- i pénztár (1759) 143. — (1760) 177, 180.
- i szolgabíró l. Bácsmegyei, Bolla, Dongó, Dugovics, Hannibal, Nagy, Palkovics, Pászthory, Sághy, Stefanics, Vizkelety.
- i zsidók (1751) 23. — (1754) 79—80, 86. — (1760) 169, 174, 176. — (1763) 285. — (1764) 313. — (1766) 395. — (1767) 426. — (1768) 461—2. — (1769) 474.
- i zsidó hitközségek (1762) 215, 242.
- Sopronkeresztúr (Kreutz) hn. Sopron m.-ben (1760) 167, 185. — (1769) 468.
- i tűzkárosult zsidók összeírása az elszennvedett kárakkal együtt (1762) 226. — (1764) 337.
- i zsidók (1761) 206. — (1763) 273, 293, 313. — (1764) 349. — (1765) 358. — (1766) 370, 380—2, 395, 404. — (1767) 427, 435. — (1768) 459. — l. még Hirschl, Jakab, Leidersdorfer, Löbl, Löw, Mahr, Mayer, Schey.
- i zsidó hitközség (1760) 172. — (1761) 211. — (1763) 289, 300, 312. — (1764) 331, 339—40. — (1765) 377. — (1766) 405. — (1767) 431, 438. — (1768) 448, 466. — (1769) 504.
- sopronlövői (hn. Sopron m.-ben) plébános (1761) 204.
- Stomfa hn. Pozsony m.-ben (1769) 500.
- i zsidók (1751) 12. — (1752) 38. — (1753) 67—8, 71, 73—4. — l. Herzfeld, Jakab, Seckl.
- Stubnya (Stuben) hn. Turóc m.-ben (1752) 42.

Stubnyafürdő hn. Turóc m.-ben (1752) 42.
surányi (hn. Nyitra m.-ben) zsidók (1753) 54—5, 59. — 1. még Izsák.
Süttör hn. Sopron m.-ben (1762) 245.
svabai zsidó l. Jakab.
sváb zsidó l. Dávid.
szahi (hn. Baranya m.-ben) rác kereskedő (1751) 10.
Szokolca város Nyitra m.-ben (1752) 38. — (1756) 103.
-i tanács (1756) 103, 107.
-i tanácsos l. Vincze.
-i zsidók (1756) 104. — 1. még Benjamin.
Szalakusz hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
szalonaki (Güssing, hn. Vas m.-ben) zsidó l. Salamon.
szatmárnémeti tanácsos l. Szentpétery.
szász herceg l. Albert.
szegedi tanácsos l. Baranyi, Vörös.
Szempe hn. Pozsony m.-ben (1751) 15.
szenci (hn. Nyitra m.-ben) zsidó l. Klein.
szentgróti (hn. Zala m.-ben) zsidó l. Mózes, Notel.
szentgyörgyi (város Pozsony m.-ben) tanács (1768) 442, 444.
- zsidók (1752) 38. — (1754) 79—80, 86. — 1. még Guttman, Mózes.
szentjánosi (hn. Pozsony m.-ben) zsidó l. Löbl.
Szepes megye (1762) 228, 244. — (1768) 456. — (1769) 494—5.
Szerdahely hn. Nyitra m.-ben (1759) 138.
Szerém megye területén zsidó nem lakhat (1753) 47. — még két évig lakhatnak (1753) 75—6.
Székesfehérvár (Alba Regia) város nem engedi be a zsidókat (1753) 73—4.

Szilézia (1762) 231.
Szkacsány hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
Szklabinya hn. Turóc m.-ben (1753) 57.
Szlavónia (1742) 1. — (1753) 73, 76. — (1767) 424. — területén zsidó nem lakhat (1753) 47.
Szolicsán hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
Szomolnok, bánya Szepes m.-ben (1763) 299, 302.
Szöllős hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
Szucsán hn. Turóc m.-ben (1752) 42. — (1753) 45.
Szulóc hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
Tapolcsány l. Nagytapolcsány.
tatai (hn. Komárom m.-ben) pokróckészítők (1759) 147.
Temesvár, város (1763) 301.
Tirnavia, Tirnavia l. Nagyszombat.
Tolna megye (1751) 10—12.
-i zsidók (1751) 10—13. — (1760) 173. — (1767) 424. — 1. még Löbl, Náthán, Pinkes, Senki.
Torna hn. Veszprém m.-ben (1760) 179.
Tótkeresztúr hn. Sopron m.-ben (1761) 207—8.
török porta (1753) 72.
trebici (hn. Morvaországban) zsidó l. Emanuel.
Trencsén, város (1752) 25, 38. — (1753) 60.
-i zsidók (1752) 33, 38. — 1. még Hirschl.
Trencsén megye (1752) 38. — (1753) 60. — (1756) 109.
-i zsidók (1752) 25. — (1756) 104. — 1. még Löbl.
Turóc megye (1752) 25, 37, 42. — (1753) 44—5, 57.
-i főispán l. Révay.
Turócszentmárton hn. (1752) 27. — (1753) 57.

ugodi (hn. Veszprém m.-ben) zsidó l. Márkus.
Újbánya hn. (1753) 54.
Újfalu hn. Nyitra m.-ben (1758) 138.
- hn. Vas m.-ben (1760) 179.
-i ev. lelkész l. Barcsa.
Újgalgóc hn. Nyitra m.-ben (1753) 59. — (1755) 97.
újvidéki tanácsos l. Baranyai.
Ung megyei zsidók (1751) 12—3.
Úszög, puszta Baranya m.-ben (1742) 1. — (1767) 422, 424—5.
Vadosfa hn. Sopron m.-ben (1763) 277.
-i zsidó l. Hirschl.
Varasd, város Horvátországban (1760) 164.
Varin l. Várna.
Vas megye (1759) 159.
-i esküdt l. Nagy.
-i zsidók (1753) 53, 64—7, 69, 72. — 1. még Izrael, Löw.
Vác, város (1751) 16—7.
vágújhelyi (hn. Nyitra m.-ben) zsidók l. Abrahám, Boschan, Hirschl.
váradi (hn. Nyitra m.-ben) zsidók (1753) 54—5, 59.
Varna (Varin) hn. Trencsén m.-ben (1753) 60.
veperdi (Wepersdorf, hn. Sopron m.-ben) lakos l. Steurer.
Verőce megye (1753) 73—4. — területén zsidó nem lakhat (1753) 47. — még két évig lakhatnak (1753) 75—6.
Versend hn. Baranya m.-ben (1751) 10.
Veszprém, város (1760) 179.
- megye (1760) 179. — (1761) 189.
-i esküdt l. Körmenidi.
-i főjegyző l. Nagy.

-i nemesek l. Barcza,
László.
-i szolgabíró l. Poór.
Vetero-Buda l. Óbuda.
Véménd hn. Baranya m.-
ben (1751) 10.
Vienna Austriae l. Bécs.
Völcsej hn. Sopron m.-
ben (1758) 134, 137, —
(1759) 137.
-i mészáros l. Pós.

-i nemes l. Horváth, Sző-
ke, Varga.
Vörösmart hn. Baranya
m.-ben (1753) 72.
Vratislavia l. Boroszló.
Wandorf l. Bánfalva.
Wepersdorf l. Veperd.
Wieden, Bécs elővárosa
(1768) 446.
Wien l. Bécs.

Zala megye (1753) 73—4.
— (1754) 93.
zalaegerszegi zsidó l. Be-
nedikt, Dávid.
Zemplén megye (1754) 93.
zombori tanácsos l. Ribi-
nyi.
Zólyom megye (1753) 45.
zsámbéki (hn. Pest m.-
ben) zsidó l. Jakab.
zsolnai (hn. Trencsén m.-
ben) jezsuiták (1752)
38.

- adás-vétel* 4, 7, 121—2, 186, 286, 394, 419—20.
- adó* 79—80, 86, 92, 168, 187—8, 349, 375, 459.
- adósság* 18, 48, 50, 63—4, 73, 108—9, 120, 123, 134—5, 191, 196, 199, 202, 205, 209, 218—9, 224, 234—5, 240—1, 251, 260, 266, 275—9, 282—3, 287, 298, 300, 311, 322, 324, 335, 356, 393—4, 400, 402, 420, 429—30, 441, 468—9, 473, 482, 484, 490, 494. — l. még követelés
- arany*, pénznem 73—4, 121—3, 149, 152, 207, 252—4, 259, 265, 268, 375, 401, 452, 456. — hamis 299, 302. — holland 134. — l. még körmőci.
- arany* és ezüst, valamint arany és ezüst pénz kivitel az országból tilos 2.
- paszomány 441.
- ágy* 226. — és ágynemű 409.
- árpa* 194.
- árszabás* 215, 242.
- áru* 139, 167, 194, 207, 231, 233, 257, 268, 277, 287, 327, 469, 485, 494, 501.
- árusbódé* 310, 322, 329—30, 333, 357, 469, 498. — l. még szerződés.
- átterés* zsidó vallásról ev. hitre 179, 189, 192—3. — ref. hitre 197, 201, 204.
- bab* 226. — kereskedés 396, 409.
- Bachus* 327.
- bányavárosok* felé tilos zsidónak kereskedni 78—9, 81, 90. — -tól 7 mérföld távolságban zsidó nem lakhat 95—7, 108—13, 116—7, 138.
- becbörtönzés* 29, 61, 64, 106, 134, 176, 197, 202, 204, 221—3, 229, 236, 252, 256, 262, 268, 327, 342, 360, 371, 421, 436, 442, 446, 479, 494, 500.
- betáblázás* 18, 191, 196, 241, 314, 359, 485.
- beteg* állatok húsának kimerése 292.
- bevallás* 286.
- birkahús* 215, 242.
- bírói* becslés 341. — figyelmeztetés 275, 279. — letét 205, 210, 237, 333. — letiltás 288, 364—5, 367—70, 421, 490, 501.
- bizonyítvány* 133, 155, 185, 257, 273, 279, 281, 294, 307, 324.
- boreladás* 34, 311, 484, 497. — kereskedés 6, 227—8, 244, 494—5. — Felső Magyarországon zsidóknak tilos 315. — l. még kóserbor.
- borjú* csorda 481.
- botbüntetés* 124, 169, 183, 195, 203, 213, 323, 327—8, 350, 362, 371, 383, 397, 479, 486.
- bőr* 119, 134, 149, 216, 226, 230, 290, 315—7, 320. — l. még szerződés.
- bunda* 226, 298, búza 194.
- bűncselekmények megelőzése* 220.
- büntetés* 26, 30, 86, 103—6, 114, 118, 128, 137, 148, 190, 233, 246, 265, 315—7, 320, 412, 455.
- Carolina Resolutio* megsértése 189.
- csalás* 251, 253, 258—9, 292, 265, 267—8, 421, 432.
- csőd* 251, 286.
- deres* 327.
- dénár*, pénznem 95, 215, 242, 406. — l. még forint.
- dió* 226.
- discretio* 142, 304.
- dohány* 226, 231, 464, 497.
- dukát*, pénznem, 114, 127—130, 351, 356, 451, 455, 494.
- egyezség* 63, 207, 224, 256, 260, 291, 356.
- eke* 494.
- elkobzás* 61, 148, 247.
- előleg* 187—8.
- elővétel* 25, 38, 43, 147, 230, 412.
- elszámolás* 102, 108, 142, 266, 288.
- engedély* 5, 8.
- eskü* 122—3, 185, 194, 214, 256, 450, 471—2, 477, 489. — szövege 502. — l. még szegénységi.
- ezüst* tárgyak 341, 344, 352, 360—1, 476.
- ékszer* 173, 253—4, 262, 265, 268, 271, 361, 476.

- aggyú* 119, 348.
fátyol 10, 167.
fellebbezés 122, 194, 207, 219, 245, 277, 288, 304, 353—4, 391—2.
felségfolyamodvány 184, 222, 234, 255, 439.
felterjesztés a királynőhöz 9, 13, 20, 31, 65, 68, 74, 80, 83, 88, 93, 116, 269—70, 425, — II. József császárhoz 447.
felvilágosítás 442, 444.
foglaló 8, 114, 121—2, 125—6, 233, 414.
forint, pénznem 3—4, 6—8, 10, 12, 18, 23, 26, 28, 30—1, 33, 35—6, 38, 41—2, 46, 63—4, 67, 70, 73—4, 79—80, 82, 86—7, 91—5, 102—5, 107, 114, 119—21, 125—6, 128—9, 131, 134—5, 137, 139, 142—4, 148—9, 152, 156, 160, 164—5, 167—8, 171—2, 177—8, 180—1, 186—8, 190—1, 196, 199, 205, 207, 210—2, 216, 218—9, 224, 226—8, 233—4, 237, 245—6, 251, 255—6, 260, 262, 266, 268, 273, 275—8, 282—3, 286—8, 290—1, 293—4, 297—300, 304—7, 309, 311—4, 320, 322, 324, 326, 330, 332—6, 341, 344, 348—9, 354, 356—7, 359—60, 364—70, 373—7, 379—82, 385, 388, 391—6, 400—3, 405, 407, 409, 412, 415—20, 423, 428—31, 437—9, 441, 443, 446, 448—50, 454—5, 457, 459—62, 465—6, 468—9, 471, 473, 476—8, 480—3, 489—90, 494, 497, 499, 501, 503—4.
fuvardíj 291.
fülbevaló 361.
gabonafélék l. árpa, búza, kukorica, zab.
garas, pénznem 361, 371, 451—2, 455—6.
gomb 327, 441.
gyapjú 121—3, 147, 226, 457.
gyűrű 361, 476.
hadi felszerelés 198—200, — tanács 47.
hadserég ellátása 156.
hamis játékok 308.
hamuzsir-égetés 73—6, 390, 424. — l. még szerződés.
harmincad 227—3, 243—4, 254, 257, 262, 265, 268, — hivatal, 2, 231, 395.
haszonbér 6, 351, 357, 376, 381, 396, 407, 415—8, 431, 437—8, 465—6, 494, 503—4.
határmenti várak 2.
hordó 226.
hozomány 477.
igéret 290.
illetékesség 472.
ingóság 226, 471—2, 478, 494.
istálló 494. — pénz 142.
ítélet 122, 128, 137, 157, 194, 219, 245—6, 259, 277, 288, 304, 309, 336, 354, 392, 450, 469.
javaslat 82, 347, 424.
jelentés 78—9, 82, 93, 106, 111, 115, 159, 193, 197—200, 229, 231, 259, 262, 265, 268, 296—7, 313, 316—7, 320, 334, 343, 353—4, 367—8, 370, 372, 378, 380, 382, 384—5, 387, 389—90, 395, 403—4, 417, 426—7, 429, 431, 440, 446—7, 456, 458, 461—2, 464, 468, 474—5, 477, 498.
juh 361, 430.
kaloda 383.
kamat, 63, 94, 121—2, 128, 131, 134, 165, 276, 278, 288, 309, 322, 365, 369, 393, 409, 423, 441, 460, 468, 476.
kammergeld 6.
karton, ruhaanyag 114.
katonai elszállásolás 353. — ruházat 3, 156, 162, 198—9, 298, 457, 499. — végrehajtás 9, 332, 403, 454.
kád 226.
károsodás 238.
kert 7.
kesztyű 10.
kezesség 4, 7, 27, 33, 190, 206, 216, 224, 338—40, 356, 367—70, 373—4, 412, 416, 441, 483, 490, 501.
kérvény 10, 16, 27, 39, 48—9, 53—4, 79, 95, 101, 106, 108—9, 145, 149—50, 156—7, 163, 176, 50, 156—7, 163, 176, 242, 246—7, 249, 264, 289, 300, 306, 315, 331, 345—7, 353, 355, 366—7, 388, 433. — l. még felségfolyamodvány.
kés 327.
kihallgatás 179, 192, 201, 214, 326—7, 361.
királyi pártfogás 19—22.
kitoloncolás 308, 398.
kiváltság 140—1, 156—7, 159, 170.
kocma 77, 110—3, 116.
kontárság 30, 61.
kóserbor 210, 275, 282, 381, 412, 416—8, 473. — konyha l. szerződés.
kölcsön 34, 131, 156, 190, 216, 218—9, 276, 278, 326, 341, 375, 443, 476, 494.
könyvek 226.
köpeny 42.
körmöci arany 8. — dukát 420, 423.
körözés 284, 292, 301, 352, 432, 464, 480, 500.
kötelezvény 94.
követelés 108—9, 115—6, 237, 318, 329, 423.
közbenjárás 11, 42, 73, 103, 105, 248, 289, 293, 337, 389.
krajcár, pénznem 10, 194, 215.
kukorica 226.
lagio 2.
legfelsőbb cs. és kir. igazságszolg. tanács 223. — katonai parancsnokság 452, 456. — politikai és kamarai directorium tanácsa 127.
lopás 124, 183, 194—5, 203, 213, 217, 263, 323, 327—8, 350, 352, 360, 362—3, 371, 383, 397, 442, 479, 486.
ló 118, 130, 182, 214.

- 231, 234, 304, 423, 494.
— l. még szerződés.
— ménes 481. —
- magyar* kir. helytartótanács 1—2, 6, 9, 11—7, 19—22, 24—5, 27—8, 31—3, 35—41, 43, 45—6, 48—60, 64—9, 71—4, 76—93, 95—7, 99—101, 104—13, 115—8, 138, 145—7, 149—55, 158—9, 161—3, 166, 171, 173—6, 178—9, 182, 187—9, 193, 197—8, 200, 202, 204, 209, 220, 227—8, 231—2, 243—4, 246, 248—50, 253, 255, 258—9, 261, 264—5, 267—8, 272, 274, 284, 292, 299, 301—2, 306, 313, 315—8, 320, 332, 334, 337—40, 342—3, 345, 347, 352, 372, 378—80, 382, 384, 387—90, 399, 403—4, 410—1, 421—2, 424—8, 431—2, 434—6, 445, 448—9, 451—6, 458, 462—4, 467, 471—2, 475, 477, 480, 487—8, 491, 494—5, 498, 500, 502.
- kir. kamara 6, 28, 32, 41, 47, 64, 73, 91, 93, 227—8, 231, 243—4, 253—4, 262, 268, 271, 285, 293, 300, 302, 313, 332, 334, 339, 380, 385, 387, 403, 413—4, 417, 423.
- kir. kancellária 44—5, 64, 223, 229, 255, 269—7, 354—5, 368, 370.
- kir. tárnokszék 245, 391—2, 401 *-i* jegyző 1. Kajdacsy.
- mák* 226.
- megverés* 10, 206.
- megrovás* 99, 271.
- menlevél* 234—5, 433, 436.
- mente* 26.
- méz* 288, 294, 490, 501.
- mozsár* 195.
- nadrág* 360.
- nyírfaolaj* 104—6.
- nyugta* 3, 8, 12, 119, 126, 129, 135, 139, 142, 144, 419, 489.
- oltalomlevél* l. *menlevél*.
- olvasó* 360—1.
- ön* 226.
- óra* 360—1.
- ökör* 134, 482. — l. még *borjú*, *tehen*.
- panasz* 79—80, 86, 99, 105, 118, 147, 198—200, 409, 413—4, 417, 451, 456, 487, 489, 494—5, 498.
- pálínkafőzés* 381, 481, 494, 497.
- pereskedés* 26, 62—3, 70, 121—2, 128, 132, 134, 136—7, 181, 185, 207—8, 218—9, 221—3, 225, 245, 276—81, 287—8, 295—7, 303—4, 325, 353—5, 364—5, 367—70, 373—4, 391—2, 401, 423, 439—40, 446, 469, 497. — l. még *fellebbezés*, *ítélet*.
- perköltés* 26, 63, 121—2, 128, 134, 137, 194, 207, 219, 245, 277, 279, 309, 392, 401, 439, 469.
- pénz*nek l. *arany*, *dénár*, *dukát*, *forint*, *garas*, *körmöci*, *krajcár*, *tallér*.
- pénzverdei* és *bányaügyi kollégium* 44—5, 110—1, 116.
- pfuscher* 153, 157, 246—7, 255, 264.
- pincebér* 275, 282.
- porció* 95.
- posztó* 227—8, 244. — l. *ig-lau* 226.
- rablás* 1, 164, 167, 422, 432, 458, 464, 500.
- reversalis* 256, 369.
- révpénz* 261.
- réz* 226, 299, 302. — *pénz* 231.
- ruha* 205, 212, 226.
- sikkasztás* 480.
- só* 123. — *lerakóhely* 6.
- sör* 497. — *főzés* 78, 81. — *főzőház* 5, 108, 115, 117.
- szalma* 186.
- szavatosság* l. *kezesesség*.
- száműzés* az ország területéről 301. — *Sopron területéről* 183, 213.
- 236, 268, 323, 328, 363, 371, 383, 397, 479, 486.
- szegénységi eskü* 160.
- szekér* 134, 231, 494. — *szlovák* 352.
- személyleírás* 267, 272, 292, 301, 352, 432, 464, 480, 500.
- szerződés* 73—6, 104, 122, 329, 333, 357, 366, 494. — *árusbódéra* 396, — *börvételre* 114, 134, 190. — *hamuzsír*vételre 233, 245, 291. — *lővételre* 125—7, 133, 142, 181, 184, 214, 297, 305, 354, 391—2, 420, 439, 446, 491. — *soproni kóserkonyhára* 381, 408. — *takarmány szállítására* 261.
- szilva* 226.
- szücsárú* 98, 141, 145—6, 163.
- szüret* 63, 443.
- takarmány* 274, 318. — l. még *szerződés*.
- tallér*, *pénz*nek 42, 114, 494. — *kivitel* az országból tilos 2.
- tanúvallomás* 123, 294, 401.
- tehen* 494. — *csorda* 481.
- tégla* 406.
- tiltakozás* 23, 470.
- tojás* 194.
- tollszár* 226.
- tűzvész* 38, 67, 73, 79—80, 86, 95, 226, 380, 387—8. — *okozta kár* 273, 289, 293, 306—7, 313, 331, 337—40, 345, 378, 382, 385, 389, 395, 403—4, 411, 427, 435, 448, 457.
- útlevél* láttamozása 220.
- ügyvédvallás* 238—9, 303, 429—3, 496.
- üst* 245, 494—5.
- üveg*nemű 226.
- vallomás* 193, 204, 352, 360.
- vasárnapi* és *ünnepnapi* munkszünet *be nem tartása* 77—9, 81.
- váltó* 34, 63, 70, 165, 191, 209, 221—2, 229, 231.

256, 260, 336, 359, 420,
430, 489.
váltságdíj 106—7.
vám 6, 38, 95, 261.
vászon 94, 124, 167, 195.
végrehajtás 63, 70, 86,
121—2, 128, 219, 300,
336, 393—4, 401, 446,
469. — *nak* ellensze-
gülni 134, 136—7, 208,
481.
vérvád 342.
viszály 158, 161, 250.
vizsgálat 77—8, 363, 367.
zab 143, 226.

zálog 400, 441, 460, 476,
490. — *tárgyak* 226,
341.
zsidók országos prefektu-
si tiszte 9.
— *összeírása* 32, 38, 64—5,
71, 73, 82, 87—9, 92—3,
445, 453, 468. — *ra uta-
sítás* 502.
— *tűrelmi adója* 9—14,
19, 23, 25, 27—8, 31—2,
36, 38, 40—1, 47, 53, 64,
67—8, 71, 73—4, 79—
80, 82—8, 91—3, 95,
149, 152, 157, 163, 171—

2, 174, 176, 178, 227—8,
243—4, 315, 385, 389,
395, 404, 411, 435, 461—
2, 502. — *alóli mentes-
ség* 293, 300, 306—7,
337, 345, 388, 448. — *nak*
hátraléka 285, 313, 332,
334, 379—80, 382, 387,
403, 428, 449, 454.
— *ügyével foglalkozó*
vegyes bizottság 9,
12—4, 19—20, 25, 28,
31, 33, 35, 38, 46, 64—
8, 73—4, 79—80, 82—3,
86—8, 91—3, 424.

TARTALOM

Előszó. Scheiber Sándor: Zsoldos Jenő irodalmi munkásságának bibliog- ráfiája	5
Bevezetés. Szakály Ferenc: Oppenheimer Sámuel működése, különös tekintettel magyarországi kihatásaira	31
Oklevéltár 1742—1769	79
Mutatók	545

Felelős kiadó: Dr. Seifert Géza

Példányszám: 500 — Terjedelem: 50,4 (A/5) ív — Megjelent 1972-ben.

73.3565 S. E. Nyomdaipari Szakmunkásképző Intézet

Felelős vezető: Tarjányi György